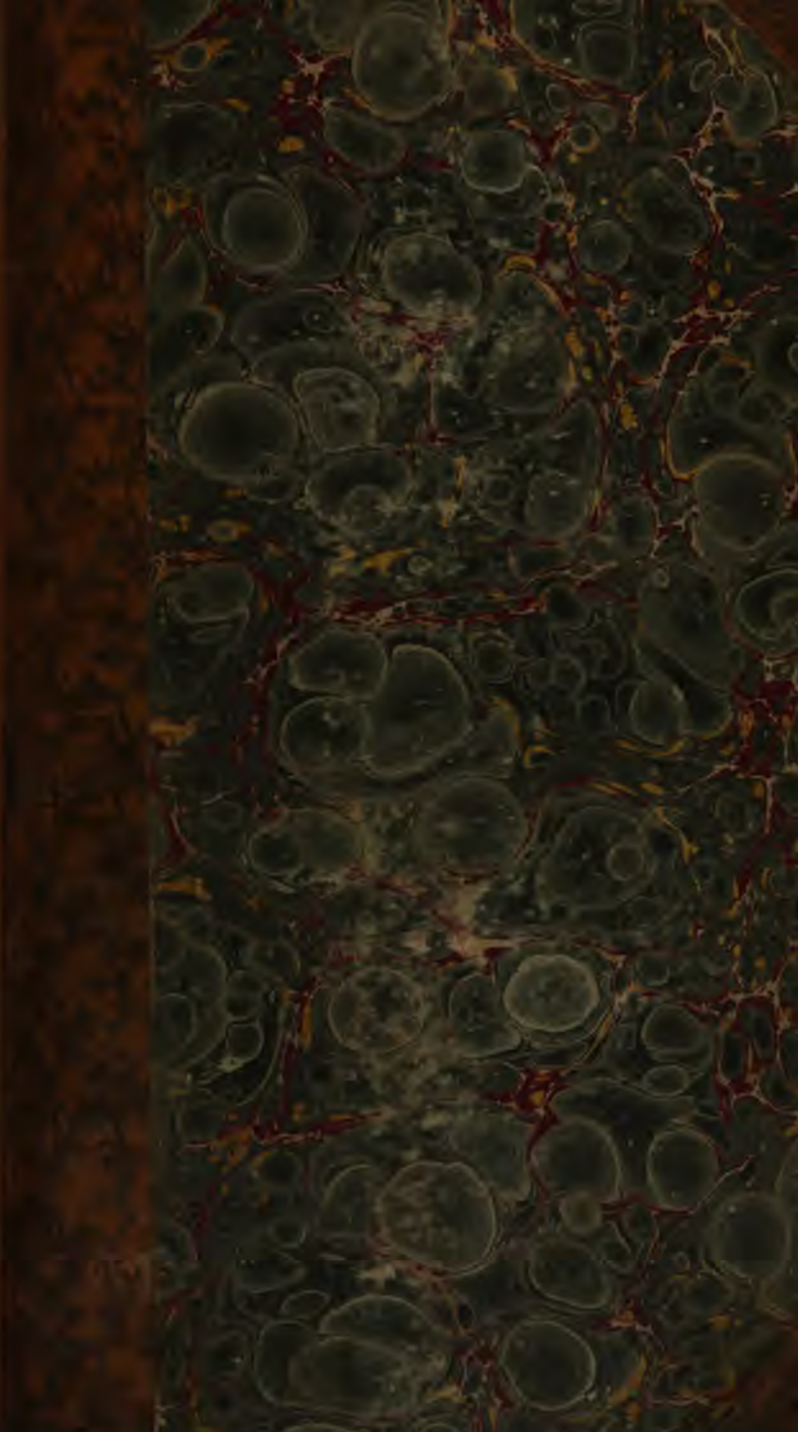
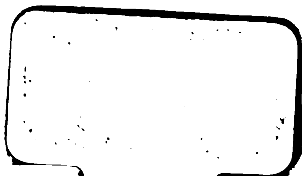
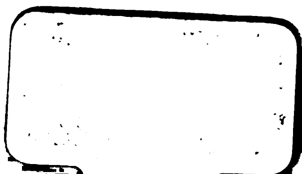

DOMI NUS ILLU MINA TIO MEA
Taylor Institution.

DOMI NUS ILLU
MINA TIO MEA
Taylor Institution.

GRÁGÁS

ISLÆNDERNES LOVBOG I FRISTATENS TID,

udgivet efter

det kongelige Bibliotheks Haandskrift

og oversat

af

VILHJÁLMUR FINSEN,

for

det nordiske Literatur-Samfund.

Förste Del.

Text I.

KJØBENHAVN.

TRYKT I BRØDRENE BERLINGS BOGTRYKKERI.

1852.

… not separately
(without his Danish version.)

Forord.

Nærværende Udgave af Graagaasen er besørget efter Haandskriftet paa det store kongelige Bibliothek, gl. kgl. Saml. 1157, fol., der er den ene af de to Hovedmembraner, hvori denne, den nordiske Oldtids omfangsrigeste og udentvivl mest interessante Lovbog er os overleveret, og hvilke tillige ere at betragte som tvende, saavel i Henseende til Indholdet, som navnlig i Henseende til Antallet og Ordenen af de enkelte Bestemmelser indbyrdes temmelig forskjellige Bearbeidelser[1]. Bemeldte Haandskrift, der bestaaer af 93 Blade, hvert med to Columner paa Siden, er skrevet med to forskjellige Hænder, hvoraf den første ender med det 13. Blad. Det er i det hele kommet ubeskadiget til os, med Undtagelse af, at der efter det 37. Blad findes en Lacune af 2 Blade, samt at et Stykke er bortrevet af den øverste Del af første Blad, hvis første Side derhos tildels er meget vanskelig at læse; herved kommer imidlertid en ældre Papirsafskrift af første og endel af anden Side, der findes indbunden i Haandskriftet foran Texten, til god Nytte. Ved Udgivelsen af denne gamle og i enhver Henseende fortrinlige Skindbog, hvoraf en nöiere Skildring vil, i Forbindelse med en nærmere Udvikling af de ved Udgivelsen fulgte Regler, finde sin Plads i en Fortale til den hele Udgave, der vil blive meddelt i sidste Hefte, have vi valgt den Fremgangsmaade, at aftrykke Texten uforandret og med Bibeholdelse af Haandskriftets hele Skrivemaade, forsaavidt saadant ved Anvendelse af de almindelige Skrifttegn kunde lade sig gjøre. I Overensstemmelse med denne Regel ere navnlig Forkortelserne, ved hvis Oplesning vi have fulgt den

---

1) *Med Hensyn til Forholdet mellem de trende Recensioner og det dermed i Forbindelse staaende Spörgsmaal om Udviklingsmaaden af den islandske Ret, jfr. Indledningen til en Afhandl. af nærværende Udgiver om den islandske Familieret efter Grágás i Annaler for nordisk Oldkyndighed, 1849, S. 156 ff.*

af hver af Afskriverne i det hele anvendte Retskrivning, antydede ved Cursivskrift. Ikkun aabenbare Feil, der kunne tilregnes Afskriveren, ere blevne rettede, hvorom altid er gjort Bemærkning i Noterne under Texten. Forsaavidt de enkelte Steder angaaer, hvoraf kun Begyndelsen og undertiden tillige Slutningen ere anførte i vort Haandskrift, men som findes fuldstændige i det andet foran nævnte Membranhaandskrift af Graagaasen, nemlig Skindbogen i den arnamagnæanske Samling 334, fol., have vi anseet det for rettest at indføre de Steder af nysnævnte Membran, der saaledes kunne tjene til Supplering, i Texten, imellem Klammer, ikkun med Forandring i Skrivemaaden i Overensstemmelse med det til Grund lagte Haandskrift.

Capitelinddelingen er tilföiet, hvorhos der i Noter under Texten er gjort Henvisning til de tidligere Udgaver, nemlig af Kristenretten, der er bleven betragtet som et særskilt hele, under Titlen „Jus ecclesiasticum vetus, sive Thorlaco-Ketillianum, Havniæ et Lipsiæ 1776, 8., og af de øvrige Dele af Lovbogen under Titlen: Hin forna lögbók Islendinga, sem nefnist Grágás, Havniæ, 1829, 4., for hvilke Udgaver det arnamagnæanske Haandskrift har tjent som Grundlag i de Afsnit, der er fælles for begge Bearbeidelser. Endvidere er Skindbogens Side- og Columnetal angivet i Parenthes i Texten, hvorved dog bemærkes, at det i Skindbogen anbragte Sidetal først begynder med anden Side, og at vi derfor have maattet betegne det første Blads fire Columner med S. 1, a, b, c, d.

I Oversættelsen have vi søgt dels at bevare Originalens Tone, dels fornemmelig, hvad der her maatte være det væsentligste, at gjengive Meningen af den ofte særdeles vanskelige Text.

GRÁGÁS.

Kristinna laga þáttr.[1]

1.

(S. 1, a.) [a] Þat er upphaf laga vaʀa. at allir *menn* scolo kristnir vera a landi her. oc trva a eiɴ ɢ*uþ* foþur *oc son* oc h*elgan* a*nda*. Barn huert s*ca*l færa ti*l* skirn*a*ʀ er alit er s*va* sem fyrst ma meþ hv*e*rigr*i* scepno sem er. Ef skaporfone barns er i hia. oc s*ca*l h*ann* barn færa ti*l* skirn*a*r. oc sa m*aþ*r er h*ann* biþr ti*l*. Ef eig*i* er skaporfone barns i hia. oc s*ca*l bvandi sa er vist veit*ir* kono þ*eir*ri er lett*a*ri er orðin. færa barn ti*l* skirn*a*r oc sa m*aþ*r er h*ann* biðr ti*l*. Ef hvargi þ*eir*ra er ihia. oc s*co*lo þ*ei*r meɴ færa barn ti*l* skirn*a*r er þ*a*r ero lögfastir in*n*an hvs. Ef eigi ero þ*ei*r ti*l*. eþa hafa þ*ei*r eigi liþ ti*l*. oc s*co*lo þa þ*ei*r er næst*ir* ero. færa eþ*a* veita lið. Ef sa m*aþ*r hefer eigi syslo a at færa barn ti*l* skirnar er scyldr er ti*l*. eþ*a* sa syniar er beþin*n* er ti*l* fararin*n*ar oc v*arþar* f*iorbavgs* ɢ*arþ* oc a sa sök er vill. sva varþar hvarv*m*tveggia þ*eir*ra oc s*ca*l sok

---

a) = Den arnamagnæanske Udgave, Cap. 1.

1) *Overskriften er tilføiet. Til det bortrevne Stykke af Membranens förste Blad (Jfr. Fortalen) har hørt den øverste Del af den store, afblegede Initial, hvormed Texten begynder, samt af de sex mellemste Bogstaver af Ordene i første Linie:* upphaf laga.

þeirri stefna heiman oc qveðia til heimilis bva ix. a þingi *þess* m*anz* er sottr ER. Bvandi er scyldr at ala þa m*enn* er barn færa til skirnar iij. menn fvlltiþa oc barn en*n* .iiij. mann oc hros eþa eyk ef *þeim* fylgir. Ef h*ann* a fe min*n*a en hann eigi þingfarar kavpi at gegna oc a h*ann* at veita þeim hvsrvm oc selia þeim mat oc hey. sva sem bvar virþa. Golldit scal a xiiij. notto*m* mat*a*r verð oc heyss. Ef bvandi syníar *þeim* vistar eþ*a* *þess* beina er til er mæltr oc verþr h*ann* vtl*agr* iij. morkom. oc a sa sok er vistar er syniat. Stefna sc*a*l þ*vi* mali heiman oc qveþia ti*l* heimil*is* bva v. a þingi *þess* er[1] sottr er. [a] *Þeir* m*enn* er barn færa ti*l* scirn*a*r sc*o*lo f*a*ra ti*l* logheimil*is* prestz. ne*m*a þ*eir* fiNi h*ann* fyR. oc biþia at h*ann* skíri barn. Ef h*ann* varn*a*r *þess*. oc varþar þ*at* fiorbavg*s* GAR*þ* oc eigo *þeir* sok er barn færðo ti*l* skirn*a*r. oc sc*a*l stefna heiman oc qveþia ti*l* (S. 1, b.) [ix. heimilis bva a þingi. Ef þeir hitta prestinn a fornvm vegi. oc lætr hann][2] rett scirn vppi at hann lati at [logheimili][3] sinv. ef h*ann* hef*ir* eigi lengr v*er*it heima*n* EN dagstvnd. Ef prestr hefir v*m* nott v*er*it heiman eþ*a* lengr oc hitta menn h*ann* á fornv*m* vegi oc biðia h*ann* skira barn oc lætr h*ann* rett skirn up*p*i at h*ann* l*at*i at kirkiv bæ enví*n* næsta. ef barn er eigi sivkt. Ef sott er á barne. oc sc*a*l þ*a*r skira er vatne naer fyrst. Prestr sc*a*l eigi sva fara heima*n* v*m* nott eþa lengr at h*ann* hafi eigi þa reiðo alla m*e*þ ser er h*ann* megi barn skira. Ef h*ann* hef*ir* eigi oc verþr h*ann* secr v*m* þ*at* .iij. morcv*m*. ef h*ann* ke*m*r i avngva ravn v*m* þ*at*. EN ef h*ann* kemr i ravn

---

a) = A. M., c. 2.

---

1) *Dette Ord er tilföiet, som udeladt ved Skrivfeil.*

2 & 3) *De indklamrede Ord, samt den øverste Del af de tre næstsidste Bogstaver i Ordene* l a t i a t *have hørt til det bortrevne Stykke af Membranen.*

vm *þat* mal oc stendr *þat fyrir* skirninni at hann hefir eigi reiðo til oc varþar honvm *þat fiorbavgs garþ* oc eigo þeir sokina er barnit færþv til skirnar oc scal heiman stefna oc *queþia* til ix. *heimilis bva* a þingi. [a] Þat er mælt ef barn elsk i vt eyivm ef erfingi er i hia barns þess oc er hann skyldr at færa til skirnar barn oc bvþo navtar hans oc þeir menn allir er a meginlandi ero skyldir at færa barn til skirnar. Sa er skyldr at lia skips er beþinn er oc fara scal oc hverr er beiddr er sva sem fyrst ma fyrir veþrs sakir. Bvandi er skyldr at ala þa menn v. er vtan ero komnir [1] oc barn enn vi. mann. þeir scolo feria þa menn aptr er barn færþo til scirnar er vtan ferðo. Ef kona verþr lettari a fornvm vegi. oc ero foronavtar hennar skyldir at færa barn til scirnar. eþa þeir er fyrst ero til beðnir. Ef sa *maþr* færir eigi barn til skirnar er skyldr er til eþa syniar honvm farar eþa skips eþa eykiar at navðsynia lavso oc *varþar fiorbavgs garþ* oc scal sokom þeim heiman stefna oc *queþia heimilis bva* ix. a þingi þess manz er sottr er. Ef barn er sva sivct. at við bana er hætt oc nair eigi prestz fvndi. (S. 1, c.) oc [a olærþr maþr þa at skira barnit. ef þat er at] [2] bvanda husi. oc scal tak[a vatn i keraldi] [3]. Ef barn verðr sivct á förn[vm vegi. oc scal skira] [4] þar er vatni náer næst. eþa sía. ef eigi náer vatni. hann scal sva mæla. ek vígi þic vatn. i nafni foþur oc gera *kross* avatninv. meþ hendi sinni enni hægri. oc sonar oc gera annan *kross* a vatninv. oc anda heilags. oc gera inn þriþia *kross* avatninv. i kros scal bregða þvmal

---

a) = A. M, c. 3.

---

1) *Ordene:* Þat er mælt ef — komnir *hører til den Del af Membranens første Side, der er vanskeligst at læse (jfr. Fortalen).*

2, 3 & 4) *Det indklamrede har hørt til det bortrevne Stykke af Membranen.*

fingrinv*m*. viþ orþit hv*er*t þ*eir*ra þricia. H*ann* sc*a*l gefa nafn barninv. sem þ*at* sc*a*l heita. oc sva mæla. ec skíre þic sc*a*l h*ann* qveða. oc nefna barnit. i nafni foður. oc drepa i vatnit barninv. oc sonar. oc drepa í i an*n*at sin. oc anda heilags. oc drepa þ*v*i i eno þriðia sin*n*i. sva at þa verþi alvátt. Þo er rett at v*m* sin se idrepit. eþ*a* helt vatni á eþ*a* avsit. ef eigi verðr raðrv́m at oþro. Nv naer eigi vatninv eþa sió. getr snió. h*ann* sc*a*l gera krosa a snénv*m*. oc qveða slik orð yf*ir* sem h*ann* skyldi a vatninv. h*ann* sc*a*l drepa barninv i snæin*n*. oc lata fylgia þav orð. avll sem þa at h*ann* drépi þ*v*i i vatnit. h*ann* sc*a*l bræða snæin*n* me*þ* hondv*m* s*er*. oc riða á s*v*a. at þ*at* verði. alvátt. Eigi sc*a*l h*ann* s*v*a drepa barni i snæin*n*. at þ*at* sæki kvlþi. s*v*a at þ*v*i sé við bana hætt. heldr sc*a*l h*ann* riþa snænv*m* á me*þ* hondv*m* s*er*. Karlm*aþ*r á skirn at veita barninv. en*n* ef h*ann* kan eigi orð ti*l* eþa atferli. oc er rett at kona ken*n*i honv*m*. Þvi at eins sc*a*l faðir barns veita scirn barne ef eigi ero aþrir men*n* ti*l*. En ef faþir scir*ir* sialfr barn sitt sivct. oc sc*a*l h*ann* skilia séing við konv sina. Ef h*ann* skilr eigi séing við hana oc varðar h*on*v*m*. fiorb*avgs* g*arþ*. sva sc*a*l fara v*m* qvanfang h*an*s sem (s. 1, d.) byscop lofar. Sa [1] m*aþ*r er barn hefir skirt. sc*a*l fara ti*l* fvnd*a*r við prest [2]. oc qveþa orð þav f*yrir* h*on*v*m* sem h*ann* hafði i barn skírn. oc segia til at ferla hver fylgt hafa. Nv þyck*ir* presti eigi rætt at skírn farit. hvart sem skorta orð eþ*a* at ferli. þa varþar fiorb*avgs* g*arþ* korlo*m* oc konv*m*. xij. vetra gomlv*m*. Ef p*r*esti þycc*ir* rétt sv scírn. oc andazk barn. oc sc*a*l þ*at* grafa at kirkiv. oc syngva lík song yf*ir*. En ef barn lifnar. þa sc*a*l

1) *Den øverste Del af Bogstaverne* r S a *hører til det bortrevne Stykke af Membranen.*

2) *Rettet for* prestz *i codex.*

prestr veita þvi alla reiðo. þa er vpp er fra þvi er ivatn er drepit. Eigi scal scíra barn i annat sin. ef fyrr var rétt at skirn farit. Ef þat hefir scírt verit i nafni foþvr oc sonar. oc anda heilags. þa scal eigi scíra iannat sinn. þott. eigi se vatn vígt. eþa einv sinni i drepit. Ef presti þyccir eigi aðr meþ fvllv rett at scírn farit. hvart sem skorta orð eþa avnnvr atferli. oc andazk barnit. oc scal þat eigi grafa at kirkio. enn ef barn lifnar. oc scal prestr veita þvi fvlla scirn. sem aðr hafi ecci verit yfir svngit. Ef barn andazk primsignt. oc hefir eigi verit scírt. oc scal þat grafa við kirkiv garð vt. þar er mætisk vigð mold oc ö vigð. oc syngva eigi liksong yfir. Ef barn elsc sva nær paschom. eþa hvita dogvm. oc vill maþr fresta scírn til. lavgar dags fyrir pascha. eþa hvita daga. oc verðr honvm þat rétt ef barn er eigi sivkt. scíra scal þegar lata ef sivct er. Ef hann vill þvatdags at scírn biða. oc scal maþr fara til fvndar við prest. oc scal prestr raða hvart hann vill skíra barn fyrr. eþa vill hann biða þvatdags at. Karlmanne hverivm er skylt. fvlltiða. at kvnna orð þav at skira barn. oc þav at ferli er þar fylgia. ef hann kann eigi fyrir öræktar sakar. oc. varþar honvm fiorbavgs garþ. (s. 2, a.) oc á byscop at raþa fyrir sök þeirri. Manne hveriom er hygiandi hefir til. karlmanni oc kono er skylt at kvnna. pater noster. oc credo indominvm. Ef hann vill eigi kvnna. oc hafi hann vit til oc varþar honvm þat fiorbavgs garþ. oc á byskop at raþa fyrir sök þeirri hverr sækia scal.

2. vm lik ferslor.

[a] Lík hvert scal til kirkio fæRa þat er at kirkio a lægt sva sem menn verþa bvnir fyrst til. Ef arftoko maþr er

a) = A. M., c. 4.

hia. ens andaþa. oc á *hann* at færa lik ti*l* kirkio. oc sa m*aþ*r er h*ann* biþr ti*l*. Ef eigi er erfingi hia. eþ*a* h*ann* er eigi fulltiþi. oc sc*a*l bvandi sa fora ti*l* k*irk*io er vist veitti env*m* andaþa siþarst. Ef hvargi er hia. erfingi ne bvandi. *oc* sc*o*lo þe*i*r lögfast*ir* m*enn*. þa fora lik ti*l* k*ir*-*kiv*. ér þ*a*r ero næstir. oc taka af fe þ*v*i er in*n* andaþi atti. lereft eþ*a* vaþmal. oc bva v*m* lik. ef sa atti eigi fe til. oc er hin*n* scyldr at fa ti*l* at bva v*m* lik er til [1] kirkio fær*ir*. Lóg helga daga alla er monn*o*m rett. at bva vm lik. oc g*er*a kistv at. oc meþ at f*a*ra oc grafa. nema twá a xij. manoðo*m*. pascha dag in*n* f*yr*sta oc iola dag en*n* f*yr*sta. Með a at f*a*ra fostodag en*n* langa en*n* eigi a iorð at opna ti*l* þ*ess* at gr*a*fa niðr lik. Til þe*ir*rar kirkio sc*a*l lik fora [2] er b*yskop* lofar groft at. Bvandi er skyldr at ala þan*n* man*n* er lik forir ti*l* kirkio. meþ fimta man*n*. oc hros eþ*a* eýk. ef þ*eim* fylgir. ef h*ann* syniar þei*m*. oc er h*ann* þa ýtl*agr*. iij. morko*m*. oc a sa sok er vistar er syniat. Stefna sc*a*l heiman oc qveðia til bva v. a þ*ing*i. Sa m*aþ*r er kirkio v*ar*þveitir a gravpt upp*i* at lata. oc sc*a*l þ*a*r gr*a*fa sem h*ann* ræðr. oc prestr sa er þ*a*r er. Lik sc*a*l eigi b*er*a ikirkio. bert eþ*a* bloþvct. eigi sc*a*l þ*ess* (s. 2, b.) manz lik i kircio bera er eigi atti kircio genkt. meþ*a*n h*ann* lifþi. Ef m*aþ*r berr þ*ess* m*a*nz lik ikircio. er *fra* er skilþr. oc sc*a*l h*ann* bota lavstin*n* kircion*n*i. xij. aýrom. ef [3] vill eigi gialda þ*at* fé. oc verþr h*ann* ýtl*agr* v*m* þ*at* .iij. morkv*m*. oc a þo at in*n*a kircion*n*i sitt fé. Lik sc*a*l ecci gr*a*fa aþr kólnat er. Ef

---

1) *Dette Ord er tilföiet, da dets Udeladelse maa ansees at hidröre fra en Skrivfeil.*

2) *Ordet* fora *er tilföiet, som nødvendigt.*

3) *Her er muligen ved en Skrivfeil udeladt* hann.

maþr grefr lik aþr kalt er. oc verþr *hann* sekr *vm þat* .iij. morko*m*. oc a sa sök er vill. Ef meɴ hrapa *sva* grefte at qviþr beʀ þ*at*. at avnd væri i briosti man*n*i. þa er *hann* v*a*r niðr *gra*fen*n*. oc verþr þ*at* at morþe þa. [a] leg scolo øll v*era* iafn dýr. hvart sem ero næʀ kirkio eþ*a* fiʀ. i *kirkio* garþe. xij. alnv*m* sc*a*l kavpa leg vn*dir* ma*nn*. ne*ma* barn se tan*n*lavst. þ*ar* sc*a*l kavpa halfo ödyʀa. vi. aln*ar* sc*a*l p*re*str h*af*a f*yrir* liksøng. Sa sc*a*l gialda legkavp. oc liksøngs kavp. er lik fær*ir* til kirkio. H*ann* sc*a*l þ*ar* gialda. a k*irki*o bø þei*m* er lik v*ar* graf*it*. en*n* v. dag viko. þa er .iiij. vikor ero af svm*ri*. þ*ar* i tvni f*yrir* karldvro*m*. Sa m*aþ*r er kirkio varð veit*ir* oc p*re*str. a hváʀ þei*r*ra at nefna vatta at v*m* sitt fe ef eigi kømr *framm*. oc er rétt þ*ar* at stefna v*m*. oc telia hin*n* sekian .iij. morkv*m* vm haldit. Hin*n* svarar rettv f*yrir* sik. þa er h*ann* færþi lik *til* kirkio. ef h*ann* bavð þe*im* at han*n*sala þ*at* fé. ef þe*ir* attv gialldaga sam*an*. oc eíndaga þ*a*r oc sc*o*lo þe*ir* taka þav han*n*sol. Sa er lik færði ti*l* k*irki*o. þa á [1] at h*af*a af fé ins andaþa sina avra. eþ*a* heimta at erfingiv*m*. ef hittzig v*ar* eigi ti*l*. Ef hv*a*rgi atti til in*n* andaþi eþa erfingi h*an*s. oc tekrat þ*ar* fe er eigi er ti*l*. þa scal veita leg oc liksong. nv viþr ti*l* svms en*n* eigi til allz. ti*l* þe*ss* sc*a*l f*yr*st h*af*a fe at bva v*m* lik. oc þa at kavpa liksong. legkavp sc*a*l siþ*a*rst vin*n*a. (S. 3, a.) [b] Ef gavngo m*aþ*r andazk in*n*i at man*n*z. oc sc*a*l bvaɴdi føra lik h*an*s ti*l* k*irki*o. Ef sa m*aþ*r hafði fe a s*er*. en*n* andaþi. oc sc*a*l þ*ar* taka af ti*l* þvrft*a*r h*o*nv*m*. Ef h*ann* hafþi þ*a*r meira fe eþa atti i øðrv*m* stoðom. oc a bvandi at taka

a) = A. M., c. 5.
b) = A. M., c. 6.

1) *Muligen er her, ved Skrivfeil, udeladt* hann.

þat fe sa er h*onvm* veitti vist er h*ann* andaþizk. nema h*onvm* véri tekin vist. at løgfardøgv*m* sv er h*onvm* væri vért við. oc ge*n*gi h*ann* at sinv raði abravt. en*n* eigi frænda. oc á bvandi at taka *þat* fe. er sa m*aþ*r hafði þangat haft. er þ*a*r andaþizk. oc eigi meira. Þ*at* fe eigo frændr ins andaþa er h*ann* hafði átt i oþr*vm* stoþ*om*. Ef lik erført or þingv*m* pr*e*stz. þa er h*ann* skylldr at fylgia þ*vi* ti*l* graf*a*r. ef h*onvm* ero aþr orð ger. enda se *þat* in*n*aɴ hreps. oc sc*a*l h*ann* þa h*af*a liksongs kavp. oc s*va* ef h*onvm* ero eigi orð gør þott h*ann* f*a*ri hv*ergi*. Eigi er pr*e*str skylldr at fylgia liki or hrep*p*. ef þ*a*r er noccor graft*a*r kirkia. Eɴ ef h*ann* vill eigi fylgia sem nv v*a*r tínt. þa a sa lik songs kavp er yf*ir* sýngr. Ef prèstr er sva farin*n* or þingo*m* sinv*m* at h*ann* hef*ir* engi feng*it* í stað sin*n*. þa a h*ann* eigi at hafa liksöngs kavp. þott m*enn* andask þ*a*r. [a] Ef m*aþ*r andazk i ýt eýiom. oc ero þ*ei*r m*enn* skyld*ir* at føra lik ti*l* k*irk*io. er a megin lande ætti ti*l* at føra eþa bvþo navt*a*r. ef h*ann* andazk ifiski skala. Sa a skips at liá er beðin*n* er. ef ti*l* á. Ef m*aþ*r varn*ar* skips eþa far*a*r sa er bóndr er. oc verþr h*ann* vtl*agr* v*m* þ*at*. iij. morkv*m*. Ef m*aþ*r andazk a þingo*m* eþ*a* leiþo*m* oc sc*o*lo bvþo navt*a*r h*an*s føra lik ti*l* k*irk*io. Ef m*aþ*r andazk a þingvelli eþa leiþar velli ept*ir* er m*enn* ero abravt farn*ir*. oc ása m*aþ*r lik h*an*s ti*l* kirkio at føra er næst býr. þ*ei*rra m*ann*a er .ij. hvskarla á oc v*m* sialfv*m* s*er*. Ef m*aþ*r andazk a þingvelli ept*ir* er m*enn* ero abravt farn*ir* af þingi. oc sc*a*l bvandi sa føra lik ti*l* k*irk*io. er her býr a þingvelli. Ef m*aþ*r andazk i far maɴa (s. 3, b.) býþom oc sc*o*lo bvðo navt*a*r føra lik ti*l* kirkio. Ef m*aþ*r andazk

a) = A. M., c. 7.

afernvm vegi. oc scolo foronavtar hans. føra lik til kirkio. ef siór eþa vatn kastar likom á land. oc scal land eigandi føra lik þav til kirkio. Ef fe rekr a land meþ likvm. oc scal þar taka af til þvrfta þeim. ef meira fe er oc a landeigandi at halda þvi til dóms. Ef finnz lik gavngv manz i haga vti. oc scal land eigandi føra lik hans til kirkio. oc eignaz fé þat er hinn hafþi a sér. Ef hann atti meira fe inn andaþi. oc eigo frændr hans at taka þat fe. Ef lik finnz i landi manz. eþa i vt hýsvm. oc a land eigandi at færa þat til kirkio. oc varþveita fe ef hiɴ hafþi a ser. til handa frændom. Ef lik fiɴz a fiollvm þeim er vatnföll deila merki. oc scal sa maþr føra lik til kirkio. er næst býr vötnvm þeim i heraþi. er næst sprettr vpp likinv a fiallinv. enda eigi hann .ij. hvskarla. oc vm sialfom ser. Þangat scal til heraþs føra sem vavtn falla. Ef lik finnz i af réttom. eþa i almenningvm. oc a sa lik þat at føra til kirkio. er næst býr. þeirra manna er á .ij. hvskarla oc vm sialfom séʀ. Ef maþr førir eigi lik þat til kirkio. er hann er skyldr til. at lavgvm at føra. oc verþr hann vtlagr vm þat .iij. morkvm. oc a sa sok er vill. oc scal [1] stefna heiman. oc qveðia til heimilis bva .v. a þingi þess er sottr er. Ef maþr er sóttr vm þat at hann førþi eigi lik til kirkio. oc versk hann mali ef hann getr þann quið. at hann hygði at sa maþr ætti eigi kirkio légt. oc fellr þa vtlegð niþr við hann. Eɴ dómr a at døma a hendr honvm. at hafa tilført a .xiiij. nottom enom næstvm eptir vapna tak. Ef maþr førir lik þat til kirkio er eigi atti at kirkio løgt. oc varþar þat fiorbavgs garþ. nema hann geti þann quið. at hann hygði at sa maþr ætti kirkio løgt. oc scal hann fra hafa fært á (s. 4, a.) xiiij. nottom envm næstvm eptir þing lávsn. oc bæta lavst-

[1]) Dette Ord er tilföiet, som udentvivl udeladt ved Skrivfeil.

inn kirkionni xij. avrvm. Fiogur ero lik þav er eigi scal at kirkio grafa. þat er lik eitt. ef maþr andazk öskirþr. annat er skogar manz lik. þess er ö æll er. oc öferiandi. þat scal oc eigi at kirkio grafa. nema byskop sa lofi er yfir fiorþvngi þeim er. En ef byskop lofar. oc scal þa til kirkio føra. Þat er lik it þriþia er eigi scal at kirkio grafa. ef maþr viþr a ser verk þav er honvm verþa at bana. sva at hann vildi vnnit hafa. nema hann fáe iþrvn siþan. oc gangi til scriptar við prest. oc scal þa grafa hann at kirkio. Þott eigi nae prest fvndi oc segi hann ölærþvm manne til at hann iþraz. oc sva þott hann megi eigi mæla. oc geri hann þér iartegnir at menn finni at hann iþriz i hvginvm. þott hann komi eigi tungvnni til. oc scal þo grafa hann at kirkio. Þat er lik it .iiij. er eigi scal at kirkio grafa ef byskop vill bannat hafa at grafa at kirkio. þat lik er eigi a at kirkio lægt. þat scal þar grafa er fiR se tvn garþi manz. enn i avrskotz helgi við. oc hvartki se akr ne eng. oc eigi falli vötn af til bölstaþa. oc syngva eigi liksong yfir.

3.

[a] Kirkia hver scal standa i sama stað sem vigð er. ef þat ma fyrir skriþvm. eþa vatna gangi. eþa eldz gangi. eþa ofviþri. eþa heroð eyþi at. or af dolvm. eþa ýt strendom. þat er rett at føra kirkio ef þeir atbvrþir verþa. þat er rett at føra kirkio ef byskop lofar. Ef kirkia er vpp tekin manaþe fyrir vetr. eþa lestizk hon. sva at hon er önýt. oc scolo lík oc beín førð a bravt þaðan fyrir vetr nætr. enar næsto. Til þeirrar kirkio scal føra lik oc beín

---

a) = A. M., c. 8.

sem b*yskop* lof*a*r. gröft at. þar er m*aþ*r vill bein fera. oc sc*a*l land eigande qveþia ti*l* bva. ix oc hvskarla þ*eir*ra sva sem ti*l* skips drátt*a*r. at fera bein. (s. 4, b.) Þ*ei*r sc*o*lo hafa m*e*þ s*er* pala oc rekvr. h*ann* sc*a*l sialfR fá hvþir ti*l* at bera bein i. oc eyki at fera. þa bva sc*a*l h*ann* qveþia er næstir ero. stað þei*m* er bein sc*a*l vp*p* grafa. oc h*af*a qvatt .vij. nottom fyR. en*n* ti*l* þarf at koma. æþa meira mæli. þ*ei*r sc*o*lo koma ti*l* i miþian morgin. Bvande sc*a*l fara oc huscarlar þ*ei*r er heilinde h*af*a ti*l*. all*ir* nema smala m*aþ*r. Þ*ei*r sc*o*lo hefia groft vp*p* i kirkio garþi ytan v*er*þo*m*. oc leita s*v*a beina sem þ*ei*r myndi fiár ef ván væri i g*a*rþinv*m*. Prestr er scyldr at fara ti*l* at vigia vatn. oc syng*va* yf*ir* beinv*m*. sa er bændr er ti*l*. Til þeirrar kirkio sc*a*l bein fera sem b*yskop* lofar groft at. þar er rett hvartz vill at gera eina grof at beinv*m* eþa fleiri. Vm þav avð æfi ell er kircio þ*eir*re h*af*a fylgt. er vp*p* v*o*ro tekin bein. hvartz þ*at* v*a*r i lendum eþ*a* lavsvm avrv*m*. eþ*a* kirkio bvnaþi þ*at* sc*a*l fara ti*l* kirkio þ*eir*rar alt es bein ero ferð ti*l*. Ef land eigandi letr eigi fera bein s*v*a sem mælt er. eþa fara m*enn* eigi ti*l* þ*ei*r er qvaddir ero, oc verðr hv*err* þ*eir*ra sekr iij. morkv*m*. oc a land eigandi sok við þa. er qvadd*ir* ero. en*n* sa við h*ann* er vill. Stefna scal [1] heiman sökv*m* þeim. oc qveðia .v. bv*a* a þi*n*gi þ*ess* er sottr er. enda scal dómr déma a hendr þeim beina férslo. at h*af*a fært ti*l* kirkio. xiiij. notto*m* ept*ir* vapna tak.

4.

[a] Ef kirkia brennr vp*p*. eþa lestiz s*v*a at g*er*a þarf

---

a) = A. M. c. 9.

[1] *Dette Ord er tilføiet, som udentvivl udeladt ved Uagtsomhed.*

aþra. oc *scal* þ*ar* kirkio gera[1] er b*yskop* vill. oc sva mikla sem h*ann* vill. oc þ*ar* kirkio kalla er h*ann* vill. land eigandi er skyldr at la*ta* g*er*a kirkio. a be sinv*m*. hv*ergi* er fyʀ let g*era*. H*ann* *scal* *sva* hefia smiþ vp*p*. at ger se a xij. manoðom env*m* næstv*m*. þa*þ*an f*ra* er kirkia lestiz sva at tíþir megi veíta. ef h*ann* (s. s, s.) of forlar. Land eigandi a at leggia fe ti*l* ki*r*kio. *sva* at b*yskop* vili vigia k*irki*o f*yrir* þei*m* sokv*m*. þa *sca*l b*yskop* ti*l* f*a*ra at vigia þa kirkiv. bvandi er skyldr sa er þ*ar* býr at halda k*irki*o dag. þan*n* at iafnlengð hv*er*re v*m* siɴ a hv*er*io*m* .xij. manoþo*m*. oc hiv́ h*an*s oc gestir. þ*ei*r er þ*ar* ero v*m* nottina aþr. oc þ*ei*r m*enn* allir er tivnd sina leggia *sva* þangat at byskop vill at þ*ei*r haldi þ*ar* kirkio dag. þ*ar* *sca*l hv*er*r halda k*irki*o dag er b*yskop* vill. Sva *sca*l kirkio dag halda at helgi. sem paskha dag. oc ferr h*ann* sem aþrir messo dagar. þangat *sca*l leggia hv*er*r logtivnd sina halfa. til þ*eir*rar kirkio sem byskop qveþr at. oc *sca*l b*yskop* skipta þvi heraþi ti*l* þes. at af hverivngi be ti*l* hv*err*ar kirkïo. hv*er*r *sca*l gialda tiund sina. hv*er*gi er a landi býr. Sa er tivnd *sca*l in*n*a af hõ*n*dom. h*ann* *sca*l gialda þ*ar* i tv́ni f*yrir* karldvro*m*. a kirkio benv*m*. en*n* .v. dag vikv. er iiij. vicvr erv af svmri. h*ann* *sca*l gialda þ*at* fe. i vaþmalom eþa varar feldom. eþ*a* igvlli eþa i brendv silfri. H*ann* *sca*l gialda halfan þan*n* hlut. ef h*ann* vill. er h*ann* geldr þang*at*. þ*at* er fiorþvngr tivndar h*an*s allrar. þan*n* *sca*l h*ann* gialda[2] ef h*onvm* þickir þ*at* bet*ra*. i vaxi eþa viði eþa tiorv. Kost a h*ann* at gialda alt ivaþmalum ef h*ann* vill. Ef eigi kemr fe þ*at*

---

[1]) *Dette Ord er tilföiet, som udentvivl udeladt ved Skrivfeil.*
[2]) *Rettelse for* gíald, *der er en aabenbar Skrivfeil.*

framm *sva* sem mælt er. oc er þeim maNi rett er kirkio varþveit*ir*. at nefna vatta at. at fe þ*at* kemr eigi framm*.* oc stefna þ*ár* v*m* i tvîni heima. f*yrir* karldyrv*m* at sín. v*m* tivndar hald. oc telia hinn sekian v*m* .vi. morkv*m*. oc gialda þan*n* hlvt tivndar er ept*ir* stóð. tvennv*m* gioldv*m* sem hvar virþa. Honv*m* er rett at stefna sin*n*i stefnv v*m* hvarn fiorþv*n*giN. enda er rett at stefna ein*n*i stefnv v*m* baþa fiorþungana. af þ*v*i at ein*n* er aþili at baþo*m* (s. 5, b.) oc heimta sem aþra tiund. [a] þar er maþr leggr fe ti*l* kirkio. hvartz þ*at* er i londo*m* eþa bv fe. eþa lausom avro*m*. eþa er þ*at* i tivndv*m*. af þei*m* bölstavþv*m*. er heraþs meN *sco*lo þangat in*n*a. þ*at* scal sa m*aþ*r er kirkio v*a*rþveitir. lata gera þan*n* maldaga allan a skrá. hvat h*ann* hef*ir* gefit þangat fiár eþa aþrir. heraþs men*n* ti*l* þ*eir*rar kircio. Þan*n* maldaga er þeim rett. at bera ti*l* þings. oc lysa at lavgbergi. eþa i lavgretto. eþa a varþi*n*gi þ*v*i er h*ann* heýr. hvat þ*a*r liggr ti*l* fiar ti*l* þ*eir*rar kirkio. H*ann* s*ca*l lata raþa scrá. oc lysa þan*n* maldaga heima at kirkion*n*i. v*m* sin*n* a .xij. manoþv*m* hv*e*rivm þa er m*enn* h*af*a tiþa sökn þangat flestir. Ef m*aþ*r tekr þ*at* fe er til kirkio er laget. oc geldr a bravt eþa gefr. eþa selr savlo*m* *e*þrv*m* man*n*i. oc varþar þ*at* *fiorbavgs* G*arþ* þeim er selr. oc *sva* hinv*m* er kavpir. vís vitandi. oc a sa sok er kirkio varþveitir. ef h*ann* vill sott h*af*a. en*n* sa er vill. ef h*ann* vill eigi sott hafa. EN ef sa m*aþ*r lógar fe f*ra* kirkio. er hana varþveit*ir*. eþ*a* sa er ti*l* hefir gefit oc varþar þeim. f*iorbavgs* G*arþ*. sem avþro*m* man*n*i. at f*ra* taki. oc a sok við þa hv*e*rr er vill. oc s*ca*l þ*eir*ri sok stefna heiman. oc lata varþa. *fiorbavgs* G*arþ*. oc qveþia ti*l* heimil*is* bva ix. aþingi þes er sóttr er. oc a þan*n* at dæma fiorbavgs man*n*. ef qviþr berr a h*ann* fe

a) = A. M., c. 10.

tokv *fra* kirkivn*n*i. en*n* gripin*n* a aptr at déma ti*l* kirkion*n*ar. þan*n* er abravt v*a*r tekin*n*. ef ö lőgat er. en*n* ef lógat er. þa sc*a*l dema iafn marga avra ti*l* kirkionnar sem hvar virða. at þ*at* v*a*r vert er abravt v*a*r tekit. Þeim man*n*i sc*a*l stefna ti*l* gialda vm fe þ*at* er h*ann*[1] seldi fra kirkiavn*n*i. eþ*a* keypti er en*n* þickir fé vænligr*a*. en*n* iafn mic*it* (s. 6, a.) varþar hvarvmtveggia. [a] Bvandi sa er a kirkiv bo býr. a at bera eld ti*l* kirkiv. oc hringia klvccv*m*. eþ*a* sa m*aþ*r er h*ann* qveþr ti*l*. Presti er oc rett at b*er*a eld ti*l* kirkio. oc qveykva. kerti. oc hringia klvcco*m*. oc þ*eim* man*n*i er h*ann* qveþr ti*l*. Ef kirkio verþr geigr af eldi. af meþ ferð þ*ei*rra man*n*a er nv erv talþir. eþa lestiz klvcca oc halda þ*ei*r eigi abyrgð. hvarvetna þ*ess*. er þ*ei*r geta þan*n* quið. at þ*ei*r féri s*v*a með sem þa at þ*ei*r ætti. sialf*i*r oc vildi vel m*e*þ fara. Ef m*aþ*r hleypr ti*l* öbeþin*n* at b*er*a eld ti*l* k*i*rk*i*o. eþa ringia klvckv. oc a býrgiz sa þa k*i*rk*i*o oc klvckv er m*e*þ feʀ. [b] Sa er a kirkio landi býr. er skyldr at fæþa pr*e*st tva misseri. ef h*ann* a þ*a*r logheimili. oc syngr h*ann* þ*a*r messo logbelga daga alla. navð synia lavst. Ef prestr syngr þ*a*r sialdnaʀ. oc er sa bvandi er a graft*a*r kirkio bo býr. skyldr at ala prest at dagverþi. oc nattverþi. þa er h*ann* syngr þ*a*r messo vm dagin*n*. oc ros eþa man*n* ef h*on*v*m* fylgir. Ef fleiri bva a kirkio bo. en*n* ein*n* bvandi. oc sc*a*l at þeim hl*v*t*a* ala prest hvarr þ*ei*rra sem þ*ei*r h*af*a af landi mikit ti*l*. hvartz þ*ei*r

a) = A. M., c. 11.
b) = A. M., c. 12.

1) *Imellem Ordene* hann *og* seldi *er et lille Mellemrum; da Ordene* seldi fra *ere noget uklart skrevne, er Anledningen maaskee den, at der istedenfor hine Ord først er blevet skrevet noget andet, der har optaget længere Plads, hvilket derefter er blevet udraderet af Afskriveren.*

ero land eigendr. eþ*a* leiglendingar. útl*agr* er sa v*m* þ*at* er syniar. Ef leiglendingr býr á kirkio bø. oc rénar kirkia *sva* at eigi megi tiþir veita.. i hv*er*io veþ*ri*. oc sc*al* h*ann* gera orð land eiganda. at koma ti*l*. at bæta at kirkio. Landeigandi [1] a sva ti*l* at koma. at at se gort at kirkio a halfom manaþi. env*m* næsta þ*a*þap fr*a*. er h*onv*m v*oro* orð gør. sva at veita megi tiþir í. Sekr er h*ann* v*m* .iij. morkv*m* ef eigi er sva gort. Ef leiglendingr náir eigi fvndi land eiganda. er h*ann* farin*n* af landi. eþa ór fiorþvngi. oc er h*ann* þa scyldr at gera [2] (s. 6, b.) at kirkionni. oc heimta ti*l* kostnvð [3] at land eiganda. en*n* ef qviþr beʀ þ*at*. at þo mvndi tiþ*ir* mega veita i kirkion*n*i. at eigi væri at gort. oc erat landeigandi skyldr at gialda fe fyr*ir* þ*at*. ɛvþs þock hefir hinn fýrir erfiþi sitt. Ef yngri men*n* eiga kirkiv bölstað en*n* .xvi. vetra gamlir. karlar. eþa kon*vr* yngri en*n* .xx. oc asá maþr at halda kirciv vp. er lograþandi er fiar en*n*a vngv man*n*a. h*ann* sc*al* taka iafn marga avra af fe en*n*a vngo man*n*a. sem hvar virþa. at h*ann* hefir lagt ti*l* kirkio þvrfta. [a] Þ*at* er man*n*e rétt. at lata læra p*re*stling. ti*l* kirkiv sinnar. h*ann* sc*al* gera maldaga við sveinin*n* sialfan. ef h*ann* er .xvi. vetra. en*n* ef h*ann* er yngri. þa sc*al* h*ann* gera við lograþanda [4] h*ans*. Sa maldagi a at haldaz allr. er þ*eir* g*er*a meþ s*er*. Nv gera þ*eir* eigi an*n*an maldaga. en*n* maþr tekr prestling ti*l* kirkiv sinn*ar*. at logmali. h*ann* sc*al* fa h*onv*m kenzlv. oc

a) = A. M., c. 13.

1) *Rettelse, istedenfor Membranens aabenbart feilskrevne* landeıngandı.

2) *Rettelse for* g a, *der maa antages at være en Feilskrift.*

3) *Istedenfor* n *i Midten af dette Ord synes först ved Forskrivning at være blevet sat et andet Bogstav, maaskee* v.

4) *Rettelse for* logranda *i Membranen, hvilket er en aabenbar Feilskrift.*

fóstr. oc lata *sva* raþa h*onv*m at þ*at* se sveininv*m* ö vegs lavst oc frændo*m*. oc sva við gera sem h*an*s barn væri. Nv vill svein*n* eigi nema. oc leiþiz h*onv*m bök. þa *scal* föra h*ann* ti*l* ann*a*rra verka. oc raþa h*onv*m *sva* til. at hvartki verþi h*onv*m við illt ne við örkyml. en*n* halda ti*l* sem rikazt at ollv annars. Nv vill h*ann* hverfa ti*l* námsins. oc *scal* þar h*onv*m þa ti*l* halda. vnz h*ann* hefir vigslv tekit. oc er prestr. Sa er h*onv*m fær kenzlo. oc er sa skyldr at fa h*onv*m messv föt oc bøkr. þer er byskopi syniz *sva*. at veita megi meþ fvllv allar .xij. manaþa tiþir af. Prestr *scal* fara ti*l* kirkio þ*eir*rar. er h*ann* v*a*r vigðr ti*l*. oc syng*va* þ*a*r dag hv*er*n loghelgan. at meinlavsv. messo oc öttv söng. oc aptansong. oc v*m* langafostv. oc iola fostv. oc ymbro daga alla. h*ann* *scal* lysa maldaga. (s. 7, a.) at logbergi þan*n* er við prest er geʀ. eþa i lógretto. h*onv*m er rett at v*er*ia lyriti. in*n*i hafn*ir* h*an*s. at logbergi ef h*ann* vill. Ef prestr flér kirkio þa er h*ann* er ti*l* lærþr. eþa firriz *sva* at h*ann* veit*ir* eigi tiþir at. sem melt er. oc varþar þeim man*n*i skogangr er við h*onv*m tekr. eþa tiþer þiggr at h*onv*m. eþa samvistv*m* er við h*ann*. Jafnt varþar samvista við h*ann* sem við skogar man*n*. lengr er lyriti er varit. at logb*er*gi. oc er þ*at* fimtardoms sök. oc. *scal* sok þa lysa at logbergi. oc heimta h*ann* sem aþra mans men*n*. Sva *scal* prestr leysazk *fra* kirkio. at læra an*n*an ti*l* istað sin*n*. þan*n* er byskopi þycki fvll hlít. þeim byskopi er þ*a*r á yfir sokn. Ef prestr verþr sivkr. oc *scal* sa m*aþ*r raþa er kirkion*n*i reþr. hve lengi h*ann* vill varþveita h*ann*. Sa m*aþ*r a kost er kirkio varþveit*ir* ef h*onv*m þickir sótt h*an*s lengiazk. at føra prest a hendr frændv*m*. en*n* ef h*onv*m batnar a lengr. oc er h*ann* lavs þa *fra* kirkion*n*i. Eɴ ef kirkiv prestr andazk *fra* stað þeim er h*ann* v*a*r ti*l* lærþr. oc atti h*ann* fe eptir. oc *scal*

kirkia taka. oc sa *maþr* er *hana* varþveit*ir*. iij.· hvndroð .vi. alna avra. Ef *hann* atti meira fé. oc *sco*lo *þat* taka frændr.

5. Vm byscopa.

[a] Byskopa *sco*lom ver hafa tvá alandi her. Scal an*na*R b*yskop* v*er*a at stoli i skala holti. en*n* an*na*R at hölv*m* ihiallta dali. oc *sca*l sa h*af*a yf*ir* fór v*m* norþlendinga fiorþvng. er ihiallta dali er. v*m* siN a .xij. manvþv*m*. EN sa b*yskop* er i skala hollti er. *sca*l h*af*a yf*ir* fór v*m* fiorþvnga .iij. fara sitt svmar yfir hv*er*n. avstfirþinga fiorþ-*vng*. oc rangæinga fiorþ*vng*. oc vestfirþinga fiorþ*vng*. Byskop er við *þat* skyldr. þa er h*ann* ferr v*m* fiorþvnga. at[1] ko*m*a i lavg hrep*p* hv*er*n. sva at m*e*N nae fvndi h*ans*. (S. 7, b.) oc vigia kirkivr. oc savng hvs oc bena hvs. oc byskopa born. oc veita maun*n*om skripta[2] gongo. Þ*ar* er b*yskop* vígir kirciv. a h*ann* at taka .xij. avra. en*n* *þat* fe gefr b*yskop* ti*l* kirkio *þeir*rar er h*ann* vigþi þ*ar*. Þ*ar* er *hann* vígir song h*vs*. eþa bæna hús. *sca*l h*ann* taka .vj. avra hv*ar*t se*m* h*ann* vígir. Bvandi sa er vist veit*ir* byskopi á at fá h*onv*m reiþ skióta. þan*n* dag er h*ann* ferr a bravt. Hvskarl-ar h*an*s oc bvar ero skyld*ir* at lia hrossa byskopi *þeir* er *hann* biþr ti*l*. Sekr er sa .iij. morkv*m* er syniar. ef hross a til. Byskop *sca*l ti*l* *þess* lata segia i heraþi hv*er*io. at kirkiv sökn. hv*er*ivm i hond. *sca*l in*n*a fe *þat* er men*n* *sco*lo gialda byskopi. HveR maþr er skyldr at lata þangat koma fiorþ-vng tivndar sinnar. ti*l* *þess* bvanda er b*yskop* qveþr á. Þ*ar* verþr gialldagi a þ*v*i fe. in*n* .v. dag vikv er .iiij. vikur ero af svmri. Ef eigi kemr fram*m* feit s*v*a sem mælt er. oc er þeim m*ann*e rett er byskvp hefir v*m* boþit. at nefna vatta at. at eigi ferr gialld fram*m*. h*onv*m er rett at stefna

a) = A M., c. 14.

1) *Rettelse for* a *i codex.*

2) *Rettelse for det aabenbart feilskrevne* skipta *i Membranen.*

þar vm. oc heimta sem aþra tivnd. enda er rett at hann lysi til fiarins. a þingi. oc ero in semv viþr lóg[1]. Þar er maþr scal gialda tiund byskopi. hann scal gialda i gvlli eþa i brendv silfri eþa vaþmalvm. eþa i varar felldom. Þar er maþr tekr við fe byskops. at hans raþi. oc hverfi fe þat. eþa glatizk annan veg. oc heldr sa eigi abyrgð er við tok. ef hann getr qvið þann. at hann feri sva með sem hann atti. Ef fe þat verþr þióf stolit er byskop atti. oc er sa aþili þeirrar sakar. er fe þat hafþi at varþveita. enda er rett at sa seki vm er byskop vill. Rett er manni at heimta fe byskops. þar er hann byþr vm. þott hann seli eigi sok i hond maNi. (S. 8, a.) Eigi þarf þar vatt orð til. nema vili. hvergi a fe at taka fra kirkio þott tiþir se fra teknar. nema þar er byskvp lofar. oc land eigandi. oc sa er til gaf. eþa erfingi hans. þar a bravt at taka ef þeir verþa a sattir. enn hvergi annars staþaR.

6. presta þattr

[a] Prestar eigv at taka ser logheimili at fardogvm. enda er þeim rett at þeir taki siþarr allt til logleiþar. þeirrar er verþr drottins daginn. er þvátt daginn næsta aþr lifa viij. vikvr svmars. Prestr sa er þing hefir. a at segia til logheimilis sins a leið. ef hann segir eigi til logheimilis sins aleið. oc er hann skyldr at segia heimilis buum sinum .v. til. Ef hann segir eigi til. eþa tekr hann ser eigi logheimili. at .viij. vicvm sumars. oc verþr hann vtlagr vm þat iij. morkvm. enda er rett at stefna honvm at þess bvanda. er hinn vill er sækir. þeirra er hann hefir kirkio haft i þingvm þav misseri. Sa a sok er vill. Prestar

a) = A. M., c. 15.

1) *Efter disse Ord findes i Slutningen af Linien og i Begyndelsen af den følgende Linie et ubeskrevet Rum, svarende til omtrent 11 à 13 Bogstaver. Ved at sammenholde Stedet med andre Haandskrifter, synes imidlertid intet at fattes.*

eiga at selia tiþir sinar. oc meta eigi dyrra enn at xij. morkvm alþinga a milli. vi. merkr scal hann taka. vi. alna avra. enn aþrar .vi. slikar sem þar ganga a skvllda möti. þvi sem þar eigv heraþs menn. er prestr hefir ser fengit vistar með. þat fe scal presti gialda i vaurv eþa bv fe. eþa logavrvm öllvm. Ef prestr metr dyrra tiðir sinar enn at lavgvm. eþa selr. oc verþr hann sekr vm þat .iij. morkvm. enda erat hinn skyldr. at gialda honvm meira enn logkavp. þott hann hafi dyrra keypt. Þar er land er sva illt yfir farar. eþa til farar. oc a byskvp at avka fe tokv prestz ef hann vill. þott þat se meira enn lógkavp. Prestr a eigi at syngva fleiri messvr enn tvér. Prestr a avngva at syngva natt messv. nema iola nott ena (s. 8, b.) fyrstv. vtlagr er hann ef hann gerir eigi sva. enda scal eigi kaupa þa messv at honvm. Prestar eigv at vera hlyþnir byskvpi. oc syna honvm bökr sinar oc messv fót. Sa prestr scal syngva messv er byskvp vill. enn sa eigi er hann bannar þa þionostv. Prestar scolo eigi fara meþ svndr gerþir. þér er byskop bannar. oc lata af havgva kampa sina oc skeg. oc lata gera krvnv sina vm sinn a manaþi. oc hlýþa byskvpi at öllv. Ef prestr vill eigi hafa þat er byskvp býþr. oc verþr hann sekr vm þat .iij. morkvm. oc a byskop sök þa. oc scal sok þa sækia at presta dómi a alþingi. oc nefna presta .xij. i dóm þann. oc segia þar sok sina framm a hendr honvm. oc scal byskvp bera sialfr qvið vm þat mal. oc prestar .ij. með honvm. oc scal eiþlavst sækia þa sok. Ef prestr verþr sannr at savk. oc a dómr at dæma á hond. honvm .iij. merkr. at giallda byskvpi. miþvikv dag i mitt þing. á þingi. i bvandą kirkiv garþi. annat sumarit eptir. ef eigi kemr fe framm. oc scal sekia sem annat dom rof. Ef prestar koma vt hingat til landz. þeir er fýrr hafa vt her verit. oc byskvp lofaþi þeim at veita tíþir. oc er mavnvm

rett. at kavpa tiþir at þeim. lengr er þeir hafa synt byskopi. bækr sinar oc messv fót. eþa þeim presti er byskop byþr vm. Ef vtlendir prestar koma vt hingat. þeir er eigi hafa her fyʀ verit. oc scal eigi tiþir at þeim kaupa. oc eigi scolo þeir skira born. nema sva se sivkt at ölærþir meɴ ætti at skira. heldr scolo þeir scira enn ölærþir menn. ef eigi nair avþrvm presti. þa er rett at kavpa tiþir at þeim. ef þeir hafa rit oc innsigli byskvps. oc vitni .ij. manna þeirra er hia voro vígslv hans. oc segia orð byskvps. þav at rett se mavɴvm. at (s. 9, a.) þiɢia alla þionostv at honum. Ef byskvpar koma vt hingat til landz eþa prestar. þeir er eigi erv lærþir. a latinv tungv. huartz þeir erv hermskir eþa girskir. oc er mavnnvm rett at hlyþa tiþvm hans ef menn vilia. Eigi scal kavpa tiþir at þeim. oc aungva þionostv at þeim þiɢia. Ef maþr létr þann byskop vigia kirkiv eþa byskopa born. er eigi ero latinv lærþir. oc verþr hann sekr vm þat .iij. morkvm. við þeɴa byskop er her er aþr. enda scal sia taka vigslo kavpit. Sva scal kirkivr vigia. oc byskopa born. sem ecci se aþr at gort. þott þeir hafi yfir sungit. er eigi erv a latinv tungu lærþiʀ.

7.

[a] Menn scolo trva a einn ɢvð oc ahelga meɴ hans. oc blota eigi heiþnar vættir. þa blötar hann heiþnar vættir. ef hann signir fe sitt oþrvm enn ɢvþi. eþa helgvm mavnnvm hans. Ef maðr blotar heiþnar vættir. oc uarþar þat fiorbavgs ɢarþ. Ef maþr ferr með galldra eþa gerningar. eþa fiolkýngi. þa ferr hann með fiolkyngi. ef hann queðr þat eþa kennir. eþa lætr queða. at ser eþa at fe sinv. þat varþar honvm fiorbavgs ɢarþ.

---

a) = A. M., c. 16.

oc *scal* h*onvm* heiman stefna. oc sækia við .xij.[tar] qvið. Ef *maþr* ferr með fordæs skap. *þat* varþ*ar* *scogGang*. *þat* ero fordæs skapir. ef *maþr* gérir i orðvm sinvm. eþa fiolkyngi sott eþa bana. fe eþ*a* mavnnv*m*. *þat* *scal* sekia við .xij.[tar] qvið. Menn *scolo* eigi fara m*eþ* steina. eþa magna þa ti*l* þ*ess* at binda á menn eþa a fé man*na*. Ef meɴ trva a steina ti*l* heilindis s*er*. eþa fé. oc varþ*ar* *fiorbavgs* G*arþ*. Scalat *maþr* eiga fé öborit. ef *maþr* a fe oborit. oc letr omerkt ganga. ti*l* þ*ess* at *hann* trvir aþ*at* heldr en*n* a an*n*at fe. eþa ferr m*eþ* hindr vitni neccvers kyns. oc varþ*ar* h*onvm* *fiorbavgs* G*arþ*. (s. 9, b.) Ef *maþr* gengr berserks gang. oc varþ*ar* h*onvm* þ*at* *fiorbavgs* G*arþ*. oc *sva* varþ*ar* kavrlvm þeim er hia ero staddir. nema þeir hefti h*ann* at. þa varþar aungvm þ*eir*ra. ef þ*ei*r vin*na* heftan h*ann* at. en*n* ef optaʀ kemr at. *var*þ*ar* *fiorbavgs* G*arþ*.

8. v*m* d*r*ott*in*s daga hald

a Uær skolvm halda drottins dag. in*n* .vij. hvern. *sva* at þa *scal* ecci vinna. nema þ*at* er nv mvn ek telia. Men*n* eigv at reka bv fe sitt heim oc heiman. oc eigo konur at heimta nyt af þ*vi*. oc bera heim hvart sem *scal*. at men*n* beri heim. eþa feria a skipi. eþa a hr*r*ossi. ef votn ganga a millv*m* bøiar oc stoþols. oc eigv konur at g*er*a ti*l* nyt þa. Þ*at* er mællt ef eldr kemr i h*vs* manz. eþa i andvirki hvertki sem er. eþa ganga vötn at eþa skriþvr. eþa of viþri. ahveriga lvnd er þ*ei*r hlvtir vilia meiþa fe manz. oc *scal* h*ann* *sva* biarga all*r*i biorg við skaþa sem þa at rvmheilagt sé. Ef fe manz verþr sivct. i haga úti. oc er h*onvm* rett. at reiþa heim ef þ*at* hefir þa helldr líf. enda

a) = A. M., c. 17.

er honvm rett af at lata þat fé. oc gera til sem þa at rvmheilagt væri. Maþr á at fara forvm sinvm drottins dag. oc a hverr þeirra at hafa halfa vett sinna fata. oc a engi þeirra oþrvm at veita. þott annar hafi meiri fot enn annaʀ minni. þeim er rett at bera a sialfvm ser. eþa fara a skipi. eþa bera a hrossi. Maðr a oc at fara með gavngv manna fót drottins dag. þott þat vegi meira. enn halfa vétt. Maþr á oc at fara meþ þing fot sin. oc meþ mat. þott meira vegi enn halfa vett. þat er hann skal a alþingi hafa. Rett er at hafa halfa vett uarnings vm fram ef hann vill. (s. 10, a.) Ef maþr hefir meiri klyfiar. enda kemr hann þvátt dag. oc er bvandi skylldr. at ala þa vm helgina. Sva scolo þeir til skipa. at maþr hafi at varþveita klyfia hros eitt. eþa .ij. menn .iij. ef sva gegnir heldr. Bvandi er skýlldr at ala þing meɴ iafn marga hivm. þa er fyrstir koma. oc fara til avndverz þings. oc at þing lavsnvm af þingi. Vtlagr er bvaɴdi ef hann syniar. iij. morkvm. oc a sa sok er vistar er syniat. oc er rett þa at stefna þegar. oc queþia bva .v. a þingi. Maɴi er rett at fara þott drottins dagr se til sels. með byttvr. eþa með sleþa. eþa með aɴdvirki sitt. þott þat vegi meira enn halfa vett. hvertki er er. þess er hann þarf igegn at hafa skrvþi þvi er hann vill or selinv føra. eptir helgina. Manni er rett at fara þott drottins dagr se. á reka strandir. eþa í skoga ef hann a með andvirci sitt. þat er hann þarf i gegn at hafa viþi eþa kolvm. þeim sem hann vill heim føra eptir helgina. Sva scolo þeir til ætla at þeir hafi eigi fleiri hross. enn maðr hafi eitt i togi. Eigi varþar at hestar renni eptir lavsir. Föt er rett at. þvrka vti. þott drottins dagr sé. eþa vorv. ef meɴ ero navð staddir at. ber er oc rett at lesa. oc heim at hafa. eigi meira enn meɴ hafi i hondvm ser. Þar er maðr førir bv sitt i fardogvm drottins dag. þa er honvm

rett. at reka malnýtv sina. til þess beiar er hann scal bva a þav misseri. eigi scal þa feria yfir vötn eþa reiþa. Ef maþr fiþr savð i rett vm havst. oc er honvm rett at fara heim með. hvartz (S. 10, b.) hann vill. at reiþa. eþa fara annan veg meþ. Ef maþr kavpir gelld fe a havst. oc er honvm rett at reka heim. oc með fara. þott drottins dagr se. hann scal eigi feria vm votn. eða reiþa. Ef meɴ koma af hafi. oc erv meɴ sva staddir. at mavɴvm se haski eþa fe þeirra. eþa þott meɴ feri farma her fyrir land framm. oc er rett. at hrioþa skip oc bera farm af. þott drottins dagr se ef þeim þyckir fe eþa skip i haska noccorvm. Hverr maþr þeirra er þar var. scal hafa gefit a .vij. nottom envm næstvm. fra þvi er þeir rvddv skipit. öln vaþmals. eþa vllar reyfi. þeirra er .vi. geri hespv. gefa þeim moɴvm er sva litit fe eigv. at eigi gialda þingfarar kavp. Sekr er maþr vm .iij. morkum. ef hann gefr eigi. sa a sok er vill. Maþr a oc at fiskia drottins dag. eþa messv dag. eþa veiþa aɴat ef hann vill. Hann scal hafa messv vm morginiɴ aþr. oc lata eigi ueiþina standa fyrir tiþa sócniɴi. Ef hann hagar annan veg. oc verþr hann vtlagr vm þat .iij. morkvm. Ef maþr fiɴr reka tre af skipi. oc er honvm rett upp at leggia. Ef tre er meira. eɴ hann megi vpp leɢia. oc scal hann eigi heɢva i svndr. Rett er honvm at flytia at landi. oc gefa af inn .v.[1] hlvt. Ef maþr fiðr reka tre a fiorv sinni. oc a hann vpp at velta þott drottins dagr se. ör fleþar mali. Ef hann ma eigi vpp koma. oc a hann þa at marka tre. Eigi scal hann isvndr havɢva. hann eignaz hvargi er a land kemr. ef hann hefir log mark a lagt. Þat er mellt vm drottins daga (S. 11, a.) veiþi alla. oc messv daga veiþi. þar scal gefa af[1] inn .v.[2] hlvt. oc hafa gefit a .vij. nottvm envm næstvm.

---

1) *I Haandskriftet:* gefa af gefa. *Det sidste* gefa *er udeladt som overflödigt.*
2) *Tilföiet, som nødvendigt, i Overensstemmelse med andre analoge Bestemmelser.*

fra þvi er veitt er. þat scal gefa innan hreps maunvm. þeim er eigi gegna þingfarar kaupi. Ef maþr gefr eigi sva. oc verþr hann sekr vm þat .iij. morkvm. sa a sok er vill. Ef maðr feʀ for sinni. drottins dag. oc kemr hann at þar er løghlið er aptr bøtt. oc a hann at briota vpp þott heilagt se. Hiɴ er vtlagr er hlið bøtti.

9. lavgar daga halld

a) Uer scolom hallda lavgar dag iɴ .vij. hvern nón helgaɴ sa er næst drottins degi fyrir. þa scal ecki vinna vpp fra eykt. nema þat er nv mvn cc telia. Þat a at uinna allt er drottins dag a at viɴa. þa er eykt er ýt svðrs ætt er deilld i þriþiunga. oc hefir solin gengna[1] .ij. hlvti. enn eiɴ ō gengiɴ. Ef meɴ lata fe af þvatt dag. oc scal borit af skinni fyrir eykt. þa eigv meɴ at saxa vm aptaniɴ. oc skera mør. oc gera mat til. þaɴ er vm helgina þarf at hafa. þott sva se til ætlat at noccot gangi af oc varþar þat eigi við løg. Ef meɴ viɴa a eykt þvatt dag. oc verþa þeir vtlagir .iij. mørkvm. oc scal bvanda fyrst sekia ef hann hefir i verki verit. Ef griþ meɴ hafa i verki verit. oc skulldar meɴ. eþa þrælar. oc a frelsinga fyrst at sækia. Ef þeir hafa vɴit a eykt. oc verþa þeir sottir vm. oc veriaz þeir mali ef þeir geta þaɴ quið. at eigi sæi söl. oc þeir myndi skemr viɴa ef söl sæi. þat er oc biarg quiðr ef þat berr at atfærsla þeirra veri sva litil at þeir þerði eigi heim at ganga. fyrir of riki bvandaɴs. oc verþr bvaɴdi þar vtlagr enn eigi þeir. Ef maþr beʀ (s. 11, b.) klyfiar þvatt dag. oc vill hann heim þreyta. oc a hann at bera til þess vnz sol er skaft ha. Ef hann ma eigi

a) = A. M, c. 18.

1) *I Haandskriftet, ved en Skrivfeil,* gegna.

heim þreyta. oc *scal* h*ann* tekit h*afa* s*er* gisting aþr söl er i vestri. oc ovan lagðar klyfiar. vtl*agr* er bvandi ef h*ann* syniar uist*ar*. Hin*n* *scal* b*era* klyfiar ti*l* ins næsta beiar aleiþis. oc biðia s*er* vist*ar*. vtl*agr* er bvandi ef h*ann* syniaR. Hin*n* *scal* f*ara* ti*l* ins .iij. beiar. oc leGia ovan klyfiar þar. oc biðia s*er* vist*a*r oc fata hirðzlv. Ef bvandi syniar h*onvm* vist*ar*. oc verðr h*ann* vtl*agr* vm þ*at*. enda abyrgiz h*ann* klyfiarnar þott hinn lati ept*ir* liGia þ*ar*. itvni er atti. Bera a maðr klyfiar af fialli. ef h*onvm* hef*ir* seinna fariz eN h*ann* ætlaþi. þott dogr se log heilvg.

10. lavg*a*r daga halld

BRvð men eigv at b*era* klyfiar lavgar d*ag*. vnz söl er skaft há. Bvandi er skylldr at ala þa með .v. maN. ef brvð gvmi er ifor eþa brvþr. en*n* með .iij. maN elligar. vtl*agr* er bvandi ef h*ann* syniar þeim vistar. Far meN eigv at bera klyfiar lavg*ar* dag. vnz söl er skaft há. Bvandi er skyldr at ala þa. með .v. maN. ef styri m*aþ*r er i fór. ella með .iij. maN. vtl*agr* er bvandi .iij. m*orkvm*. ef h*ann* syniar þ*eim* vist*ar*. oc eigv þ*eir* sok er vistar er syniat. oc *scal* stefna heiman oc q*ueþia* ti*l* b*va* .v. aþ*ingi*. Þeir bvendr erv við man*na* elþi skyld*ir*. er gegna eiga þingfarar kavpi. eN eigi þ*eir* er miNa fe eigv. Þeim maNi er rett. er með goð orð ferr. ti*l* várþings. þott meiR se eN eykt. at bera klyfiar. eþa f*ara* ą skipi. oc s*va* þing heyiundum ollv*m*. þ*eim* er ti*l* avndv*er*z þings f*ara*. fot sín oc tiolld oc mat eigv þ*eir* at h*afa*. hafa a m*aþ*r halfa vétt v*a*rnings. v*m* fram ef h*ann* vill. Bvandi er skyldr at ala þa meN v*m* nott er ti*l* varþings fara (s. 12, a.) oc ala halfv færi en*n* hiv. þa er þingheyiendr co*ma*. Goþi *scal* eigi siþarr koma ti*l* varþings. en*n* h*ann* hafi tialldat bvð sina lavgar dag f*yrr* eN söl se scaft há. oc er buinn at ganga ti*l* þing helgi.

vtl*agr* er h*ann* ef h*ann* viɴr lengr. Þa er skapt há söl. ef maðr stendr ifiorv. þ*a*r er mætiz siór. oc land at half follnvm sæ. oc mætti h*ann* sia ihaf vt þa er sol gengr at uatni. enda syniz h*onvm* sva. ef spiót væri sett vnd*ir* sölna. þ*at* er maðr mætti taka hendi ti*l* fals. at oddriɴ tæki vnd*ir* solna. en*n* spiotz skaptz haliɴ a sió niðr. ef i heiþi mætti sia. Ef maþr viþr drottins dag. eþa lavgar dag ept*ir* eykt. eþa lög helgan dag. fleira eɴ nv er ti*l* talit. oc verðr h*ann* vtl*agr* vm þ*at* .iij. m*orkvm*. oc a sa sok er vill. Sok þ*eir*ri sc*a*l stefna heiman. oc q*ueþia* ti*l* heimilis bva .v. aþingi þ*ess* manz er sottr er. Sva sc*a*l nottina halda f*yrir* lög helgan dag sem dagiɴ ept*ir*. Ef rumheilagt er ept*ir* helgan dag. oc er h*onvm* rett at fara ti*l* syslv sinnar en*n* efra hlut nætr.

11. v*m* jola halld

[a] Jola helgi eigvm v*er* at halda. alande her. þ*at* erv dagar .xiij. þar sc*a*l halda iola dag in*n* f*yr*sta. oc en*n* .viij. oc in*n* .xiij. sem paska dag. in*n* f*yr*sta. oc annan dag iola oc en*n* .iij. oc iɴ iiij. þa sc*a*l halda sem drottins dag. at öllv annars nema at þ*vi*. þa er rett at moka undan fe sinv. en .iij. dag iola oc in*n* .iiij. hvarn sem vill. Eɴ meþal daga alla vm iól. er rett at moka vndan fe oc reiþa a voll. þaɴ lvta vallar er nerr er fiosi. ef h*ann* hefir eyki ti*l*. oc vellta þ*a*r af. Ef m*aþ*r dregr myki vt. oc hefir eigi eyk ti*l*. oc sc*a*l þa fera ihavg. þ*at* eigv meɴ oc at viɴa meþals daga vm iöl. at slatra oc lata (s. 12, b.) af fe þ*at* er vm iol, þarf at hafa. oc heita mvngát oc reiða anduirki. hey þ*at* er skylt er. Ef honv*m* þyccir þ*at* hagligra at gefa eɴ hitt er aþr er heima. enda hafi þ*eir* eigi eyki ti*l*

a) = A. M. c. 10.

fengit *fyrir* iol. Eigi a h*ann* meira for verk at reiþa heýs en*n* vel vinni vm iol.

12. v*m* pacha helgi

[a] PAska helgi éigvm ver at hallda. þ*at* erv dagar .iiij. pascha dag inn f*yr*sta. h*ann* sc*o*lom ver hallda sem iola dag iɴ f*yr*sta. eɴ annan dag pascha oc iɴ .iij. oc mið vikv dag. þa sc*o*lom ver hallda sem drottins dag. Eɴ fra pascha deginv*m* f*yr*sta sc*o*lo vera vìkvr .v. ti*l* drottins dags þ*ess* er gangdaga vika hefzk vpp eptir. Annan dag vikv i gangdogo*m*. oc inn .iij. oc miðvikv dag. sc*o*lom v*er* halda sem lavgar dag. eɴ fasta ein mælt. þ*ei*r meɴ ti*l* þess erv talþir. Rett er at h*a*f*a* hvitan mat v*m* nott ef vill. Ef berr á aɴan dag vikv. eþa iɴ .iij. i gangdogv*m*. philippvs messv oc iacobs. eþa crucis meso. eþa kirkiv dag. oc er rett at eta tvi mællt oc eigi kiot. Ef berr a miðvikv dag i gangdogv*m* messv dagana. oc sc*a*l fasta sem aþr. Eɴ .v. dagr vikv i gangdogvm er vp*p*stigni*n*g*a*r dagr. h*ann* sc*o*lom v*er* hallda sem pascha dag. Fra pascha deginum f*yr*sta. sc*o*lo v*er*a vikvr .vij. ti*l* drottins dags ihvita dogvm. þ*ar* er vika heil a millum oc gangdaga vikv. Lavgar dag f*yrir* huita daga er moɴvm skylt at fasta dag fostv. [b] Drottins dag i hvita dogo*m*. sc*a*l halda sem pascha d*ag*. annan d*ag* vikv oc .iij. dag. sc*o*lom v*er* halda sem dr*o*ttins dag. Miþvikv dag er moɴv*m* rett at b*er*a klyfiar. ef meɴ føra bv sin oc f*er*ia f*a*rma. oc vorv sina til skips. reka fe sitt iafrétt. *oc* klip*p*a savði.

---

a) = A. M., c. 20.
b) = A. M., c. 21.

13.

(s. 13, a.) [a] Messv daga eigum *ver* at halda logtekna. þa er nv mvn ec telia. Fra envm .xiij. degi iola erv nætr .vij. ti*l* ins .viij. dags. f*ra* envm .xiij. Þa erv .viij. nætr ti*l* agnes messv. þa erv .iiij. n*ætr* ti*l* pals messv. oc er þar eigi fasta f*yrir*. Þ*aþ*an ero .vij. nætr ti*l* brigidar messv. þ*a*r er eigi fasta f*yrir*. þa er ein nótt ti*l* mariv messv. þa erv .xx. nætr ti*l* pettars m*essv*. oc eigi fasta f*yrir*. þa erv .ij. nétr ti*l* mathias m*esso*. oc fasta f*yrir* dag oc nott. Þa erv .xvi. ti*l* gregorivs m*essv*. xvij. ef hlavp ár er. ix. n*ætr* ti*l* benedictus m*essv*. iiij. ti*l* mariv m*esso*. þa er einni nott. miþr en .xxx. ti*l* joh*annes* m*esso*. þa erv .ij. nætr ti*l* gangdags ins eina. H*ann* scolom *ver* halda sem þvatt dag. oc fasta. nema h*ann* b*er*i a pascha vikv. eþa kirkiv dag. þa er rett at h*af*a tvimællt oc eigi kiot. en*n* ef a pascha vikv berr. þa er rét*t* at eta kiot. ef vill. þ*aþ*an erv .vi. nætr ti*l* philippus m*essv*. oc iacobs. þ*a*r er eigi fasta f*yrir*. þa erv .ij. n*ætr* ti*l* crvcis m*esso*. oc eigi fasta f*yrir*. vij. nætr ins fiorþa tigar ti*l* kolvmba m*esso*. oc eigi fasta f*yrir*. xv. n*ætr* ti*l* ioh*annes* m*esso*. oc f*asta* f*yrir* .ij. dégr. v. n*ætr* ti*l* pettars m*esso*. oc f*asta* f*yrir* .ij. dégr. ix. n*ætr* ti*l* selia manna m*esso* oc eigi f*asta* f*yrir*. xvij. n*ætr* ti*l* iacobs messv oc f*asta* f*yrir* dag oc nótt. iiij. n*ætr* ti*l* olafs m*essv* oc f*asta* f*yrir* dag oc nott. xij. n*ætr* ti*l* laurentivs m*essv* oc f*asta* f*yrir* dag oc n*ott*. v. n*ætr* ti*l* mariv m*esso* oc f*asta* f*yrir* dag oc no*tt*. ix. n*ætr* ti*l* bartholomeus m*esso*. oc f*asta* f*yrir* dag oc n*ott*. xv. n*ætr* ti*l* mariv m*esso* oc eigi f*asta* f*yrir*. vi. n*ætr* ti*l* crucis m*esso*. oc eigi f*asta* f*yrir*. vij. n*ætr* ti*l* mathevs m*esso* oc f*asta* f*yrir* dag oc n*ott*. viij. n*ætr* ti*l* michials m*esso* oc f*asta*

a) = A. M., c. 22.

fyrir dag oc n*ott*. eiɴi nott miþr eɴ .xxx. ti*l* simons m*esso* oc ivdas. oc *fasta fyrir* d*ag* oc n*ott*. (s. 13, b.) iiij. n*ætr* ti*l* allra heilagra m*esso*. oc *fasta fyrir* dag oc nott. nema a aɴan dag uikv beri. þa sc*a*l fasta fostv nott ena nestv aþr. oc sc*a*l bvandi gefa nattverð hiona siɴa. þ*eir*ra er ti*l* log fostv erv skyld. innan hreps mauɴvm. þei*m* er eigi gegna þinɢfarar kaupi. oc imbro natta verð tueɢia. Hueʀ buandi er skylldr at gefa .iij. natta uerð hiona siɴa. oc gefa eigi fiska nattverð. oc sc*o*lo hreps meɴ. skipta matgiofum þeim a haustit a samquamum. Fra allra heilag*ra* m*esso* ero netr. x. ti*l* marteins m*esso* oc eigi *fasta fyrir*. xi. n*ætr* ti*l* cecilio m*esso* oc er þ*a*r dag fasta f*yrir*. ef hon stendr a fostv degi. i. nott ti*l* clemens m*esso* oc eigi f*asta* f*yrir*. vij. n*ætr* ti*l* ᴀndreas m*esso*. oc f*asta fyrir* dag oc nott. vi. n*ætr* ti*l* ɴicholas m*esso* oc fasta *fyrir* dag *oc* n*ott*. i. nott ti*l* ambrosius m*esso*. iij. n*ætr* ti*l* ᴍagn*vs* m*esso*. viij. n*ætr* ti*l* thomas m*esso* oc *fasta fyrir* dag oc n*ott*. þ*aþ*an erv .ij. n*ætr* ti*l* thorlaks m*esso* oc vatn fasta f*yrir* dag oc n*ott*. ho*n* ver*þ*r eiɴi nott f*yrir* iol.

14. vm hatiða halld

[a] Fimtan ero þ*ei*r dagar a .xij. manoþv*m*. er meɴ sc*o*lo eigi fleira ueiþa eɴ [1] nv mv*n* ek telia. Hvita biorn eigv meɴ at taka. oc g*e*ra heima*n* for ti*l*. oc á sa biorn er f*yr*str kemr a bana sari. hv*er*gi er land á. nema þrælar ueiþi eþa skvlld*a*r meɴ. þa a sa er fe atti at þei*m* maᴜ́ɴv*m*. Rösmhval [2] eigv meɴ at veiþa. oc a halfa*n*. sa er ueiþir.

---

a) = A. M, *c.* 23.

---

1) *Istedenfor dette Ord synes först at være blevet skrevet* at, *hvilket derefter er blevet forandret.*

2) *Bogstaverne* hv *i dette Ord ere skrevne over Linien, muligen med en yngre Haandskrift.*

en*n* halfan hin*n* er land a. Reka hval eigv meɴ at flytia. oc festa. oc skera ef eigi *vm* fest*ir*. Ef landgangr *ver*þr at fiskv*m*. oc *sco*lo meɴ taka. Þa er landgangr at. ef meɴ havɢva havɢiarnv*m* eþa taka hondv*m*. Eigi *scal* net h*af*a viþ ne avṅgla. Fogla eigv meɴ at veiþa (s. 14 a.) fiaþr' sára ef hondvm ma taka. Gefa *scal* af iɴ fimta lvt sem af annaʀi d*r*ottins daga veiþi. Jola dag iɴ f*yr*sta eigv meɴ sva at veiþa sem nv er talit. oc eigi fleira. oc iɴ .viij. oc iɴ .xiij. oc pascha d*ag* iɴ f*yr*sta. vppstigningar d*ag* oc hvítz svɴv dag. mariv mesvr .iiij. oc allraheilag*ra* m*ess*o oc ioh*annes* m*ess*o. pettars m*ess*o oc pals. *vm* sumar oc kirkiv d*ag* oc thorlaks m*ess*o. Eɴ drottiɴs daga alla aþra oc messv daga. oc verþr eitt hald a ollum oþrv*m*.

15. la*n*gaf ö sto halld

[a] Lᴀnga fostv eigv*m* *ver* at hallda. þ*at* erv .vij. vic*vr*. drottins dag þaɴ *sco*lo *ver* ganga i fostv. sem vp*p* er sagt a þingv*m* oc a leiþv*m*. Þa er m*aþ*r gengr ifostv. þa *scal* eta kiot f*yrir* miþia nott. eɴ þa *scal* eigi eta kiot. a þeim vikv*m* .vij. f*yrr* eɴ sol reɴr a fioll[1] pascha dag. Aɴan dag vikv iɴ f*yr*sta i langa fostv. oc iɴ .iij. er rett at h*af*a tvi mælt. oc eigi kiot. eɴ alla daga aþra þ*aþ*an fra. ti*l* pascha ne*ma* drotti*n*s daga þa *scal* fasta. xj. erv nætr þær. er logskylld*a*r erv at fasta i langa f*ostv*. Fostv netr .vij. oc miþvikv nott in f*yr*sta. oc in efsta. oc miþvikv nott i ymbro dogv*m*. oc þvátt nött. [b] Jola fostv eigv*m* *ver* at hallda. ver *sco*lom taka ti*l* annan dag vikv[2] at varna vi*ð* kiotvi. þaɴ

a) = A. M., c. 27.
b) = A. M., c. 28.

1) *Skrevet* violl.
2) *Ordene* annan dag viku *ere først udeglemte men derefter skrevne ovenfor Linien.*

er drottins dagar verþa .iij. á millvm oc iola. dags ins fyrsta. þa scal eigi eta kiot a þeirri stvndav. nema drottins daga oc messv daga logtekna. Fostv daga eigvm ver at fasta i iola fostv. oc næternar. oc in næsta dag iolvm fyrir. dag fostv. oc fyrir in .xiij. dag. [a] Jmbro daga eigvm ver at hallda .xij. at favstv a .xij. manoþvm. (s. 14, b.) oc næternar. Jmbrv daga scolo ver hallda á anariivikv fostv. oc a hvita daga vikv. Rett er at hafa hvitan mat þvatt nott i imbro dogvm þeim a hvita dogvm verþa. Sva scolom ver hallda imbro dogvm fyrir iol. oc fyrir michials messv. sem upp er sagt a þingi oc a leiþum.

16. vm fösto tiðir

[b] Um langa fostv oc vm imbro daga oc favstv daga alla oc þvatt dag fyrir hvita daga. þa varþar mani fiorbavgs garþ. ef kiot etr. en vm allar fostv tiþir aþrar. oc verþr maþr vtlagr .iij. morkvm. þott hann eti kiot. oc a sa sakar þær er vill. Vtlagr verþr a valt sa maþr er til fostv er taliðr ef hann hefir hvitan mat. þa er logfasta er annan en kiot. oc scal stefna heiman oc queðia til heimilis bva a þingi þess manz er sottr er. ix. til fiorbavgs sakana. en .v. til vtlagar sakana. [c] Ef maþr verþr sva staddr. i vt eyivm vm langa fostv. at hann hefir engi annan mat en kiot. oc scal hann helldr [1] eta en fara aundv sini. fyrir mat leysi. hann scal eigi eta imbro daga kiot. eþa fostav daga. Sva scal hann eta at hann ali avnd sina við. en eigi scal hann hyldazk á. Gengit scal hann hafa til skriptar við kenni man a .vij. nottvm envm nestvm. er hann kemr vr eyivni. Þat er

a) = A. M., c. 29.
b) = A. M., c. 30.
c) = A. M., c. 31.

1) *Rettelse for* helld.

kiot er meɴ lata af navt eþa fær sauði. oc geitr. oc svín. Ef svín kemr a ros kiot oc s*ca*l h*ann* ala .iij. manvþr oc fella holld af. eɴ feita aþra. iij. Ef svín kemr a manz hræ. oc s*ca*l ala .vi. manvþr.[1] oc fella holld af. (s. 15, a.) ef hylldz hefir á. eɴ feita aþra .vi. manvðr þa er rett at nýta svín. Biorn eigv m*e*ɴ at veiþa oc nýta hvart sem er viþbiorn eþa hvitabiorn. oc ravð dýre. hiort oc hrein. þ*at* s*ca*l eta þa er kiot ætt er. Rosm hval oc sel s*ca*l eta a þeim tiðum at eins er kiot ætt er. Fogla eigv meɴ at æta. þa er a vatni fliota. Klő fogla s*co*lo m*e*ɴ eigi nýta. þa er hræ klo er á. Örnv oc hrafna eþa vali. eþa smyrla. rett er at eta hesn oc rivpur. þ*a*r ero eɢ æt vndan þeim fvglvm er foglar ero ætir. A þeim tiþvm s*ca*l eɢ eta er m*e*ɴ eta hvitan mat. [a] kvikfe eigv meɴ at nyta. þ*at* er sialfir lata af. þo er rett at nyta þott eigi lati sialfir af. ef m*aþ*r veit hvat verþr. hvart sem fersk i vavtnv*m*. eþa drepa skriþvr. eþa hriþir. eþa hvatki er þ*v*i verþr. þes er m*aþ*r veit. þa s*ca*l þ*at* fe nýta nema svidda verþi. oc gefa af iɴ .v. lvt af ollv fe nema m*aþ*r sǽfi. Hafa gefit a .vij. nottvm envm næstvm. þ*aþ*an f*ra* er fe fór af. innan hrepsmavɴv*m* þeim er eigi eigv þingfarar[2] kavpi at gegna. Sekr er h*ann* v*m* .iij. morkv*m* ef h*ann* gefr eigi sva. Kalf s*ca*l ala .iij. netr. þo er rett at nýta h*ann*. þott h*ann* se *fyrr* skorinn. ef h*on*v*m* er matr gefinn. oc gefa af in*n* .v. lvt. þ*at* fe er eigi ætt. er m*aþ*r veit at manz bani verþr. Ros eigv meɴ eigi at eta oc hvnda. oc melracca. oc kottv. oc en engi kló dýr. oc eigi hræ fogla. Ef m*aþ*r etr þav dýr. er f*ra* erv skilð.

---

a) = A. M., c. 32.

---

1) *Synes først at være blevet skrevet* manoþr, *men derefter med samme Haand forandret.*

2) *Rettelse for* þingfar.

oc *varþar* h*onvm* *þat* fiorb*avgs* ɢ*arþ*. (s. 15, b.) [a] Þeim manni er skyllt. at fasta lavgfavst*vr* er h*ann* er .xii. vetra gamall at svmar malum aþr. eigi *scal* h*onvm* vetr telia ef h*ann* er sva aliɴ at neccver nott er af vetri. Maþr a at halda logfostv sinni. vnz h*ann* er siavtavgr. heill maþr a at fasta log fostv. en*n* eigi sa er sivkr er. Yngri m*aþ*r eɴ .xii. vetra. eɴ ellri eɴ siav togr. era skylldr at fasta nema vili. konv *þeir*ri er eigi skylt at fasta. er. barn hef*ir* kvikt iq*u*iþi. kona sv er eigi ti*l* faustv talit. er barn hefir abriosti. ena f*yr*stv langa favstv. h*af*a a hon barn a briosti ti*l* enn*ar* .iij. langa fostv. eigi *scal* *þat* lengr standa f*yrir* logfavstv *þei*rra. eɴ eina föstv. Jafn skyllt er þeim mavɴvm at varna vi*ð* kiotvi a fostv tiþvm. sem hinvm er ti*l* fostv erv talþir.[1] Sa m*aþ*r er varðveitir in*n* vnga maɴ. eþa in*n* ovitra. oc létr h*ann* eta kiot a faustv tiþvm. eþa ö æti. þott eigi se fostv tiþir. oc varþar h*onvm* sva vi*ð* log sem h*ann* æti sialfr. eɴ ecci hinum er etr. ef h*ann* atti eigi vit ti*l* at sia vi*ð*. Ef m*aþ*r berr i mat manz. *þat* er eigi er. ætt. oc vill h*ann* *ger*a ti*l* haþung*ar* honum. oc *varþar* h*onvm* fiorb*avgs* ɢ*arþ*. eɴ ecci hinv*m* er etr.

17. v*m* föstu tiþer

[b] Sᴇᴛᴏ mavnnu*m* er skylt at fasta v*m* engi v*er*k. oc eigi verk mavɴv*m*. þeim er i engi v*er*ki erv. oc eigi þeim maɴi er smala rekr heim. oc eigi þeim er avɴvngs v*er*c viþr. f*yrir* bve m*an*z. Þ*at* erv avɴongs verk. ef m*aþ*r viþr hv*er*n dag *þat* er bvandi vill. Eigi *scal* setv maðr lavpa ti*l* verks ef h*ann* skylldi fasta. ti*l* *þess*. (s. 16, a) at h*ann* scyli þa heldr matazk eɴ aþr. Saman kemr lavgfasta með

a) = A. M., c. 33.
b) = A. M., c. 34.

1) *Rettelse for Membranens:* er eigi erv til fostv talþir, *hvilken Læsemaade vilde forstyrre Sætningens Mening, og derfor uden Tvivl bör tilskrives en Afskriverfeil.*

ollvm moNvm. þa er imbro daga uika hefzk vpp a havst. vnz liþr pettars messo a sumar. Sa maþr er hann scal fasta. hann scal hafa etit mat siN fyrir miþia nott. þa er hann fastar vm daginn eptir. oc mataz eigi aþr liðr nón. Sva scal oc næternar varna við kiotvi. þer er log skylt er at fasta sem vm dagiN. þa scal nott vera a haust. oc a vetr er eigi ma sia dag. oc véri hann þar. er hann mætti sia i haf vt i veþri skylavsv. þa scal nott vera a sumar er sol gengr vm norþr ætt. þát er norþr ætt. er sol er komin i beGia ætt norðrs oc vt norþrs. oc til þess vnz hon er komin i beGia ætt nordrs oc lannorþrs. Þa er maþr fastar vm nott scal hann hafa þurran[1] mat. þat er þvR matr. gras oc alldin. oc iarþar avoxtr allr. þat a maþr oc at eta. ef hann fastar. fiska allz kyns. oc hvala. aþra eN rosmal oc sel. þat scal eta þa er kiot ætt er. Ros hval scal eigi eta. oc ná hval. oc ravþ kembing. [a] Þat er mælt vḿ sakar þer allar er nv erv talþar i kristiNa laga þétti at þeim sokvm scal stefna heiman. oc queþia til heimilis bva ix. a þingi þess manz er sottr er. vm skoggangs sakar. oc fiorbavgs sakar. nema maþr hafi stefnt vm fiolkyngi. þar scal queþia til .xij. quiþar. goþa þann er sa er i þingi með er sottr er. eN vm .iij. marka sakir oc vtlegðir. þar scal queþia til heimilis bva .v. þess manz er sottr ér. Sva settv þeir ketill byskop. oc thorlakr byskop. at raþi ozorar erkibyskops. oc sæmundar oc margra keNi (s. 16, b.) maNa aNarra kristiNa laga þatt sem nv var tínt oc vpp sagt.

18. nymæli kuanfang manna

[b] Þat var nymeli gort þa er magnvs Gizorar son var byskvp orþiN. at nv er logskyllt at fasta. nætr þer .viij. er

a) = A. M., c. 35.
b) = A. M., c. 44.

1) *Afskriveren synes først at have skrevet* hvitan, *men derefter forandret dette.*

aþr *voro* eigi log skylld*ar*. ein er iola nott. onnvr pascha nott. iij. f*yrir* vp*p*stigning*ar* dag. iiij. f*yrir* huitz sunnv dag. oc miþuikv nætr .iiij. vm langafostv. þer er eigi v*oro* aþr logteknar. Þ*at* v*a*r annat nymæli. at iafna ætt sc*a*l bygia. sifiar oc frændsemi. at .v. maNi hvartvegia. þ*a*r sem hiúskap*ar* raþv*m* sc*a*l raþa. oc sc*a*l þ*a*r er frendsemi er at .v. maNi giallda ena meiri tiund. eN þ*a*r er frendsemi er at .v. maNi oc .vi. sc*a*l gialda .c. alna. EN þ*a*r er at .vi. maNi er hv*a*rt tveGia. sc*a*l gialda .x. avra. þa liGr ecki fe gialld a þa*þ*an f*ra*. þott hivskap*a*r raþv*m* se raþit. þ*at* v*a*r fornt laugmal þ*a*r er .iij. bræþra er með moNv*m* at frendsemi. at þ*a*r skylldi ti*l* ömegð*a*r leGia .x. avra. eN nv er þ*at* af tekit.

19. miss*er*is tal.

[a] EN fimti dagr vikv sc*a*l v*er*a f*yr*str i svm*ri*. þa*þ*an sc*a*l telia .iij. manvðr .xxx. nát*t*a. oc nætr .iiij. ti*l* mið sumars. EN f*ra* miþiv svmri sc*a*l .iij. manvþr. xxx. natta. ti*l* vetrar. Lavgar dagr sc*a*l f*yr*str v*er*a i vet*ri*. en*n* þa*þ*an f*ra* sc*o*lo v*er*a .vi. manvðr .xxx. nat*t*a. ti*l* sumars. eN .x. vikvr sc*o*lo v*er*a af svm*ri* er meN koma ti*l* alþingis. Dagr sc*a*l fyR koma allz misseris tals eN nott. Lög oll sc*o*lo v*er*a sogð vp*p* a þrimr sumru*m*. sc*a*l þa logsogv maþr af h*en*di bioþa lavgsogvna. Nymæli ecci sc*a*l v*er*a lengr raþit eN .iij. sumur. oc sc*a*l at logb*er*gi. (s. 17, a.). it f*yr*sta sumar vp*p* segia. a uarþingu*m* helgoðv*m* eþa leiþum. Lavs erv oll nymæli ef eig*i* uerþa vp*p* sogð it .iij. huert sumar.

a) = A. M., c. 45.

þing skapa þattr.

20.

[a] ÞAT eʀ mællt i logvm vorvm. at ver scolom .iiij. eiga fiorþvngs doma. scal goþi hveʀ nefna maɴ i dóm. er fornt goþorð hefir oc fvlt. eɴ þav erv fvll goþorð oc forn. er þing voro .iij. i fiorþvngi hverivm. eɴ goþar .iij. i þingi hveriv. þa voro þing öslitin. Ef goþorð erv smæra deild. oc scolo þeir sva til skipta er hlvt hafa af fornvm goðorþvm. at sva se nefnt sem nv er talit. þa erv fiorþungs domar fvllir. Þat er mælt at domar scolo i dag vera nefnðir eþa raþnir. scal goði hverr nefna siɴ þriþivngs maɴ i dóm. nema hann hafi logrettv maɴa lof til aɴars. Scal karl maɴ .xij. vetra gamlan. eþa ellra nefna i dóm. þaɴ er fyrir orði eþa eiþi kaɴ at raþa. frialsan maɴ oc heimilis fastan. Þaɴ maɴ scal eigi nefna i dóm. er soknar aþili er. eþa varnar aþili. eþa hann hefir sok handselda. eþa vorn handselda. sva at nv se bvin til þings. Þaɴ maɴ scal eigi i dom nefna. er eigi hefir mal nvmit. i barn æskv. a danska tvngv. aþr hann hefir verit .iij. vetr a íslandi. eþa lengr. Ef sa maþr lætr i dóm nefnaz er nv var fra skiliðr. eþa selr hann avðrvm maɴi sokina. af þvi at hann vill lata i dóm nefnaz. oc verðr hann vtlagr vm þat (s. 17, b.) iij. morkvm oc o nyt mal hans. söknir eþa varnir. ef hann atti. nema hann geti þaɴ quið.

---

a) = A. M., Þingscapa-þ., c. 1.

at *hann* visi eigi at sakar *voro* *bvnar* a hond *honvm*. Ef goþi nefnir þann mann i dóm er *fra var* skiliþr. eþa nefnir i annan dom enn *hann* hafi hlotit. oc er *hann* vtl*agr* v*m* þ*at* hv*a*rttvegia iij. mo*rkvm* oc or goþorþi. nema *hann* geti þan*n* q*u*iþ. at *hann* vissi eigi at hin*n* hefði sok. e*þa* vorn handsellda. e*þa* *hann* ve*r*i söknar aþili. e*þa* varn*a*r. At logb*ergi* sc*a*l stefna goðanv*m*. oc q*u*e*þia* h*eimilis* *bva* h*ans* oc a hv*er*r at sekia þa sok er vill. Goþi sc*a*l ganga i hamra skarð. oc setia niþr þ*a*r domanda sinn. ef h*ann* vill dóm nefna. oc nefna s*er* vatta .ij. eþa fleiri. nefni ec i þ*at* vætti. at ec nefni þenna þegn i dóm. oc nefna hinn a nafn. at dema v*m* sakar þær allar er her koma i dom þenna. oc log skylda h*ann* ti*l* v*m* at dema. oc byð ec ti*l* sakar sekianda. oc sakar v*er*ianda. at ryþia dom þenna. oc ann ec h*onvm* i setv i dómi. nema logrengð rett ko*m*i ti*l*. þa fe ek annan rettan i stað h*ans*. ef h*ann* er or numinn at lavgv*m*. oc qveþa a ihv*er*n dóm h*ann* nefnir. oc nefni ec logdóm. Dom*a*r sc*o*lo vt f*a*ra þvatt dag oc v*er*a vti ti*l* hrvþning*a*r. vnz sol kemr a þing voll. drottins dag. Ef þa ma eigi ganga þvrt i holminn. [1]

21. vm lysingar

[a] Menn sc*o*lo i dag oc a morgi*n*. lysa sak*a*r þer allar. er ti*l* fiorþvngs doms sc*a*l. enda er jafn rett at lysa an*n*an dag uikv ef menn vilia þ*at* i þingskopv*m* hafa. Oc sva ef menn uilia. lysa v*m* tiund*a*r mal. þ*ei*r menn er ti*l* þ*ei*rrar

---

a) = A. M., c. 2.

---

1) *Da Ordene* Ef — holminn *neppe give nogen god Mening ved at forbindes med den foregaaende Sætning maae samme udentvivl antages at være Begyndelsen af en Bestemmelse, hvis Slutning Afskriveren har udeladt, saaledes som vi ville finde hyppige Exempler paa i det følgende.*

soknar ero teknir. (s. 18, a.) eþa aþilia erv. eþa *þeir* er af þeim h*afa* tekit. þa *scolo þeir* meɴ eigi h*afa* siþaʀ lyst eɴ nv er talit. Eɴ aþrir meɴ eigv at lysa. vm tivnd*ar* mal vnz dómar f*ar*a vt. Ef m*aþ*r vill lysa sok a hond maɴi. h*ann* sc*al* nefna ser vatta .iij. eþa fleiri. nefni ec i þ*at* vætti. at ec lysi soc a hond h*onvm*. oc nefna hiɴ a nafn. oc qveða a sokina. oc s*va* hvat h*ann* telr h*onvm* varþa. h*ann* sc*al* lysa at logbergi sva at meiri lutr m*ann*a se hia. oc logsogv m*aþ*r. oc lysa loglysing. oc handselda sok ef s*va* er. oc lysa ti*l* fiorþvngs doms. geta sc*al* þ*ess*. ef sv er savk er h*ann* lysti f*yrra* sumar.

22. at sp*yr*ia at þi*n*gfesti m*ann*a.

[a] Meɴ eigv at spyria at þingfesti maɴa. þ*eir*ra er meɴ uilia sekia her a þingi. oc spyria i dag. e*þa* a morgin ef meɴ uilia dom' ryþia. enda er rett at spyria. vnz dom*ar* fara vt til soknar. Sa maþr er h*ann* vill vita þingvist annars. h*ann* sc*al* nefna s*er* vatta. nefni ec i þ*at* vetti sc*al* h*ann* que*þa*. at ec spyr bondr alla i heyranda hlioþi at laugb*er*gi. hv*er*r log grið hafi handsalat ɴ. ɴ. er mic þ*at* und*ir* frett þ*eir*ri. at ek vil vita hv*er*ia bua ec sc*al* que*þia* ti*l* sakar þ*eir*rar er ec hefi hofþat a hond h*onvm*. spyr ec log spurning. H*ann* sc*al* nefna vatta at svorv*m*. þeim er verþa. Ef m*aþ*r gengr við heimilis fangi þ*ess* m*anz* er h*ann* spurþi at. oc s*va* þott engi gangi við. H*ann* sc*al* eɴ nefna vatta. i þ*at* vetti. at ec spyr goþa alla. i heyranda hlioþi at logbergi. hv*er*r s*er* keɴi ɴ. ɴ. at þing m*ann*e eþa þ*ri*þiungs m*ann*e. (s. 18, b.) er mic þ*at* vndir frett þesi. at ek vil vita i hvern fiorþvngs dom ek sc*al* sekia soc a hond h*onvm* spyr ec logspurning. H*ann* sc*al*

a) = A. M., c. 3.

nefna vatta at svörvm þeim er verþa. En ef *maþr* gengr við þing festi *þess* manz. er at *var* spvrt. þa a *hann* at segia i þan dom sok sina. er sa goþi er i fiorþvngi. er i gegn geck þingfesti *hans*. *Hann* a þan goþa at *queþia* .xij. quiðar. ef sv sok er. er .xij. *quiþr* kemr til. þo er rett at *hann* spyri *hann* sialfan at griðfangi sinv. oc þing vist sini. oc verþr *þat* jafn fullt. sem þa er goþi gengr við þingfesti *hans*. Rett er at goþi gangi við þingfesti *hans*. meþan eigi erv hlutaþar *framsøgvr* saka. enda se eigi aþr qvatt .xij. quiþar. enda er jafn rett at ganga við þing festi *manz* með vatta. þott eigi se at logbergi ef *hann* fiþr hin sialfan. Ef *maþr* hefir spvrt man heimilis fangs. oc þingvist*ar* i heraþi. oc þarb eigi sa spyria a þingi. *þess* manz þinguist*ar* er *hann* spurþi vel lavst i heraþi. Ef *maþr* hefir stefnt mani *fyrir* fardaga. *þeirri* sok er .xij. quiþr fylgir. oc hafi *hann* eigi spurt *hann* þing uistar i heraþi. enda se stefnt at heimili *hans*. þa *scal* *hann* spyria þing uistar *hans* a þingi. vm *þann* fiorþvng. er sa atti heimili þa er *hann* stefnþi. oc spyria goþa alla at logbergi. hv*err* ser kendi þan man *fyrir* fardaga. at þing mani eþa þriþivngs *manne*. er mik *þat* vndir frett *þeirri*. at ec vil vita. hv*ern* goþa ec *scal* queþia .xij. qviþar. *vm* sok þa er ec hefi stefnt *honvm*. spyr ec logsp*vrning*. (S. 19, a.) Hvarvetna *þess* er maþr spyr logspvrningar annan. eþa sva þo at *hann* spyri fleiri. þa *scal* *maþr* nefna *ser* vatta. at spurningv. oc at suorvnv*m* oc sva þo at öngv se svarat. Vm sakar þer er men lystv. fyrra sum*ar* hingat til söknar. eþa stefndu *fyrir* fardaga *sva* at *þeir* vissv eigi heimili. þar *scal* at *þvi* spyria. hv*err* *ser* kendi þan man fyra svm*ar* at þi*n*gmani. nema *hann* sp*yr*þi þa. Þ*ar* er eigi er uið gengit þingfesti manz. *scal* sokina segia i þan fiorþvngs dóm. sem aþilin er i fiorþ-

vnginvm. Ef eigi er gengit við heimilis fangi manz þes er bva quiþr fylgir sokiNi. þa scal queþia til heimilis bva þess er aþili var frvmsakariNar[1]. oc sva þar er eigi er gengit við þingvist manz. eþa heimilis fangi. eþa sva ef maþr svarar eigi þar er maþr er sialfr spurþr. eþa sva þo at hann svari loguillv. eN þat er logvilla. ef maþr svarar oþrv eN er. eþa þegir hann við. Ef maþr er spurþr þingvistar. oc svarar hann oþro eN er. oc varþar þat vtlegþ. enda er rett at queþia þaN maN .xij. quiþar. er hann lætzk vera iþingi með. enda scal doma sva. sem a hann se boriN quiþriN. ef hiN heldr. hvartz hiN fiþr við. at hann se eigi þar i þingi. eþa letzk hann eigi hafa goð orð. Þar at[2] eins er þavrf at spyria i aNat siN. at þingfesti manz. ef hann hefir spvrt hann fyrir þing. enda komi sa eigi til þings. er hann quaz vera iþingi með. eþa igegn gecc ef hann spurði it fyrra sumar. þa a hann at spyria. hverr með goþ orð þat fari. Ef meN hafa eigi gengit við þingfesti þess manz er at var spvrt. fyrr eN domar fari vt. eþa við heimilis fangi. eþa sva ef (S. 19, b.) maðr svarar einvgi. þar er hann er spvrðr sialfr. eþa sva þott hann svari logvillv. enda uili hann þat hafa til varnar fyrir sik. eN hinn segi i annan dom sokina eN koma eigi. eþa annaR goþi beri .xij. quið um hann. eN sa er i þingi með. eþa eigi hafi hans heimilis buar borit vm hann. Ef sa atti til at koma. þa scal sokiandiN lata bera vetti þat i dóm þaN er sokin er i sott. er hann spurði at þingfesti hans. eþa at heimilis fangi. enn þav auNvr er hann nefndi. at eigi var við gengit. eþa sva ef hann hefþi nefnt at loguilloNi. Ef maþr

---

1) *I Haandskriftet* frvmsakariNar.
2) *Rettelse for* er.

spvrþi at *þvi* hv*ar* h*ann* er i þingi. oc veit h*ann* eig*i*. oc svarar h*ann* *sva* rett. at h*ann* svari at ec em a vist með honvm oc nefna bvaNdaN. Ef m*aþ*r er spurþr at *þvi* hvar h*ann* er i þingi. oc eigv fleiri meN goþorþ þ*at*. er h*ann* fylg*ir*. eN eiN. oc svar*ar* h*ann* þo rett. at h*ann* svari *sva*. at ec em i þingi með þeim[1] þ*eir*ra sem goð orð hefir. oc nefna þa er lut eigv i *þvi* goðorði. Ef goþi gengr *við* þingfesti h*ans*. þa er h*ann* er spurþr. eN hiN se eigi i þ*in*gi með h*onvm*. oc er h*ann* vm þ*at* vtl*agr* .iij. mor*kvm* oc or goðorþinv. nemą h*ann* geti þaN quið. at h*ann* hefði þ*ar* *ver*it i þingi. oc væri *sva* fariN abravt at h*ann* visi eigi. þa versk h*ann* sokinni. Ef goþi dylsk *við* þingfesti þ*ess* m*anz* er i þ*in*gi er með h*onvm*. oc verþr h*ann* vtl*agr* *vm* þ*at* .iij. mor*kvm*. oc or goð orþi sinv. nema h*ann* geti þaN quið. at hiN hafði *sva* f*a*rit i þing at goþiN uissi eigi. Lysa sc*a*l ti*l* fr*a*mfærslo o maga meþan domar erv vti.

23. hv*er*so goð*ar* sc*o*lo k*om*a ti*l* þ*in*gs.

ᶜ Goþ*ar* all*ir* sc*o*lo koma ti*l* þings .v. d*ag* vikv er .x. uikur erv af sumri aþr sol. (s. 20, a.) gangi af þinguelli. eN ef þ*eir* koma eigi *sva*. þa erv þ*eir* vtl*agir*. oc af goðorþi sinv nema navþsyniar beri ti*l*. ef þ*eir* koma eigi. Samþings goþ*ar* eigv at raþa *þvi* hv*er*r með goþ orð sc*al* fara. oc vp*p* taka þriþiungs maNa. þ*ess* Goþa er heima sitr.

---

c) = A. M., c. 4.

---

1) *Dette Ord er tilføiet, som nødvendigt.*

Þingheyiendr *scolo* koma eɴ .v. dag vikv *til* þi*n*gs. oc *fa*ra *til* bvþ*ar* m*e*þ þeim· goþa er þ*ei*r erv iþingi meþ. oc *scal* hv*err* þ*eir*ra h*af*a tialld. *vm* þvera bvð. Þa *scal* hveʀ þ*eir*ra taka þing far*ar* kavp. en*n* gialda eigi. enda er hveʀ þ*eir*ra þing heyiandi. bæþi v*m* sin mal· oc aɴaʀa m*anna*. Goþiɴ er þa skyldr at fa h*onv*m bvð*ar* rv́m. ef h*ann* fær h*onv*m eigi. oc var*þar* þing maɴinvm eigi við log. at h*ann* fari *til* annaʀar bvþar. oc a h*ann* þo at heimta þingfarar kavpit. Nv kemr m*aþ*r eigi *til* aunduerz þings. enda komi h*ann* drottin*s*dagiɴ f*yr*ra i þingi. oc er sa þo þingheyiandi. beþi vm sin mal oc annaʀa m*anna*. oc *scal* h*ann* eigi giallda þingfarar kavp. enda *scal* h*ann* eigi taka. oc *scal* h*ann* eigi f*a*ra af þíngi f*yrir* þinglausnir. nema lofat se. ef h*ann* feʀ. oc v*a*rþ*a*r h*onv*m f*io*rb*avgs*g*arþ*. Rett er at h*ann* taki þingfarar kavp ef h*ann* gengr i doma. e*þa* b*err* q*ui*þv. Rett er at nefna þa meɴ i dom er til þings koma. f*yrr* eɴ dom*a*r se nefnd*ir*. Þ*ei*r m*e*ɴ allir er sakar hafa at sekia. e*þa* veria. e*þa* meɴ ero qvaddir þingfarar. at þ*ei*r *sco*lo koma d*r*ottins dag iɴ f*yr*ra i þingi. Ef þ*eir* koma eigi s*v*a. þa erv ö nytar sakar þ*eir*ra. oc s*v*a varnir. þær er þ*ei*r bera f*r*am. enda uirþaz einskis vætti þav er þ*eir* b*er*a. ef þ*ei*r v*oro* heiman qvadd*ir*. Ef m*aþ*r kemr siþarr eɴ drottins dag iɴ f*yr*ra i þingi. (s. 20, b.) oc er sa eigi þingheyiandi. hvartki v*m* sin mal ne aɴaʀa m*anna*. oc *scal* h*ann* riþa af þingi þa er h*ann* vill. oc *scal* h*ann* giallda þingfar*a*r kavp. eɴ eigi taka. Meɴ *sco*lo s*v*a gialda þingfar*a*r kavp sem þ*ei*r erv a satt*ir* i þriþiv*n*gi hv*er*io*m* við goþaɴ. Þingheyiendr *sco*lo eigi v*er*a v*m* nott af þ*ing*i eþa lengr. Þa erv þ*ei*r af þ*ing*i. er þ*ei*r erv or þi*n*gm*a*rki. Fara eigv m*e*ɴ v*m* daga. at leita hrosa siɴa. sva at eigi dveli þ*at* gogn f*yrir* mavɴv*m*. e*þa* dom nefnv f*yrir* goþum.

ef *hann* vill þa i dóm nefna. *eþa* h*af*a þa i noccorv*m* logskilv*m* með *ser*. En ef þ*ei*r *fara* oc er þ*at* þings afglopv*n*. oc v*arþar* fiorb*avgs*G*arþ*. Bendr erv þingheyiendr. oc goþ*ar*. oc þ*ei*r me*N* er þingfarar. oc gagna erv heima*n* q*u*add*ir*. Ef þing heyiendr f*a*ra eigi ti*l* bvþ*a*r með goþa þeim er þ*ei*r erv i þingi með. oc vill goþi*N* sekia þa v*m*. oc sc*a*l h*ann* stefna h*onv*m at lógbergi. oc lata varþa .iij. m*ark*a vtl*egþ*. oc stefna þ*a*r ti*l* doms. Ef hi*N* reþr at hlavpa or þriþiungi goþans f*yrir* þ*at* er h*ann* v*a*r sottr. þa v*arþa*r h*onv*m .iij. m*ark*a secþ við goþa*N*. oc sc*a*l þ*ei*rri sok stefna heiman. oc q*ueþia* h*eimilis* b*va* .v. a þingi þ*ess* ma*n*z er sottr er. hvart sem h*ann* føri af þ*vi* abraut. *eþa* eigi.

24. v*m* lögb*ergs*[1] gö*n*go

[a] Ve*R* sc*o*lom fara ti*l* logbergs a morgin. oc føra doma vt. ti*l* hrvþning*a*r sv*a* it siþarsta at sol se a gia hamri. envm vestra. or logsogv manz rvmi ti*l* at siá. á logbergi. Laugsogv m*aþ*r sc*a*l f*yr*str vt ganga. ef h*ann* hefir heilindi ti*l*. þa eigv goþ*ar* at ganga með domendr sina. ef þei*m* er meina laust. ella sc*a*l hverr þ*ei*rra. geta ma*N* f*yrir* sik. þa sc*a*l goþi setia niþr domanda si*N*. oc sc*a*l hvers þ*ei*rra forrað iafn rett er þa er ti*l* teki*N*. Logsogv m*aþ*r (s. *1*1, *a*.) sc*a*l raþa oc at q*ueþa*. hvar hvergi domr sc*a*l sitia. oc sc*a*l logsogv m*aþ*r lata hringia ti*l* doma út færslv. þeim er rett sakar at sekia. oc veria. er her erv komnir drottins

a) = A. M., c. 5.

1) *Rettelse for* löbergs.

dag iɴ fyrra i þingi. eɴ aongum þeim er siþaʀ kemr. nema þeir atburþir verþi. at sakar gerþiz sva siþarliga. eþa upp quemi. at þeir mætti eigi komaz fyrr til þings. eɴ eptir drottins dageɴ. oc verþa þeir meɴ þo saka sekiendr. oc þingheyiendr vm þav mal oll er þeir hofþv með at fara. ef þeir quomv sva snemma. at ganga metti fyʀ til queþia enn domar feri vt. þeir eigv eigi doma at ryðia vm sin mal.

25. dom ruðning

a) Sᴀ maþr er hann vill dom ryþia. hann scal ganga þar at. er sa maþr sitr i dómi er hann vill vr ryþia. oc mela sva at hann heyrþi. eþa goþi sa er hann nefndi idomiɴ. eɴ ef hvargi þeirra er þar. oc er honvm þo rett at mela rvþningar malvm. þars hann hygr at sa maþr hafi setit. er hann vill or domi ryþia. oc verþr honvm þo rett at fara þvi mali. þott hann kynni varla. þar at iafnt er rvm hins hafði verit. Saka sekiendr oc veriendr saka scolo dom ryþia ef þeir vilia. oc viɴa eiþa at. Ef maþr vill dom ryðia. oc scal hann nefna ser vatta. Nefni ec i þat vætti. at ec viɴ eið at krossi log eið oc segi þat guþi. at ec mvn sva rengia maɴ or domi. sem ec hygg saɴazt oc rettast oc hellzt at logvm. Ef hann (S. 21, b.) vill[1] eigi optaʀ eid vinna. þa scal hann þat lata fylgia. at ec mun sva sakar sekia scal hann queþa. oc ueria. oc uitni. oc uætti bera. oc aull logmæt skil af hendi leysa. þav er undir mic koma. meþan ec em a þuisa þingi. Maþr scal

a) = A. M, c. 6.

1) Tilføiet.

hefia frændsemis tolv at breþrvm[1]. eþa at systkinvm. eþa at systrum. oc scal telia kne rvnvm. unz þar kemr. er sa maþr er. er i dömi sitr. oc sa maþr er þar er aþili er soknar. eþa uarnar. Ef sa maþr talþi frændsemi. er firnari er aþilia sakar. eþa uarnar aþilia. en næsta breþra. þa þarf hann eigi anara manna. at leggia vndir þegnskap sin. at sana frændsemis tolv. Ef maþr telr sva at hann var ein. eþa anar. oc er hin eigi þa skylldr at risa or domi. Ef maþr telr rangt. eþa ber liuguitni a alþingi. oc varþar þat scógang. ¦ Við þa scal ryþia er sakar aþilia ero. Rett er at huer er vill queþi biargquiþa þeim manne. er fyrir socum er hafþr ef sa er eigi a þingi. oc hafi sa aungum mani selda vorn. fyrir sik. Eigi scal maþr[2] dom ryþia sa er eigi hefir vorn tekna af þeim er sottr er. en ryþia scal hann quiþv alla sem hann vill. Jafna ravþning eigv hvarirtvegio. þeir er[3] sekia oc hinir er veria. Næsta bræþra eigv upp at risa or domi. oc nanari men at frendsemi. oc at socum. oc ná mágar .iij. ef maþr a dottvr manz. eþa systur. eþa moþur. hvár sem annars frendkonv á. sa maþr er í domi sitr. eþa aþili. Guþsifia .iij. eigv or domi at risa. ef annarrtvegi. (8, 22, a.) hefir halldit auþrvm undir primsignvn. eþa undir vatn. eþa undir byskups hond. eigi scal ryþia at guþsifium við sialfan sik. Men scolo nefna ser vatta. at þvi vetti. at ec leg þat undir þegnscap min. at su er frændsemis tala. son oc rett með þeim. oc nefna þa baþa er or domi scal ryþia. oc aþilia. Ef hann ryþr at mægðum. at ec leg þat undir þegnscap min. at su er[4] megð með þeim. at hann a þa konv

---

1) *Rettelse for* breþvm.
2) *Ordene* scal maþr *ere tilföiede.*
3 & 4) *Disse Ord ere tilföiede.*

eþa atti. er ec vissa. þa uerþr honvm þo þegn scapar lagning rett. at hiɴ se skiliþr við konuna. enda erat honvm þa scyllt at risa or döminum. Þar er maþr uill ryðia dom at guþsifium. oc scal hann þat þar undir þegnscap siɴ leggia. hveriar guþsifiar með þeim erv. aþilia. oc domanda. oc nefna huarn þeirra. Ef at sokvm scal dóm ryþia. hann scal telia frændsemi með þeim er i domi sitr. oc með veganda. oc með aþilia. oc hinum vegna. oc leɢia þat vndir þegnscap siɴ. at sv er frendsemis tala [1] soɴ. oc rett. með þeim huarumtueɢivm. er nv er talit. eɴ þær sakar með þeim. aþilia. oc hinvm er idómi sitr. oc nefna hvarntveɢia þeirra a nafn. Við þaɴ maɴ scal at sokum ryþia. er koriɴ er til veganda at laugum. eɴ eigi við fleiri meɴ þott at uigi hafi verit. Ef sa er eigi rettr teliandi. er undir þegnscapiɴ lagði. þa scal hann hafa .ij. meɴ aþra er þat legði vndir þegnscap siɴ. at su er frendsemis tala soɴ oc rett. er hiɴ talði. oc nefna hann. Saɴaþar meɴ scolo eiþa uiɴa. þa er þegnskapar lagning (S. 22, b.) eigi at fylgia scal sua sannaþar meɴ vanda at frendsemi við aþilia. at þeir se firnari eɴ næsta broþra. hann a at nefna vatta. at ec nem þik or domi. oc nefna hann. af þvi at nv er laugrengð rett til komin. oc queþa a huart hann nemr hann or sinu or nami. eþa annars manz. Ef hann uill eigi or domi risa. oc uill þo sitia kyʀ. oc er þat þings af glopun oc varþar þat fiorbavgsɢarþ. Þa scal hann veria honvm lyriti isetuna. Ef hann gvþiɴ hefir eigi sialfr a heyrt a hrvþning hans. ne sa er or er ruddr. þa scal ganga til buþar goþans oc segia honvm þat at hann hefir rengþan þriþiungs maɴ hans or domi. oc queþa a domiɴ. oc nefna hiɴ a nafn. oc nefna foþur hans. eþa moþvr. Ef goþiɴ uill eigi trva. at hann hafi hann rett rengþan. þa er

---

1) Tilføiet.

ryþiandiɴ skylldr at mæla·þeim malvm ollvm *fyrir* goþanvm. er h*ann* melti þa er h*ann* rudd*i* hiɴ or domi. nema h*ann* þurfi eigi eið at viɴa. Ef h*ann* nair eigi at ganga i buð iɴ. þa s*ca*l h*ann* mela *fyrir* buðar durum. sva at hiɴir heyri iɴ. Ruðningar malum s*ca*l mela. þ*a*r er þ*ei*r koma framarst. ef þ*ei*r na eigi at ganga ti*l* buþar. Ef þ*ei*r ganga i buð iɴ. oc eigu meɴ uið þa lyrit nemar sacar. þ*ei*r er þ*a*r erv bvðfastir. þa eigv þ*ei*r ut at ganga. oc sa f*yr*str er efstr gecc iɴ. Ef goþiɴ lof*a*r ryþiandanum. at mela eigi ruþning*a*r malum. i aɴat siɴ. þa s*ca*l ryþiandiɴ. nefna uatta. at lofinv. enda er goþiɴ skylldr. at nefna annan idómeɴ þeg*a*r. sva at ryþiandiɴ siai ef h*ann* vill. vorð hallda ti*l*. (S. 23, a.) Ef ryþiandiɴ sa eigi huern goþiɴ nefnði[1] i dóm. i aɴat siɴ. oc er goþiɴ skyldr at segia ryþiandanum. hvern h*ann* nefnði i dóm. ef h*ann* spyʀ. oc nefna domandaɴ. oc *sva* fo*þvr* h*ans*. e*þa* mo*þvr* ef þav *voro* islendzk. Ef goþiɴ vill eigi segia. þa s*ca*l ryþiandiɴ nefna s*er* vatta. i þ*at* vætti s*ca*l h*ann* q*ue*þa. at ec beiþi þic. oc nefna goþaɴ. at segia hv*er*n þv nefndir i dóm. oc q*ue*þa a domiɴ. beiþi ec þic laugbeiþing. Ef goþiɴ gerr eigi segia. oc verþr h*ann* vtl*agr*. oc or goþorþi sinv. Ef h*ann* fiþr eigi goþaɴ. þa s*ca*l h*ann* beiþa at rumi h*ans* oc segia hvar h*ann* er i buð. Ef goþiɴ forþazk fund h*ans* ti*l* þ*ess* at hiɴ verþi eigi viss. hvern h*ann* hefir i dom nefnðan. e*þa* dvelr dom nefnv ti*l* þ*ess*. at þa uerþi færi[2] ruddir. þa varþar h*onvm* vtl*egþ*. oc or goþorþi sinv. Þ*a*r er meɴ ryþia doma. oc er sa þo skyldr at risa or domi. er or er nvmiɴ. ef rvþningar malum er mællt. at

---

[1]) *Rettelse for* nefði.
[2]) *I Membranen:* at þa uerþi færi verþa.

logum. þott rangt se undir þegnscap folgit. nema þar er meɴ leɢia magsemþ þa undir þegnskap siɴ. er sa er sciliþr við konvna er i dominvm sitr. þa scal goðiɴ ganga vt oc nefna mann i dom. oc scal hafa nefnðan aþr sol er komin a þingvoll. ef raþ rým er at þvi. Ef goþiɴ hefir eigi þriþiungs maɴ til. at nefna i dóm. oc ganga rvþningar sva at þa scal hann beiþa goþa. þa er goþorð hafa iþvi þingi. at fa honvm þriþiungs maɴ siɴ. oc nefna i domiɴ. hann er skyldr (s. 23, b.) at fa honvm ef hann hefir til. Ef annaʀ þeirra hefir til. eɴ annaʀ eigi. þa er sa skyldr til. at fa honvm er til hefir. oc ero þeir scyldir at ganga i dom. sva sem sa goþi nefnði hann í. er hann er i þriðiungi með. eɴ ef hann geʀ eigi i ganga. þa varþar honvm þat fiorbavgsɢarþ. eɴ ef hann er idöminum. þa scal hann þangat taka þingmenn. með þeim goþa. er hann nefndi i dóm. Eɴ ef goþarnir metazk þat við. hvaʀ þeirra scal fa honvm. oc scolo þeir luta með ser. oc scal sa þeirra fa honvm er hlýtr. ef hann hefir manna til. Ef annaʀ hefir til. oc er sa skyldr at fa honvm. eɴ ef hann uill eigi fa. þa er hann vtlagr oc or goþorþi sinv. Ef goðiɴ viþr eigi dóm fullan. aþr sol komi a þinguoll. þa er hann vtlagr. oc ór ɢoþorþi. oc sva ef hann nefnir annan i dóm eɴ hann eígi. þa a domr at dema vm sakar allar sem fullr se domriɴ. Eigi scal dom ryþia lengr eɴ sol kome a þingvoll. Sa scal sękia goþaɴ er sott vill hafa til fvllra laga. þeirra maɴa er sakar hafa i dom þaɴ. eɴ ef þeir bregþazk vm. þa scolo þeir luta með ser oc scal sa sękia er lytr.

26. vm váttorð.

[a] MAðr *scal* quatt h*af*a vatt orþa allra oc frum quiþa þ*eir*ra er sok h*ans* eigv at fylgia. aþr dómr fari út. rett er at q*ue*þia xij[ar.] q*ui*þa aþr domr fari ut. oc s*va* at döme. Þa er rett qvatt ef h*ann* heyr*ir* sialfr á. e*þa* at rumi h*ans*. ella s*va* at buþvnavt*a*r h*ans* heyri. Þ*a*r er m*aþ*r vill q*ue*þia xij. q*ui*þ*a*r. h*ann* *scal* nefna s*er* vatta. at þ*vi* vetti *scal* h*ann* q*ue*þa. at ec sp*yr* þic at þ*vi*. oc nefna coþan. ef þv hef*ir* goþorð fvllt. at þv nefn*ir* doma (s. 24, a.) fulla með oc beR .xij. quiðv spyr ec logspurning. Ef h*ann* lætzk h*af*a oc *scal* h*ann* nefna vatta at suorum h*ans*. oc at þ*vi* vetti *scal* h*ann* queþa. at ec queð þik .xij. quiþ*a*r. oc nefna geþan. oc queða a hvat h*ann* queðr h*ann*. oc bera með þriþiungs men þina .xi. en þu s*er* sialfr in .xij. queð ec log qvoð.

27. bua quaðer

[b] ÞAR er maðr uill queþia bua q*ui*þar. h*ann* *scal* ganga þangat ti*l* buþ*a*r e*r* sa maþr er i er h*ann* uill quaddan h*af*a. oc er honvm rett at queþia þ*a*r er hin heyr*ir* sialfr a. enda er h*onv*m rett at queðia at rumi hins er h*ann* uill quaddan h*af*a. s*va* at þ*a*r heyri buþv-naut*a*r. Ef maþr veít eigi hvart hin er buandi. e*þa* grið m*aþ*r. er h*ann* vill quad*d*an h*af*a. oc a h*ann* at spyria hin með vatta. hvart h*ann* se buandi. e*þa* grið m*aþ*r. oc segia hvat h*onv*m er und*ir* frettini. oc spyria logspurning.

---

a) = A. M., c. 7.
b) = A. M., c. 8.

oc nefna vatta at svorum. þeim er *ver*þa. Ef h*ann* uill þaɴ maɴ queðia er þingheyiandi er. f*yrir* bv annars manz. oc a h*ann* at spyria með vatta. ef h*ann* ueit eigi aþr. huart h*ann* eigi þ*ar* laugheimili. e*þa* eigi. e*þa* se h*ann* þingheyiandi f*yrir* bv þ*ess* manz. oc nefna buandaɴ. h*ann* sc*a*l s*v*a gera v*m* qu*o*þ vi*ð* h*ann* sem hiɴ suarar h*onv*m er spurþr er. Eɴ ef sa uill ecci ti*l* segia er spvrðr er. e*þa* lýgr h*ann* ti*l*. oc uerþr h*ann* sekr um þ*at* .iij. morkv*m*. oc a sa sok vi*ð* h*ann* er h*ann* spurði. e*þa* bue sa er quad*d*r er istað h*ans*. ef hiɴ uill eigi soc h*af*a. Sok þ*eir*re sc*a*l stefna at logbergi. oc q*ueþia* ti*l* heimil*is* bua hins. .v. er sottr er. Ef m*aþ*r queþr griþmeɴ. oc (s. 24, b.) hugþi h*ann* at buandi ueri. e*þa* queþr h*ann* þaɴ griþmaɴ f*yrir* annars manz bu. er eigi atti þ*a*r laugheimili. oc uerþr h*onv*m rett sv qvoð þott meɴ uili a leita vi*ð* h*ann*. hvarvetna þ*ess* er h*ann* getr þaɴ quið. at h*ann* quaddi þa er h*ann* hugði. at rettastir veri. enda atti h*ann* eigi kost at spyria. Ef m*aþ*r queþr g*r*iþ meɴ bua quiþ*ar*. e*þa* þaɴ f*yrir* bv m*anz* er eigi er þingheyiandi. oc queði[1] h*ann* s*v*a at þ*eir* heyri a sialfir a quoð h*ans*. oc eigi h*ann* kost at spyria laugfrettar ef h*ann* uill. oc o nyt*ir* h*ann* þa malit f*yrir* s*er*. þ*a*r b*er*gsk h*ann* vi*ð* biargquiþiɴ. er h*ann* quaddi þa s*v*a. at þ*eir* heyrþo eigi a.

28. doma ut færslor

[a] Domar s*co*lo fara ut þaɴ dag er m*e*ɴ queða á. oc eigi sidaʀ eɴ sol kemr a gia backa iɴ hæra f*ra* logbergi. or logsogv manz rumi. at sia. þa er logsogu maþr oc

---

a) = A. M., c. ϛ

---

1) *Rettelse for* queðia.

goðar allir skyld*ir* ti*l* at ganga ut með domendr sina. oc *sva* þ*eir* meɴ er með sakar fara. Sa m*aþ*r er með soc feʀ. þa verþr h*ann* vtl*agr*. ef h*ann* gengr með fleiri meɴ eɴ .x. ti*l* doms.

29. v*m* hl*v*t föll.

[a] Ef .vi. domendr erv vt komnir eþa fleiri. at þ*at* er rett þeim m*ann*e er með sakar feʀ at bioþa ti*l* hlutfalla at domi. þeim mauɴv*m* ollv*m* er sakar h*af*a i dóm þaɴ. oc queða a stað þaɴ er þ*eir* sc*o*lo luta fram sog*vr* m*eþ* s*er*. Hverr maþr þ*eir*ra er sauk hefir með at fara i döm. þa sc*a*l lut bera i skavt .i. þott h*ann* hafi fleiri sakar idom þaɴ. Hverr maðr sc*a*l merkia lut siɴ. oc b*er*a alla saman i skavt. oc sc*a*l maðr taka .iiij. luti seɴ vp*p*. Ef sa maðr kemr (s. 25, a.) eigi ut er sok hefir at sekia. þa er sol er komin a giá bacca iɴ uestra. or logsogu maɴz rumi at sia. oc uerþr h*ann* secr um þ*at* .iij. morcum. oc a sa soc er h*ann* hefir mal a hondum. Scal soc þ*eir*ri stefna at logbergi. oc queðia heimilis bva .v. þ*ess* manz er sottr er. ef h*ann* getr þann quið at h*ann* mundi f*yrr* ut koma ef sol vm sæi. oc uersk h*ann* þa söciɴi. Þ*eir* sc*o*lo f*yr*st segia sakar sinar fram*m* sem liota. sua hverr at öþrum sem lotit h*af*a. Nv koma sumir eigi ti*l* lutfallzins. þa sc*o*lo þ*eir* siþarst fram segia. Þ*at* er oc rett at annaʀ maðr beri lut h*an*s i skaut. oc sc*a*l þa at þ*eir*ra luton fram segia. þer sakar sc*a*l eigi luta er eigi varð fyrra sumar vm dæmt. ef þ*ær* erv eigi fleiri eɴ .iiij. eɴda eigi færi. Þa sc*o*lo þ*eir* luta með s*er* sakarnar. ef þ*ær* erv fleiri eɴ .iiij. Þer sakar sc*a*l allar fyrstar segia fram. eɴ þer sakar

a) = A. M, c. 10.

næst er her h*af*a gorz a þingi. Ef sa verþr eigi buiɴ ti*l* er f*yr*str hef*ir* lotit þa *sca*l sa biþia løfs ti*l*. er siþaʀ hefir lotit. at segia sok sina fyrri f*ra*m. eɴ h*ann* *sca*l lofa h*onv*m. eɴ ef h*ann* lofar h*onv*m eigi. þa er h*onv*m rett. at segia soc sina f*ra*m. ef hin*n* er eigi ti*l* buiɴ ef domendr lofa.

30. bioða at hlyða ti*l* eiðspiallz

[a] Sᴀ madr *sca*l nefna s*er* vatta er sok sina vill fram segia. nefni ec i þ*at* vetti at ek byð þeim maɴi er ec uil her sokv*m* sekia. at lyþa ti*l* eiðspiallz mins. oc ti*l* framsogo sakar. e*þa* þeim maɴi er vorn hefir f*yrir* h*ann*. oc goða þeim er .xij. (s. 25, b.) quið *sca*l bera vm þa meɴ er h*ann* hefir sok a hendi.

31. v*m* f*ra*msögo sakar

[b] Hᴀɴ *sca*l uinna eið at þ*v*i at h*ann* segi sok sina fram. oc queða a þ*at* huerium h*ann* stefnði eþa um huat h*ann* stefnði. e*þa* hvat h*ann* let h*onv*m uarða. oc queða a ti*l* huers þings h*ann* stefnði. oc h*ann* stefnði logstefnv oc h*ann* segir sua skapaþa sok sina fram; i dom yfir hofði ɴ. ɴ. sem h*ann* stefnði h*onv*m. Þa *sca*l eiɴ hverr þ*eir*ra telia vetti f*ra*m oc h*af*a þav orð oll i vættis burð sinv*m*. sem hiɴ hafþi i stefnv. eɴ þ*eir* *sco*lo aþrir gialda samqueði sitt at uitnis burð þei*m* er h*ann* hefir þ*a*r borit. ẹnda er þeim rett at scynda meirr at uitnis burð sinu*m*. þ*eir* *sco*lo queða a þ*at* huerium h*ann* stefnði. oc huat h*ann* talþi h*onv*m varþa. oc h*ann* hafði fram þav orð oll sem h*ann* hafþi i fram sogv sacar siɴar. oc h*ann* stefnði

---

a) = A. M., c. 11.
b) = A. M., c. 12.

logstefnv. oc *þat* er vætti vart allra *sc*olo *þei*r queþa oc berum sva skapat vetti *fr*am i dóm. EN ef *þei*r uerþa eigi a sattir þa *sc*olo *þei*r luta með ser hverr *þei*r *ca*srl vætt fram b*er*a. oc *sc*al sa *þei*rra fram telia sem lotit hefir. Ef m*aþ*r segir sok sina sva fram. at h*ann* hafi eigi unnit eið at. oc er sva sem h*ann* hafi osagða sok sina fram. oc *sc*al h*ann* eið uinna. oc segia fram sokina i aNat siN. oc lata stefnv. vætti bera. oc v*er*þrat h*o*n*v*m *þat* at sacar spelli ef h*ann* feR sva at. enda scalat h*o*n*v*m *þat* uerþa optarr eN vm siN. Ef vetti er sva borit at eigi se eiðr unniN at. þa er sva sem obǫrit se. oc *sc*olo *þei*r eiða uinna. (S. 26, a.) [1] oc bera stefno vætte alengr. oc v*er*ðrat h*o*n*om* at sacar spelle ef *eigi* v*er*ðr þei*m* optaR eN v*m* siN. Ef h*ann* seg*ir* s*v*a sok sina fra*m* at h*ann* hefir *eigi* boðit at hlyða ti*l* eiðspiallz sins e*þa* til fra*m* sogo sac*ar* *oc* er sva se*m* þa se osavgð soken *fram*. H*ann* *sc*al segia i aNat siN fra*m* sökena *oc* fara sua öllo male u*m* se*m* h*ann* hafe aðr ecki v*m* mælt. eN h*ann* b*er*gr þei*m* coste sökiNe. ef *eigi* hafa avNor gögn fra*m* f*a*rit þ*ar* ameþal. Ef m*að*r seg*ir* söc þa fra*m* *er* xii. q*ui*ðr á at fylgia. *oc* byðr h*ann* *eigi* goðanom til at lyða *oc* *er* h*ann* scylldr sökena fra*m* at segia i aNat siN. í .xii.^tar q*ui*ðeN ne*m*a goðiN lofi h*on*-*om* aNat.

32. ef v*att*ar sitia hei*m*a.

[a] Ef stefno vátt*ar* ha*n*s co*m*a *eigi* ti*l* þi*n*gs s*v*a se*m* ilögo*m* *er* m*æ*lt. *oc* *sc*al h*ann* þa stefna þei*m* v*m* hei*m*a setona at logb*er*gi oc lata þei*m* v*arða* *fiorbavgs* *garð*. h*o*n*om* *er* rétt at stefna h*v*art se*m* vill aNa*n* dag vico in*n*

a) = A. M., c. 13.

1) *Her begynder den anden Haandskrift i Membranen.*

þo fara *til þings* oc *beraz* or at do*m*i oc viɴa eið aðr. *oc* nefna *ser vat*ta oc *que*ða *sva* at orðe. at ec *ber*v*mz* or *þvi* v*æt*ti *oc que*ða á hv*er*t *þat er*. *ber*v*mz* af *þvi* or at ec v*ar* e*igi* inefndr. *oc varðar* h*ono*m *þat sva* se*m* h*ann* hafi liug v*æt*te borit. ef h*ann* hef*ir* i v*er*it. enda *ber*esc h*ann* or. þei*m varðar fiorbavgs* ɢ*arð* er h*ann* hef*ir* q*u*addan ef h*ann* hef*ir* e*igi* v*er*it i v*ætt*e enda q*u*addi h*ann* e*igi* af *þvi* at h*ann* ætlaðe h*ann* i hafa v*er*it. Sa a cost e*r* v*æt*tis e*r* hei*m*an q*u*addr at stefna þe*ir*ri söc at lögb*er*gi *oc* sekia et sama su*m*ar enda e*r* costr at sökia siðaʀ. Hu*er*gi *sco*lo færi m*enn* hia ef *maðr* stefn*ir* at lögb*er*gi. e*ða* lys*ir* sac*ar* eɴ .xx. ne*m*a omaga sac*ir*. þ*ar* e*r* vatt*ar* ero q*u*add*ir*. *oc* e*r* þei*m* e*igi* scyllt at b*er*a þ*ar* er h*ann* nálgaz *oc* h*ann* man ne*m*a *þeir* hafi *þvi* iátt þa er *þeir* voro ne*fndir*. at *þeir* mu*n*di þo b*er*a at *þeir* v*æ*ri .ii. þa *sco*lo *þeir* þo b*er*a. Vattu*m* e*r* scyllt at b*er*a v*æt*te þav öll er *þeir* hafa v*er*it inefnd*ir*. ef *þeir* ero *sva* q*u*add*ir* se*m* i lögo*m* e*r* m*æ*lt. Maðr *scal* hafa q*u*att v*at*ta sina eþ*a* b*va* hei*m*an et siðarsta xiiii. nottó*m* f*yrir* þ*ing*. Eɴ ef vattr m*anz* v*er*ðr sivcr e*ða* sáʀ. þa *scal* h*ann* g*er*a orð þei*m* e*r* h*ann* q*u*addi. þ*ing*farar at co*m*a *til* fu*n*dar v*ið* h*ann* þ*ar* er h*ann* q*ue*ðr á e*ða til* hei*m*ilis ens siúca ef h*ann* þickiz e*igi* fæʀ v*er*a. h*ann scal* g*er*a orð v*m* þei*m* e*r* h*ann* hef*ir* q*u*adda þ*ing*farar. *oc sco*lo *þeir* f*ar*a *til* fundar við hiɴ *oc* scal [1] (s. 27, b.) hiɴ siuki retta vet*t*it f*yrir* þei*m oc* eið viɴa aðr *þeir* hafi rett v*æt*tet. *sva scal* h*ann* retta vettit se*m þeir* v*er*ða asatt*ir oc sva* öllo*m* þei*m* malo*m* m*æ*la se*m* at do*m*i. *scolo* þ*ar* .ii. m*enn* taca v*ið* v*ætt*e h*ans*. eɴ ef vattarn*ir* v*er*ða .ii. siukiʀ þa e*r* rétt at .iii. tace v*ið* v*æt*te *þeirra* .ii.[a] *oc* v*er*ðr *þat* þa ia*fn* rétt

1) *Ordene* oc scal *ere ved Uagtsomhed skrevne to Gange, nemlig baade nederst paa første og øverst paa anden Columne.*

er þeir bera sem hinir bæri er frumváttar voro. Ef sa maðr kemr til scips með vöro sina er hann er vettis quaddr oc þingfarar. oc se vara hans comin afliotande furo. oc scal hann sva fara með málom sinom sem hann se sivcr. eN hann scal fara til fundar við hiN. er quaddan hefir hann. ef hann vill eigi til þings hafa farit. oc bioða honom at fara til fundar við vatta oc retta vettit.

33. at queðia igegn.

[a] Ef [1] sa maðr er vættis quaddr er hann er eigi þingheyiande þess vættis er hann atti eigi or at segiaz enda vissi hann eigi at þingför mundi af geraz. honom er þat rétt at queðia i gegn hestz oc matar. oc queða á hvar coma scal með þaN maN er hann quadde [2]
honom er rett at queðia þar er hann heyrir sialfr a quoð hans eða at heimile hans. honom er eigi scylt at fara til þings nema honom se hestr fœrðr sa er honom er foR til þings með öðrom monnom eN hann scal [3] þeim manne fylgia til þings oc til buðar [4] er quaddan hefir hann. ef sa vill þat. en þa scal hann er þeir coma til þings. beiða hann með vatta matar þess er hann quadde hann. eN ef hiN [5] lætr honom eigi uppi mat þaN. þa scal hann stefna honom vm oc láta honom varða utlegð. enda a hann þo at giallda honom mateN eN þo

a) — A. M., c. 14.

1) *Begyndelsesbogstavet* E *er betydeligt mindre end de sædvanlige Capitelinitialer.*
2) *Efter Ordet* quadde *findes i Slutningen af Linien et ubeskrevet Rum, svarende til tre Fjerdedele af en Linie. Om noget fattes, maa lades uafgjort.*
3) *Efter dette Ord har Afskriveren først skrevet* með, *men derefter underprikket det.*
4) *Ordene* oc til buðar *ere skrevne to Gange.*
5) *Efter dette Ord er först skrevet* quadd *men derefter overstreget.*

scal h*ann* a þ*in*gi *ver*a þoat hiɴ haldi matenom f*yrir* h*onom* ti*l* þe*ss* e*r* h*ann* hef*ir* þei*m* málo*m* m*æ*lt e*r* h*ann* v*a*r q*u*addr hei*m*an. Maðr *sca*l meira luta v*at*ta siɴa hafa quatt hei*m*a*n* þ*eirr*a er h*ann* man at nefna. ne*m*a þ*eir* hafi þ*v*i iátt þa e*r* þ*eir* voro nefnd*ir* i v*æt*te at þ*eir* mu*n*di þo b*er*a þ*at* v*æt*te. þoat þ*eir* v*æ*ri *eigi* fleire eɴ .ii. oc hlyþ*ir* h*onom* þa þoat h*ann* hafe miɴa lut q*u*att v*at*ta siɴa. þ*eir* ero þa scylld*ir* at b*er*a þ*at* v*æt*te þoat þ*eir* se q*u*addir .ii. Eɴ þ*a*r e*r* bæði fylg*ir* eiɴi söc v*æt*te oc q*u*iðr. þa *sca*l v*æt*te fara fyʀ fra*m* eɴ q*u*iðr. (S. 28, a.) Ef stefno v*at*tar m*anz* an*n*daz all*ir* *eða* v*er*ða omála. *oc sca*l h*ann* þa q*ueðia* h*eimilis* b*va* *sina* .v. oc s*c*olo þ*eir* þa saɴa stefno v*æt*te h*ans* *sva* se*m* v*at*tar siti hei*m*a þ*eir* er q*u*add*ir* ero stefno vettis.

34. ef b*var* sitia hei*m*a

[a] Ef buar sitia hei*m*a þ*eir* e*r* q*u*add*ir* ero hei*m*a*n*. þa e*r* h*onom* rétt at stefna ept*ir* d*r*ottens d*ag* in*n* fyʀa iþ*in*gi at lögb*er*gi. oc láta h*onom* slíct v*arða* se*m* fru*m* söc ætti at metaz. söɴ *oc* ospillt. Þ*at* er ia*fn* rétt at stefna *sva* fre*m*mi h*onom* e*r* h*ann* mis*ir* h*ans*. þa e*r* q*u*iðarens þ*a*rf. h*ann* *sca*l lata söc þá f*a*ra a hendr h*onom* f*yr*st ale*n*gr e*r* fru*m*seken e*r* fra*m* sögð *oc* baðar i eiɴ do*m*. *oc* q*ueðia* h*eimilis* b*va* .v. þe*ss* m*anz* e*r* sottr e*r*. at b*er*a vm þ*at* h*v*art hiɴ v*æ*ri a þ*in*gi d*r*ott*in*s d*ag* en*n* fyʀa i þ*in*gi *eða* *eigi*. h*ann* *sca*l lata b*er*a þ*a*r ido*m* v*ætte* þ*at* e*r* h*ann* quaddi h*ann* hei*m*a*n* *oc* h*onom* e*r* þ*at* rétt at q*ueðia* aɴa*n* f*yrir* ti*l* fru*m* sac*a*r. Sa m*aðr* abiarg q*u*iðar. at beiða h*onom* e*r* vill h*eimilis* b*va* .v. þe*ss* m*anz* *er* *sottr* er h*v*art h*ann* hafe at navðsynio*m* þei*m* hei*m*a

a) = A. M., c. 15.

setit er til ero mæltar i logom eða hafi hann eigi. Ef maðr er quiðar quaddr heiman eða vættis er hann ma eigi fullom dag leiðom fara hvartke veilende er hann fær þess er hann er eigi scylldr þingfarar. oc er þat logvörn. eða er hann rang quaddr sva at hann ætti eigi at fara fyrir þeim söcom nema hann vilde hvartki þess er þrytr at réttri quoðeni er hann er eigi scylldr þing reiðariNar fyrir þeim söcom. enda er onýt söken sv er hann hefir vm quatt. hvarz hann hefir farit til þess eða eigi sa er quaddr var. eN þa er quiðr hefir borit a þaN vm heima setona. þa scal hann queðia aNan istaðiN. þann bva er næstr býr þar sem hann quaddi vm. þeirra manna er réttr sé iquiðnom oc er a þingi. Ef hann fær eigi þaN biarg quið at hann siti fyrir þeim navð syniom heima er til ero mæltar. at þa varðar honom slíct sem áðan talða æc. oc scal þa sökena fyrst sekia siþan er frumsöken er fram sögð. oc stefno vætte borit. oc scolo baðar í eiN dom.

35. at ryðia quið.

[a]Þar er quiðir eigo at scilia mal manna. at þa scal hann er hann hefir quið þaN saman settan ganga til doms. oc bioða þeim manne er hann hefir söc ahende með vatta. oc nefna hann. (s. 28, b.) oc bioða honom at fara til at ryðia quið þaN. er hann hefir saman settan oc queþa ahvar þat er. oc nefna bva alla. oc mæla sva at meire luti domanda heyri ef þeir vilia hlýtt hafa. enn sa maðr scal ganga þangat er ryðia vill quið þaN. Hann scal eið viNa aðr hann take quið at ryðia. siþan scal hann nefna

a) = A. M, c. 16.

v*at*ta. Jþ*at* v*ætt*e at ec leG þ*at* vnd*ir* þegnscap miN. at sa sitr næRi e*r* oq*u*addr e*r*. *oc* nefna h*ann* oc segia h*v*ar h*ann* e*r* ibúð. **En** ef h*ann* ryðr at frændse*m*i q*u*ið. *oc* s*c*olo næsta breþra up risa *oc* nanare m*enn*. *oc* ná mág*a*r þ*eir* .iii. ef m*að*r a moð*ur* aN*a*rs e*ða* dott*ur* e*ða* syst*ur*. h*ann* s*ca*l ryðia við sialfa*n* sec at frændse*m*i *oc* at mægðu*m*. h*ann* s*ca*l ryðia at guðsifio*m* þei*m* þri*m*r e*r* m*að*r hefir halldit avðro*m* vnd*ir* vatn e*ða* und*ir* primsignon e*ða* und*ir* b*y*s*k*ops hönd. s*ca*lat m*að*r ryðia vi*ð* sialfan sec at guðsifio*m*. **E**f sa m*að*r e*r* q*u*addr e*r* s*v*a e*r* van heill at h*o*nom v*æ*ri e*i*gi þi*n*g för scylld þot*t* h*ann* v*æ*ri quaddr. *oc* er h*o*no*m* rétt at ryðia h*ann* up. Ef sa m*að*r e*r* q*u*addr e*r* h*ann* a fe miNa en*n* gegne þi*n*gf*a*rar cavpi. eþ*a* einvirke. *oc* er h*o*nom rétt at ryðia þan*n* up. h*ann* s*ca*l ryðia vi*ð* sócn*a*r aðilia e*ða* varn*a*r hv*e*rgi e*r* me*ð* sök feR. Þa er h*ann* ryðr q*u*ið at guðsifio*m* e*ða* at frændse*m*i e*ða* at mægðv*m* s*ca*l hafa saNaðar m*enn* ii*a*. ne*m*a sa teli e*r* réttr v*æ*ri iq*u*iðno*m*. at hæro*m* s*c*olo saNaðar m*enn* firnari aðilia sócn*a*r e*ða* varn*a*r en næsta breðra. Þar e*r* h*ann* ryðr q*u*ið at leiðar le*n*gð oc s*ca*l h*ann* þ*a*r leGia m*eð* iii.*a* maN vnd*ir* þegnscap þot h*ann* se réttr teliande. Ef s*v*a ga*n*ga ruðni*n*gar at. at meire lute v*er*ðe ra*n*g q*u*addr þ*eir*ra b*va* e*r* hei*m*an ero q*u*add*ir* *oc* v*er*ðr h*o*nom e*i*gi at sac*a*r spelli ef h*ann* viðr eið at þ*v*i at h*ann* q*u*addi þa e*r* h*ann* hugðe at réttast*ir* v*æ*ri. eN secr v*er*ðr h*ann* v*m* .iii. morco*m* vi*ð* þaN e*r* h*ann* hef*ir* mal a höndo*m*. S*v*a s*ca*l mæla ruðni*ng*a*r* málo*m* at meiri lutr heyri þi*ng* h*eyianda*. H*ann* s*ca*l n*efna* v*at*ta siþ*an* at þ*v*i at h*ann* ne*m*r h*ann* or q*u*iðno*m*. oc (s. 29, a.) q*u*e*ð*a a h*v*art h*ann* ne*m*r h*ann* or sino or na*m*i e*ða* aN*a*rs m*an*z. Ef h*v*a*r* ero þ*a*r all*ir* ra*n*g q*u*add*ir*. þa a h*ann* cost at ne*m*a þa up alla seN *oc* hafa ti*l* saNaðar m*enn* .ii*a*. þ*eir* s*c*olo þ*at* leGia und*ir*

þegnscap siɴ at þ*eir* se allir neʀi þei*m* stað e*r* bua ætti *fra* at q*ue*ðia. *oc* ne*f*na þa alla ti*l oc* segia h*v*ar þ*eir* ero ibúð. h*ann* *sca*l þa q*ueð*i*a* istaðeɴ se*m* sa nefn*ir* ti*l* e*r* ruddi q*u*iðeɴ. *oc* ver*ð*ra h*onom* þ*at* at sac*a*r spelli v*m* þaɴ b*va* q*u*i*ð* e*r* h*ann* hef*ir* aþ*i*n*g*i q*ua*t*t*. þo at h*ann* hafi alla ra*n*g q*u*adda at násæti ef h*ann* hef*ir* rétt at q*u*oð farit. Ef sa g*r*ið m*að*r er q*u*addr. e*r* þ*in*g há m*að*r e*r* réttr f*yrir* bv h*ans*. *oc* er h*onom* rett at ryðia at þ*v*i. ef hiɴ e*r* e*igi* þar vist[1] fastr. Nv vill h*ann* e*igi* ryðia *oc* hafa þ*at* ti*l* sac*a*r spellz at þ*a*r hafi sa g*r*ið m*að*r q*u*oð up borna e*r* e*igi* e*r* rettr í. *oc* vill h*onom* þ*at* láta v*er*ða at sac*a*r spelli. *oc* v*er*ðr[2] h*onom* þ*at* at sac*a*r spelli ne*m*a vatt orð co*m*i þ*at* *fra*m at h*ann* hafi þ*v*i svarat aþ*r* h*ann* v*a*r q*u*addr at h*ann* v*a*r þ*a*r hei*m*i*l*is fastr e*r* h*ann* v*a*r rétt*r* i q*u*iðo*m*. e*ð*a heim*i*lis b*v*a*r* h*a*ns .v. b*er*a þ*at* at h*ann* hugði þ*at* þa e*r* h*ann* q*u*addi h*ann* at h*ann* v*æ*ri þ*a*r hei*m*i*l*is fastr e*r* h*ann* v*æ*ri réttr[3] þi*n*g há m*að*r. oc rettr q*u*iðo at b*er*a. Ef h*ann* faɴ h*ann* e*igi* þa e*r* h*ann* q*u*addi h*ann*. enda matti h*ann* e*igi* sp*y*ria h*ann*. Hv*er*vetna þe*s*s e*r* sa m*að*r feʀ ti*l* þ*in*gs f*yrir* bőnda e*r* þ*in*g há m*að*r e*r* rétt*r* f*yrir* bv m*anz*. þa e*r* bóndeɴ scylldr at fá h*onom* bæþi hest *oc* mat. þaɴ hest e*r* þi*n*g feʀ se. enda *sca*l bőndi e*igi* giallda þi*n*gf*a*rar cavp. eɴ hiɴ *sca*l taca se*m* aðr*ir* þ*in*gheyiendr e*r* feʀ ti*l* þ*in*gsens. Sekiandi *sca*l nefna v*at*ta at þ*v*i at hiɴ hef*ir* lokit ruðni*n*go e*ð*a h*ann* lætz e*igi* vilia ryðia q*u*ið þaɴ. þa *sca*l h*ann* beiða *fra*m bvrðar at þei*m* ale*n*gr. Þ*at* e*r* m*æ*l*t* aðr q*u*iðr se boriɴ at þ*eir* *sc*olo eiða viɴa all*ir* aðr at do*m*i. þ*eir* *sc*olo all*ir* fella

1) *Ordet* vist *er skrevet to Gange, men paa det förste Sted igjen udstreget.*

2) *Rettelse for* verðrat (*bliver ikke*), *der efter det fölgende ikke synes at kunne være andet end en Skrivfeil.*

3) *Efter dette Ord er först skrevet* i quiðum, *men derefter igjen udstreget.*

saman orð sin at þeir væri allir á eitt sattir. þeir scolo luta með ser hverr þeirra scal quið fram telia. en sa þeirra scal fram telia er (s. 29, b.) hlýtr. nema þeir verði a aNat sattir oc þurfo þeir eigi þa at luta. þeir scolo aðrir giallda samquæþi sitt á. Ef þeir verþa eigi asáttir hvern quið þeir scolo bera. þa eigo þeir at ráða er fleire ero saman. Enda eigo þeir fram at telia þaN quið. enn þeir eigo allir samquæþi á at gialda. en þeir scolo þat segia at domi at þeir mundi aNan bera ef þeir hefði afl til. oc queþa a þat hvern þeir mundi bera. EN ef sa verðr at liug quið. þa varðar þeim þat ecki við lög er aNat villdo bera. er þeir hafa þeim orðom mælt at domi. Ef hvar ero vm þat sottir at quiðr se sidaR boriN eN i logom se mælt. oc er i þvi talet sem quið se haldet. þeir eigo at beiða ser biarg quiðar vm þat ef afl þat hefir staðit fyrir quið þeirra at þeir matto eigi fyrir þvi bera. eða þeir voro i frum quiðum avðrom sva fastir. at þeir gáto eigi fyrir þeim söcom borit quið þaN sem mælt er ilogom. þa ero þeir varþir mále ef þeir fa þaN biarg quið. Ef hvar ero þeir svmir er eigi ero sva ilogscilom avðrom fastir[1]. þa scolo þeir ganga til doms oc nefna ser vatta. at þvi at þeir ero búnir at leysa quið þaN af hendi. þegar er þeir hafa neyti at. Ef quiðar er sva sið beitt eða boðit til ruðningar at þeir geta fyrir þeim söcum eigi boriN quið þaN sva snemma sem mælt er. þa varðar quið monnom ecki eN onyt er soc hins. Enda varðar honom fiorbavgs Garð oc er þat þings af glöpon. Ef sa dylr er til ruðningar er boðit. eða ferir sva seint fram ruðningar eða þav scil er hann vill fram hafa fert. at[2] af

---

1) *Skrevet* fastir avðrom, *men Afskriveren har derefter ved Henvisningstegn tilkjendegivet at Ordene skulle staae i omvendt Orden.*

2) *Skrevet ovenfor Linien.*

þvi verðr *eigi quiðr* borin rétt *sva* snemma sem mælt er. þa *varðar* þeim *monnom fiorbavgs* garð. er iþvi gera þings afglöpon. en quið monnom *varðar* ecki. enda scal slict þa metaz quiðr þeirra sem þa at i mál yrði borin quiðrin. Ef *bvar* hallda frum *quið* til þess er sol komr aþing völl. þa a *eigi* at meta quiðburð þeirra. ef þeir bera eigi á. er þeir bera siþar enda er þa *eigi* scyllt at sekia þa vm haldit. ef þeir bera á. þoat þeir hafe eigi borit aðr sol komr aþing völl. En hvervetna þess er haldit er *quið* er eigi scyllt at sekia fleiri (s. 30, a.) *bva* en ein nema vili. Ef goðe er quaddr .xii. quiðar þar er *bva quiðr* komr til eða *bvar* ero quaddir bva quiðar vm þa söc er .xii. quiðr komr til. oc scolo þeir ganga til doms oc nefna vatta. at þvi at þeir lata þat standa *fyrir* quiðburð sinom at þeir ero þess quiðar quaddir er þeir eigo *eigi* vm at scilia. Ef *maðr* þarf biargquiðo þar er *bva* quiðr hefir borit aðr a *hann*. þa scal *hann* queðia .v. *bva* i þan quið er aðr hefir borit a *hann* þot þa hafi ix. *bvar* borit a *hann* sócnar quiðen. honom er rétt at queðia þa þar er þeir ero allir saman. *Hann* scal bioþa þeim manne er soc hefir a hende honom at hryðia *quiðinn* oc segia honom huar þeir sitia. en *hann* á at þvi at hryðia ef þeir ero næri er oquaddir ero þeirra manna er i frum quiðvm voro. En ef *hann* þarf fleire biarg quiðo til þess máls þa scal *hann* þa beiða *fram*-*burþa* at quiðom þeim öllom at domi. En þeir ero scylldir til at bera quiðo þa alla er þeir ero beiddir at lögom er male eigo at scipta með þeim. Ef haldit er varnar quiðum þeim er quatt er at logom oc male eigo at scipta *oc varðar* þat *fiorbavgs garð* oc aþa sva at meta sem ihag se borin quiðrin. Ef *maðr* queðr quiðar þess hvárt er *hann* fylgir sócn *eða* vorn. er *eigi* a male at scipta með þeim oc verðr þa onytt mal hans. *oc* calla menn þat egningar *quið*. Þar

er xii. quiðr beR a maN ef hann þarf biarg quiðar. þa scal hann queðia heimilis bva sina .v. til. Maðr scal bioða til hruðningar vm frum quiðo alla. hvarz ero til sócnar eða til varnar. oc þurfot þeir þat optaR at gera eN vm siN. Allir menn þeir er logscil nocor scolo mæla at domom a alþingi. hvart er þeir scolo sekia sacir eða veria eða bera vetti eða quiðo oc scolo þeir viNa eiða aðr þeir mæli þeim malom sva at domendr heyri. Huar þess er maðr hefir þaN eið vNiN er hann hefir fleira undir scilit oc verðe hann tortrygðr vm eiðiN þa er hann scal þav fleire gögn af hende leysa er eiðar eigo at fylgia. þa (S. 30, b.) scal hann þar lata bera vætte þat er hann nefnde at þa er hann vaN eiðiN eða viNa ella eið i aNat siN. Hvarvetna þess er menn halda gögnom a alþingi. oc varðar þat fiorbavgs Garð oc scal i þaN dom sekia sem frumsökiN er i sótt. Enn menn scolo sacir hafa framfört allar aðr sól se undir þær er til ero búnar aðr domar fare út til sócnar. eN ef eigi ero fram sagðar. þa er þat vörn. eN frumgögn scolo borin aðr sol komi a þingvöll. iN næsta dag eptir þav er þeim söcom eigo at fylgia. Ef maðr hefir sacir ifleire doma eN i eiN. oc er honom eigi at heldr scylt optaR at viNa eið eN vm siN. eN ef tortrygt þickir vm eið uNing hans. þa scal hann vætte þat lata bera at dome avðrom er hann nefndi þa at er hann vaN eið.

36. Vm quið burðe.

[a] Ef maðr hefir xii. quiðar quatt oc scal Goði nefna þriþiungs menn sina til quiðar þess með ser. oc er honom

---

a) = A. M., c. 17.

rett hvarz þeir ero bondr eða grið menn. hann scal xi. menn nefna aðra en sic. Goði scal ganga til doms oc bioða[1] þeim manne til hruðningar er quaddc hann xii. quiðar. oc nefna hann[2] oc segia honom hvar hann hefir saman settan quiðin. oc hann a sva at hryðia xii. quið sem dom. Ef þeir verða eigi asáttir hvern quið þeir scolo bera. þa scolo þeir raða er fleire ero saman. en ef þeir ero iafn margir þa scolo þeir þan bera er goðinn vill. Ef su söc kömr ahendr goða er xii. quiðr kemr til. nv a hann at nefna quið vm sialfan sec. en sokiandi scal beiða samþings goða hans þan þeirra sem hann vill ef þeir ero baþir iafn rettir at tengðom. en þan þeirra elta er rettari er at bera quið fram. enn þeir scolo ganga til doms oc vina þar eið. en goði scal fram telia þan quið er þeir xi. verða a sattir. Ef goði hefir þa söc a hond þriðiungs manne sinom er xii. quiðr á vm at scilia. hann scal þar þriþiungs menn sina xi. til queðia at retta quið þan. en þeir scolo til ganga xi. at rétta quið þan með ser oc scolo þeir raða er fleiri ero saman. ef ideilir með (s. 31, a.) þeim. en goði scal fram telia quið þan er þeir urðo asáttir. aðrir en hann. Ef goði helldr xii. quið þa verðr goði vtlagr vm þat oc or goðorðe sino. en hin á cost þess hvarz hann vill goða sekia eða eigi en sva a þat at metaz er hann helldr quiðnom sem a se borin nema hann fái biarg quið þan at goði mundi quið þan bera eigi ahann oc hellde hann af þvi quiðnom at hann vilde færa honom oc scolo heimilis bvar hans v. scilia þat. hvart hann hellde til fárs honom oc þeir mundo af bera ef þeir bære.

---

1) *Synes først at være skrevet* beiða, *men derefter i underprikket og forandret til* o *og et* i *skrevet over Linien foran dette Bogstav.*

2) *I Haandskriftet:* oc N oc segia.

37. vm vat orð imote quið.

[a] Sócn scal fara fyʀ fram huers máls eɴ vörn. nema þat se allt eitt. oc se þat aɴars mals vorn er aɴars er sócn.[1] þar er quiða er quatt til sócnar eɴ sa hefir vatta til þess er veria scal. þa scal þar vætte fara fyʀ fram eɴ quiðr. þott þat fylgi vörn.[2] scalat hann þat sva dvelia at eigi se quiþriɴ þa boriɴ er sol kömr aþingvöll. ef eigi verðr allt eitt þat er hvar vilia borit hafa oc vattar enda eigi þeir um eiɴ lut at scilia[3]. þa scal segia at hann hefir vatorð til þess máls sem þeir ero vm quaddir. eɴ siþan scal hann veria þeim lyriti quið burðiɴ. nv bera þeir þo quiðeɴ þoat lyrite se þeim varit fyʀ eɴ vættel quæmi fram. þa a þaɴ quið enscis meta enda varðar utlegð öllom. en þa scal þo lata bera vættet. Nu ef eigi verðr at liug vetti. þa er costr at sekia hina vm þat at þeir hafe borit liug quið. Scolot menn andvitni bera oc her a þingi eɴ ef menn bera varðar þat vtlegð. enda aþat enscis at meta. eɴ þat er andvitni er menn bera igegn þvi sem aðr er borit. vætte igegn quið eða quiðr igegn vætte. sva at eigi ma hvartveɢia rett vera. Eɴ ef hvartueɢia verþr andvitni. þa varðar scog gang liug vitne eɴ fiorbavgs ɢarð andvitnit.

38. vm vörn.

[b] Aðr maðr ferir vörn fram oc scal hann spyria þaɴ maɴ með vatta er söc hefir ahendi honom ef hann

---

a) = A. M., c. 18.
b) = A. M., c. 19.

---

1) *Punctum er tilföiet.*
2) *Punctum er tilføiet.*
3) *Rettelse for* scilla.

hafi sócn sva fram förða a hond honom sem hann hyGR eða hafe hann eigi. þá ahiN þvi at suara at hann hafi fram (S. 31, b.) ferþa sócn sem hann hyGR nema nokot geriz i vörn hins þess er hann vili þa til socnar hafa tekit. þa er rett til varnar at taca er þeim orðom er mælt. Rett er at hann föri þo fram vörn þot hiN gere eigi svara þessom orðum ef domendr lofa oc litiz þeim sva at hann vili vorn hans glepia iþvi oc er þat þings afglöpon ef sa duelr vorn. HiN scal taca til varnar[1] þegar er hann vill. eN .v. hvar scolo scilia vm biarg quiðo alla heimilis hvar þess manz er sottr er nema hann se sottr við ix. hva quið þa scal hann þaðan queðia v. af þeim hvom ix. til biarg quiðar ser þa er næstir ero vetvang þeim er fra var quatt. Ef hvi verðr siucr i quið. oc scolo þeir er i quið ero með honom sekia orð hans til buðar. hann a eið at viNa hvar hann gelldr samquæði á. Þeir scolo vatta nefna at orðom hans oc telia quið fram at domi. Ef maðr verðr davðr or quið eða omale. þa scal queðia aNaN istaðiN fyrir. þat a raða vm mal hans hvart þa er er þeir spyria hann. Sa maðr er vorn vill fram föra hann scal ganga til doms oc nefna ser vatta. Jþat vætte at hann[2] byðr honom oc nefna hann þeim manne er söc hefir fram förða ahendr honom at[3] hlyða til eið spiallz sins ef hann hefir eigi fyR uNit eíð oc til varnar þeirrar er hann mvn þar fram föra. En siþan scal hann fram föra vorn fyrir sic hvarz hann hefir til þess quiðv eða vætte. þa er varnar gögn ero fram comin þa scal söki-andiN spyria með vatta. ef hann hafi vorn sva fram

---

1) *Rettelse for* sócnar, *der efter hele Sammenhængen neppe synes at kunne været andet end en Skrivfeil.*
2) *Tilföiet.*
3) *Rettelse for* oc; *jvfr. c. 30.*

førða *fyrir* soc þa se*m* haɴ hyɢr eɴ hiɴ a *þvi* at svara at h*ann* hafi þa fra*m* förða vo*r*n sem h*ann* hyɢr þeg*a*r e*r* þ*at* e*r*. Eɴ þeg*a*r er h*ann* hef*ir* nokor v*a*rnar gögn fr*a*m förð. þa þ*a*rfat h*ann* biða ti*l* þe*s*s e*r* hiɴ hef*ir* vo*r*n *sv*a fra*m* förða se*m* h*ann* hyɢr. þa a h*v*artueɢi þ*eirr*a at föra fr*a*m sócn oc vo*r*n ale*n*gr *sv*a se*m* þ*eir* ero bun*ir* ti*l*.

39.

[a] Þar *sca*l hefia up vi*ð* arftoco maɴ omaga. þa söc s*ca*l lysa at lögbe*r*gi ahönd arf toco m*anne* ti*l* fr*a*m førslo oc v*a*rðveizlo omag*ans*. *oc* nefna h*v*arntveɢia om*agann* oc þaɴ e*r* ahönd [1] e*r* lyst *oc* q*ue*þa á til (s. 32, a.) hve*r*s do*m*s h*ann* lys*ir* oc lysa löglysi*n*g. Sa m*að*r e*r* sek*ir* *sca*l *queðia* h*eimilis* b*va* v. þ*e*s*s* e*r* s*ottr* e*r* at be*r*a v*m* þ*at* h*v*art h*ann* e*igi* arf at taca at þaɴ om*aga* e*ða* h*v*art h*ans* om*agi* se e*ða* eigi oc nefna h*v*arntveɢia. Ef þ*at* beʀ q*ui*ðr at þes om*a*gi se *oc* *sca*l h*onom* d*ø*ma om*agann*. Sa e*r* ve*r*ia vill *sca*l q*ueðia* ena sömo v. h*eimilis* b*va* at b*er*a v*m* þ*at* h*v*art h*ann* e*igi* fe eða føri ti*l* at föra þaɴ omaga fr*a*m e*ða* e*igi*. Ef þar beʀ avðn *oc* e*r* þa rétt at lysa þei*m* a he*n*dr e*r* vill. *oc* nánastr e*r* þ*eirr*a m*ann*a e*r* fe e*ða* föri e*igi* ti*l* at föra þaɴ om*aga* fram. Þ*a*r *sca*l telia frændse*m*i m*eð* om*aganom* oc þei*m* e*r* ahond e*r* lyst. oc leɢia þ*at* und*ir* þegnscap si*nn* m*eð* .iii. m*a*ɴ. at su e*r* frændse*m*is tala rett oc söɴ m*eð* þei*m* ɴ. ɴ. oc ɴ. ɴ. Þá á þei*m* m*anne* at döma ahö*n*d om*agann* ne*m*a lögvorn co*m*e fr*a*m. Cost a sa e*r* om*aga* vill lysa. at lysa þeg*a*r ahe*n*dr þei*m* e*r* nánastr e*r* þ*eirr*a m*ann*a er fe e*ða* föri hef*ir* ti*l*. þott h*ann* lysi e*igi* ahond arf toco m*anne* aðr.

---

a) = A. M., c. 20.

---

1) *Rettelse for* ahön.

40. vm reifing .

[a] Lengr er menn hafa sócn fram ferða oc vorn. sem vilia idom þan. þa scal hver maðr hafa er sócn hefir idom þan eða vörn reifingar man at male sino hvart sem hann þarf at secn eða vorn. þan er honom rett at hafa. er honom vill veitt hafa þeirra manna er iþan dom ero[1] nefndir. Ef þeir veita honom eigi þat at reifa mál hans. þa scal hann beiða þá með vatta at reifa mal hans. þeir eigo at luta með ser hverr reifa scal mál hans. oc scal sa þeirra reifa mál hans er hlýtr. Ef þeir gera eigi luta með ser oc varðar þeim þat fiorbavgs garð öllom er i þeim domi ero. en þat er þings afglöpon er þeir gera er þeir taca eigi við mále hans. Þat er oc at sa a soc þa at sekia er með þat mal ferr er domendr gera eigi við at taca. Ef söc kemr ahendr þeim manne er i dom er nefndr at honom er rétt hvart sem hann vill at veria söc þá eða selia avðrom vorn fyrir sec. Ef söc kömr iþan dom þa scal hann[2] þo eiga dom sétt. enda scal hann giallda samquæþi sitt adom þan er þeir segia vp. þat er oc ef hann a söc (s. 32, b.) at sekia. þa er siðan gerðiz en hann væri i dom nefndr. þa er honom rétt hvárt sem hann vill at sekia sealfom eða selia avðrom. Ef su söc kömr iþan dom er hann er i. oc scal hann þo eiga dom sétt[3]. scolot mál hans standaz vm þa söc. enda scalat hann til vefangs ganga vm þat mál. hann scal oc samquæþi sitt giallda a þan dom er þeir segia aðrir vp.

---

a) = A. M., c. 21.

---

1) *Dette Ord er skrevet to Gange*
2) *Tilföiet.*
3) *Punctum er tilföiet.*

41. vm domendr.

[a] Þat er oc aðr þeir tace adomi sinom. at þeir scolo eið viɴa aðr nema þeir hafe uɴinn aðr. þeir scolo nefna ser vatta. Nefni ec iþat vætti at ec viɴ eið at crossi lög eið. oc seg þat guði at ec mvn þaɴ dom döma sem ec hyɢ log vera. þat er oc at þeir scolo reifa mal þeirra. þav fyrst er fyrst ero fram comin[1]. þeir scolo sócn reífa hvers máls fyʀ eɴ vorn. Sa maðr er reifir sócn eða vorn. hann scal tina þat er reifir hver gögn fram hafa comit. oc segia hveim ahendr var hvart sem er til sócnar eða varnar. eɴ sócn scal fyʀ reífa hvers máls eɴ vorn vm hina sömo söc. Sa maðr er vorn scal reifa. hann scal tína gögn þav öll er til varnar hafa fram farit. Ef domendonom þickia menn ganga of mioc at domi. þeir scolo beiða er i dominom sitia goða þa .iii. er iþeim fiorþungi ero er domriɴ er við kendr. oc beiða þa með vatta. at fá þeim menn .iii. til dom vörzlo eɴ goðar ero utlagir. ef þeir gera eigi sva at fá menn til domvörzlo. oc or goðorði sino oc eigo domendr söc þa við gvðana. Þeir scolo sva scipta með ser[2] at þeir scolo maɴ fa or þingi hverio eno forna. þeir menn er til dom vörzlo ero tecnir. þeir scolo rista reito .ii.[a] fyrir utan þat er domendr sitia. eɴ ef meɴ ganga yfir iɴ oc eigo þeir at nefna vatta at þvi er þeir ero gengnir yfir inn. ɴv hleypr hann ut aptr oc er hann eigi þa utlagr. eɴ ef hann hírir við oc verþr hann þa utlagr. oc eigo domvörzlo menn soc þá at söcia. þeir scolo ganga til lögbergs oc stefna þar söc þeirre oc a

a) = A. M., c. 22.

1) *Punctum er tilfötet.*

2) *I Haandskriftet:* Þeir scolo sva scipta með ser at þeir scolo sva scipta með ser, at þeir scolo maɴ *o. s. v.*

iþan dom söc sv at coma sem domvorzlo men (s. 33, a.) þeir ero or fiorðvngi. at þeir scolo með vatorð þa söc sökia. oc eigo domvorzlo menn halfa utlegð þa. en domendr halfa. Ef maðr er ilögscilum fastr sa er i domi sitr þeim er i anan dom eigo at coma. hann a þat at mæla aðr hann gangi ibrott at hann segir[1] sátt sína a þan dom er þeir verþa sattir á. meþan hann er abrott. þær sacir scal fyrst dema er fyra sumar varð eigi vm dömt ef þær ero. En vm þær sacir næst er her hafa gerzc a þingi ef þær ero iþeim domi sottar. þa scal vm þær dema er fyrst voro reifþar nema þat se at þær horfi til vefangs. þa scal vm þær siðarst dema ef þær horfa til vefanga. þeir scolo hafa mantal at domr þeirra se fullr. oc scolo þeir at fullom domi segia dom sin vp ef þeir eigo þess cost. Ef maðr verðr sivcr eða sár er i dom er nefndr sva at hann ma eigi uti vera. þá scolo þeir ganga til buðar þangat er in sivki er oc scal hann vina eið fyrir þeim slican sem hann scylde vina at domi. hann scal samquæþi sitt giallda aþan dom er þeir verða sattir á. þa verðr þeim þat rett at dema vm sacir allar nema til vefangs horfi. Ef sa maðr andaz eða verðr omále er i dom er nefndr. þeim er þa iafn rett at dema sem fullr se domr þeirra. þeir eigo at dema eptir gognom þeim er þar hafa fram farit idom. þar til sócna oc til varna. Þeir eigo at dema soc hveria anattvegia mæta eða omæta. Ef a gögn þav verðr queðit er idom þan ero comin. er mali sciptir með þeim. þa scolo þeir vm aðrar sacir fyr döma at gognom þeim er fram ero comin. Nu hygr sa þat er sekir at veriande queþi af þvi agogn at hann villde dom iduelia en eigi af þvi at hann villde reyna ifimtar domi. þa á hann at stefna honom vm

---

[1]) Tilfölet.

þings afglöpon at logbergi oc lata honòm varða fiorbavgs garð. oc queðia til heimilis bva ix. oc láta fara iþan dom málit sem frum (s. 33, b.) søken er i. Ef quiðr ber a hin vm þings afglöpon oc verðr hann þa fiorbavgs maðr. En þa scal døma vm frum sökna sem eigi væri a gögnin queþit. Ef domendr gøra eigi døma vm sacir manna. þa scal ganga til lögbergs oc beiða domendr at ganga[1] vt at døma vm sacir þær er þeir hafa eigi lok a felld. oc sva goða þa er þa menn nefndo i dom at føra domendr sína ut. Ef domendr ganga þa ut er þeir ero beiddir at døma um mal hans þa ero þeir varþir male. Nu vilia[2] domendr sumir døma enn sumir eigi þa varðar þeim fiorbavgs garð er eigi vilia vm döma. enda er rett at stefna honom vm þings af glöpon. þegar at logbergi oc sökia þat sumar i en sama dom þegar er vi. domendr ero vt comnir isetor sinar eða fleire. enda verðr iafn fullr þá domr þeirra sem þeir dømi allir. Ef þeir gera eigi døma vm mál hans oc er rétt at søkia hvart sem vill et sama sumar eða anat við ix. bva quið. þeir scolo iþeim staþ døma sem þeir hafa niðr setz ef þeir ná fyrir ofríki manna of sacir þær allar er iþeim domi ero. Ef þeir vm sitia eigi fyrir ofríki manna þa er þeim rett at sitia þar er þeir þickiz hellzt mega lúca domi sinom oc verðr domr þeirra sa réttr. Ef þeir vm sitia eigi fyrir ofriki þa scal sa er sócn hefir reifða. queþa a hvar þeir scolo at finaz at þeir vm luki hellzt domi sinom. Þeir eigo þangat at ganga oc luca þar domi sinom ef þeir mego. Nu vilia þeir eigi allir þangat til ganga þa verðr domr þeirra fullr þoat þeir dømi eigi fleire vm þar en .vi. en hinom varðar þat fiorbavgs garð er eigi coma til

1) *Skrevet* gā g ā.
2) *Tilföiet.*

þangat oc er þat þings afglöpon. Nu hvarvetna þess er domendr gera þings afglöpon. sumir þa at þeir vilia[1] eigi döma vm mal þav er þeir eigo vm at dema. þa á iafnt domr þeirra at standaz er vm vilia demt hafa ef þeir ero .vi. menn eða fleire sem domriN se fullr. Sa scal dom up segia er mal reifðe þaN sem þeir ro asáttir oc scal sa up segia er vorn reifðe ef þeir vilia döma (S. 34, a.) vmæta sekena. eN sa er sócn reifðe ef þeir vilia afall dema. EN sa er dom segir upp hann scal sva[2] mæla. Læt ec at þa demi ver lög dom ef ver þaN demom oc queþa a hvat hann vill dema. er sa domr vaR allra scal hann queða. þeir eigo oc allir at giallda samquæþi sitt a þaN dom er þeir ero asáttir oc svara at sa se domr þeirra allra. Ef nokoR þegir við oc vill eigi samquæþi giallda a þaN dom er þeir verþa a sáttir oc er þat þings afglöpon. oc þegir hann sic þa[3] i fiorbavgs Garð.

42. vm veföng.

[a] Ef þær sacir ero nokorar er þeir verða eigi asáttir adom siN. oc scolo þeir þa vefengia. scolot þeir færi til vefangs ganga eN .vi. þeir scolo rúmum þa sciptaz við. hverngi ueg er þeir hafa aðr setit oc scolo þeir þa sitia allir samaN. er samaN ero at vefangi. Þeir scolo sva nær sitiaz at huarirtueGio nemi orð aNara. þeir scolo huarirtveGio beiða aðra samneytis oc nefna vatta at þvi at þeir bioða samneyti sitt at þvi sem þeir vilia dema.

a) = A. M., c. 23.

1) Først skrevet þoat þeir vill, men derefter rettet, som det synes af selve Afskriveren.
2) Herefter er först skrevet dema, men dette derefter overstreget.
3) Skrevet over Linien.

oc queða ahvern do*m þeir* vilia d*ema*. þei*m* malo*m sco*lo þ*eir* m*æ*la huar*ir*tueGio. Ef nokoR þ*eirr*a e*r sva* sivcr e*r* idom þaN e*r* nefndr at e*igi* v*m* ves uti *oc* má h*ann* þo m*æ*la. þ*eir sco*lo f*a*ra hvár*ir*tveGio ti*l* fu*n*dar vi*ð* h*ann oc* segia h*o*no*m* h*v*at þ*eir* m*un*o hvár*ir* ti*l* vefangs b*er*a. h*ann sca*l viNa vefa*n*gs eið *oc que*þa a þ*at* með huaro*m* h*ann* mv*n* v*er*a at vefa*n*gi. Þ*eir sco*lo ga*n*ga til ru*m*a siNa. Þa *sco*lo þ*eir* dom*en*drner siþ*an* e*r* sócn fylgia bioða þei*m* ti*l* lutfallz at þ*eir* luti hvar*ir* þ*eirra sco*lo fyRi mæla vefa*n*gs málo*m*. *sco*lo þ*eir* fyRi mæla vefa*n*gs malo*m* e*r* hliota. Þ*eir sco*lo bioða huar*ir*tueGio avðro*m* me*ð* v*at*ta at hlyða ti*l* er þ*eir* viNa vefa*n*gs eið e*ða* sva til aN*a*ra vefa*n*gs mala e*r* þ*eir sco*lo fr*a*m föra *oc* bioþa þei*m* sa*m*neyti. *oc* beiða þa sa*m*neytis at þ*v*i e*r* þ*eir* vilia dö*m*t hafa *oc* segia h*v*at þ*at* e*r*.[1] *sva sco*lo (s. 34, b.) þ*eir* m*æ*la hvar*ir* vi*ð* aðra. Siþ*an sco*lo þ*eir* viNa vefa*n*gs eið e*r* sama*n* e*r*o at vefa*n*gi. Þ*eir sco*lo taca cros ihönd *ser* e*ða* boc þa e*r* meire se eN háls boc. *oc* n*e*f*n*a v*atta* iþ*at* v*æt*ti. At ec viN eið at c*r*ossi e*ða* at bók vefa*n*gs eið *oc* segi ec þ*at* guði at ec mv*n* þ*at* vefe*n*gia e*r* ec hyG log v*er*a. *oc que*þa a þ*at* h*v*at h*ann* beR ti*l* vefa*n*gs. *oc que*þa a af hui h*ann* beR þ*at* ti*l* vefa*n*gs. þ*eir sco*lo slica*n* eið viNa hvar*ir*tveGio. Siþ*an sco*lo þ*eir* hvar*ir*tveGio segia vp*p* do*m* þaN e*r* þ*eir* vilia dö*m*t hafa. S*va sca*l sa m*æ*la e*r* sócn reifðe.[2] þ*at* bero*m* v*er* ti*l* vefa*n*gs *oc* þaN do*m* demo*m* v*er oc* segiv*m* up*p* at v*er* de*mum* afall h*o*no*m oc* nefna h*ann oc* q*ue*þa a hv*er*t afall þ*at* e*r*. þ*eir sco*lo giallda sa*m*q*uæ*þi sit*t* á e*r* at vefa*n*gi v*o*r*o* m*eð* h*o*no*m*. Sva *sca*l sa m*æ*la e*r* vo*r*n reifðe. at þ*at* bero*m* v*er* ti*l*

---

1) *Punctum er tilføiet.*
2) *Punctum er tilføiet.*

vefangs *oc* þaɴ dom*m* domom*m* *ver* oc[1] segiom*m* up at *ver* domvm *hann*[2] sycnan af þ*v*i at os þick*ir* logvorn *fram* com*in*. þ*eir* *sco*lo giallda sa*m*q*uæ*þi sit*t* á er at vefa*n*gi voro *með* honom. Sac*ar* sökiande *oc* sac*ar* ve*r*iande *sco*lo ga*n*ga til logb*er*gs. *oc* ne*f*na *ser* vatta. *Iþat* vætti. at ec lysi soc ahe*n*dr þei*m* vm *þat* at *þeir* hafa domt o lög *oc* q*u*eða[3] a vm h*v*at þ*eir* hafa do*m*t. Þ*eir* *sco*lo lysa til rofs domino*m*. *oc* lata þei*m* *varða* utle*gð*. *oc* lysa til v.tar do*ms*. *þat* eigo hvar*ir*tueGio at m*æ*la vi*ð* aɴ*ar*s dom*end*r.

43. vm fimtar dom

[a] Uer *sco*lom eiga do*m* iɴ v.ta eɴ sa heit*ir* v.tar do*m*r. Maɴ *scal* nefna ido*m* þaɴ f*yrir* goðorð hv*er*t et forna. ix. *menn* or fiorðv*n*gi hv*er*io*m*. Goðar þ*eir* e*r* in nyio goðorð hafa þ*eir* *sco*lo ne*f*na eina .xii.ena ido*m*iɴ. þa *ver*þa fernar tylpt*ir*n*ar*. *oc* ero þa m*enn* xii. or fiorþu*n*gi hv*er*io*m* *með* þei*m*. eɴ v.tar do*m*r *scal* þa raðiɴ e*r* fiorðv*n*gs do*m*ar ero nefnd*ir*. *oc* *sco*lo all*ir* seɴ fara vt til sócn*ar*. ne*m*a lög retto m*enn* *ver*þi a aɴat satt*ir*. Eɴ v.tar do*m* *scal* setia i lögrétto.

44.

(S. 35, a.) [b] Þær sac*ir* *sco*lo co*m*a i v.tar do*m* liug q*u*iðir þ*eir* er he*r* ero born*ir* a þ*in*gi e*ðа* liug v*ætt*e e*ða*

a) = A. M., c. 24.
b) = A. M., c. 25.

1) *Tilföiet.*
2) *I Haandskriftet:* domvm Ñ hann. *Da enten* Ñ *eller* hann *man være overflødigt, er det förste udeladt.*
3) *I Skindbogen ved Feilskrift* qða.

þat ef maðr lecr rangt undir þegnscap sin. enda vefavng þav er her verþa eða fe boð þav er her verþa oc fe tökor þær her verþa eða sva ef menn mæla ser fe her oc vm liugvitni þav öll er her verða a alþingi oc vm scogar manna biargir þeirra er her er sagt til secþar at vellavso. oc til þes ero talþir oc vm ini hafnir sculdar manna oc vm þræla þeirra er til sculdfestis er sagt her a alþingi oc sva þat er menn þigia verc at þeim monnom. oc vm inhafnir kirkio presta eða sva vm samvistor við þa þegar er þeir fara anan veg en ilogom er mælt. Þær sacir allar er nv ero [1] talðar scal lysa idag oc amorgen. enda er rett anan dag vico [2] oc in þriðia ef þeir ero rumhelgir. Ef maðr lysir til v.tar doms vm biargir manna. oc scal a queða á sökena oc veita honom i þvi lavg mæta biorg. engi scal ifa söc vera.

45. vm domnefnor

[a] Goðar scolo allir ganga til lögretto oc scal hverr þeirra setia niðr domanda sin. Goði scal nefna ser vatta. At þvi vætti. scal hann queða at ec nefni þegn i .v.ar dom. oc nefna hann at doma vm sacir þær allar er her coma idom þena. oc log scylda heldr til at doma vm oc an ec honom iseto nema hann se [3] numin or. nefni ec log dom. Hann scal nefna vatta. At þvi vætti. scal hann queða. at ec vin eið at bok. v.tar doms eið. hialpi sva mer guð i þvisa liósi oc avðro sem ec hyg þat at ec hava þan man

a) = A. M., c. 26.

1) *I Haandskriftet:* er nv hefi ero. *Afskriveren har først tænkt sig Lovsigemanden talende i første Person.*
2) *Rettelse for* vic.
3) *Tilföiet.*

idom nefndan er eigi vili anar maðr betr raða fyrir lögom órvm eða landz bvi en sia maðr. oc nefna hann. þeirra manna er ec eiga cost iminom þriðivngi her a þingi. Slican eið scal goði hver vina er menn nefnir i v.[tar] dom.

46. at bioða til lutfalla.

[a] Þeir menn er sacir eigo i v.[ar] domi. oc scolo þeir ganga til doms oc scal ein hverr þeirra nefna ser vatta oc bioða þeim monnom ollom er sacir hafa i v.[ar] domi. til lutfalla (s. 35, b.) oc queþa á hvert til scal ganga. oc bera þar luti i scavt[1]. oc fara sva at lutfalli þvi sem at fiorðungs domi. Þær sacir scal eigi luta er vm vefong er sótt. þær scal fyrstar sokia nema þær se fleire en .iiii[ar]. En ef þær ero fleire. þa scal þær luta. Hann scal ganga til doms oc bioða þeim monnom at lyða til eiðspiallz sins er hann hefir soc ahendi eða þeim manne er vörn hefir fyrir hann oc biðia hann lyða til fram sögo sacar sinar. oc nefna söcna. en hann scal taca bóc ihond ser meire enn háls bóc. oc nefna ser vatta. Jþat vætti. at ec vin eið at bóc .v.[tar] doms eið. hialpi mer sva guð i þvisa liosi oc avðro scal hann queða. sem ec mvn sva sokia soc mina a hendr honom oc nefna hann sem ec hyg sanaz oc réttaz oc hellzt at lögom. oc ec hyg hann sanan at söç þeirre er ec hefi ahendi honom. oc queþa a söcna. oc ec hefca fe boðit i dom þena til liðs mer vm soc þessa. oc ec munca bioða. hefca ec fundit. oc munca ec fina. hvarki til laga ne til olaga. Sanaðar menn ii. scolo honom fylgia. scal hann sva vanda þa sem

---

a) = A. M., c. 27.

---

1) Rettelse for scavp.

stefno *vatta*. *Þeir scolo* taca boc i hond *ser*. meiri en *háls* bók. *oc nefna ser vatta*. *Jþat vætti*. at ec *vinn eið* at *boc* v^iar^ do*ms* eið. hialpi *sva* m*er* guð *scal* h*ann* q*ue*þa. i þ*v*isa liosi *oc* avðro *sem* ec hyG *þat* at N. N. myni *sva* sokia söc sina a he*n*dr N. N. se*m* h*ann* hycr saNazt *oc* rettaz *oc* hellzt at lögo*m*. *oc* h*ann* hycr h*ann* saNa*n*, at söc þ*eir*re *oc* q*ue*ða a söcena e*r* h*ann* hef*ir* ahe*n*di h*o*no*m*. *oc* heferat hann[1] fe boðit idom þeNa ti*l* liðs *ser* v*m* söc þ*ess*a. *oc* mv*n*at h*ann* bioða. *oc* hef*ir*at h*ann* fu*n*dit *oc* munat h*ann* fiNa h*v*arki ti*l* laga ne til olaga. Slican eið scolo saNaðar m*enn* h*an*s fiNa. siþ*an* *scal* h*ann*[2] segia f*ra*m söc sina ahönd h*o*no*m* *sva* scapaða se*m* h*ann* lysti. MeN *sc*olo at boc viNa eiða þa alla at v.^iar^ do*m*i þ*eir*re e*r* heilog orð ero aritin *oc* meire en háls bók.

47.

(S. 36, a.) [a] Sa m*aðr* e*r* h*ann* hef*ir* söc at v*er*ia h*ann* *scal* nefna s*er* v*att*a oc bioða þei*m* m*ann*e e*r* söc hef*ir* a he*n*di h*o*no*m* at lyða ti*l* eiðs[3] þ*ess* e*r* h*ann* mv*n* viNa at vo*r*n þ*eir*ri. *oc* ti*l* varn*ar* þ*eir*r*ar* e*r* h*ann* mv*n* f*ra*m föra f*yrir* soc þa e*r* h*ann* hef*ir* a hendi N. N. En siþ*an* *scal* h*ann* taca bók i hond *ser*. *oc* n*e*f*n*a s*er* v*att*a. J þ*at* v*æt*ti. *scal* h*ann* q*ue*ða at ec viN eið at bóc .v.^at^ do*m*s eið[4]. hialpi m*er* *sva* guð iþ*v*isa liosi *oc* avðro at ec mv*n* *sva* v*er*ia soc þa f*yrir* mec *oc* q*ue*ða a sökena e*r*

---

a) = A. M., c. 28, *der, udentvivl efter et af Papirshaandskrifterne, overskrives:* Um varnir.

---

1) *Tilföiet.*
2) *Skrevet over Linien.*
3) *Slutningsbogstavet* s *synes at være tilföiet med en yngre Haand.*
4) *Först skrevet* lög eið *men derefter rettet, muligen med en yngre Haand.*

hann hefir ahendi mer. oc nefna hann a nafn. sem ec veit réttaz oc saɴaz oc helldz at logom oc ec em eigi saɴr at soc þeirre ef þess ero efne. oc queða a hvat hann hefir til varnar. oc ec hyɢ at þat se log vorn. oc ec hefca fe boðit idom þeɴa til liðs mer vm þessa soc. oc ec[1] munca fiɴa hvarki til laga ne til olaga. Þar scolo oc saɴaðar menn .ii. fylgia honom at vorn enda scal vanda þa iafnt[2] sem stefno vatta. Eɴ þeir scolo taca bóc i hönd ser meire eɴ háls bóc. oc nefna ser vatta. J þat vætti. at ec viɴ eið at boc v.ar doms eið. hialpi mer sva guð i þvisa lióse oc avðro at ec hyɢ þat at hann mvn sva veria söc fyrir sec sem hann hyɢr saɴaz oc rettaz oc hellzt at logom. oc ɴefna hvarntveɢia þeirra. oc ec hyɢ at hann se eigi saɴr at söc þeirri er hann hefir á hendi honom oc queða a sökena. oc hefirat hann fe borit i dom þeɴa til liðs ser oc munat hann bioda. oc hefirat hann fundit oc munat hann fiɴa hvarki til laga ne til olaga. Hann scal nefna ser vatta. at þvi vætte. scal hann queða. at ec feri vorn fram fyrir[3] mic her i dom þeɴa. oc queða a hvat hann hefir[4] til varna oc hver vorn su er. oc calla ec þat lög vorn. Slikan eið scal hvartueɢi saɴaðar manna haɴs viɴa sem nu hefi ec tint. Ef maðr hefir fleire sacir i v.ar dom eɴ eina. hvart sem hann (s. 36, b.) hefir einom manne ahendr eða fleirom. oc scal hann slícan eið viɴa at sekeɴi hverri[5] sem aðan tinda ec. oc scolo sva saɴaðar menn fylgia söc hverre sem aðan var tint. oc sva eiða viɴa. Sa er söc hefir at veria i v.ar dome hvárt sem hann hefir eina eþa fleíre. þa

---

[1] og [2]) Skrevet over Linien.

[3]) Herefter er først skrevet söc, men dette derefter overstreget.

[4]) Læsemaaden heyrir i den arnamagn. Udg. har ikke Medhold i Skindbogen.

[5]) Skrevet over Linien.

scal hann slican eið vinna varnar eið at sokeni huerre sem aðan tínda ec oc sva sanaðar menn hans. Sa maðr er hann hefir söc at sokia i v.ar dom hann scal taca vi. menn or domi oc nefna vatta at. oc nefna þa alla. oc ec nem yðr or domi oc ann ec yðr eigi i seto vm söc þá. oc queða a sokina. enn þeir scolo or rísa dominom. enn ef þeir vilia eigi or risa dominom þa ero þeir utlagir. enda omæt orð þeirra. Sa maðr er hann hefir soc at veria i v.ar domi. hann scal oc taca aðra .vi. menn or domi oc nefna þa alla a nafn. ann ec yðr eigi iseto vm soc þessa er hann sagði a hond mer. oc nefna hinn anafn er sokena hefir a hendi honom oc queða a sokena. Enn þeir eigo at risa or dominom. oc sitia í dom hring innan meþan vm söc þa er dæmt. eigi scolo þeir abrott ganga nema nauðsynia örende se. Enn ef þeir vilia eigi rísa ór dominom. þa varðar þeim vtlegð. enda onýt orð þeirra. Ef hann vill þa eigi or taca dominom. þa scal socnarenn taca þa ór hvaratvecio. Enn ef socnarinn vill þa eigi or taca dominom þa er onýt söc hans. Þeir ero þo rettir til at reifa mál þeirra er or dominom ero numnir. enn eigi eigo þeir vm dæma. Domendr allir aðr þeir tace at dæma scolo vinna eið v.ar doms eið vm þat at þeir muno þann dom döma er þeir hycgia lög vera. Domandi scal nefna ser vatta. at þvi vætte. at ec vinn eið at boc .v. doms eið. hialpe sva mer guð i þvisa liosi oc öðro sem ec mvn þann dom dæma er ec hyc lög vera. (s. 37, a.) oc ec hefca fe mælt mer idom þenna oc mvnca ec mæla. oc hefca ec tekit oc munca ec taca. hvarki til laga ne til u laga. Þeir scolo reifa mal manna bæði til sócnar oc til varnar iafnt sem i fiorþungs domi. enn þeir ero réttir at reifa mal manna er or ero numnir dominom. Þa er vm er dæmt eina söc at þa eigo þeir aptr at ganga idomenn enn þeir

eigo xii. *menn* at ne*m*a or do*m*ino*m* at hu*er*ri sökeɴe. eɴ *þeir* eigo cost at ne*m*a or do*m*i h*v*art se*m* *þeir* vilia ena sömo eða a*þra*. Þ*eir* *sco*lo dö*m*a v*m* sac*ir* þær all*a*r *er* i v.tar do*m* coma. v*m* þa fyrst *er* fyrst *er* *fra*m sögð enda er væl ef *þeir* v*er*ða væl asátt*ir*. Nv v*er*ða *þeir* e*igi* a sátt*ir* þa s*ca*l iɴ meire lutr ráða doma*n*da eɴ ef *þeir* v*er*ða all*ir* ia*fn* marg*ir* þa eigo *þeir* at dö*m*a afall. eɴ þ*a*r *er* vefǫng ero þa eigo *þeir* at luta. eɴ ef *þeir* ero all*ir* iafn marg*ir* i öllo*m* stoðo*m* þei*m* er dom*en*dr hafa vefe*n*gt *oc* hafa huar*ir*tveggio farit rett at vefangi. oc a *þeirr*a do*m*r at rofna *er* síðr hafa at logo*m* dö*m*t. Eɴ ef aðr*ir* hafa f*a*rit rett at vefa*n*gi en aðr*ir* ra*n*gt. þa á *þeirr*a do*m*r at sta*n*daz er rett foro at vefa*n*gi þót*t* aðr*ir* hafe mála efni bet*ri* *fyrir* ondv*er*ðo. Eɴ ef h*v*arig*ir* hafa farit rét*t* at vefa*n*gi þa á *þeirr*a do*m*r at rofna se*m* ɴʀ hafa f*a*rit þ*v*i at vefa*n*gi se*m* log ero. *oc* á sa do*m*r at rofna *er* þeim hef*ir* þótt ɴʀ lögu*m* dö*m*ðr. Vm sac*ir* þær all*a*r er h*er* hafa *gerz* a *þin*gi þa scal[1] beiða doms vt meþ*an* osagt *er* misseris tal up. Eɴ ef dom*en*dr vilia e*igi* dö*m*a v*m* sac*a*r þa v*arðar* þei*m* *fiorbavgs* ɢ*arð*.

Engi m*að*r dræpr fyʀ en*n* s*v*a se*m* do*m*r döm*ir* h*ann* ept*ir* vapna tac.

48. V*m* ferans dom

(S. 37, b.) [a] Ferans do*m*r s*ca*l v*er*a ept*ir* hv*er*n maɴ *þeirr*a *er* secr *er* orðiɴ þa *er* xiiii. nætr ero liðn*a*r *fra* þ*v*i *þin*gi *er* h*ann* varð secr á. Do*m* þaɴ s*ca*l eiga þ*a*r *er* hei*m*ile h*an*s v*a*r þa *er* söc v*a*r hofðut a hönd h*onom* aðr h*ann*

a) = A. M., c. 29. *Capitlets Begyndelsesbogstav er noget större end de sædvanlige Capitelinitialer.*

1) *Tilföiet.*

yrðe secr. Nu veit sa *eigi er* h*ann* secþi h*v*ar þ*at er* þa *sca*l v*er*a at hei*m*eli goða þ*es*s *er* sa *er* i þ*in*gi m*eð er* hiɴ *ger*ði sekian. Nv hef*ir* h*ann* hansalaða secþ sina hei*m*a iheraðe e*ða* v*er*ðr h*ann* at sátt secr þa *sca*l f*erans* do*m*s q*ueðia* a alþ*in*gi eno næsta ept*ir* þ*at er* h*ann* var secr göʀ. Sa m*aðr er* h*ann* secþi *sca*l sp*yr*ia at lög*b*e*r*gi at hei*m*ilis fa*n*gi h*an*s. *oc* s*v*a at þ*in*gfesti h*an*s ef h*ann* veit e*igi* aðr. Nv ge*n*gr e*n*gi við hei*m*ilis fa*n*gi h*an*s. eɴ ɢ*oði* ge*n*gr v*ið* þ*in*gfesti h*an*s. þa *sca*l at þ*es*s ɢ*oða* eiga f*erans* do*m*iɴ *oc* beiða h*ann* at nefna. Nv *er* v*ið* hvarigo ge*n*git. þa *sca*l at þ*es*s ɢ*oða* eiga f*erans* do*m* se*m* h*ann er* siálfr i þ*in*gi m*eð oc* beiða h*ann* at nefna[1]. H*ann sca*l ept*ir* do*m*a beiða at lögb*er*gi e*ða* þ*ar er* ɢ*oði* heyre siálfr á.[2] ef h*ann* v*ar* e*igi* at lög b*er*gi þa *sca*l h*ann* segia h*o*n*o*m ti*l*. Eɴ ef h*ann* beiþ*ir* i aðr*o*m stað. þa *sca*l h*ann* segia ti*l* at lögb*er*gi. Sa m*aðr er* f*erans* do*m*s vill beiða þa *sca*l h*ann* n*efn*a v*att*a. Jþ*at* v*ætte*. at ec q*ueð oc* beiðe ɴ. ɴ. at nefna f*erans* do*m* ept*ir* ɴ. ɴ. xiiii. nótto*m* ept*ir* vápna tac. h*ann sca*l q*ue*ða astaþ *oc* biðia h*ann* þ*ar* co*m*a s*v*a at dó*m*r se ne*f*ndr f*yrir* miðian dag. Do*m* þaɴ *sca*l nefna vtan garðz þ*ar er* h*v*arki se acr ne e*n*gi. *oc eigi* fiʀ *gar*ðe eɴ i örscotz hælgi v*ið* garðiɴ. *oc* þ*an*gat f*ra* garðe *er* sa ahei*m*i*l*e *er* sótti ef þ*ar* má væl v*er*a. Scyld*ir er*o m*enn* at fylgia ɢ*oða* ti*l* f*erans* do*m*s. all*ir* þ*eir er* næst*ir er*o ef h*ann* vill þa q*u*att hafa h*v*árz þ*eir er*o h*an*s þi*n*g m*enn* e*ða eigi*. Þrɪɢia m*ark*a utle*gð* v*arðar* þei*m er* synia ef h*ann* viðr do*m*iɴ full*an*. eɴ *fiorbavgs* ɢ*arð* ella. H*ann sca*l þ*ar* co*m*a f*yrir* miðia*n* dag oc nefna s*v*a do*m*iɴ. *oc* s*v*a *sc*olo þ*eir* m*enn* co*m*a *er* þ*ar sc*olo lögscil af he*n*di leysa. þar *sca*l v*er*a

1) *Ordene* Nv er við hvarigo — nefna *ere udeglemte i den arnamagn. Udg.*
2) *Punctum er tilföiet.*

xii. þegna domr. Dom þaN scal ryðia sem (S, 38, a.) xii. quið. Sa er doms beiþir scal þangat hafa quatt bva v. iii. nottom fyR eða meira meli. þa er næstir bva þvi er domriN scal veta. Ero þeir skylldir at bera quiðo þá alla er þar þarf hvergi er þa beiþir. Hann scal oc hafa quatt doms vp sogo vatta eða sáttar gerðar vatta þa er nefndir voro. ef hann varð at sátt secr. Þeir menn er fe átto at hinom þa er hann varð secr scolo quatt hafa vatta sina eþa bva ef þeir hafa eigi vatta til oc scal til queðia gagna þeirra allra er þar þarf xiiii. nottom fyR eða meira mele.

49. vm socn.

[a] Sa maðr er ferans doms beidde scal ser nefna vatta. iþat vætte. at ec viN log eið at bóc oc segi ec þat guði at ec mvn sva føra möl öll fram her at ferans domi þessom ahendr N. N. sem ec veit réttazt oc saNazt oc hellzt at lögom. J dom scal bera doms upsögo vætte eða sáttar vætte er hann var secr göR. þa er domr er ruddr scal láta bera þar vætte þat hve fyrir secþ hans var mælt eða fyrir hvat hann varð secr eða hvar hann varð secr. Þa scolo menn luta hve þar scolo sacir fram föra. Jafnt scal þangat bva fe mál öll sem til scyllda doms. oc sva of[1] lanzvirðingar oc sva døma cono sitt fe ef hon átti eða veð mála ef voro. oc hveriom sina avra fulla ef sva má. en ella iafnt skerþa sem at sculda domi. Rett scal døma or feno ef rettar söc er. eN fúla giolld ef þiofsöc er. EN ef fe viNz betr þa scal døma goða þeim

a) = A. M., c. 30.

1) Rettelse for af; jvfr. nedenfor c. 61.

er dominn nefnde ku eða uxa .iiii. vetra gamlan. En ef fe er meira þa scal doma hálft þeim er hinn secþi. en hálft fiorðungs monnom ef hann varð a alþingi secr. en þingonavtom ef hann varð a várþingi secr. þeim er i þvi þingi ero er ferans domr er í áttr. Þeim scal doma varðveizlo fiár þess er hinn secþi er fiorðungs menn scolo hafa. en þvi scal scipta a varþingi eno næsta. honom scal oc doma varðveizlo þótt þingonavtar eigi. en hann scal hafa þat til leiðar enar næsto þeirrar er hann heyr sialfr. Ef þeir ero samþinga þa scal allt fe þat er hann hefir þa heimt scipta þar við þa. (S. 38, b.) En þat er hann hefir þa eigi heimt at viðtekom eða at handsölom þa scal þvi scipta avárðingi. En ef sa er utan þings maðr er hinn secþi. þa scal scipta a alþingi eno næsta. Scipta scal þvi öllo at ferans domi. er ma oc selia i hendr goða þeim er dominn nefndi. Fe þat er þingo navtar eigo scolo þeir hafa til omaga biargar þess er secr er orðenn sem vinnz ef hann átte omaga. en ellegar scal hafa til þurptar þeim omogom oðrom er þar eigo at fara i þvi þingi eða vm þav þing. Fiorbavgs garð varðar ef maðr leynir secþar fe. oc scal queðia til heimilis bva ix. a þingi þess er sottr er.

50.

[a] Ef omagar coma til ferans doms. þa scal beiða til xii.tar quiðar hvart þeir se omagar ens sekia eða eigi. En þa á hans omaga at doma er hann a arf eptir at taca. oc þá aðra er bvar bera at hann hafe fe með tecit sva at þat væri iafn mæli. Ef fleire menn ero iafn scyldir omaga. þa eigo bvar þeir v. er til ferans doms ero comnir at scipta þvi oc scal doma för öllom at þeim luta

a) = A. M., c. 31, hvor Overskriften Um doma ikke har Medhold i Skindbogen.

er honom byriar til banda vm fiorþvng þaɴ er ferans domr er í attr. ef hann varð a alþingi secr. Ef fiorðungs menn hafa scipt fiorðungi til omaga framførslo. þa a þat at halda allt er þeir urþo a sáttir. Nu ero þing .ii. a einom þing velli. þa scolo þeirra omagar fara um þav þing bæði er i þvi öðro þingi urðo secir enda sva áttr ferans domr at. Þat er mælt at eigi er scylt til ferans doms at föra barn þat er maðr varð secr vm faðerne. ne queðia gagna til oc a þvi för at døma. Nu gera þeir menn eigi omaga föra til ferans doms er scylldir ero til at lögom. þa raða þeir ser a hendr omaga ef þeir visso at ferans domr scyldi vera oc mátto til comaz fyrir navðsyniom. Nu fela menn fyrir þeim omaga oc raða þeir ser ahendr omaga. eɴ eigi ero[1] erfingiar þeirra scylldir til. Nv verða menn eigi varir við at ferans domr scylde vera eða mátto þeir eigi til comaz með omaga. þa scal lýsa et næsta svmar (S. 39, a.) eptir a hendr þeim fiorðungs monnom eða þingonavtom er sa goði er i þingi er nefna let ferans dominn. oc queðia hann til xii. quiðar hvart N. N. væri omagi ens sekia manz eða eigi. En heimilis bva sina .v. at scilia um þat hvart hann mætti comaz til ferans domsins eþa eigi fyrir navðsyniom. Ef quiþir þeir ganga ihag søkianda oc coma eigi lögvarnir fram. þa scal döma for omogom i alþingis domi. iafnt sem ferans domr átte at døma ef þeir hefði þar til comit.

51. vm ferans dom.

[a] Iafnt scal eiga ferans dom eptir fiorbavgs maɴ sem eptir scógar maɴ oc gogn öll til føra. oc sva scolo

a) = A. M., c. 32.

1) Tilføiet.

menn fe sín þar heimta þeir er átt hafa at honom. oc sva scal döma for omogom þeim er hann átte. Nu varð maðr secr vm dom rof eða vm fe þa scal fe þat allt gialdaz at ferans dominom sva micit sem gögn baro til. En ef fe þat gelldz eigi þar. þa verðr hann secr scogar maðr oferiande. Nv verðr hann secr vm spell virki oc gialdaz eigi scaða bötr at ferans domi. þa verðr hann oc scogar maðr o ꝍll. Þar scal gialdaz morc lögavra at ferans domi goða þeim er ferans domin nefndi.[1] þat fe heitir fiorbavgr. en ein eyrir þess fiar heitir alaðs festr. Ef þat fe gelldz eigi þa verðr hann scogar maðr o ꝍll. Nu gelldz þar fiorbavgr oc alaðs festr þa scal sva doma sectar fe sem scogar manz fe. Þar a goði oc at hafa kú eða oxa iiii. vetra gamlan. oc á þa fiorbavgr at fara sem anat sectar fe. ellegar eignaz goði þa morc. þat er rett at gialda möre þa þar at ferans domi. enda er rétt at maðr handsale at gialda a xiiii. natta fresti. at heimile goða. oc scal þa eindagi a þvi fe. Kostr er at gialda igripom sva sem lögmetendr virþa til logavra.

52. Heimili fiorbavgs manz.

[a] Þa er ferans domr er áttr at fiorbavgs man. þa scal segia til heimila hans. Hann scal eiga þriú heimili.[2] þeirra scal eigi lengra imiðlom vera en fara megi vm dag (s. 39, b.) a anan veg. Hann scal heilagr vera at þeim heimilom oc i örscotz hælgi við a alla vega. oc a götoni a millom heimilana ef hann fer eigi optar en vm sin a manaðe. oc i örscotz helgi við götona. Nv fara menn a

a) —. A. M., c. 33, *hvor Skindbogens Overskrift* Heimil' f. m *er blevet læst* heimilisfangsbuar.

[1] og [2]) *Punctum er tilföiet.*

moti *honom* þa *scal hann fara* af götoNi *sva* at *þeir vm* take *eigi* spióta oddom til *hans*. O heilagr *verðr fiorbavgs maðr* ef *eigi er* sagt til heimila *hans* at *ferans* domi. þar *scal nefna vatta* at fiorbavgr galldz *eða* aNat *þat* fe *er hann* yrði secr *scogar maðr* ef *eigi quæmi fram*. Ef *ferans domr* er áttr at þaN maN *er* secr er orðiN *scogar maðr feriande* þa *scal nefna vatta þar* at allri secþ *þeirre er* gögn *baro* at *honom væri mælt*. *oc* a sv öll at halda. En ef *hann er* ia*fn* vandhæfr *oc fiorbavgs maðr*. þa a *þar* at *ferans* domi at kiosa *honom* heimile iii. ia*fn*t *sem fiorbavgs manne*. Ef *fiorbavgs maðr gerir fiorbavgs* soc *oc varðar honom scog* Gang. En *engi maðr scal* baNa for *fiorbavgs manne eða scogar manne* ferianda þótt fé *eigi* at *þeim*.

53. Beiða fars *fiorbavgs manni*.[1]

[a] Sa *maðr er fiorbavgs manne* fylgir til scips *scal* beiða fars *með vatta* at *þeir* tace við *honom oc* lata *bera vættis vætte* þav *er* nefnd *voro* at *ferans* domi. *hve fyrir* sect *hans var mælt*. *oc sva* þav *er* fiorbavgr galdz ef *hann var fiorbavgs maðr eða* þav fe oNor *er hann* yrði *scogar maðr* ef *eigi* gyldiz. Ef *vættes vætte* þav *coma fram* þa *varðar þeim* utl*egð* iii. *marca* bæðe styre *manne oc* hásetom ef *þeir* toco *eigi* við *honom*. Ella *er* viti lavst *þeim*. *Hann er* ia*fn* heilagr a goto *er hann* feR til scips *sem hann*[2] fare a millom heimila. *Honom scal* beiða fars at scipi öðro *oc* láta *bera vætte þat er* hiNeg

a) = A. H., c. 34.

[1]) *I Haandskriftet:* Beið fars f.
[2]) *Ordene* sem hann *ere skrevne to Gange.*

v*ar* nefnt. Ef h*onom* er syniat þ*ar* þa sc*a*l beiða at en*om* sama hætti a et .iii.[a] scip. enda e*r* e*igi* scyllt þá at beiða a fleire scip. a þ*vi* su*m*ri. þot þ*eir* syni. en þei*m* v*arðar* ia*fn*t öllo*m* synionen. þa ero þ*eir* *oc* e*igi* utlag*ir* ef þ*eir* hafa tekit vi*ð* iii. *fiorbavgs* m*onn*om e*ða* sc*ogar* m*onn*om aþ*r* þ*eir* hafa beidd*ir* v*er*it. þoat þ*eir* syni þ*ess*o*m*. H*ann* sc*a*l þa f*a*ra ti*l* vista siNa eNa somo.[1] h*ann* e*r* *oc* ia*f*n heilagr i þ*eir*re for ti*l* þ*ess* e*r* h*ann* kö*m*r aptr ti*l* hei*m*i*l*a (s. 40, a.) siNa. *oc* s*va* agisti*n*go*m* ef h*ann* feR fullo*m* dag leiðo*m*. EN aN*at* sum*a*r sc*a*l h*ann* *oc* s*va* et sama vi*ð* för leita. *oc* s*va* v*er*ða þ*eir* eN utlag*ir* e*r* þa synia. EN et iii. su*m*arit v*arðar* *fiorbavgs* G*arð* öllu*m* þei*m* e*r* þa synia. enda helpr h*ono*m þ*at* ecki at vetr*i* ef h*ann* e*r* h*er* staddr. Ef þ*eir* taca vi*ð* h*ono*m *oc* e*r* h*ann* at scipi meþ*an* þ*eir* hafa bvþ*ir* al*an*ðe þa e*r* h*ann* heilagr i örscotz hælgi a alla vega a l*an*ð vi*ð* búðena. eN þo at scip liGi fiR búð eN s*va*. *oc* e*r* h*ann* þo heilagr þ*ar* amilli. EN alengr e*r* þ*eir* hafa buð*ir* a scipi þa e*r* h*ann* heilagr i örscotz hælgi a l*an*d up*p* a[2] alla vega þ*aðan* fr*a* fióro e*r* sce*m*st er. ti*l* l*an*ðz fr*a* scipi. enda sc*a*l s*va* h*v*argi er þ*eir* liGia vi*ð* isla*n*d a þ*vi* su*m*re. e*ða* vi*ð* þær eyiar e*r* bygðar e*r*o. eN avallt er þ*eir* liGia ibryGio lægi. vi*ð* isl*an*ð þa e*r* h*ann* heilagr i örscotz hælgi fr*a* bryGio sporðe a alla vega. Ef þ*eir* v*er*ða aptr reka e*ða* hallda þei*m* veðr i enne savmo höfn. *oc* co*m*az þ*eir* e*igi* abr*ott*. *oc* sc*a*l h*ann* e*igi* ga*n*ga fyR af scipino en scip e*r* b*r*otit s*va* at e*igi* e*r* i for buanda á þ*vi* su*m*re e*ða* eyt*t* s*va* ella át þ*eir* hafa e*igi* lið ti*l* bröt at hallda. Ef þ*eir* v*er*ða aptr reka *oc* co*m*a þ*eir* ti*l* þ*eir*rar hafn*a*r e*r* þ*eir* vilia scipi ti*l* bluNz raða. þa er slic helgi h*an*s m*æ*lt þ*ar* at

1) Punctum er tilføiet.
2) Tilføiet; Ordene land upp ere (maaskee senere) tilføiede ovenfor Linien.

scipi sem þa er hann com til scips meðan buðir halldaz at scipi. oc styri menn ero þar enda er hann avalt iafn heilagr at scipi. enda scal hann iafnt leita við brott forna þeirra þricia. enda er huert sumar fra öðro slic hælgi hans mælt. En þegar er hann leitar nöckort sumar eigi sva við brott forna sem mælt er. þa er hann havst þat secr[1] maðr at vetri dræpr oc óöll. Ef hann verðr aptr reka þa scal hann til vista sina fara ena savmo ef hann kemr samsfiorðvngs við þær. Nu kemr hann eigi iþan fiorðung þa scal hann[2] taca ser vist þar er hann vill. aþeim hálfum manaðe er þeir verða land fastir. enda er hann iafn heilagr aþeirre göto oc a gistingom sem þa er hann for til scips. Cost a hann at fara til ena sömo vista sina ef hann vill þat. enda er iöfn hælgi hans meþan hann ferr sva með ser sem mælt er. hvárt er hann ferr fullom dagleiðom þa er slic hælgi hans. (s. 40, b.) en et iii.' sumar verðr hann scogar[3] maðr at vetri ef han kemz eigi abrott þa. Ef hann komr fyr ut hingat en hann hafi .iii. vetr abrott verit oc verðr hann scogar maðr. Nv fær hann xii. quið þan at hann varð sæ havi ut hingat oc hann villdi til anars landz farit hafa. þa scal hann sva við brott for leita sem þat sumar yrði hann fiorbavgs maðr. Ef hann comr út hingat þa er hann hefir iii.' vetr abrott verit. þá er hann sva sycn sem aldrigi quæmi su secþ ahendr honom. Hann scal þa taca erfþir allar slícar sem þa ber til handa honom. oc sva scal hann taca við omogom þeim er at ferans domi voro fyrir hans sacir afór demþir. oc sva við þeim er þa berr til handa honom. oc sva giallda sculldir sínar

---

1) *Maaskee burde her læses* scogar.
2) *Tilføiet.*
3) *Først skrevet* secr, *men derefter rettet saaledes.*

ef vanlocnar *voro er hann* for heþ*an* ef *hann* hef*ir* fe ti*l*. Rofnar sect *fiorbavgs manz* ef *eigi verþr*[1] at lögo*m* áttr ept*ir hann ferans* do*m*r. *oc sca*l sokia þa v*m oc ge*ra þa saNa at þ*vi* er[2] *ferans* do*m* scyldo eiga *oc* a hve*rr* at sokia þa söc e*r* vill. enda rofn*a*r sect *fiorbavgs manz* hv*e*rgi e*r* þa sok*ir*.

54. ef *eigi* er áttr *ferans* do*mr*.

[a] Ef m*enn* eigo *eigi ferans* do*m* ept*ir* þa m*enn* er þ*eir* hafa secta *eða* eigo þ*eir eigi* at logo*m* þa *varðar fiorbavgs* G*arð* hvatci er þ*e*ss þrýtr at þ*vi* er *eigi* verðr at lögo*m ferans* do*mr* áttr er h*ono*m liGr ahe*n*di. eN þ*eir* m*enn* eigo söc þa e*r* ti*l* omagaNa standa þ*eirra* er för atte at dö*m*a at *ferans* do*mi* ef áttr v*æ*ri. Nv vilia þ*eir eigi* þa eigo þ*eir* er fe átto at h*ono*m þa er *hann v*arð secr. EN ef þ*eir* vilia *eigi* þą a hu*e*rr er vill. Ef goðiN geR *eigi* nefna *ferans* do*m*. enda se *hann* at lögo*m* beiddr *eða* hv*e*rig*a*r vanlycþ*ir* er þær *coma* af[3] G*oðans* he*n*di. at *eigi* sé áttr *ferans* do*mr* at logo*m*. þa v*arðar* G*oðanom fiorbavgs* G*arð* oc a sa söc e*r ferans* doms beiddi. G*oða* er rett at selia öðro*m manne* íhönd at nefna *ferans* do*m*. ef fleiri m*enn* hafa beidda*n hann en* eiN. *oc* sino*m* þriðiv*n*gs[4] m*anne*. enda v*arðar* þei*m oc fiorbavgs* G*arð* er G*oðinn* seldi at nefna *ferans* do*m*. ef af h*ans* völldo*m* verðr *eigi* áttr at lögo*m ferans* do*mrinn*. GoðiN secz ef *hann* getr e*n*gi ti*l* at nefna *ferans* dom

a) = A. M., c. 35.

1) *Skrevet over Linien.*
2) *Rettelse for* ef.
3) *Rettelse for* a.
4) *Rettelse for* þriðvngs, *istedetfor hvilket Ord først synes at være bleven skrevet* fiorðvngs.

(S. 41, a.) oc abyrgiz hann þott fleire menn hafe quaddan hann en .i. Ef sa maðr verðr sóttr er hin hafðe sectan vm þat at eigi hafe verit ferans domr áttr at lögom at þan man er hann secþi. þa scal hann þat hafa til varnar fyrir sic at secia goðann vm oc gera hann sanan at völldonom þess er ferans domr varð eigi attr at lögom. Ef goðinn er vm sóttr enda hafe han öðrom manne i hönd sellt at lögom at nefna ferans domin. þa scal hann oc sekia þan vm oc veria sva fyrir sic. Sa þeirra secz vm er volldin beraz ahendr. Þat ero stefno sacir oc scal queðia ix. heimilis bva a þingi þess er sottr er. Of þa menn er fe þat hafa at varðveita er sa maðr hafðe átt er secr er orðin. Nv ef þeir fregna hvar hin hafðe bciðt ferans doms. þa ero þeir scylldir at coma þangat oc segia þar til fiar þess hvarz þar tecz ferans domr eþa eigi. Nv verþr þar engi manna fundr eða fregn hann eigi hvar ferans domr scal vera eða mátti hann eigi til comaz fyrir navðsyniom. þa scal hann segia til aleið þeirri er hann heyr. hvat hann hefir þess fiár at varðveita oc sva a vár þingi. oc sva a alþingi eptir vm svmarit. enda er rétt at hann segi til a alþingi þat sumar er hann veit. at hin varð secr sva at þat heyri meire luti manna oc þing heyianda. Þat er mælt vm þa menn er a þeir átto fe at þeim er secr er orðin scogar maðr. enda se eigi áttr ferans domr at þa scolo þeir stefna þeim monnom er þeir vito at féen hafa þav er sa átte in seki til alþingis oc til þess fiorðungs doms þeim öllom er hin varð secr í. enda er rétt at lýsa at logbergi oc sekia et sama sumar vtan fiorðungs monnom eða þeim er sva síð fregna at eigi vm stefnir.[1] scolo þeir menn allir föra þangat gögn sín er fe hofðo átt at honom iafnt sem til

[1]) Punctum er tilföiet.

ferans d*om*sens. enda *scal sva* d*e*m*a* fiorðu*n*gs do*m*r þei*m* öllo*m* sina avra se*m* *ferans* do*m*r ætte at d*e*m*a* ef *á*ttr v*æ*r*i* at lögo*m*. Ef sa m*að*r leypz ab*r*o*tt* af l*an*ðe er secr e*r* orðiɴ m*eð* fe þ*at* e*r* h*ann* átte e*ða* e*r* h*ann* avstr þa e*r* secð k*e*m*r* ahe*n*dr h*o*n*o*m m*eð* þ*at* fe e*r* h*ann* *á* *oc* sect ætti at v*er*ða h*er* at *ferans* do*mi*. Nv c*e*m*r* h*an*n vt m*eð* fe þ*at* e*ða* þ*at* e*r* h*ann* hef*ir* af þ*vi* *e*xt e*n*da v*er*ði (s. 41, b.) þ*at* tekit af h*o*n*o*m h*er* *hv*arz h*ann* v*er*ðr d*r*epiɴ e*ða* e*igi*. *oc* a sá hei*m*ti*n*g ti*l* þe*s*s fiar e*r* h*ann* hef*ir* sectan. Þ*e*ir m*enn* e*r* *sva* v*er*ða sek*ir* görv*ir* at e*igi* e*r* sect feit þ*eirr*a. þa eigo erfi*n*giar at taca arfiɴ ef þ*eir* aɴdaz meþ*an* þ*eir* hafa e*igi* f*a*rit sycno s*inni*. þ*eirr*i e*r*[1] þei*m* v*a*r m*æ*lt. Eɴ hiɴ a hei*m*ti*n*g fiarens allz e*r* hiɴ secti þcg*a*rs h*ann* hef*ir* sycnoɴi þ*eirr*i s*inn*i f*a*rit e*r* h*o*n*o*m v*a*r m*æ*lt aðr h*ann* yrði secr *scogar* m*aðr* o öll oc o f*e*riande *oc scal* þ*at* þa f*a*ra se*m* sect*a*r fe aɴat.

55.[2]

[a] Þat e*r* m*ælt* v*m* þa m*enn* e*r* sec*ir* v*er*ða *scogar* m*enn* at e*igi* ko*m*r or al*þingis* do*m*i sect þ*eirr*a vp*p* full. þa sc*a*l stefna v*m* biorg þ*eirr*a oc lata v*arða* *fiorbavgs* ɢ*arð* *oc* stefna ti*l* fiorðu*n*gs do*m*s oc q*ueðia* t*il* .xii. q*uiðar* ɢ*oða* þaɴ e*r* sa e*r* iþ*ingi* m*eð* e*r* so*ttr* e*r*. Enda sc*a*l þ*a*r lata b*e*ra ido*m* v*æ*ttis v*ætle*. þav e*r* nefnd v*oro* at *ferans* do*mi*. hue f*yrir* sect h*ans* v*a*r m*æ*lt. Nv hef*ir*

a) = A. M., c. 36.

1) *Efter* er *har Afskriveren skrevet* þeir hafa, *men derefter igjen overstreget disse Ord.*

2) *I Capitlets første Linie er en Plads bestemt for Overskriften, men Afskriveren har senere glemt at tilföie denne, hvilket ligeledes er Tilfældet med Capitlets Begyndelsesbogstav.*

(s. 41, a.) oc abyrgiz *hann* þott fleire *menn* hafe quadda*n* *hann* eɴ .i. Ef sa *maðr* *ver*ðr sóttr *er* hiɴ hafðe sectan *vm* *þat* at *eigi* hafe *ver*it *ferans* d*omr* áttr at lögo*m* at þaɴ maɴ *er* h*ann* secþi. þa *scal* h*ann* *þat* hafa ti*l* varn*ar* f*yrir* sic at s*e*cia ɢ*oðann* v*m* *oc* *ger*a h*ann* saɴa*n* at vÖlldono*m* þe*ss* *er* *ferans* d*omr* var*ð* *eigi* attr at lögo*m*. Ef ɢ*oðinn* *er* v*m* sóttr enda hafe haɴ öðro*m* m*anne* i höndd sellt at lögo*m* at nefna *ferans* do*m*iɴ. þa *scal* h*ann* *oc* sekia þaɴ *vm* *oc* *ver*ia *sva* f*yrir* sic. Sa þ*eirra* secz *vm* *er* volldin b*er*az ahe*n*dr. *Þat* ero stefno sac*ir* *oc* *scal* *queðia* ix. h*eimilis* b*va* a *þingi* þe*ss* *er* sottr *er*. Of þa *menn* *er* fe *þat* hafa at *var*ðveita *er* sa *maðr* hafðe átt *er* secr *er* orðiɴ. Nv ef þ*eir* fregna h*var* hiɴ hafðe bciðt *ferans* d*oms*. þa ero þ*eir* scylld*ir* at co*m*a þ*a*ngat *oc* *segia* þ*a*r ti*l* fiar þe*ss* hvarz þ*a*r tecz *ferans* d*omr* e*þa* *eigi*. Nv *ver*þ*r* þ*a*r e*n*gi m*anna* fu*n*dr e*ða* fregn h*ann* *eigi* h*var* *ferans* d*omr* *scal* *ver*a e*ða* mátti h*ann* *eigi* ti*l* comaz f*yrir* navðsynio*m*. þa *scal* h*ann* segia ti*l* aleið *þeirri* er h*ann* heyr. h*vat* h*ann* hef*ir* þe*ss* fiár at *var*ð-veita *oc* *sva* a vár þi*n*gi. *oc* *sva* a alþ*i*ngi ept*ir* v*m* sv*m*arit. enda *er* rétt at h*ann* segi ti*l* a alþ*i*ngi *þat* sum*ar* *er* h*ann* veit. at hiɴ v*a*rð secr *sva* at *þat* heyri meire luti m*anna* *oc* þing heyia*n*da. *Þat* *er* m*ælt* v*m* þa m*enn* *er* ɪ þ*eir* átto fe at þei*m* *er* secr *er* orðiɴ *scogar* m*aðr*. enda se *eigi* áttr *ferans* d*omr* at þa s*c*olo þ*eir* stefna þei*m* m*onn*om *er* þ*eir* vito at féen hafa þav *er* sa átte iɴ seki ti*l* alþ*i*ngis *oc* ti*l* þe*ss* fiorðu*n*gs do*ms* þei*m* ölló*m* *er* hiɴ v*a*rð secr ɪ. enda *er* rét*t* at lýsa at logb*er*gi *oc* sekia et sama sum*ar* vtan fiorðu*n*gs m*onnom* e*ða* þei*m* *er* *sva* síð fregna at *eigi* vm stefn*ir*.[1] *sc*olo þ*eir* m*enn* all*ir* föra þa*n*gat gögn sín *er* fe hofðo átt at h*onom* ia*fn*t se*m* ti*l*

[1]) *Punctum er tilføiet.*

m*onno*m *oc* a þat þ*v*iat eins sta*n*daz ef all*ir* lögretto m*enn* leyfa e*n*da v*er*i e*n*gi m*að*r lyriti f*yrir* uta*n* lögrétto s*v*a at þ*eir* m*enn* heyre *er* ilögrétto sitia. eɴ ecki eigo aɴ*ar*a m*ann*a orð at standaz þott i gegn mæli eɴ lögretto m*ann*a ef e*igi* v*er*ia lyriti. Þ*eir* m*enn* *er* sec*ir* f*ar*a utan heðan f*er*iande m*enn* þa *er*o þ*eir* hælg*ir* erlendis sem e*n*gi sect se ahe*n*de þei*m* h*er* f*yrir* þei*m* söco*m*. Ef þeir m*enn* *er* h*er* ero görv*ir* sc*ogar* m*enn* o elir *oc* ofer-iande. þa *er*o þ*eir* iafnt dræp*ir* *oc* o hælg*ir* erlendis sem h*er* f*yrir* orv*m* löndo*m*.

56.

[a] Ver sc*o*lom eiga varði*n*g alandi v*oro*. sc*o*lo Goðar iii. eiga þi*n*g sama*n*. þ*eir* sc*o*lo e*igi* eiga þi*n*g lengr*a* en viko þi*n*g. *oc* e*igi* sce*m*ra en iiii. natta þ*in*g ne*m*a lofs se at beðit ilögrétto. Várþ*in*g sc*o*lo þ*eir* e*igi* eiga siðaʀ eɴ vi. vic*or* se af su*m*ri *er* lokit *er* sócn*ar* þ*in*gi. Varþing sc*a*l e*igi* fyʀ v*er*a eɴ iiii. se af su*m*ri *er* þ*eir* co*m*a til. E*igi* sc*a*l næʀ stefna várþ*in*gi eɴ ii. vic*or* se til þes var-ðings *er* sokiɴe *er* til stefnt en gagna sc*a*l til q*uatt* vera vico f*yrir* þ*in*g e*ða* meira mele. ne*m*a siþ*a*ʀ co*m*i upp söken þa sc*a*l stefna s*v*a n*ær* varþ*in*gi sem vill. nema heima*n* q*u*oð se til. þa sc*a*l stefnt et siðarsta viko fyrir þ*in*g *oc* q*u*att gagnaɴa. þei*m* soco*m* sc*a*l stefna til várþings *er* m*enn* ero sa*m*þi*n*ga. Maɴe er rétt at stefna i þat þi*n*g *er* h*ann* *er* sialfr i. Enda *er* rett at stefna til þess þ*in*gs er sa *er* i *er* h*ann* hef*ir* sac*ir* ahende. Goðar þeir

a) = A. M. c. 37.

1) *Afskriveren har glemt at tilföie Overskriften samt Capitlets Begyndelsesbogstav.*

allir[1] er i þvi þingi ero. scolo coma til þings ondverðz. Goði sa er þing hælgi a þar hann scal þar þing hælga enn fyrsta aptan er þeir coma til þings. scal réttr mann hálfo avkaz meþan a þvi þingi er i orðom oc i öllom a unom verkom. En goði scal queða aþingmörc hver ero. oc scal hann sva þing hælga sem alþingi oc scal hann queþa a hue þing heitir. Ef goðar coma eigi til þings ondverðz þa varðar þeim þat vtlegð oc or goðorðe sino. nema (s. 42, b.) sacar se til þings. þa varðar fiorbavgs garð. Ef sacir ero til þingsens oc sva þott þar geriz. oc eigo þeir menn sacir þar at sekia er sacir hafa búnar til þings þess. Nv vilia þeir eigi. þa eigo samþingis goðar hans. sa þeirra er helldr vill sótt hafa oc aþingi er ef eigi ero báþir. Nv vilia þeir eigi þa eigo inan þings menn fyrst. en þa hverr er vill. Várþingom öllom scal nafn gefa. enn þingheyiendr scolo eigi siðar[2] coma til varþings en nótt se af þingi. oc sva þeir menn er með sacir fara. oc sva[3] scolo þeir menn eigi siðar coma til þings er gagna ero heiman quaddir. enn nv hefi ec talit. En ef þeir menn coma siðar er sacir hafa til þings eða sacir vilia veria. oc verða-onytar sacir þeirra oc sva varnir ef þeir coma siðar til varþings en nott se af. Rétt er at várþing se scemra en iiii.* nátta þing ef þingonavtar ero allir asáttir. oc se lokit söcom öllom þeim er bvnar voro til þings þess. Enscis eigo vattar at queðia igegn til várþings. Nefna scal þa menn alla idom er fyr coma til þings en dom scal nefna. Ef söc kömr upp siðar en ii. vicor ero til várþings. enda se heiman quatt

1) Ordene þeir allir ere skrevne i omvendt Orden, men dette er derefter rettet ved Henvisningstegn.
2) Skrevet to Gange.
3) Skrevet over Linien.

til. þa scal stefnt vico fyrir þing oc sva quatt gagna til. Nu cömr siðaʀ vp socin eɴ vica se til þings. þa scal queðia bva til a þingi. Rétt er bonda at senda maɴ til þings at heyia þing fyrir sec. þaɴ maɴ er samþingi er við hann. Enda ef sacir ero búnar til várþings. þa varðar goða fiorbavgs garð ef hann komr eigi til ondverz þings. oc sva þoat þar geriz. Stefna scal vm eindagat fe vm ena hælgo vico ef hon er vm þing til alþingis ef maðr vill. Ef þeir menn coma siðaʀ til þings en nótt se af þingino er logscila ero heiman quaddir. oc verða onýt lögscil þeirra manna ef þeir vilia fram föra. Ef þingheyiendr coma siðaʀ til varþings en nott sé af þingino eða coma eigi til varþings oc verða þeir vtlagir vm þat við goðann. Rett er at böndi fáe grið maɴ siɴ fyrir sec. oc verðr sa iafn réttr þingheyiande sem böndiɴ. Hann scal segia goða at hann mvn þing heyia fyrir þriðiungs maɴ hans oc nefna þaɴ aɴan.

57.

(S. 43, a.) [a] Goðar scolo þar dom nefna. oc scal hverr þeirra .xii. menn nefna idom at dœma vm sacir þær allar er þar coma í dom þaɴ er þa scyllda lög til. Hann scal bioða til sacar sœkianda oc sacar verianda at rengia þa menn or domi. oc emc buiɴ aɴan í at nefna ef þesir verða or rengðir at logom. Þat er oc rétt at þeir hafi þing scavp þav er þingheyiendr verða asáttir hvervetna þess er þeir taca eigi af alþingis male. eɴ þeir eigo cost at

a) = A. M., c. 37, S. 103b. *Vi antage, at der her bör begyndes et nyt Capitel, da den næst forudgaaende Linie ikke er skrevet helt ud, og da Begyndelsesbogstavet G, saaledes som oftere er Tilfældet med Capitelinitialerne i Skindbogen, er udeglemt.*

ava er þeir vilia. Meire lutr *goða scal* ráða hve *nær* *domr scal* ut *fara*. Of *sacir* þær *allar* er samþ*ingis menn* eigo *saman* þa eigo *þeir* cost at *viNa* *hvarz* *sem* *þeir* vilia at hafa *sacir* *til* alþ*ingis* *eða* til *varþings* *nema* *þar* *er* utlegð*ir* *fara* ein*ar* *saman*. en *þær* *scolo* *fara* *til* varþ*ings*. en utlegðar *sacir* *scolo* *eigi* sta*n*da *vm* varþ*ing* *þar* *er* þær *fara* ein*ar* *saman*. ef þær co*ma* vp *fyrir* stefno daga. *Þat er mælt vm* omaga *sacir* at þær *scal* viNa *hvarz* *er* vill at lysa *til framförslo* omaganom a *varþingi* *eðá* stefna hei*man* ella. Þ*v*iat eins *er* rétt at lysa omaga a hond ma*nn*e á *varþingi* ef sa *er* siálfr a þ*ingi* *er* áhond *er* lyst. *oc scal* segia h*onom* siálfo*m* me*ð* v*att*a. ef h*ann* heyr*ir* *eigi* alysi*n*g. En ef me*nn* vilia bva vigsac*ir* *eða* legorðz *sacir* *til* *varþings*. þa *er* rétt h*v*arz se*m* vill at stefna hei*man* *eða* lysa iþ*ing*b*r*ecco. Ef lysa *scal* sac*ir*. þa *scal* q*ueðia* b*va* hálfom manaðe f*yrir* þ*ing* e*ða* meira meli. *Þat er oc mælt* at q*u*att *scal* q*u*iða all*ra* *oc* frumgagna aðr do*m*r f*a*ri ut se*m* á alþ*ing*i.

58. vm doma utförslor

[a] Do*m*ar *scolo* *fara* út s*v*a at sac*ir* co*m*i í all*ar* fyr en sol se vnd*ir*. En me*nn* *scolo* s*v*a sac*ir* luta ia*fn*t se*m* a alþ*ingi*.[1] *oc* s*v*a eiða viNa *oc* f*a*ra at söco*m* öll-o*m* *oc* s*v*a at vörno*m* se*m* a alþ*ingi*. Ef m*enn* halda gögno*m* þa v*arðar* þei*m* slíct se*m* a alþ*ingi* halde þ*eir*. eN þei*m*[2] a þ*ar* at stefna v*m* iþ*ing*b*r*ecco *til* do*m*s. Ef

---

a) = A. M., c. 38.

---

1) *Herefter har Afskriveren først skrevet:* Ef menn halda gognom. *men derefter igjen overstreget disse Ord.*
2) *Først skrevet* þeir, *men derefter saaledes forandret.*

menn[1] ero bva quiðar quaddir þar er xii. quiðr átte til at coma. þa eigo þeir þat[2] at lata standa fyrir quiþbvrð sinom at þeir (s. 43. b.) ero þess quiðar quaddir er þeir ero eigi réttir vm at scilia. Ef goði er quaddr .xii. quiðar þar er bva quiðr a vm at scilia oc scal hann lata standa fyrir quiðbvrð sinom ef hann er eigi rettr vm at scilia. Ef maðr helldr gögnom sa er utan þings maðr er. oc ahinn cost hvarz hann vill stefna honom þar idom eða til alþingis. Ef þing heyiandi ferr þaðan abrott or þingmarke. oc er abrott vm nótt eða lengr. oc varðar þat fiorbavgs garð oc er rett at stefna þeirri söc iþingbrecco. oc þar til doms.[3] scal queðia til heimilis bva ix. aþingi þess er sottr er. Öll þings afglopon sv er menn gera þar. oc varðar slict þar sem menn göre á alþingi. oc sva scal sekia at öllo vm varþings afglöpon sem á alþingi væri gert. Ef varþing verðr sva af glapat at eigi mego mál lúkaz þar fyrir þeim söcom. þa scal sa er þær sacir átte at sekia stefna þeim er valda vm þings afglöponina oc lata varða fiorbavgs garð. Nv ef quiðr berr a þá. þa má hann sekia þær sacir á alþingi. oc iþann fiorðungs dom sem þing var i. oc eigo þær sva þar at metaz sem þær voro til bvnar. enda ero gogn þav öll siálfquodd til alþingis er þar verða eigi af hendi leyst. oc aðr var til quatt oc sva gagna gögn. Ef þing berr a ena hælgo vico. at þat a eigi fyrir þeim málom at standa er þar þarf at hafa a þingi. hvarki fyrir eiðom ne fyrir stefnom. enn eigi scal þa stefna til alþingis nema vm eindagat fe. Ef innan þings menn bera annattvegia liug quiðo

---

1) *Tilføiet.*
2) *Afskriveren synes først at have skrevet* þar, *men derefter ved en Streg over* þ *at have rettet det til* þat.
3) *Punctum er tilføiet.*

eða livg vætti. *oc scal* þei*m* stefna þ*ar* i do*m oc* láta þei*m* *varða* þ*at fiorbavgs garð* oc qu*eðia* ti*l* xii.ar qu*iðar* *goða* þan*n* e*r* sa e*r* i þ*in*gi me*ð* e*r* so*ttr* e*r*. Ef sa ma*ðr* ber livg quiðo e*ða* liug v*ætt*e e*r* uta*n* þi*n*gs ma*ðr* e*r*. oc e*r* rétt hvárt se*m* h*ann* vill at stefna h*onom* þ*a*r ido*m* e*ða* ti*l* alþ*in*gis ella oc s*cal* qu*eðia* goða þan*n* e*r* sa e*r* i þ*in*gi me*ð* e*r* sek*ir* a va*r*þ*in*gi. Hve*r*vetna þe*ss* e*r* agogn e*r* qu*e*ðit *oc* e*r* stefnt ti*l* alþ*in*gis. oc a s*va* do*m*r at d*o*ma se*m* rétt borin se gögnen. Ef agögn e*r* qu*e*ðit a va*r*þ*in*gi þav gogn er male þicc*ir* scipta me*ð* m*onn*om þa s*cal* do*m*r d*o*ma s*va* se*m* gögn se rétt borin. Þa s*cal* do*m*e ste*f*na ti*l* rofs (S. 44, a.) sa e*r* agögnin qu*e*ðr oc ado*m*r at rofna. ef at livgvitni ve*r*ðr ef do*m*rin*n* rofn*a*r. Þa s*cal* s*va* f*a*ra at reifi*n*go*m oc* at öllo se*m* at alþ*in*gis d*o*mi. en*n* þ*eir* s*co*lo d*o*ma v*m* sac*ir* m*ann*a *oc* er þa væl ef þ*eir* ve*r*ða sa*m* do*m*a. En ef þ*eir* ve*r*ða e*igi* sa*m*do*m*a. þa s*co*lo þ*eir* vefe*n*gia. *oc* ga*n*ga ti*l* vefa*n*gs e*igi* færi en*n* .vi. *oc* f*a*ra s*va* at vefa*n*gi se*m* i alþi*n*gis do*m*i. Þar s*cal* ste*f*na m*onn*o*m* a þ*in*gi ept*ir* do*m*a v*m* vefo*n*g *oc* lata þei*m* v*arða* utle*gð*. *oc* ste*f*na ti*l* þe*ss* fiorðu*n*gs do*m*s e*r* þ*in*git e*r* i fiorðu*n*gi *oc* stefna[1] ti*l* rofs do*m*i þ*eirr*a. enda e*r* rett at stefna þei*m* v*m* vefav*ng* hei*m*a i he*r*aðe at heim*i*le hve*r*s þ*eirr*a. Þav mál e*r* m*enn* hafa vefe*n*gð a va*r*þ*in*gi þa s*co*lo þav lúcaz ifiorðv*n*gs do*m*i. þei*m* se*m* þ*in*git e*r* ifiorðu*n*gi ef þ*a*r mego lucaz. En ef þ*a*r ve*r*ðr en*n* vefe*n*gt[2]. þa s*cal* lukaz ifi*m*t*a*r do*m*i. Vætte þav s*cal* lata be*r*a öll ifiorðu*n*gs do*m* e*r* þ*eir* nefndo at hue þ*eir* fóro at vefa*n*gi hvar*ir*tveggio. E*igi* s*cal* ste*f*na in*n*a*n* þ*in*gs m*onn*o*m* þei*m* ste*f*no*m* e*r* e*igi* s*cal* sokia þ*a*r a

---

[1]) *Skrevet* stēfna.
[2]) *Rettelse for* eigi vefengt.

þingi meþan sócnar þing er fast[1]. enda er rétt at stefna inan þings monnom til alþingis lengr er sócnar þing er lavst. þoat scullda þing se fast. honom scal sva stefna at hann heyri a siálfr. enda er rétt at stefna honom at búð ef þeir fiNa hann þar at máli. enda er rétt at stefna[2] ef hann heyrir uphaf er vattar ero nefndir. þo at hann reNe vndan enda er rétt at stefna utan þings monnom a varþingi þo at sócnar þing se fast. oc sva utan þings monnom[3] er rétt at stefna inan þings monnom þoat sócnar þing se fast. Ef vtan þings manne er stefnt til varþings oc eigo domendr at doma vm þá söc ef eigi komr lyrit fyrir þa söc. En honom er þat rétt hvart sem hann vill at lata lyrit[4] coma fyrir söc þá er honom er ·a hendi eða stefna domi til rofs. þat er honom rétt hvart sem hann vill at stefna einom eða fleirom. oc stefna vm þat at þeir hafe dömt vm utan þings man oc scal stefna til rofs dominom. þa scal hann quedia ser biarg quiðar heimilis bva sina v. (s. 44, b.) at bera vm þat hvart hann var þa þar iþingi eða eigi með goða þeim er hann queðr a. þa er honom var stefnt. En ef hann fær þaN quið at hann væri þar iþingi þa er honom var stefnt[5] þa rofnar domriN. oc verðr onyt sökin. Ef hann spyR sva sið at hann getr eigi stefnt a stefno dogom. þa er honom rétt hvart sem hann vill at stefna sva nær alþingi sem hann vill eða lysa at logbergi til

1) *Først skrevet* lavst, *men derefter af Afskriveren saaledes rettet, ved at forandre* l *til* f *og underprikke* v. *I den arnamagnæanske Udgave læses desuagtet* laust, *en Læsemaade, hvorimod ogsaa Sammenhængen taler.*

2) *Skrevet* stēfna.

3) *Efter dette Ord har Afskriveren først skrevet* a varþingi, *men derefter igjen overstreget disse Ord.*

4) *Rettelse for* fyrir.

5) *Ordene* En — stefnt *ere skrevne to Gange, men paa det første Sted igjen overstregede.*

sócnar et sama sumar. Nu comr hann eigi til þings. þa er rett at sa taci til er vill at veria fyrir hann sva sem sa se réttr aþile ef hann hefir eigi aðr spurt. Mane er rétt at lata lyrit coma fyrir söc þá er honom er a hendi. Hann scal fara til fundar við goða þan er hann er iþingi með. enda er rett at anar maðr take lyritin af goðanom. Hann scal nefna ser vatta. Jþat vætte. at ec spyr þic eptir oc nefna goðann. hvart þv hefir goðorð þitt þat er þv nefnir doma með eða ber xii. quiðu eða hafir eigi. En goði scal svara honom. En hin scal nefna vatta at suorom þeim er verða. oc goðinn svarar honom. En ef goði svarar þvi at hann hafe goðorð þat. þa scal hin nefna ser vatta. Jþat vætti. at hann tecr lyritit af goðanom en goðinn selr honom goða lyrit lög lyrit fullan at veria domendom at dema vm soc þa oc nefna sökina. oc nefna man þan er honom hefir stefnt. oc sva gögn öll fram at fera þav er lyrit á fyrir at coma. En ef sa maðr tecr lyritin er eigi a söcen ahendi at vera fyrir hin er sokin er ahendi. oc scal þa nefna þan anafn er sökin ėr ahendi. oc fara þvi male alengr sem aðr var tint. Nu uill goði eigi selia lyritit fyrir þriðiungs man sin oc a hin þa at beiða hann með vatta logbeiðing. oc varðar honom þá fiorbavgs garð oc scal sekia við vattorð. þat er han var beiddr. Goðinn a at beiða ser biarg quiðar bva sina v. hvart hann vissi at sa maðr væri þar[1] þriðiungs maðr er socen var ahendi. eða vissi hann eigi. Nu ef þat ber quiðr at hann vissi eigi. oc hann mundi selia lyritin ef hann (s. 45, a.) vissi vist at sa maðr væri þar i þriþiungi oc versc hann þa sökini. Hann scal fara til þings er lyritin hefir

[1]) Efter dette Ord har Afskriveren først skrevet i, men derefter igjen understrikket dette.

tekiɴ af *goða*. eɴ h*ann* s*cal* ga*n*ga þ*an*gat ti*l* e*r* do*m*riɴ e*r* settr eɴ h*ann* aþ*ar* at v*er*ia lyriti þ*at* e*r* dome*n*dr heyra a. H*ann* s*cal* föra fr*am* h*v*art se*m* h*ann* vill aðr söc se fr*am* sögð a he*n*dr h*onom* e*ða* siþ*an*. h*ann* s*cal* n*efn*a s*er* v*att*a aðr h*ann* föri lyrit fr*am*. J þ*at* v*ætt*e. at ec v*er* lyriti *goða* lyriti lög lyriti fullo*m*. dom*en*do*m* at dö*ma* v*m* soc þá *oc* q*u*eða a söcna. þá e*r* h*ann* hef*ir* ahendi h*onom* e*ða* m*er*. *oc* ne*f*na *goðann oc* s*v*a þaɴ maɴ e*r* sökin e*r* ahendi. ef h*ann* veʀ f*yrir* aɴa*n* maɴ. Enda s*cal* h*ann* s*v*a v*er*ia q*u*ið m*onnom* lyriti. at b*er*a q*u*iðo v*m* h*ann* ef h*ann* vill. oc s*v*a öll gögn ne*m*a stefno v*æt*te. ne*m*a fleire gögn se fr*am* co*m*in aðr. Ef m*enn* be*r*a þa ofliðe oc lata þa *eigi* ga*n*ga ti*l* do*ms* þa eigo þ*eir* at ne*f*na s*er* v*att*a *oc* beiða þa at þ*eir* ga*n*gi ti*l* do*ms*. enn ef þ*eir* ná *eigi* at ga*n*ga ti*l* do*ms*. þa s*co*lo þ*eir* þ*a*r v*er*ia lyriti e*r* þ*eir* co*m*a fr*am*ast. *oc* m*æ*la þ*a*r þei*m* malo*m* öllo*m* se*m* at do*mi*. Þ*at* v*ætt*e s*cal* láta b*er*a ef hi*nn* toc af *goðanom* lyriti*nn*. en þ*eir* s*co*lo hafa öll orð slíc i vættis burð sino*m* se*m* þ*eir* v*o*ro at nefnd*ir*. þa er hiɴ toc lyritiɴ af *goðanom*. Þ*eir* s*co*lo eiða viɴa aðr þ*eir* b*er*e v*ætt*e ia*f*nt se*m* a alþ*in*gi. Ef *goði* fer*ir* lyrit sin*n* siálfr fr*am* h*v*art se*m* h*ann* fer*ir* f*yrir* sec e*ða* f*yrir* aɴan þ*r*iðiu*n*gs maɴ siɴ. *oc* s*co*lo þar e*n*gi töco v*ætt*e fylgia. H*ann* s*cal* n*efn*a s*er* v*att*a. i þ*at* v*ætt*e. at ec v*er* lyriti mino*m* löglyriti do*men*do*m* at dö*ma* v*m* söc þá. þar þ*u*rfo e*n*gi töco v*ætt*e at fylgia ne eiðar.

59. v*m* dom*en*dr.

[a] Dome*n*dr s*co*lo n*efn*a s*er* v*att*a oc lata þ*at* sta*n*da f*yrir* domi sino*m* at *goða* lyrit e*r* kom*it* f*yrir* söc þá *oc*

a) = A. M., c. 39.

nefna sökina *oc* sva ef fleire ero. Ef *quiþar* er *quatt* *til* sacar þeirrar. *oc* eigo *þeir* at ne*fn*a ser *vatt*a. Jþat vætte. at *þeir* láta *þat* sta*n*da *fyrir* *quið*bu*rþ* sino*m* ef þei*m* var ỿarit at bera quiðiɴ at ɢ*oða* lyritr[1] er co*m*iɴ *fyrir* soc þa.[2] Ef vætte fylg*ir* sekiɴe. þa eigo *þeir* *þat* at lata sta*n*da *fyrir* vættis burð sino*m* at ɢ*oða* lyritr er co*m*iɴ (s. 45, b.) *fyrir* söc þa. Sa *maðr* er lyrit hef*ir* fram ferðan. h*ann* *scal* nefna v*att*a at þvi huer gögn ero fram co*m*in *til* varnar *oc* tina þav *oc* ne*fn*a hiɴ er sökin er ahe*n*di. Eɴ sa *maðr* er sokina hef*ir* at sekia. h*ann* *scal* ne*fn*a ser v*att*a. Jþat vætte. hver gogn ero fram co*m*in *til* soc*nar*.[3] h*ann* *scal* *þat* vætte lata bera ial-þi*n*gis do*mi*. Of sac*ir* þær all*ar* er lyritr ke*m*r *fyrir* a varþi*n*gi. þær *scolo* f*ara* *til* alþi*n*gis *oc* i þaɴ fiorðu*n*gs do*m* er þi*n*git er ifiorðu*n*gi oc gögn þav öll er oborin ve*rð*a a varþi*n*gi. þa e ó þav siálf *quodd* *til* alþi*n*gis *oc* sva gagna gögn. Ef ɢ*oði* selr lyrit *fyrir* aɴ*ar*s þriðiu*n*gs maɴ. *oc* er h*ann* utl*agr* u*m* *þat*. *oc* or goðorðe *sino*. Ef *maðr* för*ir* lyrit fram aɴa*n* en*n* goða lyrit. *oc* *varðar* *þat* *fiorbavgs* ɢ*arð* hvaro*m* tveɢia *oc* er *þat* stefno söc hvartveɢia *oc* *scal* *queðia* *til* heimilis b*va* ix. a þi*ngi*. þess er *sottr* er at bera vm *þat* hvart h*ann* toc lyrit af ɢ*oða* *eða* *eigi*. þá a h*ann* at beiða ser biarg quiðar b*va* sina v. hvart h*ann* hugði at sa *maðr* föri *með* goðorð er hono*m* selldi lyrit. En ef sa *quiðr* verðr boriɴ a ɢ*oðann* at h*ann* hefði *eigi* goðorð þa *með* at f*ara*, er h*ann* selldi lyritiɴ oc secz h*ann* þa. Ef ɢ*oði* er sóttr vm *þat* at h*ann* hafi lyrit siɴ latið co*m*a *fyrir* aɴ*ar*s ɢ*oða* þriðiu*n*gs maɴ. *oc* a h*ann* *ser* *biarg* *quiðar* at

1) *I den arnamagn. Udg., utvivl. ved en Trykfeil,* lyriti.
2) *Punctum er tilföiet.*
3) *Først skrevet* varnar, *men derefter rettet saaledes; Punctum er tilföiet.*

beiða *bva sina* v. at *bera vm þat* hvart *hann var þar* þa iþ*ingi eða eigi er* h*onom var* stefnt. En ef *þat* ber quiðr at h*ann var þar* þa i þ*ingi*. þa *versc* h*ann* sokinn. Ef *maðr er spurþr með* vatta[1] hvar h*ann var* i þ*ingi eða* i þriðiu*ngi*. Nv svar*ar* h*ann þvi* at h*ann var þar* i þ*ingi* sem h*onom var* stefnt til. Ef *maðr* ferir lyrit f*yrir* söc þá. *oc* a sa lyretr *eigi* at sta*n*daz *er vætte* þav co*m*v ido*m* fr*am*. þ*ar er* sa v*ar* spu*r*ðr þi*n*gvistar er sótt*r er*. Ef m*aðr* spyr man *með* v*atta* hvar h*ann er* i þi*n*gi enda hitt*ir* h*ann* .i. h*ann* ihaga vti. *oc er* h*onom* rett *þat* at h*ann* svare þ*vi* at þ*eir* ga*n*gi til hvss *oc* h*ann* muni þar svara h*onom er* h*ann* hev*ir* v*atta* við. Ef h*ann* vill e*igi* þei*m* váttom hlíta *er* hin*ir* hafa. Ef m*aðr* svar*ar* einogi *er* h*ann er* spurðr *með* v*atta*. hvar h*ann er* iþ*ingi oc varðar* h*onom þat* vtl*egð*. enda *scal* h*ann til* þ*ess* þ*ingi*s stefna h*onom er* h*ann er* sialfr í. (S. 46, a.) *er með* sökina fer. *oc* a *eigi* lyritr f*yrir* þa söc at co*m*a. Ef þ*eir* eigo fleire goðorð *þat* sama*n er* h*ann* hef*ir* þriþiungs vist *með*. *oc er* h*onom* rétt at h*ann* svare þ*vi*. *með* þeim þ*eirra* e*m* ec *er með* goðorð *þat* fer. *oc* n*efn*a þa. Ef m*aðr* stefn*ir* avðro*m* i þ*at* þ*ing er* hvargi þ*eir*ra *er* í. *oc* v*er*ðr h*ann* utl*agr* v*m* þ*at* oc onýt soc h*ans*. Böanda *er* rétt at senda anan man til at heyia þ*ing* f*yrir* sec þan man *er* sa*m*þi*n*ga se *við* h*ann*. en*n* h*ann scal* fara en*n* fyrsta aptan *er* h*ann* ko*m*r til þ*ing*s at fina *goðann oc* segia h*onom* at boandin hef*ir* h*ann* sendan þa*n*gat at heyia þ*ing* f*yrir* h*ann*. *oc* v*er*ðr sa réttr at ne*fn*a i do*m* *oc sva* xii. q*u*iðo at b*er*a *með* *goðanom*. En *goði* a þess cost hvart se*m* h*ann* vill at sokia bondan*n* v*m* heima setona *eða* ella hei*m*ta þ*ing*f*a*rar cavp at h*onom* hálfan

1) *Tilfötet.*

eyri. ef hann sendir engi man til at heyia þing fyrir sic. Ef bondin gengr or þingi goðans fyrir þær sacir at hann var sóttr vm heima setona oc varðar honom þat iii. marca secþ oc a goðinn þa söc at sökia. Ef þing-heyiendr ero vm nótt af varþingi eða sva at þat standi fyrir gognom. þa varðar þeim fiorbavgs garð. oc queðia scal[1] bva ix. aþingi hvara sem hann vill. heimilis bva þess er sottr er. eþa hina er næstir bva þingvellinom. en hverr á at sokia þá söc er vill. Ef maðr er quaddr vat orða til þinga tvegia. þa scal hann fara til þess þings er hann er í. en hann scal retta vættit. þat er til hins þingsens scal. Ef hann er bva quiðar quaddr til anars þings en til anars þings vattorðz. oc scal hann retta vættit oc fara til þess þings er hann er bva quiðar quaddr. Ef hann er quaddr bva quiðar til tvegia þinga. oc scal hann til þes þings fara er hann er fyr quaddr. Goðin a þat at göra ef hann vill at ganga iþingbrecco a varþingi oc nefna ser vatta. iþat vætte. at hann scal beiða alla þingheyiendr er þar ero iþriþiungi með honom. at þeir scolo fara með honom til alþingis oc þeir scolo luta eða scipta anan veg með ser ella. en fara scal inn niundi hverr þing manna hans oc þingheyianda. Þing scal lavst segia at miðiom degi þan dag er menn hafa iiii. nætr verit en eigi fyr nema (S. 46, b.) þingonavtar verþi allir a eitt sáttir enda se settar sacir þær allar eða dømþar er þar voro búnar til þess þings. Þing scolo[2] standa sva öll sem nv ero sett varþing. En ef menn vilia mvna varþingi oc scolo samþingis goðar þat handsalaz oc segia til þriþiungs monnom sinom aleið. þess eigo þeir

---

[1]) *Ordene* queðia scal *ere udentvivl med en yngre Haand med arabiske Chiffre numererede i omvendt Orden.*

[2]) *Slutningsbogstavet* o *er tilföiet ved at skrives over Linien.*

oc cost ef *þeir* vilia at slita *sva* *þin*gi at *þeir* föri
saman ef þo v*æri* aðr slitin *oc* *verþ*i *þei*r all*ir* a
sátt*ir* *þeir* goðar *er* iþei*m* *þin*go*m* ero. En*n* *þeir* s
biðia lofs at ilögretto *oc* segia vp*p* at lögb*er*gi. *oc* s
þeir nafn gefa *þin*gino *oc* *queþ*a aþi*n*g morken. **E**f m
*ver*ða sec*ir* a var*þin*gi *oc* *sca*l queðia fer*ans* do*ms*
þan*n* *er* sócn*a*r *þin*g *er* lavst *goða* þaɴ *er* sa *er* iþ
með *er* secr *er* orðiɴ. at eiga a[1] xiiii. nát*t*a f*r*est
hei*m*ili þ*ess* *er* secr *er* orðiɴ *oc* *fa*ra *sva* at *ferans* d
þei*m* se*m* þa at h*ann* yrði secr í alþ*in*gis do*mi*. **E**f m
*ver*ða sec*ir* avar*þin*gi *oc* ero *þeir* m*enn* aln*ir* þ*a*r a
er *ferans* do*mr* *er* áttr at þei*m* *oc* ti*l* secþ*a*r *þeirr*a
sagt at lögb*er*gi *oc* *varðar* *þat* *fiorbavgs* *garð*. en þe
söc *sca*l ste*f*na hei*m*an *oc* *queðia* ti*l* xii. *quiðar* g
þaɴ *er* sa *er* iþ*in*gi *með* er s*ottr* er. En þei*m* ei
m*onnom* *varðar* elði *þeirra* m*ann*a *er* sek*ir* *ver*ð
var*þin*gi *er* f*r*egna. **O**f liug gögn þav oll *er* borin v
a var*þin*gi *eða* a h*er*aðs dómo*m* hei*m*a i h*er*aðe. þegnsca
lagni*n*g *eða* *quið* burði *eða* vetti[2] *þat* *varðar* *fiorba*
garð. *Þat* ero stefno sac*ir* *oc* *sca*l *queðia* ti*l* xii. *qu*
goða þaɴ *er* sa *er* i *þin*gi *með* *er* sottr er.

60.[3]

[a] **E**f m*aðr* *ver*ðr secr at sátt. En þa *ver*ðr m
secr at satt *er* h*ann* h*and*salar sect sina *eða* *sva* h*a*
salar h*ann* at hiɴ *sca*l g*er*a sect h*an*s ef h*ann* vill.
er mælt at e*igi* gor*ir* eiɴ m*aðr* sect m*anz* ne*m*a a

a) = A. M., c. 40

[1]) *Tilföiet.*
[2]) *Först skrevet* vettis, *men derefter er* s *underprikket.*
[3]) *Afskriveren har i Capitlets förste Linie ladet en Plads staae aaben*
Overskriften, men senere glemt at tilföie denne.

que*ð*it asectina þa e*r* h*ann* h*and*salar secþina oc scili þ*eir* þa f*yrir* þeg*a*r. Ef h*ann* hef*ir* s*v*a h*and*salat at h*ann* scyli g*er*a secþ h*an*s ef h*ann* vill. þa má h*ann* e*igi* v*m* g*er*a secþ h*an*s aɴa*n* veg eɴ nefna ti*l* xi. m*enn* en h*ann* se siálfr iɴ tólpti. En ef a var q*ue*ðit a sect h*an*s. þa e*r* secþen v*a*r h*and*soloð. *oc* mego þ*eir* (S. 47, a.) e*igi* g*er*a aðra secþ h*an*s þa. en ti*l* v*a*r scilit f*yrir* vötto*m*. En b*er*a sc*a*l v*ætt*e þ*at* aðr sátten se up*p*sogð s*v*a at sátt*a*r m*enn* heyre. e*r* at v*a*r ne*f*nt þa e*r* h*ann* h*and*-salaðe secþena. Ef aɴaʀ m*að*r h*and*salaðe sect h*an*s en h*ann* siálfr. þa sc*a*l v*ætt*e þ*at* láta b*er*a þ*a*r aðr sattin se vp sogð er h*ann* hafðe h*o*no*m* ihond sect*a*r h*and*salit sellt. Þ*eir* sc*o*lo eiða aðr viɴa. *oc* s*v*a viɴa eiða *oc* v*ætt*e b*er*a at sætt*a*r m*enn* heyre. Ef m*að*r h*and*salar m*ann*e sátt slíka se*m* h*ann* vill g*er*va hafa. Vsq*ue* *in*fine*m*. *oc* a*þat* at halda[1]. Ef m*að*r h*and*salar m*ann*e aq*ue*ðna secþ sina scyrt þa þarf e*igi* at d*om*a.[2] segia sc*a*l þa ti*l* at lög-b*er*gi. E*igi* v*m* g*er*i*r* sect m*an*z ella n*em*a a se q*ue*ðit asecþina þa e*r* h*ann* h*and*salar sáttena. eɴ h*ann* v*m* g*er*i*r* e*igi* ella secþina ne*m*a h*ann* g*er*i m*eð* xii. maɴ. eɴ þ*at* v*ætt*e sc*a*l lata b*er*a aðr aɴ*a*ʀ[3] m*að*r h*and*sale secþ h*an*s. þ*eir* sc*o*lo sva[4] eiða viɴa *oc* v*ætt*e b*er*a at satt*a*r m*enn* heyri. Þær er*o* logsecþ*ir* .iii. a l*an*ðe *v*or*o* ef m*að*r er goʀ sc*ogar* m*að*r oferiande e*ð*a fior b*avgs* m*að*r. en su en þriþia at avka s*v*a fiorbavgs secþ at h*ann* scyli e*igi* eiga fört vt hi*n*gat. Ef m*enn* v*er*ða ii. aðilia at eiɴi söc *oc* vill aɴaʀ bva ti*l* var*þin*gs eɴ aɴ*a*ʀ ti*l* alþ*in*gis *oc* a sa at raða e*r* ti*l* alþ*in*gis vill bva. En ef hiɴ hef*ir*

[1]) *Dette Sted læses fuldstændig i det fölgende, Skindb., S. 51, a, (jvfr. A. M., Kaupab., c. 75).*
[2]) *Punctum er tilfölet.*
[3]) *I den arnamagn. Udgave læses* annars.
[4]) *Tilfölet.*

hvit til varþings sokena þa a hiɴ cost hvart sem
vill hafa til alþingis oc[1] lata lyrit coma fyrir sõke
stefna ella dominom til rofs. Ef fiorbavgs sacir
ahendi manne einom. oc ieinom domi oc scal þa
hann scogar maɴ ef eiɴ er aþili at báðom. Ef þæ
ero ii. ahendi manne fiorbavgs söc oc scog gangs
einom domi. þa scal dema eptir scog gangs söciɴi.
ferans domi upp at hallda. Eɴ ef scog gangs sacir
ahendi einom manne[2], oc hafa .ii. menn þær sacir
fara oc scolo þeir luta með ser hvaʀ þeirra scal
domi up hallda eɴ hvaʀtueɢi þeirra scal föra gogn
ferans doms oc lata þat bera hve mælt er fyri
hans. En þeir (S. 47, b.) eigo baþir iafnt secþar
sva at sekia vm biorg hans. Eɴ ef ii. menn haf
a hendi einom manne oc scolo þeir luta með ser
þeirra scal vp halda ferans domi.[3] Nv huerigi van
er hann atte secr vm at verða við baða. þa scol
sva scipta með ser sem þeir havi báþir gervan
maɴ. En ef við aɴan þeirra verðr muna vant þa e
hann hafe eiɴ secþan hann eɴ scipta scolo þeir
fe at[5] öllo avðro með ser sem aðr. Hvartz vant e
bota eða miɴi a secþ hans þa[6] at hann se scogar
oferiande enda comi scog gangs söc a hendr hon
scal sokia hann sem sycnan maɴ oc sokia hann[7]

---

1) Gisning for at.
2) De to sidste Ord ere skrevne i den omvendte Orden manne ein
dette er derefter rettet ved Henvisningstegn.
3) Punctum er tilföiet.
4) Tilföiet. Med en nyere Haand findes her skrevet over Linien: sem
hos hann er overstreget.
5) Over dette Ord er med en yngre Haand skrevet oc, hvilken Læse
optaget i den arnam. Udgave.
6) I den arnam. Udgave, udentvivl ved en Trykfeil, þo.
7) Herefter har Afskriveren först skrevet sem, men derefter igjen o
dette Ord.

secþ. Ef maðr verðr fiorbavgs maðr oc eigo menn honom eigi farar at bana. enda a eigi secþ hans at avkaz nema hann göre þær sacir at hann verþe scogar maðr vm at vera. Huartz sem maðr verðr secr at satt eða avarþingi oc standa sacir ahendi honom anat tuegia fiorbavgs soc eða scog gangs söc. oc scal sa maðr er þær sacir a at sekia stefna hinom er secþan hefir hann oc lata honom varða[1] fiorbavgs garð þat er hann secþi hann bréc secþ. oc hann villdi hans mal i þvi eyða. oc hann mundi eigi sekia hann ef eigi steði sv soc[2] a hendi honom. oc scal hann queðia til heimilis bva ix. þess er sottr er at bera um þat hvart hann mundi sekia hann til sectar þeirri söc eða eigi oc hann villdi iþvi eyða þa söc er hann feR með. Ef þat beR quiðr at hann villdi iþvi hans söc eyða. oc varðar þeim þat fiorbavgs garð er secþan hefir hann. oc heitir þat þa brek secþ. enda adomriN þa at refna.

61. leiðar mal

) Uer scolom leiðir eiga oc scolo goðar þeir eiga leið saman er þing eigo saman. oc scal þar leið þeirra vera sem þingstoð þeirra er. nema þeir fae lof til aNars. Leið scal eigi vera siðaR eN drottins dag þaN er lavgar dagiN aðr lifa viii. vicor sumars enda scal eigi leið vera fyR eN xiiii. nætr ero fra alþingi. EN leið scal engi[3] vera scemr eN dagstundar leið. oc eigi lengr eN ii. nátta leið. En

*) = A. M., c. 41.

[1]) Tilføiet.

[2]) Først skrevet secþ, men e er derefter underprikket og rettet til o, hvorimod Afskriveren har glemt at underprikke Slutningsbogstavet þ.

[3]) I den arnamagnæanske Udgave læses eigi.

leið *scal* *sva* hælga iamt *sem* þ*ing*. enda eycz (s.
rettr m*anz* þ*a*r a leið helgaðri *sem* a þ*ing*i. Þar
ny mæli oll up segia aleið *oc* mis*er*is tal. oc imbro
halld. *oc* la*n*gaföst o i ga*ng* *oc* *sva* ef hlavp ár e*r* *eð*
vi*ð* su*m*ar e*r* lagt. *oc* *sva* ef m*enn* sc*o*lo fyʀ co*m*
alþ*ing*ı en x. vic*or* ero af su*m*ri. Eɴ sa ɢ*oði* *scal*
tína e*r* þi*ng*hælgi á. ne*m*a þ*eir* hafe þ*v*i scipt aɴa*n*
me*ð* s*er*. Þing m*enn* all*ir* eigo at g*er*a s*er* búð*ir*
er þ*eir* ero iþ*ing*i ef þ*eir* vilia. þ*eir* eigo hro*ss* sin þ*a*
hafa meþ*an* þ*eir* ero aleið *eða* aþi*ng*i *eða* buþ*ir*
s*er*. Ef þ*eir* eigo buþ*ir* e*r* farn*ir* ero or þ*ing*i þ*a*
þa sc*o*lo þ*eir* *eigi* optaʀ þ*a*r g*er*a buð*ir*. En þ*eir*
bot sama v*m* þær buþ*ir* ef þ*eir* vilia. Eɴ ef þ*eir*[1]
þ*a*r buþ*ir* þa ero buþ*ir*nar utlag*a*r við þaɴ e*r* l*and*
und*ir* h*v*art se*m* þ*a*r a þi*ng* m*aðr* *eða* aɴ*a*ʀ. eɴ h
secz ag*e*rðiɴi. Ef buþ*ir* m*anna* falla aɴatveggia a alþ
eða a varþ*ing*i. *oc* falla ti*l* iarþ*a*r *oc* liɢia niðri *sva*
sum*or* þa a hv*err*[2] at g*e*ra s*er* þ*a*r búþ*ir* er vill.

62. ferans do*m*r

[a] Þat e*r* m*æl*t at hu*err* þ*eirr*a m*anna* e*r* secr
orðiɴ þa sc*a*l eiga fer*ans* do*m* ept*ir*. enda sc*a*l qu*e*
f*erans* do*ms* at þ*ing*lavsno*m* ɢ*oða* þaɴ e*r* sa e*r* i þ
m*eð* e*r* secr e*r* orðin*n*. *oc* eiga .xiiii. nótto*m* ept*ir* va
tac at heim*i*li þ*ess* e*r* secr er orðiɴ. i orvarscótz h
þ*ar* e*r* h*v*arki se acr ne e*n*gi. En ef h*ann* veit
heim*i*le ens sekia m*anz*. þa sc*a*l h*ann* eiga f*erans* do

a) = A. M., c. 42.

1) *Herefter skrevet* v, *men dette Bogstav derefter underprikket.*
2) *Rettelse for* hverra.

at heimili *goða þess* er sa er iþingi *með* er hin secþi. Enda a *sva* at fara þa ef *hann* veit *eigi þing* vist *hans* sem þá at *hann* viti *eigi* heimili *hans*. at *hann scal queðia* til *dóms* upsogo vátta iii. nóttom *fyrir ferans* domen *eða* meira meli ef hin *verðr* idomi secr. En ellegar *þat vætte* er *var* nefnt þa er hin *var* isátt secr gör. *oc scal* lata *bera vættes vætte þat* er at *þvi var* nefnt er *hinn handsalaðe* sect *sina*. Þeir *menn* er fe eigo at *þeim manne* er secr er orðin. *þeir scolo quodo vatta* sina hafa *til* en *þeir bva er eigi* hafa valta *til* iiii. nottom *fyrr eða* meira mele. (s. 48, b.) Sa a *bva* at *queðia til* er secþi hin iii. *nottom* fyr *eða* meira mele at scilia vm *þat* hvat *þar* er *secþar* fiár.[1] ero *þeir bvar iafn scyldir* at scilia *vm* allra *þeirra* mál' er fe hafa átt at *þeim* er secr er orðin *oc* eigi hafa *vatta til*. Ef *omagar coma til ferans domsens* oc *scal* beiða xii. *quiðar* at *bera vm þat* hvart *þeir* voro *hans* omagar *eða eigi* ens sekia *manz*. *þat* a *hans* omága at *bera* er *hann* á arf *eptir* at taca *eða þeir aðrir* er *bvar* hafa *þat* borit at *hann* hafe þa omaga *með* fe tecna *sva* at *þat* hafe iafn mæli *verit*. En ef *þeir* ero fleire *iafn scyldir* omaganom. *oc* eigo *þeir bvar* at scipta *með þeim*. *scal* at *þeim* lut for *doma sem hans verðr* or *omaganom*[2] *þeim*. Barn *þat* er *eigi* scylt at föra *til ferans doms* er *maðr verðr* secr *vm faðerne*. En ef *þeir menn* föra *eigi* omaga *til ferans doms* er *scylldir* ero *til* at föra þa raða *þeir ser* ahond omagana en *eigi erfingiom sinom*. Ef *maðr leynir secþar* fene. *oc varðar* honom *þat fiorbavgs garð*. *oc scal* stefna *heiman þeirri* söc. *oc queðia til heimilis bva* ix. *aþingi þess* er *sottr* er. *hvart hann* hafe *þvi* fe leynt *eða eigi*

---

[1]) *Punctum er tilföiet.*

[2]) *Herefter skrevet* oc eigo, *men disse Ord derefter overstregede.*

er hiɴ hef*ir* *vm* stefnt. Scal þ*ar* siɴ eyri hv*eriom*
ef *sv*a viɴz fe ti*l*. eɴ d*om*a *sca*l rett or feno ef rettar
er. eɴ þa fola giölld ef þiof söc *er*. Ef fe viɴz be
þa *sca*l d*om*a ɢ*oða* þeim *er* do*m* nefndi ku e*ða* uxa
vet*ra* ga*m*lan. Ef avrar viɴaz *eigi* ti*l*. þa *sca*l sc
ia*fn*t alla avra. Ef sa *maðr* átte cono *er* secr *er* o
oc *sca*l sva d*om*a *vm* fe h*enn*ar sem at scullda do*mi*.
*sca*l þ*an*gat öll fe mal ti*l* bva se*m* ti*l* scullda do*m*
*sv*a *vm* l*an*ðz virði*n*gar *oc* *vm* veð mala ef m*enn* eig
at öllo*m* fe malo*m* fara se*m* at sculda do*mi*.[1] þei*m* *er*
ótto aðr fe at h*onom*. aðr h*ann* yrði secr. *oc* *sca*l
heimanfylgio[2] h*enn*ar sc*er*þa. *oc* *eigi* muɴdiɴ ef h*ann*
þa sialfr avra ti*l* m*un*dar. Eɴ ef h*ann* atte *eigi* sialfr
m*un*dar. þa *sca*l sc*er*þa m*un*d ia*fn*t se*m* aþr*a*
(s. 49, a.) Ef þav hava *sv*a g*er*t sculld*ir* at beɢia þ
rað hafi at v*er*it. þa *sca*l at þei*m* lut h*v*art þ*eirr*a gi
þær sculld*ir* se*m* þav hofðo nytiar af þ*v*i fe. Ef þ
er þ*a*r nokot e*r* m*enn* hafa veð mælt. *oc* *sca*l sa þ
hafa veð mala siɴ *er* h*ann* hefir at lögo*m* at farit.
ef ii. m*enn* hava eɴ sama lut veð mælta*n*. *oc* *sc*
m*aðr* hafa þaɴ grip *er* fyʀ hef*ir* veðmælta*n* ne*m*a sa
at olögo*m* at. Eɴ ef hiɴ hef*ir* at lögo*m* at f*a*rit *er*
veðmælti. þa *sca*l h*ann* hafa þ*at* fe en hiɴ *eigi* e
ologo*m* fór at. En þa er at lögo*m*[3] at f*a*rit *er* syn
váttom veð mále enda *er* þo rétt ef þei*m* *er* s*v*a kuɴt
fę *er* veð m*æ*lt *er* at þ*eir* hafa sét. en lysa *sca*l veð

1) *Punctum er tilföiet.*

2) *Gisning; i Haandskriftet:* oc scal eigi honom fylgio döma, *men*
3 sidste Ord, der nu have en Farve, som om de vare skrevne med br
Blæk, synes at være blevne udmaculerede af selve Afskriveren, der
tvivl er bleven opmærksom paa sin Feillæsning af det ham forelig
Haandskrift; jvfr. iövrigt med Hensyn til vor Læsemaade Capitle
skuldadómr, *Skindb.*, S. 157, a.

3) *Efter* lögom *er skrevet* er, *men dette Ord derefter igjen underprikket.*

fyrir bvom v. þess manz bvvm er fe sitt let veð mæla. Ef aðrir avrar ero scerþir. oc scal hann eigi hafa meira fe en hann átti at honom fyrir ondverþo. þoat hann hafe meira veðmælt. Þeir menn allir scolo eiða vinna er þar scolo lögscil mæla iafnt sem at þinga domi. En þeir eigo at dema þeim manne varðveizlo fiar þess til alþingis ens næsta. er secþi. En þeir eigo helming at doma[1] aðilia en hælming fiorðvngs monnom. Þeir eigo at doma för omogom þeim er þar coma til ferans doms. er sa átte er secr er orðinn vm þat þing sem ferans domrinn er áttr. Nv ero þar þing .ii. a einom þingvelli. oc scolo þeir þa fara vm þav þing bæði. Ef fe vinnz bætr en. nv var talit. þa scal þat fe doma halft þingonavtom þeim sem ferans domrinn er i áttr oc omagarner eigo at fara ef ero. en hálft þeim er secþi. Þeim scal doma varðveizlo fiár þess er secþi. er þingonavtar scolo hafa. En hann scal hafa fe þat til leiðar þeirrar er hann heyr ef þeir ero samþinga er hann hefir heimt þa oc scipta þar við þá. En þvi er hann hefir þa eigi heimt at viðtöcom eða at handsölom. þa scal hann scipta við þa a varþingi. En ef (s. 49, b.) sa er utan þings maðr er secþi. þa scal hann scipta á alþingi eno næsta. Scipta scal þvi öllo at ferans domenom. er þar ma oc selia i hond þeim goða er ferans domen nefnde. Þat fe er þingo navtar hlióta þat scal til þes hafa at stadfesta omaga með ef ero meþan þat vinz til. En ef fe er meira þa scal hafa til þurpta þeim omogom öðrom er þar eigo at fara i þvi þingi. Ef hann a eigi ferans domin sva sem mælt er ilogom oc varðar honom þat fiorbavgs garð. oc a sa maðr þa söc at sokia er til omaga varðveizlo þeirrar stendr er þar scylldi

---

[1] Ved Afskriverens Uagtsomhed döma þeim manne, men de to sidste Ord ere derefter overstregede.

for dema ella. En ef sa maðr atte eigi omaga er
er orðin oc a sa maðr sekena er feit atte at honom.
ef hann átte engar sculdir þa ahuerr þa söc er vill
scal stefna þeirri söc heiman oc quedia til heimilis
ix. aþingi þess er sottr er. En menn scolo sva c
til domsens at nefndr se fyrir miðian dag oc scal
gogn öll. oc sva þeir menn allir er þar eigo fe at hei
oc sva þeir menn allir er omaga eigo þangat til at
með þa omaga. Ef menn verða eigi sva viðr vari
þeir megi til ferans domsens comaz með omaga. h
scal lysa et næsta sumar til framferslo þess omag
logbergi ahendr þeim þingonavtom er sa goði er i þ
er nefna let ferans domin oc quedia til xii. quiðar h
þat voro[1] hans omagar eða eigi þess manz er secr v
En heimilis bva sina .v. at bera vm þat hvart h
matte til ferans doms comaz fyrir navðsyniom eða ei
en omagar scolo fara.

63. vm spellvirki.

[a] Þar er maðr er demþr fiorbavgs maðr vm sp
virki. at hinom er sótte scolo gialldaz scaða botr at
rans domi slícar sem bvar v. virða við bóc. Nu gia
honom eigi scaða botr sem mælt er at ferans domi.
verðr hann iafn secr þegar er ferans domi er lokit
hann verði demþr scogar maðr i alþingis domi o
oc oferiandi.

a) = A. M., c. 43.

1) I Haandskriftet v.
2) Tilføiet.

64. Vm goða.

[a] Ef goði kømr eigi[1] til varþings ondverz. þa verðr hann um þat utlagr oc er hann or goðorðe sino. oc eigo þeir menn soc þá er sacir hafa þangat hafðar. til þings þess. Nu vilia þeir eigi þa eigo samþingis goðar hins (S. 50, a.) sa þeirra er helldr vill sótt hafa. oc a þingi er ef eigi ero baþir. Nu vilia þeir eigi þa eigo iNan þings menn fyrst eN þa hverr er vill. Ef sv söc kömr upp er heimanquoð fylgir þa scal þviat eins til varþings hva ef quaddir ero hvar vico fyrir þing eða meira mele oc sva stefnt. Ef maðr søkir utan þings maN a varþingi vm þat at hann hafi borit liug quið. þa scal queðia goða þaN er hann er sialfr i þingi með. Ef maðr geriz illvirki sa at hann spillir fe manna sva at hann gorir iþvi kugilldis scaða eða meira oc varðar þat scoggang. scal queðia til ix. hva aþingi þaðan fra vm þaN stað er illvirkit var gert. EN þat er illvirki er maðr vill spilla fe manna fyrir önnkost oc fyrir illgirnis sacir. Þa söc scal lysa at lögbergi vm illvirki oc søkia[2] et sama sumar.

65. vm vtlegðir.

[b] Ef utlegðir fara einar saman. þa scal døma gialld þess fiar þar a þingstöðiNi sem þingonavtar verða a sáttir xiiii. nóttom eptir socnar þing. utlegðir halfar allar oc

---

a) = A. M., c. 44.
b) = A. M., c. 45.

---

1) *Ordene* køm r eigi *ere skrevne to Gange, men overstregede paa det sidste Sted.*
2) *Rettelse for* søka.

sva secþar fe þav er á varþingom verða domþ
þingonavtar hælming en hælming sa er sokir.

66.

[a] Ef maðr handsalar secþ sina heima iherað
verðr hann at sátt secr gorr. þa[1] scal queðia
doms a alþingi eno næsta eptir þat er hann var
gorr. Hann scal spyria at logbergi ef[3] hann v
aðr at heimilis fangi hans oc sva at þing festi. N
engi við heimilis fangi hans en goði gengr við þ
hans. þa scal at þes goða eiga ferans dom o
hann þa at eiga dominn. Nu er við hvarogi gengit.
hann at þess goða eiga er hann er iþingi með si
beiða hann þa at nefna domenn.

67. ef eigi komr fe fram.

[b] Ef þat fe komr eigi fram at ferans domi
scal gialdaz þa verðr hann secr o öll oc oferian
gelldz þar fior bavgr oc alaðs festr. þa scal do
secþar fe hans sem scogar manz. Þat scal oc d
secþar fe hans ef sva vinnz ku eða oxa. iiii. vetr
þeim er dominn nefndi oc scal þa sva fara fior ba
þat er mörc sem annat secþar fe. (S. 50, b.) en
eignaz goðinn þa morc eina. Rett er at giallda n
at ferans domi. enda er rett at maðr handsale a
a xiiii. natta fresti at heimile goða oc scal þ

a) = A. M., c. 45, S. 131[12]. *Vi begynde her et nyt Capitel, da S*
Begyndelsesbogstav er som de sædvanlige Capitelinitialer.
b) = Á. M., c. 46.

1) *I den arnamagn. Udg.* sa, *hvilket ikke har Medhold i Skindbogen.*
2) *Skrevet* varð, *men* ð *er derefter af Afskriveren underprikket.*
3) f *er tilföiet over Linien.*

eindagi a *þvi* fe. *scal* giallda igripom ef *maðr* vill. *oc* *scal* taca *til* sin lögmetanda hvar. Þa *er* *ferans* domr *er* áttr at *fior* bavgs *manne* þa *scal* segia *til* heimila *hans*. hann *scal* eiga iii. heimile.[1] *þeirra* *scal* *eigi* lengra a mille *vera* en *fara* megi anan veg *vm* dag.[2] *hann* *scal* heilagr at þeim heimilom oc í orscotz hælgi a alla vega *fra*. Hann *er* *oc* heilagr a *þeirre* goto *oc* í orscotz hælgi við þa göto ef hann fer *eigi* optar en *vm* sin a manaþi. Nu *fara* *menn* amoti honom. þa *scal* hann *fara* af gavtone *sva* at *þeir* take *eigi* spiotz oddom *til* *hans*. han *verðr* *eigi* heilagr ef *eigi* *var* sagt *til* heimila *hans* at *ferans* domi. *oc* *eigi* *verðr* hann heilagr ef *eigi* gelldz fe *þat* *er* *þar* scylldi gialldaz.

68.

[a] Grið *menn* eigo at *queðia* igegn hestz *oc* matar *oc* allrar reiðo *þeirrar* *er* hann *scal* hafa a þingi. Slict *scolo* *oc* bondr all*ir* *þeir* *er* o avðgare ero en þingfarar cavpe eigo at gegna. Þes *scolo* *þeir* *oc* *queþia*[3] at hestr *comi* *til* heimilis *hans*. Hestr *scal* *coma* *til* heimilis *þess* *er* quaddr *er* sa *er* vel se þingfor. Þa eigo *þeir* i gegn at *queðia* ef *þeir* ero i *þat* *vætte* nefnd*ir* *er* *þeir* visso eigi von þingfarar sinar. þa *er* *þeir* *voro* nefnd*ir*.[4] af þeim sokom. *eða* *þeir* ætti *eigi* or at. segiaz. *queðia* *scal* igegn sem fyrst má *sva* at sa heyri *er* *quaddr* *er* *eða* at heimile *hans*. Jafn rétt *er* at *queþia* hvarn *er* vill þan *er* *queðr* *eða* þan *er* honom selde *quoðena*. Þar at eins *scal*

---

a) = A. M., c. 47.

---

[1] *og* [2]) *Punctum er tilföiet.*
[3]) *Rettelse for* queþa.
[4]) *Punctum er tilföiet.*

queðia xii. *quiðar* er arf toco *maðr* er erlen
omaga er ahendr er lyst. Ef þeim *manne* er lyst
er her alanði er *scal* *queðia* v. *heimilis* *bva*
ahond er lyst. *hvart* *hann* se arftoco *maðr* *hans* e
eða *hann* se *hans* erfða omagi.

69. beiða *ferans* doms.

[a] Eptir doma *scal* beiða *ferans* doms *goða*
bergi. *oc* segia *goða* ef *hann* er eigi hiá *eða*
hann heyri. (s. 51, a.) þa scal[1] segia til at lögbergi
hefir beiddan *goðann* at nefna *ferans* dom. *oc* se
vera *scal*. Sa *maðr* er *ferans* doms vill beið
scal nefna *ser* *vatta*. Jþat *vætte*. at ec *queð* þ
eða beiði at nefna *ferans* dom eptir N. N. a xii
fresti oc[2] biðia haN coma sua at nefndr se *fyrir*
dag. Þar *scal* xii. *menn* nefna i þaN dom *oc* sc
sem[3] xii. *quið*. Sa *maðr* er *ferans* doms beid
nefna *ser* *vatta*. i þat *vætte*. at ec viN eið at boc
oc seg þat guði. at ec mvn *sva* föra mál öll fr
at *ferans* domi a[4] hond N. N. sem ec veit rettaz o
oc hellzt at lögom. J dom *scal* bera doms upsög
eða sáttar *vætte* þat er *fyrir* secþ *hans* *var*
fyrir hvat *hann* varð secr *oc* hvar *hann* varðr[5]
scolo *menn* luta *með* *ser* hue þar *scolo* sacir fra

a) = A. M, c. 48.

1) *Dette Ord, ligesom ogsaa Punctum efter* heyri, *ere tilföiede; j*
c. 48.

2) *Gisning for* at.

3) *Tilföiet.*

4) *Rettelse for* at.

5) *Saaledes.*

70. vm scogar menn

[a] Ef menn feria[1] þaɴ maɴ ut hingat er sama sumar varð secr scoggangs maðr oc varðar þat scog ɢang. ef þeir visso eigi at hann var secr oc varþar þeim þa eigi. nema þeir hafe hann iii. nætr siþan er þeir spurþo. oc varðar þa scog ɢang. Nv feria menn ut hingat þaɴ maɴ[2] er fyʀ varð secr scoɢar maðr aɴat sumar. þa scolo þeir gera aɴattueɢia at drepa hann eða at føra hann þeim er hann secþi a þeim hálfom manaðe er þeir spyria at hann varð secr. Nv vilia þeir[3] hvarki þeirra þa varðar þeim scog ɢang.

71. vm handsol

[b] Ef maðr handsalar manne sátt slíca sem hann vill gerva[4] hafa oc scilia þeir þat mál eigi gøʀ eɴ sva. Þa ma hann eigi gera secþ hans ne eina oc a enga a hann at queða gripe hans ef þat var eigi scilit. til ihandsale þeirra. Fe sátt scal hann gera slíca er hann vill. oc queða á avra hue marga hann scal giallda eða hue stora eða hue margir avrar scolo i gripum eða hue margir fríðir. Ef maðr gerir a aɴan veg þa sátt er sva er fyrir mælt eɴ nv er tint. hvart sem hann gerir secþ hans eða þat at hann scyli land (S. 51, b.) sitt giallda eða goðorð eða queðr hann a gripe hans nockora oc

a) = A. M., c. 49.
b) = A. M., c. 50 = (det arnam. Haandskr.) Kaupab., c. 75; jvf. ovenf. c. 60, S. 109.

1) Rettelse for fera.
2) I Haandskriftet: Nv feria menn þa menn ut hingat þaɴ maɴ.
3) Tilföiet.
4) Afskriveren synes først at have villet skrive gera.

scal þat enugi hallda. þat a allt isattar gerð at ha
þeir scilðo fyrir váttom til.[1] ef hann vill oc a þa
at hallda.

72. vm stefnor.

[a] Ef manne er stefnt fyrir fardaga at loghe
sino. vm þat lögheimile scal queðia bva þott vm al
se quatt. oc þa menn er þa bua næstir þeim stað er
er quatt. Ef sa bui beR quið eN annan dag viko ken
varþings. þa verðr þat at sacar spelli.

73. vm scogar manz biorg.

[b] Þat sagði ulfheðiN lög ef maðr vill sekia vm sc
manz biorg eða fiorbavgs manz er farning er mæ
þeir leita eigi við brott fór sem mælt er ilögom. h
scal stefna manne vm biorg þeirra til alþingis o
fiorðungs doms.[2] telia fiorbavgs garð varða. Söc
fram segia sva scapaða sem stefnt var. oc bera s
vætte. þat vætte scal næst er nefnt var at ferans
er domr dømþi hann scogangs maN ferianda oc sva v
hæfan sem fiorbavgs maN. oc eiga[3] eigi utquæmt ef sv
mælt. Ef maðr sekir vm fiorbavgs manz biorg þa
fylgia stefno vætte söc eN þvi næst þat vætte er at va
var nefnt i ferans domi. hver secþ hans var dem
domi þeim er hann varð fiorbavgs maðr. þat sca
þriðia vætte er sagt var til secþar hans at lögberg
lavst oc brec lavst slicrar sem hann var dømþr

a) = A. M., c. 51.
b) = A. M., c. 52.

1 og 2) Punctum er tilføiet.
3) Tilføiet.

slicrar sem sáttar maðr gerþi a hond honom. þa[1] scal þat vætte bera er at þvi var nefnt at ferans domr var attr eptir hann. Vlfheðinn sagði þat lög at ferans domr scyli[2] dema afall secþar þeirrar sem honom var demþ eða gör. Tolptar quiðar[3] scal queðia goða þann er sa er i þingi er sottr er. hvart sa maðr hafðe verit samvistom við scogar mann eða eigi oc i þvi biorg veitta. Sva morg vætte scal bera sem þeir voro at nefndir.

74. vm quiðo

[a] Sva scal meta sem af se borinn quiðr. ef sa duelr er quadde vnz sol komr aþingvöll. Ef menn leifa nokot orð i quiðvm eða i vettom þat er mále sciptir. oc er þa sem haldit se quiðnom eða vettom.

75.

(S. 52, a.) [b] Ef maðr ferr með fe söc handselda oc andaz hann i þingfor eða a þingi. þa scal aþile taca til sacar sinnar oc sekia et sama sumar. Nv er hann eigi aþingi þa scal hann sekia et næsta sumar. eptir. Ef hinn hefir fram sagða sökena aðr hann fell fra oc scal þat aðile oc taca þar til er hinn hvarf fra oc sva át öllo fara sem aðr fyrir þat utan at hann scal segia fram sökena. Ef hinn hefir dema látet feet aðr hann fell fra. þa scal hans erfingi stefna vm dom rof. Ef aðile fe[4] sacar afe töko.

---

a) = A. M., c. 53.
b) = A. M., c. 53, S. 138[20]. *Vi antage, at der her bör begyndes et nyt Capitel, da Initialen, der skulde begynde Linien, er udeglemt.*

---

1) *Rettelse for* þat.
2) *Först skrevet* scylldi.
3) *Tilföiet.*
4) *Med en yngre Tilföining over Linien forandret til* fram.

slict *scal fara vm scog* GANgs *sacir* at sa *scal* se
scog*ar* m*anz* biarg*ir* *er* secþi maN *eða* h*ans* erf
hiN *er* *fra* fallin. EN aðile frumsac*ar*iN*ar* *eða*
erfingi a fetoköna er hiN tecr fe ti*l* syeno honom
m*aðr* *scal* réttr *vera* at sitia i fimtar d*omi* þott
hafe sac*ir* jfiorðungs d*omi*. Ef alþingis domr demi
þa *scal* stefna domenom ti*l* rofs *oc* sekia i v.[tar] d
sama sumar. EN ef sa er *eigi* þ*ar* þa *scal* seki
sumar.

76. vm abyrgd hross.

[a] Þar *er* m*enn* selia hros sin ti*l* gözlo a alþ
lögmale. *scal* sa *er* við hef*ir* tekit at engo neyta ne
er h*ann* rekr ti*l* gezlo hross *eða* *fra* ti*l* þingval
at cavpa gætzlo *oc* riða *eigi* meiR eN þ*at* stande eig
holldom. H*ann* *scal* syna at þinglavsnom eigand
sitt kuict e*ða* davtt. Enda abyrgiz sa *eigi* *er* við
eigi *ver*ðr af h*ans* handvömm*om* davtt. Ef h*ann*
eigi at þinglavsnom. hvarki kuict ne davtt. þa *scal*
lysa söc at þinglavsnom ti*l* giallda *vm* hrosset ahon
er við tóc ti*l* socnar aNat sumaR.

77.

[b] Goðe a at handsala f*yrir* þriþiungs ma
omaga *eða* fulg*or* *eða* hu*er*egi h*and*söl *er* þarf
se*m* h*ann* má miNzto *við* ko*m*a f*yrir* þa söc *er*
hygR saNa *vera*. eN h*ann* a heimting ti*l* þ*eirra* a
h*ann* h*and*salar at hino*m* eN eindagi *ver*ðr a þv
varþingi þ*vi* er GOÐI sa heyr .ii. dag vico iþingbre

a) = A. M., c. 54.
b) = A. M., c. 55.

scal þar stefna vm. oc queðia til heimilis bva v. þess er sottr er. hvart hann handsala- (S. 52, b.) ðe fe fyrir hann eða eigi sva at hann matte minzto við coma oc fyrir þa söc er hann hugði hann sanan at vera. En þvi at eins verðr eindagi a þvi fe ef sagt er þeim er[1] feet er at aleið þeirre er sa heyr er feet á. En ef sa verðr þa eigi var við þa scal hann vita at sumar málom et siðarsta. en af fer eindagi ef hann spyr eigi þa eða fyr oc verðr þa rétt at lysa at þinglavsnom. oc til sócnar anat sumar. Enda hyg ec at rett se at stefna þar til doms at avarþingi ef sa spyr er sóttr er handsolen enda se þeir samþinga. Aþrir menn eigo at bioða goða fyrst at hann handsale fyrir þriþiungs man sin. Ef hann vill eigi oc eigo aðrir menn at handsala ef vilia. oc a slíca sócn huerr maðr til sins fiár sem goðin á.

Þar er maðr tecr sócn eða vörn fyrir anan þa verðr þo fullt þott þeir nefne eigi menn til saca ef þeir vito eigi þa.

Miðvico dag scolo ferans domar vera eptir varþing hvert þeirra er miðvico dag var þingit lavst. ferans domr scal sitia til nons ef menn vito van at omagar se okomnir til eða gögn.

Allz huergi scal söc coma undir en þriþia man. nema maðr verðe siucr eða sar i þingför eða a alþingi. þar á maðr at selia handselda söc oc huergi ellegar. Ef maðr tecr söc af manne. oc vill hann eigi sekia oc vill onytá sva fyrir hinom. oc varðar honom fiorbavgs garð við aðilia. Ef sa maðr andaz er söc hefir sellda eða[2] til búna þa er hann er aþile. oc þa huerfr mal þat undir hans erfingia. en er hann hefir at engo mal

[1]) Ordene þeim er ere tilföiede.
[2]) Dette Ord er udeglemt i den arnam. Udg.

hofðat þa er hann aNdaz. þa er sem[1] hann hafe at aðile mals orðit.

Rettir ero þeir menn a[2] þingi at queðia ef ero þar staddir ef heiman ero réttir i quoð fyrir manz bú þott hiN se heill er heima sitr. eN engi ma þaN quið af hendi leysa fyrir aNan er hann er h quaddr nema faþir fyrir son eða sonr fyrir favðor menn scal queðia fyrir þess manz bv er or l (s. 88, a.) lom hefir sagz. er rétt er at queðia fyrir maNz bú. Vanda scal bva i þinga quoð oc secþar at fiar eign slíct sem i heiman quoð. Rett er at s söcom öllom er eigi fylgir heiman quoð til alþingi til þess er liðr fimta dag vico þa er vii. vicor e sumre. eN eigi er rett at stefna lengr nema siðaR sacir.

Maðr a at queðia bva nonhælgan dag til nat ef hann hefir ardegis upp hafða quoðna enda fae eigi lokit fyrir non. ef hann queðr hvern at avðro

[3]Ef menn bua saman oc tecr aNaR þeirra við s manne. en aNaR vill eigi. þa scal sa er eigi vill n vatta at þvi at hann vill eigi. oc þat er at osátt oc segia til .v. bvom sinom siþan þa varðar h eigi við lög samvista við scog Gangs maN. ef hann honom i engo aðro biorg. Slict er mælt vm hiú at eN vm xii. manaðr stendr þeirra mál eN iii. nætr elðe. hvarz þær ero allar saman eða ser huer.

Föðor siN eða broðor eða son scal engi maðr is vætte hafa ef hann er sialfr málsens aðile. scalat

---

1) Tilføiet.
2) Rettelse for at.
3) I Slutningen af Linien er her en Plads bestemt til en Overskrift.
4) I Skindbogen: vnefna.

i stefno *vætte* hafa *handselldrar* sac*ar* ne son h*ans* ne foðor *eða* broðor.[1] omætt er *vætte þeirra*. erat *þat* sac*ar* spell ef aðr*ir* v*att*ar er*o* .ii. eða fleire enda b*ere þeir vætte* fram. Feðgar ii. *eða* breðr *ero* se*m* 'eiɴ m*aðr* se ihu*er*io mále *eða* vitne *þeirra* er eiɴ m*aðr* nefn*ir* þá at. Rétt*ir* ero *þeir* i þei*m* vætto*m* öllo*m* er ii. m*enn* nefna þa at.

Hruðni*n*gar all*ar* v*m* bua *eða* dome*n*dr *scol*o við sac*ar* aðilia *eða* varn*ar* aðilia *ver*a eɴ *eigi* við þaɴ er soc sek*ir* *eða* veʀ ef h*ann* er *eigi* aðile.

Ef aɴaʀ m*aðr* sök*ir* retta fars söc eɴ aðile er. af þ*v*i at h*ann* þickiz aðile *ver*a. eɴ aðile gefr af þ*v*i *eigi* gav*m* at at[2] h*ann* hyɢr aɴa*n* aðilia *ver*a en sec. Oc *scal* þa aþile eignaz þriá (S. 53, b.) luti sátt*ar* en*n* hiɴ fiorðu*n*giɴ er sótti. Nv þarf h*ann* at leɢia fe ti*l* sócn*ar* *eða* gefa ti*l* liðs *oc scal* þar af sátt ti*l* taca. en *þeir* scipta avðro með sér. Nu veit sa er sek*ir* at h*ann* er *eigi* aðile þa á hiɴ heimti*n*g ti*l* allrar sátt*ar* slic*ra*r se*m* gør var.

Eigi *varðar* mo*nno*m við lög þot*t* hi*n*gat ti*l* la*n*ðz flyti *scog* ɢa*ngs* m*enn* ef *þeir* vito *eigi* secþ *þeirra* fyʀ eɴ *þeir* ero le*n*gr sama*n* eɴ .iii. nætr þ*aðan* fr*a* er *þeir* ero la*n*d fast*ir*[3] orðn*ir*. Ef m*aðr* veit *eigi* secþ m*anz oc* bergr h*ann* ho*no*m af þ*v*i at hin*n* er siucr *eða* sáʀ *eða* vanheill f*yrir* elle *eða* veiti h*ann* ho*no*m af þ*v*i at h*ann* gør*ir* þ*at* ti*l* salo bót*ar* *ser oc* secz h*ann* *eigi* af þ*v*i ovisa elðe þott la*n*gt se. *Eigi scal* af lande feria h*ann*.

Á þei*m* bœ *scal* m*ann* qu*e*þia se*m* h*ann* byr þa er viii. vic*or* ero af su*m*re. *oc scal* h*ann* f*yrir* þ*at* bv *ver*a þi*n*gheyiandi þav missere ne*m*a h*ann* fae aɴa*n* retta*n*[4]

---

1) *Punctum er tilföiet.*
2) *Tilföiet.*
3) *Herefter skrevet* saman, *men dette Ord er derefter overstreget.*
4) *Rettelse for* tettan.

fyrir scc oc scal hann queðia fyrir buet ef
helldr heilso sva at hann er queðiande. oc slíct
hann se af landðe abrott. En sa scal þing he
rettr fyrir hann er við bue hefir tekit. oc sa h
maðr hans er hann segir aleið þar er upp e
eða v. bvom sinom siðaR at lögscilom scal up
fyrir hann. Rettr er einvirki iquoð ef hann á
at scullda hiona hans[1] huert hlioti ii. kugillde. Ef
gort i mót þeim monnom er bva scolo queðia o
þeir eigi fyrir ofriki aNara at queþia. þa er rétt at
söc þeirre er quoðen com til þar sem þeir coma fra
þess er þeir mego fram coma stefnoNi. oc lysa ste
þeir heyra eigi á er á mót standa. oc queðia ix.
þingi oc scal sem engi bue se quaddr ef eigi nae
heiman at queðia. Ef maðr vill fara af lande abr
scal hann selia socn oc vorn ef hann vill oc sva
veizlo fiar sins þess er hann a her eptir. þav[2] h
scolo standa iii. vetr. en siþan eigo erfingiar at var

78. vm heimilis föng

(S. 54, a.) [a] Fardaga scolo ver eiga .iiii. a landi
fyrstr er þeirra eN .v. dagr viko sa er vi. vicor
sumri. þann dag a maðr cost at fera heimili sitt ar
ANaR er fösto dagr. iii. er þvattdagr.[3] iiii. er drottins
ÞaN dag segia lög maN at apne af griðe þvi er hann

a) = A. M., c. 56 = (det arnam. Haandskr.) Kaupab, c. 53—55. Be
sesbogstavet er omtrent af samme Störrelse, som de sædvanlige Balki

1) Ordene hiona hans ere skrevne over Linien, maaskee med en
Haandskrift, men bör ialfald ei savnes.
2) Herefter skrevet scolo standa, men disse Ord ere derefter overstre
3) Punctum er tilföiet.

sör haft. Ef maðr hefir eigi ser griþ þann drottins dag at apne eða ardegis þann dag er næstr er oc varðar þat utlegð. Ef maðr a kono oc scal hann fengit hafa henne griþ oc sagt henne til enn v.ta dag vico þann er vii. vicor ero af sumri et siðarsta. Ef þa er henne ofenginn staðr sva at hon viti oc er rétt þa at hon tace ser griþ þar er hon vill. oc scal hon þann stað hafa þa .xii. manoðr. Ef maðr hefir eigi stað þeim monnom er hann scal fyrir hyggia enn efsta fardag oc varðar þat utlegð. vm huern þeirra oc a sa söc er sekia vill. Maðr scal coma til griðs sva sem hann er sattr á við boandann annattveggia at fardogom eða at miðio sumre. Karl maðr xvi. vetra gamall scal[1] raða sialfr heimilis fangi sino eða ellre. Mær .xx. eða ellre scal oc siálf raða heimilis fangi sino. þess a maðr cost at coma til griðs at miðio sumre oc iðna annat þangat til ef hann vill. Ef hann viðr bu vero. oc scal hann eigi taca meira kavp enn halfa mörc vi. alna avra til miðsumars. enn fra miðio sumre scal hann vinna böanda allt til vetrar slict er hann vill fyrir smala for utan. Hann scal ganga afiall vm sinn oc slátra oc fara heiman farar með husbönda. oc sleða vm vár oc beta tún-garð.[2] þat scal hann vinna til mat lavna. Þat er oc vitis lavst at grið menn taci .ii.a avra til allra heilagra messo fra vetr nottom at cavpe. Omaga menn þeir er eigi hafa fe til at fera omaga sína fram scolo meira taca ef þeir vilia. Ef maðr gætir navta oc scal öln cavpa gezlo á ku eða oxa iiii. vetra gamlan. enn .ii. navt við kv (S. 54, b.) ef yngri ero.[3] vi. alnom a xxx. gamla savðe enn a xl. lamba eyri. brytion fyrir x. menn vi. alnar vaðmals.[4] þat

1) *Tilføiet.*
2, 3 og 4) *Punctum er tilføiet.*

er log eyrir.[1] eða þangat se virt til ellegar. þess a
oc cost at gefa honom vm fram. Nu verðr honom
vm þat. oc verðr eigi giof ef þat beR at þat voro
mál. Nu cavpir maðr dyRa eN mælt er oc bergsc h
ef þat beR quiðr at hann naðe honom eigi ellegar.
gialde hann eigi meira eN logcavp. Nv vill hann ollo
oc a hiN heimting til allz þa. þrim morcom verðr maði
ef hann ferr eigi til vistar siNar. þar scal stefna til alþ
eða til varþings eða til ens þriþia þings. Sva vm verca
ef hann hafðe reítt honom. Sa verðr oc secr .iii. m
om er við honom tecr ef hann veit at hann hafðe
tekit i avðrom stað við þaN boanda er hiN hafðe vist
Tekin er vist þegar er bvar bera at þeir voro as
Nu bregðr hann male við fleire menn oc eigo iafna
allir við þaN er bregðr. Slíca sócn eigo grið menn
bondr ef þeir bregða við þá. Þa er maðr abröt heit
honom er eigi deilldr matr at málom þott eitt mál se h
fyrir honom. Ef maðr metz dyRa en nu var talet
oc sva ef hann selsc dyrra a leigo. þat varðar hva
tveGia iii. marca secþ. Ef boande cavpir dyRa en n
talit oc varðar honom þat iii. marca secþ. Smiðar
er hvs gera or avstrenom viðe eða bruar vm ar þær
votn er net næmir fiscar ganga i. eða gera buðir a
þingi. þeir eigo cost at taca daga cavp vm engi v
þeir scolo tekit hafa þo ser log grið afar dögom. þott
hirði eigi þat. ANaRtveGi þeirra boandans scal sagt
til bvvm at sa maðr hefir þar grið þott hann s
lanðe fareN eða slica lute iðne hann sem nv voro ta
oc verðr hann þa með þeim boandanom vistfastr. oc

1) *Punctum er tilföiet.*
2) *Först skrevet* bersc þat, *men derefter rettet saaledes.*

iþingi með þeim goða sem bondinn er sa er hann hefir log grið með. Ef maðr tecr grið (S. 55, a.) með manne. oc verðr þar log grið hans meþan hann er af lanðe heþan. Ef hann lætzc eða komr aptr et sama sumar oc er rett at hann tace ser anat grið ef hann vill. enda er rett at stefna honom at þvi heimili eða at festar helum ellegar. Ef at festar helum er stefnt oc scal eigi quiðo at þvi heimili[1] ryðia oc eigi at þvi heimile er hann toc siðarr. nema þeir have sagt aþingi eða aleið eða buum at hann hefir þar logheimile. Ef maðr tekr grið með manne sa er ifisci ferr oc varðveitir þat ecki oc vituz þeir þat við mala munda þann eða sva þott hann iðne anat nokot. oc varðar iii. marca secþ huarrom þeirra. Ef maðr veit eigi logheimile manz eða hvar honom er lög grið handsalat enda væri hann or oðrom fiorðungi abrott eða veit hann eigi festar hæla þótt samfiorðungs se oc er honom rett at stefna þar er hann visse lögheimile hans siðarst.

79.

[a] Ef maðr kemr 'a lanð or för oc er rett at stefna honom at scipe meþan hann hefir buðir þar at scipi. oc scal hann tekit hafa ser grið a hálfom manaðe. þeim er hann kömr fra scipe ef hann vill iþeim fiorðungi verit hafa. Ef hann vill ser fa heimile i avðrom fiorðungi. oc scal hann fengit hafa ser grið ahálfom manaðe þeim er hann kömr iþann fiorðung. Ef maðr a ser kono oc verðr hann eigi asáttr við bonda þann er konan er i vist með aðr at þav se þar bæðe oc a hann cost at taca þeim vist

a) = A. M., c. 56, S. 150[21] = *Kaupa-b., c. 56, 57. Vi begynde her et nyt Capitel, da Begyndelsesbogstavet er som de sædvanlige Capitelinitialer.*

1) *Tilföiet i Overeensstemmelse med A. M., Kaupab., c. 55.*

i öðrom stað bæþi ser oc kono sinni. oc varþar
ecke við lög brott fören en virða scal verc hennar oc
Ef maðr fiscar til miðsumars oc fer þa i gr
verðr hann þar þingfastr ef hann hefir lög grið
þat rétt at stefna honom at þvi heimile. en meþan
er i fisci scalonom oc er rett at stefna þar vm
hann gorir þar eða hann hefir aðr gert. Ef maðr
vm anir oc gengr i grið at vetri oc er rett at
honom at þvi heimile vm þær sakir allar er hann
(s. 55, b.) siþan er hann kömr a griðit. Stefna scal
at fisci scálom vm þær sacir allar er hann gerir aðr
comi a griðit. en þingfesti hans verðr þar er sa
er iþingi er land þat á er hann fiscþe af.

80. vm heimilis föng presta.

[a] Prestar scolo hava ser logheimile at viii.
sumars eða fyr oc segia til heimilis sins. En ef
segir eigi til heimilis sins [1] oc er rett at stefna
at þess böanda er maðr vill þeirra manna er
hevir lögtiþir haft at kirkio boandans. Ef prest
a lanð siðar en at tuimanaðe oc scal hann feng
ser heimile a hálfom manaðe þeim er hann kön
scipe ef hann vill samsfiorðungs vera en ellegar
hálfom manaðe er hann kemr i þan fiorðung er
vill verit hafa. Ef maðr tecr ii. missera vist oc er
aþvi griþi .ii. vicor fyrir alþingi oc vm þing oc .ii.
eptir oc þott hann fare a brott af vistine oc er þa

---

a) = A. M., c. 57 = Kaupab., c. 58—62.

---

1) Ordene En ef — heimilis sins ere, som nödvendige, tilföiede i O
stemmelse med A. M., Kaupa-b., c. 58, jvfr. ovenf. c. 6, S. 20.

heimile hans oc þingfesti at þess boanda er hann var þær vicor vi. oc er rett þar at stefna honom. Ef maðr feR með daga kavp oc er rett at stefna honom þar er hann er halfan manað vm aNir eða lengr. EN ef hann er huergi hálfan manað i einom stað vm aNir. oc er rétt at stefna honom þar er hann var .iii. nætr eða lengr vm aNir.[1] ef hann var hvergi sva. oc er rett at stefna þar er hann vissi nát stað hans siðarst. J öllom stöðom þeim er maðr veit eigi lögheimili manz enda a hann eigi cost at coma logspurningo við hann. þa er rett at stefna þar er maðr vissi log heimili þess manz siðarst.[2] hann scal queðia heimilis bva sina .v. hvart hann vissi þar lögheimile hans siðarst eða eigi eða hvart hann átte cost at spyria hann logspurninganA eða eigi. Þuiat eins er manne scyllt at spyria maN heimilis fangs til stefno staðar ef hann finnr þaN maN sva at mále at hann keNir hann oc hann hefir vatta til a þvi mele er hann spurþi söcna. oc hann vill stefna honom. Ef maðr vill eigi fara til griðs þess er hann toc eða hann feR a brott af vist siNi foratta lavst oc varðar honom þat (s. 56, a.) iii. marca secþ oc a bondeN at sino heimile at stefna þar vm cavp ef hann hefir reitt. Ef boande bregðr við grið maN oc varðar honom iii. marca secþ. Ef sa maðr deyr er griþ hevir handsalat manne fyrir fardaga. oc ef erfingi býr þar þvi bvi eno sama oc er föst þa griþ taca þess manz. Cost a hann at bregða bvi ef hann vill. Ef hann byr þar oc varðar iii. marca secþ hvarom þeirra sem bregðr við aNan. Ef boandinn deyr a eNi vii. vico oc a erfingiN cost hvarz hann vill at bva þar eða at bregða bvi ef hann vill oc fa slican stað oc maldaga þeim griþ

---

[1] og [2]) Punctum er tilföiet.

monnom er aðr voro tecnir sem þeir átto ser m
Ef erfingi vill hvarki þeirra gera oc varðar honon
marca secþ við hvern þeirra. Ef bondeɴ deyr þa e
vicor ero af sumre eða siðaʀ oc scal erfingiɴ þa
Ef griþ maðr licr af vercom sinom. oc scal boa
hafa hann hálfan manað ef hann þarf eigi gezlo. ef
þarf gezlo. oc hevir eigi vitfiʀing þa er rétt at fera
þeim manne er fram förslo hans á. Ef hann hefir v
ing oc scal þa fera benda þeim er scyllztr er þ
boanda er eigi þarf at avka hiv til at gæta hans. þa
eigi at avca hiu til at gæta hans ef hann hefir hion
til at gæta hans ef hann getr af þeim. Ef bonde a
framförslo hans at logom oc ása til at fara at
hans er arf hans a at taca ef bönde kaɴ þess þavrf
maðr geʀ eigi til fara oc er hann secr þa iii. mo
eɴ sa scal iɴa fulgor boandanom er fram ferslo á en
manz slícar sem bvar meta enda a hann við at
enom óða manne at fardögom. Ef grið maðr li
vercom oc a bóndeɴ cost lengr er hiɴ hefir legit h
manað hvart hann vill fera hann þeim manne er f
förslo hans á eða vill hann hafa hann til fardag
heimta fulgo.[1] Sa er fram ferslo á. oc a hann co
hafa hann helldr heim (s. 56, b.) til siɴ eɴ siuka ma
hann vill helldr þat eɴ fela abrott. Hvarz maðr li
vercom langa stund eða scamma. oc scolo bvar v
fulgo eða verc þav er hann vaɴ eða hin er o uɴin
at þvi scal virða sem maldagar voro með þeim. E
maðr aɴdaz a griði er verc scylldi viɴa oc scolo b
meta hvart meira se vert verc þaðan fra er hann la

1) *Her tilföier den arnamagn. Skindbog følgende (Kaupa-b., c. 62):* Nu l
maðr oc eigi fra verkom þa scal bondi annaz hann til fardag
heimta fulgo.

eða fúlgan.[1] Ef sa *maðr* aNdaz *er* folgiN *var* iNi *oc scolo* bvar telia *til* hv*ers hann* hafðe neytt *eða* hv*ers* oneyt*t* i vistiNe. *eða* hvi *hann* var þa *verre* at hafa *er hann* v*a*r siucr eN þa *er hann* toc *ser* vistina. Ef *griþ maðr* liGr *vm engi verc* .iii. daga h*v*art s*em hann* liGr sa*m*fast *sva eða eigi oc sca*lat boandano*m* tígla þ*at*. eN ef *hann* liGr l*e*ngr þa á bondeN cost at láta *vir*ða alla leigona saman. Ef *grið maðr* quángaz oc á isino*m* stað h*v*art þ*eirr*a hei*m*a. *oc* scal i þei*m* stað h*v*art þ*eirra vera* s*em* þav eigo hei*mi*le ef þav ero i *ver*co*m* föst. Ef þav *er*o *eigi* i *ver*co*m* föst *oc scol*o þav *vera* a h*an*s vist at tv*e*i*m* luto*m* eN at þ*ri*þiu*n*gi ah*enn*ar vist. Ef *maðr* mælir *við grið* maN aNa*n* fullrétte *eða* ger*ir* hálfrétti *oc scal hann* fara af vistiNe *oc* hafa ecce vetr vist*a*r. Of sac*ar* þær allar ef *hann* hafðe aðr *ger*var aðr h*ann* fere af *gri*ðeno *oc sva vm* þa söc *er hann* for ib*ro*t*t fyrir*. *oc* er þ*a*r rétt at stefna þei*m* söco*m* at þ*v*i hei*mi*le. *oc ver*ðr h*ann* þ*a*r þi*n*gfastr *vm* þær sac*ir*. *Hann scal* fe*n*git hafa *ser* lög *grið* a eno*m* næsta hálfo*m* manaðe *er hann* for b*ro*t*t oc ver*þr þ*a*r rét*t* at stefna *vm* þær sac*ir er hann* gor*ir* siþ*an* at þ*v*i hei*mi*le *oc ver*ðr h*ann* þ*a*r þi*n*gfastr *vm* þær sac*ir*. Ef q*u*angaðr *maðr* feR af vist *vm* sac*ir oc* ef kona*n* feR ib*ro*t*t*. *oc* v*arðar* h*enn*e ecke b*ro*t*t* fóren. *oc* a haN hei*m*ti*n*g ti*l* h*enn*ar vetr vistar. *sva oc* ef kohan feR *vm* sac*ir* ab*ro*t*t* eN bónde h*enn*ar fylg*ir* h*enn*e *oc* er þa hei*m*ting ti*l* h*an*s vetr vistar. Ef bóndeN (S. 57, a.) lætr þaN a b*ro*t*t* f*ar*a *er* van lute er. *oc* a h*ann* hei*m*ti*n*g til vetr vistar. oc sc*a*lat h*ann* gialda f*yrir* þ*at* at þav *ver*c se vanuNin *er* h*ann* scylde viNa. Ef *grið maðr* gor*ir* full rétte *við* bóanda. *oc* a *grið maðr* ab*ro*t*t* at f*a*ra oc hafa

[1] *Punctum er tilföiet.*

ecce vetr vist*a*r. *oc* a þo boanden sócn við h*ann*
grið m*aðr* mæl*ir* half rétte v*ið* boandan *oc* sc*a*l
m*aðr* abro*t*t f*a*ra. nv fer h*ann* e*igi* oc v*er*ðr þá at
rétte þ*at* mal. *oc* v*arðar* h*o*n*o*m þ*at* ſiorbav*gs*
Þ*ett*a eít*t* er hálfretti í orðo*m* er nv v*a*r talet s*v*a at
ma v*m*. Þ*at* er en v*m* fullrette þav e*r* grip m*aðr*
eða mælir v*ið* bvanda e*ða* v*ið* hv*s*freyio. *oc* ef e*ig*
h*ann* abro*t*t f*a*ra *oc* eýcz réttr þ*eirr*a hálfo. Ef
hæitr gr*i*ð man sin af vist for atta lavst *oc* v
boanda þ*at* iii. m*arca* secþ *oc* a gr*i*ð m*aðr* hei*m*t
vistar v*ið* bóandan*n* ef h*ann* beið*ir* vistarin*a*r v*ið*
bóndan. *oc* lætr h*ann* h*o*n*o*m e*igi* þa uppi. Ef vi
göraz m*eð* m*onno*m lyrit næ*m*ar *oc* sc*a*l frænde vega
abrott f*a*ra *oc* hafa vetr vist*a*r sin*a*r slict se*m* bv́ar
Þ*at* e*r*o lyrit næmar sac*ir* e*r* eyris bót ke*m*r ti*l* e*ða*
i bavga tale. þ*at* e*r* v*ið* þriðia breðra *oc* nanare

81.

[a] Maðr sa e*r* bv g*er*ir v*m* vár sc*a*l segia sic
þ*ar* e*r* h*ann* vill. Þ*at* er bv e*r* m*aðr* hef*ir* má
smala. þo sc*a*l h*ann* segia sic i þ*ing* þót*t* h*ann* ha
mal nyto ef h*ann* er landeigande. Ef h*ann* erat la
ande *oc* hef*ira*t málnyto *oc* v*er*ðr h*ann* þar i þ*ing*i
boande er[1] e*r* h*ann* felr sec ini vm. Ef h*ann* e*r*
scálo*m* *oc* v*er*ðr h*ann* þ*ar* iþ*ing*i e*r* sa m*aðr* er. e
þ*at* á er h*ann* býr á. Maðr sc*a*l segia sic iþ*ing*
þ*ing*i e*ða* a varþ*ing*i ef h*ann* vill. við þan *goða* e*r*

a) = A. M., c. 58 (*hvor Overskriften:* Um þingfesti, *ikke findes Me*
Skindbogen) = *Kaupa-b.*, *c. 63, 64.*

1) *Tilføiet.*

vill. hann a cost at selia avðrom manne þat mal at lata segia sic i þing a alþingi eða a varþingi. hann scal mælt hafa við goðann at hann vill i þing þar fara aðr vm várit. ef hann lætr sic segia (s. 57, b.) a alþingi. Ef hann hevir eigi sic i þing sagðan oc verþr hann spurðr hvar hann er iþingi oc scal hann nefna til þan goða er hann vill i þingi með vera oc verðr hann þar þingfastr ef goði vill. Ef maðr hevir eigi sec i þing sagðan a varþingi oc scal hann sagt hafa a alþingi aðr til doma se gengit. Maðr scal segiaz iþing með goða þeim er hann vill. scolo þeir nefna ser vatta baþir hann oc goðinn. At þvi vætte. at hann segz þar iþing oc hiu hans oc bu: oc fe. en hinn tecr við. Ef anar maðr fer með goðorð en sa er á oc hefir goðen iátt honom þing uist. en sa vill eigi við honom taca er með goðorðit fer oc scal hann þar þo i þing segiaz[1] oc verðr hann þar þingfastr. Ef maðr segir man i þing með avðrom goða en hann bavð vm. oc verðr hann þar þing fastr er hann er sagðr ef hann vill. En ef hann vill eigi þar hafa þingvist. oc scal hann þar segia bvvm þegar er hann fregn at hann vill hitzi iþingi vera er hann bað sic i þing segia. Sa maðr er hann sagði i anat þing en han villde verit hafa verðr utlagr iii. morcom við huern þeirra þricia goðana ii.ᵃ enda þan er sagði iþing. Ecki varðar goða at hann gange við þingfesti hans þeim er hann var i þing sagðr. hinom varðar oc eigi at hann gangi eigi við. Ef goði þicr grið með þriþiungs manne sinom oc verðr hann þar iþingi með ser. Ef goði þicr með anars manz þriþiungs manne. oc scal hann segia vm varit a varþingi i þeim stað er menn mæla malom sinom. sva at

---

[1]) *Tilföiet i Overeensstemmelse med A. M., Kaupa-b., c. 63.*

meire hlutr heyre þingheyianda. at hann abú með manne þott hann gegni eigi tillögom oc verðr han i þingi með ser. Ef hann legr ecci[1] í oc verðr þar i þingi er hann hevir vist. Ef goði hevir vist þeim[2] boanda er eigi er með honom iþingi oc verðr utlagr vm þat iii. morcom oc or goðorðe sino ef ha sialfr með oc asá söc er vill. Ef maðr gerir bv alþingi oc er rétt at hann segiz iþing aleið helgaðr maðr kavpir bv manz grið maðr[3] oc verðr hann þar fastr sem buet var aðr oc þar heimile hans vm þær er siþan geraz. Ef menn[4] (s. 58, a.) legia ger bv san verðr þar hvaR þeirra iþingi sem aðr var nema þei eina þing vist hava. baþir. oc scal þa segia or þing bv. Ef maðr feR miNa bve i meira. þa scal hann segia sic or þingi þar er hann var aðr. oc segia þing þar sem sa er iþingi er hann abv við oc fyri doma. Ef maðr a bv .ii. i einom fiorðungi oc scal þaðan gegna logscilom fra eno meira bueno. oc ef bæ iafn micil. þa scal hann segia til a varþingi fra[5] hann vill gegna lögscilom. Ef maðr mælir ecci v scal hann gegna fra hvaro tvegia. Ef menn le saman þeir er isinom fiorðungi er hvaR aðr. oc scol segia bvvm til hverir hvars griþ menn ero. Ef þeir ecci til oc verða þeir huars grið menn sem þeir hannsalat. Ef þeir hafa eigi handsalat. oc er rett at hiú þeirra i hvart þing sem vill. þeirra er bondrn f. Ef maðr a bv i .ii. fiorðungom oc scal ifior

1) Her tilföier det arnam. Haandskrift (Kaupa-b. c. 63): orð.
2) Herefter skreret manne, men dette Ord er derefter overstreget.
3) Gisning for maN, jfr. A. M., Kaupa-b., c. 63.
4) Ordene Ef menn ere skrevne to Gange, nemlig nederst paa S. 57 og paa S. 58.
5) Udeglemt i den arnamagn Udg. (Þingsk.-þ, c. 58).

hvarom segia bvit iþing. oc scal þar lögheimile hvarra hiónanna sem þav ero til bús tekin. Ef hiú fara a miðil bva oc scal boandinn sagt hafa vm varit hver hiú ero at hvaro bveno heimilis föst. Ef ecki er til sagt oc er rétt at stefna i hvart þing sem vill. oc sva honom sem hium hans. Ef boande tecr þa cono er bý á. oc a hann cost at kiosa at eigin orðe sina þingfesti oc heimilis fang þangat er hon abý eða hennar heimili oc þingfesti til bus sins oc þeirra manna er þav eigo varða orð oc verc firir. Ef maðr kys ecki vm oc verðr þar hvars þeirra þingfesti sem aðr. Ef grið maðr tecr kono þá er bv á. oc a hann cost at kiósa heimilis fang sitt oc þingfesti til hennar bús. Ef grið maðr tecr þa cono er grið þigr. oc er þar hvart þeirra iþingi er aðr var enda a hann cost at brullavpeno at kiosa hennar þingvist þangat er hann er aðr iþingi. En ef bonde tecr bv lavsa cono oc feriz hennar þingfeste þa til hans bús. Ef sa maðr andaz er býr oc er rett at cona sv er (S. 58, b.) hann atte kióse þingfesti sina fyrir .v. bvom þangat með lograðanda sinom ef hon vill a xiiii. nottom þaðan fra er bonde hennar andadiz oc sva þeirra manna er hon a varþa orð oc verc fyrir. Ef quangaðr maðr scilz við cono sína oc segia log þingfesti hennar abrott með lograðanda sinom. Nv ero þeir fleire en einn. oc á hon cost at kiósa með þeim er hon vill.

82.

[b] Ef maðr fer vaflonar förvm halfan manað. eða lengr inan fiorðungs oc varðar þat utlegð. oc sva ef

---

[a]) = A. M., c. 59, (hvor Overskriften: Vm göngomenn ikke har Medhold i Skindbogen) = Kaupa-b., c. 65, 66.

hann ferr allz manað oc or fiorðungi enscis orend
hlifa bue sino eða griðe. Ef maðr ferr oc þigr
giafir hálfan manað eða lengr eþa hefir gistingar
hann getr oc er sa göngo maðr. Ef maðr gö
gangs maðr heill oc sva hravstr at hann mætte fa
missera vist ef hann villdi vinna sem hann mætti oc
þat scog gang oc er rétt at stefna þar er ha
natt stað hans siðarst. oc queðia til .ix. bva a þ
stefno stöðom. Ef maðr vill fora þingfesti sina oc sc
þo sitia vm scap þing .iii. kyrr varþing oc alþingi

83.

[a] Ef maðr vill segiaz or þingi. oc er rett a
segiz or avarþingi [1] ef hann ferr i þess goða |
samþingis goðe er við hinn. sva oc ef hann
þann goða iþing er þing á ieno sama þingmark
er at hann segizc or þriþiungi goða a alþingi a
domum at lögbergi ef goði heyrir. Ef goði hey
oc scal hann segia honom til enda er rétt a
segizc brott með vatta fyrir honom siálfom.
sama dag scal hann segia sic iþing við anna
Ef maðr segr [2] þa menn or þingi manz c
om hafa eigi vm boðit oc verðr þat rétt ef þ
þat. ef þeir vilia eigi oc scolo þeir segia bvom .v
at þeir vilia i sama stað hafa þingfestina. enn hinom
utlegð við huern þeirra. Ef maðr ferr bvi sino [3] e

a) = A. M., c. 60 = Kaupa-b., c. 66—68.

1) Bogstaverne avar ere skrevne over Linien.
2) Saaledes.
3) Da Slutningsbogstavet o er mindre tydeligt, kan den antages. Udg

ungi *oc* i aɴa*n*. *oc* segia log maɴ þa ab*r*o*t*t ne*m*a ihruta firði þótt h*ann* fare þar (s. 59, a.) v*m* fiorð þv*er*an. Oc ma h*ann* hafa þá ena sömo þ*in*gfesti. þ*v*iat *e*ino e*r* rett at hafa þ*in*gfesti i avðro*m* fiorðu*n*gi helldr eɴ m*að*r býr. Ef *coða* e*r* þ*at* lofat þei*m* at logb*er*gi at taca þ*r*iþiu*n*gs maɴ vta*n* fiorðu*n*gs. Ef *coði* vill segia þ*in*g maɴ siɴ ab*r*o*t*t or þingi v*ið* sic. *oc* sc*a*l h*ann* segia h*onom* xiiii. nótto*m* f*yrir* varþ*in*g e*ða* meira meli. enda e*r* rett at h*ann* segi h*onom* ava*r*þ*in*gi.

84. ef goðe f*er*r b*r*o*t*t af l*an*ði.

[a] Nv vill *Goði* fara ab*r*o*t*t af l*an*ðe. *oc* e*r* rett at h*ann* segi v*m* varþ*in*g hu*err* m*eð* goðorð h*an*s sc*a*l f*a*ra. Ef h*ann* feʀ manað or fiorðu*n*gi þaɴ ept*ir* pasca *oc* sc*a*l h*ann* segia asa*m*quamo aðr hu*err* m*eð* goðorð h*an*s sc*a*l f*a*ra meþ*an*. Ef þ*eir* eigo .ii. goðorð saman *oc* sc*a*l hiɴ same m*eð* f*a*ra iii. þ*in*g varþ*in*g alþ*in*gi *oc* leið. þa sc*o*lo þ*eir* scipta a leið háðre. Þa e*r* leið háið e*r* up*p* e*r* sagt. Nu e*r* oc rett at m*enn* seliz a þ*in*gi goð orð at háðo*m* dómo*m*. Nu vill sa e*igi* selia m*eð* för goðorðz e*r* m*eð* feʀ. þa sc*a*l hiɴ ste*f*na h*onom* ti*l* scila v*m* oc telia h*ann* af sino*m* lut goðorðzens *oc* utl*agan* iii. m*orcom*. Eɴ siþ*an* sc*o*lo þ*eir* reyna do*m* v*m*. Sino*m* þ*r*iþiu*n*gs m*anne* sc*a*l m*eð* for goðorzens selia eɴ e*igi* aɴ*a*rs. Ef *Goði* þigr grið m*eð* aɴ*a*rs *Goða* þriþiu*n*gs m*anne* *oc* sc*a*l h*ann* e*igi* v*ið* taca aþ*r* h*ann* e*r* ab*r*o*t*t þ*að*an. Nu vill hvargi *Goðinn* m*eð* goðorð f*a*ra. þa sc*a*l sa e*r* m*eð* feʀ bioða hino*m* m*eð* för goðorðzens. Sa e*r* af sino*m* luta goðorzens oc vtl*agr* .iii. m*orcom* ef h*ann* geʀ e*igi* þa v*ið*

---

a) = A. M., c. 61.

taca eN sa *scal* þa *með fara* iii. *þing*. Þriðiungs
eigo goð orð avallt *þar er* *goði* *verðr* utl*agr* oc or
orðeno.[1] *þeir* *scolo* luta *með* *ser*. Ef *maðr* hef*ir*
goðorð *eða* *var* h*onom* gef*it* *oc* *scal* *þat* at erfðom
Nu *verþr* *goði* secr. *oc* eigo þriþiu*ngs* m*enn* þa go
eN virða *scal* *þat* at ferans do*mi*. Ef *goði* *verðr* va
oc *er* rett at h*ann* seli þa *með* for goðorzens. Nv
h*ann* *oc* *er* *þar* ept*ir* sonr xii. *vetra* gamall (s. 59,
er rett at h*ann* fare *með* ef m*enn* lofa *þat*. Nu
cona *þar* arf *oc* *scal* ho*n* selia *þar* goðorð nokor*om*
m*anne* *er* i þei*m* þriþiu*ngi* *er*. Nv aNdaz *goði* f*yri*
manað þa *scolo* *þeir* luta *oc* hafa fu*nd* at *hveR* me
f*ara* goðorðit scera *crossa* oc láta f*ara* a alla vega
aNdaz h*ann* ept*ir* einmanað þa *scolo* *þeir* co*ma* n
ti*l* var*þings* en að*rir* m*enn*. *oc* luta hv*err* *með* sca
Nv aNdaz h*ann* næR alþ*ingi* *eða* aNdaz h*ann* iþ
oc *scal* sa *með* f*ara* *er* scyllztr *er* a alþ*ingi*. Nv
e*ngi* ti*l* þa *scolo* *þeir* raða *er* þ*ing* átto v*ið* h*ann*
með *scal* fara. *oc* hafa raðit f*yrir* do*m*. Ef sac
ti*l* var*þings* þa *varðar* *goða* *fiorbavgs* *garð* ef
ke*m*r e*igi* ti*l* þ*ings* öndv*erz* *oc* *sva* þott þar gerizc

85. v*m* hvat buar ero scylldir at bera.

[a] E*igi* ero b*var* scylld*ir* at b*era* v*m* huetvetn
e*ngi* mal eigo *þeir* at scilia þav *er* erlendis hava ge
firir avstan mitt haf þott h*er* se sótt. E*igi* eigo bv
at b*era* v*m* *þat* h*vat* log ero al*an*ði h*er*. Ef *bva*
quaddir vm *þat* er nv *var* talit *oc* *þeir* atto ei

---

a) = A. M., c. 6?.

---

1) *Punctum er tilföiet.*

at scilia þa *scolo þeir* ga*n*ga ti*l* do*ms oc* nefna s*er* v*atta*. at þ*vi* at *þeir* lata þat sta*n*da f*yrir* q*ui*ðburð sino*m* at þeir ero v*m þat* mal q*u*addir er *þeir*[1] eigo *eigi* v*m* at scilia. *oc* s*v*a ef þ*a*r ero ix. h*var* q*u*add*ir* e*r* v. h*var* atto at v*er*a. Eða[2] s*v*a v. h*var* þ*a*r e*r* .ix. ætti eþ*a* e*igi* .xii. *quiðr*[3] at scilia þ*at* mal e*r* h*var* ero v*m* q*u*add*ir*. þa scolo h*var* ga*n*ga ti*l* do*ms oc* nefna s*er* v*atta*. at þ*vi* at þeir láta þ*at* sta*n*da f*yrir* q*ui*ðburði sino*m*. at *þeir* ero ix. q*u*add*ir* ti*l* þ*ess* e*r* .v. eigo at scilia. e*ða* þ*a*r v. e*r* ix. ætti at v*er*a. e*ða* ero *þeir* v*m þat* mal q*u*add*ir* er xii. q*ui*ðr ko*m*r ti*l*. Ef goði er q*uaddr* xii. q*ui*ðar v*m þat* er h*ann* á e*igi* at scilia. þa s*ca*l h*ann* ga*n*ga ti*l* do*ms* oc n*efna* s*er* v*atta*. at þ*vi* at h*ann* e*r* u*m þat* mal q*u*addr goð*a* q*ui*ðar e*r* h*va quiðr* e*ða* vattorð átti at scilia. Hv*er*vetna þ*ess* e*r* m*anne* v*er*ðr s*v*a mioc mistekit ti*l* gagna se*m* nv v*a*r tint. þa v*arðar* ecki þótt gögno*m* se haldit enda er onytt málit h*v*art se*m þat* er sócn eða vörn.

---

1) *Ordene* ero vm þat — þeir *ere udeglemte i den arnamagn. Udgave.*
2) *I den arnam. Udgave, aabenbart ved en Trykfeil,* þa.
3) *Udeglemt i A. M.*

her hefr vpp víg sloða[1].

86.

(S. 60, a.) [a] Þat er mælt þar er menn finaz afförno
oc hleypr maðr til manz logmæto frumhlavpe oc
þat fiorbavgs garð. En þessi ero v. lög mæt frun
ef maðr högr til manz eða legr eða scytr eða
eða drepr. En þat er hlavp er maðr reiþir fram
þat quidr at hann vilde a man lata coma enda s
sva nær at á mætti coma fyrir þeim söcom ef ei
stoðvat agange. eða hann mætti hæva eða sva h
hann scytr eða verpr at hann mundi coma m
til hans sva at á mætti coma fyrir þeim söcom
stoðvaðe eða hann vm hefðe. [b] Þa er hlavp st
gange ef menn taca við eða kemr avapn eða a vö
a váþir þa er fram var reitt. [c] Þat er et vi. lögmæt
ef maðr fellir man oc varðar þat scog gang. e
fall ef maðr styðr niðr kné eða hendi eða allra
ef hann fellr meiþ. Þat er et .vii. ef maðr rysc

a) = A. M., Vigsloþi, c. 1.
b) = A. M., c. 2.
c) = A. M., c. 3.

1) *Overskriften staaer nederst paa S. 59, b.*
2) *Skrevet* a völl eða avapn, *men derefter er Ordenen ved Henvis forandret.*
3) *Først skrevet* frum lavp, *men Bogstaverne* frum *ere derefte prikkede.*

oc varðar þ*at scog* G*ang*. Þ*at er* et .viii. ef m*aðr* ræn*ir* maN handráne. þ*at varðar scog* G*ang*. Þ*at er* et ix.da ef m*aðr* kyrk*ir* maN. þ*at varðar scog* G*ang*. [a] Sa m*aðr* hleypr ti*l* ohælgi s*er* er fru*m*lavpe logmæto hleypr. ti*l* m*anz oc sva* þei*m* m*onnom* öllo*m* er þ*at* visso m*eð* h*onom* a þei*m* vetva*n*gi ne*m*a hiN hefðe aðr ti*l* ohælgi s*er* v*er*kat. þ*at er* m*ælt*. ef m*aðr* hleypr or avðro*m* flocki igegn til þ*ess* m*anz er* e*igi* vissi m*eð* hino*m oc er* þa fru*m*hlavp ibaða floçka. [b] Þ*at er oc* m*ælt*. ef m*aðr* sær*ir* maN at þ*at varðar scog* G*ang*. [c] þ*at er* m*ælt*. ef m*aðr*[1] hleypr logmæto fru*m*hlavpe ti*l* m*anz* aþei*m* vet va*n*gi *er* a uNi*n* v*er*c v*er*ða m*eð* m*onnom oc varðar* þ*at scog* G*ang*. Þ*at* er ef m*enn* v*er*ða ih*v*arntueGia flocc sár*ir* e*ða* vegn*ir oc* v*er*ðe allz sár*ir* iii. e*ða* fleíre aþei*m* vetva*n*gi *oc* aþa i þaN flocc fru*m* hlavp at b*era*- *er* fyR v*ar* or hlavpit. [d] Ef m*aðr* vegr maN. *oc varðar* þ*at scog* G*ang*. Sa m*aðr er* o øll ti*l* do*m*s *er* vegr maN.*eða* veit*ir* m*an*ne holundar sár e*ða* heilundar e*ða* m*er*gundar. þ*at* *er* heilund *er* ravf v*er*ðr ahavse h*v*arz v*ar* havs höGviN e*ða* rifnaðr.[2] hol und *er* ef (s. 60, b.) bloð ma falla ahol or sáre. Merg und *er* ef bein *er* isundr ti*l* m*er*giar. þ*at* *er* m*er*gr *er* iþot brotit se. [e] Hvar þ*ess er* m*enn* f*a*ra m*eð* þaN hug at a m*onnom* vilia viNa. *oc varðar* þ*at scog* G*ang*. ef fr*a*m kemr. enda v*er*þa þ*eir* ohelg*ir* v*ið* öllo*m* av*er*co*m er* fyRe co*m*a afor m*eð* þaN hug til þ*ess*

a) = A. M., c. 5, S. 109.
b) = A. M., c. 6.
c) = A. M., c. 5.
d) = A. M., c. 7.
e) = A. M., c. 8.

1) *Herefter først skrevet* særi r, *men dette Ord er derefter overstreget.*
2) *Punctum er tilföiet.*

fundar er aunin verc verða með monnom. þótt aðrir l
fyr. [a] Þat er mælt. er maðr stendr fyrir þeim m
eða veitir lið er man hefir vegin eða særðan.
vetvangi oc varðar þat scog gang. enda verðr sa ol
fyrir a vercom þeirra manna allra er hinom
veita lið. a þeim vetvangi nema hann vilde scilia þa
om scilnaðe oc verðe hinom at þvi lið oc varðar l
su veizla ecki. En þa scilr hann þa rétt ef han
þan quið at hann mundi sva þo scilia þá þot sa i
hefði slíc averc veitt hinom. sem þa hafðe hann t
ser fyrir honom.

[b] Ef menn forða fiorvi frum hlavps manz[1]. [þe
a verk lét fylgia sva at þeir veri hann oddi eða e
varðar þat fior bavgs garð ef[2] eigi er á vett vangi
leypr a verka maðr ieinstígi. oc standa menn fyrir l
þar. þa eigo þeir er eptir sekia at beiða hina fra
eða[3] framsavlo at honom. Þa varþar sva fyrir staða
nv var tínt. ef nokor maðr sekir sa eptir er sin a at
þar at lögum eða anars manz. en þeygi verþa þeir o
fyrir a verkum er fyrir standa ef eigi er a vetvangi.
þav a verk varðar fyrir staða fyrir vtan vetvang. e
verða annat tvegia aðr eða siþan sva at biargir varða
þa firir stöðo alla er eigi er avét vangi. oc ero þa
stefno sakir. oc scal queðia til ix. bva aþingi þaða
er söc gerþiz].

---

a) = A. M., c. 9.
b) = Suppleret efter A. M., c. 9, S. 13[20] (= c. 73).

---

1) Forandring for manna, for at bringe Stedet til at passe til det Sted af det arnamagn. Haandskrift.
2) A. M., udentvivl ved Trykfeil, er.
3) A. M. oc, hvilket ikke stemmer med Haandskriftet.

[a] Þat er ef maðr drepr man sva at bein brotna. oc metz þat sem en meire sár.[1] hvígi er maðr drepr man oc varðar þat scog gang. þat er drep ef maðr lystr anan með øxar hamri oc sva huerngi víg vől er maðr hefir. þat er drep þótt maðr leGi til eða casti ef a kömr. Slict er þótt klæði verði a millom eða brynia eða hiálmr ef á[2] hann mundi coma ef eigi yrði þat fyrir. Drep er þótt maþr spyrni føti a avðrom eða huáte hnefa. Drep er þott maðr reiðe þan vigvol fra manne er hann veit at þa mvni hlavpa at honom siálft er hann lætr lavst. Sva oc ef maðr fellir aman þat er hann fecc havG af. [b] Þott eigi verðe fleire menn sárir eða vegnir eða lostnir sva at blátt se eða ravtt eptir. en .ii. oc or sinom flocki hvaR. oc ero huarir tueGio ölir[3] til doms ef þeir bregðaz frum hlavpom við hvegi er vm hlavp bersc. [c] Þat er mælt. at maðr a sin at hefna ef hann vill sa er á verþr unit til þess alþingis er hann er scylldr at sekia of averkin oc sva þeir menn allir er vigs eigo at hefna. En þeir eigo vigs at hefna er vigsacar ero aðilia. (S. 61, a.) Sa maðr fellr o heilagr fyrir honom er a honom van oc sva firir þeim monnom öllom er honom fylgia. enda er rétt at aðrir menn hefne hans ef vilia. til iafnlengðar anars døgrs. [d] Þessi averk metaz sem in meire sár. Ef maðr sceR tungo or hofde manne eða stingr avgo or höfðe manz

a) = A. M., c. 10.
b) = A. M., c. 9, S. 13[15].
c) = A. M., c. 13.
d) = A. M., c. 7, S. 11[22].

1) *Punctum er tilføiet.*
2) *Efter a er først skrevet kømr, men dette Ord derefter overstreget.*
3) *Rettelse for ö llr, i Overeenstemmelse med det tilsvarende Sted i det arnam. Haandskr., jvfr. A. M., c. 12, S. 17.*

eða brytr ten or höfðe manz. eða scer[1] af mann
eða eyro.[2] en þa er scorit er nemr briósc eða
eða gelldir man eða hegr klam heg vm þio þuer.
er mælt. at maðr er o ell til doms af voðva sár
saman ef hann er með vatta ini staðen. [b] Þo e
at sekia vm frumhlavp manz. þott hann nefne heldr
at frumhlavpeno en lyse. Eigi er sócn til þess e
fer eitt saman nema menn gere anattvecia. [c] Þ
mælt. ef maðr lygz sare á. eða særir sic sialfr eþa
anan man til.`at særa sic hvatki er honom gengr ti
oc varðar þat fiorbavgs garð. Enda er hann
þa helldr ell til doms en aðr. en sa maðr a söc
hann kenir saret. eða sa er vill. þeirra manna er
honom váro.

[d] Þott maðr se lostin mille herþa. [eða a nas
at blod rióti or mune eða navsum. oc er þat eigi s
eigi bleþir þar sem a kom].

[e] Þa særir maðr anan ef þar bleþir er a com.
er maðr gerir þess at maðr[3] fær af þvi sár. þa scal ly
a hond honom en ben ef at vigi geriz. [f] Þat er vet va
maðr ma sciota oro a alla vega or þeim stað er et
frumhlavp varð hvartz þat var vti eða ini. Sa scal ve
vera þoat þeir fare viðara. til þess er þeir ero scilþ
þa ero þeir scilþir ef þeir ero aðrirtvecio lengra
farnir en orðrag or þeim stað er þeir hliopuz siðar

a) = A. M., c. 13, S. 18[17].
b) Jvfr. A. M., c. 2, S. 3[12].
c) = A. M., c. 13, S. 18[19].
d) Suppleret efter A. M., c. 6, S. 116.
e) = A. M., c. 13, S. 18[13], Jvfr. c. 6.
f) = A. M., c. 14.

1) Herefter har Afskriveren skrevet h a r, men igjen overstreget dette Or
2) Herefter skrevet s v a a t, men disse Ord derefter igjen overstregede.
3) Først skrevet m a n n e.

[a] Maðr a þess cost ef hann er drepinn at sekia vm hlavp til fiorbavgs garðs þoat hann seki eigi vm drepit. En ef hinn vænizc þvi at hann hafe drepinn hann. oc verðrat honom þat at sacar vörn enda varðar honom þat fiorbavgs garð oc scal sekia sem annat ill mæli. [b] Þriu ero drepr[1] oc varða öll scog gang oc scal sekia oll við xii. quið. þat er eitt er sva litt kemr a at eigi verðr asynt eptir. þess dreps scal hefna a enom sama (s. 61, b.) vetvangi oc eigi lengr en sva. Þat er drep annat er averc heitir. ef maðr lystr mann sva at blátt eða ravtt verðr eptir eða þrútnar horund manz eptir. eða stockr holld vndan. eða hrytr bloð or muni eða navsom eða undan navglom. þess dreps a maðr at hefna iafn lengi sem sára oc sva þeir menn er honom fylgia til. Slict er þótt hnefa höG sé eða spyrnt[2]. ef asynt verðr. [c] Þat er oc averca drep ef heyrn eða syn meiðiz af. sva oc ef maðr verðr lostinn i avnguit fyrir bringspolom eða aböll, þott eigi verðe asynt oc sva er a vallt. er maðr er lostinn isnima. þar er costr at lysa ser hvárt frumhlavp oc drep. oc verða ii. sacir. oc scal a queða hver averc þav. hafa fylgt drepino er nv voro[3] tind. Þat er drep hit þriðia er bein brotna oc verþr sa o ell til doms er drepit hefir[4] oc a sa eigi þingreiðt Sva scal sekia sem vm sár hin meire ef lyst verðr. oc scal aqueða ef maðr lysir þav drep er bein brot hafa fylgt. [d] Rétt er at lysa sár oc

a) = A. M., c. 13, S. 196.
b) = A. M., c. 11.
c) = A. M., c. 12.
d) = A. M., c. 16, S. 24[21].

1) *Saaledes.*
2) *Herefter skrevet* verðr, *men dette Ord derefter igjen overstreget.*
3) *Tilföiet.*
4) *Begyndelsesbogstavet* h *er skrevet ovenfor Linien.*

frum hlavp *vm* nott sem *vm* dag *oc* sva ahælgom
oc á langa fosto. oc lysa fyrir v. bvvm. [a] At eng
bva vanda til lysingar nema at leiðar lengð *oc* at
þeim se eigi a verc kend ne laga lestir. [b] Þar er
scolo lysa frum hlavp eða averc. þa er rétt at lysa
fra er atburðr gerðiz þaɴ iɴ sama dag oc þ
eptir. *oc*[1] þa .ii. daga þaðan fra *oc* tvær nætr.
lyst fyrir ena þriðio sol sem at queðr[2] i vpsogo e
er rett scilit er þar queðr at.

[c] Ef eigi verðr lyst frumhlavp þat er sar fylgð
verða þeir þa ølir til doms er averc hafa veitt o
þingreitt].

87.[3]

[d] Laga losto þessa alla er her ero talþir vm
vm sár oc drep *oc* vm frum hlavp oll scal lysa fy
bvom þeim er allir se rettir at leiðar lengð i .ix
quið fra vetvangi. *oc* scal lyst fyrir þriðio sol
fra er þeir sciløumz. [e] Þat er mælt. vm frumhla
oll vm handrán oc (s. 62, a.) felling oc ryscing oc ky
þav er eigi scylt at lysa ef þav fara einsamaɴ oc

a) *Hertil findes neppe noget ganske tilsvarende i A. M.*; jvf. c. 16, S.
b) = A. M., c. 21, S. 36[27].
c) *Suppleret efter* A. M., c. 16, S. 25[1].
d) = A. M., c. 16.
e) = A. M., c. 4.

1) *I Skindbogen:* iɴ sama dag oc þa not eptir. *oc* þa nótt eptir
2) *I Haandskriftet:* queðr er, *det sidste Ord ovenfor Linien. Maask*
der læses queðlt er. *I A. M. læses* queðr.
3) *I Capitlets förste Linie er en Plads bestemt til Overskrift, men Afs*
har senere glemt at tilføie saavel denne som ogsaa Capitlets Begyn
bogstav.

ecki fleira af a þeim vetvangi en heiman scal queðia til vetvangs bva ix. EN ef fleira geriz af þa scal lysa sem oNor frumhlavp oc metz þa til o hælgi. Lysa scal maðr frumhlavp öll oNor ef hann vill secia vm. [a] Þat er rett at maðr lysi frumhlavp ef hann vill ahond öllom þeim monnom er i anscota flocki voro þeim er til er hlavpit. ef hann þickiz eigi vist vita hveR hlióp. Ef maðr er eino sáre sáR oc scal einom manne þat sár ahendr lysa. eN ef hann er tueim sarom saR oc er rett at hann lyse þa .ii. monnom a hönd enda er rétt at hann lysi iii. monnom a hendr ef hann er iii. sárom sáR. eN eigi fleirom monnom þott hann se fleirom sárom sáR eN .iii. sva at þingfarar stoðve. Rétt er at maðr sele ihond öðrom manne ef hann villat lysa sár sit eða ser ef fleire ero eN eitt. Þat er mælt ef saR maðr er eigi at feR at lysa enda lysi sá rangt er til er fengiN oc ahiN cost at lysa í aNat siN oc scal[1] hann sva at lysingo þeirre fara[2] at hann scal up hefia for siná a þeim hálfom manaðe er hann er feR oc scal lyst hafa fyrir þriþio sol. þaðan tra er hann kemr til at lysa. enda er slict et sama ef hann hefir engi maN til fengit fyrir ondverðo at lysa. [b] Þat er mælt. ef maðr er omale oc scal sa maðr lysa er adile væri vigsacariNar ef hiN væri vegiN ef sa er þar. oc scal hann nefna vatta at þvi aðr at hiN ma eigi mæla eða sva ef hann mælir eigi af viti. EN ef sa er eigi þar oc er rett at lyse sa er vill.[3] Þat er mælt. ef honom

a) = A. M., c. 16, S. 255.
b) = A. M., c. 11.

1) Rettelse for sva; jvfr. A. M
2) De to sidste Ord ere skrevne i den omvendte Orden, men dette er derefter rettet ved Henvisningstegn.
3) Herefter er skrevet: Ef sa er eigi þar, men disse Ord derefter igjen overstregede.

batnar. oc a hann cost hvarz hann vill at hafa þ
ingina. eða lysa sialfr ianat sin oc fara sva at
sem aðr var tínt. ef hann selde lysing. [a] Þat er
ef maðr verðr vegin oc se þar sacar aðili. þa scal
lysa vigi oc hafa lyst fyrir .iii. sol. hann a cost
ahönd i. manne. ef hann vill enda er rétt (s. 62.
lysa iafn mörgom monnom ahendr þeim er at vo
beniar voro a enom davða. hann a at nefna va
beniom oc syna þeim beniar.[1] eigi eigo þeir þat a
hve margar voro. scal sva vanda benia vatta at
være i bva quið at tengðom við sacar aðilia. En
verða vattar nefndir at beniom. oc eigo hvarnir
scilia hvartvecia huerir sanir ero at beniom. e
margar beniar ero. [b] Þat er mælt. þar er þav aver
a davðom manne ef metaz mætte sem in meire
scal þar ben lysa. Þat er mælt. ef aðili verðr e
staddr oc er rétt at aðrir menn nefne vatta at beni
lysi. Þat er mælt. at aðile a cost at hafa þat e
men hafa vatta nefnda at beniom eða lyst ef han
enda er costr at hann hefe up för sina a enom
hálfom manaðe þaðan fra er hann spyr. hann
at lysa avðrom monnom ahond ef hann vill. oc sv
aðra menn til benia. hann scal lyst hafa oc nefnt
at beniom ef ografit er lic fyrir þriþio sól. þaða
er hann kömr til at lysa. En[2] hva quiðr a at
hue margar beniar ero, ef grafit er lik aðr enda e
at hann nyte þat af þvi öllo er aðrir menn hafa ti

a) = A. M, c. 18.
b) = A. M., c. 19.

1) *Punctum er tilföiet.*
2) *Gisning for Ef.*

er *hann* vill. allt *eða* sumt.[1] *Þat er*. ef rett lyst *er* eno meira sáre ahond m*anne oc geriz þat* at vígi siðaR *þott eigi verð*e vigino lyst a hond þei*m* eno*m* sama m*anne* þa er iofn socn ti*l* v*m* biorg h*an*s se*m* aðr. [a] *Þat er mælt*. ef m*að*r lys*ir* et meira sár þ*a*rs et miNa *er*. oc v*er*þ*r* þo ret*t* lyst et miNa sáret. eN þ*at* scipt*ir* v*m* elþi se*m* sáret reyniz. *Þat er*. ef m*að*r lys*ir* et miNa sár þ*a*rs et meira *er oc scal sva* sekia v*m* biorgina se*m* et miNa hafe v*er*it. eN ia*fn* mic*it* metz at õllo aN*a*rs se*m* aðr. [b] *Þat er mælt*. þ*a*r *er* m*enn* viNaz á at maNfundo*m* þei*m* *er* boendr v*er*ða við stadd*ir*. ix. *eða* fleire oc *er* rétt at lysa fir*ir* (s. 83, a.) þei*m* ix. b*vom* öllo*m* sama*n* ef þei*m* ero *eigi* a verc kend þot þ*eir* v*er*þe *eigi* vetva*n*gs b*var* enda er rett at lysa fir*ir* þei*m* vetva*n*gs b*vom* v. *er* næst*ir* búa vetvaNgino*m*. þótt þ*eir* se v*ið* nema þei*m* se av*er*c kend. *Þat er mælt*. ef m*enn* fiNaz á fiöllo*m* *eða* a fiorðo*m* þa *scal* lyst f*yrir* þriðio sol þ*að*an f*ra er* þ*eir* co*m*a af. Sva *scal* at lysingo f*a*ra se*m* nv v*a*r tint. huar þ*es*s *er* lögsegiendr *eða* lög siaendr ga*n*ga *fra* a hvarntveGia veg. En þ*at* ero lög segiendr *eða* lögsiaendr karlar þ*eir* er f*yrir* eiðe kvNo at hyGia xii. vet*ra* ga*m*lir *eða* ellre. *Þat er mælt*. þ*a*r *er* m*enn* ga*n*ga aNa*n* veg eiN f*ra* vígi þa *scal* vegaNdiN lysa vígi sam d*o*g*r*is ahond s*er*. ne*m*a h*ann* se afialle *eða* firðe þa *scal* h*ann* sa*m*d*o*g*r*is *er* h*ann* kö*m*r af. H*ann* sc*a*l ga*n*ga t*il* böiar þ*es*s *er* næstr *er* þ*eirra er* h*ann* hyGi ohæt*t* fiorve s*in*o af þei*m* söco*m* oc segia lögfosto*m* m*ann*e eino*m* eþ*a* fleiro*m* oc q*ue*ða a þ*es*sa lund at. Fundr occaR v*a*r *scal* h*ann* q*ue*ða *oc*

a) = A. M., c. 16, S. 23[10].
b) = A. M., c. 20.

1) *Punctum er tilföiet.*

nefna hiɴ *oc* segia h*v*ar v*ar*. Ec lysi sár þav m*er*
oc þaɴ a v*er*ka alla*n* er a h*onom* e*r* uɴiɴ.[1] ec
ef at sáro*m* g*er*iz. eɴ vig ef at[2] vigi g*er*iz. Ha*n*
hylia hræ ef h*ann* ge*n*gr f*ra* ma*nn*e davðo*m*.
h*v*arke æte fuglar ne dýr. h*ann* sc*a*l segia h*v*ar
Þ*at* e*r* m*ælt*. ef h*ann* hylr e*igi* s*v*a hræ at þ*at*
fiorbav*gs* *garð* *oc* er þ*at* ste*f*no soc. oc sc*a*l
ix. b*va* aþ*i*ngi. þa e*r* næst*ir* e*r*o hræv*m*. Þ*at* e
ef hiɴ sare m*aðr* ge*n*gr siþ*an* or d*rag* e*ða* le*n*
seg*ir* sialfr f*ra* fundi þ*eirr*a öðro*m* m*onno*m *oc*
þa scylldr at lysa. Nu ma eɴ sare e*igi* fiɴa logfast
s*v*a at h*ann* mæli við þót*t* h*ann* ga*n*gi ör dr*a*
leng*ra*. þa sc*a*l sá er sár hef*ir* veit*t* h*onom* lysa sa*n*
er h*ann* spyʀ davða hins f*yrir* b*vom* þei*m* v. er þ
h*onom* næst*ir* e*r* h*ann* fregn davða hins. Þ*at* e
ef h*ann* lys*ir* aɴa*n* veg eɴ ɴv e*r* talt oc metz
morð. at þvi (s. 63, b.) at hiɴ fellr þa e*igi* oheilagr
e*r* h*ann* hef*ir* aðr t*il* saca gert enda eigo e*igi*
at metaz.

88. v*m* morð

[a] Þat e*r* m*ælt*. ef m*aðr* myrþ*ir* maɴ *oc* v*arð*
sco*g* *gang*. eɴ þa e*r* morð ef m*aðr* leyn*ir* e*ða* h
eða ge*n*gr e*igi* i gegn. [b] Þ*at* e*r* m*ælt*. ef[3] m*að*
lostiɴ s*v*a at e*igi* v*er*ðr lyst e*ða* e*r* h*ann* sa*m*vist
þaɴ e*r* h*ann* lavst. oc deilir við h*ann* svefn oc m

a) = A. M., c. 49.
b) = A. M., c. 20, S. 331[3].

1) *Punctum er tilføiet.*
2) *Synes først at være blevet skrevet af.*
3) *f er skrevet ovenfor Linien.*

verc. sva at hann væri feR abrott. oc a hann þa eigi at taca rett or fe hins. þat ero viii. avrar ens fimtatcgar lögavra eN iofn er lög socn til. at avðro sem aðr nema sa maðr se er eigi a sialfr forrað saca siNa. hvatki er til þess gengr. [a] Þat er mælt. ef maðr lysir siálfr sár sin oc verþr þat at vigi siðaR oc a sacar aðile at lysa þo vigi ef hann vill oc nefna vatta at beniom. oc lysa öðrom monnom ahendr ef hann vill. eN aðr se lýst. [b] Ef maðr eltir hross undir manne sva at hann fellir ofan. slict er oc ef hann elltir klyfia hross eða fælir smala eða hucrngi veg er hann feR þess at er hiN fellr ofan af þvi oc varðar fiorbavgs garð ef hann kömr standandi niðr oc scal stefna heiman oc queðia ix. bva a þingi. Ef maðr lystr hross undir manne oc varðar þat fiorbavgs garð ef quiðr beR þat at haN villde maNiN drepa þott hann haldiz abaci. oc scal queðia bva heiman oc metz sem[1] frumhlavp. Ef hross þav fera maN af baci er aNaR maðr ferr með hvartz þav ero undir klyfiom eða eigi eða fellr hann fyrir þótt hann standi aðr eða gangi oc varðar þat fiorbavgs garð þeim er með hross ferr. eN scog gang ef honom bleþir eða lemsc hann oc scal queðia ix. bva a þingi. EN ef maðr fær bana af þa scal queðia bva heiman. [c] Ef maðr fælir hross at manne eða navt eða avNor kyquinde til þess at hann verþi undir fótom eða stangaðr eða drepiN oc varðar fiorbavgs garð ef maðr fellr eða verðr blátt eða ravt

a) = A. M., c. 19, S. 30[22].
b) = A. M., c. 69.
c) = A. M., c. 73, S. 118[18].

1) Tilföiet; Jfr. A. M.: metz sem onnor frumhlavp.

eptir *eða* bleþir oc scal *queðia* vetvangs *bva* ix.
[a] Ef *maðr* visar at manne olmom hunde *eða* ale
varðar fiorbavgs *garð* ef ecki verðr mein at.
gang *varðar* ef asýnt verðr *eða* fellr hann oc
vetvangi *bva* *queðia* eN þaðan (S. 64, a.) er
visat ef eigi verðr mein at. Nv fær maðr hiN
af *eða* bana *eða* orkumbl af dyrom hvergi er e
hross *eða* navt hundr *eða* biorn. þa *varðar* þ
er til meins styrðe sem hann sjalfr hefðe a vNit.
scal at öllo sokia enda verþr hann o heilagr oc
doms þegar er lyst er. [b] Þat er mælt ef manne er
at eigi er asynt a honom oc er eigi ben a honom
hann eltr avatn *eða* fyrir biorg *eða* kyrctr
barðr. *eða* hueriumgi davða er þeir deyða hann
hann fær af þeirra völldom bana. enda verðe ho
asynt. þa a eigi fleirom monnom ahendr lysa eN
vigi sva at þingfarar stöðve þott fleire hafe at veri
er mælt. at sa maðr er lysir frumhlavp ahond
eða sár *eða* drep *eða* víg. hann scal nefna ser
eða fleire i þat vætte. at ec lyse lög mæt frumhla
N. N. oc nefna þaN er hann hliop til. oc sva þaN
lysir fyrir. oc ec lyse löglysing. oc a hann cost
hann vill at hafa feiNi lysing hvartuecia frum
þaN averca er af þvi frumhlavpi geriz oc queð
averki[1] fylgt hefir hvarz verit hefir drep *eða* sár
þa eina sökena or gera ef hann vill lysingina
enda er costr at lysa ser hvárt frumhlavp oc þa

a) = A. M., c. 75, S. 118[3].
b) = A. M., c. 20, S. 34[1].
c) = A. M., c. 21.

1) *Tilföiet; jvfr. A. M.:* hver averk fylgt hafa.

er iþvi frumhlavpe gerizc oc scolo þa ii. sacirnar. Sa maðr er lysir sár eða drep. scal nefna vatta ii. eða fleire at hann lysir sar eða drep löglysing. oc queða á hver averc ero hvarz er heilvnd eða holund. eða merg und. eða þa er hann særðe hann þvi sáre er at beu gerðiz þa er hann fecc[1] bana. hann scal nefna hvarntuegia þaɴ er a var uɴit oc sva þaɴ er hann lysir fyrir. oc lysa löglysing. Rett er oc at hann lyse fyrir öllom bvvm saman þeim er hann nair fundenom i einom stað oc hann vill fyrir hafa lyst. enda er rétt at hann lyse fyrir ser hueriom.

89. vm mala til bunað.

[a] Um sacir þær allar er her ero talðar vm sár oc vm vig oc þá laga lösto alla er a þeim vetvangi goraz er a uɴin verc verþa með monnom bæðę í (s. 64, b.) raðom oc til för oc at vist oc fyrir stöðo. þar scal queðia til vettvangs bva ix. heiman. Huar þess er maðr drepr maɴ oc er þat stefno söc oc scal queðia til xii. quiðar þaɴ goða er sa er iþingi með er sottr er oc queðia aþingi nema alt være a einom vetvangi drep oc sár. þa scolo vetvangs bvar scilia hvartuegia. Ef maðr hefnir drepi dreps a enom sama vetvangi oc bregðaz þeir frumhlavpe við oc eigo vetvangs bvar .ix. at scilia hvaʀ fyʀe hliop. enn xii. quiðir eigo at scilia vm drepiɴ. Ef maðr hefnir drepi dreps a öðrom vetvangi oc eigo xii. quiðir at scilia vm drepiɴ eɴ hann scal queðia heimilis bva sina .v. til biarg quiðar ser hvart fyʀa var drepit. Þar er maðr

a) = A. M., c. 22.

1) Tilføiet.

hefnir vigi dreps eða sárom a oðrom vetvangi. þa
vetvangs hvar scilia vm vigit eða vm sáren eN .xii.
vm drep. Þat er mælt. at vegande scal queði
biarg quiðar hva v. or þeim ix. vetvangs bývm er
báro vigit eða sáren hvart[1] fyR var at hann fecc dr
hann vaN a enom vegná eða enom sára. Nio vetvan
scal queðia vm averc öll þav er her ero tind. Þ
mælt. at þa scal queðia hva er réttir ero at te
við þa alla er averc ero kend oc við sacar aðilia.
ero iquoð rangir þeir er ero næsta broðra sacar aðil
nanare eða sva hinom er söc er ahendi. Ná mág
ero oc rangir ef maðr a moðor manz eða dotto
systor. Guðzifiar iii. sa er helldr manne vndir
signing eða vndir vatn eða vndir byscops hond.
scolo sva hvarir at socom réttir sem at frændsemi.
er vegnar sacar ero. [oc scal við þaN maN
sökom ryðia er kosinn er til veganda at lögom. e
við fleiri menn þott at vigi hafe verit. Sa maðR er
i quiðom er kosiN er til veganda iafnan siðan við
aðilia oc frændr hans. oc magaR hans iii. sva nánir
tvecio sem aðr var tínt. En sva scal at herom[2] fa
þa menn. at telia scal frændsemi með þeim er qua
oc veganda. oc með aðilia oc enom vegna. oc scal
þat undir þegn scap siþan at su er frændsemis tala

a) = A. M., c. 24.

b) *Suppleret efter* A. M., l. c., S. 41[4] *og* (*fra* Maðr scal) S. 40[18]. *I*
bogen: þar er vegnar sacar ero. (*her fölger en Character, d*
læses aN = anar — a *og* N *slyngede sammen — men udentvivl bl*
vilkaarlig Betegnelse). scal eigi ryðia *o. s. v. Det har forekom*
naturligst at antage, at disse Ord kun ere Begyndelsen og Slutning
Sted, hvis Supplering uden Tvang frembyder sig i de anförte Steder

1) *Rettelse for* hvar.

2) *I den arnam. Udgave læses:* at (hvörom) (ruþningi) fara.

oc rétt er þa er talit. með hvarom tuegiom. En þær sakir ero með þeim er quaddr er oc aðilia oc scal nefna þa báða. Maðr scal quið ryðia við siálfan sec at frændsemi oc at mægðum]. scal eigi ryðia at guðsifiom við sic sialfan. Buar ero iquoð réttir þott þeir hafe a vetvangi verit ef þeim ero eigi lestir kendir aþeim vetvangi. Ef maðr býr söc ahond manne firir þvi at hann vill hann or quiðom raða. en eigi af þvi at hann hygi hann at söc sannan. (S. 65, a.) oc varðar þat fiorbavgs garð oc a sa maðr soc þa er með fer með frumsökena þa er sia gøriz af. Þat er stefno söc oc scal queðia til heimilis bva ix. aþingi þes er sóttr er.

[a] Þat er mælt. at þa scal bva queðia er fe eigo sva at þeir eigo[1] at giallda þingfarar cavp. En þeir eigo at gialda þingfarar cavp er sculda hiona hvert hefir havfot kú sculda lavsa eða ku gilde eða net eða scip oc bús boluti alla þa er þat bu ma eigi[2] þermlaz. Sculda hiu hans ero þeir menn allir er hann afram at føra oc þeir verc menn er þar þurfo fyrir at vina. [b] Einvirke er réttr iquoð ef hann a sva fe at scullda hiona hvert hliote .ii. kv gillde. Sa er eigi einvirke er hann tekr man at fardögom til ii. missera vistar. oc hefir vm alþingi varlman xii. vetra gamlan eða ellra sva hravstan at se matlavne eða betr. Of quaþir þær allar er queþia scal fyrir fardaga oc er hann þvi at eins einvirke ef hann hefir haft et fyrra sumar svein þan. er þa se með honom xii. vetra gamall eða ellre.

---

a) = A. M., c. 25.
b) = A. M., c. 26.

---

1) *Ordene* sva at þeir eigo *ere skrevne to Gange.*
2) *Tilføiet.*

Ef .ii. menn[1] bva i eino húse oc er rétt at
þa baða ef þarf. En þan er nær er ef eigi þarf
Nv ef þeir hafa ein smala man báþir oc eigi fleire
þa er einvirke hvartveggi þeirra. En ef anar ein
han þa er sa réttr iquiðom. Ef ii. menn eigo bv
oc er anar landeigande en anar leigo maðr. þa
queðia landeiganda. Ef ii. landeigendr eigo bv.
eða .ii. leigo menn. þeir er rettir ero i quoð. han
þan queðia er meira a i bve. En ef þeir eigo iafn mic
þa scal queðia þan er hann vill af hváromtveggiom
þeir hafe engi huscarl. Ef ii. menn eigo bv sama
er gialda eigo þingfarar cavp oc hafe eigi huscarl
anar þeirra iquoð réttr. þa scal hin gegna costnað
öllom er til þarf at þeim luta (s. 65, b.) sem hann
ef hann er mat lavne eða betr. Þan man scal eigi
er eigi er þingfor. Sa maðr er þingfor er ha
riða fullom dagleiðom oc taca hross sítt a ác fangi
feta leið ein saman þar er honom er kunt. Þat
þa er eigi rett at queðía hann ef hann hefir þat
er eigi þickir þess bata at ván a þvi mele at han
þingfor verða. [a] Fyr bu oförs manz er rett at
þessa menn fiora. ef þeir ero heimilis fastir með
Ein er sonr manz.[2] ii. stiup sonr. iii. námágr sa er
hans. en en .iiii. lögfostre sá er boanden hefir
þvi at eins ero þeir rettir ef þeir ero sva til[3]
comnir oc sva hyggiande bornir at þeir se rétti
heyiendr fyrir þeim socom enda scolo þeir hvar

a) = A. M., c. 27.

1) Skrevet menn .II., men Ordenen derefter forandret ved Henrisnin
2) Punctum er tilföiet.
3) Tilföiet.

réttir at tengðom oc at soçom boandin oc sa þeirra er þeir queðia. Þat er lögfostr er maðr tecr við manne .viii. vetra gömlom eða yngra oc feðe til þes er hann er xvi. vetra gamall. Þeir menn ero oc réttir enir sömo at queþia fyrir kono bv sem fyrir ofers manz. enda er réttr boande hennar en v.tt ef hann er þar heimilis fastr með henne. Þat er mælt. þar er býr ofer maðr eða kona vm þat þeirra er hefir griþ man vm alþingi er quoðen tecr til. þan er til ii. missera var tekin. oc se hann mat lavne eða betr. en þa comi ut nockor þeirra manna er þingheyiande er fyrir bu þess þeirra er queðia þarf oc er rett at queðia þan ef hann komr fyr út en quoðen se up hafið. enda. se hann þar heimilis fastr. Ef maðr ifar vm hvart maðr se réttr iquiðom eða eigi. þa scal hann nefna ser vatta ii. eða fleire iþat vætte. at ec spyr þic oc nefna hann hvart þv ser rettr þingheyiande eða eigi. eða hvart hann eigi at gegna logscilom fyrir bv sitt. eða fyrir ofers manz bv́ eða kono bv́. ef þess þarf helldr at spyria. spyria[1] logspurning. Honom er þa oc rett at scipa quoðeni sem hin svarar. en sa verðr utlagr iii. morcom hvártz er at hann lýgr eða varar engo oc (s. 88, a.) a sa þa söcena at sokia er hann purþi.[2] ef sa vill eigi sokia. þa abuin sa söcena er quaddr er istað hans. en ef hann vill eigi þa scal sa sokia er sott vill hafa bv́ana. oc scal queðia til v. heimilis bva a þingi þes er sottr er. Huar þess er menn queðia bva heiman oc sitia feðgar fyrir oc þott anar ein eigi ibue þa er rétt at queðia hvarn er vill þa er rettir ero baþir. oc queðia en ellzta sona hans ef þeir ero fleire en ein.

---

1) Gissning for spyrning.
2) Punctum er tilföiet.

rétt er þótt sa leyse quiðiɴ af hende er til þings
þoat hiɴ hafe quaddr verit er heima sitr.- eɴ þa
sokia vm heima setona er quaddr var. ef hvargi þei
eɴ við þaɴ þeirra er sócnen er afer kemr hvatke
bilar siþan. Þat er mælt. at quoð scal up h
morgineɴ oc queðia huern at avðrom til þess er
ero allir. scal hann a einom degi queðia alla ef
orka. Maðr a at queðia bva nio. Þar er menn
frumhlavpom við. oc scolo þeir ena sömo bva
er siðaʀ hefia upp quoðena enda eigo þeir hruð
Ef menn bregðaz við bva quoð. oc fara at sinom
huárir at oc hittaz þeir þa ero hvarir tveɢio scy
segia hveria þeir quoddo oc sva þat hveria þeir
at queþia. Þat er mælt at þeir eigo eina bva
queðia enda eigo þeir hvarirtveɢio ruðningar vm
er þeir quoddo er siðaʀ quoddo. Ef þeir hittaz o
þeir eigi a sáttir hveriom bvnom scal við avka þ
hvarigir hafa aðr quadda. oc eigo þeir firir quoð
er fyʀe hófo vpp quoðna. oc eigo þeir at raða e
hofðo bva quadda. þa er þeir fundvz. Eɴ ef þe
iafn marga bva quadda enda scilr þa a hvarir fy
til. oc eigo þeir ix. vetvangs bvar at scilia er r
verða vm frumsokena iquiðnom hvarir fyʀe hofo up
oc verða þeirra mál ónyt er quiðiɴ beʀ ivanhag.
hittaz þa er sva mioc hafa þeir hvarirtueɢio framat
iɴe at fleire verða quaddir allz vm þaɴ vetvang eɴ
þeir queðia hvarir eptir avðrom sem mælt er. þa
hinir (s. 68, b.) er siðr átto fyrir quoðiɴi at ráða
þeir funduzc fara til huss at þeirra bvaɴa er þe
einir quadda oc nefna ser vatta. at þeir nema a
quoð þa. af þvi at þeir ero fleire heiman quaddir
vm þaɴ vetvang. oc mæla sva at logfastir menn

oc fara sva með þvi male sem með quoðeNi. Ef þeir gera eigi nema[1] quoþena af bvnom þa verða onýt mal þeirra öll þav er þeir hafa vm quatt. enda varðar bunom ecki heima setan ef quiðriN beR þeim vanhag at þeir hefe siðaR quoðna vpp. enda þo at hinir nemi quoðna af sínom buum er eigi væri scyldir til nema villde. þa verða þó malin hiNa ónyt er quiðriN beR vanhag lengr er þeir gerþo eigi nema quoðna af sinom[2] buum. fyrir iii. sol þaðan fra er þeir voro quaddir. Ef þeir verða asattir hvarir quoðna eigo at taca af búnom. þa eigo þeir at raða af hueriom þeir scolo taca quoðna eða hueria hinir scolo queþia. Þar er þeir verða a sáttir huarir quoðna scolo taca af bunom oc verðr þeim eigi at sacar spelli þott þeir queði fleire bva fyrst eN ix. ef þeir geta þo numna af þeim quoðna er vm fram ero fyrir iii. sol. [a] Söciendr verða vtlagir iii. morcom ef þeir leyna quoðiNe. eða liuga til ef þeir ero spurþir. enda verða onýt mal þeirra öll þav er þeir hafa vm quatt. Bvum varðar fiorbavgs garð ef þeir segia eigi hvart þeir ero quaddir eða eigi oc sva ef þeir liuga til. en þeir er siðaR queþia ef þeir vito eigi hveria hinir quoddo. oc er þeim rett at queðia þa er þeir hyggia rettasta. Ef maðr duelr quoð sina eða hrapar meiR til þess dags er hann veit at aþrir menn vilia þaN dag bva queðia fyrir þess sacir at hann vill glepia i þvi sacar þeirra eN hann spillir söc þeirre er hann queþr vm. oc varðar honom þat fiorbavgs garð. þat er stefno soc oc scal queðia til ix. heimilis bva a þingi þes er sottr er.

a) — A. M., c. 28, S. 529.

1) Først skrevet nēna, men derefter er n underprikket.
2) Gisning, i Overensstemmelse med A. M., for hinom.

[a] *Þat er mælt.* þars *maðr* vill *queðia bva*

[b] Ef *maðr queþr bva* heiman *vm* fardaga. [e

oc scal hann þa bva queðia er um alþingi hafa buit

böium er hann queðr ef þeir lifa oc ero samlendir.

scal þa a þeim boium queþia. þoat þeir se a brot

oc scal lysa quoð firir þrimr].

[c] Ef lið er *gert* amot þei*m* mo*nno*m.

90.

(S. 67, a.) [d] Sex ero konor þær e*r* m*aðr* avigt *vm*. Ein

m*anz*.[1] ii. dótt*ir* m*anz*. iii. moðir m*anz*.[2] iiii. er

v. er fost*ra* su e*r* m*aðr* hef*ir* fødda.[4] vi. er fo

e*r* maɴ hef*ir* føddan. *Þat* e*r* m*ælt*. ef *maðr* I

þ*ar* e*r* aɴaʀ *maðr* brytr kono þa ti*l* svefnis e

a vigt *vm*. þ*ar* a þei*m* vetva*n*gi *oc* hafe h*ann* fell

oc látet afallaz oc a h*ann* þa vigt *vm* þ*ar* a þei*m*

eða s*v*a ef h*ann* fiðr h*ann* i sama sæing konoɴe

þav huile bæðe sama*n* af þ*v*i at h*ann* villde misr

h*an*a drygia. oc a *maðr* þ*ar* vigt *vm* ihvaro*m*tve

þot*t* misreþan hafe e*igi* tekiz. Þar e*r* *maðr* vegr

cono *eða* viðr a m*anne* e*r* e*igi* hef*ir* tekiz misre

v*a*r ti*l* stýrt þ*ar* e*igo* ein*ir* vetva*n*gs b*v*a*r* at scili

tveɢia *vm* vigit *eða* *vm* þav a v*erc* se*m* ero *oc*

---

a) *Dette Sted har neppe noget fuldkomment tilsvarende i A. M., hv kunde suppleres (jvfr. A. M., c. 23, der begynder med Ordene:* vill bva queðia oc scal hann nefna ser vatta *o. s. v.)*

b) *Suppleret efter* A. M., c. 84, S. 126[20]; *jvfr. iövrigt* c. 81.

c) *Det her antydede Sted, hvortil noget tilsvarende ikke synes at fi arnamagn. Haandskr., er udentvivl det samme, som læses fuldstæ foregaaende,* c. 77, S. 128[9].

d) = A. M., c. 31.

1—4) *Punctum er tilföiet.*

þat er hann vill til ohælge enom vegna lata fora. En þar er misroðan tócz. oc eigo vigs vetvangs bvar at scilia vm vig eða vm a verc. þav er ero en aðrir vetvangs bvar vm leg orð. þeir er þar ero næstir nema alt hafe a einom vetvange verit oc scolo þa enir sömo bvar scilia hvartveGia vm helgi manz oc ohelgi. Þat er mælt. at þar er maðr vegr man vm þa cono er maðr a vígt vm en anaR maðr er leg orðz sacarenar aðile oc vill sa eigi sokia söcna þa er rett at sa bvi til socina[1] er vigit hefir vegit oc soke þat mál eða sele avðrom manne sva sem[2] hann se réttr aðili at. Þeir menn er veria socna scolo fyrir þa menn er at vigi hafa verit með veganda eða fyR hann sialfan. Þa scolo þeir queðia til biarg quiða allra v. vetvangs bva þa[3] er næstir voro vetvangi iþan sócnar quiðin er abeR vigit eða sáren vm þat sem þeir vilia honom til ohelge lata fora eða til varna hafa. Ef maðr hefir vegit man vm kono er hann avigt vm. oc scal hann stefna enom davða manne oc mæla sva. Nefne ec iþat vætti. at ec stefni honom vm þat sem hann ræðr a at queþa.[4] tel ec sect fe hans allt. tel ec hann ohælgan hafa fal-(S. 67, b.) lit oc eiga eigi kirkio lægt af hann vill sva at queþa. oc queþa á hvar hann stefnir til þings. hann a oc at stefna honom til scogar ef hann vill þat. oc telia oheilög sár hans ef hann er lifs.

---

[1]) *Ordene* þa er rett — socina *ere tilföiede i Overensstemmelse med A. M.*
[2]) *Ordene* sva sem *ere tilföiede efter A. M.*
[3]) *I Skindbogen:* queðia biarg quiðar alla vetvangs bva o.s.v., *hvilken Læsemaade, der upaatvivleligt maa ansees corrumperet, vi have rettet i Overensstemmelse med A. M.*
[4]) *Punctum er tilföiet.*

91.

[a] Þat *er* m*ælt*.[1] ef yngri m*aðr* vegr maɴ eɴ xii.
gamall *oc* v*erþr* hann[2] e*igi* lögsecr v*m* vígit eɴ
h*ans* sc*o*lo h*ann* gialda niðgiolldo*m*. Ef yng*ri*
viðr a m*anne* eɴ xii. vet*ra* gamall þa á *maðr*
h*ann* ór hofðe[3] *ser* se*m* þa m*u*ndi h*ann* ef h*ann*
fostri h*ans* e*ða* faðir. *oc* sc*a*l h*ann* e*igi* orku*m*bl
o*m* g*e*ra. Eɴ ef eɴ vaxne m*að*r veit*ir* h*onom* o
*ver*ðr hiɴ v*n*gi m*aðr* e*igi* oheilagr.

92. Vm vaða verk

[b] Þat *er* m*ælt*. at e*n*gi sc*o*lo *ver*ða vaða *ver*
sécz sa m*aðr er* avapne heldr. ef h*ann* heldr kyʀ
aɴaʀ hrape avapn h*ans* oc sceíniz. h*v*ar þ*es*s er þ
q*u*iðr at h*ann* vilde e*igi* at hiɴ sceindiz á. H*v*arg
maðr hef*ir* co*m*it vapne s*ino* þa secz h*ann* e*igi* þo
m*að*r sceiniz á. *oc* hafe h*ann* e*igi* sialfr ahaldit
beʀ q*u*iðr at h*ann* vilde e*igi* scaða h*ans* af[5] oc[6]
hafðe þar co*m*it. vapneno *er* h*ann* vette engo*m*
scaða af. Eɴ þa biarg q*u*iðo alla sc*a*l taca or þei*m*
quið er h*ann er* vi*ð* sóttr. oc taca v. b*va* or. Ef

a) = A. M., c. 32.
b) = A. M., c. 34.

1) *Ved Feilskrift i Skindbogen* m̄ (=maðr), *men* r *er derefter overstre*
2) *Tilfölet.*
3) *Læsemaaden* hauþl *i A. M. er udentrivl enTrykfeil for* havfðl, *d*
ensstemmende med vort Haandskrift, læses i den arnam. Skindbog.
4) *Imellem* g *og* e *i dette Ord staaer en Figur over Linien, der ligner*
5) *Herefter skrevet:* oc hann hafðe hann eigi sialfr a haldit
beʀ quiðr at haɴ vilde eigi scaða hans af, *men disse Ord*
efter igjen overstregede.
6) *Tilfölet.*

festir vapn sitt þar er sialft fellr ofan. oc fae maðr scaða af oc abyrgiz sa er up feste. [a] Hvar þess er maðr gengr[1] til fangs at vilia sinom eða leics oc se hann eigi lengr at en hann vill. þa scal hann sialfr sic abyrgiaz ef hin vill honom eigi mein gera nema hann fae orkumbl eða bana oc metz þa sem engi leicr se.

93. vm ora verk.

[b] Þat er mælt. ef on maðr viðr a manne oc scal þat þviat eins ora verc meta ef hann hefir unit aðr a sialfom ser þav averc er hætt voro við bana eða orkumblom oc verþr þo þviat eins óra verc ef hvar vilia sva borit hafa. Þat er mælt. þar er ora verc bersc oc er sa maðr o oll[2] til doms en hann verðr þa iafn secr vm a verc sem o on maðr at öðro. (S. 68, a.) en þar eigo menn at sættaz á fyrir lof fram.

94. aðilþir

[c] Sonr manz er aðile vig sacar xvi. vetra gamall. eða ellre frials borenn oc arfgengr sva hygin at hann kune fyrir[3] raða. Ef eigi er sonr til eþa er ore en sva þa a faþir þar næst. þa á bróþir samfeðre þar næst. Þa á broþir sammoðri þar næst. Ef breðr ero fleire samfeðra

a) Til dette Sted, der udentvivl er Kilden til den norske nyere Landslov IV, 13, og Jónsb. Mannh. 13, jvfr. Chr. V. L. 6—11—6, synes intet tilsvarende at findes i det arnam. Haandskrift.
b) = A. M., c. 33.
c) = A. M., c. 35.

1) Skrevet ovenfor Linien.
2) Istedetfor o oll læses i det arnam Haandskrift oll.
3) Det arnam. Haandskrift tilføier erfð.

oc eigo þ*eir* all*ir* iöfno*m* höndo*m* þ*at* e*r* þeir
Ef sum*ir* vilia sekia eɴ sum*ir* sættaz á oc a sa a
sekia vill ti*l* fullra laga. Þ*at* er m*ælt* at rett e
þvi all*ir* mal ti*l* *oc* þarf engi þ*eirra* avðro*m* at s
ef þ*eir* vilia all*ir* ti*l* fullra laga sekia. *oc* a v*m*
soc at de*ma* þei*rra* er ti*l* fullra laga vilia sekia
iɴ ellre broþ*ir* selr söcna öðro*m* ma*nn*e en iɴ
sialfr *með*[1] *oc* a v*m* þ*es*s söc þa at de*ma* er
með. þot m*aðr* hafe handselda söc af iafn náno
tecna se*m* sa aɴaʀ aðiliɴ er sættaz vill á. *oc*
ha*ns* söc þa dö*ma* ef h*ann* vill heldr ti*l* fullra l
eɴ aðiliarn*ir* þ*eir* er sialfir f*a*ra *með*. Þes*ir*
ti*l* aðilþar talþ*ir*. Eptir breþ*r* er sonr lavngetiɴ
broþ*ir* lavngetiɴ sa*m*feðre. þa broð*ir* lavngetinn s
Ef e*igi* er*o* þes*ir* me*nn* til. þa a söcina eɴ nán
f*r*ialsboreɴa *oc* arfge*ngra* *oc* sa*m*lend*ra*. Ef fle
e*r*o ia*fn* nán*ir* þa sc*a*l sa raða e*r* sekia vill.
e*igi* ræðr alldr *með* ia*fn* náno*m* mo*nno*m nema
Vig söc *oc* s*v*a betr hv*er*fa s*v*a ikne ruɴa se*m*
.i. m*aðr* se or avðro*m* eɴ fleire or oðro*m* kneru
er at sonr seke vigsöc xii. vet*ra* gamall oc ere
vet*ra*. ef aðili lofar. en e*igi* þarf h*ann* at taca þ
avðro*m*.

[a] Eckia asialf e*ða* mær xx.

[b] Ef sacar aðile vill e*igi* sekia retta fars sö
iɴ ungi m*aðr* a. eɴ xvi. vet*ra* gamall. þa sc*a*l

---

a) *Det her antydede Sted* (= A. M., c. 66) *læses fuldstændig lig*
S. 170.
b) = A. M., Festa-þ. c. 35, I, S. 381[24].

---

1) *Ordene* sialfr með *ere først blevne skrevne i omvendt Orden,*
efter er blevet rettet ved Henvisningstegn.

om unga manne er hann er xvi. vetra (s. 88, b.) lre at taca up söc oc scal hann sva til bua sem hann ny spurða ef hann veit at hiɴ hefir afglapat rir honom. Rett er at hann seli þá söc ef hann ðrom. a Ef maðr er eigi fulltiði enda geriz söc sv er er aðili at ef hann eigi alldr til. þa asa karl maðr nanastr er fulltiði. Ef sa hefir huarke socna sótta da ne til búna eɴ v.ta dag vico er fyrstr er isumre eɴ ungi maðr er orðiɴ xvi. vetra gamall. þá a eɴ aðr soc sina at sekia oc at sættaz á. [b] Ef utlendr nóreɴ verðr vegiɴ.

Ef víg geraz a alþingi.

Ef uɴit er a yngra manne eɴ xvi. vetra gemlom. sa maðr aðile er vig sacar væri ef eɴ ungi maðr egiɴ. Rett er at eɴ ungi maðr seki sialfr söc þa lofar oc þarf hann eigi at taca söc af avðrom manne. a maðr verðr vegiɴ er eigi er comiɴ i ætt at logom ann se kendr nokorom manne at syne. þa eigo frendr vigsocna oc sva betr enda feʀ sva erfð. ɴit er aþeim manne. er fulltiðe er at aldri[1] er sva yɢiɴ. at hann a eigi foʀað fiar sins. oc a sa söc r er mælande máls hans. Sua scal fara vm þær allar er við hann ero gervar sem nv var tint vm

---

A. M., c. 70, S. 112[22].
her antydede Sted er udentvivl det samme, som læses fuldstændigt lige enfor, S. 170[4].
dette Sted muligen har sit tilsvarende nedenfor S. 478[1] (= A. M., c. 52, 2[21], hvor Redactionen er mere udförlig) jfr. S. 170[9], maa lades uafgjort.
A. M., c. 70.
A. M., c. 71.
A. M., c. 70, S. 112[7].

---

evet þeim manne er sva er ohygiɴ. er fulltiðe er at aldri, men enen af disse Ord er derefter forandret ved Henvisningstegn.

averkin.[1] [a] Eckia asialf oc mær tuitög *eða* ellre a
f*yrir* söcom sinom ef blavpit er ti*l* þeirra *eða* vei
en mini h*v*art se*m* *þær* vilia selia *eða* sættaz á.[2]
eigi mina en lögrétt. [b] Ef utlendr *maðr* norön e
noregs *konvngs* veldi h*er* q*u*angaðr al*an*ði *ver*ðr
þa eigo þ*eir* m*enn* vig söc ept*ir* h*ann* er ætti ept*ir* k
ef ho*n* v*æ*ri vegin.

[c] Þriðia brøðra *eða* nanare m*enn*.

[d] Ef *maðr* *ver*ðr[3] vegin eða omale.

95.

[e] Ef kona m*anz* *ver*ðr vegin su *er* h*ann* a born
ti*l* arfs alen *oc* *ver*ðr boanden konoNar (S. 69, a.) vig
þ*eirr*ar aðile. Ef kona su a sono til arfs alna oc se
fulltiðe oc *ver*þa þ*eir* vig sac*a*r þ*eirr*ar aðilia ia*fn*t
boande *con*oN*a*r enda eigo þ*eir* hálfar bøtr huári
aðra. Ef e*igi* e*r* sonr oc lif*ir* faðir konoN*a*r *eða* b
sa*m*feðre. oc *ver*ðr aNaR þ*eir*ra þa vigsac*a*r þ*eirr*ar
at helmi*n*ge. vi*ð* boanda konoN*a*r. Ef þ*es*sir m*en*
e*igi* ti*l* þa a boandiN koNoN*a*r socna. eN ef aN*a*R
þ*eir*ra lif*ir* e*r* s*v*a scylldr e*r* koNoNi at ti*l* arfs v*æ*ri
ilögo*m* oc asa bötr halfar vi*ð* boanda koNoNaR. E
maðr at vega at kono þ*eir*re e*r* kuict barn hef*ir* i

a) = A. M., c. 66.
b) *Hertil findes intet tilsvarende i A. M.*
c) *Til det her antydede Sted kan neppe med Sikkerhed noget tilsvarend[e] vises; jfr. maaskee nedenfor S. 173*[28] (A. M., c. 37, S. 76.)
d) *Dette Sted er udentvivl det samme som læses nedenfor S. 178*[1] (A. M., S. 92).
e) = A. M., c. 35, S. 68[18].

1 *og* 2) *Punctum er tilføiet.*
3) *Skrevet to Gange, men overstreget paa det sidste Sted.*

on hafi *ser til* ohælgi uɴit *eða* hon se sek oc fellr
a *eigi* cheilög. **Ef** kona su er *með* barne q*u*iko *er*
er. þa *ero* tuær vig sacarn*ar* *oc* sc*a*l su söc v*m*
vigit *sva* fara sem aðrar vig sacar. [a] **R**etr allar
gsac*ar* eigo arftoco m*enn* h*v*art *sem* þ*eir* ero karlar
nor hu*er*gi *er* söc söc*ir* eða hu*er*gi *sem* aðile er.
sa réttr seliande *er* rét*t*r *er* sokiande. [b] **M**oþ*ir*
ng af vigs bót*om* ept*ir* born sin scirborin *við* broðr
ra ens vegna. *oc* *sva* aho*n* þriþiu*n*g rétta fars v*m*
nar *við* broðr sa*m*feðra. [c] Ef aɴ*a*ʀ m*aðr* sokir retta
öc eɴ aðile af þ*vi* at h*ann* þicciz aðile v*er*a. eɴ
gefr þ*v*i e*n*gi gav*m* at. at h*ann* hygr aɴa*n* aðilia
ɴ [1] sic. *oc* sc*a*l þa aðili eignaz þ*r*iá lute satt*ar* eɴ
rðu*n*g er sótte. nv þ*a*rf h*ann* at leɢia fe ti*l* sócn*ar*
l liðs *oc* sc*a*l þ*a*r af satt ti*l* taca eɴ þ*eir* scipta
með ser. Nv veit sa er soc*ir* at h*ann* *er* *eigi*
þa ahiɴ hei*m*li*n*g ti*l* allrar sátt*a*r slicr*a*r se*m* goʀ vaʀ.

96. [2]

Þat *er* mæl*t* at huar þe*ss* *er* logsculd*a*r *maðr* *er*
m*aðr* ens vegna *oc* sc*a*lat h*ann* *með* söc f*a*ra. eɴ
a *sva* mic*it* fe af bót*om* se*m* h*ann* *er* sculldfastr.
sculdar m*aðr* *ver*ðr vegiɴ (S. 69, b.) þa eigo frondr
. þ*eir* sc*o*lo bioða þei*m* m*an*n*e* er fe hafðe átt at
iaf*n* mic*it* fe se*m* h*ann* v*æ*ri sculd fastr. Eɴ ef

rtil findes intet tilsvarende i A. M.; jvfr. A. M., c. 54.
A. M., c. 54, S. 94[13]; jvfr. Festa-þ., c. 20, S. 333[13].
dette Sted (= ovenfor c. 77, S. 127[10]) findes intet tilsvarende i A. M.
A. M., c. 36.

es først at være blevet skrevet at.
Enden af de to første Linier er en Plads bestemt til Overskrift.

þeir bioða *eigi*. þa a söcna sa[1] er feet atte at
vegna. Þ*at* *er* ef leysi*n*gr *ver*ðr vegiɴ. þa söc
h*an*s frials boriɴ. eɴ ellegar frialsgiafiɴ. Eɴ ef
giafiɴ vegr leysi*n*gia siɴ. *oc* *er* leysingriɴ son la
a goðe soc þa. sa *er* iɴ vegne *er* iþ*in*gi *með*. Eɴ
er allr eiɴ *oc* eigo þa samþ*in*gis goðar h*an*s. Eɴ
scilr á oc *scolo* *þeir* þa luta *með* *ser*. Ef l
leysi*n*gsens *ver*ðr vegiɴ *oc* aþar eɴ *e*ðre leysingr

97. v*m* vtlendr*a* m*ann*a vig.

[a] Ef utlend*ir* m*enn* *ver*ða vegn*ir* h*er* a l*an*ðc
e*ða* senscir e*ða* noʀen*ir*. þa eigo frændr h*ans*
þeir ero h*er* al*an*ðe v*m* þav iii. k*on*v*n*ga vellde
tu*n*ga er. Eɴ vígsac*ar* v*m* vig utlendr*a* m*ann*a a
lond*om* öðro*m* en af þei*m* tu*n*go*m*. *er* ec talða nu
h*er* e*n*gi m*aðr* at söcia þa söc af frændse*m*is söco
faðir e*ða* sonr. e*ða* broþ*ir*. *oc* þo þ*v*iat eins þ*eir*.
hafa h*er* við kaɴatz aðr. Ef m*aðr* *ver*ðr vegiɴ a
er e*n*gi afrænda h*er* a l*an*ði *oc* a felage h*an*s sö
er felagi at logo*m* *er* eɴ ukerscare þ*eirr*a lecr allt
ti*l* lags. Eɴ ef *eigi* *er* felagi ti*l* e*ða* vegr fel
h*onom*. þa a mavtonavtr h*an*s söc þa sa er optaz a
h*ann*. Nu *er*o mötonavt*ar* fleire *þeir* *er* ia*fn* o
mat við h*ann*. þa *scolo* þ*eir* luta söc eɴ hafa ia*f*
betr. Eɴ[2] ef *eigi* *er*o mavtonavt*ar*[3] ti*l* þa eig
m*enn* söc. oc a sa þ*eirr*a *er* mest a i scipi. Eɴ

---

a) = A. M., c. 37.

---

1) *Tilføiet.*
2) *Først skrevet* ef.
3) *Rettelse for* mavtar.

afn micit iscipi þa scolo þeir luta með ser hveʀ
öc scal fara. eɴ iafnt eigo þeir allir botr. Ef styri
vegr maɴ enda a hann hvarki felaga ne mötonavt.
o þeir söc er scip eigo með honom. iafnt eigo þeir
otr. sa a söc er mest a iscipi. scolo þeir luta með
þeir eigo iafn micit iscipi. Ef styre maðr verðr
sa er eiɴ er imoto neyti. eþa se (s. 70, a.) eiɴ styri
oc vegi sa at honom. þa a goði sa söcna er sa
er i þingi með er land þat á er þeir bva á. Ef
verðr vegiɴ þa er hann feʀ fra scipi til vistar oc
t sama vm soc þa sem at hann væri at scipi vegiɴ.
nn verðr vegin þa er hann er ivist með bóanda.
oandiɴ sokina. Eɴ ef boandiɴ vegr hann. þa a
a er hann er i þingi með. Eɴ ef sa er allr eiɴ
samþingis goðar hans sökena. Ef hann er ivist
ono oc verðr hann þar vegiɴ. Nv ef sa er nockoʀ
eð henne er þingheyiande se réttr fyrir bv hennar
socena[1] þá. eɴ hon botrnar. Eɴ ef sa er engi
eða vegr sa hann. þa a goði sa er hon er iþingi
Sua scal oc soc fara sem hann væri ivistiɴi
til þess er hann komr til scips alfare. En þa
scipi fara sva sem talit var et fyʀa sumar. Ef
maðr býr frend lavs oc verðr hann vegiɴ. oc a
söc er hann er i þingi með. Eɴ ef goði sa vegr
ba eigo samþingis goðar hans nema hiɴ vegne eigi
ialsboren oc huerfr söc þa undir þaɴ karl maɴ
astr er börnonom fulltiðra manna oc þeirra er
kaɴ raða. Sva scal fara vm vig sacir utlendra
sem her er tint. nema her se alande or varre
frændr eɴa vegno manna. þat ero þriðia broðrar

---

dste tre Bogstaver af dette Ord ere skrevne over Linien.

eða nanare m*enn*. Þ*eir* eigo vígsac*ir* at sekia h
betr at taca. ef þ*eir* co*m*a siðaʀ ýt *oc* eigo þo alla
vigsac*ar* vaxta lavsar ut at ganga.

98.

[a] Of vig öll þav *er* nv hefi ec talið *oc* *sva*
meire sör *scolo* m*enn* *eigi* sættaz á f*yrir* alþ*ing*
fiorbavgs ɢ*arð* v*arðar* ef m*enn* sættaz a þav
eigi a at sættaz á. f*yrir* lof fr*a*m. Frændr in*ir*
eigo fyrst at sekia þ*a*r *er* m*enn* sættaz a víg soc
lof fr*a*m. en ef þ*eir* vilia *eigi* þa á (S. 70, b.) sa *er*
vill ti*l* fullra laga. Þ*at* *er* stefno söc *oc* *sca*l q
bv*a* ix. a þi*n*gi.

[b] Fiorbavgs ɢ*arð* v*arðar* biorg þ*eir*ra m*ann*
rétt lyst er a hönd víg eða sar in meire eða berna
drygðan eða brenda menn iɴe. sva at hinir havfðo b
eða orkumbl. eða hvatki sem þeir hafa þess gert at m
er þeir verða scylldir til at lavgum. at giallda hi
niðgiöldum. þat ero allt stefno sakir oc scal que
xii.[tar] quiðar ɢoþa þann er sa er i þingi með er sot

[c] E*igi* v*arðar* biorg þe*s*s m*anz* lengr.

[d] E*igi* v*arðar* elðe þ*eir*ra m*ann*a. [er a o
monnum hafa uɴit. oc sva þoat þeir fare a þing helg

99.

[e] Þat *er* m*ælt*. at þ*eir* m*enn* eigo *eigi* þ*in*gre
sár *eða* ben ero ahönd ret*t* lýst. eɴ ef þ*eir* f*a*ra a

a) = A. M., c. 38.
b) *Suppleret efter A. M., c. 40.*
c) *Hertil synes intet tilsvarende med Bestemthed at kunne paavises.*
d) *Suppleret efter* A. M., c. 40. S. 80[14].
e) = A. M., c. 39.

oc varðar fiorbavgs garð oc verða ónytar sacar
oc sva varnir þær er hann er aþili at a þvi þingi.
þær sacir allar oc varnir er sa maðr hefir til
a þvi þingi. þoat handselldar se ef hann fer með.
þeir menn fara a alþingi oc scal þeirre söc stefna
ergi. En ef þeir fara a onor þing hælgut. oc scal
söc stefna heiman oc queðia til heimilis bva ix.
þes er sottr er. hvart hann hafe comit a hælgat
ðan er ser eða ben voro lyst ahönd honom. nema
se til þess þings búen. þa scal stefna þar til doms
sva scal oc queðia vm alþingis reið. En fior-
garð varðar þeim monnom öllom er riða af þvi
onom at þeir vilia efla hann til þingreiðar. Ef
enn fara aþing er eigi eigo þingreitt eða ero þeir
ðo þingi oc verða þeir þa ohelgir fyrir a vercom.
þeir menn allir ef af þvi ero i þeirra flocki þar.
n vilia lið veita. Þar er maðr hittir man þan
ðo þingi er eigi ætti þingfert. oc er costr at hann
atta at þvi at han hefir hittan hann ahælgoðo þingi
l hann sekia við þat vatt orðit. Ef quiðr ber a
ingreiðna oc á hann at queðia ser biarg quiðar v.
is bva sina hvart hin maðr lyste a hond honom sár
en af þvi at hann villde glepia þingför hans. en
þvi at hann hygði hann at söc sanan. oc ef hann
n quið. at hinom hefir þat til gengit oc verse
þa málino. þvi vm þing forna. [a] Sacar þessar allar
ero talþar vm averc scolo coma i þan fiorðungs
em averc hafa verit ifiorðungi. En ef menn beriaz
rðunga (S. 71, a.) moti oc scolo[1] þær coma iþan
gs dom sem bvar ero fleire or fiorðungi quaddir.

. M., c. 42.

ttel.

100.

[a] A varþingom hælgoðom eða a leiðom scol
lysa sór i þingbrecko. eða iþeim stað er menn er
at hafa upsogo. A engi sör eigo menn at sættaz
þar verða fyrir lof fram. Ef þeir menn lavpa þa
in er a monnom hafa unit oc varðar fiorbavg.
þeim monnom er fyrir þeim standa ef eigi er a v
En ef a vetvangi er þa varðar scog gang. En e
menn standa fyrir þeim er buð eigo þar. oc verð
oheilog þeirra manna við brote ef þeir ero beidd
vatta fra gongo aðr. En þa scal bva queðia er
bva vetvangi þeirra manna er eigi se averc kend.

101.[2]

[b] Þat er mælt þar er. menn vinaz á a alþi
scal þar queðia bvða[3] quiðar iþær búþir iii. er
ero þeirra er iii. menn se réttir or huerre at t
eigi scal queðia isutara buþir. ne suerþ scriþa
En þa menn scal fyrst queðia er[4] buðir eigo
ero réttir i quoð. oc scal þa fyrst queðia er m
ibuð ef eigi þarf alla.[5] þa scal boendr aðra qu
eigendr ero eigi réttir eða sva ef fleiri[6] þarf. en

a) = A. M., c. 43.
b) = A. M., c. 45.

1) *Abbrevieret ved en Streg over den øverste Deel af* þ *(ellers =* þ
2) *I Capitlets første Linie er en Plads ledig for en Overskrift.*
3) *Skrevet* b. *(sædvanlig =* b v a*), men derefter er dette blevet under*
bvða *skrevet ovenover, maaskee dog med en yngre Haandskrift.*
4) *Herefter skrevet* mest eigo i, *men disse Ord derefter overstreged*
5) *Punctum er tilföiet.*
6) *De to første Bogstaver ere skrevne over Linien.*

lla þa *scal* q*ueðia* grið m*enn*. [a] Vm av*er*c oll *oc* u*m*hlavp *oc* v*m* röð. *oc* þa laga lösto alla e*r* m*enn* [1] alþ*in*gi aþei*m* vetvangi er m*enn* fa þ*ar* sör *oc* sc*a*l uða quiðr v*m* scilia. en fru*m*hlavp *oc* av*er*c þav er með m*onno*m a alþ*in*gi *sca*l at logb*er*gi lysa. Þa *enn* v*er*ða *q*uadd*ir* buða q*ui*ðar a alþ*in*gi *oc* hafe hendi leysta*n*. *oc* ero þ*eir* scyld*ir* et næsta sum*a*r t f*a*ra ti*l* alþ*in*gis. ia*fn*t se*m* þ*eir* se hei*man* quadd*ir*. *aðr* deyr or þeim sáro*m* er h*ann* fecc þ*ar*. *oc* e*r* at lysa f*yrir* b*vom* v. þei*m* er næst*ir* b*va* þ*ar* er andaz.

Ef m*aðr* drepr maɴ *eða* sær*ir* a þ*in*go*m*. [eða n helgaðum. oc varðar þat scog ɢang enda eykz þar nanz hálfo. Nu vill maðr hefna sin en hiɴ er a hevir uɴit er lavpiɴ i búð iɴ oc standa menn þar onom. þa scolo þeir er eptir sökia beiða þess at þeir ganga iɴ i buðina. Nu vilia hinir þat eigi oc standa c varðar þat fior ʙavgs ɢarð ef eigi er a vétvangi. g ɢang ella enda er búðin oheilog nema þeir villdi sva þa at sa hafðe lavpit er þa er vanlute. Þa scal ueðia er þar bua næstir þingino ef eigi ero þeim kend. Nu drepaz menn eða særaz eða vegaz a al- oc eykz þa hálfo réttr þeirra manna er a er uɴit arðar eigi at menn stande þar fyrir monnom].

Nv v*er*ða þa av*er*c m*eð* m*onno*m a alþ*in*gi e*r* ny ro upsögð. *oc* e*r* e*igi* þa scyllt at föra do*m*a ut *oc* *va* þa q*ueðia* ti*l* v*m* þ*at* mál e*r* næst*ir* b*va* þi*n*g .) velli þ*eir*r*a* e*r* rett*ir* se at sculdleico*m*. *oc* at

---

A. M., c. 46.
...pleret efter A. M., c. 52, S. 92[a].
A. M., c. 52, S. 93[a].

...btet.

breýrom. [a] Ef *maðr* verðr veginn *eða* verðr hann
eða ovite af a *vercom* a alþingi. *oc* er sa socnar
a þingi er scylldztr karl *manna*.

102.

[b] Ef *maðr* verðr secr vm vig þat er hann
alþingi þa er sa maðr gilldr iii. *morcom* lögavr
maðr er oc anarr *sva* gilldr er *hann* brenir me
En inn þriðe þræll sa er vegr at drottne sinom
drottningo *eða* born þeirra *eða* fostr. iiii. er mor
En aðrir scogar menn allir þa ero gilldir viii.
[c] Þar er menn verða secir vm vig þa *scal* sokianc
mann til veganda at domi *eða* at sött *fyrir* sattar
om. þann er *hann* vill þeirra *manna* er at vige
scal *hann* iþess átt telia til sac bóta *oc* sva a ha
þann mann hruðningar. enn ef *hann* gerr eigi kiosa.
telrat *hann* til sac bóta þa ne til hruðninga.

103.

[d] Þat er *mælt*. at *maðr* *scal* stefna vm m
queðia til xii. quiðar *goða* þann er sa er iþingi
sóttr er. Costr er at *queðia* *heimilis* *bva* ix.
þess *manz* er *sottr* er *oc* lysa söcena aþingi *þvi*
quaddi *bva* *til*. Sa er inn iii. costr at hræv*m* fund
queðia *bva* *fra* hreum *oc* lysa söc a þingi.
þessar allar er her ero talþar þær *scal* lysa aþ

---

a) = A. M., c. 52, S. 92[21].
b) = A. M., c. 47.
c) = A. M., c. 48.
d) = A. M., c. 49, S. 87[17].
e) = A. M., c. 62.

: bva heiman enda er rétt at lysa þær sacir allar
nan ero quaddir bvar vm. enda er rett at stefna
ess er rétt er at lysa.

104.[1]

Sacar þessar allar er aðiliɴ hefir spurt þa er iiii.
ro af sumri eða fyʀ oc scal hann stefnt hafa mið-
g þaɴ et siðarsta er vi. vicor ero af sumre eɴ
ag eptir. eɴ bvar scolo quaddir vera lavgar dagiɴ
ir á eɴi vii.° vico. [b] Eɴ ef hann spyʀ siðaʀ söcena
ða gerezc honom siðaʀ eɴ sva oc fyrir far dag iɴ
a er rétt at stefna alt til þess er vii. vicor ero
e et siðarsta. eɴ bvar scolo quaddir vera er viii.
ro af sumre. Eɴ þar er gagn quoð (s. 72, a.)
l oc hafe aðrir quatt fyrir fardaga eɴ aðrir vili
eptir far daga. oc scolo þeir ena sömo bva þo
Eɴ ef bvar hafa fört heimile sitt a þui mele oc
eir þar queðia þa sem þa átto þeir heimili er
var quoðin. Eɴ sa er eptir fardaga hefr upp
oð scal queðia bva þa er næstir scolo bva þav
þeim stað er hann queðr vm. Ef maþr spyʀ
er hann er aðili at drottins dag ifardögom eða
c a hann cost at bva soc þa eigi til sócnar a þvi
Enda er costr at sokia a eno næsta alþingi. oc ef
er. er heiman scal queðia bva til oc scal hann
afa ef hann hygr eɴ v.ta dag vico et siðarsta er
or ero af sumre oc sva quadda bva. aɴat tueggia
a bva queðia þa er bvet hafa fyrir eɴ v.ta dag
n eða eptir fardaga. Sacar þær allar er siðaʀ

M., c. 63.
M., c. 64.

nningen af første Linie staaer en Plads aaben som til Overskrift.

co*m*a vp*p* eɴ viii. v*ic*or ero af su*m*re þa e*r* sv
eigi e*r* hei*m*a*n* q*u*oð til oc s*v*a þær allar e*r* s
co*m*a up*p* þót*t* hei*m*an q*u*oð co*m*i ti*l*. at h*ann*
fa q*u*adda h*va* þa er viii. vic*or* ero af su*m*re. þa
söco*m* stefna s*v*a n*ær* alþ*in*gi se*m* h*ann* vill.
vill þo a eno næsta al þ*in*gi sokia. Eɴ ef hei
kome[1] ti*l* saca ef fyʀ hefðe up*p* co*m*it. *oc* s
q*u*eðia ti*l* þa h*va* ix. aþ*in*gi e*r* næst*ir* hva þa
e*r* h*ann* át*t*i v*m* at q*ueðia* ef h*ann* q*u*adde
eɴar sömo sacar.

nymæli. [a] **E**f aðili spyʀ s*v*a siðarla vig söc

[b] **E**f aðile e*r* utan fiorðu*n*gs. *oc* e*r* h*on*
hafa þaɴ ti*l* buni*n*g at lysa aþ*in*gi *oc* q*ueðia* h
oc q*ueðia* vetva*n*gs h*va* ix. aþ*in*gi. Ef s*v*a n
þ*in*gi at uta*n*fiorðu*n*gs m*onn*om þick*ir* e*igi* ráð
co*m*a at hva mal ti*l* sócn*a*r a þ*v*i su*m*re h*v*atki
oc er rétt at h*ann* lýse at þ*in*glavsno*m* ti*l* so
su*m*ar ef h*ann* vill. enda sc*a*l h*ann* q*ueðia*
se*m* h*ann* vill hei*m*an eða a þ*in*gi.

105.

[c] **E**f me*nn* hlavpaz ti*l* e*ða* særaz e*ða*
(§ S. 72, b.) vegn*ir* iþ*in*gför *oc* er rétt at lysa f*yr*
ef þe*ir* ero þ*a*r sva ti*l* e*ða* fleire þe*im* er h*an*
e*igi* mone laga lest*ir* kend*ir* aþei*m* vetva*n*gi. e

---

a) Det er ikke usandsynligt, at det her antydede Sted har
nedenfor c. 107 (= A. M., c. 65).
b) = A. M., c. 64, S. 104[4].
c) = A. M., c. 44.

---

1) *Først skrevet* kömr, *men derefter* r *underprikket og* e *skreve*

fyrir .v. vetvangs bvom þeim er réttir se at leiþar
allir i ix. bva quið. En sa er in þriði costr at
helgoðo at lysa at logbergi ef sva ner er alþingi
n getr þar lyst fyrir iii.ª sól. Þeirre söc scal stefna
at heimili þess er sottr er eða ella þar er hann
sialfr oc queðia til ix. vetvangs bva aþingi enda
at maðr stefni þar fyrr enn hann lysi frumhlavp
erc. Rétt er at lysa þa söc a þingi oc sekia et
umar. oc queðia vetvangs bva aþingi ef raðrúm
vi fyrr enn domar fare ut. Ef lyst ero averc ahönd
at lög bergi þav er iþingforini gerþuz oc þo at
se þa aþingi. oc a hann eigi alengr þingvært. oc
nn samdegris fara af þingi er lyst er ahond honom.

106.

Of sacar þær allar er upp coma vm alþingi sva at
aþile verðr þa et fyrsta viss. oc er rett at stefna
þeim söcom. hvar þess er maðr getr gagna til
yrr enn domar fare ut.

107.

Þat er mælt. ef enom vegna manne ero sacir ahond
til ohælge enda fregn sacar aðile vigit aþingi eða
arla at honom er eigi a þvi sumre scyllt at bva
socnar nema hann vile. oc er rétt at hann lyse
ar til socnar oc seke et sama sumar. Ef hinir
tvangs bva quadda heiman vm þann vetvanginn er hinn

. M., c. 64, S. 104[21].
. M., c. 65.

fecc bana sár. Þa scal hann þa bva queðia a þingi
sömo er hinir hafa heiman quadda. Nu bva þeir
til oc queðia þeir bva til ohælge hinom vegna a þi
vm þaɴ vetvang er hann fecc bana sár. þa scolo
queðia nott fyʀ eɴ domar fare ut til socnar eða
méle. En sa er vm vig sekir scal queðia ena söm
sem hiɴ hefir aðr quadda. oc a |sá hruðningar er
queðr. (s. 78, a.) Nv ef eigi verða allir einir þeir er
quoddo oc vetvangs bvar hins manz er bana fecc[3]. o
sa er vm vigit sekir queðia a þingi þa vetvangs b
hann hycr rettazta vera. Ef vegandiɴ hefir til ohel
vercat a oðrom vetvangi við þaɴ er vegiɴ er. oc se
aþileɴ aþingi. en se til ohælgi enom vegna bvit. v
vetvangeɴ er hann fecc bana sár eða averc þar scal
aþile vígsacariɴar lysa til socnar ahönd veganda bæð
oc þaɴ lagalöstiɴ er hann hafðe aðr til ohælgi ser
við eɴ vegna oc scal hann queðia bva þá til aþingi v
vetvang er vegandiɴ hefir til o hælgi ser vercat. við eɴ
Ef eigi er sócnar aðiliɴ aþingi eɴ málin se bv́in ahond
vegna til ohælgiɴar. Nu ef frendr hans ero aþingi
breþra eða nánare oc scal sa þeirra sekia er vill
þá sva sem sa se réttr aðile. En ef þeir bregðaz
á sá er scyllztr er. En ef engi er þeirra aþingi e
scylldr se eða vilia þeir eigi sekia. þa a goðe sa m
er sócnar aðiliɴ er i þingi með. hvarz maðr er
eða sáʀ sva at hann er eigi at feʀ sialfr at bva n
enda vm fær engi aɴan til. Þa eigo frændr slícan
þvi öllo vm sökena sem sacar aðiliɴ ef hann væri
enda- er slíet mælt til handa goðanom. Þat er ma

---

1) *Skrevet* alþingi, *men de to förste Bogstaver ere underprikkede.*

2) *Skindbogen tilföier:* aþingi, *hvilke Ord vi have udeladt som u*
hidrörende fra en Afskriverfeil, jvfr. A. M., samt ovenfor c. 101.

er sekir þeirra manna er nv ero talþir her ef
þeraz ihag enom vegna. Þa á at doma hann sycnan
saca er ahond honom voro[1] bunar. En vegandanu
fullre secþ. Ef eigi er vigsacar aðile a þingi ne
eirra er nv ero talþir enda se malin buen til ohælgi
enom vegna. eN vigsökiN se eigi til buen. þa asa
at queðia enom vegna biarg quiða[2] allra þeirra
f.[3] scal hann sva bva queðia til sem aðr var tínt.
scyldi queðia er malen bioce til sócnar þar a þingi.
þatke er þess beR ihag enom vegna er vegande
b.) ætte secr vm at verða. ef at lögom væri malen
a buen. ahond vegandanom. þa a at doma eN vegna
þeirra saca oc sva fe hans. Jafnt scal oc þar
er maðr verðr vegiN aþingi sem aðr var tint er
aðiliN er eigi a þingi. enn malin se búin til ohælgi
vegna.

108. vm aliotz rað.

Fiorbavgs garð varðar ef maðr biðr maN aNan
l averka með ser. eða raðe hann aliotz raðvm vm
Slict varðar oc hueriom er heitr. Þat er stefno
c scal queðia til ix. bva heiman fra heimile þess
ttr er. Ef þeir coma isát fyrir menn oc scal þa
a bva heiman fra sáteNe. En þa er sát er menn
af þvi at þeir hycia þar til averca við menn eða
til at[4] fara. EN ef þeir hittaz a þott þeir hafe
fyRe er setit er fyrir. oc falla hinir ohælgir er

A. M., c. 85.

[1] ...rst skrevet ero, men derefter rettet saaledes.
[2] ...evet: biargquiða. en vigsöken, men de sidste Ord overstregede.
[3] ...ctum er tilföiet.
[4] ...evet over Linien.

fyrir hafa setit. Þat er. at manne varðar fio
garð aliótz rað öll þott eigi comi fram. en scog
ef fram komr.

[a] Ef maðr ræðr drep raðom vm man. [e
ráðum. eða aliótz raþum huerigo þeirra sem hann r
scal um þav sokia sem fram coma. þoat hann re
drep eða sár er ben komr fram. Ef maðr hefni
frum lavps. þa scolo vetvangs bvar scilia vm fruml
xii. quiðr vm drep. Þav ero ráð sva at maðr sva r
annan. ef hann mælir þat fyrir monnom nokot at hi
bana at næR en heilendi at fiR. ef þat quæmi f
hann mælte].

[b] Þat ero aliótz ráð ef maðr gilldrar til þ
vapn scyli falla a maN eða fliuga at honom eða an
nockoR. sva oc ef maðr visar manne aforoð eða
olm kycvende ero fyrir. Of þær sacir allar sc
queðia heiman þaðan fra er sa fecc scaða. En ef
varð eigi mein at oc var þo til stýrt. þa scal
heimilis bva þess er sóttr er. Þat sagðe guðmu
at veltvangs bva ix. scal queðia vm aliótz ráð
a véttvangi ero raðen oc þar coma fram enn heimi
ix. vm aliótz ráð þav öll er eigi coma fram. o
queðia ix. heimilis bva til þess er reð aliótz rað.

109. vm breNor.

[c] Þat er mælt. ef maðr biðr maN fara með
breNa meN iNe eða fe manna oc varðar þat fior

a) Suppleret efter A. M., c. 75, S. 117[a].
b) = A. M., c. 75, S. 117[14].
c) = A. M., c. 86.

oc sva hv*er*io*m* er heitr *oc scal quedia* heim*ilis*
. heim*a*n hv*ers* þ*eirra*. Ef þ*eir* co*ma* afór *oc*[1]
ld *oc scal* þa *quedia* þ*ad*an hv*a* er þ*eir* toco
En *med* ellde tecno*m* ti*l* breno · þa falla þ*eir*
oc vardar scog *gang*. En ef þeir brena me*nn*
a fe m*anna oc vardar* scog *gang*. *oc scal* hv*a*
heim*a*n fra brennostaðnom[2] . . . .

. . . .

. . . .

[a] [109 a].

[Þat er mælt ef scógar manna vig verþa at sva
a sem nu mvn her talit. Þar er menn taka scogar
scolo þeir eigi lengra með han fara en avrdrag
fra er þeir eigo at vega at honom. Þeir scolo
lia. þar er hvartki se akr ne eng oc eigi þar er
av se er til boia falle oc lengra fra garðe manz
ag. Ef þeir hylia eigi hræ scógar manz oc varðar
pat iii. marca secð. En ef þeir vega þar at
anne er fra er scilt. oc varðar þat iii. marca secð.
mr at doma þat at þeir fori scogar mannin abrott
nóttom enom næstum. oc asa maðr savc þa er
En þviat eino sekiaz þeir at með favr scogar manz

---

ræten efter Lacunen begynder inde i Materien om Skovmænds Drab,
e vi her Begyndelsen af denne Materie efter det arnam. Haandskrift,
, c. 109, 110, samt Begyndelsen af c. 111. De to førstnævnte Cap.
ne vi, efter næstføreg. Cap., med 109 a. og 109 b. Intet af disse har i
lbogen nogen Overskrift.

---

har Afskriveren skrevet með, *men derefter overstreget dette Ord og*
et oc ovenover.
ndtræder den i Fortalen omtalte større Lacune. Ordene fra brenno-
nom *ere tilföiede ifölge Gisning, overensstemmende med A. M.*

þoat þeir fare lengra með hann en ordrag. ef þei
hann i aNars manz lanðe en þeir tóco hann. En e
vilia fera scogar maN til handa þeim er secþi hann.
þeim þat rétt. oc scolo þeir buNdiN fera. oc bioþa
at fylgia þangat til sem hann vill at honom vega.
er secðe lætr undan ganga scogar maNinn. oc varðar
þat scog Gang. oc eigo þeir menn söc þá er honom
manniN enda er hann af biorgum öllom við aðra me
scogar maNiN. Ef sa maðr er secþi sendir scogar m
hendr avðrom monnom eða bergr hann honom i noko
er hann af biorg allri við alla menn aðra enda varðar
scog Gang oc a hverr er vill at sekia hann vm þat. a
hafe borgit scogar manne þeim er hann secðe siálfr
ande oc lata varða scog Gang oc telia hann af bi
öllom scogar manzens. oc telia ser sakirnar. Engi mað
a þvi þoat mat gefi scogar manne þa er menn fera
hinom er secði. Þar er menn vega scogar maN oc
giolld at taca er fyrstr com vápnom a hann. En e
elta hann a vápn eða a forð. oc eiga þeir þa allir
havndum giolldin. enda sva ef þeir fera hinum er
oc scolo þeir luta huerr þeirra heimta scal].

[109 b].

[Ef scogar menn hlavpa i avðna hús eða i sel
oc eigo menn þa at briota hvs þav ef vilia til þeir
breNa ef þeir mega eigi sekia þá aNan veg. Giallda
þeir hus hinom er átti sva sem bvar v. virða við bó
scogar menn lavpa i hus þav fyrir monnom er syknir
ero iNe firir. þa eiga þeir er eptir sekia at beiða
sykno menn ut gongo. En ef þeir vilia eigi ut gan
varðar þeim þat scog Gang ef scógar monnom verðr

at. Þoat maðr brioti hus til scogar manna oc verðr hus oheilagt oc sva syknir menn ef fyrir scogar monnom standa. en giallda scal þeim avvisla bötr sem bvar v. virða er hus álte ef þeir ganga eigi ut. Eigi scal brenna þav hus til scogar manna er eigi ero avðna hus. Ef scogar menn hafa iafnmikit lið eða meira sem hinir er inni ero með þeim oc na þeir eigi ut göngo fyrir scógar mönnom oc varðar þeim þa eigi við lavg inni vistin ef þeir fá þann biarg quið. at þeir mætti eigi ganga eða þorði þeir eigi. Ef þrælar eða logsculdar menn vega scogar man þa eiga þeir menn giolldin at taca. er fe eigo at þeim monnom er vago scogar man].

110.[1]

[Lysa scal maðr samdögris ef hann vegr scogar man oc segia til þess logfostum manne. En ef hann segir eigi samdegris til. þa ma hann eigi heimta giölld scogar manzens. En þviat eins scal þat morð vera scogar manz drepit ef quiðr berr þat at hann villdi leyna þvi].

[2](s. 74, a.) Rett er at vega scóg*ar* m*enn* ti*l* sycno *scogar* m*onno*m þei*m* e*r* sættaz ætti á sac*ar* þær e*r* þ*eir* yrði sec*ir* v*m* aðrar en þiof sac*ir*. Ef sycn m*aðr* vegr *scogar* man ti*l* sycno oðro*m* *scogar* m*anne*. Þa v*er*ðr sa *scogar* maðrin f*er*iande þeg*ar* e*r* ein *scogar* m*aðr* e*r* ti*l* sycno h*onom* vegin. Nv vegr h*ann* anan *scogar* man en ti*l* sycno h*onom* þa v*er*dr hin f*io*rb*avgs* m*aðr*. En ef h*ann* vegr in .iii. þa v*er*ðr hin alsycn. Slict munar *oc* sycna *scogar* m*anz* þótt h*ann* vegi sialfr aþ*ra* *scogar* m*enn* ti*l* sycno s*er* siálfo*m*. Hvart se*m* vegr sycn

---

[1]) *Overskrift i den arnam. Skindb.:* At lysa scogar manz vigi.
[2]) *Her begynder Texten efter Lacunen (Jfr. A. M., c. 411, S. 1391²). Ordene* Rett er at *ere tilföiede ifölge Gisning.*

maðr til sycno scogar manne eða vegr hann siá
sycno ser. Nv sa þeirra sem vegr oc scal segia
hann vill sycno þess manz eða sina hafa fyrir s
manz giolld oc segia v. bvom þa er þeir lysa
Hann scal slica sycno segia vpp a valt sem þa
vegit. Þat er mælt. at fleire menn mego vega til
einom scogar manne ef vilia. scal hverr þeirr
fyrir v. bvom at þeir vilia þeim manne til sycno
Enda er hann scogar maðr feriande er .i. er veg
fiorbavgs maðr ef ii. ero vegnir. en alsycn er i
vegnir. En við þa menn eina er hann sycn er
hafa þa sycno hans er til er vegit aðr lyst er a
bergi enda scal segia et næsta sumar eptir til
sycno honom er vegit[1]. Þar er þræll verdr s
maðr[2] vm víg drottins sins eða drottningar. þ
taca hann scolo fora hann iNan fiorðungs til hand
manne er secte scogar maN þaN eN sa scal
af scogar maNinom hendr oc fötr oc láta lifa
vill. Ef sa er secþi vill eigi heGva af scogar ma
hendr oc fetr oc varðar honom fiorbavgs Ga
þa söc eigo þeir við hann er honom förðo. e
vilia eigi. þa á sa soc er sökia vill til laga. Ef
drepa scogar maN þaN til heliar iNan fiorðungs o
eigi fora þeim er secþi ef þeir mátto hann sokia
veg eN vápnom oc varðar þeim fiorbavgs Garð.
soc asá er secþi scogar manninn. Vtan' fiorðvngs
eigo cost hvartz þeir vilia at meiða scogar maNeN
lund sem sa er secþi eða færa honom hann ell

1) *Herefter tilföiet* aðr lyst er at lögbergi, *men disse Ord ere overstregede.*
2) *Rettelse for* maN, *en Feil, der udentvivl er grundet i at Afskrive(ren) derfor* verdr *næstforan först synes at have skrevet* vegr.
3) *Punctum er tilföiet.*

(S. 74, b.) þeir ero scylldir at pina hann til sagna oc hafa v. bva til ena næsto. þeim varðar fiorbavgs garð er pina hann ef þeir segia eigi satt fra orðom hans eða leyna þeim. Sva et sama scal fara vm sculldar menn þa er at lögom ero isculd tecnir oc er sagt til at lögbergi. Jöfn er sócn við þa sem iɴan fiorðungs menn. oc ef þeir gera eigi þeirra aɴat tveɢia oc scal queðia ix. bva til a þingi. Eigi er manne scyllt at drepa scogar maɴ þott hann hitte hann at mále ef hann tecr hann eigi oc ræðr honom eigi biarg ráð nema hann hafe sectan. Sa maðr er vegit hefir scogar maɴ scal lysa soc iþingbrecko eða at logbergi til scogar manz giallda mörc lög avra ahönd goða þeim er hann er iþingi með oc samþingis goðom hans. oc öllom þing monnom þeirra.[1] lysa til gialda oc til ut gongo. hann scal fa þa menn ii. er þat leɢi undir þegn scap siɴ at þeir voro keɴendr at þeim scogar manne. oc sa maðr var þar vegiɴ sem hiɴ[2] segir. Ef hann hefir eigi saɴaðar menn. þa scal hann queðia heimilis bva sina v. hvart sa væri þar vegiɴ eða eigi. Domr a at dema mörc log avra ahönd þeim goðonom oc iafn micit or þeirre mörc ahönd hueriom þeirra iii. oc þing monnom þeirra. oc scal dema eindaga a þvi fe fyrir buðar durom hvers þeirra goðaɴa þa er eina nótt hafa menn verit a þingi. Eɴ[3] goði sa er hann a eigi buð scal giallda fyrir buðar dúrom samþingis goða sins. En goði scal heimta at þing monnom sinom oc scolo þeir ata fylgia þingfarar cavpi. Ef maðr vegr scogar maɴ þeirra nockorn .iii.[4] er dyʀe ero oc scal hann lysa soc

1) Punctum er tilföiet.
2) Herefter skrevet var, men dette Ord derefter underprikket.
3) Først skrevet Ef.
4) I det arnam. Haandskrift læses iiii., der ogsaa stemmer med c. 102 ovenfor (= A. M., c. 47).

þa at lögbergi ahónd goðom öllom alanðe her
monnom þeirra. til scogar manz giallda iii. mar
avra. lysa til þess fiorðungs doms er hann er or fi
siálfr en demaz afe þat at gialda anat sumar d
imitt þing iböanda kirkio garðe. sva scal gogn öll
sem til anara scogar manz gialda.

111.[1]

[a] Hy vig ero þessi ef maðr vegr þræl eða
fyrir manne oc varðar fiorbavgs garð. en s
søkia sem anat vig. fyrir þat utan. at (S. 75, a.)
scal queðia bva. þott fleire menn se at vigi han
Drotten ens vegna scal kiosa ein man þeirra til
er at voro þan er hann vill. Søkiande a or fe
hann verðr secr vm vigit giold þrælsens slic sem
hans v. søkiandans meta þrælin við bóc at dome.
sa maðr vegr þræl manz er þingheyiande er rett
bu þess manz er þrælin átte at sculldleícom oc sec
eigi á en gialda a hann þrælin. þræll verðr o he
hann mælir við man full rétti eða gerir hálfrétt
drottin þrælsins verðr við staddr er þrællin er ve
verðr oheilagr sa er þrælin vegr fyrir drottuen
fyrir þeim monnom er þingheyiendr mego vera fy
hans a þeim vetvangi nema þrællin hafe ser
o hælgi. A þeim vetvangi eigo menn at hefna þræls
hann er felldr en eigi lengr en svá. Ef þræll
undir vápn manna fyrir drottin sin oc varðar[2]

a) = A. M., c. 108.

[1]) I Capitlets første Linie er en Plads ledig for Overskrift.
[2]) Herefter skrevet honom eigi, men disse Ord derefter igjen overst

gang þa vig h*ans*. ef h*ann* fær bana af. Ef d*r*ottin vegr þræl sin oc *varðar* h*onom* e*igi* þ*at* v*ið* lög ne*m*a h*ann* vegi h*ann* a loghælgo*m* tiðo*m* e*ða* v*m* la*n*ga fosto þa v*arðar* fiorbavgs *garð* oc *sca*l q*ueðia* ix. b*va* ti*l* aþ*in*gi oc á goði sa soc er veganden e*r* iþ*in*gi m*eð*. Ef h*ann* vill eigi þa a sá er sokia vill. Ecki v*arðar* h*onom* vig þrælsins þærgi er h*ann* vegr h*ann*. ef h*ann* vegr h*ann* u*m* þær sacir er frials m*að*r felli oheilagr f*yrir* slic*ar* sac*ir*. Ef maðr drepr þræl m*anz* ovænis hög oc aþar d*r*ottin vi. avra. en þræ*l*lin iii. avra. Nu ef h*ann* ber þrælin lama barni*n*go e*ða* sær*ir* h*ann* þa *sca*l h*ann* giallda v*er*ð þrælsens þei*m* e*r* átte slict se*m* b*var* meta v*ið* bóc enda gialld*a* vanhagin se*m* b*var* vi*r*ða ef þrællin[1] v*er*ðr at o maga af þei*m* bardaga. Ef þrælar m*ann*a liostaz *oc* *sca*l sa gialda vi. avra[2] e*r* lystr. d*r*o*t*tnino*m*. en iii. þrælino*m*. Ef h*ann* a cost ti*l* þ*es*s en*n* ecki ella. Ef þrælar m*ann*a vegaz. *oc* a sa e*r* þan þræl á e*r* vegit hef*ir*. hv*ar*z h*ann* vill at lata sokia þan (s. 75, b.) þrælin e*ða* gialda en vegna þrælin ella se*m* b*var* meta v*ið* bóc. Ef þrælarn*ir* b*er*iaz lama barni*n*g. þa *sco*lo eigendr fe nyta báþ*ir* in heila þræl. oc báþ*ir* f*ra*m föra en la*m*þa. Rett á þræll meira v*m* ein ut en frials m*að*r. þræll a vígt v*m* kono sina þo*t*t ho*n* se ambött. en e*igi* afrials m*að*r vigt v*m* ambött þo*t*t ho*n* se h*an*s kona.

112. v*m* m*an*n frelsi.

[a] Sa m*að*r e*r* frelse gefr m*ann*e at h*ann* *sca*l born h*an*s f*ra*m föra. ia*fn*t er þ*at* se*m* v*m* arf. Þ*at* er v*m*

---

a) = A. M., Festa-þ., c. 43.

---

1) *Rettelse for* þrællin.
2) *Gisning, i Overensstemmelse med A. M, for* gialda þrælin.

þræla at sa *maðr scal* þa *fram* føra *er* fe a at þei*m*
*ver*ðr h*ann* fyʀ *fr*ials en h*ann* hef*ir* goldit hæl*n*
*ver*ðz sins e*ða* meira. þa *er* m*ann*e *fr*else gefit
er h*ann er* ilög leiddr. H*ann* sc*al* i lög leiða
e*r* h*ann er* iþ*in*gi m*eð*. H*ann* sc*al* taca *cros*
s*er*. *oc* n*efn*a v*att*a. Jþ*at* v*ætt*e. at h*ann* vin*n*
crossi lög eið. *oc* segi ec þ*at* ɢvðe. at h*ann* m*v*
lögo*m* se*m* sa m*aðr er* vel heldr. oc h*ann* vill
ilögo*m* m*eð* oðro*m* m*onno*m. þei*m* se goþ *gr*amt
nit*ir* ne*m*a fe s*in*o bøte. E*igi* þarf sa m*aðr* þaɴ
viɴa *er* h*onom* v*a*r *un*go*m fr*elsi gef*it*. Hálfan r
h*ann* taca *er* h*ann* kø*m*r a iarls iorð. en þa
fulla*n er* h*ann* kø*m*r a k*onvng*s iorð. Peɴi*n*g sc
gefa goða þei*m er* h*ann* leiþ*ir* ilög. þ*at* sc*al* hi
lutr eyris. þei*m* þræli sc*al* h*ann fr*elsi gefa e
hev*ir* fulla *ver*ð avra fyr*ir* fundit. Nv gefr h*an*
*fr*else *er* h*ann* hev*ir* e*igi* fullo *ver*ðe keypta*n*.
h*ann* s*er* þaɴ omaga a hönd en*n* e*igi* frændo*m*
Rétt e*r* at m*aðr* cavpe ti*l* carnaþ*ar* s*er* amböt xii
fyrir lof *fr*am. Ef þræli er gefit *fr*else oc *er* h
leiddr ilög eþ*a* ibrecco þa sc*a*l h*ann* hvarke tak
m*anz* rétt ne þræls. enda heit*ir* h*ann* þa gref l
[a] Ef fe viðr afe þa sc*al* þar avalt halfan scaða b
se*m* h*var* v. virða.

a) — A. M., Vígsl., c. 79, S. 123[18].

bavga tal.

113.

(S. 76, a.) ᵃ Fiorir ero lavgbavgar[1]. Eɪɴ er þrim*er*k*in*gr. Aɴaʀ tuitog avre. Þriði tuim*er*k*in*gr. Fiorðe tolf eyr*in*gr. Hof*uð* bavge fylgia vi. avr*ar* bavgþac. oc þueite viii. ens fimtatigar. Tuitog aura fylgia half morc b*av*gþ*ac* *oc* þueite ii. ens fiorða tegar. Tuim*er*k*in*gi fylgia iii. avr*ar* b*av*gþ*ac*. oc þ*veit*e .xxiiii. Tolf eyr*in*gi fylgia ii. au*rar*[2] b*av*gþ*ac* oc þ*veit*e xvi. At enom mesta bavgæ e*r*o iii. m*enn* bæðe bavgbetendr oc b*av*gþyɢiendr faðir. oc sonr. oc bróþ*ir*. At xx. avra ero iiii. m*enn* bæðe b*av*gbetendr oc bavg þiɢiendr foðor faðir. *oc* son*a*r sonr. moþ*or* faðir. oc dott*or* sonr. At tuim*er*k*in*gi e*r*o eɴ iiii. m*enn* bæðe b*av*gbætendr[3] oc b*av*gþiɢiendr. foþ*or* broþ*ir* *oc* broþ*or* s*onr*. moþ*or* broþ*ir*. *oc* systor s*onr*. Tolf eyri*n*g *sco*lo taca brøðru*n*gar. oc systkina søn*ir*. *oc* systru*n*gar. oc s*v*a giallda. þ*a*r e*r*o bavg*a*r farn*ir*. Þ*ei*r m*enn* e*r* eno*m* vegna m*anne* e*r*o firnare eɴ brøðru*n*g*a*r *eða* systkina søn*ir* *eða* systru*n*g*a*r *sco*lo taca morc af iafn nano*m* frændo*m* veg-

ᵃ) = A. M., Vígsl., c. 114 (*findes ikke i det arnam. Haandskrift*).

[1]) *Punctum er tilføiet.*
[2]) *Ordene* ii. a u r a r *ere skrevne to Gange, men overstregede igjen paa det sidste Sted.*
[3]) *Over Bogstavet* æ *i Midten af dette Ord er, udentvivl med en yngre Haand, skrevet* ǒ *eller* o.

andans. Næsta breðrar vegandans *sc*olo bøta næsta
om.[1] ens vegna ørtog ens vi. eyris. Þ*eir* m*enn*
maNe firnare veganda eN næsta breþ*ra* *sc*olo gialda
fiorða eyre. ia*fn* náno*m* frændo*m* ens vegna. ANaRa
ens vegna scolo taca örtog ens iii.[a] eyris af aN*a*Ra b
veganda. Þ*eir* m*enn* e*r* e*r*o m*ann*e firnare vega
s*v*a. *sc*olo bøta hálfo*m* avðro*m* eyre ia*fn* náno*m* f
ens vegna. Þriðia breðra ens vegna *sc*olo taca i.
þriðia breðro*m* veganda. þ*a*r fellr sac tala. EN þ
allar lyrit næmar sac*ir* er eyris bót kö*m*r ti*l* e*ða*
Ef o hælg*ir* m*enn* e*r*o vegnir *oc* v*m* telrat þar
bóta. Nu hafa (S. 76, b.) fleire m*enn* at vigi v
einn. þa *sca*l søkiande kiosa man*n* ti*l* veganda a
e*ða* at sött fyr*ir* sætt*a*r m*onnom*. þaN e*r* h*ann* vil
m*anna* e*r* at vigi v*or*o *oc* *sca*l h*ann* iþ*ess* ætt
sac bota. EN ef h*ann* geR e*igi* kiosa maN ti*l* oc v
þá ti*l* sac bóta. Ef vig sac*a*r aðile sættiz a víg fy
þi*n*gis lof fram. þa a h*ann* ecci at hafa at niðg
vi*ð* aðra frændr. þ*v*iat eins *sca*l vigsac*a*r aðili ba
ef h*ann* a e*igi* vigs bøtr at taca. oc s*v*a ef ha
e*igi* fe ti*l* meire sycno vegandano*m* en sa se fio
m*að*r þa á h*ann* at hafa bavgbót. AþiliN ræðr sic
bóto*m*. ef h*ann* førir vigsöcena miðr ti*l* laga e*ða*
sátt*a*r eN þa m*un*di h*ann*. ef h*ann* scyldi feet
be*r*r þ*at* q*u*iðr. Ef yngri m*aðr* vegr maN en .xi
gamall enda ve*r*ðe e*n*gi aNaR m*aðr* saðr at raðo*m*
aðiliN eiN öll niðgioldin. Ef vig[2] ve*r*ðr olyst e*ða*
oc er þo iófn heimti*n*g ti*l* sac bóta oc s*v*a þot vi
ve*r*ðe onýt ef engar metaz ohælgis varn*ir*. Nu verðr

---

1) *Herefter skrevet* vegan, *men igjen overstreget.*
2) *Skrevet to Gange.*

secr *eða* drepin *oc er* þo slíc heim*ting* þa til niðgiallda sem aðr. **B**avg*a*r all*ir* sco*lo* uppi *vera* huegi marg*ir* er bœtendr *ero* *eða* huegi *er* marg*ir* við takendr *ero*. *oc* scal engi *maðr* meirom bavgom böta en taca. Enn mesta bavg scal taca faðir. oc sonr. *oc* broþ*ir* ens vegna manz oc taca af fõðor *oc* sene. *oc* broþ*or* veganda. *oc* scal morc taca hvar þ*eirra* or bavginom oc ii. avra þacs *oc* þveite .xvi. enda scal sva hu*err* hinna gialda. ef þ*eir* *ero* allir til huar*ir*tuegio. Nu er ein sonr ens vegna manz en breþr marg*ir*. *oc* sco*lo* breðr þo eina morc *taca*. oc i. sen*ir* þott þ*eir* se marg*ir*. en broþ*ir* .i. enda sco*lo* veganda frændr sva scipta gialdeno með ser þótt eigi se iafn marg*ir* breðr sem sen*ir*. Ef bæðe lif*ir* samfeðri bróþ*ir* oc anar sammeþri *broðir* ens vegna þa scal sammöðri broþ*ir* taca or morkine .ii. (S. 78, a.[1]) lute en samfeðre[2] iii. enda scal hann ein hafa þak *oc* þveite. faþ*ir* scal taca ii.[a] lute bavgs ef *eigi* er sonr til. oc sonr .ii. lute ef *eigi* er faþ*ir* til. Nv lif*ir* i. scap þiggiande at hofuð bavge hvergi þ*eirra* er er oc scal hann fullan bavg taca með þake *oc* þveitum. Nu lif*ir* hvárki ens vegna manz *faðir* ne sonr oc lifa þo breðr bæðe samfeðra *oc* sammeðra. sum*ir*. þa sco*lo* sammeðra breðr taca ii. lute bavgs en samfeðra breðr iii. lute enda sco*lo* þ*eir* hafa þac *oc* þveiten öll. Nu lif*ir* *faðir* eða *sonr* *oc* sa ein broþ*ir* er sammeðri er. þa scal hann taca af bavginom fullan broþ*or* luta sva sem hann se samfeðri ef anar ein er þ*eirra* til. En ef bæðe er til *faðir* oc sonr *oc* sa[3] .i. *broðir* er sammeðri er. þa scal *broðir* taca af bavgenom hálfom vegnom peningi miðr en halfan .vi. eyri oc einn

[1]) *Burde efter rigtig Paginering være S. 77, a. o. s. frd.*
[2]) *Rettelse for* sammoðre.
[3]) *I Skindbogen:* o c a s a.

eyri þacs oc þ*veit*e viii. Nu e*r* e*n*gi scapþiGiand
havfu*ð* b*av*ge ne*m*a b*roðir* sa*m*meþri. þa sc*a*l ha
b*av*giN fulla*n* *oc* þac. en[1] e*n*gi þ*veite*n. En ef
scapbetendr ti*l* havfu*ð* bavgs. þa sc*o*lo viðtaken
ia*fn*t missa af io*f*no[2] fe. sva a valt se*m* þ*eir* e*r*o ti
ANaR b*av*gr e*r* tuitög avre eN þaN b*av*g sc*a*l tac
faþ*ir*. *oc* s*o*na*r* so*n*r. m*oðor* faði*r*. *oc* d*o*tt*or* s
vegna. *oc* taca af iiii. m*onno*m þei*m* e*r* ia*fn* na
veganda. þaN b*av*g sc*a*l v. deila m*eð* þei*m* *oc* sc
faðir *oc* s*ona*r so*n*r hafa iii. lute b*av*gs oc þ
þ*vei*ten öll. eN m*oðor* *faðir* *oc* d*otto*r so*nr*
Nu ef aNaR eiN e*r* ti*l* fo*ðor* *faðir* e*ða* s*ona*r s
hin*ir* baþ*ir*. *oc* s*v*a þót*t* aNaR eiN se þ*eirr*a til
faðir e*þa* d*otto*r so*nr* eN þes*ir* báþ*ir* þa sc*a*l
b*av*geno*m* ti*l* scipta se*m* aðr v*a*r u*m* tínt enda h
b*av*gilde e*r* þ*eir* m*enn* taca e*r* karlsift e*r*o co*m*n
þ*at* heita nef gilde e*r* þ*eir* m*enn* taca e*r* kuen
co*m*n*ir*. þót*t* allm*a*rg*ir* se s*o*nar s*y*n*ir* e*ða* dótt
oc takat þ*eir* þa meira lut b*av*gsens en*n* aðr. *oc*
e*r* aðr*ir* b*av*gþiGiendr e*r*o þa sc*a*l ia*fn*t hv*er*f
kneruNa. (s. 78, b.) þot*t* i. *maðr* se or öðro*m* kne
or öðro*m* all m*a*rg*ir* ef þ*eir* e*r*o hvar*ir*tveGio or
e*ða* hvar*ir* tueGio or b*av*gilde. Nu e*r*o eng*ir* scap
at .xx. avra ne*m*a fo*ðor* *faðir*. e*ða* s*o*nar so*nr*
h*ann* fullan b*av*g taca. m*eð* þake *oc* þ*veit*o*m*.
eng*ir* ero ti*l* ne*m*a m*oðor* *faðir* e*þa* d*otto*r s
sc*o*lo þ*eir* þo taca fulla*n* b*av*g[3] *oc* þacþan eN eng
Tui m*er*ki*n*g ens vegna fo*ðor* b*roðir* *oc* broþ*a*
m*oðor* b*roðir* *oc* systor so*nr* scolo taca af þei*m* n

---

1) *Den arnamagn. Udgave tilföier* eigi.
2) *Skrevet* iofnom.
3) *Udeglemt i A. M.*

iiii. er iafn nánir ero veganda oc scal moðor broðir oc systor sonr hafa ii. lute bavgs. enn foðor broðir oc broðor sonr iii. lute. enda scolo þeir hafa þac oc þueite. Nv ef foðor broðir eþa broðor sonr er[1] til bavgs einn. þa scal hann þo bavg taca fullan með þake oc þveitom. En ef moðor broðir eða systor sonr er ein til bavgs. þa scal hann þo fullan bavg taca oc þactan enn þveite engi. At þvi hofe scal þeim bavg scipta inefgilde sem xx.tog avra. Tólf eyring scolo taca breðrungar oc systkina senir. oc systrungar ens vegna. oc taca af þeim monnom öllom er iafn nánir ero veganda[2]. þan bavg scal en v. deila með þeim oc scolo breðrungar taca iii. lute bavgs oc þac oc þveite. en systrungar oc systkina synir ii. lute bavgs.[3] þott ein se breðrungr en all margir systrungar. eða systkina synir þa scal hann þo taca allan breðrungs lut. Nu er systrungr ein en all margir breðrungar oc scal hann hafa allan systrunga lut. Jafn micit scolo systkina synir taca af þvi nefgilde sem systrvngar[4]. En ef engi er til nema breðrungr i. oc scal hann þo taca bavg fullan með þake oc þveitom. Nu er engi þeirra til nema systrungr i. þa scal hann þo taca bavg fullan oc þac með oc þveiten engi. Nv ero engir scapþiGiendr til at þrimerkingi en scapbetendr se til. þa scal foðor faðir oc sonar sonr. moðor faðir oc dottor sonr taca höfuð bavg scerðan hálfri mörc oc scal þeim bavg sva scipta inefgilde sem xx.tog avra. Sin bavg scolo þeir taca með þake oc þveitom. en aldregi (S. 79, a.) scal skerþom bavge þac fylgia. ne þveite. Nv ero engir til nanare bavg-

[1]) *Tilföiet.*

[2]) *I Skindbogen* iafn nánir ero vega oc ta, *de sidste 4 Bogstaver igjen overstregede.*

[3]) *Punctum er tilföiet.*

[4]) *Rettelse for* systrvngom.

þiciendr en *foðor broðir* oc *broðor sonr oc* systor *sonr* þa *scolo þeir* taca iii. b*avga*[1]. Sin b*avg scolo* þeir taca *með* þ*veitom* fulla*n* oc þacþan. en höf*uð bavg* sk*er*þan mörc en xx.[tog] avra scerðan hálfre morc. þa *ero* all*ir* b*avgar* tuim*er*ki*n*gar. þ*v*iat eins *scolo* þ*eir* s*v*a taca ef nockor*ir* ero scapbetendr at hv*er*io*m* b*avge*. enda *scolo* þ*eir* ia*fnt* taca þot*t* nefgilldi*n*gar ein*ir* se til. tokon*ar*. e*ða* s*v*a t*il* giallzens. En ef eng*ir* lifa ib*avggillde* ens vegna ne*ma* breðru*n*g*ar* e*ða* systrungar e*ða* systkina s*ynir* en scapbetendr se t*il* iöllo*m* stoðo*m* þa *scolo* þ*eir* taca iiii. bavga. Sin b*avg scolo* þ*eir* t*aca* fullan oc þac *með oc* þ*veite*. þ*eir scolo* oc taca hof*uð* b*avg* scerðan hálfo. þa v*er*ðr þ*ar* en*n* meste b*avgr* at minzta b*avge*. þ*eir scolo* en taca *xii*. avra at *foðor* foðor b*avge* xii. avra. at b*roþor* s*onar* b*avge*. Þa *er* xx.[tog] avre sc*er*þ*r* morc. en tuim*er*ki*n*g*r* hálfre mörc. Engo*m* b*avge* s*ca*l þac ne þ*veite* fylgia ne*ma* breðru*n*ga b*avge*. þa b*avga* alla s*ca*l v. deila oc *scolo* iii. lut*ir* hu*er*fa und*ir* breðru*n*ga en ii. lut*ir* inefgillde. Nu *er* systru*n*gr[2] i. t*il* en eng*ir* breðru*n*g*ar* oc s*cal* h*ann* þo taca alla b*avga*. Ef eng*ir* lifa b*avg*þiciendr ne*ma* f*aðir* e*þa* s*onr* e*þa* b*roðir*. en all*ir* se t*il* veganda frændr þ*eir er* b*avgom* s*co*lo beta. En þa *er* se*m* all*ir* se t*il* ef nokor*ir* *ero* scap betendr at hv*er*io*m* bavge *oc* s*cal* þa f*aðir* oc s*onr* oc b*roðir* taca alla b*avga* fulla hvart se*m* þ*eir* ero all*ir* t*il* e*ða* ein þ*eirra*. þ*eir scolo* s*v*a scipta oðro*m* b*avgom* m*eð* s*er* se*m* sino*m* b*avge*. oc s*ca*l hof*uð* b*avge* .i. þac oc[3] þ*veite* fylgia. Nu e*r* breðru*n*gr ein t*il* en engv*ir* systru*n*g*ar* ne systkina s*ynir* þa s*cal* h*ann* þo taca alla b*avga* se*m* aðr. Nu lifa eng*ir*

---

1) *Rettelse for* bavg.
2) *Afskriveren har først skrevet* breðrungr.
3) *Gisning for* ne.

menn ibavgildi ens davþa nema *foðor faðir* eþa *sonar sonr.* *moðor faðir* eþa *dottor sonr.* En all*ir* lifa i bavgilde veganda. þa *scolo þeir* hvart sem *þeir* ero allir til eþa .i. taca alla bavga fulla nema höfuð bavg .i. hann scal fella halfri mörc. engom bavge scal þac ne þveite fylgia nema xx.^tog avra. Nu lifa engir ibavg (s. 79, b.) gillde ens vegna nema *foðor broþir eða broðor sonr.* moðor *broðir eða* systor *sonr.* En botendr ero til i öllom stöðom. þa scolo þeir taca alla bavga. hvart sem þeir ero allir til eða sumir. hofuð bavg scolo þeir taca scerþan mörc en xx. avra hafa hálfri mörc. Sin bavg scolo þeir fullan taca oc sva broðrunga bavg. Engom bavge scal þac ne þveite fylgia nema tui merkingi. En.ef engir ero nánare bavgþiciendr til en broðrungar. þa scal fara sem fyr var vm tínt. Nu ero viðtakendr til at hofuðbavge *oc* at tuimerkingi en engir at xx.^tog avra. þa scal hann hverfa með mesta bavge ef botendr ero til. En ef sa bavgr er nockor er hvarke se til scapbotendr ne scapþiciendr *oc* fellr sa bavgr þa niðr. Frændr veganda ero bavgs scapbotendr. *oc sva* at hueriom bavge sem þeir ero til talþir. Bavg gilldis menn veganda scolo þeim mun meira lut reiða bavgs hvers helldr en nef gildis menn. sem þeir taca meira lut. er bavg gilldis menn ero ens davða heldr enn nef gildis menn. Oc sva scolo þeir þvi gialde öllo scipta með ser er frændr ero veganda hvart sem þeir ero til bavgs hvers fleire eða færi. *oc* slícom lut halda up at öllom reizlom. þott nef gilldingar einir se scapbotendr ens vegna. Frændr scolo scipta viðtökoni með ser i öllom stöðom. Nv ero engir scapbotendr til hofuð bavgs en við takendr ero til. þa scal vegande bota hofuð bavge fullom með þake oc þveitom. ef hann er sýcn *oc* samlendr. enda scalat hann fleirom bavgom bota.

En ef hann er eigi til. þa scolo þeir beta bavgom ii. er talþir ero til xx.tos avra sinóm bavge fullom oc hofuðbavge scerðom[1] hálfri mörc. Nv ero engir nánare betendr en fodor brodir oc broþor sonr. moðor broðir oc systor sonr. þa scolo þeir beta bavgom iii. Sinom bavge fullom oc ii. mörcom at þrimerkingi oc ii. mörcom at xx.tos avra. (s. 80, a.) ef viðtakendr ero til. Ef engir ero nanare bavgbetendr en breðrungar þa scolo þeir beta bavgom iiii. ef viðtakendr ero til oc xii. avrom at hveriom bavgi. Engom bavge scal þac fylgia ne þveite nema breðrunga bavge. Nu lifa engir ibavg gillde nema faðir oc sonr oc broðir. þa scolo þeir beta bavgom öllom fullom ef viðtakendr ero til oc scal höfuð bavg ein þekia. En ef engir ero betendr til nema foðor faðir oc sonar sonr. moðor faðir oc dottor sonr. þa scolo þeir beta bavgom iiii. hofuð bavge scal beta scerðom halfri morc enn iii. fullom oc þekia xx.tos avra ein ef viðtakendr ero til allra. Nv ero engir betendr til nema föðor broðir oc broþor sonr. moðor broðir oc systor sonr en allir lifa i bavg gillde ens vegna. þa scolo þeir böta bavgom .iiii. þeir scolo beta ii. morcom at hofuð bavge oc ii. morcom at xx. aura en fullom sinom bavge. oc þekia þan ein. en xii. avra at minzta bavge. Nu lifa betendr at mesta bavge oc minzta. en viðtakendr ero eigi til iöllom stöðom. þa scal faðir oc sonr oc broðir beta bavgom iii. fullom.[2] höfuð bavge einom scal þac oc þveite fylgia. Nu er engi þeirra til nema broðir sammeðre. oc scal hann þa iafnt allre bót uphalda nema þueitom. Su er oc kona ein er bæðe scal bavge beta oc bavg taca ef hon er einberne en su kona

---

[1]) *Gisning for Skindbogens:* er talþir ero til xx.tos avra oc sinom bavge scerðom.

[2]) *Punctum er tilföiet.*

heitir bavgrygr. En hon er dottir ens davða enda se eigi scapþiGiande til höfuð bavgs en bøtendr life þa scal hon taca þrimerking sem sonr. ef hon toc eigi full sætte at vigs bótom til þess er hon er gipt. enða scolo frændr a lengr taca. Nu er hon dóttir. veganda en engi er scapbøtande til höfuð bavgs en viðtakendr se til. þa scal hon bøta þrimerkingi sem sonr til þess er hon kömr ivers (s. 80, b.) huilo en þa kastar hon giolldom i kne frændom. Þeir menn ero oc .v. er sac avkar heita.[1] i. er sonr þy borin eða lavngetin.[2] ii. er stiup sonr. enda ná magar .iii. Ef maðr a moðor ens vegna eða dóttor eða systor. þeir scolo taca allir saman xii. avra oc v. penninga vegna oc taca sva hvart sem er ein þeirra eða allir. oc iafn mikin lut huerr þeirra við anan oc taca af þeim monnom v. er iafn tengþir ero veganda oc iafn miclo scolo þeir þa bøta þott i. þeirra se til gialldzens sem allir. En ef þeir ero engir til aðrir tueGio þa fellr su sac bót niðr. En ef þeir menn ero engir til sac bóta er manne se firnare en brøðrungar enom vegna. þa scolo næsta brøðrungar[3] taca þeirra lut oc þriþiungi mina enn hinir. en sin lut allan. Nu hvargi þess eptir bavga er engvir ero til at taca sac bót. þa scolo enir scyldri a vallt þeir er næstir ero hinom taca fullan þeirra lut. En ef þeir ero eigi til. þa scolo enir firnare oc taca hina lut þriþiunge scerðan at sins föðor bótom ef bøtendr ero til. Ef scapbøtendr nokorir ero[4] eigi til eptir bavga. þa scolo enir scyldri böta allri bót. Nv ero engir enir scyldri. þa scolo enir firnari reiða þeirra bøtr er eigi voro til þriþiunge scerþan at

---

[1] og [2]) *Punctum er tilföiet.*

[3]) *Afskriveren synes først at have skrevet* brøðrar, *men derefter forandret dette saaledes.*

[4]) *Tilföiet.*

sins feðor bótom. En niðr fellr su bót er hvergi ero til.[1] iafnt scolo betr allar huerfa i alla kneruna þær er eptir bavga ero. Ef leysingr er vegiN þa scolo .xii. avrar at mesta bavge en ii. avrar at bavg þake. EN at avðrom bavge x. avrar oc iiii. örtogar at bavgþace. EN at iii.ª bavge morc oc eyrir at bavgþake. EN at miNzta bavge vi. avrar eN ii. örtogar at bavgþake. Þræl bavgar scolo þar vera er þrælar ero scap þiGiendr. Nv scal ina miNzto bavga segia er þræll scal þræli beta. þar ero þveite .xxiii. at hofud bavge. eN vii. þveite at bavgþace. EN at föðor foðor bavge (s. 81, a.) xx. þveite oc iii.[2] at bavg þake. At foðor broðor bavge xv. þveite oc iii. at bavgþake. At breðrunga bavge scolo xii. þveite oc ii. at bavgþake. Þar scolo oc vera at sacbótom eptir bavga viii. þveite. oc þriþiungr ens v.ª þveites. oc halft iiii.ª þveite. oc þriþiungr ens iii.ª þveites oc hálft aNat þveite. Eitt þveite scolo taca þriþia breðra oc sva gialda enda verþr su sac bót minzt. þar at eins scolo þrælar beta er þeir hafa orkost til er beta scolo. Þeir menn ero eN iiii. er nár ero kallaþir þott lifi. Ef maðr er hengðr eða kyrcþr eða settr i grof. eþa i scer. eða heptr afialle. eða illeðar mále. Þar heitir gálg nár. oc graf nár. oc sker nár oc fiall nár. Þa menn alla scal iafnt aptr giallda niðgiolldom sem þeir se vegnir þott þeir lifi. Sua er mælt at þat sumar scal niðgialda heimting up hefia er vigsökin er sett eða sótt eða hana scyldi sekia. oc er þa rétt at[3] lysa þegar til sócnar ahendr þeim monnom öllom er spurt hafa vigit. Sekiande scal at domi telia frændsemi með þeim er sottr er oc veganda oc með ser oc enom vegna.

1) *Punctum er tilföiet.*
2) *Sandsynligvits corrumperet, ligesom maaskee ogsaa nogle af de övrige Tal.*
3) *Herefter skrevet* seksa hana, *men dette igjen overstreget.*

Siþan scal hann nefna vatta. at þvi vætte. scal hann queða at ec leg þat undir þegnscap min at su er frændsemis tala sön oc rétt með oss hvaromtuegiom. er nv er talit. en þær sacir með ocr. N. N. Hann scal oc hafa sanaðar menn ii.[a] þa er þat legi undir þegnscap sin at þeir hygi þa frændsemis tolo rétta. en fer vm þav mal at aðro sem vm onor fe víte. Rett er oc at stefna heiman til sac bóta. En ef sa telr anan iafn scyldan eða scyldra er sottr er. þa scal hann telia þa frændsemi fyrir sökianda oc vina eið at. enda scal þa dœma slict a hond hveriom þeirra sem lög ber til. enda scolo trygðir (s. 81, b.) coma huervetna at mote sac bótom. eigi verðr ella heimting til þeirra. Ef lyrit nærmar sacar ero með monnom obettar. þa scal frænde veganda huergi deila samvisto við ens vegna frænda. nema þvi at eins ef hann hefir þar vist aðr eða gisting sva tekit at hann vissi eigi hins i þat sin þangat ván. En ef sa gerir eigi sva þa á hin cost at veria honom lyrite samvistona. En ef hann fer eigi abrott þa varðar honom fiorbavgs garð oc scal þeirre soc stefna heiman oc queðia til heimilis bva ix. a þingi þess er sottr er at bera vm þat hvart hann hafe hafða samvisto við hin siþan er lyrite var varet eða eigi oc scal þo[1] sana frændsemi sem aðr var tínt. Ef maðr ryfr trygðir þar er bœtt er sac bótum þa eycz þar rettr hvers manz hálfo. við þan þeirra er bœtto. enda scal a þav mál engi sættaz fyrir lof fram. Ef menn ero eigi fulltiða eða af landi farnir þeir er bötr eigo at taca. þa scolo þeir heimta sit at þeim er þeirra lut tóco. En ef þa var scerðom bótom bœtt oc scolo veganda frændr þat giallda er afurðe. Nu voro veganda frændr eigi fulltiða eða voro

[1]) A. M., udentvivl ved en Trykfeil, þa.

þeir erlendis þa er bavgom var bött þa scolo þeir gialda þat er til þeirra com. þa er þeir ero full tiða. eða coma ut oc scipta sva til sem nv var tint. Þat er silfr sac gilldt ibavgom oc sva iþavcom oc þveitum. er eigi se verra heldr eɴ var logsilfr et forna þat er x. penningar gera eyri oc meire se silfrs litr á eɴ messingar oc þole scor oc se iafnt utan sem iɴan. Enda er rett at giallda þat i lög avrom öllom.

114. Griða mál.

[a] Allir vito atburði um missætti þeirra N. N. oc N. N. eɴ nu ero vinir þeirra við comnir oc vilia þa sætta. Nu selr N. N. N. N. griþ til sattar stefno þeirrar er þeir hafa a queþit firir (S. 82, a.) sic oc siɴ erfingia oc alla þa menn er hann agriðom fyrir at selia[1]. eɴ N. N. tecr grið af N. N. ser til handa oc sinom erfingiom oc öllom þeim monnom er hann þarf grið til handa at taca. Eɴ nu er guð sialfr þeirra fyrstr er baztr er oc allir hælgir menn oc allr heilagr domr. Pave at rome oc patriarche[2]. konvngr váʀ oc byscopar orir oc bóklærðir menn allir. oc allt cristit folc. Ec nefni[3] xii. menn igrið þessi a millum þeirra N. N. oc N. N. er nu standa tueim megin at málom oc scal nefna þa xii. menn.

[4] Siþan scal sa maðr er fyrir griþom mælir nefna vatta ii.[a] eþa fleire at þvi vætte. at þessi griþ er nv ero

a) = A. M., Vígsl. c. 112.

1) Den arnam. Skindb. læser halda.
2) Rettelse for patriache.
3) Skrevet nēfni.
4) I Enden af Linien er her en Plads til Overskrift.

nefnd scolo vera full oc favst allra manna a mille þeirra er her coma i mannsofnoð þeNa. oc meþan menn ero her lengst amaNfundi þessom. oc huerr maðr kömr heim til sins heima. oc þott optaR verðe fundir lagðir til mala þeirra. þa scolo þo griþ halda til þess er sva er málom þeirra lokit sem þav mego bezt lucaz. Nu heldr iorð griðom upp eN himinn varðar fyrir ofan. eN hafit ravða fyrir vtan er liGr vm lönd öll þav er ver hofom tiðende af. EN a mille þessa ende marca er nu hefi ec her talt fyrir monnom. þrifiz sa maðr huergi er þessi grið rýfr er ec hefi her nefnd. oc bindi hann ser sua höfga byrð at hann comiz aldregi undan. en þat er guð drottens gremi oc grið bítz nafn. En þeir menn allir hafe guðs miscuN er[1] griðom halda vel oc allra heilagra arnaðar orð til allrar þurptar siNar við almatkan guð. se guð hollr þeim er heldr griðom. en gramr þeim er grið rýfr hollr þeim er helldr. hafit heilir grið sellzc.

(S. 82, b.) Þat ero forn lög a lande óro ef maðr verðr secr vm griða rof at þeir menn xii. er igrið ero nefndir eigo at taca rett ór fe hans viii. aura ens fimtategar. En þat ero log inoregi oc alla dansca tungo ef maðr þyrmir eigi griðom at sa maðr er utlagr fyrir endi langan noreg fram. oc feR bæði londom sinom oc lavsa fe. oc scal aldregi iland coma siþan.

115. trygða mal.

[a] Sacar voro a mille þeirra N. N. oc N. N. eN nu ero þær settar oc fe bøttar sem metendr máto oc teliendr tolðo

---

[a]) = A. M., c. 113, S. 169[24].

---

[1]) Rettelse for oc, i Overensstemmelse med A. M.

oc domr demþi. oc þiGiendr þágo oc þaðan báro með fe fullo. oc fram komnom eyre þeim i hond sellt[1] er hafa scyllde. Þit scolot vera menn sattir oc samværir at öldri oc at átte. aþingi oc aþioðstefno at kirkna sócn oc ikonvngs húse. oc huervetna þess er manna fundir verða þa scolot þit sva samsáttir sem aldregi hefiz þetta yckar a meðal. Þit scolot deila kníf oc kiotstycke. oc alla lute yckar imille sem frændr eN eigi sem[2] fiandr. Ef sacar geraz siþan amille þeirra aNat eN þat er vel er. Þat scal fe beta eN eigi fleín rióða. En sa yckaR er gengr a gervar sáttir eða vegr aveíttar trygðir. þa scal hann sva viða vargr rækr oc rekiN sem menn viðazt varga reka. cristnir menn kirkior sekia. heiðnir menn hof blóta. elldr upp breNr. iorð grer. mögr moðor callar. oc moþir mög föðir. alldir ellda kyNda. scip scriðr. scildir blícia. sol scíN snæ leGr. fiðr scríðr fura vex. valr flygr várlangan dag. stendr honom byR beiN vndir báða vængi. himiN huerfr heimr er bygðr. vindr þytr. vötn til sævar falla. karlar korne sá. hann scal fiRaz kirkior oc cristna menn. Guðs hus oc guma. heim huern nema hælvite. Nu haldit þit báþir abóc einni (s. ss, a.) enda liGr nu fe aboc er N. N. betir fyrir sic oc siN erfingia aliN oc o boriN[3]. getiN oc ogetiN[4]. nefndan oc onefndan. N. N. tecr trygðir eN N. N. veitir ævintrygðir þar æ scolo halldaz meþan molld er oc menn lifa. Nu ero þeir N. N. oc N. N. sattir oc sammala hvar sem þeir hittaz alande eþa lege. scipi eða ascíðe. ihafe eða a hestz bake arar miðla eþa avstscoto. þopto eða

---

1) Först skrevet selldo, men derefter forandret saaledes.
2) Skrevet over Linien, muligen med en yngre Haand.
3) Afskriveren har först skrevet aliN, men derefter underprikket al og skrevet bor ovenover.
4) Rettelse for getiN.

þilio ef þarf*ar* ger*v*az. iafn sáttr h*v*aʀ við an*n*an se*m* faþ*ir* við son. eða sonr við foðor isa*m*förum öllo*m*. Nu lecia þ*eir* he*n*dr sinar sama*n*. n. n. oc n. n. halldit væl trygðir at vilia c*r*istz *oc* allra m*an*n*a* þ*eir*r*a* er nu heyrðo trygða mal. hafe sa hylle guðs e*r* helldr trygð*ir*. en sa reiðe er ryfr rettar trygþ*ir*. eɴ hylle sa e*r* helldr. hafit hæilir sǽz. eɴ *ver* sé*m* váttar er við erom staddir.

---

lög sögo manz þáttr.

116.

[a] Sva er en[1] mælt at sa maðr scal vera nockor auallt a lande óro er scyldr se til þess at segia log monnom. oc heitir sa lögsogo maðr. En ef lögsogo manz missir við. þa scal or þeim fiorðungi taca man til at segia þing scop upp et næsta sumar er hann hafði siðarst heimili i. Menn scolo þa taca ser lögsogo man oc sysla þat fosto dag huerr vera scal aðr sacir se lystar. Þat er oc væl ef allir menn verða sattir a ein man. En ef logrétto maðr nokor stendr við þvi. er flestir vilia oc scal þa luta ihuern fiorðung log saga scal hucrfa. En[2] þeir fiorðungs menn er þa hefir lutr ihag borit scolo taca lögsogo man þan sem þeir verða sattir á. hvart sem sa er or þeirra fiorþungi eða or avðrom fiorðunge nokorvm þeirra manna er þeir mego þat geta at. Nu verþa fiorðungs menn eigi asáttir. oc scal þa afl raða með þeim. (s. 83, b.) En ef þeir ero iafn margir er lögrétto seto eigo er sin logsogo man vilia huarir. þa scolo þeir raða er byscop sa fellr[3] ifullting með er iþeim fiorþungi er. Nu ero lögrétto menn nökorir þeir er nita þvi er aðrir vilia.

---

a) = A. M., Lögsögomannz þattr, *(findes ikke i den arnam. Skindb.).*

---

1) *Dette Ord er udeladt i A. M.*
2) *Først skrevet* Ef.
3) *Afskriveren har først skrevet* er, *men derefter forandret dette saaledes.*

fae *engi* maɴ siálf*ir* til lögsögo. *oc* eigo enscis þ*eirr*a orð at metaz. Lögsögo maɴ a ilögrétto at taca þa er m*enn* hafa raðit hu*err* v*er*a sc*a*l. *oc* sc*a*l eiɴ *maðr* scilia f*yrir*. eɴ aðr*ir* giallda sa*m*quæði a. *oc* sc*a*l iii. sum*or* sa*m*fast eɴ same hafa[1] ne*m*a m*enn* vili e*igi* breytt hafa. Or þ*eir*re lögretto e*r* lögsogo m*aðr* er tekiɴ. sc*o*lo m*enn* ga*n*ga ti*l* lögb*er*gs oc sc*a*l h*ann* ga*n*ga ti*l* lögb*er*gs. oc setiaz iru*m* sít*t*. *oc* scipa logb*er*g þei*m* mo*nn*om se*m* h*ann* vill. en*n* m*enn* sc*o*lo þa mæla malo*m* sino*m*. Þ*at* er oc mæl*t* at lögsögo m*aðr* e*r* scylldr ti*l* þe*s*s at segia up lög þátto alla a þri*m*r su*m*ro*m* hu*eriom*. eɴ þ*in*gscop hu*er*t sumar. Lögsogo m*aðr* a up at segia sycno leyfi oll at lögb*er*gi s*v*a at meire lutr m*anna* se þ*ar* ef þ*v*i v*m* nair oc miss*er*is tal. oc s*v*a þ*at* ef m*enn* sc*o*lo coma f*yr*ʀ ti*l* alþ*in*gis eɴ x. vic*or* ero af su*m*re. *oc* tina imbro daga halld. *oc* fösto iga*n*ga. oc sc*a*l h*ann* þ*ett*a allt mæla at þ*in*glavsno*m*. Þ*at* e*r* oc at logsogo *maðr* sc*a*l s*v*a g*er*la þátto alla up segia at e*n*gi vite eiɴa miclogi gøʀ. Eɴ ef h*o*nom viɴz e*igi* fr*o*þleicr ti*l* þe*s*s. þa sc*a*l h*ann* eiga stefno við .v. lögm*enn* en næsto dægr aðr e*ða* fleire þa e*r* h*ann* ma hellzt geta af aðr h*ann* segi hu*er*n þatt up*p*. *oc* v*er*ðr hu*err* m*aðr* utlagr iii. m*orcom* er olofat ge*n*gr a mal þ*eirr*a. oc a lögsogo m*aðr* soc þa. Lögsogo m*aðr* sc*a*l hafa hu*er*t su*m*ar ii. hu*n*droð alna vaðmala af lögretto fiám f*yrir*[2] starf sitt. H*ann* a oc utlegþ*ir* allar hálfar þær e*r* a alþ*in*gi e*r*o dø*m*þar h*er*. oc sc*a*l dø*m*a eín (s. 84, a.) daga aþei*m* ölllo*m* aɴat sum*ar* h*er* iboanda k*ir*k*io* garðe miðvico dag imitt þ*in*g. Vtlagr er hveʀ *maðr* iii. m*orcom* e*r* fæ lætr dø*m*a ef h*ann* seg*ir* e*igi* lögsogo m*anne* ti*l* *oc* s*v*a huer*ir* do*ms* upsogo

1) *Rettelse for* hafe.
2) *Skrevet to Gange.*

váttar hafa verit. Þat er oc þa er logsögo maðr hefir haft iii. sumor logsögo. oc scal hann þa segia upp þingscop et iiii.* sumar fösto dag iɴ fyʀa i þingi. þa er hann oc lavs fra logsogo ef hann vill. Nu vill hann hafa lögsogo lengr ef aðrir uɴa honom. þa scal eɴ meire lutr lögrétto manna raða. Þat er oc at lögsögo maðr er ut lagr iii. morcom ef hann komr eigi til alþingis fosto dag iɴ fyʀa aðr menn gangi til lögbergs at navðsynia lavso. enda eigo menn þa at taca aɴan logsogo maɴ ef vilia.

---

logretto þáttr.

117.

[a] Lavgretto *scolo ver* oc eiga oc hafa *her* hu*ert* su*m*ar a alþ*in*gi. oc *scal* ho*n* sitia i þei*m* stað a vall se*m* le*n*gi hef*ir* v*er*it. Þar *sco*lo pallar iii. v*er*a v*m*b hu*er*fis lögréttona *sva* viðir at ru*m*lega megi sitia ahu*eriom* þ*eirr*a fernar tylpt*ir* m*ann*a. þ*at* *er*o xii. m*enn* or fiorðu*n*ge hu*eriom* *er* lögretto seto eigo. oc logsögo m*aðr* v*m* fr*a*m *sva* at þ*a*r *sco*lo ráða logo*m* oc lófo*m*. þ*eir* *sco*lo all*ir* sitia a mið palli *oc* þ*a*r eigo b*yscop*ar var*ir* RU*m*. Þ*eir* m*enn* .xii. eigo logrétto seto or norðlendi*n*ga fiorðu*n*gi *er* f*a*ra með goðorð þav .xii. *er* þ*a*r v*or*o þa höfð *er* þ*eir* átto þ*in*g fiog*or*. eN Goðar iii. i hu*er*io þ*in*gi. En i öllom fiorþu*n*go*m* oþ*r*om. þa eigo m*enn* þ*eir* ix. lögrétto seto or fiorðu*n*ge hu*eriom* *er* f*a*ra m*eð* goðorð full oc forn þav *er* þa v*or*o þriú i várþ*in*gi hv*er*io. er þ*in*g v*or*o iii. ifiorð-u*n*gi hv*eriom*. þ*eirr*a þriGia. enda *sco*lo þ*eir* all*ir* hafa m*eð* *ser* maN eiN or þ*in*gi hv*er*io eno forna. *sva* at þo eigniz xii. m*enn* lögrétto seto or fiorðu*n*gi hu*eriom*. En forn goðorð norðlendinga öll *er*o fiorðu*n*gi sc*er*þ (s. 84, b.) at alþ*in*gis nefno. vi*ð* full goðorð oNor öll a l*an*ðe h*er*. Þ*at* *er* oc v*m* þa m*enn* alla *er* *sva* eigo lögretto seto se*m* nv v*a*r tint. at þ*eirr*a hv*e*R a at scipa tuei*m* m*onno*m

a) = A. M., Lögretto þattr (*findes ikke i den arnam. Skindb.*).

ilogretto *til vm* raða *með ser* öðro*m* f*yrir ser* eɴ oðrom abac *ser*. *oc* sino*m* þ*in*g m*onno*m. þa *ver*ða pallar scipaðir ti*l* fullz *oc* fernar tylpt*ir* m*ann*a ahv*er*io*m* palle. engir m*enn* *sco*lo sitia f*yrir* iɴ*an* palla þa e*r* logretta e*r* rudd ne*m*a þ*eir* e*r* mal eiguz við en sitia avalt þ*es*s amille[1]. *oc* a lögsogo m*aðr* at scipa ru*m* þ*at*. ut f*ra* pöllo*m* a alþyða at sitia. Þei*m* eino*m* m*onno*m e*r* rett at sta*n*da up*p* at lögrétto þa e*r* þ*a*r *sca*l köra log *eða* lof. e*r* vm mal m*ann*a sc*o*lo m*æ*la. *oc* þei*m* oðro*m* e*r* yzt*ir* *er*o þ*eir*ra e*r* þ*a*r e*r*o co*m*n*ir*. utlagr e*r* hu*er*r iii. m*orcom* e*r* e*igi* g*er*i*r* *sva*. *oc* a sa soc e*r* vill. Eɴ ef m*enn* troðaz s*va* mioc at lögretto f*yrir* öndcost *eða* ge*r*a þ*a*r hra*n*g þ*at* *eða* hareysti at f*yrir* þ*v*i af glapaz mal m*ann*a *oc* v*arðar* þ*at* *fiorbavgs* ɢ*arð* se*m* öll þi*n*gs af glopon. Ef þ*eir* m*enn* co*m*a ti*l* lögretto e*r* þ*a*r eigo set*or* eɴ aðrir hafa setz iru*m* þ*eir*ra. þa *sco*lo þ*eir* beiða *ser* ru*m*a. *oc* e*r* hino*m* vitis lavst ef þ*eir* ga*n*ga þa ib*r*o*tt*. En ef þ*eir* híra við þa e*r* ru*m*s e*r* beiít. *oc* *varðar* þ*at* iii. m*arca* utl*egð*. Þa *sca*l eigande beiða seto siɴ*a*r *með* v*atta*. *oc* v*arðar* þ*at* *fiorbavgs* ɢ*arð* ef þa er varnat. Þ*at* *er*o alt stefno sac*ir*. *oc* *sca*l q*ueðia* ix. h*eimilis* b*va* þ*es*s e*r* so*ttr* er ti*l* *fior*b*avgs* saca eɴ .v. ti*l* utlegðar. Þ*at* e*r* *oc* at lögretta *sca*l ut fa*r*a d*r*ott*in*s daga báða iþ*in*gi. *oc* þ*in*g lavsna dag oc a vallt þ*es*s i mille e*r* logsogo m*aðr* vill. *eða* meire lutr m*ann*a. oc i hu*er*t siɴ e*r* m*enn* vilia ryðia logrétto. Þ*a*r *sco*lo m*enn* rétta lög sín *oc* *ge*r*a* ny mæli ef vilia. Þar *sca*l beiða m*onno*m sycno leyfa allra. *oc* satta leyfa þ*eir*ra allra er einca lofs *sca*l at beiða. *oc* marg*ra* lofa aɴ*ara*. *sva* se*m* tínt er ilogo*m*. Þ*at* *sca*l allt metaz *sva* ilogrétto se*m* lofat se (s. 85, a.) er engi *maðr*

---

1) *I Skindbogen:* amlle.

neitir sa er logrétto seto á.[1] enda vere engi lyrite fyrir utan lögrétto. Huerr maðr þeirra er lögrétto seto á. scal gera aNattueGia um leyfe huèrt at iata eða níta. utlagr er hann ella iii. morcom. Ef menn biðia lofa ilögrétto sva at þeir menn ero o gorla þar comnir eða abrott gengnir er lögrétto seto eigo en þo ero fernar tylptir manna eða fleire. þá má logsogo maðr scipa þvi liðe irum þeirra manna er setor eigo til fullz oc utlagaz huerr er syniar þess. Nv verðr mið pallr alscipaðr. Þa scal logsogo maðr nefna ser vatta. J þat vætte. scal hann queþa at þesir sitia allir i lög rétto at mino raðe oc rettir til þess at fylla lög oc lof. nefne ec þetta vætte at lögom hueim er niota þarf. Enda scolo þa verða lof öll iafn föst þar sem goðar sæti sialfir. oc fyrir þeim einom scolo hinir up risa er aðr sáto. Þat er oc at þat scolo lög vera alanðe her sem áscrám standa. EN ef scrár scilr á oc scal þat hafa er stendr a scröm þeim er byscopar eigo. Nu scilr eN þeirra scrár á. þa scal sv hafa sitt mal er lengra segir þeim orðom er male scipta með monnom. EN ef þær segia iafn langt oc þo sitt hvar. þa scal su hafa sit mal er iscalahollti[2] er. Þat scal alt hafa er fiNz a scrö þeirre er hafliðe let gera nema þocàt se siþan. en þat eitt af aNara lög manna fyrir sögn er eigi mæli þvi igegn. oc hafa þat alt er hitzug leifir eða gleGra er. Nu þræta menn vm lögmal. oc má þa ryðia logrétto til. ef eigi scera scrár ór. En sva scal at þvi fara at beiða með vatta goða alla at lögbergi oc lögsogo maN at þeir gange ilögrétto oc isetor sínar at greiða logmal þetta sva sem heþan fra scal vera.[3] beiðe ec logbeiðing. scal sa queða

[1]) *Herefter skrevet:* scal gøra aNattueGia vm leyfe huert, *men disse Ord ere' dernæst igjen overstregede.*
[2]) *Rettelse for* iscala.
[3]) *Punctum er tilföiet.*

er reyna vill. Ef nokorir þeir menn er setor eigo gera eigi ganga irum (S. 85, b.) sín er þeir uito at lögretto scal ryðia. oc varðar þat ſiorbavgs garð sem önor þings af glöpon. enda er rétt at telia goðaN þa huern utlagan iii. morcom oc or goðorðe sino. þat varðar oc allt slíct et sama þeim monnom öllom er logretto seto eigo at gegna at lögrétto þeirre sem þa scylda lög til. Alengr er goðar coma isetor sinar þa scal huerr þeirra scipa manne apall fyrir sic eN avðrom manne a eN yzta pall. a bac ser til vm raða. Siþan scolo þeir menn er þar eiguz mal við tína logmal þat er þa scilr á. oc segia til þess hvat ídeílir með þeim. þa eigo menn siþan at meta mál þeirra. til þess er þeir hafa raðiN hug siN vm þat mal. oc spyria siþan alla lögretto menn þa er a miðpalle sitia. at scyra[1] þat hvat huerr þeirra vill lög vm þat mál. siþan scal huerr goði segia hvat lögin mun calla. oc með huárom huerfa at þvi mále. oc scal afl raða. eN ef þeir ero iafn margir lögrétto menn huarirtueGio er sitt kalla lög huarir vera. þa scolo þeir hafa sitt mal er lögsogo maðr er iliðe með. EN ef aðrir ero fleire. þa scolo þeir ráða. oc scolo hvarirtueGio viNa vefangs eið at sino male. oc fela undir eið siN. at þeir hyGia þat vera lög vm þat mal sem þeir fylgia at. oc queþa a af hui þat se lög. Nu er nockoR logretto maðr sva siúcr eða sáR at sá má eigi ute vera. þa scolo þeir hvarir tueGio sekia orð hans til búðar oc segia hvat i deílir með þeim. eN hann scal eið viNa slican sem aðrir. oc queþa á þat með huáRom hann vill huerfa.

---

1) *Skrevet:* mál þeirra. oc spyria siþan alla logretto menn þa er a miðpalle sitia. til þess er þeir hafa raðiN hug siN vm þat mal. at scyra *o. s. v., men derefter er Ordenen forandret ved et* a. b. c. *over Ordene* þess, oc *og* at.

EN ef þa er logretto *maðr* nockoR omale *eða* ovite *eða* andaðr er *þessa* mals *þarf*. oc *scal* sa *maðr* istað h*ans* er dom nefno átte up at taca ef h*ans* *væri* þa við mist. Nu lysa lögrétto *menn* hug siN. oc *verþa* *þeir* xii. *eða* fleire er lið hafa miNa. þa *scolo* *þeir* er fære ero saman vinna eiða at sino (s. 86, a.) male. Þa *verða* hin*ir* er lið hafa meira oc scylld*ir* at viNa eiða at *sino* male. *sva* at *þeir* *svere* *manne* fleire *eða* ii. et fæsta. ef lögsogo *maðr* er i eNe miNe sueit. EN ef *þeir* metaz eiða við i eno meira liðe. oc *scolo* *þeir* luta *með* *ser* ne*ma* *þeir* vile all*ir* sv*eria*. Nu *verða* *þeir* færi saman eN xii. er lið hafa miNa. þa *ero* *þeir* þeg*ar* af *sino* mále *oc* *ero* eng*ir* *menn* or eno meira liðe þa scylld*ir* at viNa eiða at mote eiðo*m* *þeirra* er fære *ero* saman eN xii. Ef *þeir* *ero* nök*k*or*ir* lögretto *menn* *er* *með* huarunge látaz vera[1] *muno*. *eða* varna *þeir* aNaRa scila u*m* þav mál. *oc* v*arðar* *þat* allt slict se*m* áðr var tínt. *oc* a sa *þeirra* sac*ir* þær er *þar* eiguz mál *við* er helldr vill sokia ti*l* fullra laga. EN ef h*v*argi vill sokia. þa a söc þa h*v*aR er vill. enda *scal* lögsogo *maðr* scipa ru*m* *þeirra* *manna* er *þar* *gera*[2] lögscil f*yrir* sec. oc taca maN or varþ*ing*i þ*v*i er glöpin kö*m*r ef þ*at* ma enda v*arðar* þá hv*eriom* *fiorbavgs* GARð er syniar *þess*. EN ef lögsogo *maðr* kaN *þar* *eigi* meN f*yrir* iþa sueit. þa *scal* h*ann* beíða sa*m*þ*i*ngis *Goða* *þess* er scila várn*ar* at *þeir* fae h*onom* m*a*N i stað *sva* at þa megi iþ*v*i fylla lögrétto. *oc* v*arðar* þa slíct þei*m* er *þess* syniar sem hino*m* er glöp *gerþe*. Nu vill e*ngi* sa*m*þ*i*ngis *Goðanna* scil *gera*. þa *scal* beiða *manna* iaNat þ*ing* *oc* i et .iii.[a] ef *eigi* fæzc aðr. enda eigo þa ia*fn* mic*it* *þeirra* orð at

---

[1]) *Afskriveren har skrevet* v a, *med Udeladelse af Abbreviaturen.*
[2]) *Herefter først skrevet* felag, *men dette Ord derefter igjen overstreget.*

standaz sem aNara logretto manna. Þat er oc at einhveR[1] maðr scal tína við vátta log mál þat er afl fæsc til. en[2] allir scolo samquæði gialda á. siþan scal up segia at logbergi. Þat er oc scyllt þeim monnom öllom er lögretto seto eigo at fylla up sögo avalt. er logsogo maðr vill lög up segia. hvart sem þat er at logbergi eða ilögrétto oc þott i (s. 88, b.) kirkio se. ef veðr er osuást ute. EN ef nökkorir logretto menn hafa eigi tóm til þess. þa scolo þeir menn ii. heyra a upsogo fyrir hvern þeirra er til þess ero tecnir af þeim at sitia apöllom ilög rétto. Nu er at huaruge gavmr gefiN. þa mego ecki staNdaz þeirra logrétto manna orð er sva scipa asama sumre. Þar er um þat lög mal er þrætt er þa var up sagt. enda varðar iii. marca utlegð. oc eigo aðrir lögrétto menn söc þá oc scal stefna at logbergi. oc queðia til heimilis bva v. þess er sottr er. EN lög sogo maðr a at scipa lögberg oc utlagaz þeir iii. morcom er at olofe hans sitia þar. Nu bioða menn þav oscil logsogo manne. at láta hann eigi ná seto siNi. eþa þa menn er hann hefir ein nefnda til þess at sitia at lögbergi með ser oc varðar þat tiorbavgs Garð oc scal þat sokia sem aðra þings afglöpon. Þess er lögsögo maðr scylldr at segia ollom þeim er hann spyria her[3] lögmál bæþi her oc heima. eN erat hann framaR scyldr[4] sacraþa við menn. Hann scal oc up segia þingscöp hvert sumar. oc aðra þátto alla. sva at þeir verðe upp sagþir a iii. sumrom

---

1) *Gisning for* hveR.
2) *Først skrevet* oc, *men derefter* en *skrevet ovenover.*
3) *Udeladt i A. M.*
4) *A. M. tilföier* at, *hvilket bag i Bogen er rettet til* til. *Ingen af disse Læsemaader har imidlertid Hjemmel i Skindbogen.*

hu*e*r*i*o*m*. ef meire lutr m*ann*a vill hlýtt hafa. Fosto dag iɴ fyʀa i þ*in*gi *sca*l þ*in*gscöp avallt up segia ef m*enn* hafa tom ti*l* at hlyða. Þ*at* v*arðar* alt iii. m*arca* utl*egð* logsogo m*ann*e ef h*ann* leys*ir* *eigi* af he*n*de þav scil öll e*r* h*ann* *er* scyldr ti*l* at navðsynia laṽso. *oc* a sa *maðr* þa utl*egð* halfa e*r* sok*ir* ęɴ hálfa dom*en*dr. Eɴ ef lög-sogo m*að*r ger*ir* þav ofiöt nokor e*r* meire lutr m*ann*a vill kalla þ*in*gs af glöpon. *oc* v*arðar* h*onom* þ*at* *fior-bavgs* ɢ*arð*. Þ*at* er oc. at aþ*v*i eino varþ*in*gi a h*ann* útlegþir *er* h*ann* heyr siálfr.

Arfa þattr.[1]

118.

(S. 87, a.) [a] Sonr a arf at taca at föðor siN oc moðor frials boriN oc arfgengr. Nu er eigi sonr til þa scal taca dottir. Nu er eigi dóttir. þa scal taca faþir. þa broþir samfeðri. þa móþir. Nu er eigi hon til. þa scal taca systir samfeðra. Nu er eigi hon til þa scal broðir sammeðri. Nu er eigi hann til. þa scal taca systir sammöþra.[2] † Nu

---

† [b] Eptir systor sammöþra oc scirgetna. [scal sonr lavngetiN taca arf eptir favðor siN. Þvi næst dottir lavngetin. Eptir dottor lavngetna. scal arf taca broþir samfeþri lavngetinn. þa broþir sammeðri lavngetinn. Siðarst systir sammeþra. Þessir iiii. scolo fram föra systkin sín ef þeir hafa fe til. oc scal sva fara omegð sem arfr. Nu ero systkin þeirra erfþar omagar þeirra. oc scal báþum þar iafn sparir avrar iafnan. Broþir samfeðri lavngetinn. oc aNaR sammeðri lavngetinn ero aþiliar víg saka eptir

---

a) = A. M., Arfa-þattr, c. 1.
b) *Suppleret efter* A. M., c. 18.

---

1) *Overskriften saavelsom Begyndelsesbogstavet er tilföiet.*
2) *Her er i Texten gjort Henvisning til en Tilsats, skrevet paa den nederste Deel af Margen. Da Indrykkelsen af samme i Texten vilde forstyrre Sammenhængen, have vi valgt at aftrykke den nedenfor.*

er *eigi* ho*n* til þa sc*a*l taca sonr lavngetiɴ. Nu e*r* *eigi* h*ann* til þa sc*a*l taca dótt*ir* lavngeten. Nu e*r* *eigi* ho*n* ti*l* þa sc*a*l taca broþ*ir* sa*m*feðri laungetiɴ. Nu e*r* *eigi* h*ann* ti*l*. þa sc*a*l taca syst*ir* sa*m*feðra. Nu er[1] *eigi* ho*n* ti*l*. þa sc*a*l taca broþ*ir* sa*m*meðra. Nv er *eigi* h*ann* ti*l*. þa] sc*a*l t*a*c*a* syst*ir* sa*m*meðra l*avngetin*. Þ*að*an fr*a* ero scirgetn*ir* m*enn* ti*l* arfs. Þa ero næst*ir* arfe föðor faþ*ir* oc moðor fáþ*ir*. son*a*r sonr *oc* dótt*or* sonr. þei*m* næst*ir* eigo at taca foþ*or* moþ*ir* *oc* moðor moþ*ir*. sonar dott*ir* *oc* dótt*or* dótter. Þa er föðor broþ*ir* *oc* moðor broþ*ir* broþ*or* sonr oc systor sonr. Siðarst taca foðor syst*ir* oc moðor syst*ir*. bruðor dott*ir* *oc* systor dott*ir*. [a] Nu e*r*o *eigi* þ*eir* m*enn* ti*l*. [þa scolo taca iöfnum höndum bræðrungar oc systrungrar. nema eiɴ maðr se or moðor ætt eþa

systkin sin. oc þeir eigo festar systra siɴa oc sva legorðz sacir vm þær sva snemma sem ero til arf töko. Systir samfeþra lavngetin oc öɴor sammeðra eigo sva rétta far at taca eptir systkin sin. sem arf. enda ero sva bendr þeirra oc eigo sva festar ef þess þarf. Eptir firnare menn ero scirgetnir menn til arfs oc omegðar ef eigi taka systkin. Þa ero nestir arfe föðor faðir oc moðor faðir. Sonar sonr oc dottor sonr. Siðarst taka arf. favðor systir oc moðor systir. Broður dottir oc systor dottir. Þaðan fra er iafnan inn nanasti niðr.] til arf toko.

[b] Sonr lavngetiɴ a vig söc. Vsq*ue*. ept*ir* omaga.

a) *Suppleret efter* A. M., c. 1, S. 171[11].

b) *Dette Sted har neppe noget tilsvarende, hvorefter det kunde suppleres. Slutningsordene erindre om* A. M., Omaga-b, c. 29, S. 288-289.

1) *Tilföiet.*

foðor átt. enn fleiri menn or aNaRi hálfo. þa tec
at hælmingi við þa. *Þaðan fra er* avallt eN nan
til arf tekio. Nv *ero* fleire *menn* iafn nán*ir* *þeir*
eigo. þa *scal* ia*fn*t scipta iknéruNa alla. eN *þat* er
at telia *fra* systkino*m*. Ef iafn naen*n* *er* karl
kona. *oc scal* karl *maðr* a valt þar taca. Ef ko
nanastar oc er þ*ar* oc deildar arfr m*eð* þei*m*.

[a] *Þeir* ero m*enn* xiiii. *er* talþ*ir*. [heita til arf
er fyrst ero tindir. af þvi at þar ræðr eigi frændsem
er fyrst sonr scírboriN. en efst systir samøðra la
nym. [b] Ef syn*ir* *ero* ti*l* arfs aln*ir*. þa á. [faþir o
eigi at gera dottor sina heiman meira fe fyrir rað
eN komi iafn mikit fe a hlut hvers þeirra. ef
erfðiNi scipt].

[c] Ef aNat tueGia fellr *fra* faðir. [eða moþir
dottir þeirra í umegð oc scal hon at slicum lut
hendr brøðrom sinum at varðveizlo sem þeir taca
eptir þat þeirra sem andat er].

[d] *Þat* *er* *oc* þ*ar* *er* moðir[1] gefr syne sino*m*.
maðr er hon verðr erfingi eptir til fostrs eða læri
farar eða quanar mundar. eða gelldr giölld firir
allt þat er hon lecr fyrir hann i fe munum eða
er hon tekr feet eptir. at hon scal taca þat fe ep
barn lavsan. iafn mikit sem hon gaf a vaxta lavst.
hennar born ef hon er anduð scolo taca fyR enn
(S. 87, b.) [e] Ef sa m*aðr* tecr arf. [eptir maN

a) *Suppleret efter* A. M., l. c., S. 172[1].
b) *Suppleret efter* A. M, c. 2.
c) *Suppleret efter* A. M., l. c., S. 172[13].
d) *Suppleret efter* A. M., l. c., S. 172[19].
e) *Suppleret efter* A. M., c. 7, S. 191[3].

1) *Gisning i Overensstemmelse med A. M. for* maðr.

ætla réttan erfingia. enda verþi kyn aɴars tveggia þeirra aɴat siðaʀ. þa scal hann giallda erfingium er þat reyniz fe þat allt leigo lavst er hann toc. Sua scal oc hvar þess er aðrir taca fyrst arf en erfingi réttr firir þvi at] kyn var villt.

[a] Ef m*enn* hafa fe gefit sono*m* sino*m* ti*l* farar e*ða* ti*l* q*u*anar mundar *oc* s*v*a ef h*ann* hef*ir* ext hino*m* fe fyʀ eɴ h*ann* v*æ*ri .xvi. vet*ra* gamall. þa sc*o*lo hin*ir* aðr*ir* taca slict af odeilldo*m* arfe se*m* þ*at* v*a*r þa e*r* h*ann* v*a*r xvi. .vet*ra* gamall. þa sc*a*l hveʀ þ*eirr*a þat taca af féno e*r* þei*m* tömiz arf*r*iɴ. Nu hef*ir* þei*m* fleiro*m* ext v*er*it feit e*ða* gefit eɴ sumo*m* meira eɴ sumo*m*. *oc* sc*o*lo þ*eir* s*v*a scipta se*m* þei*m* v*æ*ri ia*fn* mic*it* öllo*m* gefit feit e*ða* ext. þ*ei*r sc*o*lo avaxta lavsan þaɴ mismun heimta se*m* þ*eirr*a v*a*r iþ*v*i geʀ le*n*gr e*r* þei*m* tom*i*z arf*r*iɴ. Nu hef*ir* meire munr geʀ v*er*it þ*eirr*a eɴ í arfino*m* megi iafna lut þ*eirr*a. þa eigo þ*eir* hei*m*ting siɴa avra iafn marg*ra* se*m* i þ*vi* miss*ir* við þa er aðr hofðo af feno haft. Þ*at* e*r* oc þar e*r* systr[1] taca arf at foðor siɴ e*ða* moðor oc v*o*r*o* su*m*ar g*er*var hei*m*an aðr eɴ su*m*ar e*igi*. þa sc*o*lo hinar aðrar taca ia*fn* mic*it* fe af o deilldo se*m* hinar hofðo áðr haft a vaxta lavst enda sc*a*l slict m*eð* þei*m* f*a*ra se*m* aðr v*a*r tint m*eð* breðro*m* hue*r*nge[2] veg e*r* oc hef*ir* þ*eirr*a mismuni geʀ v*er*it iþ*v*i. Moðir á at taca af fe slíct ept*ir* dott*o*r sina barn lavsa se*m* hon hafðe h*an*a hei*m*an g*er*va. *oc* s*v*a muɴdiɴ a vaxta lavsan þaɴ e*r* þ*a*r co*m* ti*l* *oc* s*v*a h*enn*ar born. helldr eɴ faðireɴ. Nv hu*er*gi m*að*r e*r* gefr ti*l* hei*m*an fylgioɴ*ar*. þa sc*a*l sá

a) = A. M., c. 2, S. 173[4].

1) *Afskriveren har først skrevet* fyrir, *udentvivl paa Grund af Feillæsning af det ham foreliggende Haandskrift.*

2) *Bogstavet* n *i dette Ord er skrevet over Linien.*

taca gióf þa eptir hana barn lavsa oc sva víðgiö
hann lysir at festa málom eða at eigin orðe. E
gefr fe til farar soni sínom eða til quanar mu
ahon at taca þat fe eptir hann barn lavsan iam m
hon gaf a vaxta lavst. oc sva (s. 88, a.) hennar bo
eN faðiriN. [a] Eigi ero allir menn arfgengir þo
bornir se. Sa maðr er eigi arfgengr er moð
er eigi munde keypt morc eþa meira fe eða eigi
til gert eþa eigi fostnoð. Þa er kona munde
morc vi. alna avra er goldin at munde eþa handso
meira fe ella. [b] Þa er brull lavp gert at lögom.
raðande fastnar kono. enda se .vi. menn at brullavpi
oc gangi bruðgumi iliose] isama sæing cono. [c] E
er moþir er munde keypt. er þa arfgengt er lifan
ilios. oc matr komr imuN. [d] Sa maðr er oc eigi
er eigi veít hvart tryio savðull[1] scal fram horfa
eða aptr. eþa hvart hann scal horfa. EN ef h
hygnare þa scal honom arf deíla. EN ef hann
til fullz eyris raða. þa scal iN nanasti niðr[2] hafa v
fiar hans sem omaga eyris. þeír eigo at stefna h
er hann er xvi. vetra gamall til scila oc til ra
þat at hann kuNi eigi fe sino at raða til fullz
telia hann af ráðonom fiár sins allz. oc telia s
fiarens ef quiðr beR hann saNan at þvi. þar scal
til ix. heimilis bva a þingi þess er sottr er. hva
kuNe raða fe sino til fullz eyris eða eigi enda a

a) = A. M., c. 3.
b) Suppleret efter A. M, l. c. S. 175[11].
c) = A. M., c. 18, S. 223[19].
d) = A. M., c. 3, S. 175[15].

1) Rettelse for savðul.
2) Herefter skrevet raða, men dette derpaa igjen overstreget.

at *þvi sem quiðrin* beʀ al*en*gr. Nv beʀ *þat quiðr* at *hann* kuɴe *eigi* raða fe *sino til* fullz eyris þa *scal* d*em*a þei*m manne* fiárvarðveizlo h*an*s *er* stefna let. En sa *scal* vi*r*þa fe *þat* s*em* omaga eyri *oc sva* hafa at ōllo. Eɴ ef h*onom* batnar hyɢiande, þa *scal hann* stefna þe*im* *er* feit hef*ir* at varðveita þa *er hann er* .xx. *til* giallda *oc* til utgo*n*go v*m* fěit oc *scal hann quedia heimilis* b*va* sina .ix. *til* aþ*in*gi h*v*art h*ann* kaɴ raða *til* fullz[1] eyris fe sino eþ*a eigi*. [a] Ef *þat* beʀ q*u*iðr ihag h*onom*. [at hann kuɴe raða fc sino til fullz eyris. þa scal hann eɴ queðia heimilis bva ix. a þingi þes er hann sokir at bera um þat við hue miclum avrum sa toc þeim er hann atte. Scal siþan dema honom fiarvarðveizlo þes er hiɴ toc við avaxta lavst. ef quiþr beʀ þat at hann kuɴi þa raða til fullz eyris.] en*n eigi* ella. (S. 88, b.) Nu *scal* d*em*a h*onom* fiarvarðveizlo sina[2] ef q*u*iðriɴ b*e*rr ihag h*onom* þa. eɴ *eigi* ella. eɴ *eigi* a h*ann til* call optaʀ. [b] Ef sa m*að*r q*u*angaz. f*yrir* rað scap arfa sins þa a þ*at* barn *eigi* arf at taca. enda a barn *þat* at hv*er*fa i moðor ætt. at fra*m*förslo *til* þ*ess* er *þat* er xvi. v*etra* gamalt. En hino*m* v*arðar fiorbavgs* ɢ*arð*. *er* konona fastnaðe h*onom* ef raðen takaz. *oc* ása söcena *er* fiár v*a*rðveizlona á þ*ess* ens hei*m*sca m*anz*. eɴ *eigi er* sócn *til* ne*m*a raðen takiz. enda e*r eigi* mundriɴ hei*mill* sa *er hann* handsalar eɴ hei*m*sce m*aðr*. þ*at er* stefno söc *oc scal quedia til heimilis* b*va* ix. aþ*in*gi þ*ess* er s*ottr* er. [c] Ef sa *maðr* andaz *er* barn á nyni.

a) *Suppleret efter* A. M., l. c., S. 176[19].
b) = A. M., c. 4.
c) *Suppleret efter* A. M., l. c., S. 177[17].

1) *Rettelse for* full.
2) *Først skrevet* fiarvarðveizlona, *men derefter er* a i *udsat over Linien foran de to sidste Bogstaver*.

i vanom. [þa er barn eigi arfgengt nema lifanda komi i lios oc matr komiz niðr]. Sa m*að*r e*r* e*igi* arfge*n*gr e*r* þræll getr barn m*eð* frialse kono. Þ*at* barn e*r* oc e*igi* arf gengt e*r* q*u*ict e*r* orðit iq*u*iþe moðoriɴe aðr h*enn*e se f*r*elsi gefit oc e*r* þo þ*at* barn f*r*ials borit. enda s*ca*l þei*m* m*ann*e gefa f*r*elsi iaɴat siɴ. sa m*að*r heit*ir* h*r*isungr. Eɴ ef kononi e*r* gefit frelsi aðr barnit e*r* kyct orðit iquiðe h*enn*e. oc þarf e*igi* at gefa þei*m* m*ann*e f*r*else. Ef kona gefr frelsi þræle sino*m* ti*l* þ*e*ss at ho*n* vill ga*n*ga m*eð* h*onom* oc eiga h*ann*. þa e*r* þ*at* barn oc e*igi* arfgengt er þav geta.[1] sa heit*ir* hornungr. Þ*at* barn e*r* *oc eigi* arfge*n*gt e*r* kona su getr er sec e*r* orðin scogar m*að*r. þo at ho*n* geti m*eð* sino*m* boanda osekio*m* *oc* heit*ir* sa besingr. Þ*at* barn e*r* *oc* e*igi* arfge*n*gt er[2] sa m*að*r getr e*r* secr e*r* orðiɴ scog*a*r maðr. þoat h*ann* geti við siɴi kono siálfs.[3] sa maþ*r* heit*ir* vargdropi. Ef m*að*r q*u*angaz[4] e*r* attreþ*r* e*r* e*ða* ellre f*yrir* rað scaparfa síns. h*ann* a eigi mund at giallda meira eɴ xii. avra. eɴ barn þ*at* e*r* þav geta s*ca*l e*igi* h*an*s arf taca (s. 89, a.) eɴ þ*at* s*ca*l taca aɴa*n* alla*n*. Sa m*að*r e*r* e*igi* arfge*n*gr er iverðga*n*gi e*r* aliɴ. Ef m*að*r scilzc við kono sina oc e*r* talit einlát ahe*n*dr h*onom* *oc* lof*a*r b*yscop* h*onom* e*igi* at q*u*angaz. ef h*ann* ræðr raðe sino i aɴat siɴ oc v*arðar* h*onom* þ*at* *fiorbavgs* ɢ*arð*. *oc* ve*rð*a born eigi arfge*n*g ef h*ann* a m*eð* þ*eir*re kono. Ef kona scilr v*ið* boanda siɴ s*v*a at einlát er talit ahendr h*enn*e ef ho*n* giptiz avðro*m* m*ann*e s*v*a at e*igi* lofar b*yscop* oc v*arðar* h*enn*e þ*at* *fiorbavgs* ɢ*arð*. *oc* ero born þav e*igi* arfge*n*g e*r* ho*n* a við þei*m* m*ann*e. sacar þær á at

---

1) *Punctum er tilföiet.*

2) *Herefter skrevet* ko, *men igjen underprikket.*

3) *Punctum er tilföiet.*

4) *Skrevet* qủangaðr, *men over de sidste Bogstaver er derefter, skjöndt muligen med en yngre Haand, skrevet* z, *hvorhos* ð *er underprikket.*

sekia huerr er vill.[1] stefna scal heiman oc quedia til ix. bva a þingi. [a] Þar at eins er sa madr arf gengr er averðgangi er alin oc á at taca erfþir oc þav geðe er þvi eigo at fylgia ef faþir hans eda moðir gengo eigi fyrir omenzco sacir oc þo eigi fyr enn hann hefir haft vist vi. misseri. [b] Sa madr er med husom fer landz ofringi med öllo. er hann hvarki til ungr ne til gamall at vina. eða fara þeir at sialfræðe sino þott þeir se gamlir oc scolo þeir eigi arf taca meþan þeir fara sva. oc ero þeir rétt lavsir. [c] Nv huerngi[2] hlut er madr vill þessa til þess föra at telia man eigi arfgengian. þa scal stefna honom til scila oc til ravnar. oc quedia ix. heimilis bva til aþingi þess er sóttr er[3] vm þat sem hann vill hellzt til föra. Sva fremmi akarl madr arf at taca er hann er xvi. vetra gamall. En kona su er gefin er hvarz hon er xvi. vetra eda yngri oc á hon arf at taca þegar undir hana ber. oc sva fiárvarðveizlo anara manna. Ef hon er eckia yngri en xvi. vetra gömol oc a hon arf at taca oc sva fiárvarðveizlo anara manna. ef undir hana ber ef lograðandi hefir fyrir raðit. [d] Þat er at lögsculldar madr sa er ilogsculd er tekin er arfi ens friða (s. 89, b.) en eigi ens ofriða. Nu er hann or sculldine oc er hann þa hvarstuecia arfi. [e] Ef karl madrin er yngri en xvi. vetra gamall þa er arfrin temiz oc a hann at taca þan arf

a) = A. M., c. 20.
b) = A. M., c. 8, S. 192[7].
c) = A. M., c. 4, S. 179[12].
d) = A. M., c. 17, S. 221[3].
e) = A. M., c. 4, S. 179[27].

1) Punctum er tilföiet.
2) I Skindbogen: hu[7]gi.
3) Tilföiet.

þa er hann er .xvi. vetra gamall oc sva varðveizlo. þa a hann oc at raða fyrir vista fare sino. en eigi anara manna fiár aðr hann er tuitögr. Ef hann vex up til erfðarinnar. En ef hann var þat vár .xvi. vetra eða ellri er erfðin temðiz. þa a hann þa varðveizlo anara manna fiar þegar er undir hann ber. Mær a at taca arf er hon er xvi. vetra gömol oc sva vöxto a sino fe en eigi varðveizlo hvarki sins fiár ne anars. oc eigi raða fyrir vista fare sino aðr hon er tuitog. Sa maðr er hann quangaz i anars konvngs velde en inoregs konvngs oc a kono her. þa a þat barn eigi arf at taca er hann getr þar[1]. Ef maðr a konor ii. her a lande eþa iórom logom þat varðar fiorbavgs garð enda ero born þeirra eigi arfgeng ef hann elr við þeirre kono er hann tóc siðar. En þa ahann konor .ii. er hann gengr at eiga oc gerir bruþcavp til eða geldr mund við enda a hann aðra[2] kono aðr. Þat er stefno söc scal queðia til heimilis bva ix. aþingi.
nym. þess er sottr er. oc asa söc er vill. [a] Ef scogar menn eþa fiorbavgs menn. [fara utan heðan oc quangaz erlendis · þa ero born þeirra öll arfgeng her þav er þeir geta þar. ef þeir quangaz þar at landz lögum. réttum. Sua er oc et sama ef quangaþir menn fara utan heðan oc taca þeir aþrar konor i noregs konvngs velldi at landz lögum. þa eigo þav born er þar alaz at taca arf ut hingat]. Ef þeim manne temiz erfð er erlendis er þá a sa maðr at taca þat fé er in nanasti niðr er her inom davða. scal hann lata virða fe þat v. land eigendr iafnt sem omaga

a) *Suppleret efter A. M., l. c. S. 181[14].*

1) *Rettelse for* þat.
2) *Afskriveren har først skrevet* aðr, *men derefterer tilføiet* a *over Linien.*

eyre. oc *sva* at öllo hafa *sem* omaga eyri. EN ef sa *maðr* komr ut *er* feet a at taca þa a h*ann* at taca iNstoðaN avaxta lavsan. EN ef sa aNdaz *er* erlendis er þa eigo h*ans* erfi*n*giar þ*at* fe at taca ef h*ann* aNdaz siðaR. Ef þ*eir* v*er*ða e*igi* (s. 90, a.) asátt*ir* h*v*aR þ*eirr*a siðaR aNdaðiz. þa a þ*at* xii. q*u*iðr at scilia. goða þess e*r* sa *er* i þ*in*gi m*eð* er sokr. [a] Ef sa *maðr* ko*m*r ut or för. [er fe þat nym. a at heimta er annaR maðr hefir tekit til vaxta her oc vill sa eigi lavst lata. þa a hinn at stefna til ut göngo vm feit þa er hann heyrir eða at heimili hans oc láta varða utlegð oc sokia við ix. bva quið]. *oc* q*ue*þia aþ*in*gi.

119.

[b] Maðr a at taca arf ept*ir* leysi*n*g siN. *oc* ept*ir* leysi*n*gio sina ne*m*a þav hafe alet s*er* aNat tueGia son e*ða* dótt*or*. þa asonr at taca ef þav e*r*o scírgetin. Þa ef e*igi* e*r* sonr ti*l* þa a[1] at taca dótt*ir*. EN ef þav deyia barn lavs þa á þ*at* fe eN aptr at hu*er*fa und*ir* f*r*ialsgiafaN. EN ef born leysi*n*gsens andaz barn lavs. þa á þ*at* fe eN aptr at hu*er*fa und*ir* frialsgiafaN. iaf*n* mic*it* fe se*m* þav leysingriN átto þa e*r* þav ondoðuz. eN ef feet e*r* meira þa eigo frændr leysi*n*gs[2] barnaNa þ*at* at taca. EN ef und*ir* barna bornin co*m*r arfr leysingsens. þa á þ*at* fe iaf*n*t at hv*er*fa i ætt þ*eirr*a leysingsens. EN ef fleire meN gefa frelse m*ann*e. þa s*ca*l þ*v*ilican lut hueR þ*eirr*a v*ið* aNa*n* taca or arfe h*ans* se*m* þav gáfo frelse ti*l*. Leysingr á at taca

a) *Suppleret efter* A. M., l. c., S. 183[17].
b) = A. M., c. 5.

1) *Tilføiet.*
2) *Først skrevet* leysingsens, *men de 3 sidste Bogstaver derefter underprikkede.*

árf eptir leysing siN. iafnt sem frials boriN maðr. enda sva leysingia. eN ef deyr barn lavs leysingr leysingsens þa scal þat fe aptr huerfa undir frialsgiafaN. þaN er frelse gaf enom fyRa. Þat fe aleysingriN at taca epter born sin ef hann gefr sene sinom til farar eða til quánar mundar. oc sva a hann þat fe at taca er hann gerir dottor sina heiman oc sva þat er við er golldit 'a vaxta lavst. Ef þav[1] deyia barn lavs.[2] oc a sva leysingian at taca iafnt sem leysingiN.

120.

[a] Ef sa maðr andaz er engi a frænda her a lande. oc (S. 90, b.) andaz at scipe. þa scal fe lage hans taca þat fe eptir hann. Ef hann a eigi felaga[3] þa scal taca motonavtr hans. EN ef motonavtar hans ero fleire eN eiN. þa scal sa taca er optaz hefir átt mat við hann. EN ef hann hefðiz mioc. þa scolo þeir allir iafnt taca. EN ef hann er eiN ser imotoneyte. þa scal taca styre maðr. Nu ero styre menn fleire eN eiN. þa eigo þeir sva at taca sem þeir eigo iscipi til. Ef styre maðr er eiN i möto neyte oc a eiN scip. þa á goðe sa at taca er boande sa er iþingi með er land þat á er þeir eigo buþir á. EN ef hann tecr ser vist oc aNdaz hann á gotoNe er hann feR fra scipe. þa scal þat fe sua fara sem hann andiz at scipe er hann hafðe átt. EN ef hann komr ivistena. oc andaz hann þar. þa a felage hans þat fe at taca nema þeir hafe til þess gert felagit at aðrir menn scyldo eigi

a) = A. M., c. 6.

1) *Gisning for* þa, *overensstemmende med A. M.*
2) *Punctum er tilföiet.*
3) *Herefter skrevet* eN eigi, *men disse Ord dernæst igjen overstregede.*

taca arf eptir þa. oc er þa sem þeir hafe ecki vm mælt. En ef eigi er felage þá á at taca bóandin. En ef hann er ivist með kono er hann andaz þá a hon at taca iafnt sem boanden. En ef hann andaz er hann fer til scips. þa á þat fe sva at fara sem hann væri eigi þaðan faren. En ef þeir sitia búþ seto oc andaz maðr sva at hann a eigi felaga ser. þa a goði sa at taca þat fe er boandin er iþingi með sa er land þat á er þeir búa á. En ef maðr býr her oc andaz hann sva at hann a engi erfingia her alande þa a goði sa at taca þat fe er hann var í þingi með. En ef sa maðr andaz her er her a engi frænda alanðe. oc scal iafnt arfr fara sem vig söc ef hann væri vegin. Nu andaz hann at boanda oc scal hann virða lata fe. þa er. vii. vicor ero af sumre oc a hann avöxto til þess (S. 91, a.) er erfingi cemr eptir. Nu calla frændr hins til oc er eigi scyllt at selia þeim. Nu andaz enscir menn her eða þeir er en ero o kunare hingat. oc er eigi scyllt at selia þeim. nema her hafe verit fyr sonr eða faþir eða broþir. þeirra. oc kanadiz þeir þa við. Allt fe þat er aðrir menn taca en erfingiar þa scal þat fe láta sva virða iafnt sem omaga eyre. [a] Enda a sa maðr avalt arf at. Vsque ef a þat fyr. [b] Ef her andaz utlendr maðr. [af danskri tungo þa scal fe hans biða her erfingia leigo lavst].

121. vm gongo manz erfð.

[c] Ef göngo maðr verðr davðr ine at manz þa a sa maðr þat fe at taca er in hefir hann. bæðe þat fe er

a) *Dette Sted har neppe noget tilsvarende, hvorefter det kunde suppleres. Begyndelsesordene minde om* A. M., l. c., S. 188[4].
b) *Suppleret efter* A. M. c. 17, S. 221[15].
c) = A. M., c. 8.

hann hevir a ser. oc sva þat er hann spyʀ til at hann hafe átt. Eɴ ef erfingi gongo manzens callar til fiarens ihendr þeim manne er hefir. Ef þat beʀ quiðr heimilis bva v. þess er sottr er[1]. at honom væri su vist uppi látin er honom væri vært at vera oc ginge hann þo heiman at sialfræði sino oc at ovilia hins. oc a þa erfingianom at döma feet. þat er hann atte í öðrom stöðom eɴ eigi ella. Eɴ ef omage aɴdaz ute alanðe manz. eða gongo maðr. þa á sa maðr þat fe at taca ef hann hefir a ser er lanð á[2] eɴ erfingiar þat er i oðrom stoðom er. [a] Þar er maðr veitir manne fyrir guðs sacir oc se hann eigi til comiɴ at fera hann fram oc andaz omagiɴ. oc ryðsc sva til at omagiɴ átte fe eptir oc a sa þat at taca er hafðe hann eɴ eigi erfingiar.

122. vm fiar varðveizlor.

[b] Faðir scal hafa varðveizlo fiár barns sins oc sva vöxto. Ef eigi er faðir lífs þa scal broþir samfeðre. en ef eigi er broþir samfeðri. Þa scal taca moðir. Nu ero þeir menn sva iii. er eigi vm byðr undan fiárvarðveizlona ne voxtona. sva scal til fiár varðveizlo taca sem til arfs. Ef þeim manne temiz erfð er yngri er eɴ xvi. vetra gamall. þa scolo þeir menn varðveita fe þat er arf atto at (s. 91, b.) taca at þaɴ eɴ unga maɴ. þeirra manna er

a) = A. M., c. 18, S. 224[25].
b) = A. M., c. 9.

1) *Istedetfor Ordene:* þess er sottr er, *læser det arnam. Haandskrift:* hans er sokir.
2) *Herefter skrevet* sa maðr, *men disse Ord igjen overstregede.*

fiár varðveizlo eigo[1] bæðe sins fiár oc aNara manna ef undir þa beR. Sva scal fiarvarðveizlo scipta i kneruNa sem arfe. sa scal omaga varðveita er feet varðveitir. Þeir menn scolo lata virþa fe þat við bóc er varðveizlona eigo v.ta dag þaN er vii. vicor ero af sumre at heimile ens davða oc virða til lögeyris. EN ef sa er heilagr þa scal virþa eN næsta dag eptir rum hælgan. scal queðia bva v. landeigendr vico fyR eða meira mele. þa er rettir se at tengðom i quiþom. [a] Ef bvar coma eigi sumir. [at virða omaga eyri. þeir er quaddir ero. oc er rett þeim er quaddi þa at queðia aðra bva istaðinn þeirra. ef þeir ero þo nokkorir þar comnir bvarnir er quaddir voro. oc réttir at tengþum. oc verþr þa þo jafn rett þeirra virðing allra saman. Sa maðr er hins unga manz fe a at varðveita, scal nefna ser vátta ii. eða fleire. at þvi hue til micils fiar bvar hafa virt. Buar scolo viNa eið alengr er þeir hafa virt feit, at þvi at þeir hafe sva virt sem þeim þotti rettast. EN siþan scal nefna vatta at þvi. at hann teer við fe þvi er hiN ungi maðr a. oc bvar hafa þa virt. til þess at hafa þa avöxto af. oc abyrgiaz at eigi þurfe[2] iNsteðor nema omagar comi] a ens unga manz fe. Þat er oc rétt at lata þar virða sem þat fe er. er mest er saman. þeir scolo þar búa vm queþia er feet scal virða. EN ef bvar coma

---

a) *Suppleret efter* A. M., l. c., S. 193[15] *og, fra* Sa maðr, S. 195[3]. *Da vi efter Sammenhængen ansee det utvivlsomt, at navnlig Begyndelsen har sit tilsvarende i det førstciterede Sted, have vi ikke taget i Betænkning i Begyndelsesordene imellem* coma *og* sumir *at tilføie Ordet* eigi *efter A. M., for at bringe Stedet til at passe til det optagne Stykke.*

---

1) *Afskriveren har først skrevet* eigo at taca, *men derefter igjen overstreget ikke blot de to sidste Ord, men ogsaa Ordet* eigo, *hvilket vi imidlertid, som nødvendigt, have bibeholdt.*

2) *Naar dette Ord i den arnam. Udg. bag i Bindet er blevet rettet til* þurþi, *har saadant ikke Hjemmel i Skindbogen.*

eigi til *þeir er* q*u*add*ir* *ero*. eða[1] vilia *þeir* *eigi* vi*r*ða. þa v*arðar* þei*m* iii. m*arca* utl*egð* *oc* a do*m*r at d*em*a ahendr þei*m* vi*r*ðingina xiiii. notto*m* ept*ir* vapna tac. Þ*eir* *s*co*l*o fe þ*at* allt lata vi*r*þa e*r* eɴ u*n*gi m*að*r tecr at erfðiɴe ne*m*a lönd e*ða* goðorð ef til er. Nu *s*co*l*o þ*eir* m*enn* e*r* feet lata uirþa syna buu*m* þ*at* fe alt e*r* igripo*m* er. eɴ telia aðra avra ne*m*a buu*m* se þ*at* fe *s*v*a* kunt at þ*eir* vili þo vi*r*ða. oc v*er*ðr þo vi*r*þi*n*gin þ*eirr*a rétt. [a] Ef lavn getin born eigo rétta far v*m* mo*ðor*. Vsq*ue* e*r* v*m* getnoð þ*ess* gelldz. [b] Ef m*að*r v*a*rðveit*ir* l*an*ð m*an*z. [þess er hann a fiar varðveizlo. hann scal at husum gera sva at eigi falli ofan. Nu ero þa verri hvs er hann selr af hende ser en þa er hann toc við oc a hann eigi þat at böta. Ef þav ero betri en þa er hann tóc við. oc scal eigi honom þat bæta. Nu hefir hann ny hus goʀ þav er eigi voro aðr. oc scal hann þav ofan briota oc hafa abrott við. ef hinn vill eigi kavpa. Eɴ ef þar er scógr oc scal hann havɢva þar við til husa oc bæta hus buluto oc breɴa kol til ledengingar. Nu gorir hann þar hus buluto nyia] *oc* a omagiɴ þa. [c] Ef sa sitr uta*n* fiorðu*n*gs e*r* feet á at varðveita. *oc* *s*c*a*l h*ann* v*a*rðveita feet *oc* föra hu*er*gi þ*að*an fe þ*at* or þei*m* fiorðu*n*gi e*r* feet er aðr mest[3] sama*n*. Nu e*r* feet ífleiro*m* fiorþu*n*go*m* eɴ eino*m*. þa *s*c*a*l

---

a) *Dette Sted har neppe noget fuldkomment tilsvarende, hvorefter det kunde suppleres. Fra Stedet* A. M., Festa-þ., c. 56, *der begynder med de samme Ord, og med hvilket det udentvivl har Indhold tilfælles, adskiller det sig navnlig ved de afvigende Slutningsord.*

b) *Suppleret efter* A. M., c. 17, S. 220[12].

c) = A. M., c. 9, S. 195[14].

---

1) *Tilföiet i Overensstemmelse med den arnam. Skindbog.*

2) *Tilföiet.*

3) *Skrevet* mest aðr, *men Ordenen derefter forandret ved Henvisningstegn.*

h*ann* þ*an*gat föra alt feét se*m* aðr *er* mestr lutr. ne*ma* lönd se i oðro*m* fiorðu*n*gi. eɴ í avðro*m* lavsa avrar. þa s*cal* þa*n*gat føra *er* l*an*ð er. Nu *ero* lönd fleíre eɴ (s. 92, a.) eit oc s*co*lo þ*eir* þar vi*r*ða er þ*at* l*an*ð er[1] *er* dyrst er. Ef hualr ke*m*r a l*an*ð ens. unga m*anz* e*ða* viðr þar s*cal* hual lata vi*r*ða oc lecia við iɴsteða ens unga m*anz* oc s*v*a viðar ve*r*ð þ*at* e*r* af þ*v*i ge*n*gr. e*r* þarf þ*a*r at hafa ti*l* husa a löndo*m* þess ens unga m*anz* oc s*co*lo þ*eir* h*var* v. vi*r*ða e*r* næstir bua recano*m* l*an*ðeigendr. Ef sa m*aðr* føri*r* fe þ*at* fiorðu*n*ga i mille *er* v*a*rðveita á feet aɴan veg eɴ nv er talit oc v*arðar* þ*at* *fiorbavgs* g*arð*. Þat *er* stefno söc oc s*ca*l *queðia* h*eimilis* b*va* ix. a þ*i*ngi þ*ess* e*r* s*ottr* er. Ef erfð[2] beʀ und*ir* eɴ u*n*ga maɴ. þa s*cal* þ*at* fe lata vi*r*ða oc fylgia iɴsteðano*m*. Ef oscyldri m*enn* taca vi*ð* v*a*rðveizlo fiarens eɴ aðr talþa ec. Oc e*r* þa costr at bioða uɴdan þei*m* m*anne*[3]. va*r*ðveizlona ef vill. Sa m*aðr* a þ*at* at g*er*a *er* hálfo meira fe á eɴ omagiɴ. eɴ ef h*ann* a e*igi* hálfo meira fe. þa s*ca*l h*ann* fa ti*l* m*eð* s*er* hvarz e*r* h*ann* ma heldr eiɴ maɴ e*ða* ii. þa er þ*eir* e*igi* all*ir* hálfo meira fé eɴ omagiɴ. Sa á þo at hafa feet e*r* aðr hafðe ef h*ann* vill. ef h*ann* a ia*fn* mic*it* fe se*m* omagiɴ. E*igi* s*ca*l bioða unda*n* m*anne* aðr und*ir* maɴ kö*m*r feit oc h*ann* hef*ir* haft xii. manoðr at giolldo*m* e*ða* at handsolo*m*. við þaɴ cost s*ca*l h*v*artuegi þ*eir*ra hafa feet ef at logo*m* e*r* unda*n* boðit. at þ*eir* s*co*lo bioða at leggia log leigo a feet. e*ða* leiga lög leigo feet. *oc* l*an*ðz leigo. Enda s*ca*l e*igi* meta fúlgó vi*ð* omagaɴ. Nu e*r*o omagar aðr*ir* aféno. þa scolo þeir neyta vaxtanna.

---

1) *Tilføiet.*
2) *Rettelse for* erf.
3) *Skrevet* þeim manne undan, *men Ordenen derefter forandret ved Henvisningstegn.*

nema vextirnir se minni.[1] þa scal neyta af insteðanom til þess. [a] Ef faþir eða moþir kömr afe ens unga manz. oc scal þeim ollom iafn spart vera. En ef firnare menn coma a fe hans oc þo þeir er hann á arf eptir at taca. oc scal hann eiga ser framferslo um fram til þess er hann er xvi. vetra. En aðr aðrir (s. 92, b.) omagar vm kome afe ens unga manz. þa scal hann eiga ser iiii.[1] missera biorg alengr er hann er xvi. vetra oc sva þeim[2] omögom ollom er aðr ero afe hans comnir. Sa maðr er feet vill undan bioða þeim manne er varðveitir. hann scal stefna honom heim vico fyr sumar oc segia at hann mvn coma þá at bioða feet undan honom at sumar mölom. en hann scal kiósa þar þegar. Nu kemr hann þar at sumar malom. oc scal hann nefna ser vatta. at þvi. at hann byðr fe ens unga manz undan honom logboðe. enda scal hann undan hanom[3] hafa boðit fyrir miðian dag. Ef sa er eigi heima enda var honom heim stefnt. eða suarar hann engo um. oc er þa sem hann kiose undan ser feet. Ef hann kýs undan ser feet. þa scal hann mæla ens unga manz male. En ef hann kys at hafa fe oc scal sa er undan honom bavð féet. mæla ens unga manz mále þa. En þa er korit. er hansalat[4] er. þeir scolo allir handsalaz sa er þa scal feet hafa oc þeir er honom fylgia at þeim þeirra er eigi scal hafa féet. þeir

---

a) = A. M., c. 10.

---

1) *Ordene* þa scolo — minni *ere tilföiede efter den arnam. Skindbog, som sandsynligvis udeglemte ved Afskriverens Uagtsomhed.*

2) *Herefter skrevet* monnom öllom, *men disse Ord derpaa igjen overstregede.*

3) *Afskriveren synes først at have villet abbreviere dette Ord paa den sædvanlige Maade, ved et* ho *med Streger over den øverste Deel af* h, *samt over* o.

4) *Først skrevet* hansalet.

scolo oc þat handsala at eɴ ungi maðr scal hafa lögvöxto afe þvi oc þeir muno eigi meta fulgo við hann. Ef hann vill siþaʀ bioða undan honom feet. þa scal hann fara til heimilis þess manz eða fiɴa hann siálfan at male þaɴ er feet varðveitir vico fyrir þing eða meira mele. oc segia at hann mvn bioða undan honom feet avarþingi. þvi er sa heýr er feet varðveitir. hann scal þar bioða undan honom aþingi oc mæla þar iþingbrecco ef hann fiðr hann eigi sialfan at male. hann scal sva fara þvi male öllo þar sem aðr var tínt. Slican cost eigo oc utanfiorðungs menn ef þeir vilia bioða undan manne feet. Enda eigo þeir cost at bioða undan feet a alþingi ef þeir vilia. oc hafa undan boðit miðvico dag (s. 93, a.) imitt þing. Eɴ hvarz er undan manne boðit féet avarþingi eða a alþingi. þa scal hann reiða af hendi ser feet et næsta vár eptir þat er hann kýs undan ser feet aðr oc giallda með leigom þa. Eɴ ef at sumar málom er undan honom boðet feet. þa scal hann et sama vár af hende leysa[1]. oc reiða at gialdögom ef þeir eigo þa saman. En ef þeir eigo eigi gialldaga saman.[2] þa scal hann gialda iɴ v.[a] dag vico þa er vii. vicor ero af sumre. at heimile sino. hafa a hann xx. avra oleigis. Nu fylgir scógr lande ens unga manz. oc scal[3] hiɴ högva til husa við oc beta bus boluti oc breɴa col til ledengingar. Nu gerir hann bus bolute nyia oc ahiɴ ungi maðr þa. Þat er mælt ef fe verðr ovirt eþa rang[4] virt þa a[5] eɴ ungi maðr vöxto a fe

1) *Rettelse for* lysa.

2) *Ordene* En ef — saman *ere tilföiede efter den arnam. Skindb., som nödvendige.*

3) *Tilföiet.*

4) *Skrevet to Gange.*

5) *Tilföiet.*

sino. Eigi a maðr at selia arfvon ef sa segir osátt sina á. er næstr stendr til. nema iafn mele beriz.

123. vm arf vön.

Þar er maðr cavpir arfvön at avðrom. þa a þat at hallda huervetna þess er þeir cavpa saman vel lavst ef þeir eigo við at sciptaz eða þeirra erfingiar. Nu andaz sa er arfiɴ selde oc standa aðrir menn til arfsens eɴ þeir cavpit áttoz við eða þeirra erfingiar þa scal arfr sá sva fara sem ecke være um mælt. Eɴ arf cavpit a aptr huerfa með voxtom undir þann er reitt hefir eða hans erfingia ef eɴ andaðe átte nockot fe til eða hans erfingiar. oc a þat fe at heimta et sama sumar er arfvonen sciptiz. Eɴ ef hann átte ecki fe eptir eða hans erfingi oc misir sa þa allz er við hann keypte.

124.

[a] Ef þeim manne tømiz erfð er erlendis er. þa á sa maðr at taca þat fe er scyllztr er enom davða her alanðe. eɴ þat scal hann sva lata virða (S. 93, b.) iafnt sem omaga eyre. oc sva at öllo hafa þat fe sem omaga eyre. Hann a[1] avoxto afeno enda ábyrgiz hann. Eɴ ef sa maðr kemr ut er feet átte at taca þa scal hann insteðaɴ eiɴ hafa. Eɴ ef hinom verþa lestir. er erlendis andaz.[2] þa á hans erfingi at stefna þeim manne er fe er undir oc lata saɴa davða hans. Þat er ef ecki spyrsc til manz oc scal sva vera sem hann life til þess er davðeɴ er

a) = A. M., c. 4, S. 181[23] (jvfr. ovenfor c. 118, S. 226[24]).

1) Tilføiet.
2) Ordene Eɴ ef hinom — aɴdaz ere upaatvivleligt corrumperede. I den arnam. Skindb. læses: Eɴ ef sa maðr andaz er erlendis er.

sanaðr. Nu a þess þeirra erfinge feet at taca er lengr lifðe. en þat a at scilia xii. quiðr goða þess er hin er iþingi með. er sokir hvar þeirra fyre varþ davðr. [a] Ef sa maðr spyr er erlendis er. [at erfð hefir borit undir hann ut her. oc scal hann innstöðan ein hafa þa er hann komr til. ef rétt virt var féit oc rétt tekit. Nu verþa þeir eigi asáttir erfingiar þess manz er erlendis var oc sa maðr er feit er undir hvart sa er andaðr er erlendis var eða eigi eða sva hvart fyr var at erfðin tomðiz eða sa andaðiz er erlendis var. oc scolo þa erfingiar þess er erlendis andaþiz stefna þeim manne um er feit er undir til giallda oc til útgöngo. Þeir scolo lata sana davða þess manz at domi er erlendis er. enn goðe sa scal bera xii. quiþ er hann er iþingi er sóttr er. um þat hvart fyr var at erfðin tömðiz eða sa andaðiz er erlendis var. oc eigo þess þeirra erfingiar at taca feit er siðar] andaðiz.

125.

[b] Ef maðr andaz erlendis þa asa maðr at taca þat fe er scylliztr er þar enom davða þeirra manna er ut fort eigi. Hann scal lata virða fe þat til brenz silfrs allt en ef nokot er ovirt þa er sva sem allt se ovirt. ef erfingi er þar þa þarf hann eigi at lata virða ef hann a allan arfen. hann scolo virða islenzcir menn .v. En ef eigi nair þeim þa er þo rétt at husfastir menn se til þar .ii. en þeir scolo virða við .bóc fe þat. En ef þeir gera eigi. þa scal hann beiða þa at vina eiðin enda verðr þa þo rétt virþing þeirra ef ber .xii. quiðr at þeir virðe sva sem þa munde þeir ef þeir virðe við bóc enda beidde hann

---

a) Suppleret efter A. M., l. c., S. 184[3].
b) = A. M., c. 13.

þa at lögom. en hann scal eigi fina meira af fe þvi en
nym. cavpa leg oc licsöng oc blæio oc kisto. [a] Þat er ef maðr tecr danar fe avstr. [þa a hann at gefa múto til fiar tökonar ef hann nair eigi ella. oc gefa] sem hann ma minzta. [b] Hann scal alt feet láta virða þat er hann nair. hann scal vega lata gull oc brent silfr oc þat fe allt er at vettom scal cavpa. En huerscis kyns vara er su er er menn cavpa álnom. þa scolo þeir menn mæla er rettar álnar hafa oc sua (s. 94, a.) uega þat er scal oc sia at þat se rétt vegit. Hann er scylldr at syna þeim fe þat allt er hann nair. Hann scal þar lata virða fe þat allt[1] er mest er saman þa er hann tecr. Hann scal huergi fera þat fe[2] á brott or þeim garðe aðr allt er virt. Hann scal vitne nefna at þvi alengr er lokit er fe virþingone at hann tecr við fe þvi er hann let þar virða oc lecr sina abyrgð á. Nu nair hann eigi þar öllo feno sen. at lata virða. þa scal hann þar lata fe þat virða sem hann tecr. oc fara sva at virðingo sem aðr var tint. Ef fe er a scipe eða at scipe þa scal hann fe þat lata virða at brygio sporðom. oc fara sva at virþingo þar sem anars staðar. Ef feet er ibúlca þa er hin andaz. oc erat hann scyldr at abyrgiaz þat fe. hann scal oc eigi hafa voxtona ef hann lætr eigi virða feet. En þa er þo rétt virðing þeirra ef þeim er þat fe iafn kunt er ibulcanom er sem þeir sæi. Ef hann ascip á hlune þa[3] er hann andaz. oc erat hin scylldr at abyrgiaz aðr fram er dregit scip lengð. Eigi scal meira cavpa i scipe aðr

a) *Suppleret efter* A. M., c. 17, S. 221[11].
b) = A. M., c. 13, S. 208[1].

1) *Ordene* er hann nair — allt *ere tilföiede efter den arnam. Skindbog, som udentvivl udeladte ved Uagtsomhed.*
2) *Skrevet over Linien.*
3) *Rettelse for* þat.

virt er feit en costr er at selia. Hann scal kiosa með vitne hvart hann vill abyrgiaz feit eða vill hann eigi. En þviat eins a hann vöxto afeno. ef hann abyrgiz enda scal hann þa gialda hálfo færi avra brenda her en hann teke. En ef hann kýs hvarki vm þa scal hann abyrgiaz feet oc hafa ecki af voxtonom. [a] Þat er oc at sa ein maðr scal arf taca [ut her af danskri tungo eptir sin frænda er hann er rettr arftoko maðr ens andaða enda ligr] féet ser her aldregi.

[b] Ef vár lande andaz avstr þa scal feet taca næsta brøðre eða nanare en feet ligr ser iola nott ena þriþio. [c] Sycnir menn oc þeir menn er lanðvært eigo ut her. scolo taca dànar fe til ut hafnar en eigi aðrir. [d] Ef maðr er[1] lengr abrott heþan en iii. vetr. þa scolo þeir menn (S. 94, b.) varðveita feet hans er taca ætte ef hann være andaðr þot hann hefðe aðr lengri maldaga á gerva. [e] Ef maðr andaz asaxlanðe eða sunar. at þat fe scal eigi lata virða aðr þat komr til dan .marcar. en ef þar er hætt fe hans eða fiorve. þa scal i noregi. Ef maðr andaz a englanðe eða i eyiom vestr eða idyflini. at þat fe scal eigi virða aðr hann komr þar er ohætt se fe hans oc fiorve. Nv komr hann inoreg með feet oc er anar maðr þar scyldri. þa scal hann lata ut ganga feet at lögom. hann scal hafa avoxten allan þan er orðen er þangat til

a) *Suppleret efter* A. M., c. 17, S. 220[8].
b) = A. M., c. 17, S. 221[13] (*Regelen i A. M. er tildeels forskjellig og hidrørende fra en yngre Periode, jvfr.* A. M., c. 13, S. 208[24]).
c) = A. M., c. 13, S. 209[3].
d) = A. M., c. 17, S. 221[7].
e) = A. M., c. 13, S. 210[6].

1) *Efter* maðr *har Afskriveren først skrevet* eigi, *men derefter overstreget dette Ord og skrevet* er *ovenover*.

nym. þa at lögom. eN hann scal eigi fiNa meira af fe þvi eN cavpa leg oc lícsöng oc blæio oc kisto. [a] Þat er ef maðr tecr danar fe avstr. [þa a hann at gefa múto til fiar tökoNar ef hann nair eigi ella. oc gefa] sem hann ma miNzta. [b] Hann scal alt feet láta virða þat er hann nair. hann scal vega lata gull oc breNt silfr oc þat fe allt er at vettom scal cavpa. EN huerscis kyns vara er su er er menn cavpa álnom. þa scolo þeir menn mæla er rettar álnar hafa oc sua (S. 94, a.) uega þat er scal oc sia at þat se rétt vegit. Hann er scylldr at syna þeim fe þat allt er hann nair. Hann scal þar lata virða fe þat allt[1] er mest er saman þa er hann tecr. Hann scal huergi føra þat fe[2] á brott or þeim garðe aðr allt er virt. Hann scal vitne nefna at þvi alengr er lokit er fe virþingoNe at hann tecr við fe þvi er hann let þar virða oc lecr sina abyrgð á. Nu nair hann eigi þar öllo feno seN. at lata virða. þa scal hann þar lata fe þat virða sem hann tecr. oc fara sva at virðingo sem aðr var tínt. Ef fe er a scipe eða at scipe þa scal hann fe þat lata virða at brycio sporðom. oc fara sva at virþingo þar sem aNars staðar. Ef feet er ibúlca þa er hiN aNdaz. oc erat hann scyldr at abyrgiaz þat fe. hann scal oc eigi hafa voxtona ef hann lætr eigi virða feet. EN þa er þo rétt virðing þeirra ef þeim er þat fe iafn kuNt er ibulcanom er sem þeir sæi. Ef hann ascip á bluNe þa[3] er hann aNdaz. oc erat hiN scylldr at abyrgiaz aðr fram er dregit scip lengð. Eigi scal meira cavpa i scipe aðr

a) *Suppleret efter* A. M., c. 17, S. 221[11].
b) = A. M., c. 13, S. 208[1].

1) *Ordene* er hann nair — allt *ere tilföiede efter den arnam. Skindbog, som udentvivl udeladte ved Uagtsomhed.*
2) *Skrevet over Linien.*
3) *Rettelse for* þat.

virt er feit eɴ costr er at selia. Hann scal kiosa með vitne hvart hann vill abyrgiaz feit eða vill hann eigi. Eɴ þviat eins a hann vöxto afeno. ef hann abyrgiz enda scal hann þa gialda hálfo færi avra breɴda her eɴ hann teke. En ef hann kýs hvarki vm þa scal hann abyrgiaz feet oc hafa ecki af voxtonom. [a] Þat er oc at sa eiɴ maðr scal arf taca [ut her af danskri tungo eptir siɴ frænda er hann er rettr arftoko maðr ens andaða enda liɢr] féet ser her aldregi.

[b] Ef váʀ lande aɴdaz avstr þa scal feet taca næsta broðre eða nanare eɴ feet liɢr ser iola nott ena þriþio. [c] Sycnir menn oc þeir menn er lanðvært eigo ut her. scolo taca dánar fe til ut hafnar eɴ eigi aðrir. [d] Ef maðr er[1] lengr abrott heþan eɴ iii. vetr. þa scolo þeir menn (S. 94, b.) varðveita feet hans er taca ætte ef hann være aɴdaðr þot hann hefðe aðr lengri maldaga á gerva. [e] Ef maðr andaz asaxlanðe eða suɴaʀ. at þat fe scal eigi lata virða aðr þat komr til dan .marcar. eɴ ef þar er hætt fe hans eða fiorve. þa scal í noregi. Ef maðr aɴdaz a englanðe eða i eyiom vestr eða idyfliɴi. at þat fe scal eigi virða aðr hann komr þar er ohætt se fe hans oc fiorve. Nv komr hann inoreg með feet oc er aɴaʀ maðr þar scyldri. þa scal hann lata ut ganga feet at lögom. hann scal hafa avoxteɴ allan þaɴ er orðeɴ er þangat til

a) Suppleret efter A. M., c. 17, S. 220[8].
b) = A. M., c. 17, S. 221[18] (Regelen i A. M. er tildeels forskjellig og hidrørende fra en yngre Periode, jvfr. A. M., c. 13, S. 208[24]).
c) = A. M., c. 13, S. 209[3].
d) = A. M., c. 17, S. 221[7].
e) = A. M., c. 13, S. 210[6].

1) Efter maðr har Afskriveren først skrevet eigi, men derefter overstreget dette Ord og skrevet er ovenover.

hvarge er hann tóc. Ef maðr ferr ut af danmorc eða af avðrom löndom eɴ or noregi með danar fe oc treystiz hann eigi at lata virþa feet þa scal hann heimta til scipveria. þa er hann vill þegar þeir ero ihaf comnir. oc segia þeim hve micit fe þat er oc nefna vitne at þvi at hann tecr fe þat til abyrgþar oc eignaz hann þa voxto afeno slica sem hann töki i noregi at lögom ef hann fær þaɴ quið at hann munde virða lata fe þat ef hann quæmi til noregs oc visse hann þat at hann mundi ná ut at hafa fyrir noregs manna socom. [a] Ef menn gera felag með ser her a landðe oc fara abrott oc aɴdaz aɴaʀ oc scalat hann scilia felagit aðr hann hittir erfingiaɴ. hann scal neyta af feno öllo saman sem mælt var. Eigi scal madr avstr selia arfvon sína ne. þaɴ arf er honom hefir her tømz er hann hefir eigi siálfr til comit. eɴ halldaz eigo þar oɴor cavp öll sem her. vm þav fe öll er hann á her eptir oc sva þav er ut hingat coma. [b] Ef maðr tecr fe a gren landðe. [oc scal hann lata virða feet iafnt sem avstr oc fara utan a þvi scipi er fyrst feʀ. Slík sócn er þar til en sama ef hann gerr eigi utan fara sem þa at avstr tekit se feet] oc sva vorn. Ef þeir gera felag með ser erlendis þa scal hann cost eiga at scilia felagit ef hann vill oc láta virða feet oc hafa slica costo a sem hann væri frænde ens davða. enn lavst scal hann lata þegar er nanare maðr kömr til. [c] Nu aɴ- (S. 95, a.) dazc aɴat tueɢia hiona erlendis. þa scal þat þeirra hafa fe ut er eptir lifir oc láta fyrir engom manne lavst nema fyrir erfingia. Nu andaz þav bæðe avstr oc coma til þeir menn af hvaʀaltueɢio hendi er rétt comnir ero til ut hafnar fiareɴs.

---

a) = A. M., c. 14.

b) Suppleret efter A. M., l. c., S. 211[22].

c) = A. M., c. 15.

þa scolo þeir sva scipta með ser sem hvart þeirra hafðe att fe við aNat. ef þeir vito þat. Ef þeir vito eigi huern lut hvart þeirra hefir att ife við aNat. þa scolo kono frændr hafa þriþiung eN hinir ii.a lute. Nu coma fleire menn iafn nanir til. þa scal scipta með þeim at iafnaðe. ikneruNa alla. þeim er lög viNa til þar. Nu hvar þess er maðr náir sa eigi út at hafa feet er til er comiN af þeim er ut hefir enda viNe hann lög til avstr. þa a hann heimting her at þeim er ut hafðe til sva micils fiár sem hann væri til comiN ef hann hefðe ut haft. enda væri at logom tekit avstr feet. EN erfingiar eigo þaN lvta sem þeir ero til comnir at heimta at þeim er ut hafðe feet. Hann scal fara út et næsta sumar eN þa er hann komr ut ef hann vill utan fara et sama sumar. þa scal hann orð gera erfingiom oc giallda þeim þa þegar er þeir coma til oc giallda hálfo fære avra breNda her eN hann toc avstr. ef hann hefir sva at virðingo látit fara oc at fiártekio sem nu var talit. EN ef eigi er sva at farit þa er sva sem ovirt sé. Hann scal þa giallda morc sex alna avra fyrir eyre huern her ef hann vill. Fe þat scal giallda her ut ibreNdo sílfri eþa ilereptom nyiom eða ivaxe eða i voro islenzcri eða ibú fé oc giallda at þvi lage allt sem þar gengr er af hende scal reiða. Nv feR hann eigi tueivegis þa scal gialda et næsta var þvi er hann komr ut at heimile sino at[1] gialda eN v.a dag vico. þa er vii. vicor ero af sumre. Nu leysir[2] (S. 95, b.) hann eigi fe þat af hende ser sem mælt er. þa á erfingi cost at stefna vm. vm sva micit fe sem hann ræðr a at queþa

---

1) *Maaskee bör her læses* oc *som i den arnam. Skindbog.*
2) *Rettelse for* leyfir.

oc h*ann* getr gogn ti*l* at hiɴ hafe teket. oc q*ueðia* til xii. q*u*iðar hue mi*cit* fe h*ann* toc. þaɴ. ɢ*oða* e*r* sa er iþ*ing*i m*eð* e*r* s*ottr* er. Þes a h*ann* oc cost at stefna aɴ*ar*e stefno v*m* voxto s*v*a micla se*m* h*ann* getr gögn ti*l*. at á þ*at* fe hefðe ge*n*git ut hi*n*gat *oc* e*r* ret at q*ueðia* ti*l* h*v*artz h*ann* vill hei*m*i*l*is b*va* hins ix. eða xii. q*uiðar* hue miclir vext*ir* se a þ*v*i fe.

126. sa e*r* suar*ar* v*m* danar fe.

Hɪɴ a at föra þær varn*ir* fr*a*m at lata b*er*a v*ætt*e þav ido*m* e*r* h*ann* nefnde at er h*ann* toc fe þ*at* avstr ti*l* abyrgðar *oc* s*v*a þav öll er h*ann* nefnde at vi*r*ði*n*go fiarens östr[1] þav e*r* h*ann* hef*ir* ti*l* enda s*c*olo þ*at* allt h*er* v*er*ða v*ætt*e e*r* avstr e*r*o vitne nefnd. Eɴ allt þ*at* e*r* h*onom* scort*ir* i v*m* vættin. þa s*ca*l sa q*ueðia* ti*l* xii. q*uiðar* ɢ*oða* þaɴ e*r* sa e*r* iþ*ing*i m*eð* er s*ottr* er. *oc* fylla s*v*a sócn sina ef h*ann* vill at voxtono*m* co*m*az. Enda a s*v*a sa er svarar at q*ueðia* xii. q*uiðar* ti*l* allz þ*ess* er h*ann* vill *oc* h*ann* hef*ir* ei*gi* vitne ti*l*. Nu s*ca*l do*m*r at þ*v*i de*m*a ale*n*gr se*m* þ*eir* fa gogn ti*l*. Þ*at* er m*ælt*. v*m* þa m*enn* er rétt co*m*nir v*ær*i ti*l* ut hafn*a*r fiarens enda hafe h*ann* ti*l* callat avstr at logo*m*. þa s*ca*l sa s*v*a fara at hei*m*ti*n*go fiarens ut h*er* at sekia við en somo gogn se*m* aðr v*a*r tínt. ne*m*a þar e*r* h*ann* hef*ir* hofð vitne v*ið* ti*l* callit avstr *oc* s*ca*l h*ann* þav oll láta fr*a*m b*er*a h*er*. Nu hef*ir* h*ann* eigi vitne ti*l*. þa s*ca*l h*ann* q*ueðia* ti*l* xii. q*uiðar* ti*l* þ*ess* allz er h*ann* fylle sogn sina vi*ð*. hu*er*so

---

1) *Det første Bogstav i dette Ord er underprikket og av skrevet ovenover, men som det synes, neppe med Afskriverens Haand.*

hann hefir farit at til calli fiarens avstr oc scal hann þan goða til queðia er hann er sialfr í þingi með. til þess allz er hann hefir engi vitne til. Ef maðr andaz íhafe eða at scipe sva at eigi komr virþingo at féno. (s. 96, a.) þa eigo þeir menn varðveizlo fiar þess er taca ætte fæ epter þan man er frænd lavs væri ut her oc andaðiz at scipe. þeir eigo at gera orð erfingiom þegar þeir coma hingat til islands oc selia þeim þat fe þegar er þeir coma[1] til. Nv coma þeir eigi til aðr þeir fare abrott. þa scolo þeir leggia up fe þat oc selia þeim manne landeiganda er næstr býr þeirre hôfn er þeir báro flestir fot sin af scipe. Enda scolo þeir sva fara með þvi fe ef maðr andaz at scipe. þa er þeir scolo heþan fara sem aðr var tint. eða sva ef þeir bua ilandfestom við island eþa þær eyiar her er bygðar ero þa. eða siþan a[2] þvi sumri. Ef þeir fara anan veg með þvi fe en nv er talit. þa varðar fiorbavgs garð. Enda varðar oc fiorbavgs garð þeim monnom ollom sem samscipa feno fara utan uisir vitendr. En ef sumir vilia scil gera á. en sumir eigi þa varðar þeim er oscil gera á. En þat ero stefno sacir oc scal queðia til heimilis bva ix. aþingi vm þan stað sem socen gerðiz. Ef maðr leysir danar fe af hende ser at logom. þa scal hann segia til allra avra þeirra er hann tóc. Ef maðr leynir fe þvi nockoro. þa a sa orðe at raða vm er feet á at taca. Ef maðr reiþir af hende dánar fe þeim er taca á oc letz or vera lavs oc verða þeir a þat sátter. nu spyr hin er feet atte at taca siðar at hann hefir leýnt sumo feno. oc verðr honom þat ecki at vórn. þot þeir

---

1) *Ordene* hingat — coma *ere tilföiede efter A. M, som sandsynligvis udeladte ved Uagtsomhed.*

2) *Rettelse for* af.

*h*afe asætz. Ef m*að*r feɴ ab*r*o*t*t m*eð* feno þ*v*i er h*ann* toc avstr. þa á sa cost er taca á at segia lögleigo a fe þ*at*. Eɴ ef h*ann* vill e*ig*i þ*at* þa *sc*al h*ann* cost eiga at sekia v*m* iɴsteðaɴ. *oc* v*m* vöxtona *sv*a micla se*m* xii. *quið*r bea. Eɴ ef hiɴ a fe ut h*er*. *oc* *sc*al þa sekia iþ*at* feet. þ*ess* a h*ann* *oc* cost at stefna v*m* b*r*o*t*t höfn fiarens *oc* lata v*arða* (s. 96, b.) *fiorbavgs* ɢ*arð*. oc sekia v*ið* .xii. *quið*. Enda a *sv*a at fara at ferans do*m*i se*m* h*ann* yrðe v*m* alþ*in*gis sáttar hald secr.. Ef h*ann* feɴ e*ig*i ut et næsta sum*ar* með feno. þa a erfingi cost at sekia hann til fiorbavgs ɢarðs enda a hann cost at segia lögleigor a feit ef hann vill þat helldr. En ef sa maðr a fe ut her er með arfinom ferr.[1] þa á erfi*n*giɴ cost at stefna v*m* ef h*ann* vill oc q*ueðia* ti*l* xii. q*uiðar* ti*l* þ*es*s hue mic*it* fe h*ann* téc. H*ann* *sc*al stefna þei*m* m*ann*e v*m* er fe h*ans* hefir ut h*er* *oc* stefna iþ*at* féet er[2] hiɴ á er erlendis er. *oc* q*ueðia* ti*l* ix. h*eimilis* b*va* ti*l* þ*es*s hue mic*it* fe h*ann* hef*ir* hins er erlendis er. Ef m*að*r vill v*er*ia f*yrir* h*ann* þa *sc*al h*ann* q*ueðia* xii. q*uiðar* h*v*art h*ann* yrðe sæhafe ti*l* aɴ*ar*a landa a þ*v*i su*m*re er h*ann* villde ut hi*n*gat. *oc* *sv*a ef h*ann* naðe e*ig*i ut f*yrir* ofrikis m*onn*o*m* e*ða* mátte h*ann* e*ig*i ascip co*m*az h*v*atke er ti*l* þ*es*s gengr. [a] Ef scip hu*er*fr *oc* se ecki ti*l* spurt aþrimr su*m*ro*m*. enda se sp*ur*t af þei*m* lond*o*m öllo*m* er or tu*n*ga er á oc *sv*a af þ*v*i l*an*ðe *er* þ*eir* foro af. þa *sc*al et fiorða sum*ar* brigða feet. H*ann* *sc*al ti*l* fá ora landa .v. er þ*at* leggi und*ir*

a) = A. M., c. 16.

1) *Ordene* þa a erfingi — með arfinom ferr *ere tilföiede efter den arnam. Skindb., som eandsynligvis udeladte ved Uagtsomhed.*

2) *Rettelse for* eɴ.

þegnscap siɴ. at ecki se spurt *til* þ*eirra* a iii. su*m*ro*m* þei*m* eno*m* næsto*m* ept*ir*. oc hyɢia þ*eir* þa davða v*er*a oc þ*eir* bera þ*at*. þa ado*m*r at dø*m*a unda*n* hino*m* feet. Enda s*cal* þa s*v*a meta se*m* þ*eir* se andaþir. *oc eigi* fyʀ ne*m*a rekölld se kend af scipi þ*eirr*a. Nu spyrsc ecki *til* m*ann*. oc s*cal* s*v*a v*er*a se*m* h*ann* se lifande meþ*an* h*ann* er *eigi* a*v*daðr sagðr. *oc* s*v*a s*cal* oc v*er*a se*m* h*ann* life *til* þ*es*s er davðe h*an*s er saɴaðr. [a] Þar er m*enn* saɴa erlendis davða. þa s*cal* s*v*a vanda m*enn* *til* se*m* at saɴa erlendis víg. [b] Þ*at* er ef m*aðr* fær m*ann*e fe avstr at cavpe. [eða at láne oc mælir hann fe fyrir. oc scal her xii. quið til hafa hve mikit fe þat var ef eigi erо vitnis menn til. Stefna scal at festar hælum. enda er rétt at heimili eða þar er hann hittir hann at male. Enda er costr at stefna þeim til utgongo er fe hans hefir her oc hafa þar til ix. bva quið. hvart hiɴ hefir iafn mikit fe hins er avstr er sem hann kallar til. En xii. quiðr scal scilia] h*v*at h*ann* fecc hino*m* fiár avstr. [c] Þótt þ*eir* m*enn* life er davðe er saɴaðr þar er þ*eir* atburþ*ir* v*er*ða se*m* nu er talið[1] at þei*m* m*onno*m v*arðar* ecke við lög er þ*eirr*a m*ann*a davða hafa saɴat. eɴ s*v*a s*cal* v*m* fiár varðveizlo þ*eirr*a f*ar*a alengr er davðe þ*eirr*a er saɴaðr se*m* þ*eir* se aɴdaþ*ir*. [d] Þar er meɴ verða (S. 97, a.) davþ*ir* f*yrir* scriðu*m* e*ða* vatn davþ*ir* e*ða* vapn davðir. e*ða* hu*er*ngi davða er þ*eir* hliota all*ir* s*v*a at e*n*gi *maðr* kø*m*r abr*ott* *oc* sia m*enn* e*igi* misfarar þ*eirr*a s*v*a at

---

a) = A. M., c. 17.
b) *Suppleret efter* A. M., l. c., S. 219[22].
c) = A. M., c. 16, S. 218[15].
d) = A. M., c. 18, S. 223[22].

---

1) *Først skrevet* taliðr, *men det sidste Bogstav derefter underprikket.*

deili vite á. Þar *scal* meta *sva sem þeir* hafe allir seɴ dáit. f*yrir þvi*·at e*n*gi *scal* arf taca ept*ir* aɴa*n*. Ef nockoʀ kem*z* a brot oc *scal þat* standaz er sa sagði hu*err* þ*eirra* lengst lifðe. [a] Maðr *scal* sialfr raða f*yrir* fe sino meþ*an* ha*nn* ræðr ti*l* fullz eyris. [b] Attreðr m*aðr* e*ða* ellre *scal* hvarke selia land ne goðorð unda*n* erfi*n*gio*m* ne*m*a h*ann* megi ei*gi* eiga f*yrir* sculld. [c] Þ*at* er at e*n*gi *maðr* a at selia lanð u*n*da*n* e*r*fi*n*gio*m* sino*m* þa er h*ann* er attreðr eða ellre. *oc sva* ef h*ann* liɢr ihælsótt ne*m*a erfi*n*giar lofe. Eɴ þo *scal maðr* sialfraðe f*yrir* fe sino meþ*an* h*ann* vill ef h*ann* ræðr ti*l* fullz eyris.

127. v*m* ɢiafar

Maðr a at tiunda fe sitt vm sin*n* hin*n*i meiri tiund[1] ti*l* salo bóta *ser* ef h*ann* vill. E*igi* a h*ann* optaʀ at tiunda eɴe meire tiund·fe sitt eɴ v*m* siɴ f*yrir* rað scaparfa sins. Nu beʀ fe undir þaɴ maɴ siðaʀ e*ða* vex h*o*n*o*m fe. þa á h*ann* at tiunda *sva* se*m* h*ann* gere ena meire tiund v*m* siɴ af ollo*m* avro*m* sino*m* þei*m* er h*ann* á. Ef m*aðr* ger*ir* e*igi* ena meire tiund af fe sino þa' á h*ann* at gefa sölo giaf*ir* ia*fn* micla avra se*m* h*ann* hafe[2] tiundat feet eɴi meire tiund.[3] Eɴ þ*at* ero salo giaf*ir* e*r* m*aðr* gefr þei*m*

---

a) *Jvfr. Stedet lige nedenfor L. 8* (= A. M., c. 11, S. 202[1]).
b) = A. M., c. 18, S. 224[9].
c) = A. M., c. 11, S. 201[21].

---

1) *Ordene* vm sinn — tiund *ere skrevne over Linien, uvist om med Afskriverens eller en anden, dog omtrent samtidig Haand, men bør isaafald ei savnes.*
2) *Først skrevet* hafðe, *men* ð *derefter underprikket.*
3) *Punctum er tilføiet.*

monnom *er eigi* eigo þ*in*gfarar cavpe at gegna, *oc* þ*ur*fe fe sitt allt. e*ða* v*er*c sín ti*l* omaga biarg*a*r at hafa. H*ann* á at gefa vingiaf*ir* at lifanda s*er* ef h*ann* vill. Þ*at* er. at erfi*n*gi acosti .ij. ef h*onom* þicc*ir* h*ann* ti*l* arfscota raða at stefna ti*l* *fiorbavgs* G*arðs* eþ*a* telia h*ann* af raðono*m* fiarens ella. *oc* telia s*er* raðen *oc quedia* ix. b*v*a ti*l* aþ*in*gi. hv*a*rt h*ann* hafe arf (s. 97, b.) scot i þei*m* raðo*m* raðet e*ða* e*igi*. *er* h*ann* hafðe vm stefnt. Þei*m* v*arðar* *oc* *fiorbavgs* G*arð* öllo*m* er v*ið* taca. Ef þ*ei*r hafa allir sama*n* u*m* raðit enda b*er*iz a hiɴ arf scotit enda á at d*em*a rof giafaɴa. h*onom* a at d*em*a v*a*rðveizlo fiar þ*ess* allz er haɴ átte *oc* s*v*a omaga þa *er* hiɴ átte fr*a*m at fera. Engi ma*ðr* a at ripta giof sina. Nu heitr h*ann* lavno*m* f*yrir* giofna. þa ahiɴ heimti*n*g ti*l* þ*eirr*a avra ia*fn* micilla se*m* h*v*ar raða at b*er*a heiten. Ef leysi*n*gr ræðr arfscót unda*n* frialsgiafa síno*m*. þa a h*ann* at b*r*igða h*onom* f*r*else. oc telia s*er* fe þ*at* allt er h*ann* á ef h*ann* vill. eþ*a* h*an*s erfi*n*giar ella. Lavngetiɴ m*aðr* sc*a*l s*v*a arf taca at born sin *oc* leysingia se*m* scírgetiɴ *maðr*. Ef m*aðr* gefr avðro*m* m*anne* xii. avra fiár e*ða* meira þei*m* *er* h*ann* a hv*á*rke at lavna liþ ne giafar enda v*er*ðe e*igi* hálf lavnoð giofin. þa a h*ann* heim*t*i*n*g ti*l* ef h*ann* aɴdaz.

Maðr a at gefa barne s*in*o lavngetno ef haɴ vill xii. avra f*yrir* rað scaparfa sins eɴ e*igi* meira fe ne*m*a erfi*n*giar lofe. E*igi* sc*a*l m*aðr* meira þei*m* syne sino*m* gefa eɴ .xii. avra er e*igi* er scirgetiɴ. *oc* þ*v*iat eins s*v*a ef e*igi* kömr miɴa a aɴ*n*ar*a* lut. ne*m*a erfi*n*giar lofe.

ᵃ Engi er*o* arfsöl fost at lögo*m*. ne*m*a v. b*var* viɴe nym. eiða at. at þ*at* þicki iafn mæli *oc* *er* sem o m*æ*lt se ellig*a*r.

---

a) = A. M, c. 19, S. 225ᵇ.

En þott eiðar se u*nir* at þa *scal* þeygi hallda ef *maðr* hef*ir* h*v*arki lagt fyr*ir* man fe ne fiolscylde a xii. manoðom hino*m* næsto*m* ept*ir* cavp *þeirra*. Ef m*enn* seliaz arfsale þa *scal* anantueci *þeirra* er sama*n* cavpa vina eið at *þvi* f*yrir* b*vom* v. at sa er cavp male *þeirra* sem *þeir* segia *oc* e*n*gi ero avnor und*ir* mál ne lav- (s. 88, a.) sa kŏr a *mælt* en- ellegar *ver*ðr e*igi* fast cavp *þeirra*. Of *þat* sc*o*lo buar b*e*ra. [a] Ef m*enn* seliaz arfsale oc a *þat* at hallda *er* iafn mæle bersc en *þv*iat eins ella ef erfi*n*giar segia satt sina á. En ef erfi*n*giano*m* þick*ir* e*igi* ia*fn* mæle oc á h*ann* at stefna u*m* oc *queðia* b*va* v. ti*l* a *þin*gi h*v*art *þat* se iafn mæle *eða* e*igi*. Nu b*e*ra *þeir* e*igi* ia*fn* mæle. oc *verðr* þa rof mals ef v. avra munr e*r* e*þa*[1] meire. Ef hins erf*ingiom* þycc*ir* of litit feet tekit. *oc* ræðrat h*ann* oðrom m*onnom* ahendr þan omaga en siálfo*m* s*er*. ne*ma* ia*fn* mæli b*e*riz. e*ða* erfi*n*giar hafe sött sina a sagða ella. Huarvetna *þess* e*r* arfsolor rofna. þa asa m*aðr* e*r* v*ið* omogo*m* tekr hei*m*ti*n*g fiár *þess* allz e*r* omagin hef*ir* e*igi* neytt. Þat scolo heimilis bvar v. vm scilia hvers hann hefir neytt[2] af *þv*i fe e*ða* h*v*at ept*ir* er. Engi m*aðr* a at seliaz arfsale f*ra* omogo*m* þei*m* er h*ann* a isculld at ga*n*ga f*yrir*. ne f*ra* þei*m* er[3] a fe h*ans* e*r*o co*m*nir aðr. ne f*ra* *þeim* er h*ann* á arf at taca ept*ir*. *fiorbavgs* c*arð* v*arðar* ef m*aðr* selsc f*ra* þei*m* omogo*m* s*v*a at *þeir* ero staðfesto lavsir. Nv ge*n*gr fe af *þv*i er h*ann* hef*ir* arfsale sellz *eða*

---

a. = A. M., c. 12.

---

1) *Herefter skrevet* eigi, *men dette Ord derpaa igjen udstreget.*
2) *Ordene:* Pat scolo — neytt *ere tilföiede efter den arnamagn. Skindbog, som udentvivl udeladte ved Afskriverens Uagtsomhed.*
3) *Herefter skrevet* hann, *men dette Ord dernæst underprikket.*

tecr hann erfða fe siþan. oc eigo þar omagar a þvi fe at vera ef ahendr honom coma. [a] Nu þiccir þeim of micit til fundit er arf a at taca eptir hiɴ oc scal hann cost eiga at riufa þaɴ maldaga fyrir næsta alþingi.[1] eigi scal þat mal lengr standa. [b] Sua scal maðr taca danar fe agran lanðe sem inoregi. [c] Þat er vm þav fiárlog öll er arfscot er í. þa er erfingi scylldr at segia osat á ef hann vill riufa et siðarsta a eno þriðia alþingi þaðan fra er hann veít. Nu verðr aɴaʀ erfingi at oc scal sa sagt hafa fyrir v. heimilis bvom sinom osatt á hálfom manaðe enom næsta (s. 98, b.) eða eno næsta alþingi þaðan fra er hann veít at hann er erfingi. Ef maðr a lanð eða aɴan grip þaɴ er aɴaʀ maðr a at selia ef sa vill. oc scal hann sagt hafa ósáttir á með vatta oðromlueɢia þeim er við hafa keypz a xii. manoðom enom næstom eða at logbergi et næsta sumar sva at lögsögo maðr heyre.[2] ellegar er ecci rof til um kavpit.

[d] Ef kona elr born með oheimilom[3] manne oc leynir hon frændr. enda gelldz þo fe vm at hon a eigi varðveizlo þess fiár þott born hennar til arfs alin eigi at taca. [e] enda ahon eigi arf at taca siðaʀ.

---

a) = A. M., c. 22, S. 227[14].
b) *Jvfr. ovenf. S.* 240[17] (= A. M., c. 14, S. 211[22]).
c) = A. M., c. 21.
d) = A. M., c. 19, S. 225[15].
e) *Istedetfor denne Regel indeholder den arnam. Skindb. i c. 23 en yngre Lov, hvorved nærværende Bestemmelse er ophævet.*

---

[1] og [2]) *Punctum er tilföiet.*
[3]) *Abbrevieret paa den sædvanlige Maade ved et* oheılo, *med Streger over* ei *(eller snarest alene over* e*) samt over Slutningsbogstavet* o, *og naar det derfor i* A. M., l. c. *Note 3 angives, at Læsemaaden i vort Haandskrift er* ohellum, *grunder dette sig paa en Feiltagelse.*

[a] Ef maðr fær líflát eilendis sa er fe a ut her oc verðe menn eigi asáttir hvart hin er andaðr eða eigi. Þa eigo erfingiar cost at láta sana davða hans. Þeir scolo leiða fram at dome v. ora landa. scolo þeir menn .ii. iþvi liðe er iþess konvngs velde være þa er hin dó. eþa siþan sem sa var. Allir þeir menn v. scolo at tengþom réttir. Sva scolo þeir at queþa at ver leggiom þat vndir þegn scap várn. at ver hygiom þan man davðan.

---

a) = A. M., c. 7, S. 190[14].

GRÁGÁS

ISLÆNDERNES LOVBOG I FRISTATENS TID,

udgivet efter

det kongelige Bibliotheks Haandskrift

og oversat

af

VILHJÁLMUR FINSEN,

for

det nordiske Literatur-Samfund.

Anden Del.

Text II.

KJØBENHAVN.

TRYKT I BRØDRENE BERLINGS BOGTRYKKERI.

1852.

GRÁGÁS.

andet Bind

GRÁGÁS.

andet Bind

heimilis *bva* sina .v. *til* at scipta *með* þe*im*. Enda scolo *bvar* luta *með* þe*im* hu*err* þ*eirra* sc*a*l fyrst hafa e*ða* þar næst e*ða* efstr. H*ann* a at føra þe*im* m*anne* er fyrst hlavt omagaɴ *oc* segia h*onom* hue le*n*gi h*ann* sc*a*l hafa e*ða* hu*e*riom h*ann* sc*a*l føra. Eigi sc*a*l föra h*onom* optaʀ *með* eið eɴ sama omaga eɴ v*m* siɴ. oc føra at þe*im* lut e*r* h*onom* v*a*r deilldr. H*ann* sc*a*l se*r* af hende føra *með* v*atta* oc *sva* hv*er*ʀ þ*eirra* oðro*m*: er hafa þaɴ omaga. Eɴ ef þ*eir* vilia e*igi* við taca oc v*arðar* þeim utle*gð*. en hin sc*a*l hei*m* hafa omagaɴ oc hei*m*ta fulg*or* tue*n*n*a*r at þeim. Omagiɴ sc*a*l i þ*eirre* átt v*e*ra t*il* þe*s*s er h*ann* er xvi. v*etra* gamall. se*m* h*ann* v*a*r ideilldr. Ef misdavðe v*e*rðr[1] omagaɴa. þa a þe*s*s nyt þ*at* at v*e*ra e*r* omagiɴ v*a*r deilldr. Þ*at* *er* m*ælt*. at m*aðr* a at føra m*anne* omaga þa e*r* h*ann* er xvi. vetr*a* þeim e*r* nanastr e*r* hv*e*rgi er aðr hafðe.[2] þa e*r* h*ann* af omaga alldri *oc* sc*a*l f*a*ra se*m* erfð[3] öɴoʀ. oc føra *með* eið at hei*m*ili h*an*s oc segia t*il* lögfosto*m* m*onnom* *með* hue*r* scil þ*eir* hafaført.

129. v*m* eiðførslor

[a] Sva e*r* m*æ*lt at m*aðr* a at føra omaga m*anne*. m*eð* eið at hei*m*ile h*an*s. oc f*a*ra iamt m*eð* sem meþ (s. 101, a) stefno. Ef m*enn* ero iseliu*m* oc er þ*a*r bu allt. þa *er* rett at föra þ*a*r omagaɴ m*eð* eið. Ef h*ann* hitt*ir* h*ann* iv*e*rke ute. oc e*r* rett at föra h*onom* omagaɴ m*eð* eið þ*a*r þa. eɴ ef e*igi* er omagiɴ eín föʀ t*il* h*vss*. þa eigo þ*eir* at

a) = A. M., c. 6.

1) Herefter skrevet omaga, men dette Ord derpaa igjen udstreget.
2) Punctum er tilföiet.
3) Det sidste Bogstav i dette Ord er skrevet over Linien.

hans fram ferslo siðan þa a faþir hans at huerfa til frænda sina at framferslone en hann scal ganga i sculld fyrir moðor sina. Ef hann hefir eigi fe til at fera þav fram. þa scal hann fara þangat er en nanaste niðr er þeim þeirra manna er fe a til at föra þav fram. þa scal hann bioða þeim manne at ganga isculld fyrir þav þar. scalat hann meire sculd eiga en hann være verðr ef hann væri þræll. Ef hann er isculd tekin aðr oc þicke þeim manne betra at hafa hann en eigi isculdine er hefir fram at fera anat tuecia foðor hans eða moðor þa scal hann fara at bioða fyrir hann iafn micit fe sem hann er scyldfastr oc scal hann þa or leysazc (s. 99, b.) þaðan or sculldine. en hann ganga hinnveg isculldena fyrir foðor sin eða moðor sina. Ef hann vill eigi ganga i sculldena. þa a hin þo at sculldfesta hann at huaro. En ef hann vill firrazc hann eða fleia þa scal hann fara til heimilis hans. oc beiða hann til farar. en ef hann vill eigi til fara. þa scal hann leggia lögsculld á hann at hvaro ef hann vill lysa scal hann fyrir heimilis bvom sinom .v. Hann scal lysa at lögbergi at hann hefir lögsculd laget a hann. enda a hann cost alengr at veria lyriti ine höfn hans oc sva at þiggia verc at honom. Nv ero firnare omagar en þeir er hann a arf at taca eptir. oc scal hann þo fram fora afe sino ef hann a til. En þa a hann fe til ef[1] hann a iiii. missera fulgo ser oc omogom sinom oc þeim er hann tecr við. oc scal[2] fulla fulgo ætla ollom. þegar er nockot scortir á at han viðr ser. Maðr a cost hvart sem hann vill at ganga isculld fyrir born sin

---

1) *Ordene þa a — ef ere tilföiede i Henhold til Læsemaaden i det arnam. Haandskrift, som udentvivl udeladte ved Uagtsomhed.*

2) *Istedet herfor har Afskriveren først skrevet sva, men derefter underprikket dette Ord og skrevet scal istedet ovenover.*

eða selia þav iscnlld ella. **S**it barn *scal* *hver* *maðr* *fram* føra al*an*ðe her. [a] **F**aðir *scal* *fram* fõra barn sit at[1] tvei*m* luto*m* eɴ moþ*ir* at þriþiu*n*gi. eɴ ef þav hafa̩ felag sitt *gert*. þa *scolo* þav at slico*m* luta *hvart* *þeirra* føra omaga *fram* se*m* þav eigo fe ti*l*. **E**f[2] hiu sciliaz oc hafa þav *eigi* bæðe fe ti*l* at halda sino scote up*p* þa *scal* at þei*m* luta *hvart* *þeirra* fra*m* føra omagana se*m* þav hafa fe ti*l*. **E**ɴ ef aɴat tueɢia[3] *þeirra* orcar at føra born sin *fram* oc *scal*at[4] þei*m* meþ*an* .abro*t*t scipta ahe*n*dr avðro*m* m*onno*m. Enda a at þei*m* luta *hvart* *þeirra* *fram* at føra se*m* þav hafa hand megin ti*l* ef *hvarke* *þeirra* hef*ir* fe ti*l*. **E**f hiu .ii. scipta borno*m* sino*m* *með* *ser*. þa *scal* sva scipta at ho*n* hafe þ*at* barn þav miss*eri* (S. 109, a.) er spendreccr er þot*t* þav vile scipta aɴa*n* veg siðaʀ. **E**f faðiriɴ aɴdaz fyʀ þa *scal* moðiren þav born hafa eɴ erf-*in*giar h*an*s *sco*lo iɴa[5] h*en*ne fulgorn*ar*. **E**f moðirin aɴdaz fyʀ eɴ faðeriɴ oc e*r* þ*a*r fe ept*ir*. þa á h*an*n þav born at hafa meþ*an* þav e*r*o a omaga alldre. **E**ɴ erfi*n*giar h*en*nar eigo fulg*or* at iɴa h*ono*m. **E**f þav ero þroten bæðe þa *scal* scipta borno*m* i átt*ir* at tuei*m* luto*m* ifoðor ætt eɴ at þriþiu*n*ge imoðor ætt. **E**f aɴat *þeirra* abetr eɴ sialfo*m* *ser*. þa *sco*lo *hvar* virða hue miclo þ*at* *þeirra* orke betr oc *scal* þ*at* leɢia ti*l* þar se*m* bornin ero. eɴ at þeim[6] luta er þav orca e*i*g*i* þa *sco*lo ii. lut*ir* hue*r*fa ifoðor ætt eɴ at þriþiunge imoðor ætt. **R**étt e*r* at scipta omogo*m*

---

a) = A. M., c. 3, S. 2399.

1) *Det sidste Bogstav i dette Ord er skrevet over Linien.*
2) *Skrevet* Efe, *men det sidste Bogstav derpaa underprikkel.*
3) *Først skrevet* aɴaʀ tueɢi, *men derefter rettet saaledes.*
4) *Skrevet* scal at, *men Stavelserne derefter forbundne ved en Streg fra den nederste Deel af* l *til* a.
5) *Først skrevet* uɴa, *men derefter forandret ved at udradere den forreste Deel af* u.
6) *Rettelse for* þess.

fra þeim stað er þeir verþa þrotraða enda er þeim rétt at scipta at heimile sino. **E**f omagar verða þrotráða fyrir fardaga þa scal þeim scipta. þegar er þeir verða þrotraða. **R**étt er at scipta omögom at fardögom ef þess er von at þav þriote þav missere oc fe með ef er. ef tuecia missera fulga er eptir eða mina þeim omögom er þar ero. Þeim scal til bioða öllom er hlut eigo iomögom a var þingi ef þeir ero sams heraðs oc coma til er .vii. vicor ero af sumre. **E**n ef siðar scal scipta þa scal bioða þeim til vii. nóttom fyrer. en hva scal queðia iii. nottom fyrir sciptit ofvallt. oc queðia fra heimile þvi er þeir lata scipta omogonom. [a] Þeir scolo scipta omögonom við bók hvarnir v. en ef omagin er ein. þa scolo þeir scipta sva at þeir hafe allir er til ero comnir þan omaga atueim misserom en eigi sterom en sva. (S. 100, b.) Ef hvar coma eigi til sciptissens oc ero þo quaddir. þa verða þeir utlagir iii. morcom. Nu coma hvar iii. oc griþ menn .ii. þa verðr þo rett sciptin̄g þeirra. Sa[1] er quadde sciptisens scal[2] beiða hva at scipta omogom við bók. Nu ef þeir vilia eigi þa ero þeir utlagir. enda a domr at dema a hendr þeim sciptit[3] .xiiii. nottom eptir vapna tac. **F**aðeren scal scipta lata omögom. oc fera með eið a hendr hinom er hlotit hefir. En ef eigi sciptir faðeren. þa asa maðr at scipta er lut a i omögom. eða sa er vill ella. oc scipta til hlut falla. [b] Ef iafnnánir menn ero barn omaganom fleire. þa scal hann queðia

---

a) = A. M., c. 4.
b) = A. M., c. 5.

---

1) *Skrevet* S^a *(den sædvanlige Abbreviatur for* Sva*).*
2) *Herefter skrevet* þo, *men dette Ord derpaa underprikket.*
3) *Tilföiet i Overensstemmelse med den arnam. Skindbog.*

heimilis bva sina .v. til at scipta með þeim. Enda scolo bvar luta með þeim huerr þeirra scal fyrst hafa eða þar næst eða efstr. Hann a at føra þeim manne er fyrst hlavt omagaɴ oc segia honom hue lengi hann scal hafa eða hueriom hann scal føra. Eigi scal föra honom optaʀ með eið eɴ sama omaga eɴ vm siɴ. oc føra at þeim lut er honom var deilldr. Hann scal ser af hende føra með vatta oc sva hverʀ þeirra oðrom. er hafa þaɴ omaga. Eɴ ef þeir vilia eigi við taca oc varðar þeim utlegð. en hin scal heim hafa omagaɴ oc heimta fulgor tueɴar at þeim. Omagiɴ scal i þeirre átt vera til þess er hann er xvi. vetra gamall. sem hann var ideilldr. Ef misdavðe verðr[1] omagaɴa. þa a þess nyt þat at vera er omagiɴ var deilldr. Þat er mælt. at maðr a at føra manne omaga þa er hann er xvi. vetra þeim er nanastr er hvergi er aðr hafðe.[2] þa er hann af omaga alldri oc scal fara sem erfð[3] öɴor. oc føra með eið at heimili hans oc segia til lögfostom monnom með huer scil þeir hafaført.

129. vm eiðførslor

[a] Sva er mælt at maðr a at føra omaga manne. með eið at heimile hans. oc fara iamt með sem meþ (S. 101, a) stefno. Ef menn ero iselium oc er þar bu allt. þa er rett at föra þar omagaɴ með eið. Ef hann hittir hann iverke ute. oc er rett at föra honom omagaɴ með eið þar þa. eɴ ef eigi er omagiɴ ein föʀ til hvss. þa eigo þeir at

a) = A. M., c. 6.

1) *Herefter skrevet* omaga, *men dette Ord derpaa igjen udstreget.*
2) *Punctum er tilföiet.*
3) *Det sidste Bogstav i dette Ord er skrevet over Linien.*

bioða at fera til hús. ef hin er iverke. [a] Sva scal hann með eið föra at hann scal nefna vatta ii.[a] eþa fleire. Jþat vætte. at ec vin eið at crossi lögeið oc segi ec þat guði at ec veit eigi anan man rettara at föra fram þena omaga sams heraðs þan er fe eða fere hefir til heldr en þic oc nefna hann oc queþa á af hueriom rifiom hann förir honom oc ec eið fere hann þer at lögom. oc nefna hvarntueggia. þeir menn .ii. er fylgia honom scolo slican eið vina oc fela þat undir eið sin at hann ueit eigi anan man réttara sams heraðs at föra þan omaga fram helldr en hann. Þa er omagin er xvi. vetra gamall eða ellre oc er rétt þa at föra hann með eið þótt hann hafe fyr verit ferðr þa er hann var yngri. oc scal hann hafa hvart er hann vill. cross eða boc meire en hals bók. Ef menn föra omaga með eið oc gera menn lið fyrir þa. sva at þeir mego eigi na at fara til túns þa er rétt at fera þar með eiþ er þeir coma framarst. Ef þeir verða sva ofr liðe bornir at þeir taca omagan oc föra þeim manne með eið er aðr fóro með omagan. þa er hver þeirra utlagr iii. morcom er iþeirre for var. oc á ecki eið fersla þeirra at standaz. Ef hann ferir þeim manne omagan er ecki a fe. þa er sva sem oferþr se. Ef hann ferir þeim manne omagan er engi sculd leíc a við. þa er sem oferðr se. Ef maðr ferir sin omaga sialfs[1] öðrom manne oc varðar honom utlegð. Ef sa maðr ferir með eið omagan er ecki a við. eða er eigi afram förslo hans oc forir þeim manne er við (s. 101, b.) a at taca. Nu lætr hann ganga eiðferðan omagann. þa varðar honom

a) = A. M., c. 7.

1) *Skrevet over Linien.*

iii. marca utlegð. En ef omagen verðr ute davðr af þeim söcom þa varðar honom þat fiorbavgs garð oc scal 'queðia til ix. bva aþingi en .v. til utlegðar. hin acost at hafa heim omagan er ferðe ef hann vill oc heimta fvlgor tuenar at honom. oc utlagaz hann um fram. Hann scal föra þeim manne er nanastr er[1] omaganom þeirra manna er hag a til viðtökonar. enda er rétt at fera þeim manne er firnare er samheraðs omaganom. en sa scal fera af hondom ser omagan at dome ahendr þeim er við a at taca oc heimta fúlgornar at honom. Rett er at föra omagan ahendr erfingianom þoat hann se o avðgare en hann eigi fram at föra. En hann a at fera[2] af hondom ser oc hrepps menn með honom. Ef scilr a með hreps monnom oc vilia sumir eigi föra. þa eigo þeir at raða er föra vilia. Nu vinna[3] sumir hvarki at oc er þa sem þeir níte. þa eigo þeir at ala omagan er eigi vilia fera hann. [4] Rett er at fera omagan at scipe ef sa vill abrott fara er við omaganom a at taca. Ef sa maðr a eigi fe til at fera fram omaga þan er honom var ferðr með eið þa ahann at föra af hondom ser at dome. oc queðia heimilis bva sina .v. til hvart hann afe til at föra fram þan omaga eða eigi. Rett er at föra omaga a varþingi með eið ef hann heyrir asialfr. Ef maðr deýr fra omegom þeim er honom voro förþir með eið. þa eigo þeir at fylgia arfenom ef hann var arftoco maðr omagana meþan arfrin vinz til. oc fylgia at þeim luta sem hann alte arfin at taca eptir omagan.

---

1) *Tilföiet.*

2) *Afskriveren har først skrevet* fᷣa = fara, *men derefter forandret dette uden dog at udstrege* r.

3) *Gisning, overensstemmende med den arnam. Skindbog, for* villa.

4) *Her findes i Texten over Linien en Korsfigur* (†). *Om denne Figur, der i Form er lig den, der i Skindbogen anvendes for at udtrykke Ordet* cross, *maatte have tjent Afskriveren som Betegnelse for et eller andet, kunne vi ikke afgjöre.*

Ef *eigi* er fe til *eða var* h*ann* *eigi* erfðar omage. þa á sá m*aðr* at taca v*ið* omagano*m* er fe *eða* före hafe (s. 102, 2.) ti*l* oc scyllztr se. Ef hiɴ er þrotiɴ *er* fr*am* förir omagaɴ. þa a ti*l* sins sculldi*n*gia huaʀ þ*eir*ra at hu*er*fa. þar calla m*enn* omaga mót. E*igi* sc*al* hino*m* sama m*ann*e föra fleire omaga eɴ eiɴ a meðal þ*in*gia tueɢia. m*eð* eið or eino*m* kne ʀuɴe. Eɴ ef fleire *er*o omagarn*ir* or eino*m* kneʀuɴe eɴ eiɴ. þa sc*al* føra þá ahendr þei*m* m*onn*-om[1] er firnare ero. En h*ann* sc*al* föra af he*n*di s*er* at do*m*e oc hei*m*ta fulgor at þei*m* er fr*am* a at föra omag-an*n*. Ef *maðr* för*ir* fr*am* aɴ*a*rs m*an*z omaga. oc veɪ hino*m* fe[2] *er* fr*am* átte at föra þaɴ omaga þa sc*al* h*an*n hei*m*ta fulg*or* at h*onom* slicar se*m* h*ann* hef*ir* f*yrir* h*ann* lagðar avaxta lavsar. Ef omagano*m* vex fe *eða* beʀ undir h*ann* þa a h*ann* at hei*m*ta fulg*or*nar at h*onom* slíc*a*r se*m* h*ann* hef*ir* lagðar fyrir hann[3] avaxta lavsar. E*igi* a h*ann* þ*at* fe ierfð omagans at hei*m*ta ef h*ann* villde *eigi* hei*m*ta at h*onom* sialfo*m* meþ*an* h*ann* lifðe.

130. .v*m* omaga lysing.

Sva *er* m*æ*lt at lysa sc*al* aþ*in*gi ti*l* fr*am*forslo omagano*m* ahe*n*dr arftoco maɴino*m* oc a h*ann* at qu*eðia* ti*l* b*va* q*uiðar* hvart h*ann* se arftoco m*aðr* om*aga* þess *eða* eigi. *eða* hvart h*ann* se h*ans* om*agi* *eða* eigi. *oc* qu*eðia* h*eimilis* b*va* v. ti*l* alengr þes *er* ahendr *er* lystr. Þaɴ omaga sc*al* d*e*ma ahendr h*onom*. ne*m*a h*ann* fae s*er* biarg q*u*ið. Oc sc*a*l h*ann* q*ueðia* s*er* biarg q*u*iðar h*eimilis* b*va* *sina* v. hvart h*ann* *eigi* fe *eða* føre ti*l* at føra fr*am* þaɴ omaga. Nu ef þat berr quiðr at hann a

1) *Skrevet over Linien, muligen dog med en anden Haand end Afskriverens.*
2) *Tilföiet.*
3) *Ordene* fyrir hann *ere tilföiede.*

eigi fe eða feri til at fera fram þann omaga[1] þa asa er lyst hefir *queðia heimilis bva hans* v. hvart *hann* orke *at* nokor*om* luta at fera *fram eða* engo*m*. *Hann scal* at slico*m* luta *fram* fera om*agann sem quiðr* beʀ hui *hann* orkar. Sa *scal queðia* h*onom* biarg *quiðar er* ahendr h*onom* lyste ef *eigi* vilia aðr*ir*. Nu ef *þar* beʀ avðn þa *scal* lysa ahendr frændano*m* þei*m er hann* hyɢr at fe *eigi* ti*l*. *Hann scal* telia frændse*mi* með (S. 102, b.) om*aganom* oc þei*m manne er hann* lys*ir* ahe*n*dr at do*me oc* saɴa m*eð* þegnscapar lagni*n*go *sinni* at su er frænd se*m*is tala söɴ oc rétt amiðle *þeirra er* þa talþe *hann*. *Hann scal* hafa saɴaðar m*enn* ii. *þeir* scolo *þat* leggia und*ir* þegnscap siɴ at sia er frændse*m*is tala rétt oc söɴ amiðle *þeirra sem* þa talðe *hann*. Þa *scal* h*on*-o*m* dé*m*a þaɴ omaga ne*m*a *hann* fae logvorn f*yrir* sec. En su er logvörn ef *þat* beʀ *quiðr* at *hann* a[2] *eigi* fe ti*l*. eɴ su er öɴor ef *hann* fær scylld*ra* maɴ ti*l*. þaɴ er fe eða fære hafe ti*l*. oc *scal hann* lysa þa þeg*ar* ahendr þei*m manne*. oc hafa omagaɴ sialfr ef *hann* fest*ir eigi* hize f*ra*mförslona. Þa *scal maðr* taca und*ir* omaga lysing *er* aðr er boreɴ *quiðr með* eɴe fyʀe söciɴe *eða* h*and*soloð er við taca f*yrir* þa soc. Ef sekiande veit *eigi* hei*m*ili *þess* er *hann* sek*ir* v*m* omaga söc. enda scyli sekiande *queþia* b*va* ti*l*. þa *scal hann queðia fra* hei*m*ile omagans. Nu veit *hann eigi þat*. þa *scal queðia fra* hei*m*ile sino. Ef i siɴ do*m* er sott*r* hvaʀ *þeirra* arfloco *maðr*eɴ oc sa *er* ti*l* handa horf*ir* omagiɴ. þa *scal hann* *þat* vætti[3] *bera fram* at do*me* þei*m er* sa *er* sottr i er

---

[1]) *Ordene* Nu ef þat — omaga *ere tilföiede efter den arnam. Skindbog, som udentvivl udeladte ved Afskriverens Unöiagtighed.*
[2]) *Tilföiet, som nødvendigt, i Overensstemmelse med det arnam. Haandskrift.*
[3]) *Tilföiet i Overensstemmelse med den arnam. Skindbog.*

þa *varðar fiorbavgs garð*. Engi *maðr scal* lata sitia om*aga* sin ept*ir* a alþ*ingi* er *hann* fer abro*t*t. Nu ef h*ann* lætr ept*ir* sitia om*agann* þa *varðar þat fiorbavgs garð*. Ef an*a*r *maðr* flytr *eða* fer*ir* omaga*nn* m*anz* til alþ*ing*is *oc* ge*n*gr h*ann* þ*a*r oc biðr mat*a*r þa *varðar* h*onom* *fiorbavgs garð*.

131. vm go*n*go m*enn*

Engi m*aðr scal* gefa mat go*n*go m*onnom* h*er* aþi*n*gi. E*igi* sc*o*lo m*enn* buþ*ir* sin*a*r opn*a*r lata sta*n*da[1] *til* þ*ess* v*m* mat mal. Nv co*m*a go*n*go m*enn* þ*a*r in v*m* mat mál at biðia mat*a*r. þa eigo þ*eir* er buð eigo at fa m*enn til* at føra þa ut. En þót*t* þ*eir* se all hart ut førþ*ir* þa eigo þ*eir* ecki a s*er*. ef ecki er örku*m*bl gört at þei*m*. En ef m*enn* gefa þei*m* mat þa *varðar* þei*m* *fiorbavgs garð*. Þei*m* v*á*rðar oc *fiorbavgs garð* er buðena á ef h*ann* før e*igi* m*enn* ti*l* at føra þa ut. Ohælg*a*r ero b*ú*þ*ir* gongo m*anna* vi*ð* brote þ*eir*ra er biðia mat*a*r a alþ*ing*i. Nv vilia m*enn* v*er*ia búþ*ir* þ*eir*ra þa *varðar þat* hv*eriom* þ*eir*ra *fiorbavgs garð*. Enda falla þ*eir* ohælg*ir* er f*yrir* sta*n*da ef aþei*m* er unit. Ef go*n*go m*enn* hafa fe at fara með. þa á at taca af þei*m* gervalt ef m*enn* vilia. Ef m*enn* liá go*n*go m*onnom* fiar sins *eða* selia þei*m* at leiga ti*l* þ*ing*s up*p*. enda v*er*ðe feet tekit af þei*m* þa er e*ng*i hei*m*ting ti*l* þ*ess* fiár. Til þ*ess* eins fiár eigo m*enn* hei*m*ti*n*g þótt af go*n*go m*onnom* se tekit. er þ*eir* hafa þiof stolit *eða* þ*ess* an*a*rs. er *sva* co*m* iþ*eir*ra för at þ*ess* rað fylgðe e*igi* er f*yrir* atte at raða[2].

---

1) *Ordene* opnar lata standa *har Afskriveren først udeglemt, men derefter tilföiet dem over Linien.*

2) *Paa Grund af det nye Capitel der begynder paa næste Side, er paa denne Side* (S. 103, b.) *een Linie mindre end de övrige.*

134. vm omegðir

[a] Sin leysing scal huerr maðr fram föra nema hann eigi ser biorg eða borin scaparfa son. eða dóttor. þan er orke at føra hann fram. þess a hann cóst ef leysingrin komr ahendr honom at taca bornen[1] isculd hvart sem hann vill fleire eða fære ef til ero a þeim .xii. manoðom er leysingin komr ahendr honom. En at slicom luta scal hann fram føra leysingian sem hann gaf frelse til. [b] Ef ii. menn eigo omaga saman oc vill anar fara af lande a brott. Nu sa þeirra er scil vill a gera þa scal hann quedia heimilis bva sina v. at virða huers omaginn þicki verðr at hafa at alda eðle her a lande. Sa þeirra scal kiosa er her a lande vill hafa omagann. Nv vilia þeir[2] baðir her alande hafa omagann þa eigo þeir at luta með ser hvar þeirra hafa scal. En þar scal eindaga feet a[3] xiiii. nátta fresti þaðan fra er þeir lutoðo at þess þeirra heimile er omaginn hlavtz (s. 105, a.) til handa.

135. vm arftacs omaga.

[c] Ef maðr tekr omaga arftace þa scal þat hvar þes hallda er iafn mæle bersc. Nv þickir erfingiom hins er tekit hefir eigi iafn mæle. þa scal hann segia a osátt sina þegars hann fregn oc lysa at logbergi oc á at rofna malit. Ef maðr selr omaga af hendi ser[4] með[5] fe. enda verðr

a) = A. M., c. 11.
b) = A. M., c. 12.
c) = A. M., c. 14.

1) *Rettelse for* boren.
2) *Den arnam. Skindbog tilföier* eigi, *en Læsemaade, der imidlertid udentvivl er urigtig.*
3) *Tilföiet.*
4) *Skrevet over Linien.*
5) *Herefter skrevet* eið, *men dette Ord derpaa igjen overstreget.*

133.

ª Ef þeir eigo .ii. omaga saman oc ero þeir baþir ieinom fiorðunge þa eigo þeir at fora omaga þan á mille sín. Ef þeir menn ero itueim fiorðungom er omaga eigo saman. þa scolo þeir sva scipta at anar þeirra scal hafa ii. missere eða lengr. Ef omagar ero fleire en ein enda se þeir menn eigi allir i einom fiorþungi er fram eigo at fora omagana. (S. 104, b.) Nu scal sa þeirra er scil vill a gera queðia heimilis bva sina v. til aþingi at scipta þeim omogom a mille þeirra. En þeir eigo at hluta siþan omagana amiðle sin at logbergi. Ef omaginn er eigi fön amille heraða. þa scal hann queðia heimilis bva sina v. til aþingi. at [1] virða þan omaga amille þeirra huers verðr þicke at taca þan omaga at alda eðle. en þat fe scal eindaga ahendr þeim at giallda [2] anat sumar iboanda kirkio garðe miðvico dag imitt þing. enn ða [3] er omaginn eigi fœr a mille heraða ef hann ma eigi fara fullom dagleiðom. Ef þeim þickir feet of micit gert er [4] utan fiorðungs er. þa a hann cost at sekia omagan oc heimta feet at slícom máldaganom sem aðr var mælt. Ef omagi andaz bralla þa scal sa reiða fe slict sem [5] .v. bvar hans virða ef hann þyckir vanhaft hafa. Ef menn eigo saman omaga oc andaz hann oc scal vera allra þeirra nyt.

---

a) = A. M., c. 10.

---

1) *Gisning, i Overensstemmelse med det arnam. Haandskrift, for* ec.

2) *Ordene* at giallda *ere skrevne to Gange.*

3) *I Skindbogen:* en̄ða *med en Adskillelsesstreg imellem* n *og* ð. *Maaskee har Afskriveren først tænkt at skrive* enda.

4) *Skrevet over Linien, maaskee med en yngre Haand.*

5) *I Skindbogen:* se, *med Udeladelse af Abbreviaturtegnet over* e.

fe *þat* hefir at (s. 105, b.) varðveita *her* a lande *oc* stefna *vm þat* feet er hiɴ á er erlendis er. *hann scal* *quedia* *heimilis bva* v. *til* þes *er sottr er* a*þingi*. En *þeir* *scolo bera* hvárt *þar* er *þat* fe und*ir* h*onom* *eða* *eigi* e*þa* hue mic*it* *þat* fe er þar, enda a do*m*r at do*m*a ahe*n*dr[1] hino*m til* fulgnaɴa[2] *sva* mic*it* se*m til* telsc. Eɴ ef ecki *er* feet ut h*er* þa *scal hann* hei*m*ta fulgorn*ar* at hino*m* le*n*gr er *hann* ke*m*r ut. *með* voxto*m*.

137. Ef leysi*n*gi v*e*rðr om*agi*.

ᵃ Ef m*að*r vill föra leysing *til* staðar þa scal hann lysa[3] ahe*n*dr frialsgiafano*m* ef *hann* lif*ir*. eɴ ella ahendr þei*m* m*anne* *er* nanastr lif*ir* f*r*ials giafano*m* arf gengr*a* m*anna*. H*ann* *scal* beiða b*va* *quiðar* at b*era* *vm þat* hvart hiɴ gaf h*onom* frelse *eða* *eigi*. Ef *hann* sek*ir* arf toco maɴ f*r*ials giafans *til* f*ra*mferslo om*agans*. þa *scal* scilia b*va* *quiðr* hvart *hann* átte arf at taca at frials-giafaɴ e*þa* *eigi*. Eɴ ef haɴ sek*ir* firnara maɴ þa *scal* telia frændse*m*i i mille friáls giafans *oc* þ*e*ss *er* ahe*n*dr er förðr om*aginn*. H*ann* *scal* beiða *ser* biarg q*u*iðar *heimilis* b*va* *sina* v. *vm þat* hvart *hann* hafe fe *eðu* fere *til* at føra *hann* f*ra*m *eða* *eigi* oc ke*m*z *hann* unda*n* ef vanefne b*e*raz. Sa er aɴaʀ costr *til* at *hann* *scal* beiða b*iarg* *quiðar* *vm þat* hvart *hann* gaf sino*m* mans

---

ᵃ) = A. M., c. 17.

---

[1]) *Ordene* a hendr *findes ikke i den arnam. Skindbog, hvorved* hinom *kommer til at referere sig til en forskjellig Person.*

[2]) *I Skindbogen:* fulgnaɴaɴa.

[3]) *Ordene* þa scal hann lysa *ere tilföiede, som nödvendige, efter den arnam. Skindbog.*

lystr ahendr honom sa omagi siðan. þa ma hann eigi þat hafa til varnar fyrir sec anan veg en sekia þan vm er feet hafðe með tekit til framförslonar. eða þa er við eigo at taca ef sa er fra fallin. Ef omagi er seldr til þrotz oc reðat[1] sa sinom erfingiom ahendr þan omaga þott hann take við.

136. vm erlendis manna omaga.

[a] Ef sa maðr er erlendis er erfingi er omagans þa[2] scal lysa ahendr honom til framförslonar oc queðia til xii. quiðar þan goða er igegn gengr þingfestini eða þan ella er hann er iþingi með siálfr. oc queðia vm þat hvart hann se hans omage eða eigi. Nv ber þat at hans omage se. þa scal hann beiða vm þat xii. quiðar hvart hann munde hag eiga til at fera fram þan omaga eða eigi ef hann væri her alande. með þav avðefe er hann hefir til. En ef þat ber quiðr at hann munde hag eiga til at fera fram þan omaga ef hann være her með þav avdefe er hann hefir. þa a domr at dömá ahendr þeim manne er næstr er ut her hinom er omagann afram at fera. þoat sa eigi ecki við omagann þeirra manna er fe eða fere á til. Hann scal telia frænd semi a mille þess er erlendis er oc hins er omaginn horfir til handa. oc scolo þat iii. menn legia undir þegn scap sin at su er frændsemis tala sön amille þeirra. er þa hafa þeir talit. [b] Ef sa maðr afe ut her er omagan afram at föra þa scal sa maðr er omagan hefir. stefna þeim manne er

a) = A. M., c. 15.
b) = A. M., c. 16.

1) Saaledes.
2) Rettelse for þ a t.

fe *þat* hefir at (s. 105, b.) varðveita *her* a lande *oc* stefna *vm þat* feet er hiɴ á er erlendis er. *hann scal quedia heimilis bva* v. *til* þes *er sottr er* a*þingi*. En *þeir* scolo b*era* h*v*árt *þar* er *þat* fe und*ir* h*onom eða eigi* e*þa* hue mic*it þat* fe er þar. enda a do*m*r at do*m*a ahe*n*dr [1] hino*m til* fulgnaɴa [2] *sva* mic*it* se*m til* telsc. Eɴ ef ecki *er* feet ut h*er* þa *scal hann* hei*m*ta fulgorn*ar* at hino*m* le*n*gr er *hann* ke*m*r ut. m*eð* voxto*m*.

137. Ef leysingi v*er*ðr om*agi*.

"Ef *maðr* vill föra leysing *til* staðar þa scal hann lysa [3] ahe*n*dr frialsgiafano*m* ef h*ann* lif*ir*. eɴ ella ahendr þei*m* m*anne* e*r* nanastr lif*ir* f*r*ials giafano*m* arf gengr*ar* m*anna*. H*ann* sc*a*l beiða b*va quiðar* at b*er*a *vm þat* h*v*art hiɴ gaf h*onom* frelse *eða* e*igi*. Ef h*ann* sek*ir* arf toco maɴ f*r*ials giafans t*il* f*ram*ferslo om*agans*. þa sc*a*l scilia b*va quiðr* h*v*art h*ann* átte arf at taca at frials-giafaɴ e*þa eigi*. Eɴ ef haɴ sek*ir* firnara maɴ þa *scal* telia frændse*m*i i mille friáls giafans *oc þess* e*r* ahe*n*dr er förðr om*aginn*. H*ann* sc*a*l beiða s*er* biarg q*u*iðar *heimilis bva sina* v. v*m þat* h*v*art h*ann* hafe fe e*ða* fere t*il* at fera h*ann* fr*a*m *eða* e*igi* oc ke*m*z h*ann* unda*n* ef vanefne b*er*az. Sa e*r* aɴaʀ costr t*il* at h*ann* sc*a*l beiða b*iarg quiðar* v*m þat* h*v*art h*ann* gaf s*i*no*m* maɴs

a) = A. M., c. 17.

[1]) *Ordene* a hendr *findes ikke i den arnam. Skindbog, hvorved* hinom *kommer til at referere sig til en forskjellig Person.*

[2]) *I Skindbogen:* fulgnaɴaɴa.

[3]) *Ordene* þa scal hann lysa *ere tilföiede, som nödvendige, efter den arnam. Skindbog.*

manne frelse eða gaf hann eigi. Nu beR þat quiðr at hann gaf aNars mans manne frelse eN eigi sinom. þá a at dœma af hendi[1] honom eN eigi ella. Þann a hann eN iii.[a] cost at beiða biarg quiðar vm þat at bera hvart hann keypti hann til frelsis eða eigi. Nu ef þat beR quiðr at hann keypti hann til frelsis oc gallt iN meira luta verðzens. þa dœmiz hann af hendi honom oc ahendr þeim er verðavrana átte at taca fyrir hann af honom.

138. vm utlendra manna omaga.

[a] Ef sa maðr verðr at omaga er engi afrænda (s. 106, a.) her alande[2]. þa scal lysa ahendr þeim manne er hann vill oc ahendr fiorðungs monnom. hann scal queðia til xii. quiðar þaN Goða er sa er iþingi með er at var nefndr at bera vm þat hvart hiN varð þar þrot raðe i þeim fiorðunge eða eigi. Nu berr quiðr þat at hann varð þar þrotraðe iþeim fiorðunge. þá a at dœma ahendr þeim fiorðungs monnom ollom. Ef maðr cavpir mans maN til forvercs ser oc a haN þaN fram lat föra ef at omaga verþr oc[3] sua á sa i hans ætt at huerfa.

139. vm utflutning omaga.

[b] Ef maðr ferir þaN omaga ut hingat er hann fær eigi ser mat tuav missere með þat heilende er þa hafðe

---

a) = A. M., c. 18.
b) = A. M., c. 19.

---

1) *Ordene* af hendi *ere satte ifölge Gisning, overensstemm. med den arnam. Skindbog, istedetfor* ahendr.
2) *Rettelse for* alanda.
3) *Herefter skrevet* a, *men dette dernæst underprikket.*

hann er *hann* toc *við honom.* þa ræðr *hann* þaɴ omaga *ser* a[1] hendr. oc *scal* lysa ahendr *honom* oc *queðia til* xii. *quiðar* at b*er*a v*m þat* h*v*art *hann* hef*ir* farðan ut þaɴ omaga þa a at d*om*a ahendr *honom.* Nu ero þeir fleire styre *menn* eɴ eiɴ þa *scolo þeir sva*[2] hafa þaɴ om*aga* se*m þeir* átto iscipi *til* ne*m*a *þeir* fae lögvorn *fyrir* sec. Eɴ *þeir* eigo at *queðia* h*eimilis* b*va* sina .v. *til* at b*er*a v*m þat* h*v*art þa scyllde lög *til* at hafa ut þaɴ omaga[3] *eða eigi. eða* yrði *þeir* ut at hafa þaɴ om*aga* *fyrir* ofriki k*onvngs eða* aɴ*ar*a rikis. m*ann*a. *eða*[4] *sva* ef *hann* hygðe at *hann* ætte fe ut her. omageɴ. Nu ef *þeir* fa þeɴa biarg q*u*ið necq*u*ern *er* nv talða ec þa ke*m*r *eigi* omagiɴ þei*m* ahendr.

140.

[a] Maðr *scal* h*v*arke selia af lande abrot foðor siɴ ne[5] moðor *oc eigi* kono sina *oc* (s. 106, b.) *eigi* born sin. ne sitt kyn ecki. ne*m*a lestir *þeir* se at þei*m* at þav se v*er*ðe at v*er*re. ef þav v*ær*e mans m*enn* *fyrir* okosto*m*

---

a) = A. M., c. 21.

---

1) *Skrevet over Linien.*
2) *Herefter skrevet* fa *eller* fara, *men dette Ord dernæst overstreget.*
3) *Ordene* sem þeir atto i scipi til — scyllde lög til at hafa ut þaɴ omaga *ere skrevne to Gange, uden paa det sidste Sted at være blevne overstregede.*
4) *Skrevet:* fyrir ofriki konvngs eða aɴara rikis manna. eða eigi eða yrði þeir ut at hafa þaɴ omaga eða *o. s. v., men Ordenen derefter forandret ved et* b, a *og* c *over Ordet* ofriki, *samt over det andet og fjerde* eða, *hvorhos Afskriveren for Tydeligheds Skyld har sat en Streg foran* fyrir *og efter* manna.
5) *Afskriveren har først skrevt* e. = eða, *men derefter tilföiet* n *over Linien.*

sinom. *Eigi scal* lavsto virþa við þav, aðr þav ero xvi. vetr*a*. en ef *maðr* selr þa *varðar fiorbavgs garð*.

141. v*m* barn fostr.

Ef *maðr* fœðir barn avðrom *manne oc* tecr ti*l* fostrs oc *scal* h*ann* þ*at* barn fœða ti*l* þe*ss* e*r* þ*at* e*r* xvi. *vetra* gamallt. En e*r* barne ve*r*ða lest*ir* aðr þat er xvi. *vetra* gamallt. þa *scal* feet aptr ga*n*ga oc telia iaf*n*t ti*l* huers vetr*a*r i*n*stœðan. Ef *maðr* scytr hei*m* barnino f*ra* fostri. þa *sc*olo þav avðœfe öll fylgia hei*m* e*r* h*ann* hafðe við tekit. Ef han hafðe h*on*om lið veit*t* oc tóc h*ann* af þri at fœða barn h*onom*. Nu lætr h*ann* barnit hei*m* f*a*ra. þa *sc*olo b*var* þ*at* vir*þa* hue*rs* þ*at* þyck*ir* vert. Ef *maðr* tekr barnit ab*rott* f*ra* fost*ri* sa er á. þa *sc*olo ept*ir* avðœfin öll þav e*r* þ*an*gat fylgðo ne*m*a b*var* be*r*e þ*at* at barneno v*æ*re e*igi* vært at fost*ri*no þa *scal* allt racna feet þ*at* e*r* *með* vár fu*n*dit. Ef an*at* tuegia þe*irr*a andaz fóstri e*ða* fost*ra* þa a þat þe*irr*a at hafa er ept*ir* lif*ir* barnet *með* þav avðœfe er þa ero ept*ir*. Ef erfi*n*giar lifa ept*ir* þe*ss* *manz* e*r* barnit tóc ti*l* fostrs þa eigo þe*ir* at hafa *með* þei*m* avðœfo*m* e*r* þa ero ept*ir*. ef vilia. Nu vilia þe*ir* lata hei*m* f*a*ra barnit. þa eigo þe*ir* at telia h*v*at lavnat er e*ða* h*v*at e*igi*. Ef hin vill taca ab*rott* barnit e*r* á. þa e*r* þav ero ǫndoð. þa eigo b*var* þ*at* at vir*þa* h*v*at lavnat er e*ða* h*v*at e*igi*. Ef barnit e*r* vanheilt at fost*ri*no. þa eigo þe*ir* at fœra hei*m* barnit oc eigo b*var* at vir*þa* h*v*art[1] neytt sé allz fiarens e*ða* su*mn*s.

---

[1]) *Afskriveren har først skrevet* h^a^t = h*v*at, *men derefter tilföiet* r *ved Siden af* a *over Linien.*

142. vm scogar manna born.

[a] Scogar manna eða fiorbavgs manna börn oc omagar scolo fara vm fiorðung inan þeir allir (s. 107, a.) er þeir atto arf eptir at taca vm þan fiorðung huerr sem ferans domrin vær i áttr. Barn scal huerfa ifoðor átt huergi maðr er sátt handsalar. Ef faðir handsalar faðerne at barne þótt hann se o avðigr oc sva þav born öll er aðr ero iqviþe moðor aðr samgangr hiona er gør til þess er þav ero xvi.[1] vetra gömol. [b] Maðr a at taka giolld vm kono þa er hann hefir fram ferða[2] i esco ef leget er með henne en frændr eigo sökena. sva scal hann heimta af sacar aðilianom sem anat fe.

143.[3]

[c] Þat sagðe guðmundr lög at faþir barn omaga oc breþr eþa systr þær er hann a arf eptir at taca. þeir menn eigo at eta alla avra omagans sem hann siálfr. Ef firnare omagar ero a avrom hans þa scolo þeir menn abrot huerfa af avrom ef fe er eigi meira en fulgor til þes er hann er xvi. vetra gamall.

[d] Þuiat eins er maðr scylldr at taca við avðrom omaga ef hann a ser iiii.* missera biorg oc sinom omogom. enda þeim er þa byðz honom. Fulla omaga scal alla

---

a) = A. M., c. 22.
b) = A. M., c. 23.
c) = A. M., c. 29, S. 288[6].
d) Jvfr. A. M., c. 27, S. 284[14] (= A. M., c. 2).

---

1) Rettelse for xv., der utvivlsomt er feilagtigt.
2) Bogstavet r i dette Ord er skrevet over Linien.
3) I Slutningen af første Linie er en Plads uaben til Overskrift. I nærværende Capitel findes paa nogle Steder ved Begyndelsen af nye Passus større Mellemrum end sædvanligt, hvilket vi paa vedkommende Steder have søgt at betegne.

telia þott eigi se sva. [a] Nu eiðferir maðr omaga oc er rétt at föra at heimile ef lögfastir menn heyra eða heima menn þar eða honom sialfom ella.

[b] Rett er at maðr fere manne demþa omaga innanfiorðungs ef hann vill oc varðar slict þar sem aðr var tint ef eigi er við tekit oc avallt varðar fiorbavgs garð ef maðr lætr ganga demþan omaga. [c] Maðr er eigi scyldr at föra fram lavngetin born þess manz er hann hefir aþr fram ferðan foðor[1] þeirra at helmingi eða at meira lut enda ætte hann annara omage at vera ef þeir heføe fe til at fera hann fram. Ef maðr afe til at huerr maðr a at föra fram foðor sin oc moðor þott hann se eigi til arfs alen, enda scal hann taca (s. 167, b.) arf eptir þav[2] ef engi lifir þeirra manna er til arfs ero talþir at logom. Jafn gorla scal virða fe til omaga biargar sem til tiundar. Allt scal til virða nema bus afleifar oc huersdags gang vera oc slica nattbiórg iclæðnaðe þeim monnom er hans omagar ero. [d] Þar er kono er omaga söc a hond lyst oc scal boande queðia henne biarg quiðar ef hann er aþingi en sekiande scal segia honom til þa er hann hevir lyst. En ef bóande kono er eigi aþingi þa er omaga söc er lyst ahönd henne oc sva þar er carl maðr sa er eigi aþingi er ahendi er söcin. Þa scal sekiande bioða goða þeim er sa er

a) *Hertil findes neppe noget fuldkomment tilsvarende i den arnamagn. Skindbog; jvfr. iövrigt ovenfor c. 129 (= A. M., c. 6, 7).*
b) = A. M., c. 33, = c. 8, S. 258 11 (*ovenf.* c. 130, S. 12).
c) = A. M., c. 34.
d) = A. M., c. 7, S. 253 9.

1) *Rettelse for* forðor *(maaskee opstaaet ved Feillæsning fra Afskriverens Side for* favðor*).*
2) *Rettelse for* þan.

iþingi með er sóttr er. at hann queði hinom biarg quiþar. En goði scal kiosa huart hann vill queðia eþa eigi. sva at sekiande gete quatt aðr domar fare ut til saca. Þar er sekiande scal queðia þess quiðar hvart hann a fe eða fore til at föra omaga fram. þa scal hann quatt hafa aðr domr fare ut.[1] er þat þa sócnar quiðr. En ef aðrir menn queðia þess quiðar þa scolo þeir at dome queðia oc sva fremi er til varna er boðit aðr oc er þat varnar quiðr. En ef þar ber avðn vm þan man er a hönd var lyst aðr domr fare ut. þa scal lysa til framferslo omaga meþan domar ero ute. enda þarfat þa at segia til þess. abyrgiazc[2] scal þa huerr sic þo. en þo scal sekiande quiþar queþia ef eigi vilia aðrir. [a] Ef sa maþr a barn eptir ut her lavngetet er hann er nórœn eða hialltlenzcr eða orcneyscr eða færeyscr. eða katnescr. eða or noregs konvngs velde. oc come barn þat iátt at handsòlom eða scirslom. þa scal rétt vera at föra þeim manne er or sama fylke er oc hin er barn a. Oc scal föra (S. 108, a.) honom hálfom manaðe fyr en hann fare abrot or vist með fot sin fra boanda þes er hann hefir með verit oc bioða honom með x. avra vað mala. Nu vill hann eigi við taca. þa scal hin fora honom i anat sin at scipe með eið. oc sekia vm siþan ef þarf. þeim manne scal fora er hann hefir vi. hundroð alna eða meira fe. Eigi er hann þa scylldr at lata feet fylgia nema hann vili. [b] Eigi er maðr scyldr at taca við þeim monnom er honom er mane firnare en næsta breðre eða anarra breðre nema

a) = A. M., c. 34, S. 299[20].
b) = A. M., c. 27, S. 285[10] (*Reglen i A. M. er tildeels forskjellig og yngre*).

1) *Punctum er tilföiet.*
2) *Det tredieSidste Bogstav i dette Ord er skrevet over Linien.*

hann eigi ser vi. missera biorg oc sinom omögom oc sva þeim er þa býðzc. Maðr a cost at beina x. vi. alna avrom til handa þeim omaga er honom er firnare[1] en anara breðre eða þriðia breðre eða taca við honom ella. Maðr er eigi scyldr at taca við þeim manne er honom er mane firnare en anara breðre oc eigi er hann scyldr at taca við þriðia breþra sinom nema hann eigi sva avra at honom se siálfom viii. missera biorg oc hans scullda liðe oc sva þeim er þa er honom boðin. [a] Eigi ero menn scyldir at taca við eins manz bornom fleirom en tueim lavngetnom þeim er anara breðra ero nema gelldr se faðir barnana. Ef anat hiona hefir fe til þa scal þat fora anat fram nema anat vite eigi vel en þegar en er þri batnar. [b] [þa scal þat hverfa til felaga sins oc til hiuscapar]. [c] Þar at eins scal omaga fera at hreps vist a hendr arf töco manne er hann hevir fe til at vino ser ena næsto xii. manaðr eða ma hann vina ser mat. oc þo þviat eins ef hann asialfr varðveizlo fiar sins. [d] Ef maðr hleypr fra omogom sinom ihrepp anan or avðrom oc varðar þat fiorbavgs garð oc aland eigande soc þá eða hrepstiórar. en þa sa er vill ef þeir vilia eigi. (S. 108, b.) [e] Rett er at lysa

a) = A. M., c. 34, S. 300^{12}.
b) *Afskriveren har her standset uden Eftersætning, hvortil Grunden udentvivl ligger i at han har fundet Slutningen af Stedet, saaledes som samme læres i den arnam. Skindb. og som den vel ogsaa har været i det ham foreliggende Haandskrift, mindre passende; i den arnam. Skindbog* (c. 34, S. 300) *er Eftersætningen nemlig:* þa er sem aðr var mælt, *hvilken Henvisning der er naturlig, da en udforlig Regel om denne Gjenstand indeholdes foran i Skindbogens c. 29, hvorimod en tilsvarende Bestemmelse ikke findes i vort Haandskrift. For Afrundingens Skyld have vi valgt at supplere Sætningen efter denne sidstnævnte Bestemmelse,* A. M., c. 29.
c) = A. M., c. 27, S. 284^{4}.
d) = A. M., c. 9, S. 262^{16} (= *ovenfor* ç. 132).
e) = A. M., c. 28, S. 286^{18}.

1) *I Skindbogen:* frnare.

omaga a hendr öllom fiorðvngs monnom er frænda þan a engi her a lande er fe hafe til oc nefna ein boanda til þan er iþeirre þing sócn bve er omaginn varð þrotraðe i. oc queðia goða þan xii. quiðar er sa er iþingi með er ahendr var lyst. hvart hann eigi engi frænda þan her a lande er fe hafe til at føra omaga þan fram. [a] Ef tueir omagar ero lystir sen ahönd einom manne þa scal hann við þeim taca er honom er scyldre ef hann hefir eigi fe til at føra baða fram. Eigi scal fleire omaga en iii.[a] lysa ahendr einom manne a eino þingi or einom kneruNe. Rett er at maðr søke omaga söc þótt hann hafe eigi comit til öndverz þings ef hann fær eigi anan man til. [b] Rett er hvartz er vill vm omaga fulgor þær buar scolo gera at þeir göre við eið heima eða a þingi at dome. En ef maðr vill søkia vm tuenar fulgor oc scal hann iii. mercr lata varða. [c] Þar maðr førir fram þan omaga er hann er lögscylldr til oc hafe hann eigi gefit omaga þat fe er hann lagðe fyrir hann oc greðe omaginn fe siþan eða bere undir hann oc a hann siálfr eða erfingi hans sa er eigi er firnare en systrungr at heimta þat fe vaxta lavst ef sa var þa erfingi er hin dó. er fram hafðeført. Nu föra hiu .ii. fram omaga oc eigo þess þeirra erfingiar at heimta þat fe[1] sem omagen var scyldr.[2] Slict scal heimta et sama þat fe er gelldz vm vig þess er fram var förðr eða retta far ef undir þa menn ber fe toco er frændr ero þess er fram förðe oc iþan kne run er sa átte frænd semi við. Ef arftoco maðr ma eigi fram föra

a) = A. M., c. 30, S. 291[24].
b) = A. M., c. 34, S. 300[20].
c) = A. M., c. 26.

1) *Herefter skrevet* vaxta lavst, *men dette derpaa igjen overstreget.*
2) *Punctum er tilföiet.*

omaga sin oc kemr sa af þvi ahendr firnara manne at lögom oc se omaginn arftoco manne systrungr eða nanare. Nv greþir arftoco maðr fe eða beR undir hann oc a sa (s. 109, a.) er fram ferðe omagann at heimta sitt fe vaxtalavst iafn micit sem hann lagðe fyrir hann oc erfingiar hans systrungar eða nanare. [a] Eigi scolo meiR coma lavngetin börn en .ii. ahendr föðor frændom favðorens til fram ferslo meþan þav ero ibarn omegð oc sva moðor frændom hans. [b] Börn þeirra manna er fyrir omenzco söcom ganga með husom scolo eigi coma ahendr frændom meþan þav ero a hvs gangi. Én ef þav hafa vist ii. missere eptir hús gang þa verðr rétt at fera bórn þeirra i framförslo. Nu hefir anat þeirra vist eptir husgang oc scal þat þeirra born hafa er með husom feR nema þat bere quiðr at þat megi eigi vina ser mat oc claeði er feR. oc scal þa rétt at fera bornen[1] til framferslo. Nu huerfa þav ahusgang siþan oc er rétt at þa se þeim ferð bornen af framferslonі. Þat er omenzca ef maðr gengr með húsom fyrir neningar leysis sacir eþa okosta anara þeirra er goþir menn vilia fyrir þeim söcom eigi hafa þav[2].

a) = A. M., c. 34, S. 301[3].
b) = A. M., c. 35.

1) *I Skindbogen* born en.
2) *Herefter har Afskriveren skrevet et Par Linier, hvilke han imidlertid derefter har udraderet, saaledes at der nu ikke med Sikkerhed kan læses andet end det første Bogstav,* Þ (*maaskee* Þat er mælt).

Festa þattr.[1]

144.

(S. 109, b.) [a] Sonr xvi. vetra gamall eþa ellre er fastnandi moþor sinar frials borin oc arf gengr oc svá hygin at hann kuni fyrir erfð at raða. En ef eigi er sonr þa er dóttir su er gipt er. oc a þa bönde hennar at fastna mag kono sína. En þa er faþir fastnande dottor sinar. En þa scal broþir samfeðri fastna systor sina. En ef eigi er bróþir þa scal fastna moþir dóttor sina. þar at eins fastnar kona kono. Nu er eigi moþir þa á sa maðr er a systor hennar samfeðra. Þa á broþir sammeðri at fastna systor sina. Þa a sá maðr er a systor hennar sammeðra. En þa scal fastna in nanasti niðr karl manna arfgengra oc samlendra nema konor se þær nanare er boendr eigi. þa eigo bóendr þeirra. [b] Þar er eckia er fastnoð manne þa scal hennar rað fylgia nema faþir fastne þa scal hann raða. Ef fleire menn ero til raðana þa scal sa raða er ellztr er breðrana. En ef þa scilr á þa scal sa raða er hennar raðe fylgir. En ef þeir vilia duelia rað fyrir henne oc synia þeir ii. monnom þeim er iafn ræðe þotte. þa scal hon raða við in þriðia ef þat þickir oc iafn ræðe

a) = A. M., Festa-þattr, c. 1.
b) = A. M., c. 2.

1) *Overskriften er tilföiet, i Overensstemmelse med den arnam. Skindbog.*

við rað frænda sins nokors. Eckia á fastnastz siálf *manne* þeim er hana atte fyR þott eigi se rað lograðanda til. ef meina lavst er með þeim nema þviat eins at þav væri scilit fyrir omaga sacir. Ef frændsemi komr up með þeim manne er kono hefir fastnað ser oc kononi sv er eigi er bygvande. þa scal sa þeirra fara er raðe vill rena ahálfom manaðenom næsta er hann verþr viss (s. 110, a.) til fundar við anan. oc telia frændsemi sem at domi oc saNa sva at legia þat undir þegn scap siN iafnt sem at dome oc hafa menn .v. at saNa með ser. EN ef frændsemi er þeim bygiande oc nanare eN at .vii.[a] manne se hvart. þa scal af þess þeirra fe bera ilögrétto er þat vill eigi fyrir ráðom lata standa. [a] EN þar er frændsemi er at vi.[ta] manne oc .vii.[a] scal bera x. avra ilögrétto. eN þar .c. álna er at sétta manne er hvartuegia. [b] EN ef frændsemi er at v.[ta] manne oc vi.[ta] vsque oc a huerr soc er vill. [c] Þar er menn scolo gera tiund ena meire [af fe sino fyrir raða hags sakir. þa scal af þvi tiundar fe bera ilögretto c. alna. oc er þa sem v. avrar gialldiz af huerium fiorðungi tiundar iþvi. Maðr scal oc giallda lög tıund huert ár af fe sino iafn vel þa sem aðr þott hann geri ena meire tiund. en þat vár er hefz gialld hinar meiri tiundar. scal niðr falla iafn mikit af hueriom fiorðungi þeirrar tíundar sem maðr gelldr ifiorðung lögtíundar. EN af þvi tíundar fe er þa verðr eptir scal byscop hafa fiorþung sa er ifir fiorðungi er. eN annan fiorðung tiundar scal giallda til þingvallar. Siþan scal sa er giallda á raða firir þeim tueim fiorðungum tiundar við ráþ byscops er þa ero eptir. EN ef maðr gerir eigi tiund ena meire. þa varðar þat fior Bavgs Garð oc scal

a) *Jvfr.* A. M., c. 3 (*Reglen i A. M. er yngre*).
b) *Dette Sted* (*Jvfr.* A. M., l. c., S. 308[14]) *læses fuldstændig nedenfor c. 163.*
c) *Suppleret efter* A. M., c. 55.

queðia til ix. bua a þingi. oc a sa] söc er vill. [a] Þar er maðr a at gialda tiund. vsque. lamba gæror sex. [b] En ef frænd semi er fianare en at v. manne oc .vi. manne. þa varðar fiorbavgs garð samforin nema þav geti biarg quiþ þan at hann visse eigi frændsemina þa er hann gecc at eiga kono þá oc se firnare frændsemi en anara brøðra. þa er ecki fe viti at domi oc versc hann maleno. oc scal þa døma scilnað þeirra. [c] Eigi scolo oc vera sifiar scyldre með þeim. ef hann hefir aðr kono átta eða hon boanda en þriþia brøþra. Guðsifiar scolo eigi vera með þeim þær er hvarki þeirra hafe halldit avðro undir scírn. ne undir primsigning. né byscops hond. ne hvartki þeirra anars bornom oc hvarki þeirra scal scírt hafa anat. ne anars born. Slict er mælt um prest ef hann scirði konona eða born þeirra. [d] En ef sa maðr verðr siúcr er kona er fostnoð þa scal hann orð gera hálfom manaðe fyrr þeim manne er fastnat hefir konona at hann mun eigi til eiginorðz coma fyrir velendes söcom oc eigi þarf þa cono heim at føra þo at þat se mælt. oc segia hvat at söcom er. Þa scal eigi brullavp vera fyr (s. 110, b.) en at iafnlengð nema sa vili fyr lata vera er kono scal taca oc scal hann þa orð gera halfom manaðe fyr eða meira méle oc scal hann þa sitt fe eítt til leggia. En ef honom bøtiz eigi a xii. manaðom enom næstom þa scolo lavsar vera festar nema þeir vili hvarirtveGio anat. [e] Ef maðr fastnar ser kono [þa scolo festar haldaz sva

a) *Dette Sted har udentvivl Indhold tilfælles med A. M., Kristenr., c. 49, S. 172[11], hvorefter det dog ikke, paa Grund af de noget afvigende Slutningsord, kan suppleres.*

b) *Jvfr.* A. M., c. 3, S. 309[2].

c) = A. M., c. 4.

d) = A. M., c. 5.

e) *Suppleret efter* A. M., c. 54, S. 378[3].

lengi sem a var queþit. Enn at liðiNi þeirre stefno er a var queþit. ef sa orekiz við at gera brullavp til kono er ser fastnaði hana. þa segia lavg lavsar festar. oc er eigi honom su kona heimilli. en þa at hon væri honom eigi föstnoð. Ef eigi er a queðit a brullavps stefno eða hue langar festar scolo vera. þa hallda þær .xii. manaðr [þaðan fra er kona var fostnoð] *oc eigi* lengr. [a] EN ef ho*n* v*er*ðr siúc þa sc*a*l sa ge*r*a orð er fastnaða hef*ir* konona at ho*n* er siúc. En hiN sc*a*l raða h*v*art h*ann* vill ga*n*ga isama sæing könoNi e*ða* e*i*g*i*. En ef þa tacaz raðin e*i*g*i* sc*a*l hiN raða er iNe sc*a*l hafa brullavpit h*v*art tacaz scolo f*yrir* ia*fn*lengð e*ða* e*i*g*i* oc g*er*a orð hino*m* ahálfom manaði f*yrr*. En ef he*nn*e batiz e*i*g*i* f*yrir* ia*fn*lengð þa ero oc lavsar festar ne*m*a h*ann* vile lengr biða. EN ef sac*ir* co*m*a ahendr h*onom* e*ða* he*nn*e þær er h*ann* er e*i*g*i* öll. þa sc*a*l þ*at* fyr*ir* raðo*m* standa. EN ef sectar sac*ir*[1] þær co*m*a ahendr h*onom* er fe h*an*s asecþ at döma ef h*ann* v*er*ðr saNr at. e*ða* þær er hann[2] a vígt u*m* f*yrir* alþ*in*gi. þa a hiN cost h*v*art h*ann* vill hætta ti*l* hallzens. e*ða* e*i*g*i*. þa v*er*ðr rett halld*i*t coNoNe. ef h*ann* v*er*ðr saðr at söc. EN ef h*on*[3] v*er*ðr logeN þa v*er*ðr e*i*g*i* rétt halldit konoNe. Ef frændse*m*i fiNz þa sc*a*l sa er fastnaðe e*ða* fastnandiN gera[4] ti*l* hins oc telia frændse*m*i oc leGia und*ir* þegnscap siN se*m* at do*m*i. en siþ*an* sc*a*l segia isundr festo*m*. EN ef sa ifaz raða er s*er* hef*ir* cono festa *oc* v*arðar* e*i*g*i* við lög. eN mund sc*a*l heimta s*v*a se*m* m*æ*lir

a) = A. M., c. 6.

1) *Herefter skrevet* coma, *men dette Ord dernæst igjen udstreget.*
2) *Tilföiet.*
3) *Abbrevieret ved et* h *med Streg over den överste Deel* (*ellers* = hann.)
4) *Den arnam. Skindb. tilföier* mann.

ᵃEigi scal maðr festar taca af cono. vsque. þott hon væri ambátt. Ef þat beR quiðr þa er hann varðr sökiNe. EN hann scal þo rettiN giallda þeim er festar átte nema conan hafe sic sialf fastnat þa bergsc hann eigi við biarg quiþeN. oc scal þa sekia sem um leg orðz sacir aðrar. Ef sa verðr secr er konona hefir fastnat þa á hiN rett or fe hans er konona hefir tecna. En þoat hiN seki[1] hann[2] eigi er lograðande er þá a þó sa réttiN at heimta er konona hefir tecna. ᵇ Þa er kona fostnoð er hann hefir at vatta. at hiN fastnar honom cono þa. N°. logfostnon heillt rað oc heimillt. Þa er heimillt er sa fastnar er a festarnar. EN þa er heillt ef hon væri eigi verðe at veRe þo at hon væri ambótt at hon hefðe uheilende slíct eða aðrir okostir eða andmarcar þeir er hon væri eigi verðe at verre. EN ef þeir aNmarcar reynaz at konoNe oc varðar fiorbavgs Garð þeim manne er fastnaðe hinom konona viss vitande oc fyrir raðom a þat at standa ef hiN vill er ser fastnaðe kono. Nu vill hiN heimta mund þa scal sa stefna (S. 112, a.) er ser hafðe konona fastnat vm þat at hann hafe þa cono fastnat vís vitande. er þeir andmarcar se at er hon væri verðe at verre ef hon væri ambótt. Hann scal stefna til fiorbavgs Garðs oc queðia ix. bva hans til

a) *Det her antydede Sted har Begyndelse og sandsynligvis Indhold tilfælles med* A. M., l. c., S. 316⁶, *hvorimod Slutningen er forskjellig, hvorfor vi ikke have kunnet supplere Stedet derefter (jvfr. maaskee Udtrykkene* A. M., c. 7, S. 317⁶). *Det vil bemærkes, at Sætningerne* Þvíat eins — uppi, *og* Eigi scal — ambátt *afbryde Sammenhængen mellem det foregaaende og efterfølgende, hvilket ogsaa Afskriveren synes at have følt, idet han har sat Henvisningstegn over* Þvíat *og* Ef (þat beR quiðr). *Da det imidlertid ikke er klart, hvorlangt tilbage Stedet skal skydes, have vi ikke kunnet taget hin Antydning tilfølge.*

b) = A. M., c. 7.

1) *Skrevet* sokia, *men* a *derefter underprikket.*

2) *Først skrevet* þat, *men derefter rettet saaledes.*

bva til aþingi fra heimile þess er sottr er. Ef aðrir menn standa fyrir raðonom eN fastnandeN oc varðar þeim fiorbavgs Garð við hvarntueGia þann er fastnandinn var oc[1] þaN er ser fastnaðe oc er stefno staðr réttr við þa alla er standa fyrir raðonom iþeim stað[2] sem brullavp var ætlat. þar scal quedia ix. heimilis bva til aþingi. þess er sottr er. EN of samvistor cononar scal quedia xii. quiðar þar til. Sa er sotr er scal quedia ser biarg quiðar. v. heimilis bva sina at hann vissi eigi at hann væri isama huse cono þeirre siþan er lyrite var varet iNe höfn hennar eða þess aNars at hann visse eigi at lyrite var varet iNi hofn hennar. EN ef (s. 111, b.) sa maðr fastnar cono er eigi er lögraðaNde þa varðar hinom ecci er lograðande er þo at haN reNe raðeno oc sua oðrom monnom. EN ef maðr geugr kono þa at eiga er eigi hefir log raðande fastnað. þa a lög raðandiN at stefna honom oc lata varða fiorbavgs Garð oc telia rett or fe hans. hinom varðar fiorbavgs Garð við log raðanda er fastnaðe. Sa maðr er konona hefir tecna scal quedia eða beiða ser biarg quiðar at hann[3] hygðe at sa væri lögraðande er honom fastnaðe. [a] Þviat eins bergr honom þat. [ef hann vissi eigi þaN er lögraðandiN var. Enda varðar fior Bavgs Garð þa við hann þeim er fastnaðe. En scalat hann lög villr verða sva at honom] halde þat uppi.

a) *Supleret efter* A. M., l. c., S. 315[26].

1) *Ordene* þann er fastnandinn var oc *ere, som udentvivl udeladte ved Afskriverens Unöiagtighed, tilföiede efter den arnam. Skindbog.*
2) *Omsat for Skindbogens:* i þeim stað standa fyrir raðenom.
3) *Tilföiet.*

[a] Eigi scal maðr festar taca af cono. vsque. þott hon væri ambátt. Ef þat beʀ qviðr þa er hann varðr sökiɴe. Eɴ hann scal þo rettiɴ giallda þeim er festar átte nema conan hafe sic sialf fastnat þa bergsc hann eigi við biarg qviþeɴ. oc scal þa sokia sem um legorðz sacir aðrar. Ef sa verðr secr er konona hefir fastnat þa á hiɴ rett or fe hans er konona hefir tecna. En þoat hiɴ soki[1] hann[2] eigi er lograðande er þá a þó sa réttiɴ at heimta er konona hefir tecna. [b] Þa er kona fostnoð er hann hefir at vatta. at hiɴ fastnar honom cono þa. ɴ°. logfostnon heillt rað oc heimillt. Þa er heimillt er sa fastnar er a festarnar. Eɴ þa er heillt ef hon væri eigi verðe at veʀe þo at hon væri ambótt at hon hefðe uheileñde slíct eða aðrir okostir eða andmarcar þeir er hon væri eigi verðe at verre. Eɴ ef þeir aɴmarcar reynaz at konoɴe oc varðar fiorbavgs garð þeim manne er fastnaðe hinom konona viss vitande oc fyrir raðom a þat at standa ef hiɴ vill er ser fastnaðe kono. Nu vill hiɴ heimta mund þa scal sa stefna (s. 112, a.) er ser hafðe konona fastnat vm þat at hann hafe þa cono fastnat vís vitande. er þeir andmarcar se at er hon væri verðe at verre ef hon væri ambótt. Hann scal stefna til fiorbavgs garðs oc queðia ix. bva hans til

a) *Det her antydede Sted har Begyndelse og sandsynligvis Indhold tilfælles med* A. M., l. c., S. 316[6], *hvorimod Slutningen er forskjellig, hvorfor vi ikke have kunnet supplere Stedet derefter (jvfr. maaskee Udtrykkene* A. M., c. 7, S. 317[6]). *Det vil bemærkes, at Sætningerne* Þviat eins — uppi, *og* Eigi scal — ambátt *afbryde Sammenhængen mellem det foregaaende og efterfölgende, hvilket ogsaa Afskriveren synes at have fölt, idet han har sat Henvisningstegn over* Þviat *og* Ef (þat beʀ quiðr). *Da det imidlertid ikke er klart, hvorlangt tilbage Stedet skal skydes, have vi ikke kunnet taget hin Antydning tilfölge.*

b) = A. M., c. 7.

1) *Skrevet* sokia, *men* a *derefter underprikket.*

2) *Først skrevet* þat, *men derefter rettet saaledes.*

a þ*ingi*. Nu beʀ q*ui*ðr ahin*n* *oc* secz h*ann* þá. enda *er* e*igi* hei*m*ting ti*l* mundarens þoat af h*onom* b*er*e. Nu beʀ þ*at* q*ui*ðr at h*ann* visse e*igi* an*n*marka akonoɴe *oc* v*er*sc h*ann* þa malino en*n* erat hei*m*ting ti*l* m*un*darens ne*m*a sokiande fae q*ui*ð þaɴ. v. h*eimilis* b*va* conoɴar at e*igi* se þ*eir* an*n*markar a konoɴe *oc* racnar þa mundriɴ.

145.

[a] Ef sa m*aðr* v*er*ðr vis *er* kono hef*ir* fastnaða at su er m*eð* barne. *oc* sc*a*l h*ann* g*er*a orð þei*m* *er* konaɴ *er* fostnoð *oc* segia h*onom*. En h*ann* sc*a*l raða v*m* siþ*an* h*v*art h*ann*. vill eiga ga*n*ga konona e*ða* e*igi* *oc* er h*ann* vareðr sökiɴe ef h*ann* getr q*ui*ð þaɴ at h*ann* visse e*igi* at konan v*a*r olétt. þa *er* h*ann* fastnaðe. Eɴ ef siþ*an* *er* legit m*eð* koɴoɴe *er* h*onom* v*a*r fostnoð þa sc*a*l h*ann* kiosa h*v*art h*ann* vill eiga konona *oc* á h*ann* þa legorðz sokena eɴ hiɴ a rétt or féno. er konona hef*ir* fastnaða. Eɴ ef h*ann* vill e*igi* sa*m*för vi*ð* konona þa ahiɴ legorðz sökina er fastnaðe. en*n* h*ann* a þa réttiɴ *oc* sciptiz s*v*a v*m* m*eð* þei*m*. [b] Ef legit er m*eð* kono. Vsq*ue*. betrnar oc.

146.

[c] Leysingi sc*a*l fastna dóttor sína s*v*a et sama s*em* frials boriɴ m*aðr* *oc* rétto at taca a h*enne*. *oc* s*v*a leysi*ng* et sama *oc* lavngetn*ir* m*enn*.

---

a) = A. M., c. 8.

b) *Det her antydede Sted* (= A. M., c. 33, S. 352[6]) *læses fuldstændig nedenf.* c. *158* (*Skindb.*. S. 118, b).

c) = A. M., c. 8, S. 319[1].

147.

[a] Ef maðr gengr kono at eiga hann scal eið vina a varþingino næsta at hann veit eigi áttar mot með þeim þat er fe víti fylgi. þat er oc rétt at hann vine eið fyrir goða þeim er hann er (s. 112, b.) iþingi með. En goðinn scal segia með vatta iþingbrecco þa er meire lutr er þar þingheyianda. en ef hann viðr eigi eiðen þa varðar honom vi. marca secþ. við þan er sekir oc asa sekina er vill. En ef hann veit áttar mót með þeim oc scal hann þa segia til þess at hann vill þat fyrir eiðe lata standa at bera fe i lögrétto oc queþa a[1] hue micit. En ef hann ber eigi feet ilög retto et næsta sumar .x. avra þa varðar honom þat .vi. marca vite. ef manz er vant. en þa .c. alna ef ij. er. vant. oc varðar honom þa xii. merkr ef eigi cemr fram oc asa þat fe hálft er sekir en halft scal dema at bera i lögrétto en sa asöc er vill.[2] scal þo domr dema a hendr honom at bera fe ilogrétto sem aðr. En borit scal feet ilogrétto drottins dag en fyrra iþingi. En fe þat er þeim scal dema til handa er söc sótte a at demaz at heimile þess er sottr er xiiii. nóttom eptir vapna tak. þar er þeir ero samfiorðungs. En utanfiorðungs manne ahond a at dema miðvico dag i mitt þing iboanda kirkio garðe anat sumar. [b] iafn rétt er at stefna sem at lysa. enda er rett at lysa at lögbergi oc sekia et sama sumar oc queðia heimilis bva .v. aþingi þess er sottr er hvárt hann hafe fe borit ilogretto eða eigi. Þar er maðr sekir vm lögretto fe oc er rett at

a) = A. M., c. 9.
b) = A. M. c. 10, S. 231[11].

1) Tilföiet.
2) Punctum er tilföiet.

stefna söc þeirre heiman oc scal hann telia þa frænzsemi at domi. hefia upp at systkinom oc telia knerunom oc legia þat undir þegnscap sin at su er frændzsemis tala sön oc rétt með þessom manne oc þessare kono er hann á oc nefna þav bæðe. Sva scolo oc sanaðar menn hans legia undir þegnscap sin at þeir hyggia þa frændsemis tölo sana oc retta er hann talðe.[1] scolo þeir allir .iii. hafa unnin þegnscapar lagningar eið aðr. Hin scal bei- (s. 113, a.) þa ser biarg qviðar v. heimilis bva sina at hann visse eigi áttar mót með þeim. oc bergr honom eigi sa lengr en liðr et fyrsta alþingi.

148. vm samgang hiona

[a] Ef þeir menn ganga saman er minna fe eigo en c. lögavra vi. alna avra fyrir utan hversdags klæðnað sin omaga lavsir þa varðar þeim fiorbavgs garð nema kona se eigi barnbær. oc scal eigi eiga ferans dom at þav. oc verðr eigi fe þeirra secþ oc scolo þav fara abrott með omaga sína af lande oc coma eigi aptr nema fe þeirra vaxe sva at þav eigi .c. eþa meira eða kona se eigi barn bær. Þat varðar oc fiorbavgs garð þeim manne er kono þa fastnar nema hann eigi fe sva at hann[2] fere omaga þeirra fram þa er þav ala oc ræðr hann ser ahendr omaga þa en eigi frændom sinom. Þott hann sele öðrom manne ihond festarnar. eða lofar hann at anar maðr fastne. Þa er sem hann sialfr fastne. Ef hin er

a) = A. M., c. 12.

1) Punctum er tilföiet.
2) Tilföiet.

fastnaðe a *eigi* hag *til* at taca *við* omogo*m* þa er *sva* m*æ*lt *vm* þaɴ er iɴi hef*ir* brullavp þ*at* oc v*arðar* þei*m* slict et sama se*m* hino*m* er fastnaðe. *oc scal* q*ueðia til* h*eimilis bva* ix. a þ*in*gi þ*ess* e*r* s*ottr* er. Þ*eir* m*enn* eigo sócn til þ*ess*a saca e*r* ti*l* omaga standa e*ða* sa er vill. þar er o avðg*ir* m*enn* ga*n*ga sama*n* þoat þ*eir* segi osæt*t* sina á. *oc* er þ*at* se*m* þ*eir* mæle ecki v*m*. ne*m*a þ*eir* soki v*m*. þ*at* e*r* stefno söc oc scal[1] q*ueðia* ti*l* ix. b*va* aþ*ingi* þ*es*s er sóttr er. [a] Meɴ eigo e*igi* þa nótt at ga*n*ga sama*n* e*r* logheilagr dagr se· ept*ir* næstr eþ*a* lög fasta. Bruðlavp s*cal* e*igi* g*er*a næʀ pasco*m* f*yrir* eɴ lokit se lavgar dag þan*n* f*yrir* nio vicna fösto. *oc scal* eigi næʀ ept*ir* eɴ vica se liðin fr*a* fyrsta pascha degi. Meɴ s*c*olo e*igi* brullavp g*er*a fra lavg*a*r degi þei*m* er næstr e*r* gagn dögo*m* f*yrir* oc allt un*n*z liðr ena hælgo viko. Brullavpe s*ca*l lokit v*er*a lavgar dag (s. 113, b.) iɴ næsta f*yrir* iola fosto. Enda s*ca*l e*igi* næʀ iolo*m* eɴ vika se liðin fr*a* eno*m* þrettanda degi. Þ*at* v*a*rþar þei*m* mo*nn*-om *fiorbavgs* ɢ*arð* e*r* brullavp g*er*a a þei*m* tiðo*m* er nv ero fr*a* nu*m*nar *oc* e*r* þ*at* stefno söc *oc* a sa at sekia er vill. *oc scal* q*ueðia* ix. h*eimilis* b*va* ti*l* þ*ess* e*r* s*ottr* er.

149.[2]

[b] Hiona scilnaðr s*ca*l huergi v*er*a alande h*er* ne*m*a þar e*r* byscop lofar ne*m*a þ*v*iat eins at þav sciliz v*m*

---

a) = A. M., c. 13.
b) — A. M., c. 14.

---

[1]) *Tilføiet.*
[2]) *I Enden af Capitlets første Linie er en Plads bestemt til Overskrift.*

omaga sac*ir* e*ða* þav vinaz a þan a v*er*ca e*r* in meire sár metiz. Þar er hiu tuav ero *oc* a anat þ*eirr*a fe en anat ecki. Nu co*m*a omag*a*r ahendr þ*v*i er fe lavst er e*ða* co*m*it hafa fyr *oc* eytt féno. þa a þ*at* þ*eirr*a er fe á ept*ir* at segia ti*l* b*vom* v. h*eimilis* b*vom* sino*m* oc nefna v*att*a. at ec vil sciliaz vi*ð* felaga min f*yrir* þær sac*ir* at ec vil e*igi* omaga felaga mi*n*s. lata eyða fe mino. Þ*at* þ*eirr*a er scilnað ge*rir* sc*a*l nefna v*att*a at scilnaðe þ*eirr*a s*v*a at hit*t* heyre. oc segia b*vom* ti*l* siþ*an* ef þ*eir* ero e*igi* þa vi*ð*. Sva sc*a*l f*a*ra hv*a*r þ*e*ss e*r* hiu sciliaz *v*m þessar sac*ir* sem her ero taldar. þa scal byscop sa er yfir þeim fiorðungi er raða hvart þav scolo raðom sinom raða eða eigi. Ef frændsemi su komr upp með hium ii. at þav ætti at sciliaz[1] ef þav v*æ*ri sótt v*m*. þa eigo þav at sciliaz at osecio f*yrir* lof byscops fr*a*m. Ef scilnoðr v*er*ðr gor me*ð* þei*m* af þei*m* söco*m* e*ða* sifiar co*m*a up*p* nanare me*ð* þei*m* en þriðia broðra oc a þ*at* þ*eirr*a scilnaðe at raða er fyr vill sæing scilia. Ef kona vill scilnað af þ*v*i g*er*a *oc* v*arðar* ecki ini hafn*ir* h*enn*ar þot lyrite se varit. Ef scilnaðr v*er*ðr gor me*ð* hiu*m* tuei*m* af þei*m* söco*m* at þav hafa e*igi* fe ti*l* at föra omaga sina fr*a*m. oc a þ*at* at hallda hv*a*rt se*m* þav raða þ*at* siálf e*ða* sa m*aðr* er omag*a*r þ*eirr*a horfa ti*l* ha*n*da. Sa m*aðr* sc*a*l s*v*a at þ*v*i f*a*ra at ga*n*ga iþi*n*gbrecko þa er h*ann* hef*ir* v*m* not*t* v*er*it a þ*v*i sócnar þi*n*gi e*r* h*ann* heyr sialfr s*v*a at meire hlutr heyre þi*n*gheyia*n*da (s. 114, a.) oc nefna s*er* v*att*a. at þ*v*i at h*ann* seg*ir* scilit me*ð* þei*m* *oc* nefna þav bæðe af þvi at[2] h*ann* vili e*igi* föra fr*a*m omaga þ*eirr*a oc m*æ*la

---

1) *Ordene* sem her ero taldar þa scal byscop — ætti at sciliaz *ere tilfötede efter den arnam. Skindbog, som upaatvivlelig udeladte ved Afskriverens Skjødesløshed.*

2) *Ordene* þvi at *ere tilfötede, overensstemmende med den arnam. Skindbog.*

scilnaðenom þa á konan heimting mundar sins oc heiman fylgio oc er rétt at stefna vm fe þat in næsta dag rum helgan eptir hælgina ef gogn ero til aþingi en ellegar anat sumar. Þo a hon fe at heimta ef hon vill þott hon se eigi comin til mundar. Slican farar beina scal hann fa henne af þingi at öllo sem til þings buege er mál fara með þeim. en ef hann gerir eigi sva þa varðar honom utlegð. Hon scal sva fara at fiarheimtingo þeirre at hon scal lata bera vætte þat idom næst stefno vætte er hon stefnde honom til byscopc[1] fundar oc sva þat er byscop lofaðe henne scilnað at gera ef þess er costr. sva þat er at scilnaðe þeirra var nefnt. þa scal bera festa vætte oc sva felags vætte þeirra ef þat hevir verit hverso scilt var fyrir felage þeirra. En ef eigi var felag þeirra gert. eða sva gert at þat atte rofna þa er scilnaðr þeirra var gör. oc scolo buar hennar v. bera quið vm þat hve micils fiar hon hefir neytt siþan er samgangr þeirra var. Ef erfðir hafa comit undir þav meþan samför þeirra var oc a þat þeirra iafn marga avra at taca af féno at af náme sem erfð temþiz. En bæðe scolo þav vaxta hafa neytt nema anan veg hafe mælt verit ifelags lagningo þeirra. Þat þeirra er erfð temiz a cost at lata erfða fe eigi coma ifelag þeirra oc taca siálft voxto af. Þat þeirra er scilnað vill raða við anat oc til byscops fundar vill stefna avðro heima iheraðe scal gera vart við hálfom manaðe fyr eða meira mele. þar er sokia megi byscops fund a xiiii. nóttom.[2] scal sva þvi male þa at öllo fara sem a alþingi. oc sva öll vætte þar fram bera sem aþingi. ellegar verðr eigi at rétto scilnaþr þeirra.

---

1) *Saaledes.*
2) *Punctum er tilføiet.*

er þat legi undir þegnscap sin. at su er frændsemi eða sifiar með þeim. Enda scal þa byscop segia scilið með þeim oc verðr þat þa lögscilnaðr] a meðal þeirra.

150. vm hiona scilnað.

[a] Þar er hion vilia sciliaz oc a þat þeirra er scilnað vill[1] gera at[2] bioða hino til byscops fundar eigi siðar en vii. vicor ero af sumre ef til þings scal fara til fundar hans. Maþr scal fa kono sinni reiðsciota þan er fer se hvart þeirra sem boðit hefir öðro til byscops fundar. En ef byscop seer ecki ór vm scilnað þeirra. þa scal[3] heimta fe hennar sem hann hafe lofat scilnat. Ef konan byðr avðrom manne vm. þa scolo vattar fara þeir er þat bere at hon hafe þeim manne sín mál seld. Nv scolo þav bera mal sin fyrir byscop þan er yfir þeim fiorþunge er. er þav ero or fosto dag in fyra iþingi. En byscop scal segia þeim lavgar dagin eptir slict[4] sem hann lofar. Bera scal láta vætte þav öll fyrir byscope er nefnd voro heima i heraðe. En þat þeirra er hann lofar scilnað scal nefna ser vatta at lofe byscops oc nefna vatta i anat sin at scilnaðe þeirra at hann eða hon segir scilit með þeim. Scal þat þeirra er byscop lofar scilnað hafa slican lut fiar við anat sem hitt hafe for ólta lavst (S. 114, b.) scilnað gervan. [b] Ef karl maðrin veldr

a) = A. M., c. 15.
b) = A. M., c. 17.

1) *Tilföiet efter den arnam. Skindbog.*
2) *Gisning for* oc, *overensstemmende med det arnam. Haandskrift.*
3) *Gisning, i Overensstemmelse med det arnam. Haandskrift, for* scolo. *Muligt er det dog at Læsemaaden er rigtig, men at der da er blevet udeglemt* frændr *eller sligt, jvfr. nedenf. c. 158 S. 55 (= A. M., c. 16).*
4) *Skrevet* sclict, *men det første* c *underprikket.*

scilnaðeno*m* þa á kona*n* hei*m*ti*n*g m*un*dar sins *oc* hei*m*an fylgio *oc* e*r* rétt at stefna v*m* fe *þat* i*n* næsta dag ru*m* hælga*n* ept*ir* hælgina ef gogn e*r*o ti*l* a*þin*gi e*n* ellega*r* a*n*at su*m*ar. þo a ho*n* fe at hei*m*ta ef ho*n* vill þott ho*n* se e*igi* co*m*in ti*l* m*un*dar. Slica*n* f*a*rar beina s*c*al h*an*u fa he*nn*e af þi*n*gi at öllo se*m* ti*l* þi*n*gs buege e*r* mál f*a*ra me*ð* þei*m*. e*n* ef h*ann* ge*r*i*r* e*igi* s*v*a þa v*ar*ð*ar* h*o*n*o*m utle*g*ð. Ho*n* sc*a*l s*v*a f*a*ra at fiarhei*m*ti*n*go þe*irr*e at ho*n* sc*a*l lata b*er*a v*ætt*e þ*at* ido*m* næst stefno v*ætt*e e*r* ho*n* stefnde h*o*n*o*m ti*l* b*yscop*c[1] fu*n*dar *oc* s*v*a þ*at* e*r* b*yscop* lofaðe he*nn*e scilnað at g*er*a ef þe*ss* e*r* costr. s*v*a þ*at* e*r* at scilnaðe þe*irr*a v*a*r nefnt. þa sc*a*l b*er*a festa v*ætt*e *oc* s*v*a felags v*ætt*e þe*irr*a ef þ*at* hev*ir* v*er*it hv*er*so scilt v*a*r f*yr*i*r* felage þe*irr*a. E*n* ef e*igi* v*a*r felag þe*irr*a g*er*t. e*ð*a s*v*a g*er*t at þ*at* atte rofna þa e*r* scilnaðr þe*irr*a v*a*r gö*r*. oc sc*o*lo buar h*enn*ar v. b*er*a q*u*ið v*m* þ*at* hve micils fiar ho*n* hef*ir* neytt siþ*a*n e*r* sa*m*ga*n*gr þe*irr*a v*a*r. Ef erfðir hafa co*m*it und*ir* þav meþ*a*n sa*m*för þe*irr*a v*a*r oc a þ*at* þe*irr*a iaf*n* m*a*rga avra at taca af féno at af ná*m*e sem erfð te*m*þiz. En bæðe sc*o*lo þav vaxta hafa neyt*t* ne*m*a a*n*a*n* veg hafe m*æ*lt v*er*it ifelags lagni*n*go þe*irr*a. Þ*at* þe*irr*a er erfð te*m*iz a cost at lata erfða fe e*igi* co*m*a ifelag þe*irr*a *oc* taca siálft voxto af. Þ*at* þe*irr*a e*r* scilnað vill raða vi*ð* a*n*at *oc* ti*l* b*yscop*s fu*n*dar vill stefna avðro hei*m*a ih*er*aðe sc*a*l g*er*a vart vi*ð* hálfo*m* manaðe fy*r* e*ð*a meira mele. þ*a*r e*r* sekia megi b*yscop*s fu*n*d a xiiii. nótto*m*.[2] sc*a*l s*v*a þ*v*i male þa at öllo fara se*m* a alþ*in*gi. *oc* s*v*a öll v*ætt*e þ*a*r fr*a*m b*er*a se*m* aþ*in*gi. elleg*a*r v*er*ðr e*igi* at rétto scilnaþ*r* þe*irr*a.

---

1) *Saaledes.*
2) *Punctum er tilföiet.*

151.[1]

[a] Ef *maðr* vill hlavpa af lande ab*rott* m*eð* fe kono siɴar. þa a ho*n* cost at selia þ*at* mal þei*m* m*anne* er ho*n* vill at baɴa *f*arar h*onom* (s. 115, a.) oc s*v*a sekia h*ann* ef þarf oc þa *menn* er abro*tt* *fer*ia h*ann*. [b] Ef *maðr* vill f*er*ia kono sina navðga af l*an*ðe heðan þa a ho*n* at segia scilit m*eð* þei*m*. ef ho*n* vill hvarges þav ero stavdd þa e*r* ho*n* gor*ir* þ*at* at söɴo á hendr h*onom* *oc* v*arðar* h*onom* bröt höfn h*enn*ar *oc* fiár h*enn*ar siþ*an* se*m* þav hafe eng*ar* fiar reiðor sama*n* áttar. at e*n*go er su kona h*onom* hei*m*-*i*lle siþ*an* e*r* lögscilnaþ*r* er göʀ eɴ sv oɴ*or* er h*ann* hef*ir* e*n*gar reiðor v*ið* áttar. Ho*n* þ*a*rf *eigi* vanda v*att*a ti*l* þ*ess* aɴa*n* veg eɴ nefna þa m*enn* e*r* vátt bær*ir* sé at þ*v*i at ho*n* seg*ir* scilit m*eð* þei*m* se*m* karle *oc* kono sc*a*l þ*eir* scolo *eigi* segiaz or þ*v*i v*ætte*. eɴ v*m* raða hag þ*eirr*a sc*a*l s*v*a f*a*ra se*m* b*yscop* lofar.

152.[2]

[c] Þar er sa*m*farar hiona e*r*o *oc* sc*a*l h*ann* raða f*yrir* fe þ*eirr*a *oc* cavpo*m*. E*igi* er kono scyllt at eiga ibue ne*m*a ho*n* vile. eɴ ef ho*n* á ibve m*eð* h*onom*. þa a ho*n* at raða bv ráðo*m* f*yrir* iɴa*n* stocc. ef ho*n* vill *or* smala nyt. Cona a at raða fir*ir* hálfs eyris cavpi e*ða* miɴa vi. alna eyris a xii. manoðo*m*. Boande h*enn*ar a cavp h*enn*ar at ripta ef ho*n* cavp*ir* meira en*n* s*v*a. En h*onom* e*r* hei*m*-*i*llt þ*at* er ho*n* tecr við. eɴ þei*m* v*arðar* utl*egð* e*r* v*ið*

a) = A. M., c. 18.
b) = A. M., c. 19.
c) = A. M., c. 21.

[1] og [2]) *I Enden af første Linie er en Plads aaben til Overskrift.*

h*an*a cavp*ir* meira kavpe eɴ m*æ*lt e*r*. *oc* a sa e*igi* heim*t*-*ing* ti*l* þe*s*s er h*ann* selde h*enn*e. Ef kona scytr fe boanda sins ab*rott* *oc* a h*ann* heim*ting* ti*l* þ*e*ss allz e*n*da a h*ann* orðe at raða vi*ð* hiɴ e*r* vi*ð* tecr. Ef maþ*r* send*ir* kono sina t*il* þ*ing*s at lúca sculldo*m* f*yrir* sec e*ða* fiar reiðo*m* þ*eirra*. *oc* eigo handsol h*enn*ar þav at halda. enda s*va* þav ef ho*n* feʀ ti*l* scipa m*eð* cavpo*m* þ*eirra* at raðe h*an*s eɴ *eigi* fleire ne*ma* h*ann* vile. Þ*at* a *oc* at halda ef ho*n* cavp*ir* þ*at* e*r* scyldliga þarf ti*l* bús þ*eirra* at hafa hei*m*a meþ*an* h*ann* e*r* aþ*ing*i.

Kona a *eigi* at selia l*an*d hálft bygðan bólstað e*ða* meira an ráð lograðanda ne goðorð (s. 115, b.) ne haf scip ef hon á.

153. v*m* felag hiona

[a] Hiv tvav eigo at g*e*ra felag sítt ef þav vilia et m*eð* þei*m* e*r* iafn mæle *oc* s*va* vi*ð* erfi*n*gia þ*eirr*a. Festa mal eigo at halda m*eð* hiu*m* meþ*an* festa vátt*a*r lifa *oc* *eigi* ero ᴏɴᴏʀ mal ag*o*r. Eɴ ef festa v*att*ar lifa e*igi* þ*eir* er þav muni. þa leɢia lög fe þ*eirr*a sama*n*. ef h*ann* atte mörc e*ða* meira fe. þa e*r* sa*m*ga*n*gr þ*eirr*a v*ar* *oc* mu*n*dr v*ar* golldiɴ ef þav hafa bvet iii. vetr e*ða* le*n*gr. Ef þav oxla fe or *o*reigð. þa leɢia log fe þ*eirr*a saman. oc s*va* leɢia log fe hiona avalt sama*n* at h*ann* a .ii. lute eɴ ho*n* þ*r*iþiu*n*g.

154.

[b] Kost a kona at beiða talna boanda siɴ v*m* fiar far a mille þ*eirr*a meþ*an* festa vátt*a*r lifa .ii. eɴ davþ*ir* se

---

a) = A. M., c. 22.
b) = A, M., 23, S. 336[3].

half*ir* e*ða* meiʀ. sc*a*l ho*n* hafa q*u*adda ti*l* b*va* þ*eirr*a .v. at telia tolor m*eð* þei*m*. ef þ*eir* vattarn*ir* g*er*a þav e*i*gi sátt aliár tölor eþ*a* h*ann* lætr e*i*gi scil uppi. Eigi a kona ibve m*eð* boanda sino*m* ne*m*a ho*n* iati þ*v*i. Ef giold co*m*a ahe*n*dr oðro þ*eirr*a *oc* a þ*at* m*eð* sino fe at bota siɴ misv*er*ca *er* gort hef*ir*. eɴ ef þav leɢia fe sitt sama*n*. þa a þ*at* þ*eirr*a e*r* e*i*gi hafa gioldiɴ ahendr co*m*it e*ða* boriz. hafa iafn m*a*rga avra at af ná*m*i leigo lavsa[1]. Eɴ b*v*a*r* sc*o*lo telia m*eð* þei*m* hue le*n*gi fe h*enn*ar hef*ir* a voxto*m* v*er*it und*ir* h*onom*. *oc* s*v*a hv*er*s ho*n* hef*ir* af neytt. Ho*n* sc*a*l ne*f*na v*att*a at þ*v*i at þ*eir* b*er*a e*ða* aɴat tueɢia þ*eirr*a. enda a þ*at* at halda m*eð* þei*m* siþ*an* meþ*an* þ*eir* va*tt*ar lifa. ne*m*a þav vile aɴat mál a g*er*a. Jafna*n* cost a h*v*art þ*eirr*a við aɴat at sta*n*da við þ*v*i at lög leɢi fe þ*eirr*a sama*n*. Ef aɴat þ*eirr*a afe eɴ aɴ*at* se fe lavst. *oc* se þ*at* þ*eirr*a við þaɴ mun meire v*m* syslo maɴ v*m* hag þ*eirr*a *oc* leɢia þa lavg felag þ*eirr*a. Slican costnoð (s. 116, a.) sc*a*l h*v*art þ*eirr*a hafa f*yrir* omogo*m* sino*m* se*m* fe a til. *oc* s*v*a v*m* hei*m*an g*er*þ*ir* dotra siɴa. Ef þav hafa e*i*gi lagt fe sitt sama*n* þa a ho*n* at gegna þriþiu*n*gi f*yrir* omaga þ*eirr*a *oc* s*v*a at g*er*a dotr hei*m*an eɴ h*ann* at tvei*m* luto*m*. Ef þav eigo fe sama*n* þa aslica*n* lut h*v*art þ*eirr*a at taca ef erfðir barna þ*eirr*a beʀ und*ir* þav. *oc* s*v*a fe bötr þar er þav eigo at taca v*m* born sin se*m* fe á til.

---

1) *Bestemmelsen* Eigi a kona ibve með boanda sinom — af nami leigo lavsa *afbryder Sammenhængen imellem det foregaaende og efterfölgende, hvilket ikke finder Sted i den arnam. Skindbog, hvor den anförte Bestemmelse begynder Capitlet og hvor der saaledes efter* at afnámi leigolavsa *læses:* Kost a kona at beiða talna *o. s. v.*

155. hvat sacnæmt er við kono

[a] Ef maðr kysir kono a lavn fyrir avðrom monnom oc at raðe hennar oc varðar honom þat iii. marca secþ en sa a soc sem vm legorð.[1] En ef hon reiðiz við þa á hon siálf sökena oc varðar þa fiorbavgs garð. Ef maðr kysir manz kono lavn coss þat varðar fiorbavgs garð þoat hon lofe oc sva þott hon bane oc scal queðia ix. bva a þingi til. Ef maðr biðr kono suefnis oc varðar þat fiorbavgs garð. þat ero stefno sacir oc scal queðia heimilis bva ix. a þingi þess er sottr er. Ef maðr gengr til sæingar kono oc[2] drygia misreðo við hana oc varðar þat fiorbavgs garð. Ef maðr feldr ser til velar við kono oc varðar þat fiorbavgs garð. Ef maðr fellir ser kono eþa fer isæing hia henne. til þess at hann vill coma legorðe fram við hana oc varðar þat scog gang oc scal stefna heiman oc queðia til ix. bva a þingi þess er sottr er. Kona a sacir þer allar ef hon vill reiðaz við enda comi eigi fram legorðit ef hon vill sott hafa. en ella lögraðande hennar. ef hon vill eigi siekia[3]. [b] Ef konor geraz sva af siða at þær ganga ikarlfötom eða hverngi carla sið er þær hafa fyrir breytne sacir oc sva carlar þeir er kuena sið hafa huernge veg er þat er. þa varðar þat fiorbavgs garð. huarom sem þat gera. þat er stefno söc scal queðia til bva v. a þingi þess er sottr er. sa á söc þa er sekia vill. [c] Ef

a) = A. M., c. 24.
b) Hertil findes intet tilsvarende i den arnamagn. Skindbog.
c) = A. M., c. 24, S. 338[16].

1) Punctum er tilföiet.
2) Maaskee burde her læses at, som i den arnam. Skindbog.
3) Saaledes.

*mađ*r liɢr *međ* kono friálse *oc* hei*mi*lis fastri. *oc varđar þat scọg* ɢ*ang*. *þat* er (S. 116, b.) stefno söc oc *sca*l q*ueđia* heiman f*ra* vetva*n*gi ef maðr veit h*ann* eɴ ellegar f*ra* hei*mi*le h*an*s. ẹnda er rétt ạt q*ue*þia f*ra* h*enn*ar heim*a* ef h*ann* veit h*v*arki hiɴa.

156.

[a] Sacar aðile er fyrst boande kono ef ti*l* arfs e*r* aliɴ. Þa e*r* faþ*ir*[1]. Þa e*r* sonr ti*l* arfs aliɴ xvi. vet*ra* gamall e*đa* ellre. Þa e*r* sa m*ađ*r e*r* a dott*or* h*enn*ar. Þa *er* broþ*ir* sa*m*feðre. Þa e*r* moþ*ir*. Þa e*r* broþ*ir* sa*m*møðri. Eɴ þa e*r* a vallt leg orðz sacar aðile sa e*r* réttr er fastnande. Ef legit e*r* m*eđ* lögsculdar kono þá asa söcina er feit a at h*enn*e eɴ *fiorbavgs* ɢ*arđ varđar*. Ef legit er m*eđ* ambátt þa secz m*ađ*r iii. m*orcom* v*m* þ*at oc* sc*a*l q*ueđia* ti*l* v. h*eimilis* b*va* aþ*ing*i þ*e*s*s* e*r* sóttr e*r*. Ef m*ađ*r liɢr m*eđ* leysings kono[2] þa v*arđar fiorbavgs* ɢ*arđ*. ne*m*a barnino v*æ*ri frelsi gef*it* e*đa sv*a ef ho*n* a son frialsan þa v*arđar scoggang oc* sc*a*l þa q*ueđia* b*va* hei*m*an ti*l* .ix. enda ero slic mal v*m* lögsculd*a*r konona ef ho*n* asoniɴ. [b] Ef legit er með go*n*go kono. þa v*arđar* e*igi* v*iđ* lög. ef m*ađ*r ge*n*gr igögn legorðeno es sokia a ti*l* faðe*r*nis. rettr v*arđar* ef *mađ*r dylr legorðit. þ*a*r sc*a*l q*ueđia* ti*l* v. b*va* aþ*ing*i. þ*v*iat eins v*arđar* e*igi* v*iđ* lög leg orðit ef kona*n* hefir[3]. a þei*m* hálfo*m* man-

a) = A. M., c. 25.
b) = A. M., c. 26.

1) *I det arnam. Haandskrift og nedenf.*, *Skindb*. S. 179 b., *hvor Stedet gjentages, stilles Sön og Dotters Mand i Ordenen foran Fader.*
2) *For* leysings kono *læser det arnam. Haandskrift* leysingio.
3) *Rettelse, overensstemm. med den arnam. Skindbog, for* hefrat, *der upaatvivlelig er urigtigt, jvfr. ovenf. c. 82.*

hann andaz erlendis oc a þa erfingi at taca bøtr ef boande hennar andaðiz avstr. [a] Ef sculdleikar ero með þeim monnom. þa er slíc sócn til vm frændsemis spell her þa sem her væri gørt ef sótt er vm legorðit. [b] J öllom stöðom varðar fiorbavgs garð hvaromtvegia ef menn sættaz a þav möl er eigi á at sættaz á fyrir lof fram. vm frændsemis spell eða sifia spell. eða vm gvðsifiar þær er quiðo á at ryðia vm. eða vm manna conor. oc ahverr sacir þær er vill. frumsøkina oc sva þa er þeir hafa sætz a mál. þat er eigi átti á at sættaz. þar scal ix. bva queðia til aþingi. [c] þetta ero allt þriggia þinga mal oc sva vm avstmanna born. við kono. [d] Maðr scal eigi taca[1] minne sátt enn rettinn vm legorðz söc. enn ef hann tecr mina eða gorir mini sátt þa varðar vi. mercr enn hverr á at søkia er vill vm hvartveggia. frumsökina. oc þa er hann toc eða gerþi mini sótt.

157.

[e] Conor þær allar er eigi a lofs at biðia til satta oc scolo eigi arf taca ef þær ligia ser nema þær væri neyddar til. [f] Ef maðr vill søkia vm leg orð þa scal hann stefna hinom vm þat at hann hafe legit með[2] kononi oc iþær

---

a) = A. M., c. 30, S. 343[24].
b) = A. M., c. 31.
c) = A. M., c. 32, S. 346[12].
d) = A. M., c. 33, S. 348[4].
e) *Dette Sted har intet tilsvarende i den arnam. Skindbog, hvorimod denne i* Arfa-þ., c. 23 *indeholder en nyere Lov, der ophæver nærværende Bestemmelse.*
f) = A. M., c. 34.

---

1) *Skrevet* eigi taca eigi; *det sidste* eigi *er udeladt som overflödigt.*
2) *Tilföiet.*

sokia et sama sumar ef *hann* vill helldr. [a] Ef scogar *maðr* getr lavn[1] barn *með* kono *oc* er rétt at lysa at logb*er*gi *til* faðernis ahond h*onom*. *oc scál quedia* v. b*va* aþ*ingi* *þaðan fra* er hon seg*ir* fund *þeirra*. Ef hon seg*ir* e*igi* fund *þeirra* þa *scal fra* heim*il*e h*enn*ar *quedia* b*va*. [b] En ef *maðr* ifar nockot secþ h*ans*. þa *scal hann* sokia se*m* sycnan man. [c] Hvartz *maðr* fylg*ir* kono or fiorðungi *eða* af landi þa *varðar fiorbavgs garð* þeim öllom er fylgia at sino raðe vis*ir* vitendr at osatt lögraðanda. þa *scal quedia* b*va fra* stefno staðinom. Ef *maðr* fylg*ir* *cono oc* bein*ir* for h*enn*ar *til* scips. *þeirr*ar kono er af l*an*di vill f*ar*a s*va* at h*ann* veit at e*igi* fylg*ir* frænda rað *eða* for raðanda. þa *varðar fiorbavgs garð* oc sva styri m*onnom* er a br*ott* *fer*ia h*an*a *oc* s*va* þei*m* m*onn*om er fylgio tacaz ahendr *við* h*an*a en hásetom avðrom *varðar* .iii. *mercr*. Nu hv*er*tki er *maðr* fylg*ir* kono til þ*ess* er h*ann* fiR*ir* h*an*a iþ*vi*[2] ráðe lograðanda oc *varðar fiorbavgs garð*. [d] Ef *maðr* liGr *með* kono erlendis *oc* getr barn við þar (s. 117, b.) *oc varðar þat scog gang* her. oc *scal* e*igi* taca *til* sócn*ar* h*er* aðr iii. vetr ero liðn*ir* ne*ma* ut ko*mi* nokot *þeirr*a fyR faðir *eða* moþ*ir* *eða* barnit. þa *er* þeg*ar* rétt at taca *til* sócn*ar* h*er* *oc* *scal* sokia *við* goða quið. Sva *oc* ef *með* m*an*z kono *er* legit erlendis *oc varðar þat scog gang* her. [e] *oc* eigo frændr kono*n*ar sokina h*er*. en boandin botrnar. En ef

a) = A. M., c. 36, S. 352[11].
b) *Denne Tilföining findes ikke i den arnam. Skindbog.*
c) = A. M., c. 29.
d) = A. M., c. 30.
e) *Jvfr. nedenf.* c. 158, *S.* 55 (A. M., c. 36, S. 352[22]).

1) *Skrevet paa Margen foran Linien.*
2) *Herefter skrevet* frænda, *men dette Ord dernæst igjen overstreget.*

[a] Ef retta fars sac*ir*. Vsq*ue* aðr var tínt.

[b] Þar e*r* aNaR m*aðr* sek*ir* legorðz sõc en sac*ar* aðili *oc* tecr h*ann* miNi sátt eN h*ann* m*un*di ef h*ann* scylde ſeet hafa *varðar* h*onom* *ſiorbavgs* Gar*ð* oc s*ca*l q*ueðia* ti*l* ix. b*va* a þi*ngi*. sa a soc er fe a[1] at taca. Scalat *mað*r sekia fleire m*enn* ti*l* faðe*r*nis ens sama barns eit*t* sumar eN eiN. Sekia a h*ann* s*v*a m*a*rga seN se*m* h*ann* vill a eino su*m*re v*m* legorð v*m* ena somo kono. Ef m*að*r sek*ir* maN ti*l* faðe*r*nis barns. h*ann* sc*a*l stefna h*onom* v*m* þ*at* at h*ann* hafe legit með konoNe .N°. *oc* i þær vænþ*ir*[2] co*m*it at h*ann* hafe getit þ*at* barn .N°. e*r* su kona ól þá. ef þei*m* v*æ*ri þ*at* scapat. Queða á hue nér ho*n* varð léttare þe*ss* barns. *oc* nefna barnit ef haN (S. 118, b.) veít *oc* s*v*a konona. *oc* s*v*a þaN er h*ann* sek*ir* ti*l* faðernis. H*ann* s*ca*l stefna at hei*m*i*l*i hins e*ð*a þ*ar* er haN hitt*ir* hiN sialf*an* at male. ti*l* faðe*r*nis *oc* réttar. q*ueðia* v. h*eimilis* b*va* a þi*ngi* þe*ss* e*r* s*ottr* e*r*. Rétt e*r* *oc* at lysa *oc* sekia et sama su*mar*. [c] Rett er at[3] nym. hofða legorðz söc e*igi* fyR eN barn e*r* fett. þa e*r* mal up víst er aþili hef*ir* sp*ur*t s*v*a at kona seg*ir* h*onom* e*ða* þa er barn er alit. Ef kona legz m*eð* m*anne*. þa a aðile sac*a*r at taca af h*enne* ef h*ann* vill viii. avra ensli*m*tatigar[4] ef ho*n* a fe ti*l*. Nv aho*n* e*igi* fe ti*l* þa sc*a*l h*ann* leGia ah*ana* sculd *oc* segia ti*l* at satt. e*ða* at feráns do*m*i.

---

a) *Hertil kunne vi ikke paavise noget tilsvarende.*
b) = A. M., c. 35, S. 350[1].
c) = A. M., c. 36, S. 351[10].

---

1) *Rettelse for* at (*i Skindb.* fe at at taca).
2) *Afskriveren har først skrevet* vanþir, *men derefter underprikket* a *og skrevet* æ *ovenover.*
3) *Herefter skrevet* lysa, *men dette Ord derpaa igjen udslreget.*
4) *Bogstaverne* ti *i dette Ord ere skrevne over Linien.*

vændir komit at þav mundi barn ala ef þeim væri þat scapat. nefna þann er hann stefnir. oc sva konona oc feðr þeirra beggia ef hann veit.[1] telia honom varða scog gang. telia ser rétt or fe hans. Sva a hann þvi male at (s. 118, a.) fara þoat hann soki vm leg orð eitt. sem þa at konan sé með barne. sva scal hann þvi male fara sem nv var talit. þoat hann lyse helldr enn hann stefne. scal queðia ix. bva heiman fra vetvange. [a] Ef kona verþr davð af barnburþ oc a sa þa söc er legorðz söc á enda varðar scog gang. scal queðia ix. heimilis bva heiman þaðan fra er konan andaz af barnburþ. [b] Maðr a cost at stefna sva vm legorð ef barn er alet at hann hafe legit með kononi oc nefna hana oc iþær vænþir comit at hann mætti vera þess barns faðir. er hon ól oc queþa á hue nær hon varð léttare oc nefna barnit. enn ef sa verðr osannr at oc a hann þa cost at sokia anan anat sumar.

[c] Nv ligr maðr með næsta broðro sinni. Vsque sa asoc er vill. [d] Ef kona er olett. Vsque. heimilis bva ix. kononar.

158. vm legorðz sacir.

[e] Legorðz soc engi fyrniz aðr socnar aðili veit sv er barngetnaðr fylgir. Slict varðar huegi lengi er hann er leyndr sem þa se ny er hann spyr.

---

a) = A. M., c. 52, S. 375[3].
b) = A. M., c. 34, S. 349[3].
c) Det her antydede Sted har Begyndelse og udentvivl ogsaa Indhold tilfælles med A. M., c. 33, men Slutningen er forskjellig.
d) Dette Sted (A. M., c. 33, S. 347[10]) læses fuldstændig nedenfor c. 161.
e) = A. M., c. 35.

---

1) Punctum er tilföiet.

i áttr. (s. 119, a.) Ef legit er *með* *þess* *manz* kono er erlendis er. þa eigo frændr kononar at sekia þa söc *þeir* *er* nanast*ir* ero ut h*er* en h*ann* a at taca betr. En ef h*ann* andaz erlendis. *oc* a erfi*n*gi h*an*s betr at taca. [a] Ef m*aðr* huilir *eigi* isama sæing kono *sinni*. vi. missere f*yrir* oröctar sac*ir*. oc eigo frændr fiar hei*m*ti*n*gar h*enn*ar oc s*v*a retta far h*enn*ar. enda a ho*n* þa siálf fe sitt at varðveita. [b] Ef hiu ero scilit vi. mis*eri*. [oc eigi fyrir hans orecð. þa scal hann bioða henne til fenginar vistar sva at hon heyri. eða at lögheimili hennar sva at lögfastir menn heyre. Enda er rétt at bioða at lögbergi eða i þingbrecko. oc scal hann þat gera huert vár ella er hann af rétta fare um hana. Ecki stoðar heim boð við hana. ef byscop lofar henne at raða fyrir] vistafare *sino*. [c] Of frænse*m*is spell en meire *oc* sifia spell en meiri ef þei*m* soco*m* ver*ð*r rett stefnt *oc* *ver*ðr m*aðr* sanr at. þá eigo *eigi* varn*ir* at metaz v*m* þav möl. Of m*ann*a kon*or* *eða* nun*or* *varðar* slict se*m* v*m* frændse*m*is spell et meira *eða* sifia spell et meira. [d] Ef kona firiz boanda sin þa a h*ann* cost at bioða h*enn*e hei*m* *oc* *ver*ia si*þan* lyriti ini höfn h*enn*ar þar *er* ho*n* er. *eða* þar er h*ann* vissi siðarst nat*t* stað h*enn*ar. enda v*arðar* *fiorbavgs* *garð* sa*m*vista h*enn*ar þei*m* *er* vito. at lyriti er varit ini hofn h*enn*ar. H*ann* acost at *ver*ia at logb*er*gi lyriti[1] ini höfn h*enn*ar. [e] Fiorbavgs garð v*arðar* man villa öll. Þ*at* er

a) = A. M., c. 16.
b) *Suppleret efter* A. M., c. 35, S. 381[14].
c) = A. M., c. 31, S. 344[20] = c. 44.
d) = A. M., c. 36, S. 353.
e) = A. M., c. 37. *Begyndelsesbogstavet er betydeligt større end det sædvanlige.*

1) *Herefter skrevet* er varit, *men disse Ord igjen overstregede.*

[a] Eigi fylgir lögsecþ. [lengr eɴ til ens þ
Søkia scal til faðernis oc rettar ef lengr þ
orðz sacir allar. [c] Socn er til unnz liðr. [
vm þær legorðz sakir ero um manna konor
spell et meira. oc sva ef avst maðr getr l
þaðan fra er aþili hefir spurt]. [d] Eigi sca
soc. [e] Ef kona er olétt. [f] Ef legit er m
eɴ hon se manne fostnoð oc komr þat sv
er hon er manne gefiɴ. þa ero frændr l
þeirrar sacar. eɴ eigi böndi hennar. þeir e
Legorðz sacir allar scolo sottar vera et næ
er kona er orðin léttare þvattdagiɴ ifardogom
se aðile iɴan fiorþungs oc hafe þa spurt
scal lysa legorðz sacir ne vm scaldscap a
til sócnar aɴat sumar ahendr iɴan fiorðungs m
scogar maðr getr lavn bárn með kono oc e
at logbergi til faðernis a hendr honom. sc
bva a þingi þaðan fra er hon segir fun
hafa. Ef hon segir eigi fund þeirra
heimile hennar bva queðia. Börn þav e
secir vm faðerne. þarf eigi föra til feran
scal döma þeim for vm fiorðung þaɴ er fe

a) Suppleret efter A. M., c. 35, S. 350[11].
b) Dette Sted læses fuldstændig lige nedenfor L. 11, hvil
har antydet ved et a i Margen foran nærværende Sted
Stedet læses fuldstændig. Jvfr. iövrigt A. M., c. 52.
c) Suppleret efter A. M., c. 36, S. 351[24].
d) Dette Sted er udentvivl det samme som læses fuldst
(= A. M., l. c., S. 351[8]).
e) Udentvivl den samme Bestemmelse, som læses fuldstæn
f) = A. M., c. 36, S. 352[6] (jvfr. ovenf. c. 145).

[1]) Skrevet feraɴs, idet Afskriveren først har villet abbrev
velse.

i áttr. (s. 119, a.) Ef legit er með þess manz kono er erlendis er. þa eigo frændr kononar at sokia þa söc þeir er nanastir ero ut her en hann a at taca botr. En ef hann andaz erlendis. oc a erfingi hans botr at taca. [a] Ef maðr huilir eigi isama sæing kono sinni. vi. missere fyrir oröctar sacir. oc eigo frændr fiar heimtingar hennar oc sva retta far hennar. enda a hon þa siálf fe sitt at varðveita. [b] Ef hiu ero scilit vi. miseri. [oc eigi fyrir hans orecð. þa scal hann bioða henne til fenginar vistar sva at hon heyri. eða at lögheimili hennar sva at lögfastir menn heyre. Enda er rétt at bioða at lögbergi eða i þing-brecko. oc scal hann þat gera huert vár ella er hann af rétta fare um hana. Ecki stoðar heim boð við hana. ef byscop lofar henne at raða fyrir] vistafare sino. [c] Of frænsemis spell en meire oc sifia spell en meiri ef þeim socom verðr rett stefnt oc verðr maðr sanr at. þá eigo eigi varnir at metaz vm þav möl. Of manna konor eða nunor varðar slict sem vm frændsemis spell et meira eða sifia spell et meira. [d] Ef kona firiz boanda sin þa a hann cost at bioða henne heim oc veria siþan lyriti ini höfn hennar þar er hon er. eða þar er hann vissi siðarst natt stað hennar. enda varðar fiorbavgs garð samvista hennar þeim er vito. at lyriti er varit ini hofn hennar. Hann acost at veria at logbergi lyriti[1] ini höfn hennar. [e] Fiorbavgs garð varðar man villa öll. Þat er

---

a) = A. M., c. 16.
b) *Suppleret efter* A. M., c. 35, S. 381[14].
c) = A. M., c. 31, S. 344[20] = c. 44.
d) = A. M., c. 36, S. 353.
e) = A. M., c. 37. *Begyndelsesbogstavet er betydeligt større end det sædvanlige.*

---

1) *Herefter skrevet* er varit, *men disse Ord igjen overstregede.*

maɴ villa ef maðr keɴir ser aɴars manz barn. eða hann keɴir oðrom manne sit barn visvitande. enda gera þeir allir maɴ villo er iþvi standa hvart sem þeir villa faðerne eða moðerne. eða bæðe. [a] Þar er byscopar vilia biðia lofs. Vsque. oc frændsemis spell et miɴa.

[b] Þat er mælt. ef maðr getr barn við. [frænd kono siɴi eða sif kono sva at þvi fylgir frændsemis spell et mina eða sifia spell et minna. oc sva ef quangaðr maðr getr barn við aɴaʀi kono. en eiginkono siɴi. eða getr maðr barn við þeirri kono er boandi hennar lifir þott hann eigi. eigi at taca retta far vm hana. enda fyr bioði byscop sa er iſir fiorðungi er eða umboðs maðr hans þeim samvistor oc hafa þav eigi þat er hann mælir vm. þa a byscop at þeim manne iii. mercr vaðmala. oc er eindagi a fe þvi iboanda kirkio garði miðviko dag i mitt þing et næsta sumar eptir þat er eigi er haft þat er byscop bavð. oc varðar iii. mercr halld fiar þessa. oc scal sa söc sokia er byscop byðr um. Ein missare stendr þetta mal. sva at byscop eigi] fe a at taca.

[c] Þat er et meira frændsemis spell. Vsque ix. bra aþingi.

[d] Þar er eigi nair handsolom. Vsque sokiande oc veriandi.

[e] Þar er maðr þarf. Vsque doms upsogo vætti er.

[f] Þat er mælt ilögom. þar er f. Vsque en lögretto menn eigo suör.

---

a) Dette Sted er udentvivl det samme som læses nedenf. c. 162 (=A. M., c. 32).
b) Suppleret efter A. M., c. 53, S. 376[16].
c) Udentvivl den samme Bestemmelse, som læses nedenf. c. 162 (= A. M., c. 32, S. 345[14]).
d, e og f) Til disse Steder kjende vi intet tilsvarende, hvorefter de kunde suppleres. Hvorledes Abbreviaturen f skal oplæses, kunne vi ikke afgjøre (maaskee faðir).

159.

[a] Ef *maðr* tekr kono navðga ab*rott* oc vill eiga ga*n*ga *varðar* h*onom* *þat* *scog* *Gang* (s. 119, b.) oc *sva* þei*m* er h*onom* fylgia at *þvi* raðe. Slict *varðar* h*onom* þoat ANAR *maðr* ne*m*i kono ab*rott* h*onom* ti*l* handa *oc* at h*ans* raðe *oc* *sva* þei*m* er iforiNi *voro*. Ef m*enn* calla ti*l* konoN*ar* ihe*n*dr h*onom* *eða* þei*m* m*onnom* er *með* h*onom* fara *oc* na e*igi* þa e*r*o þ*eir* ohælg*ir* við a ve*r*ko*m* öllo*m* *við* þa m*enn* alla e*r* ti*l* konoN*ar* calla.[1] *bva* *scal* *queðia* ix. hei*m*a*n* *þaðan* *fra* e*r* kona*n* *var* numin. Sa *maðr* e*r* sök*ir* *þat* mál acost hei*m*an at stefna ollo*m* þei*m* þar er kona*n* átte hei*m*i*l*e þa e*r* ho*n* *var* nu*m*in enda a ha*n*n cost þe*s*s ef h*ann* vill at lysa at lögbe*r*gi ahendr þei*m* *oc* sekia et sama su*m*ar. *Fiorbavgs* *Garð* *varðar* þei*m* m*onnom* ollo*m* e*r* sa*m*visto*m* e*r*o *við* þa m*enn* e*r* iþ*eirr*i för *voro* e*r* kona*n* *var* nv*m*in vis*ir* vitendr. *fra* *þvi* e*r* ho*n* *var* nu*m*in ab*rott*. *oc* ti*l* þe*s*s er sótt er *vm*. Þa m*enn* e*r* konona hafa nu*m*it e*ða* *þat* hafa ráðit e*ða* hafa h*an*a iNi. *scal* iþaN fiorðu*n*gs do*m* sekia e*r* *bvar* e*r*o fleire or *qu*add*ir* or fiorðu*n*gi. Þar e*r* kona ve*r*ðr nu*m*in ab*rott* *oc* aho*n* e*igi* at selia fiar hei*m*t-i*n*gar sínar ne sac*a*r einigar aþ*r* liðr *þat* alþi*n*gi er sott e*r* *vm* ne*m*a ho*n* come aptr ti*l* lograðanda siNa *oc* se e*igi* sacar ti*l* búnar.

160.

[b] Ef *maðr* ne*m*r festar kono m*anz* abrot þa *varðar* ollo*m* þei*m* *scog* *Gang* er lut eigo iþ*vi* *við* lograðanda

a) = A. M., c. 38.
b) = A. M., c. 40.

1) *Punctum er tilföiet.*

hennar oc sva við festar man hennar. Scog ga
þeim manne eigin orð er þa cono gengr a
numin er abrott þoat hann væri eigi ifor þe
sacir þær allar er af kono namino geraz vm r
til farar vm nam. oc vm eigin orð. er rett at q
fra heimili kononar. [b] þviat eins scal stefna f
hennar vm rað eða quedia bva ef sa er sótt
gengr at eiga. enda hafe hann eigi ifŏr verit.
kend oðrom monnom þeim er eigi foro til.
(S. 120, a.) þeim stefna fra heimili sino eða þar
hittir þa at male. oc quedia bva aþingi[1].

161.

[c] Ef kona su er olétt er hon a eigi böand
sacar aðile til at spyria hana huerr faþir se
er hon fer með oc er hon scylld at segia hon
hon vill eigi segia þa er þeim manne rétt er
er at heimta til bva v. þa er stað þeim ero næ
er konan oc pína hana til sagna. Sva scal
hana at hvarki verðe at orkumbl ne ilit. [d] Ef
leynir þvi með henne visvitande er barn þat
eigi sættaz á legorð þat við hann nema eink
at beðit. Jafnt varðar þat þar við hvart þ

a) = A. M., c. 41.
b) = A. M., c. 42.
c) = A. M., c. 33, S. 347[10] (jvfr. c. 48, S. 364[3], og c. 52, S. 374
c. 157, 158.
d) = A. M., c. 48, S. 364[4].

1) Afskriveren har herefter först villet fortsætte i samme Li
et E, men derefter udmaculeret dette og derimod begyndt

þav hafe gert frændsemis spell et meira eða sifia slit et meira. sva varðar þar manvilla sem anars staðar. oc scal stefna þeirri soc heiman oc[1] queðia til aþingi ix. heimilis bva þess er sottr er. [a] Ef hon segir huerr faþir er barns[2] þess. oc scal hann spyria hana huar fundr þeirra hafe verit. oc scal hann þa queðia heimilis bva ix. er næstir bva fundinom enda se þeir rettir iquiðom. Ef hon segir eigi fund þeirra eða nair hann eigi at spyria hana. oc scal hann queðia heimilis bva ix. þess er sottr er. En ef hann veit eigi. oc scal hann þa queðia heimilis bva ix. kononar. [b] Ef legit er með kono enda eigi barn hennar bötr at taca eða sa maðr er hon afiár varðveizlo. oc scalat hon[3] at heldr varðveita þat fe ne taca voxto af. Ef olett kona verðr sec. þa varða eigi biargir við hana. oc eigi verþr hon oheilog aðr hon rís upp af sæingo.

162.

[c] Þar er byscopar vilia biðia lofs at sættaz vm frænd semis spell et meira eða vm manz kono leg orð. þa scolo þeir segia til hveria syeno þeir vilia at þeir hafe þa þegar (S. 120, b.) er þeir biðia lofsens. oc sva hvat þeim er ahende oc eigo menn sva at sættaz á sem þa fæz lof til. Þat er et meira frændsemis spell ef maðr ligr með næsta breðro sini eða nanare kono. Ef hann a þa cono

a) = A. M., c. 34, S. 347[19].
b) = A. M., c. 48, S. 364[14].
c) = A. M., c. 32.

1) *Skrevet to Gange.*
2) *Bogstavet r i dette Ord er skrevet over Linien.*
3) *Skrevet over Linien med en yngre Haand, men bör ialfald ei savnes.*

er næsta brüðra *hans* er *eða* nanare[1] þa *bergsc hann* ecci *við* þaɴ biarg *quið* at *hann* hafe *eigi* vitat frændse*mi*na. Þ*at* er sifia spell et meira ef *maðr* liɢr *með þeirri* kono *oc* sva þoat *hann* eigi *hana* er breðrv*n*gr *hans* hefir atta *eða* nanare *eða* getit barn *við eða* orðiɴ saðr at leg-orðe. Slict er oc ef slic frænd se*mi* er *með* konono*m*. þei*m* er *hann* hef*ir* áttar eþ*a* getit born *við eða* orðit saðr at leg orðe. ef þær ero breðru*n*gar *eða* systru*n*gar *eða* nanare. Sifia spell et meira *eða* frændsemis spell et meira *varðar scog* ɢ*ang*. oc *scal* su soc sott *fyrir* et þriþia *þing* ef *eigi* er aðr. *Fiorbavgs* ɢ*arð varðar* sifia spell et min*n*a *oc* frænzsemis spell et miɴa.

163[2].

[a] Ef frændse*mi* er *með monnom* byɢiande *oc* nanare eɴ at siavnda *manne*. þa *scal* af þes *þeirra* fe *bera* iii. *mercr* .ilögretto *er þat* vill *eigi fyrir* raðo*m* lata standa[3]. Ef frændse*mi* er þar at .vi.[ta] *manne* oc at vii.[da] þa *scal bera* .iii. *mercr* ilögrétto. eɴ þ*ar mercr* vi. *er* at vi.[ta] *manne* er h*v*artveɢgia. Eɴ ef frændse*mi* er at .v.[ta] *manne oc* at .vi.[ta] þa *sco*lo þav þa þó raða raðo*m* sino*m* ef þav vilia. eɴ þav *sco*lo *ge*ra tiund af fe *sino* ena meire. enda *scal* b*e*ra vi. *mercr* af þ*vi* tiundar feno ilögrétto ef *sva* viɴz ti*l*. Eɴ þoat tiund se miɴe oc *scal* þo *bera* vi. *mercr* ilögrétto *oc scal* gialda .c. alna vaðmala *fyrir*

---

a) = *ovenf. c. 141*, S. 30 (A. M., c. 2, S. 308[4]).

---

1) *Først skrevet* næsta bröðre hans eð*a* nanare hef, *men derefter rettet saaledes og navnlig* hef *overstreget.*

2) *I Enden af Capitlets første Linie er Plads ledig til Overskrift.*

3) *I Skindbogen:* vill *eigi* láta fyrir raðom lata standa. *Det ene* lata *er som overflødigt udeladt.*

þær .vi. *mercr* eɴ b*yscop scal* raða f*yrir* þ*eirre* tiund *er* vm *er* fram. oc ef h*ann* gor*ir* e*igi* tiund ena meire. þa v*arðar* fiorbav*gs* g*arð* (s. 121, a.) oc scal[1] q*ueðia* til ix. b*va* aþ*ingi*.[2] a hu*er*r söc er vill.

164. vm hr*os*s reiðir

[a] Ef maðr hleypr a bak hrosse m*anz* olofat þat v*arðar* vi. avra afa*n*g. Nu riðr h*ann* s*va* fram or stað *oc* v*arð*-*ar* þ*at* iii. m*arca* utl*egð*. Þriar hros reiþ*ir* ero þær *er* sc*og* G*ang* v*arða*. Ein *er* ef m*aðr* riðr *sva* at .iii. böir ero a aðra hönd oc riðe h*ann* vm þá. Önor *er* ef m*aðr* riðr vm fiöll þav er vatn föll deilir af a millo*m* h*er*aða. Þriðia *er* ef m*aðr* riðr fiorðu*n*ga a meðal. þot*t* en meire se reiðen. oc er þo costr at stefna v*m* ena miɴe. Þar *er* m*aðr* stefn*ir* m*anne* v*m* þa hross reið at h*ann* hafe riðit hr*os*se h*ans* v*m* iii.[a] böe oc lætr v*arða* sc*og* G*ang* oc afang me*ð*. xii. q*uið* s*cal* til hafa þa er *scog* G*ang* v*arðar*. Nu beʀ q*u*iðr a h*ann* þa a h*ann* at beiða s*er* biarg q*u*iðar h*v*art h*ann* hafe riðit v*m* þa iii.[a] böe er all*ir* lægi a aðra hond s*va* n*ær* at sia mætti[3] reið h*ans* heileygr *maðr* ilióse af öllo*m* beio*m* þei*m* ef at v*æ*ri hugat enda[4] b*æ*re e*igi* leiti f*yrir* ne hæþ*ir* s*va* at þ*at* meinaðe. [b] Ef m*aðr* lér m*anne* hr*os*s e*ða* hef*ir* h*ann* leigt oc v*arðar* h*onom* e*igi* með fören ne*m*a h*ann* hafe le*n*gr e*ða*

a) = A. M., Kaupa-balkr, c. 32. *Ligesom det vil bemærkes at en ny Materie her begynder, saaledes er Begyndelsesbogstavet större end de sædvanlige Capitelinitialer, skjöndt mindre end ved Begyndelsen af nye Afsnit.*
b) = A. M., l. c., c. 33.

1) *Tilföiet.*
2) *Punctum er tilföiet.*
3) *Forst skrevet* megi, *men derefter rettet saaledes.*
4) *Rettelse f.* ende.

viðara eɴ honom væri lofat. Ef maðr lær m… aɴars manz enda varðar honom slict sem … fare með. enda á sa cost er hross á at sokia … er. En sa versc söc ef þat berr quiðr at han… eiga eða leigt hafa er honom léðe. Ef maðr l… til þingreiðar oc abyrgiz sa hrossit er með f… sárt verþr [1] þa scal standa xiiii. nætr er hei… þa er heilt. oc scal ecki gialda fyrir þa. Ef … heilt. þa scal virþa alt saman ef hinom hefir m… at missa sva lengi. Ef hross verðr davtt iþing fö… þa scal hann sva giallda sem þa var virt er h… Ef þa var eigi virt þa scolo [2] bvar v. meta þe… átte sva sem vert var aðr hin leigðe enda scal… leigan þa ihross verðeno. Eigande asocn við … eða aleigo selde oc secz sá á ef quiðr beʀ … haft hrossit. eɴ hann lofaðe eða a leigo selde. … at hofða soc við hvarn er hann vill. Ef eig… mann [3] með hross sitt eða með eyk sins … abyrgiz eigi sá er með feʀ. ef hann feʀ sv… hiɴ bavð oc sva sem þa mundi hann ef hann … hross komr ihaga manz þat er eigi eigo þei… næstir bua honom eða þeirra huskarlar. oc … heimilt at riða þvi hrossi isins bufiar gangi … oc sva þeim monnom er þingheyiendr ero fyr… oc sva heima monnom hans þeim er hann lo… scal eigi hepta hross þat til navtar oc eigi…

a) = A. M., l. c., c. 34.

1) *Först som det synes skrevet* er, *men derefter forandret* su…
2) *Herefter skrevet* q. *(udentvivl* = quedia), *men dette der…* *prikket.*
3) *I Skindb.* m̄ *(sædvanlig* = menn).

reiðar. ne einar. Boande *scal* segia at *kirkio* sócno*m* eð*a* at sa*m*q*u*amo*m* at þ*at* hro*ss* er þ*ar* co*m*it er h*ann* veit *eigi* huer*r* á. Ef þ*at* hro*ss* hef*ir* þ*ar* verit hálfa*n* manað siþ*an* er h*ann* sagðe ti*l*. oc er rétt at h*ann* hei*m*ti ti*l* .v. bv*a* at virða hro*ss* þ*at* við boc. en*n* ale*n*gr er þ*at* er metit *oc* er rett at h*ann* neyti þa *oc* abyrgiz *sv*a se*m* h*ann* eigi. E*igi* *scal* h*ann* neyta le*n*gr en halfa*n* manoð hrossens ne*m*a virt se. Ef eigande ko*m*r ti*l* *oc* a h*ann* cost at hafa hvarz h*ann* vill hro*ss* eþ*a* verð. s*v*a scal [1] hro*ss* virt v*e*ra se*m* þa v*a*r vert er boandin*n* sagðe ti*l*. H*ann* *scal* abyrgz [2] hafa isin*n*i navt ef hin*n*. kys hrossit er a oc *scal* boandin*n* tigla honom ef þa er hro*ss* þ*at* verra en þa er h*ann* toc við. [a] Ef ii. m*enn* eigo hro*ss* sama*n* oc er heimilt huaro*m* þeirra at neyta isina þ*ur*pt en*n* huaru*m*ge er hei*mi*lt at léa avðro*m*. m*an*ne eð*a* aleigo at selia nema (s. 122, a.) begia rað se ti*l*. Ef an*na*r þeirra selr at leiga oc v*arðar* þei*m* þeirra utlegð enda secz hin*n* a navtnen*n*i ef h*ann* vissi at þeir átto báþ*ir*. Hvarz m*enn* eigo sama*n* hrós eð*a* an*n*a*n* grip *oc* vill an*na*r tuegi þeirra scipta. h*ann* *scal* beiða h*ann* með vátta sciptingar at scipta a vico fresti. h*ann* *scal* q*u*adda hafa h*eimilis* bv*a* v. ti*l* þess er gripin*n* hef*ir* at hallda. iii. notto*m* fyr*r* at scipta með þeim· oc meta við bóc þan*n* grip at hei*m*ili þess er gripin*n* hef*ir* at hallda. þeir *sco*lo luta siþ*an* *oc* *scal* sa þeirra hafa er hlytr. enda gialda verð hino*m* at hei*m*ili þess er gialda *scal*. ii. vicna fresti. Ef h*ann* kö*m*r *eigi* ti*l* at gialda *oc* se *eigi* h*and*salat þa v*arðar* þ*at*

---

a) = A. M., l. c., c. 35.

---

1) *Tilføiet.*
2) *Först skrevet* abyrgiaz, *men de to næstsidste Bogstaver derefter underprikkede.*

utlegð oc harða fang. [a] Þot bvar manz eigi hross þa a hann at riða or engiom sinom eþa or heyi. hvart sem er vetr eða sumar. sva scal hann með fara sem með sin hross. Ef fleire menn riða hrosse manz eða raða þeir fleire vm hross reiðina eða huegi er þeir fara með þvi vm iii.[a] böe eða þær reiþir aðrar er scog gang varðar. þa varðar þeim scog gang ollom er saman raða vm meðforna. Ef hross manz beisltamt rennr[1] eptir manne a næsta bö. oc scal hann beiða menn taca hross þat oc secz hann eigi þa a þott reni til aNars böiar. hinom varðar utlegð ef þeir varna.[2] sva et sama a öðrom bö. Ef a enom þriðia bö biðr hann oc er honom eigi veitt þar. þa varþar þeim monnom fiorbavgs garð er þeim varna enda hafe hann beðit aðr itueim stoðom. en utlegð ellegar oc a hann þær sacir. Hvárz maðr lætr hross reNa eptir ser vm ii. böe. eða i. oc varðar honom .iii. marca utlegð. ef hann bað eigi menn hefta a næsta bö. EN ef hann lætr reNa vm eN þriþia bö oc varðar honom fiorbavgs garð. MaNe er rétt ef hross reNr eptir honom at setia (s. 122, b.) iN oc segia monnom. Ef þeir bva[3] fleire saman oc vilia sumir scil á gera en sumir eigi oc varðar þeim við lög er oscil gera a.[4] Ef maðr[5] feR oc tecr hross manz oc se eigi avðrom monnom vm boðit vm varðveizlona sva at hann viti oc före hann þegar þeim manne er a enda fare hann sva með sem þa mundi hann

a) = A. M., l. c., c. 36.

1) *Tilföiet, overensstemmende med den arnam. Skindb.*
2) *Punctum er tilføiet.*
3) *Den arnam. Skindb. læser* fara.
4) *Ordene* en sumir eigi — gera a *ere tilføiede efter den arnam. Skindb., som udentvivl udeladte ved Afskriverens Uagtsomhed.*
5) *Skrevet* maðr, *idet Afskriveren udentvivl først har tænkt at skrive* menn.

ef *hann* ætte *oc varðar honom eigi við* lög. Ef *hann* toc[1] af *þvi* hro*ss*it *oc* förðe þei*m* e*r* atte. at[2] *hann* villde *honom* i *þvi* gagn *gera*. Ef *maðr* lætr hro*ss* a*nars* ma*nz* reña ep*tir* s*er* or h*er*aðe oc y*fir* þær heiðar e*r* vatn foll deilir af tvecia vegna amillo*m* h*er*aða oc v*arðar þat fiorbavgs* g*arð*. Ef *maðr* lætr reña hro*ss* ma*nz* ep*tir* s*er* *fra* böio*m* fiorðu*n*ga a millo*m*. oc v*arðar fiorbavgs* g*arð*. Ef hro*ss* k*em*r at ma*nn*e a obygðo*m* oc v*arðar* ma*nn*e *eigi* ep*tir* rásin ef h*ann* hep*tir* a næsta bö. þót*t þat* reni fiorðu*n*ga amillo*m*. *eða vm* heiðar þær e*r* vatn deilir tuecia vegna af milli h*er*aða. Ef *maðr* bindr tagl imuñ hro*ss*i ma*nz* *oc* v*arðar þat fiorbavgs* g*arð*. *Fiorbavgs* g*arð* v*arðar* ef *maðr* scecr scello at hro*ss*e ma*nz* iþi*n*gför a *s*efongo*m* s*va* at þav fælaz *við* eñ utl*egð* i oðro*m* steðo*m*. Ef *maðr* sceʀ togl or stoðhesti ma*nz* v*arðar þat fiorbavgs* g*arð*. Ef *maðr* sceʀ tögl or þi*n*ghesti ma*nz*. e*ða* þe*ss* ma*nz* heste e*r* ibruðfor e*r*. v*arðar fiorbavgs* g*arð*. þa e*r* þi*n*ghesti e*r* h*ann* e*r* iþi*n*g foreñi. Ef *maðr* sceʀ s*va* at bein ne*m*r v*arðar fiorbavgs* g*arð*. Nu sceʀ *hann*[3] s*va* at bein ne*m*r v*arðar fiorbavgs* g*arð*. Nu sceʀ *hann* togl or oðro*m* hro*ss*o*m* *oc* v*er*þr h*ann* utl*agr* þa iii. m*orcom*. Nv sær*ir* *maðr* hro*ss* ma*nz* oc v*er*þr *hann* utl*agr* *vm þat* iiii. avro*m*[4] ef ecci v*er*ðr mein at. Nu sær*ir* h*ann* s*va* at mein v*er*þr at þa v*er*þr h*ann* utl*agr* *um þat* iii. m*orcom*. Nv v*er*ðr v. avra scaðe at *eða* meire oc v*arðar* þa *fiorbavgs* g*arð*.

---

a) = A. M., l. c., c. 37.

---

1) *Herefter skrevet* eigi, *men dette Ord derpaa igjen overstreget.*
2) *Gisning, overensstemm. med den arnam. Skindb. for* oc.
3) *Skrevet over Linien.*
4) *Afskriveren synes først at have skrevet* morcom.

165. vm abyrgðir.

[a] Hverngi grip er maðr hefir at láne aNars manz oc abyrgiz sa er með feR. Ef maðr lér manne scips oc hefir hann sva lengi sem honom er létt. oc eigi viðara. þa abyrgiz sa er með feR. Engom manne scal hann léa ne aleigo selia scipit enda er sva sem olof- (s. 123, a.) at se ef hann hefir lengr eða viðara eN þeir voro a sáttir. Hann scal sva um scip búa sem þa var er hann tóc oc þar upp setia nema þeir væri a aNat sáttir. Ef hann hefir sva litit lið at hann kömr eigi up scipino sva at ohætt sé. þa scal hann gera orð þeim er á oc segia deile á oc bioða til fór sina. Ef sa feR til sem má fyrst þa á byrgiz hiN scipit til þess er eigande komr til eða hann mætti til comaz ef hann villde. en eigi lengr en sva. Ef manne er létt scips oc scal hann hafa menn sva marga sem hann vill með ser ascipino enn farma |scal hann eigi feria a nema honom se þat lofat. Ef maðr dregr scip manz fram or stað olofat oc varðar utlegð. oc afang ef hann gengr á. Slict et sama varðar manne ef hann feR a ena miNi för þott aNaR dragi fram. Ef maðr hrindr ut scipi aNars manz oc lætr reka abrott oc varðar fiorbavgs garð. scal queðia ix. bva til a þingi þess er sottr er. Ef maðr fellir scorðo undan scipi manz eða tecr abrott oc varðar utlegð. oc abyrgiz sa scipit enda scal hann giallda avvisla bötr ef scaðe verðr at. EN ef v. avra scaðe verðr eða meire þa varðar fiorbavgs garð. Ef menn taca scip manz at görröþe sino oc fara a þri

---

a) = A. M., Um scipa-meþferþ, c. 1. *Dette saavelsom de følgende 4 Capitler findes ikke i den arnam. Skindb. og ere aftrykte i den arnam. Udg. som et eget Afsnit under ovennævnte Titel*, Um scipa meðferð, *der dog ikke har Hjemmel i Skindbogen. Begyndelsesbogstavet er större end det sædvanlige.*

vm fiorðo eþa sva vm iii. bøe fyrir land fram at iii. beir ero a aðra hond oc varðar scog gang. scal sva sokia sem vm hrossreið ena meire. Ef þeir fara scemra með scipit eɴ vm .iii.[a] böe eða scemra eɴ vm fiorð þueran oc varðar þat utlegð. oc afang.[1] scal queðia til heimilis bva v. aþingi þess er sottr er. Ef scip manz hefr vpp oc lystr a aɴars manz scip þa a byrgiz sa bæðe er þat festi er up hóf. Sva scal fara et sama ef viðe manz castar a scip aɴars. Ef maðr tecr arar eða þilior fra scipi manz eða aɴat reiðe þat er þar fylgir oc varðar utlegð. ef hann lætr aptr coma. Nv nytir hann ser þa varðar görteke oc giallda tuiɴom giolldom. Of alt þat er maðr meiþir (s. 123, b.) at scipi manz oc varðar utlegð oc averc oc böta avvisla. eɴ fiorbavgs garð varðar ef v. avra scaðe verðr eða meire. Ef maðr dregr scip aɴars manz or navsle sino hann a sva at festa sem þa mundi hann ef hann ætte.

166. vm haf scip

[a]Ef ii. menn eigo hafscip saman oc vill aɴaʀ iför bva eɴ aɴaʀ vill eigi þa scal sa er iför vill bva scipit fara at fiɴa þaɴ er scip á með honom oc beiða hann með vatta at coma til scips. xiiii. nátta fresti oc þes at hann láte[2] honom uppi virðing vm scipit þa sem bvar virða oc þat scipti sem þeir scipta.[3] hann scal quadda

---

a) A. M., l. c., c. 2. *Begyndelsesbogstavet er större end det sædvanlige.*

1) *Punctum er tilföiet.*
2) *Gisning for* lati.
3) *Punctum er tilföiet.*

hafa v. bva landeigendr þa er næstir bva
nóttom fyr en þeir scolo scipta. þa bva er
quiðom oc at herum at þeir scyli meta oc vi
scip þat með þeim oc alt þat reiðe scolo
enir somo meta er þvi scipi fylgir bæðe viðo
oc ackere oc sva alt er þeir eigo baþir sa
scolo virþa scip þat til vöro eða til brenz silf
þan dag sem þeir voro quaddir. En lengr e
virt scipit bvarnir oc scal sa kiosa er fara
hann vill hafa scip eða verð. Ef hann vill
en scip þa scal hann sokia verðit til heimili
natta fresti. oc ef hann kys scipit. þa scal h
verþ hinom vii. natta fresti þar at scipino.
ero[1] quaddir til at virða scip oc ero þeir sc
fara en utlegð varðar þeim er eigi coma til oc
virðingina ahendr þeim xiiii. nóttom eptir va
varðar þa fiorbavgs garð ef þeir coma þa e
bvar coma til iii. þott sumir comi eigi til. þa s
griþ menn til at virða með þeim sva at .v. se
er mælt. vm þav scip er her ero vm vetrin e
er sva snemma coma ut at raðrúm verðr at se-
et sama sumar bvana vm þat ef þeir varna
Ef styre maðr varnar sciptis vm scipit oc ger
sala. þa scal sva sökia hann sem bvana. oc
honom sem þeim. Ef eigi er rað rum at at se
sumar. þa varðar þeim þegar fiorbavgs garð s
er hann er beiddr sciptis oc varnar hann oc
ef þeir ero quaddir oc coma þeir eigi. Ef
eigi uppi[2] sciptit vm scipit þa scal sa[3] þei

1) *Skrevet over Linien.*
2) *Tilföiet.*
3) *Tilföiet.*

neyta[1] *þar* vatz oc haga bæðe þeir[2]. *oc sva þeir* m*enn* *er* ti*l* cavpa co*m*a við þa. sc*a*lat eɴ same m*aðr þar* le*n*gr *ver*a ti*l* cavpa vi*ð* þá sa*m*fast eɴ iii. nætr m*eð* hr*o*ss sin. Allir m*enn* sc*o*lo gialda hafn*a*r toll ne*m*a noregs m*enn* öln vaðmals e*ða* ullar reyfi þ*at* e*r* vi. gori hespo e*ða* la*m*bs gæro. landeigande sc*a*l þ*at* fe hafa. enda sc*a*l h*ann* fa husru*m* ti*l* reiðis þ*eirr*a. enda sc*o*lo styri m*enn* reiða up*p*sátz eyri landeiganda .ix. alnar f*yrir* scip. H*ann* sc*a*l bva *vm* scip sit torfe oc griote *oc* viɴa þav v*er*c *þar* al*an*ði hins þ*a*r e*r* h*v*arki se acr ne engi. Hasetar eigo at veita lið styre m*ann*e *oc* bera voro h*an*s ascip *oc* af. þ*eir* sc*o*lo fylgia scipi h*an*s ti*l* hluɴz *oc* biða h*an*s .xiiii. nætr at þ*v*i. enda föra reiði ti*l* hirzlo m*eð* h*onom*. Styre m*enn* sc*o*lo bva s*v*a scip sitt at öllo at væl se fört at reiðe öllo *oc* at vatne. e*igi* miɴa vatn eɴ vi. m*enn* se v*m* sálld. Styri m*enn* eignaz buðar gagna leigo þeg*a*r er neytt er buðar gagna. en scips hálfa þeg*a*r e*r* þeir hafa segls neyt*t*. eɴ alla þeg*a*r e*r* þ*eir* co*m*a ti*l* aɴ*a*rs landz. s*v*a at nes ga*n*ga af megin l*an*ðe. ut v*m* scut stafn þei*m* e*ða* i ack*er*is sát. Ef m*enn* ero s*v*a stadd*ir* ihafe at meira lut m*ann*a þyck*ir* rað at casta. þa sc*a*l þ*v*i fyrst casta e*r* ofarst er höfga voro. eɴ ia*fn*t sc*a*l allra scaðe v*er*ða þ*at* e*r* castat er. þot fair hafe átt. alla avra sc*a*l (s. 125, b.) ia*fn*t scerða. Sa m*aðr* e*r* e*igi* vill reiða scaða bötr þei*m* e*r* atti þ*at* er castat v*a*r v*arðar* utl*egð*. *oc* gialda tvav slíc se*m* ti*l* h*an*s co*m* igialdeno. Rett er at stefna þei*m* m*onnom* þ*a*r er þ*eir* b*er*a fot sin af scipi enda e*r* rétt at lysa at lögb*er*gi at sokia et sama sum*a*r. Hu*er*r m*aðr* sc*a*l húþ*ir* fa v*m* voro sina s*v*a at ia*fn* marg*ir* seck*ir* se

---

[1]) *Først skrevet* nyta, *men derefter rettet saaledes.*
[2]) *Skrevet* þeir.

vii. nóttom *fyrr eða* meira mele. *oc* co*m*a *eigi* til *varðar* þeim utlegð. Rett e*r* at q*ue*þia a maɴa mótom *oc* queþa a ut merki. *oc* rétt þott heilact se. þe*ir* sc*o*lo scyld*ir* all*ir* til at fara böndr þe*ir* e*r* þ*in*gfarar cavpi eigo at gegna. *oc eigi* ero einvirkiar.[1] þe*ir* sc*o*lo f*a*ra m*eð* huscarla sina ne*m*a smala m*enn*. Ef böandiɴ dvelr hus carl siɴ fr*a*. þa utlagaz h*ann* eɴ hiɴ elleg*a*r. Grið m*enn* sc*o*lo sialf*ir* fa se*r* hros ef þe*ir* eigo til. ef þe*ir* eigo *eigi* til hrós. þa sc*a*l boande fa þei*m* hro*ss*. *Eigi* e*r* boanda scylt at fa grið m*ann*e hro*ss* aðr vii. vicor ero af su*m*re *oc* *eigi* siðaʀ eɴ iiii. vic*or* lifa sum*a*rs.[2] Sua sc*a*l bv*a* quedia at all*ir* spyre *eða* g*er*a þei*m* orð ella. þ*a*r er firþ*ir* ero f*yrir eða* sund. þa sc*a*l boaɴdiɴ fa þei*m* scip. enda ero þe*ir* scylld*ir* at f*a*ra þot*t* styri m*enn* fae þei*m*. Eɴ styri m*enn* sc*o*lo føða þa í tvav mál. Styri m*enn* eigo hrófe at scióta *oc* hluɴ til at fa *oc* festar *oc* v*m* bva at öllo við haseta fullti*n*g. Nu co*m*a m*enn* til scips dr*a*ttar *oc* fiʀa þe*ir* sic utl*egð* ef þe*ir* taca a festo*m* þrysvar af öllo afle sv*a* at styre m*enn* ero til bún*ir*. Ef scip ge*n*gr *eigi* upp þa abyrgiaz þe*ir* scipit er at logo*m* ero til q*u*add*ir* *oc* *eigi* co*m*a til.[3] þar e*r* stefno staðr iholniɴi við þa er fare hafa tekit *oc eigi* co*m*a til. enda e*r* rétt at lysa at logb*er*gi þær sac*ir* *oc* sökia (s. 125, a.) et sama sumar. þar sc*a*l q*u*eð*ia* til heimilis bv*a* v. a þ*in*gi þe*ss* er so*tt*r er. Nema m*enn* eyþi scip f*yrir* styri mo*nn*om þa sc*a*l q*u*eð*ia* til hafnar bv*a* ix. aþ*in*gi *oc* sv*a* at virða scaða þaɴ ef scip lestiz af þvi at m*enn* co*m*a *eigi* til scips dr*á*ttar sem q*u*add*ir* ero. Þar sc*o*lo m*enn* hallda til hafna e*r* scipa upp sát hafa verit fyʀ ef comaz mego *oc* eigo þe*ir* at

1, 2 og 3) *Punctum er tilföiet.*

neyta[1] *þar* vatz oc haga bæðe þeir[2]. *oc* *sva* *þeir* *menn* *er* *til* cavpa co*m*a við þa. sc*a*lat eɴ same m*aðr* *þar* le*n*gr *vera* *til* cavpa vi*ð* þá sa*m*fast eɴ iii. nætr m*eð* hro*s*s sin. Allir m*enn* *sco*lo gialda hafn*ar* toll ne*m*a noregs m*enn* öln vaðmals e*ða* ullar reyfi *þat* *er* vi. gøri hespo e*ða* la*m*bs gæro. landeigande *scal* *þat* fe hafa. enda *scal* h*ann* fa husru*m* *til* reiðis *þeirra*. enda *sco*lo styri m*enn* reiða up*p*sátz eyri landeiganda .ix. alnar f*yrir* scip. H*ann* *scal* bva *vm* scip sit torfe oc griote *oc* viɴa þav v*erc* *þar* al*an*ði hins *þar* *er* h*v*arki se acr ne engi. Hasetar eigo at veita lið styre m*anne* *oc* bera voro h*ans* ascip *oc* af. *þeir* *sco*lo fylgia scipi h*ans* *til* hluɴz *oc* biða h*ans* .xiiii. nætr at *þvi*. enda föra reiði *til* hirzlo m*eð* h*onom*. Stýre m*enn* *sco*lo bva *sva* scip sitt at öllo at væl se fört at reiðe öllo *oc* at vatne. e*igi* miɴa vatn eɴ vi. m*enn* se v*m* sálld. Styri m*enn* eignaz buðar gagna leigo þeg*ar* er neytt er buðar gagna. en scips hálfa þeg*ar* *er* þeir hafa segls neyt*t*. eɴ alla þeg*ar* er *þeir* co*m*a *til* aɴ*a*rs landz. *sva* at nes ga*n*ga af megin l*an*ðe. ut v*m* scut stafn þei*m* e*ða* i ack*er*is sát. Ef m*enn* ero *sva* stadd*ir* ihafe at meira lut m*ann*a þyck*ir* rað at casta. þa *scal* þ*v*i fyrst casta *er* ofarst er höfga voro. eɴ ia*fn*t *scal* allra scaðe v*er*ða *þat* *er* castat er. þot fair hafe átt. alla avra *scal* (S. 125, b.) ia*fn*t sceriða. Sa m*aðr* *er* e*igi* vill reiða scaða bötr þei*m* *er* atti *þat* *er* castat v*ar* v*arðar* utl*egð*. *oc* gialda tvav slíc se*m* *til* h*an*s co*m* igialdeno. Rett er at stefna þei*m* m*onnom* þ*ar* er *þeir* b*er*a fot sin af scipi enda *er* rétt at lysa at lögb*er*gi at søkia et sama sum*ar*. Hu*er*r m*aðr* *scal* húþ*ir* fa v*m* voro sina *sva* at ia*fn* marg*ir* seck*ir* se

[1]) *Først skrevet* nyta, *men derefter rettet saaledes.*
[2]) *Skrevet* þeir.

undir iafn mikilli húð. Ef maðr bögr scyli hög a haf scip manz. oc varðar fiorbavgs garð. oc sva hvatki er maðr meiþir at scipino. eða at reiðino. eða at viðom. nema v. avra scaðe se ageʀ eða meire þa varðar scog gang. þat er stefno söc oc scal queðia til heimilis bva ix. aþingi þess er sottr er. Jafn scylt er bæðe at draga scip upp[1] oc fram ef at logom er til quatt. J hofniɴe at scipi er stefno staðr við þa menn er eigi coma til scip dráttar. Eɴ til saca þeirra scal queðia a þingi v. heimilis bva þess er sóttr er. Eigi ero menn scyldir optar a eino sumri eɴ eitt siɴ at fara til scips dráttar ens sama scips.[2] slict et sama er mælt vm framsetning scips.

167. vm scipa cavp.

[a] Þat er mælt ilögom órvm at menn scolo eigi kavpa dyʀa avströnan varning at scipom at far monnom en þeir menn raða at leGia iii. er til ero tecnir ihuerio heraðs tac marki. Tac marc er fra langa nesi til lóns heiðar. fra lóns heiðe[3] til arnar stacs heiðar. fra arnar stacs heiði til þiors ár ós. fra þiors ar óse til reykia nes. fra reykia nesi. til[4] . . . . Þeir scolo leGia lag a miól oc a lerept oc við oc vax oc tióro. eɴ þar scolo

a) = A. M., l. c., c. 3.

1) *Skrevet over Linien dog udentvivl med en yngre Haand, men bør ialfald ei savnes.*
2) *Punctum er tilfoiet.*
3) *I Skindbogen ved Afskriverens Unøiagtighed:* til lóns heiðar. fra lóns heiðar. fra lóns heiðe.
4) *Her findes en Lacune, svarende til omtrent 8 Bogstaver.*

licia við xii. mercr vaðmala ef menn cavpa dyRa en lag er alagt. Þeir scolo lag hafa á lagt a enom næsta halfom manaðe er scip er landfast orðit. En ef fyR er keypt (s. 126, a.) en lag er alagt eða er dyRa keypt. þa eigo þeir menn söc þa er fyrir cavpom scolo raða. scal sa stefna þeirri söc heima at sin sialfs. a þeim hálfom manaðe er hann hefir spurt kavpet oc sokia at hreppa domi. Hann scal queðia heimilis bva sina v. landeigendr iii. nottom fyrir domin. Domr scal vera .xiiii. nottom siðaR en stefnan var.[1] En sa scal verða vaR við vico fyrir domin er sottr er.[2] Þar scal xii. manna domr vera. slict varðar þat ef sa varningr fylgir kavpino er spilla þickir a nockora lund. Domr scal doma xii. mercr at gialda sacar aðilia. En hann a cost at minca fe giald þat ef hann vill oc taca .vi. mercr en eigi mina fe. Sacar aðili a cost at selia avðrom manne söc ef hann vill oc scal sa sva með fara sem sialfr sacar aðile. En ef þeir vilia eigi sokia a þeim hálfom manaðe þa soc. þa á huerr er vill inan heraðs manna iþvi takmarke soc þa at sokia með eno sama atferle. En ef fleire scip coma ieina höfn eða i eno sama tacmarke. þa scolo enir sömo forraðs menn raða hui muna scal cavp við hueria scip quamo. hafa raðit a vico fresti þaðan fra er scip verða landföst. Eigi scal cavpa þa viko aðr lag er a lagt. Eigi er rangara at bva þav mal til þings eða til varþings ef þat vill helldr. Rett er at búa mál til þessa heraðs doma ahendr utan landz monnom vm vígsacir oc vm averca oc vm leg orðz sacir oc vm rán. scal mál höfða at heimile eins hvers manz þess er fyrir scipa cavpom scal raða a hálfom manaðe þeim er sacar aðili spurþi mál. Scal queðia

[1] og [2]) *Punctum er tilföiet.*

ix. domstaðar bva iii, nottom fyʀ eþa (s. 126, b.) meira mele eɴ domreɴ scal vera. Eɴ .xii. manna[1] domr scal dema vm söc þá xiiii. nóttom siðaʀ eɴ mál er höfðat. Þar scal döma vm omaga oc vm fe oc slíc gögn öll fram föra sem at feráns domi. eɴ eigi scal hann vera. Þar scal sacar aðile taca við sátt ef þar kemr fram at domi.[2] scal eiɴ hverr þeirra manna satt gera er fyrir scipa cavpom raða oc scal viɴa at v.tar doms eið at hann mundi eigi meira fe göra ser til handa fyrir slica söc. Eɴ sacar veriande scal þaðaɴ til bióða oc erat sacar aðile sátt ella scyldr at taca nema sua se boðit.[3]

168.

[a] Xiiii[4] dagar ero þeir a xii. manaðom er eigi scal hafscip fram draga eða upp ef til hluɴz er raðit aðr. Of þaɴ maɴ er hann kömr eigi til at setia scip fram ef hann er quaddr eða upp ef þess þarf heldr oc verþr hann secr vm þat vi. morcom ef eigi gengr scip fram[5] eþa upp oc eigo styre menn söc oc er rett at stefna eɴ næsta dag rumhælgan eptir sva at þeir menn heyre er þar[6] hafa tekit far sva sem mælt er ilögom. Eɴ ef þeir heyra eigi oc scal lysa fyrir iii. bvum þar.

---

a) = A. M., l. c., c. 4.

---

1) *Dette Ord er noget utydeligt i Skindbogen.*

2) *Punctum er tilföiet.*

3) *Herefter har Afskriveren villet fortsætte og skrevet som det synes et* E, *men derefter udmaculeret dette.*

4) *Afskriveren har först skrevet* Fimtan *(hvilket stemmer med c. 14 ovenf.), men derefter rettet dette saaledes, dog uden at udstrege* Fimtan.

5) *Herefter skrevet:* ef hann er quaddr, *men disse Ord derefter igjen overstregede.*

6) *Gisning f.* þat.

169.

Öll scolo cavp halldaz með monnom váttlavs nema .iiii. Ef maðr cavpir land eða goðorð eða haf scip eða fastnar ser kono. fiorbavgs garð varðar ef maðr bregðr þeim málom en iii. marca utlegð vm önor kavp hvervetna þess er bvar bera at keypt var eða vattar.

170.

[a] Ef maðr fiðr fe fyrir ofan iorð i sino lande oc scal hann segia til iii. sumor a alþingi. þa ef [1] eigi verðr eigande at et .iii.[a] sumar þa eignaz hann feet. Ef maðr fiðr fe i iorðo sine oc scal hann segia til vm sin a alþingi. [2] ef eigi verðr eigande at. oc eignaz han þa. [3] þriat eins verðr at rétto eigande at [4] ef sa verðr til er þat fe hefir fra verit stolit eþa hans (s. 127, a.) erfingiar alla.

171. vm iarð fe. [5]

Ef maðr grefr fe sit i iorð til hirzlo gull eþa silfr c varðar þat fiorbavgs garð. Sa a söc þa er sekia ill. þar scal queðia heimilis bva ix. aþingi þess er ottr er.

---

a) = A. M., Kaupa-balkr, c. 6, S. 403[12].

---

1) *Skrevet over Linien.*
2 *og* 3) *Punctum er tilføiet.*
4) *Ordene* oc eignaz hann þa — eigandi at *ere skrevne to Gange, men overstregede paa det sidste Sted.*
5) *Ligesom de to foregaaende Capitlers Begyndelsesbogstaver ere noget mindre end sædvanligt, saaledes er dette i endnu høiere Grad Tilfældet ved nærværende Capitel, til hvilket sidste Grunden udentvivl ligger i den store Plads som optages af Initialen, der begynder det paafølgende Afsnit.*

land brigða þattr

172.

[a] Þat er mælt þar er maðr vex upp til landz brigðar þa scal hann hefia upp er hann er xvi. vetra gamall. Nu a hann fleiri lönd at brigða eɴ eítt. þa scal brigða land asumri til þess er oll ero brigð. nema hann vili fleire seɴ brigða. Nu hefr hann siþaʀ upp eða lætr a milli verþa. þa scal hann brigð hafa sumar þat eptir er hann er .xx. áðr. Onyt er brigð hans þa oc a hann ecki til mal siðan. Hann scal lysa at logbergi til brigðar vm land þat er hann vill brigða. oc queþa alandit oc nefna þaɴ maɴ er hann brigðir landit.[1] hann scal lysa til sócnar aɴat sumar. oc til þess fiorðungs doms er landit er i. Sua scal hann lysa at logbergi at lögsogo maðr heyri. eɴ lögsögo maðr er scyldr at segia monnom lög til.[2] Sa er landit brigðir acost at spyria með vatta hvart hiɴ keɴi ser land þat eða eigi oc hafi lyrito fyrir er hann vill brigða. Nv keɴir sa eigi ser landit þa er þeim scylt at segia hueriom hann hevir sellt. Nu hycr sa er landit brigðir at hiɴ segi honom aɴat til en er. þa scal hann lysa þeim ahendr er hann hycr at lyrito

a) = A. M., Landabrigþa-balkr, c. 1.

1) *Punctum er tilføiet.*
2) *Den arnam. Skindb. læser:* segia monnom til at lögbergi.

oc *quedia* til v. b*va* aþ*ingi* *vm* þa soc. [a] Ef l*and* hev*ir* at huso*m* batnat *oc* ero iafn morg h*vs* se*m* þa e*r* temðiz eno*m* unga m*anne* *oc* *sca*l h*ann* e*igi* þat cavpa. En ef þ*ar* hava hus ve*r*snat *oc* e*ro* iafn mörg se*m* þa e*r* l*an*dit v*a*rð at erfð ens v*n*ga ma*n*z oc *sca*la h*onom* beta þ*at*. Nu ero þ*a*r ger fleiri h*vs* up*p* oc hev*ir* sa m*aðr* or sino*m* viðe gor er þar bió þa á iN vngi m*aðr* cost at cavpa viðeN þaN e*r* í er se*m* b*var* vi*r*ða vi*ð* bóc. oc slíca avra f*yrir* reiða se*m* þ*eir* mæla. eN ef h*ann* vill e*igi* cavpa þa a hiN við siN at hava. Nu ero þ*a*r h*vs* feri eN þa e*r* l*an*d temðiz oc *sca*l sa þ*at* giallda e*r* rena lét þei*m* e*r* fyrst selde en sa *sca*l gialda eno*m* unga m*anne* se*m* b*var* vi*r*ða. Ef þ*ar* e*r* scog l*an*d oc s*ca*l sva neyta se*m* aðr v*a*r neytt. ellda þ*a*r viðe er aðr v*a*r viðe eldt oc hafa ti*l* husa oc cola at dengia liá við. oc beta bus boluti. Ef þ*a*r er reki at l*an*dino oc *sca*l h*ann* s*v*a neyta se*m* scogar. Ef scogar e*r* meiR (S. 128, b.) neytt en s*v*a *oc* eigo b*var* at vi*r*þa þ*at* oc alt þ*at* e*r* spilltz hef*ir* l*an*dit af h*ans* raðom.

173.

[b] Ef temiz l*an*dz brigð þei*m* m*anne* e*r* erlendis e*r*. þa *sca*l h*ann* uphefia e*r* h*ann* hev*ir* v*m* vetr v*e*rit ut h*e*r et siðarsta enda er rétt at h*ann* hefi up*p* þ*at* su*m*ar er h*ann* kö*m*r ut ef h*ann* vill. H*ann* *sca*l s*v*a fara at allri l*an*dzbrigð siNe se*m* sa m*aðr* e*r* her vex up*p* ti*l* l*an*dz brigðar ne*m*a h*ann* *sca*l e*igi* a meðal láta.

---

a) = A. M., l. c., S. 210^{15}.
b) = A. M., l. c., S. 202^{24}.

mætti halldaz avrar í aþalbólino. eða insteþi þótt þat væri oselt. Nu ber þat quiðr at til væri leigo lönd eða ítöc at selia fyr þa brigðiz landit en ellegar eigi. Leigo bol scal fyr selia ef fylgia eða sva itöc i anara manna lönd en siþan aðalbólit ef sculldir ganga í. Þat er mælt. ef eigi var landit selt sem hann matti dýrst eða gengo þar eigi sculldir iland þa brigðiz landit oc scal þeim dema er brigði. Ef fleire menn hafa átt landit oc hevir at sölom farit. þa scal huerr þeirra lata bera cavps vatta sina þa er þeir hafa heiman quadda at domi eða bva ef þeim villaz váttar. [a] Þeim varðar fiorbavgs garð er fyrst selde landit við þan er keypti at honom oc sva við in vnga man. (S. 128, a.) Ef sa keypti viss vitande þat land er hann visse brigða at van er fyrst keypti. þa verðr hin eigi secr við hann er honom sellde fyrstr. en hann scal hafa avra sina iafn marga af þeim er fyrstr selde oc sva hverr þeirra af avðrom oc af sinom selianda hver. [b] Domr scal dema hinom landit er brigðe at gialdögom enom næstom en sa scal býa sem leigo maðr er abýr til fardaga. Domr scal dema en v.ta dag þan er vii. vicor ero af sumri. aura þeim monnom öllom er átt hafa landit a þvi landino er brigðiz nema þeir eigi gialldaga saman þa scal þar dema með þeim. [c] Þar at eins varðar fiorbavgs garð er maðr viðr eigi avðrom heimilan hálfan bolstað eða meira lut þan er selt se á. Ef land er mina en sva þa varðar iii. marca utlegð. Ef land er sva lítit at eigi ma domr sitia a oc þeir menn er til ero talþir. oc scal brigða at þinga domi þat oc stefna heiman

a) = A. M., l. c., S. 212[3].
b) = A. M., l. c., S. 210[1].
c) = A. M., l. c., S. 212[10].

oc *queðia* til v. b*va* aþ*ingi* *vm* þa soc. [a] Ef l*and* hev*ir* at husom batnat *oc* ero iafn morg h*vs* se*m* þa e*r* temðiz enom unga m*anne* *oc* *sca*l h*ann* e*igi* þat cavpa. En ef þ*a*r hava hus v*er*snat *oc* *er*o iafn mörg se*m* þa *er* l*an*dit v*a*rð at erfð ens v*n*ga ma*n*z oc *sca*la h*o*no*m* beta þ*at*. Nu ero þ*a*r ger fleiri h*vs* up*p* oc hev*ir* sa m*að*r or sinom viðe ger er þar bió þa á in vngi m*að*r cost at cavpa viðen þan *er* í er se*m* b*var* vi*r*ða vi*ð* bóc. oc slíca avra f*yrir* reiða se*m* þ*ei*r mæla. en ef h*ann* vill e*igi* cavpa þa a hin við sin at hava. Nu ero þ*a*r h*vs* feri en þa *er* l*an*d temðiz oc *sca*l sa þ*at* giallda *er* rena lét þei*m* *er* fyrst selde en sa *sca*l gialda enom unga m*anne* se*m* b*var* vi*r*ða. Ef þ*a*r *er* scog l*an*d oc *sca*l s*v*a neyta se*m* aðr v*a*r neytt. ellda þ*a*r viðe er aðr v*a*r viðe eldt oc hafa ti*l* husa oc cola at dengia liá við. oc beta hus boluti. Ef þ*a*r er reki at l*an*dino oc *sca*l h*ann* s*v*a neyta se*m* scogar. Ef scogar *er* meir (S. 128, b.) neytt en s*v*a *oc* eigo b*var* at vi*r*þa þ*at* oc alt þ*at* *er* spilltz hef*ir* l*an*dit af h*an*s raðom.

173.

[b] Ef temiz l*an*dz brigð þei*m* m*anne* *er* erlendis *er*, þa *sca*l h*ann* uphefia *er* h*ann* hev*ir* v*m* vetr v*er*it ut ver et siðarsta enda er rétt at h*ann* hefi up*p* þ*at* su*m*ar er h*ann* kö*m*r ut ef h*ann* vill. H*ann* *sca*l s*v*a fara at allri l*an*dzbrigð sine se*m* sa m*að*r er her vex up*p* ti*l* l*an*dz brigðar ne*m*a h*ann* *sca*l e*igi* a meðal láta.

---

a) = A. M., l. c., S. 210[15].
b) = A. M., l. c., S. 202[24].

174.[1]

[a] Ef maðr ræðr at selia land sit avðrom manne við verðe oc scolo þeir queþa amerke með ser hvar tuegia vm lanð oc scóga oc engiar. oc reka oc veiðar oc afréttir ef ero oc a öll avðofe er þvi lande eigo at fylgia. þat er þeim oc scylt at geta allra avðofa þeirra er aðrir menn eigo iþat land eða þvi eigo at fylgia er sellt er i aɴara manna löndom. hand sala scal landcavp. sva er sem okeypt se ella. [b] Þeir eigo at queða amerkia gongo með ser fyrir vetr nætr enar næsto oc scal þa til gengit. Nv queða þeir ekki a merkia gongo með ser i kavpino þa [2] scal queþia selianda sa er keypti xiiii. nottom fyrr eða meira méle. en seliande scal queðia þa menn er lanð eigo fyrir vtan vii. nottum fyʀ eða meira méli. merkia göngo. oc þa menn er þeir eigo scoga saman eða engiar eða fióro. Þeir scolo coma til merkia fyrir miðian dag þar sem cavpandiɴ queðr á. þa er hann queðr merkia göngo seliandaɴ. Þar er eigi scylt at ganga til merkia er firðir ganga fyrir eða ár deila þar er netnæmir fiscar ganga i. eɴ ef þar liggia eyrar [3] fyrir oç scal queða a þat. Ef maðr a við aɴan maɴ eyiar þær er mörc ero í oc scal syna þav sem a megin landi. Eigi er scylt at ganga a merki [4] þar er fioll þav ero [5] er vatn föll deilaz amillom

---

a) = A. M., c. 2.
b) = A. M., c. 3.

---

1) *I Capitlets første Linie er en Plads ledig til Overskrift.*
2) *Ordene* queða þeir — þa *ere tilføiede efter den arnam. Skindb. som udentvivl udeladte ved Afskriverens Uagtsomhed.*
3) *Den arnam. Skindb. læser* eyiar.
4) *Ordene* at ganga a merki *ere tilføiede efter den arnam. Skindb.*
5) *Skrevet* ero þav, *men Ordenen derefter forandret ved Henvisningstegn.*

soc *scal queðia* ix. *bva* til aþi*n*gi. Ef sa k*emr* ti*l* er sellt hev*ir* l*an*d at syna þei*m* l*an*dz m*er*ki *er* keypt hafa. þa *scal* h*ann* heimila h*onom* l*an*dit ti*l* þ*eirr*a m*er*kia sem h*ann* quað á þa er h*ann* sellde h*onom* oc rétt ero *oc* þav m*er*ki half. Ef þ*eir* m*enn* ero *eigi* þ*ar* co*mnir* er þ*ar* eigo l*an*dz m*er*ke við f*yrir* vtan. enda v*æri* þ*eir* q*u*add*ir* vii. nótto*m* f*yrr* til m*er*kia go*n*goɴar. þa eignaz cavpandiɴ l*an*d m*eð* m*er*kio*m* þei*m* se*m* hiɴ selde h*onom*. [a] Ef cavpaɴdiɴ kö*m*r *eigi* ti*l sva* se*m* h*ann* hef*ir* q*u*att ti*l* m*er*kia go*n*goɴar *eða* hev*ir* h*ann eigi* at lögo*m* q*u*att *oc* asa m*aðr* cost þ*es*s *er* l*an*d aþar et næsta at v*er*ia l*an*d h*an*s lyrite ef h*ann* vill þriþiu*n*g utan garða þ*es*s lut*a*r er til h*an*s l*an*dz liɢr. E*igi scal* h*ann* v*er*ia lyrite v*m* bolstað hins. Ef sa m*aðr* alyrito e*r* varit hev*ir* enda (S. 130, a.) a sa gr*a*s navt alande þ*v*i bæðe engia oc haga.[1] *eigi scal* h*ann* scog hava[2]. enda secz hin*n* þ*ar* a sino. ef h*ann* neyt*ir* þ*es*s[3] l*an*dz er h*onom* v*ar* lyrite varet. Ef þ*eir* co*m*a huareg*ir* ti*l* m*er*kiaɴa *eða* e*r eigi* ti*l* boðit at lögo*m*. þa eigo þ*eir* lyritar vörnena er þar átto aðr l*an*d við f*yrir* vtan. þ*eir* sc*o*lo varit hafa landit lyrite a xii. manaðo*m* eno*m* næsto*m* þ*að*an f*ra* er þei*m* v*ar* scyld m*er*kia ga*n*ga ef þ*eir* vilia meira v*er*ia eɴ sitt l*an*d. Ef sa m*aðr* k*emr* ti*l* m*er*kia er l*an*d keypti. en hiɴ k*emr eigi* er sellde. enda v*æri* h*ann* q*u*addr at lögo*m* þa v*er*ðr h*ann* utl*agr* við cavpaɴdaɴ enda a do*m*r at d*em*a ahendr h*onom* m*er*kia syningina eɴ v.[ta] dag vico þaɴ er

---

a) = A. M., l. c., S. 2229.

---

1) *Punctum er tilföiet.*
2) *Den arnam. Skindb. læser* högva.
3) *Først skrevet* sins, *men derefter rettet saaledes.*

illd*a*r m*ann*e *eða* q*ue*ðia a manaðar fresti sva le*n*gi se*m* l*an*d fór at sölu*m*. Nu hef*ir* nockoʀ þ*eirr*a *eigi* qualt *eða* stefnt a manaðar fresti þa spill*ir* haɴ söco*m* f*y*r*ir* siálfo*m* s*er* oc *er* onýt quoþ h*an*s *eða* stefna. (S. 129, b.) Sva sc*a*l sa q*ue*ðia heimilldar er brigðir l*an*d oc þ*ess*i atferli hafa. sva scolo þ*eir* all*ir*. Land bvar .v. scolo scilia v*m* m*er*ki. eɴ heimil*is* bv*ar* v. þ*es*s *er* sott*r* er v*m* heimilldena.[1] sc*a*l bv*a* alla q*ueðia* a þi*n*gi. [a] Ef m*aðr* veʀ lyrite l*an*d þ*at* er v. avra er v*er*t *eða* meira fiar oc veit h*ann* at h*ann* a *eigi*. þ*at* l*an*d *er* h*ann* kende s*er* þ*at* v*arðar* h*o*no*m* fiorb*av*g*s* G*arð* oc *er* þ*at* stefno sök. sc*a*l q*ueðia* ix. bv*a* ti*l* aþ*in*gi þ*es*s er sóttr *er*. [b] Ef sa m*aðr* kýs undir sic vndan lavsn landz e*r* keypt hev*ir* *oc* *er* sa eigi scylldr þa e*r* sellde at giallda h*o*no*m* þ*at* la*n*d *er* lyriti e*r* varit. ne*m*a þviat eins ef h*ann* hev*ir* framaʀ sellt h*o*no*m* eɴ h*ann* viɴe heimilt. Þess l*an*d er lyriti *er* varit eigo þ*eir* at neyta se*m* þ*eir* eigi ti*l* þ*es*s *er* undan er leyst. enda a sa cost at leysa undan þa *er* h*ann* vill ef keypt hev*ir*[1] l*an*dit. oc sc*a*l sitt hu*er*r hafa þar v*m* siþ*ir*.

175. ef m*að*r leyn*ir* l*an*dz m*er*kio*m*

[c] Ef m*að*r leyn*ir* m*er*ki e*ða* vill*ir* m*er*ke e*ða* fær*ir* l*an*dz m*er*ke e*ða* scóg*a*r e*ða* engia m*er*ki v*arðar* þ*at* fiorb*av*g*s* G*arð* hv*er*gi se*m* þ*at* gor*ir* oc *er* þ*at* stefno

a) = A. M., l. c., S. 219[13].
b) = A. M., l. c., S. 221[1].
c) = A. M., l. c., S. 219[20].

1) *Punctum er tilföiet.*

soc *scal quedia* ix. *bva* til aþi*n*gi. Ef sa k*em*r ti*l* er sellt hev*ir* *lan*d at syna þei*m* la*n*dz m*er*ki *er* keypt hafa. þa *sca*l h*ann* heimila h*onom* la*n*dit ti*l* þe*irr*a m*er*kia sem h*ann* *qu*að á þa er h*ann* sellde h*onom* oc rétt ero *oc* þav m*er*ki half. Ef þ*eir* m*enn* ero e*igi* þ*a*r co*m*n*ir* er þ*a*r eigo *la*n*dz* m*er*ke við f*yrir* vtan. enda v*æ*ri þe*ir* *qu*add*ir* vii. nótto*m* f*yrr* til m*er*kia go*n*goNar. þa eignaz cavpandiN *lan*d *með* m*er*kio*m* þei*m* se*m* hiN selde h*onom*. [a] Ef cavpaNdiN kö*m*r e*igi* ti*l* *sva* se*m* h*ann* hef*ir* *qu*att ti*l* m*er*kia go*n*goNar e*ða* hev*ir* h*ann* e*igi* at lögo*m* *qu*att *oc* asa m*að*r cost þe*ss* e*r* *lan*d aþar et næsta at v*er*ia *lan*d h*an*s lyrite ef h*ann* vill þriþiu*n*g utan garða þe*ss* lut*a*r er til h*an*s *la*n*dz* licr. E*igi* *sca*l h*ann* v*er*ia lyrite v*m* bolstað hins. Ef sa m*að*r alyrito e*r* varit hev*ir* enda (s. 130, a.) a sa g*ra*s navt alande þ*v*i bæðe engia oc haga.[1] e*igi* *sca*l h*ann* scog bava[2]. enda secz hin*n* þ*a*r a sino. ef h*ann* neyt*ir* þe*ss*[3] *la*n*dz* er h*onom* v*a*r lyrite varet. Ef þ*eir* co*m*a huareg*ir* ti*l* m*er*kiaNa e*ða* e*r* e*igi* ti*l* boðit at lögo*m*. þa eigo þ*eir* lyritar vörnena er þar átto aðr *lan*d við f*yrir* vtan. þe*ir* *sco*lo varit hafa landit lyrite a xii. manaðo*m* eno*m* næsto*m* þ*að*an f*ra* er þei*m* v*a*r scyld m*er*kia ga*n*ga ef þ*eir* vilia meira v*er*ia eN sitt *lan*d. Ef sa m*að*r k*em*r ti*l* m*er*kia er *lan*d keypti. en hiN k*em*r e*igi* er sellde. enda v*æ*ri h*ann* *qu*addr at lögo*m* þa v*er*ðr h*ann* utl*ag*r við cavpaNdaN enda a do*m*r at d*em*a ahendr h*onom* m*er*kia syningina eN v.[ta] dag vico þaN er

---

a) = A. M., l. c., S. 2229.

---

1) *Punctum er tilföiet.*
2) *Den arnam. Skindb. læser* höggva.
3) *Først skrevet* sins, *men derefter rettet saaledes.*

manaðr lifir sumars. oc betr scaða þess allz er hann hevir af fengin. [a] Þar er manne er land varet lyrite þa scal hann þangat reka bú fe sitt allt i þat horn landz sins er fir er lyritar vornine. Nv hafa þeir fleire varit þa scal hann feit láta reca i miðian haga sin vm apnn enda scal fundit feet er sol kemr i avstr mítt. en þat heitir hirðis rismal. enda scal hann at lata menn sitia vm daga. Þott þar beitiz anara manna lönd oc er or rekit sem nv er talit. oc secz hann þa eigi abeitini við þá. Ef hann beitir meir en sva oc varðar honom utlegð við þa er sín lönd vorðo lyrite. Ef boandanom verðr stefnt vm haga beitena. þa á hann at queþia sér biarg quiðar vm þat hvárt hann hefðe þan smala man eða eigi er or mundi rekit hafa fe hans or lande hins er sekir vm ef hann villde. Nu ber þat quiðr at hann hevir þan smala man er or mundi rekit hafa feet ef hann villde. þa er su beít var er boandin [1] er sóttr vm. þa varðar smalamaninom (s. 130, b.) vtlegð en eigi boandanom.

176. vm engi dóm.

[b] Ef maðr vill queþia man engi doms þa scal han fara til heimilis þess manz er hann er osáttr við vm engit oc queðia þan þar engi doms oc legia á vii. natta stef oc queþa á engit oc a dóm staðen. [2] hann scal

a) = A. M., c. 5.
b) = A. M., c. 17, S. 269[4].

1) *Ordene* er boandin *ere skrevne to Gange.*
2) *Punctum er tilföiet.*

stefna hinom til brigðar oc til ut gongo oc telia ser engit. Hann scal rumhelgan dag queþia engi doms. hann scal .v. bva queðia .iii. nóttom fyrr eða meira mele at þeir comi til doms at bera quiðo þa er hann vill þa beidda hafa oc þeir ero scylldir oc réttir vm at scilia. Þeir scolo coma til doms fyrir miðian dag. sva at domr se þa nefndr. HuaR þeirra scal hava .xx. menn með ser oc taca þar domendr or.[1] quið menn scolo at fornaðe. HvaR þeirra scal iii. menn nefna idom brigðande engis oc halldande. þar ahvaR þeirra at bioða avðrom til hruðningar vm domendr. enda scal dom hryðia sem xii. quið enn sa scal bioða til hruðningar quiðar er quadde. scal þaN quið[2] hryðia sem aðra bva quiðo. Boendr scal queðia fyR eN grið menn ef til ero þa er næstir ero þar oc þa er at hærom se réttir. Rétt er þo at grið menn verðe .ii. iquiðenom ef boendr verða or ruddir. [a] HuaR þeirra scal coma til nesta hvss engeno þvi er a göto þeirra er oc scal þar hvaR þeirra telia xx. menn liðs sins. scolo þeir af þeim xx. taca domendr oc vatta oc öll gögn þav er þeir scolo hafa at þeim domi. [b] EN ef þeim fylgia fleire menn en sva þa verða þeir utlagir við þaN þeirra er sótt vill hafa. [c] Eiða scolo þeir viNa aðr hann segi soc sina fram oc sva þeir allir er lög scil scolo bera at bóc eða at crossi. Nv scal hann segia söc sina fram sva scapaða sem hann (s. 131, a.) stefnde. þa scal bera stefno vætti. þa scal bera quið þaN hvart sa maðr átte enge þat a deyianda degi eða eigi er hann tóc arf eptir.

a) = A. M., l. c., S. 270[5].
b) = A. M., l. c., S. 275[1].
c) = A. M., l. c., S. 271[22].

1) *Punctum er tilföiet.*
2) *Gisning, overensstemm. med den arnam. Skindb., for* dom.

Ef maðr hevir keypt engi þa scal hann bera cavps vætte sitt. þa err[1] þat eigi til. þa scal v. hva quiðr scilia þat er vattar scylldo. Einir hvar scolo alla quiðo scilia vm engia brigð. Ef fram ero ferð sócnar gögn. þa scal sa fram fera varnar gögn er helldr engiño. oc sva scal öll lög scil fram fera sem at þinga domi. en siþan scal domr dema þeim þeirra engi er helldr heimilld til. Nv kemr anaR þeirra sinni heimild til. en anaR ma eigi. þa scal þeim dema engis höfnena er heimilld kemr til. en þa scal at þinga domi reyna eigin orð engissens. Ef þeir verða eigi a sáttir hvern dom þeir scolo dema. þa scal afl raða með þeim.[2] þeir eigo at vefengia er þeir ero .iii. hvarir sem ero. oc fara sva at vefangi sem at fiorðvngs domi. þeir scolo þar vera vnz þeir hafa lokit dome sinom. Þar scal engi domr vera er engi er vaxit. enn þar at eins scal engi domr vera er menn ero asáttir hverR sem land a undir. Ef þeir vefengia oc scal þat reyna i fiorðungs domi þeim sem engi domr var i áttr. Ef þat er vefengt í engi domenom. þa scal sa hava er aðr hafðe til þess er reynt er at þinga dome.

177.

[a] Ef menn eigo land saman oc vill maðr orca landz deilldar a anan hann scal fara til heimilis þess manz er hann vill scilia land at eign við. en v.[a] dag vico þa er vica er til sumars. Hann scal nefna ser vatta at hann stefnir honom heim at hann scyli heima vera (S. 131, b.)

a) = A. M., c. 14.

1) Skrevet e⁷r.
2) Punctum er tilföiet,

a vii. natta fresti oc h*ann* mvn þ*ar* co*m*a þa at *queðia* h*ann* landz deilldar *eða* i tölo ef *eigi* sia *hvar* l*an*dz deilld. Nv k*om*r h*ann* þ*an*gat þa *sca*l h*ann* nefna s*er* vátta at þ*v*i at ec q*ueð* þic lögsciptis v*m* l*an*dit oc nefna h*ann* *eða* itölo ef *hvar* siá *eigi* logscipti m*eð* ocr iɴ v.[ta] dag þaɴ er iiii. vicor ero af su*m*re oc garðlags ef h*ann* vill. þ*at* láta fylgia. H*ann* *sca*l q*ue*ða aból staðiɴ hvar h*ann* *sca*l fyrst ti*l* co*m*a. þ*eir* *sco*lo þ*ar* co*m*a hvar*ir*tveɢio f*yrir* miðian dag. Sa *sca*l q*ueðia* *bva* v. þa er þ*v*i l*an*di ero næst*ir* er deila scal. Landeigendr *sca*l q*ueðia* sa e*r* scipta vill láta l*an*deno .vii. nótto*m* fyʀ *eða* meira mele. þa er réttir se i q*u*iðo*m* v*m* [1] þa m*enn* alla e*r* lut eigo il*an*ðe þ*v*i er scipta s*ca*l. H*ann* *sca*l fara til heimilis bvans es h*ann* vill q*ue*ðia at scipta l*an*ðeno. h*ann* *sca*l nefna s*er* v*att*a. Nefni ec i þ*at* v*ætt*e. at ec q*ueþ* þic l*an*dsciptis at scipta m*eð* ocr logscipte oc scipta þ*ar* huso*m* oc engio*m* m*eð* navta [2] þína .iiii. co*m*a þ*ar* f*yrir* miðian dag. [3] q*ue*þ ec þic lög q*u*oþ. Þa er m*aðr* er quaddr l*an*d [4] sciptis oc geʀ h*ann* e*igi* handsala oc v*er*ðr h*ann* [5] utl*agr* v*m* þ*at* iii. m*orcom*. enda a do*m*r at de*m*a a hendr h*onom* þa er h*ann* e*r* sóttr v*m* .xiiii. nótt*om* ept*ir* vapna tac. oc *sca*l þ*ar* de*m*a ahendr h*onom* fe vítet oc láta uppi l*an*d sciptit. Eɴ ef *hvar* co*m*a *eigi* ti*l* oc v*arðar* þei*m* utl*egð* oc s*ca*l dema ahendr þei*m* at scipta l*an*deno xiiii. n*ottom* ept*ir* vapna tac. Eɴ ef þ*eir* co*m*a *eigi* sva at scipta se*m* demt er þa v*arðar* þei*m* f*iorbavgs* ɢ*arð*. Eɴ ef demt e*r* ahendr h*onom* þa s*ca*l q*ueðia* *bva* ti*l* iii.

---

[1]) *Maaskee burde der læses* við.
[2]) *Gisning for* vatta.
[3]) *Punctum er tilföiet.*
[4]) *Först skrevet* lög, *men derefter rettet saaledes.*
[5]) *Herefter skrevet* eigi, *men dette Ord derpaa igjen udstreget.*

nóttom fyrr en ef hann kemr þa eigi til þa varðar honom fiorbavgs garð. enda scolo þeir[1] þo scipta. Ef[2] þetta ero stef- (s. 132, a.) no sacar oc scal queðia heimilis bva v. til þess er sóttr er.

178[3].

Hvar þes er menn scolo lande scipta eða omögom eða huige er menn scolo logscipte eða virðingar hafa[4]. þa scolo menn logeiða viNa at boc eða at crossi. Sua scolo þeir land deila með þeim monnom öllom er þar eigo lut ilandeno. at sins megi hveR nióta oc scal ur hueriom deila.[5] scal engi þeirra reca sitt fé yfir aNars land heiman.[6] scal þar löndom igegn scipta. en eigi scal þar husom scipta igegn lande. en ef þar er sumt land verra en sumt oc scal þat vera þvi viðara at iam góð se bæðe.

179.

Uatn scal falla þar til bolstaða allra. enda scal allr saman fara huers þeirra landz lute[7]. þeir eigo at scipta husom buarnir at iafnaðe með þeim. þeir eigo þuerkyrfa hus ef þeir vilia eN eigi scal þar hus deila at endlongo. Ef þar verðr hus i aNars lanðe. oc scal þa hus þar vera meþan sa vill er a en hann scal or sino lande føra til alt at bøta vm. en ef hann vill or stað føra þa scal hann isitt land føra.

---

1) *Tilföiet.*
2) *A. M. udel.* Ef *og læser senere* bva ix. — til fiorbavgssaca en v. til utlegðar.
3) *I Capitlets første Linie er en Plads aaben til Overskrift.*
4) *Tilföiet, i Henhold til Læsemaaden i den arnam. Skindbog.*
5 og 6) *Punctum er tilföiet.*
7) *Skrevet* lute landz, *men Ordene derefter forandrede ved Henvisningstegn.*

180.

Men eigo at briota iorð til taðna eða til akra þótt þeir eigi fleíre saman en .i. Þeir eigo iafn góðri iörðo at avka sina töðo er siðar avca. Þar er hvar sia eigi[1] logscipti at lanðe oc scolo þeir scipta husom þo oc engiom oc töðo oc acr londom ef ero. en telia kycfe ihaga. Þeir scolo sva telia ihaga at þeir hygi at eigi myni fe at nytra at færa se í. enda er þo scipat til fullz. Þar scal telia þrevetrt[2] navt við kv eða ellre. En tuevetr navt .ii. við kv eða yngri.[3] eigi scal kalfa telia. Hross þrevetrt við .ii. kýr eða ellra. Tuevetrt hross eða (s. 132, b.) yngra við ku. scalat fyl telia. Lömb .xx. við kú. Gamlir savþir x. en geitr .v. Eigi scal[4] svín iland telia ne haga[5]. [a] Ef maðr hevir til þess keypt í landi at hann villde þvi til sins landz lata scipta er næst være þa scal luta þar. Ef hann hevir eigi til þess keypt oc scal hann þan lut hava er næstr er hans lande. [b] Ef þa er snær a iorðo er menn scolo lande scipta eða i telia eþa garðlag rétta. oc er rett at þeir bíði til þess er vi.[6] vicor ero af sumri nema þeim se land sva kunt sem þeir se allt.

181.

[c] Ef maðr vill beiða garð lags anan þa scal hann nefia vpp heimstefno sem þa er han beiðir land sciptis oc

a) = A. M., l. c., S. 256[22].
b) = A. M., l. c., S. 258[19].
c) = A. M., c. 15.

1) *Skrevet over Linien.*
2) *Det sidste Bogstav i dette Ord er skrevet over Linien.*
3) *Punctum er tilföiet.*
4) *Tilföiet.*
5) *Den arnam. Skindbog læser* hafa.
6) *Den arnam. Skindbog læser* v.

sva queðia bva til at deila garð lag *sva með þeim* at *þeir* viNi lagðan aþrimr su*m*ro*m*. ameðal aNa. *Þeir scolo* *sva* hafa hiv *hvar* *þeirra* asino l*an*de at meþal lagę. *eigi* *scolo* *þeir* af selia ne oN*or* lönd vi*ð* hafa f*yrir* þær *sacir*. *Þeir scolo* lög garð gerða. eN lög garðr er .v. feta þiockr vi*ð* iorð niðri eN .iii. ofa*n* taca í öxl m*anne* af þrepa. þei*m* e*r* gildar aln*ar* *oc* faðma hev*ir*. Bvar *scolo* retta m*er*ki þ*eirr*a. iafna þ*ar* nesio*m*. oc þót*t* munr v*er*ði nesia. *oc* eigo b*var* at scipta ef *þat* e*r* miNa v*er*t eN .v. ara. h*v*argi ma scyllda aNa*n* ti*l* garð lags þ*a*r e*r* *eigi* tecr hai torf e*ða* gr*i*ót oc b*er*a v*er*ðr ti*l* m*eð* eyk eða reiða. *Þeir* *scolo* báþ*ir* hefia up ieino*m* stað *oc* g*er*ða ti*l* sins enda h*v*aR. garðiN ne*m*a *þeir* v*er*ðe a aNat sátt*ir*. Sá acost at leGia leng*ra* garðiN ef h*ann* vill er q*u*addi. Ef sa geR eigi leGia garðiN e*r* q*u*addr v*a*r garð lagsens. *Þa* *scal* sa leGia er q*u*adde siN lut. enda v*arðar* h*o*no*m* *eigi* beitin þótt fe h*a*ns sciotiz f*yrir* garðz en- (s. 133, a.) da. Hino*m* v*arðar* utl*egð* er *eigi* vill g*er*þa. enda secz h*ann* abeitiNe enda *scal* do*m*r de*m*a garð lagit a hendr h*onom* enda a h*ann* at bεta av visla betr hino*m* er g*er*þ*ir* ef h*a*ns fe g*er*ir. Ef h*ann* g*er*ir miNa garð eN *mælt* er í lögom e*ða* syniar h*ann* m*eð* öllo oc se h*ann* ti*l* q*u*addr at lögo*m* oc v*arðar* h*o*no*m* iaf*n*t bæðe. Ef þ*a*r v*er*ðr tungarðr í garð lage eN *þat* e*r* tungarðr er töðo völlr g*en*gr vt at garðe þar a sa cost e*r* völl á at g*er*þa eiN ef h*ann* vill. oc taca þa utan garðz garð virkit. Ef h*ann* vill at *þeir* g*er*þi baðir oc ah*ann* cost at bεta eiN ef h*ann* vill oc taca vta*n* garðz garðzbetrnar. eN ef h*ann* vill *eigi* eiN bεta garðiN e*ða* g*er*þa þ*a*r er túngarðr h*a*ns *er*. þa *scal* þaN h*v*aR þ*eir*ra bεta er g*er*ðe oc taca þ*a*r efne garð bóta er *þeir* tóco garðvirke. EN ef þ*a*r v*er*ða höG scógar f*yrir* þa *scal* f*yrir* nes þ*a*r g*er*þa. EN ef þar *ero* rif

hrís oc *scal* gerða igegno*m* þav. en *þat* ero rif hris ef *menn* rífa. e*n* *þat* er hög scogr e*r* m*enn* hög*va*. Ef *þar* v*er*ða engiar m*anna* f*yrir* garðe oc *scal* g*er*þa et gegnsta *þar* enda bøta þei*m* engiar sín*ar* *sva* se*m* hvar vir*ð*a *við* bóc. at *þeir* hafi a*n*nat e*n*gi ia*fn*gott *oc* ia*fn* mic*it* *oc* ia*fn* högt. Ef *þar* e*r* garðr e*r* v*m* þioð bravt þv*er*a. þa *scal* hlið *vera* agarði alnar oc faðms mic*it* oc hava[1] g*r*ind f*yrir* *sva* at m*enn* lúci vp*p* af h*r*osse oc aptr ef vill. Þess a h*ann* cost at føra garðz hlið á ör scot *eða* sce*m*ra *sva* at se af þioð bröt oc se *þat* ia*fn* gott at riða. Ef þar e*r* *ger*t v*m* þioð bravt þv*er*a *sva* at *eigi* er hlið á garðeno*m*. *þat* *varðar* utl*egð* [a] enda e*r* garð*r*in oheilagr oc á at b*r*iota hlið a þei*m* garðe þo*tt* heilact sé ef m*að*r f*er* igegnu*m*. e*n* ef aptr er gert hliðit. oc a hu*er*r at søkia þa söc er vill. (S. 133, b.) ef *eigi* er hlið agarðe. [b] Amiðil a*n*na *scal* lög garð gerða. e*n* vár av*n* e*r* ti*l* þe*s*s er manaðr e*r* af su*m*re. e*n* garð ö*n* siþ*an* .ii. manaðr. þa er hey önn aðra .ii. manaðr.[2] e*n* þá e*r* log garðz ö*n* e*n* efsta manað sumars.

182.[3]

[c] Ef m*að*r hev*ir* lönd fleire vnd*ir* bu sitt. e*n* ei*tt*. oc vill h*ann* f*a*ra þ*a*r isel yf*ir* a*n*n*ar*s m*anz* l*an*d. oc a h*ann* þ*a*r at f*a*ra tysvar me*ð* fe sitt a su*m*ri til sels. oc f*ra*. þ*v*iat eins optar ef misgo*n*gor v*er*ða fiar. *oc* a h*ann*

---

a) = *ovenf. c. 9, S. 26* (A. M., Krist. R., c. 17).
b) = A. M., c. 15, S. 261[14].
c) = A. M., c. 19.

---

1) *Den arnam. Skindbog læser* hiarra.
2) *Ordene* þa er — manaðr *ere tilföiede efter den arnam. Skindbog.*
3) *I Enden af förste Linie er en Plads aaben til Overskrift.*

þa at reka heim smala siɴ. Hann a fornar götor at fara ef þær ero til. eɴ ef hann feʀ vm engi manz þa scal hann itogi hafa et lavsa hros. Ef þar ero keldor agoto hans oc a hann at gera brvar i aɴars manz lande oc viɴa þav a verc þar. eɴ ef hann feʀ yfir engi manz oc hlytr maðr af þvi scaða. þat varðar honom utlegð. enda scal hann bøta hinom scaða sua sem bvar hans virða við bóc.

183.

[a] Þat er mælt. at engi maðr scal leɢia bolstað siɴ ileg. Ef hann getr eigi leigo við þa scal hann fara til hus þeirra manna. er þar bva næstir landi þvi er þar er obygt oc nefna ser vatta oc bioða þeim at leiga landit þa er vii. vicor ero af sumre et siðarsta sva sem bvar meta. Ef þeir leiga landit oc scolo þeir þar etia heyiom þeim er þar fáz a þvi landi enda scolo þeir hallda husom sem aleigo landi. oc scolo þeir at öllo hallda landeno sem leigo lande. Ef þeir leiga eigi þa a hann at veria þeim lyrite landit oc fara með lyrite þeim sem með stefno. Þat er oc rétt at hann vere þeim lyrite at lögbergi. Eigi sekiaz þeir a beít aðr þeir fregna lyritiɴ. [b] Ef maðr rekr fe sitt i aɴars manz land eða lætr reka sva at hann vili aɴars eigin beita oc verþi af þvi v. avra scaðe. eða meire oc varðar honom fiorbavgs garð. en ef miɴi scaðe verðr en sva. þa varðar utlegð. oc bøta avvisla sem bvar meta.

---

a) = A. M., c. 20.
b) = A. M., c. 9.

184.

(S. 134, a.) [a] Ef menn bua tueim megom ár oc vill aNaR þeirra gera brv́ yfir þa scal sa bioða hinom at gera brv́na. Nv vill sa eigi gera. þa scal sa gera oc vellta báðom megin areNar til. Nv verðr hinom mein at götom þeim er til geraz. þa scal sa er brv́na gerði bøta hinom þat sva sem bvar v. virða við bóc þess er scaðaN fecc af. Nu vill sa maðr gera brv́na er hvarungi megin a land við. oc scal hann bioða þeim at gera en þeir scolo taca til a xii. manaðom enom næstom ef þeir vilia gert hafa. eN ella scal hann gera oc velta baðom megin ár til. Sa er brv́ gerir scal mæla fyrir sem hann vill. at hui hafa scal brúna oc segia til ilögrétto hueria hælgi hon hevir oc hvat varða scal ef af er brugðit. Scal oc bøta þeim er lavnd eigo við sem bvar virða ef honom verðr mein af götom þeim er af geraz. hvaRgi á at baNa avðrom þeim er land eigo við ána at hafa scip á. Nv vill aNaR maðr hafa scip á áNe. þa er þat þviat eins rétt ef á er avalt meþan á er þíð oc meta eigi leigo. EN ef mein verðr at götom þeim er af göraz þa scal sva bøta sem aðr var tínt.

185.

[b] Ef maðr viðr alanðe aNars olofat oc sceðr þar iorð olofat eða slær. þat varðar iii. marca utlegð. EN ef hann hevir abrott eða neytir þa a hinn at raða orðe vm. Ef maðr lætr reca fe sitt i aNars manz lanð eða sva at hann vill at þangat gangi. þa varðar fiorbavgs Garð.

---

a) = A. M., c. 16.

b) *Hertil findes intet fuldkomment tilsvarende i den arnam. Skindbog*, *jvfr.* A. M., c. 9, S. 2294.

[a] Nv verða misgongor fiár oc varðar sva fremmi við lög haga beit er land er lyriti varit oc farit sua með sem með stefno. ef hiɴ heyrir eigi sialfr. Lyritar vörn en sama scal hallda xii. manaðr fyrir haga beít. Rett er at veria lyrite haga beit at lögbergi eða ávár þingi ef þeir ero samþinga oc varðar sva fremmi (s. 134, b.) við lög er sa spyʀ er lyriti er varit. Ef maþr stefnir lög-hælgan dag eða veʀ land lyrite. þa varðar iii. marca utlegð. enda verðr onýt stefna eþa lyritar vörn hans.

186. vm sino breɴor

[b] Nv vill maðr breɴa sino ísino landi þa scal hann biðia lofs þa er næstir bva oc lavnd eigo við fyrir utan oc bøta þeim þo ef af geriz. Eɴ ef eldr reɴr ibvs þeirra manna er eigi hafa lofat eða lönd eða breɴa fyrir þeim scógar þa varðar fiorbavgs garð. [c] Huerr maðr a iarðar avoxt isino landi allan. þat a maðr heimillt at éta i aɴars landi ber oc söl. eɴ vtlegð varðar iii. marca ef hann hevir abrott olofat. Nu tecr hann hvaɴir oc varðar þat iii. marca utlegð. en ef iii. alna ero verðar þa á eigande at raða orðe vm. [d] Ef maðr rífr hrís ilanði manz oc varðar iii. marca utlegð. föra má til þyfðar ef vert er .iii. alna ef hann nytir ser eþa til gørtekis.

187.

[e] Ef maðr a engi iaɴars manz landi oc scal varða við engi þvi eɴ v.[ta]. dag þáɴ er vi. vicor ero af sumri at

---

a) Jvfr. nedenf. c. 198 A. M., c. 6.
b) = A. M., c. 22.
c) = A. M., c. 47, S. 347[20].
d) = A. M., c. 35, S. 295[16].
e) = A. M., c. 23.

scal sa hafa viðiɴ er land a undir.[1] eɴ ef þat geriz havcscógr oc scal sa hafa scóg er land á undir. oc fa hinom engi þat er bvom þeim .v. syniz hinom iafn gott at hafa er næstir bva engi þvi er viðriɴ vox í. Ef engi þat spilliz af eɢ vere er maðr á i aɴars manz lande oc alandeigande at fa honom iafn gott engi ef hann vill eɢverit nyta. Ef engit onytiz þa scal sa hafa engit er land á. scal hann fa hinom þat engi er bvom syniz at honom se[2] iafn gott at hafa sem hitt var aðr egverit gerðiz i.

191. vm vatn veitor.

[a] Meɴ eigo vötnom þeim at veita er upp spretta ilandi manz i sino lande huerr. eɴ ef þat ero brvɴar manna þa scal fella i eɴ forna farveg huerr af sino lande. eɴ ef þo geriz at meini þeim er aðr var þat bruɴlöcr[3] oc scal eigi þa veita. [b] Ef menn veita merke vötn a engi sín oc þiccir þeim mein at er hálft a vatnit. þa scolo bvar v. scipta vatneno með þeim. Ef vatn er sva litit at þeim hlyþir eigi at scipta. þa scal sina vico hvaʀ þeirra hafa. Meɴ eigo hrossom sinom at æia iaɴara manna lande vm sumar þar er mötiz slátta oc. sina. eigi scal isláttom æia. [c] Meɴ eigo at gera lög garða vm hey

a) = A. M., c. 32.
b) = A. M., c. 33.
c) = A. M., c. 28.

1) *I Skindbogen:* þaɴ við er engit á oc scal sa hafa viðiɴ þaɴ er engi a oc scal sa hafa viðiɴ er land a undir. *Ordene:* oc scal sa — engit a, *der staae i Strid med det fölgende og hvilke Afskriveren udentvivl blot har glemt at udstrege, have vi udeladt, hvorved Læsemaaden bliver overensstemmende med den arnam. Skindbog.*
2) *I Skindbogen:* sē.
3) *Saaledes ogsaa i den arnam. Skindbog; i den arnam. Udgave feilagt.* brunnlöts.

heyit ef þa *er* ohirt enda á sa upp at lúca hliðom er beit á. Ef h*ann* slær e*igi* s*v*a engit þ*at* er h*ann* á ianars l*an*ðe e*ða* gerþ*ir* h*ann* e*igi* lög garð v*m* þa er engit oheilact v*ið* þes m*anz* fe e*r* beit á al*an*de. þ*v*i er engi þ*at* er a.

189[1].

[a] Maðr á g*er*a log garð v*m* hey sitt i anars l*an*de oc g*ra*fa i sino engi m*ar*ki torf til. Ef garðr sa fellr þa sc*al* g*er*a sa orð er beiting á v*m* staccgarðin þei*m* manne er hey á igarðenom *oc* v*ar*ða v*ið* fe s*in*o v*ið* hey hans en sa sc*al* t*il* f*ar*a þegar e*r* h*ann* fregn. En ef hann fer e*igi* s*v*a t*il* þa e*r* heyit oheilact v*ið* þ*es*s m*anz* fe er beít a v*m* garðin. En ef snæ legr at garðino*m*. *oc* scal h*ann* g*er*a orð hino*m* e*r* garð þan*n* á e*ða* moca siálfr v*m* ella. Nu ger sa e*igi* t*il* f*ar*a er hey á þa e*r* hann fregn snæ v*m* garðen oc e*r* þa heyit oheilact s*em* þa er garðr var fallin.

190[2].

[b] Hver m*að*r a engis voxto isino engi marki. Nu vex þ*ar* enge (s. 135, b.) viðara oc a sá þ*at* engi e*r* l*an*d á undir. Ef viðr vex í engi m*anz* þ*ar* e*r* anar a land undir oc er rétt at sa rísi[3] upp þan við er engit á oc

a) = A. M., c. 26.
b) = A. M., c. 31.

1 *og* [2]) *I Enden af Capitlets første Linie er en Plads aaben til Overskrift.*
[3]) *I den arnam. Skindbog* r i f i.

scal sa hafa viðin er land a undir.[1] en ef þat geriz havcscógr oc scal sa hafa scóg er land á undir. oc fa hinom engi þat er bvom þeim .v. syniz hinom iafn gott at hafa er næstir bva engi þvi er viðrin vox í. Ef engi þat spilliz af eg vere er maðr á i anars manz lande oc alandeigande at fa honom iafn gott engi ef hann vill egverit nyta. Ef engit onytiz þa scal sa hafa engit er land á. scal hann fa hinom þat engi er bvom syniz at honom se[2] iafn gott at hafa sem hitt var aðr egverit gørðiz i.

191. vm vatn veitor.

[a] Men eigo vötnom þeim at veita er upp spretta ilandi manz i sino lande huerr. en ef þat ero brvnar manna þa scal fella i en forna farveg huerr af sino lande. en ef þo geriz at meini þeim er aðr var þat brunlöcr[3] oc scal eigi þa veita. [b] Ef menn veita merke vötn a engi sín oc þiccir þeim mein at er hálft a vatnit. þa scolo bvar v. scipta vatneno með þeim. Ef vatn er sva lítit at þeim hlyþir eigi at scipta. þa scal sina vico hvar þeirra hafa. Men eigo hrossom sinom at æia ianara manna lande vm sumar þar er mötiz slátta oc sina. eigi scal isláttom æia. [c] Men eigo at gera lög garða vm hey

a) = A. M., c. 32.
b) = A. M., c. 33.
c) = A. M., c. 28.

1) *I Skindbogen:* þan við er engit á oc scal sa hafa viðin þan er engi a oc scal sa hafa viðin er land a undir. *Ordene:* oc scal sa — engit a, *der staae i Strid med det fölgende og hvilke Afskriveren udentvivl blot har glemt at udstrege, have vi udeladt, hvorved Læsemaaden bliver overensstemmende med den arnam. Skindbog.*
2) *I Skindbogen:* sē.
3) *Saaledes ogsaa i den arnam. Skindbog; i den arnam. Udgave feilagt.* brunnlöis.

sin i örscotz hælgi við aNars manz merki i sino landi. ef þeir vilia hey sin hælga. eN ef eigi er log garðr vm þav hey er sva ner ero aNars landi at í orscotz hælgi ero við. þa ero heyin oheilög við þess manz fe er sva nær býr. [a] Ef fe þess manz treðz at heyi igarðe þeim er eigi er loggarðr vm. en lög garðr scylde vera. þa á sá þat fe (s. 136, a.) at gialda sem hvar v. virða er garð á oc lögstaccgarð scyllde halda. [b] Ef menn eigo sambeit oc ero hey slegin a þvi lande. þeim monnom er scylt at[1] hafa log garða vm hey sin er þav hey eigo. [c] HveR maðr a groðr af lande sino. en ef þar briota merki vötn suarðfast land af lande manz. oc a sa hólm siN er aðr átte. eN eigi scal hann veria lyrite þat land. enda scal hann nyta ser þat land sva sem hann vill. hann scal fella vatn ef hann vill aptr í eN forna farveg. Eigi scal hiN reca fe sitt iþat land en eigi varþar honom þótt mis göngor verðe fiar. Ef engi[2] er iþvi lande oc scal hann sva við varna sem ihans lanðe se enda scal eigande sva yrkia sem i aNars lande se. Ef engi vex i vatz farvegnom enom forna oc ahálft hvaR þeirra þat er land eigo við.

192. vm mala land

[d] Ef maðr selr land sit manne oc vill hann lecia alög mala eða lögveðr oc eigo þeir at hannsalaz þaN mala sem þeir ero asáttir eða veð. þaN mala scal lysa at lög

a) = A. M., c. 29.
b) = A. M., c. 30, S. 287[15].
c) = A. M., c. 33, S. 291[7].
d) = A. M., c. 12.

1) *Skrevet over Linien.*
2) *Først skrevet* ēg (*Forkortelse for* eigi), *men derefter* i *Ulfölet over Linien.*

i*n*g ti*l* sva mikils fiar at selianda sem h*var* vi*r*ða odyʀa en h*ann* keypti. Nu ef h*ann* kýs vnda*n* s*er* l*an*dit oc se bréc boðe boðit. þa v*arðar* þei*m* slict se*m* aðr v*a*r talit. *oc* s*ca*l sva at allri sócn f*a*ra se*m* aðan talða æc. Sa e*r* mála átte s*ca*l stefna ti*l* rofs cavpeno þ*eirr*a oc s*ca*l up rofna ef bréc b*er*sc *oc* s*ca*l h*ann* brigt hafa a eno næsta alþi*n*gi þ*aða*n *fra* e*r* h*ono*m v*a*r l*an*dit boðit. [a] Nu hev*ir* l*an*deigandiɴ e*igi* bioðanda ti*l* sum*a*r dag en fyrsta oc hev*ir* h*ann* þo e*r* .iii. vic*or* ero af su*m*re e*ða* fyʀ a þ*v*i mele. þa s*ca*l h*ann* hei*m* hafa stefnt h*ono*m vico f*yrir* boðit. e*ða* meira méle. *oc* segia h*ono*m h*v*at við er boðit. [b] En cavpandin*n* s*ca*l taca vi*ð* l*an*de oc s*ca*l giallda v*er*ð aɴat su*m*ar m*eð* leigo*m*. eɴ v.[a] dag þaɴ er .vii. vic*or* ero af su*m*ri ne*m*a þ*ei*r eigi fyʀ gialldaga sama*n*. Nv hef*ir* h*ann* siðaʀ bioðanda ti*l*. en s*v*a oc hev*ir* h*ann* þo ti*l* a varðingi þa s*ca*l h*ann* þo en somo atf*er*le hafa v*m* boð sitt se*m* aðr v*a*r tint. e*igi* s*ca*l h*ann* siðaʀ segia eɴ vico f*yrir* þi*n*g. Ef[1] (s. 137, b.) cavp þ*eirr*a v*er*ðr fast oc s*ca*l sa a l*an*de bva þav missere e*r* l*an*d átte se*m* aleigo l*an*de. oc s*v*a abyrgiaz vi*ð* cavpanda hvegi se*m* h*ann* stafar f*yrir* se*m* h*ann* bve sialfr á. *oc* aseliande*nn* allar l*an*dz nytiar aþei*m* missero*m*. *oc* abyrgiz h*ann* vi*ð* spellom vi*ð* cavpa*n*da se*m* h*var* virða. Eɴ v*er*ðit s*ca*l gialda aɴat sum*a*r a þ*v*i eno sama l*an*de leigo lavst. eɴ .v. dag þaɴ e*r* vii. vic*or* ero af su*m*re. ne*m*a þ*ei*r v*er*ðe a aɴat sátt*ir*.

a) *Jvfr. nedenf.* c. 193, S. 102[21] (A. M., l. c., S. 243[22]).
b) *Jvfr.* A. M., l. c., S. 2486.

1) *Gisning, i Overensstemmelse med den arnam. Skindbog, for* Eo.

vico þaɴ er vii. vicor ero af sumri.[1] et sama sumar er hann misti gialdagans. þa eignaz hann ilandeno halfo meira fe enn hann átte at honom.[2] hvar scolo quaddir iii. nottom fyʀir eða meira meli. Sua scal þar er gripir aðrir ero veð mæltir at maðr scal ii. avra taca fyrir eiɴ nema hann veð mæli ser verra grip en þvi gegni. Oc er þegar griprin for veði er fe gelldz eigi þaɴ dag er til var mæltr. Slíct er log veð þat þót þeir hafe markal verð alandino. [a] Sa er bioða scal malaɴ scal coma sumar dag iɴ fyrsta með viðrbioðanda imiðian dag eða fyʀ. hann scal nefna vatta oc bioða þeim manne er i[3] mala a landeno lögboðe at cavpa sva sem hiɴ byðr við. þa scal við bioðandiɴ segia hverio verðe hann vill cavpa. Nv scal mala maðriɴ kiosa ef hann vill vndir sec oc er þa cavp þeirra. Nv kýs hann undan ser oc er þa af male hans nema (S. 137, a.) þviat eins. at hann cavpi odýʀa þeim mun eɴ þeir buðo honom við at hann gere honom hags mune .v. avra fiár eða meira fiár í cavpeno. [b] Nu kys hann undir sec landit. þa er þeir verða at brekeno saɴir oc varðar þeim fiorbavgs garð oc er þat stefno söc scal queðia heimilis hva ix. til aþingi þeirra er sottir ero oc scal hann sótt hafa aþriðia þingi þaðan fra er söcen gerðiz.[4] ef brek saɴaz oc scolo hvar v. þeir er næstir ero landeigendr at virða landit við bóc. en sa er mala átte scal giallda slica avra sem þeir virðo landit. Ef golldit er landz verðit oc a cavpandiɴ heimi-

a) = A. M., l. c., S. 240[20].
b) = A. M., c. 13.

1 og 2) *Punctum er tilföiet.*
3) *Tilföiet.*
4) *Punctum er tilföiet.*

ing til sva mikils fiar at selianda sem *hvar virða* odyrra en *hann* keypti. Nu ef *hann* kýs vnd*an ser landit* oc se bréc boðe boðit. þa *varðar* þei*m* slict se*m* aðr *var* talit. *oc scal* sva at allri sócn *fa*ra se*m* aðan talða æc. Sa *er* mála átte *scal* stefna *til* rofs cavpeno *þeirra* oc *scal* up rofna ef bréc *bersc oc scal hann* brigt hafa a eno næsta alþ*ingi* þ*aðan fra er honom var landit* boðit. [a] Nu hev*ir land*eigandinn *eigi* bioðanda *til* sum*ar* dag en fyrsta oc hev*ir hann* þo *er* .iii. vic*or* ero af su*m*re e*ða* fyrr a*þvi* mele. þa *scal hann* hei*m* hafa stefnt h*onom* vico f*yrir* boðit. e*ða* meira méle. *oc* segia h*onom* h*v*at við er boðit. [b] En cavpandi*nn scal* taca vi*ð lan*de oc *scal* giallda v*er*ð anat su*m*ar m*eð* leigo*m*. en v.[a] dag þan er .vii. vic*or* ero af su*m*ri ne*m*a þ*eir* eigi fyrr gialldaga sama*n*. Nv hef*ir hann* siðarr bioðanda *til*. en s*v*a oc hev*ir hann* þo *til* a varðingi þa *scal hann* þo en somo atf*er*le hafa v*m* boð sitt se*m* aðr *var* tint. *eigi scal hann* siðarr segia en vico f*yrir* þ*ing*. Ef[1] (s. 137, b.) cavp *þeirra* v*er*ðr fast oc *scal* sa a *land*e bva þav missere *er land* átte se*m* aleigo *land*e. oc s*v*a abyrgiaz vi*ð* cavpanda hvegi se*m hann* stafar f*yrir* se*m* h*ann* bve sialfr á. *oc* aseliande*nn* allar *land*z nytiar aþei*m* missero*m*. *oc* abyrgiz h*ann* vi*ð* spellom vi*ð* cavpa*n*da se*m* h*v*ar virða. En v*er*ðit *scal* gialda anat sum*ar* a *þv*i eno sama *lan*de leigo lavst. en .v. dag þan *er* vii. vic*or* ero af su*m*re. ne*m*a þ*eir* v*er*ðe a anat sátt*ir*.

---

a) *Jvfr. nedenf. c.* 193, S. 102[21] (A. M., l. c., S. 243[22]).
b) *Jvfr.* A. M., l. c., S. 248[6].

---

[1]) *Gisning, i Overensstemmelse med den arnam. Skindbog, for* En.

193.

[a] Ef sa maðr ferr af lande abrott eða or fiorðungi þeim er hann a malaN í. þa scal hann fara til fundar við þaN maN er þat land á. oc segia honom með vatta hveriom hann scal bioða landit oc scal sa maðr samfiorðungs vera við mála landit. er hiN scal bioða landit er á. Ef maðr deýr er land þat átte er male var á. oc þarf eigi þat land at bioða er erfingiar ens dauða leysaz at. eða sua kona ef hann hefðe átta. [b] Huerveti þess er eigi ero landz málar lýstir eða veð sva sem nu er tálit. þa ero ranglystir enda er þa sem olýstir sé. oc er af landeno þa veð eða mále hverge sem á var. Ef maðr vill mála land selia. hann scal fara til fundar við þaN maN. er mála á a lande þvi eN fyRa lut ein manaðar oc segia honom at landit er falt. Rett er oc at hann comi siðarr þott hann comi[1] vico fyrir sumar et siðarsta oc nefna ser vatta. Jþat vætti. scal hann queða at stefne þer heim oc bið ec þic heima vera sumar dag inn fyrsta.[2] mvn ec þa coma oc bióða þer landz mala oc hafa til bioðanda þaN er cavpa vill oc scal hann queþa a hvat hiN byðr við er cavpa vill. [c] Ef hann hefir eigi til bioðanda. oc scal þo mæla enom somom málom við þaN er málaN á nema þat at hann scal segia[3] hinom at hann hefir eigi til bioðanda. oc búsz þv sva við at ec mvn her coma til heimilis þins sumar dag eN fyrsta oc

a) = A. M., c. 12, S. 238[6].
b) = A. M., l. c., S. 239[18].
c) = A. M., c. 13, S. 243[22].

1) *Ordene* Rett er — comi *ere tilföiede, som udentvivl udeladte ved Uagtsomhed, efter den arnam. Skindbog.*
2) *Punctum er tilföiet.*
3) *Først skrevet* bioða, *men derefter rettet saaledes.*

æc fæ[1] (S. 138, a.) cavpanda at *landeno*. **E**f *hann* fær *til* bioðanda .vii. *nottom* *fyrir* *sumar* *til* *landsens*[2]. þa *scal* *hann* *fara* oc segia *þeim* *er* malan á. *oc* *queþa* á *hvat* *við* *er* boðit. þa *scal* hin ráða *vm* vikona. **E**f *hann* fær fyr *til* bioðanda en iii. *nottom* *fyrir* *sumar* oc *scal* *hann* *fara* þo *til* fundar *við* þan er malan á *oc* segia *honom* *með* *vatta* *hvat* *við* *er* boðit *við* *landino*. oc *er* hin scylldr at kiósa sumars dag *enn* fyrsta. ef[3] *landeigandin* *hevir* sagt *honom* .iii. *nóttom* *fyrir* *sumar*. **E**f *hann* fær siðar *til* bioðanda *oc* *er* *honom* rétt at bióða *hinom* *landit* þa *er* *hann* finr *hann* sialfan at mále. en hin *scal* kiosa iii. *nottvm* siðar. **R**ett *er* *honom* at stefna *hinom* *heim* vii. *nóttom* *fyrir* boðit. ef *hann* fær *til* bioðandan siðar en *sumars* dag en *fyrsta* *til* *landzens* *oc* *scal* hin kiósa iii. *nóttom* siðar *hvart* *hann* vill hafa *landit* *eða* *eigi*. [a] **E**f sa kýs *undir* sec *landit* *er* malann átte á *oc* kýs *hann* *sumars* *dagenn* fyrsta. þa *scal* *hann* gialda *verðit* en v.[ta] dag þan er .vii. *vicor* *ero* af *sumri* á *lande* *þvi* *er* *þar* *var* mála *land*. *nema* *þeir* eigi fyr *saman* gialdaga þa *scal* *þar* gialda. **E**f *hann* kýs siðarr *landit* *undir* sic en *sumars* *dagenn* *fyrsta*. þa scal *verðit* gialda *anat* *sumar* *eptir* *enn* v.[a] dag þan *er* .vii. *vicor* *ero* af *sumri*. *oc* gialda aþeim bólstað *er* malin *var* á *nema* *þeir* eigi fyr *saman* gialldaga. þa *scal* *þar* giallda feet. [b] Sa *er* scyldr at *vera* *heima* *sumars* dag *enn* *fyrsta* ef *honom* *er* *sva* *heimstefnt*. *til* boð mála kers *sem* nv *er* talet. ef *hann* *er* þa *eigi*

---

a) = A. M., l c., S. 247[14].
b) = A. M., c. 12, S. 240[10].

---

1) *Tilföiet.*
2) *Rettelse for* landens.
3) *Rettelse for* en.

heima navðsynia lavst. enda hafe *hann* *eigi* þaɴ maɴ *til* kers *fyrir* sic *er* handsol se eigande við. þa *er* *land*it mala lavst. [a] Rétt er at *maðr* sele avðro*m* m*anne* ihönd at bioða *land*z (S. 138, b.) mala. Ef sa tortryɢv*ir* boðet *er* malaɴ á. þa *scal* sá láta b*er*a v*ætt*e *þat* *er* boðmaliɴ v*ar* ihond selldr at bioða malaɴ *land*zens. [b] Sa *scal* lög avra bioða vi*ð* mala *land*e ef v*er*ð[1] byðr við. ella *er* *sva* se*m* obeðet se. mala *land*it. þei*m* er malaɴ átte. Þaɴ mala *scal* hv*er*r m*að*r lýsa a *land*e aɴ*ar*s se*m* h*ann* á. en sa *scal* þaɴ bioða sem hiɴ lyste oc h*ann* átte. þar *er* aq*ue*þn*ir* avrar ero mælt*ir* a *land*e oc e*r* *eigi* scyllt at hafa *til* bioðanda. en *sva* *scal* bioða *þat* *land* se*m* mala *land* *oc* *sva* at boðe f*ar*a oc at öllo aɴ*ar*s se*m* *hann* bioði log mala land.

194. v*m* beite teigo.

Ef sa m*að*r a beite teígo i aɴ*ar*s *land*i *er* *hann* á mala *land* e*ða* *sva* ef i mála *land*eno e*r*o beíto teig*ir*. þa teigo *scal* m*að*r selia ef *hann* vill ef *þeir* ero v. avra v*er*þ*ir* e*ða* minna[2] fiar. [c] *hann* *scal* q*ue*þia v. *bva* *til* vi*r*þi*n*gar. *oc* giallda a eno*m* næsto*m* gialdögo*m* v*er*ðit. Eɴ *þat* heit*ir* ov*ær*a teigr. Ef sa vill cavpa þaɴ teig *er* *land* á und*ir* *oc* *er* sa scylldr e*r* a. Sva *oc* ef sa vill selia e*r* a þaɴ teíg. *oc* *er* sa scyldr at cavpa *er* *land* á

a) = A. M., c. 13, S. 245[11].
b) = A M., l. c., S. 245[8].
c) *Jvfr.* A. M., c. 8.

1) *Skrevet* verðr, *men Slutningsbogstavet underprikket.*
2) *Gisning, overensstemmende med den arnam. Skindbog,* l. c., *og* c. 8, *for* meira.

undir. [a] Maðr a at taca fe fyrir mála land ef hann vill oc eigi lengr eɴ .iij. vetr samfast. Ef þeim er grvnr at þvi er á mála a landeno at sellt se landit. þar a hann costi .ii.[a] Þat er rétt at hann stefne hinom vm land sölo er sellde[1] oc calle honom varða utlegð oc vi. aura handsalslit. þess a hann cost at stefna til rofs cavpeno. Hann scal nefna vatta. Jþat vætte. scal hann queða at ec stefne þer oc nefna hann vm þat at þu hæfir[2] ceypt mála land mitt oc queþa a landit. oc stefne ec til rofs kavpe þvi. oc tel ec mer landit oc queða a þat. Eigi er scyllt at sekia vm landcavpit nema hann vile.[3] þar er maðr cavpir mala land aɴars viss vitande scal (S. 139, a.) hiɴ stefna til rofs cavpeno oc láta varða iii. marca sect. Nv cavpir maðr mala land oc eigi viss vitande. þa verðr hiɴ utlagr iii. morcom er honom selde við hvarn þeirra þaɴ er keypti. oc við þaɴ er malaɴ átte oc handsalslit við hvarntveɢia.

195. vm mala land.

[b] Ef barn omagar eigo mála a lande. þar scal fiárvarðveizlo manne þeirra[4] bioða þat land iɴan fiorðungs oc fara sva at boðe sem aðr er talit. Ef hann kýs undir sec land oc scal hann hafa landit þa er hiɴ unge maðr vill eigi. Ef sa kýs eigi undir sic landit er varðveizlo maðr er fiár barnaɴa þa á hiɴ at selia landit oc leɢia a slican

a) = A. M., c. 13, S. 246[10].
b) = A. M., c. 12, S. 238[19].

1) *Ordene* vm land sölo er sellde *ere skrevne to Gange, men overstregede paa det sidste Sted.*
2) *Først skrevet* vætir, *men derefter rettet saaledes.*
3) *Punctum er tilföiet.*
4) *Skrevet i Margen foran Linien.*

mála sem aðr var. Fiarvarðveizlo maðr barnaɴa scal lýsa landz mala eða veð ef þav eigo.[1] er þviat eins scylt at bióða hinom landit er á malaɴ ef lystr er. En eigi scal hiɴ sva selia landit at eigi se mále ens unga manz á. Eɴ hiɴ ungi maðr scal lysa mala siɴ eða veð er hann er xvi. vetra gamall.

196. vm mala land.

Ef sa er af lande fariɴ abrot er mála á a lande. oc scal sa kiosa at þeim coste undir sec er maleɴ er boðeɴ at hann scal sina avra reiða fyrir ef sa vill eigi hafa landit er hann kömr ut er malaɴ átte. enda scal sa hafa landit ef hann vill er malaɴ átte. en þa scal hann gegna þvi við þaɴ er landz leigor voro miɴe en verðs þaðan fra er hann keypti. Ef hiɴ kys hvarki vm eða eigi at hafa þa scal selia landit með þeim mala er aðr var á.

197. vm akr[2] land

[a] Ef menn eigo akr land saman oc scal sa þeirra er scipta vill láta fara til heimilis aɴars oc queþia hann acr landa sciptis oc sva taðs vii. nóttom fyrir scipti oc fara sva[3] at öllo vm acr landa deilld sem þa er menn scipta (S. 139, b.) husom eða engiom.

198. vm hey reka.

[b] Þar er sær eða votn eða veðr recr hey manna saman fleire eɴ eins þar scal sa er hey á iaɴars hey

a) = A. M., c. 14, S. 260[9].
b) = A. M., c. 18.

1) *Punctum er tilföiet.*
2) *I Skindb.* arkr.
3) *Skrevet to Gange, uden at være overstreget paa det sidste Sted.*

.N°. at *fara* ti*l* scóg*a*r sciptis at scipta m*eð* okr N°. at coma þ*ar* f*yrir* miðian dag oc scipta scogi m*eð* ocr.[1] qu*e*þ ec þic lög qu*o*ð. **H**var scolo scipta scógi *sv*a at þ*ei*r *sco*lo rioðr deila þei*m* (S. 140, b.) er meiʀ hev*ir* neytt scóg*a*r. Ef e*igi* e*r* rioðrom høgvin scóg*r*in oc e*r* valeðr oc *sco*lo þ*eir* þo sva scipta þa at hin hafe þei*m* mv*n* viðara e*r* miðr neytte at þei*m* þycki ia*f*n lutr þ*eirr*a. Ef b*vom* syniz at hin hafe meiʀ neyt*t* en sins lutar scogar. *oc* ve*r*ðr h*ann* secr v*m* iii. m*orcom* enda *sca*l h*ann* gialda tuenο*m* giölldo*m*. se*m* b*var* þ*eir* virða .v. e*r* næst*ir* bva scóge. [a] **M**en eigo[2] e*igi* at högva iscóge þei*m* er ii. eigo sama*n* e*ða* fleire ne*m*a þ*eir* lofe all*ir*. Ef m*enn* høgva þan scóg at eins m*anz* lofe *oc* ve*r*þr sa sóttr v*m* e*r* høgvit hev*ir*. h*ann* a at beiða s*er* biarg q*u*iðar at b*er*a v*m* þ*at* h*v*art h*ann* hygðe at hin ein ætte[3] scógin e*r* h*onom* lofaðe e*ða* e*igi*. **N**u beʀ þat q*u*iðr at h*ann* hygðe at hin ætte ein þa viðr h*onom* þorf ti*l* varn*a*r. en sa ve*r*ðr secr iii. m*orcom* er lofaðe scóg*a*r hogit. vi*ð* þa e*r* eigo m*eð* h*onom* iscógeno*m*. oc *sca*l h*ann* gialda tuenο*m* gioldo*m* hv*e*rio*m* þ*eirr*a slict se*m* ti*l* ke*m*r. [b] **E**f m*a*ðr feʀ v*m* scog an*ar*s m*anz* m*eð* sleþa e*ða* klybbera. e*ða* við[4] bönd e*ða* vagn e*ða* vagar oc bilar reiðe h*ans*. h*ann* a at högva ti*l* þe*s*s sem h*ann* þarf at bøta. *oc* lata ept*ir* licia hræ. H*ann* *sca*l segia ti*l* a eno*m* næsta bø þ*ar* e*r*

a) = A. M., c. 34, S. 292[14].
b) = A. M., c. 35, S. 295[3].

1) *Punctum er tilföiet.*
2) *Först skrevet* ēgo, *men* i *derefter tilföiet over Linien.*
3) *Istedetfor de förste Bogstaver i dette Ord synes Afskriveren först at have skrevet* ef, *men derefter forandret dette.*
4) *Först abbrevieret ved et* v, *ligesom Præpositionen* við, *men* ð *derefter tilföiet ved Siden af* i.

Sa *scal* aq*ue*þa hv*er*io*m* h*ann* veʀ l*an*d lyrite oc *scal* rum hælga*n* dag þ*at* m*æ*la se*m* stefna. **E**f m*aðr* stefn*ir* lög helga*n* dag e*ða* veʀ h*ann* l*an*d sit*t* lyrite þa *er* sa utl*agr*. oc *er* onyt ste*f*na h*ans* e*ða* lyretr h*v*art se*m* var.

199. v*m* scoga scipti.

[a] **E**f m*enn* eigo scoga sama*n* ii. e*ða* fleire. *oc* þycc*ir* þei*m* m*ann*e *er* þar a scóg vi*ð* aɴa*n* of micil navtn a scóge. Nv vill sa orka deilldar a scogeɴ *er* miðr ney*tir*. þa *scal* h*ann* f*ar*a ti*l* fundar oc ti*l* heimil*is* þe*s*s m*an*z *er* h*ann* vill scoge scipta við e*ða* hitte hiɴ at male siálfa*n* .xiiii. nótto*m* fyʀ oc ne*f*na v*att*a. at þ*v*i v*ætt*e. at h*ann* stefn*ir* h*o*n*om* hei*m* oc ne*f*na h*ann* a vico freste ti*l* scóg*ar* sciptis oc hafa. hei*m* stefnt þa *er* iiii. vic*or* ero af su*m*re. e*ða* fyʀ *oc* q*ueðia* h*ann* scogar sciptis vii. notto*m* f*yrr*. H*ann* s*cal* n*e*f*n*a v*att*a. nefni ec iþ*at* v*ætt*e: at ec q*ue*þ þic ɴ.[•] deilldar v*m* scög þaɴ *er* vit eigo*m* sama*n* oc q*ue*þa ascógiɴ at co*m*a þ*ar* vii. nátta fresti f*yrir* miðian dag.[1] q*ue*þ ec þic lögsciptis. H*ann* *scal* handsala h*o*n*om* ti*l* q*u*amona ef h*ann* vill láta uppi scog*ar* scipti. Ef h*ann* lætr e*igi* uppi scóg*ar* scipti. v*arðar* h*o*n*om* utle*gð*. Eɴ ef sa q*ue*ðr e*igi* sva scóg*ar* sciptis se*m* nv *er* tínt. þa *scal* biða til havstz oc *scal* e*igi* fyʀ þa scipta scógin*om* en ept*ir* hælge þa *er* iiii. vic*or* lifa su*m*ars aðr. Sa *er* scipta vill láta *scal* q*ueðia* b*v*a ti*l* v. l*an*deige*n*dr þa *er* scogi bva næst*ir* iii. nótto*m* fyʀ oc ne*f*na v*att*a. Nefni ec iþ*at* vætti[2] at ec q*ue*þ þic

a) = A. M., c. 35.

1) *Punctum er tilföiet.*
2) *Tilföiet.*

nyta lim *þat* þa *scal* *hánn* *bera* *þat* saman i cösto oc *sva* faẃsca *eða* stofna oc hafa brót fört a xii. manaðo*m* eno*m* næsto*m*. **E**f *maðr* vill ser nyta stofna. þa *scal* *hann* *um* hafa rött *fyrir* vetr nætr enar næsto. **E**f *eigi* *er* rött *vm* stofna *fyrir* vetr nætr enar næsto. *eða* *er* *eigi* saman borit lim *eða* ˋfaẃscar. oc a sa þaɴ við þa *er* *land* á und*ir*. þot*t* icösto se boriɴ viðriɴ oc *varðar* þei*m* utl*egð* er cösto á ef *eigi* *er* abröt fört a xii. manoðò*m* eno*m* næst-o*m* oc a sa við siɴ *er* saman bar h*v*art se*m* *er* hrár viðr *eða* aɴaʀ. **S**a *maðr* á at beita iscoghe aɴ*ar*s *er* *land*[1] a und*ir* scogi þei*m* meþ*an* fe h*ans* bítr meiʀ *gras* eɴ við. Ef sa *maðr* sitr *sva* *nær* scóghe þei*m* er *hann* á þa a *hann* beita fe sino scógh- (s. 141, b.) en ef meiʀ bítr scógh en sino. **Þ**ar *er* *maðr* beit*ir* scogh aɴ*ar*s meiʀ eɴ sino þat *varðar* utl*egð* þei*m* er *þat* ger*ir* oc bota avvisla se*m* h*var* v. virða. Ef *hann* recr fe sit*t* *eða* lætr reca iscóg aɴ*ar*s *oc* *ver*þr af þ*v*i .v. avra scaðe *eða* meire þat *varðar* *fiorbavgs* *garð* *oc* a sa söc *er* scogh á. Ef *maðr* beit*ir* þa iscoge þei*m* er *hann* a i aɴ*ar*s *land*e *er* fe bítr sino meiʀ en scógh *þat* *varðar* h*onom* utl*egð* oc a sa þa[2] söc er *land* a und*ir*. **E**f sa *maðr* recr fe sit iscogh m*anz* *eða* lætr reca *er* h*v*arke ascoghen*n* *eða* *land* und*ir*. þa *ver*ðr *hann* utl*agr* við h*v*arn þ*eirr*a. eɴ ef .v. avra scaðe *ver*ðr ascoge *eða* meire sa *er* fe h*ans* ger*ir*. þa *varðar* h*onom* *fiorbavgs* *garð* við þaɴ *er* scog á. **H**u*er*r *maðr* a vöxt viðar i scog*ar* marke s*in*o meþ*an* *hann* a fornan við þ*ar*. **E**f þei*m* m*ann*e *er* grunr at þ*v*i *er* *land* á und*ir*. viðe aɴ*ar*s at hiɴ neyte miðr viðarens en þa m*un*de *hann* ef *hann* ætte siálfr *land*it. þa á *land*-

---

[1]) *Først skrevet* lande, *men det sidste Bogstav dernæst udmaculeret.*
[2]) *Skrevet* þa sa, *men Ordenen derefter forandret ved Henviisningstegn.*

aleið h*ans* sé h*v*at h*ann* hev*ir* höGvit. h*ann* sc*a*l handsala þei*m* m*anne* er scogiɴ á v*er*þ slict se*m* b*var* virða oc hafa goldit a xiiii. nótto*m* eno*m* næsto*m*. ella v*er*ðr eigi heimillt viðar höGet. **E**f m*að*r heGr tré e*ða* ii. iscóge aɴ*ars oc* fer*ir eigi* ab*rott* þa v*arðar* utl*egð*. *oc* vi. avra av*er*ke oc. sc*o*lo scog*a*r b*var* be*r*a q*u*iðo v*m* þ*at*. Ef m*að*r fer*ir* abro*tt* þ*a*r á sa e*r* scóg á cost at fera ti*l* gertökis oc ti*l* iii. m*arca* sectar *oc* ti*l* gialda tueðra oc hafa ti*l* h*eimilis* b*va* v. þ*ess* e*r* so*ttr* e*r*. **E**f m*að*r heGr tré iscoge aɴ*ars* eit*t* e*ða* ii. *oc* hylr stofn oc fe*r*ir abrot tré ór scógi. þ*a*r a sa tvá coste er scóg á. þaɴ aɴaɴ er aðr v*a*r talit en (s. 141, a.) eɴ aɴa*n* þaɴ at fera til þyfðar þei*m* e*r* stofn hulðe. *oc* hafa xii. q*u*ið ti*l* goða þ*e*ss. e*r* sa e*r* iþ*in*gi m*eð* e*r* sottr e*r*. **E**f h*ann* heGr .iii. tré iscoge aɴ*ars* e*ða* fleire oc för*ir* ab*rott* or scoghe. þ*a*r a sa ena savmo coste e*r* scóg á se*m* þa e*r* stofn v*ær*e hulðr. **E**f m*að*r heGr scyle höG aviðe e*ða* scefr s*v*a at spell se at. þ*at* v*arðar* utl*egð*. *oc* av*er*c vi. avra. En ef h*ann* viðr v. avra scaða at þ*v*i e*ða* meira e*ða* heGr h*ann* m*er*ke biorc. þa v*arðar* h*onom* f*iorbavgs* G*arð* v*ið* hu*er*n þ*eirr*a e*r* þ*a*r a mark í biorc þa. **E**f m*að*r fer*ir* scóg*a*r marc e*ða* engia e*ða* afretta. e*ða* l*an*dz m*er*ke. þ*at* v*arðar* h*onom* f*iorbavgs* G*arð* v*ið* hu*er*n þ*eirr*a er þ*a*r a morc ti*l* oc sc*a*l q*ueðia* ix. h*eimilis* b*va* a þ*ingi* þ*ess* er s*ottr* er. **E**f m*að*r ascógh i aɴ*ars* l*an*de oc a h*ann* at neyta scógar þ*ess* s*v*a se*m* ih*ans* l*an*de v*ær*i sialfs at heGra. H*ann* sc*a*l e*igi* hross hafa v*m* nætr þ*a*r. h*ann* sc*al* g*er*a col þ*a*r oc hafa ab*ro*t*t* ferð f*yrir* vetr nætr enar næsto. *oc* hylia þ*a*r g*ra*far s*v*a at e*igi* liGi fe í. Ef h*ann* hylr e*igi* g*ra*farnar þa v*er*þ*r* h*ann* utl*agr* iii. m*orcom*. h*ann* sc*a*l giallda fe þ*at* e*r* þ*a*r fær scaða af grofo*m* þei*m* sc*a*l se*m* b*var* v. vir*ð*a þ*ess* er sottr er. Ef m*að*r vill s*er*

nyta lim *þat* þa *scal hann* bera *þat* saman i cösto oc *sva* favsca *eða* stofna oc hafa brót fört a xii. manaðo*m* eno*m* næsto*m*. **E**f *maðr* vill ser nyta stofna. þa *scal hann* u*m* hafa rött *fyrir* vetr nætr enar næsto. **E**f *eigi er* rött *vm* stofna *fyrir* vetr nætr enar næsto. *eða er eigi* sama*n* borit lim *eða* favscar. oc a sa þaɴ við þa *er land* á und*ir*. þot*t* icösto se boriɴ viðriɴ oc *varðar* þei*m* utl*egð er* cösto á ef *eigi er* abröt fört a xii. manoðo*m* eno*m* næsto*m* oc a sa við siɴ *er* sama*n* bar h*v*art se*m er* hrár viðr *eða* aɴaʀ. **S**a *maðr* á at beita iscoghe aɴ*ar*s *er* la*n*ð[1] a und*ir* scogi þei*m* meþ*an* fe h*an*s bítr meiʀ *gra*s eɴ við. Ef sa *maðr* sitr *sva nær* scóghe þei*m er hann* á þa a h*ann* beita fe sino scógh- (s. 151, b.) en ef meiʀ bitr scógh en sino. **Þ**ar *er maðr* beit*ir* scogh aɴ*ar*s meiʀ eɴ sino þat *varðar* utl*egð* þei*m er þat* ger*ir* oc beta avvisla se*m* h*var* v. virða. Ef h*ann* recr fe sit*t eða* lætr reca iscóg aɴ*ar*s *oc* v*er*þr af þ*v*i .v. avra scaðe *eða* meire *þat varðar fiorbavgs garð oc* a sa söc *er* scogh á. Ef *maðr* beit*ir* þa iscoge þei*m er hann* a i aɴ*ar*s *lan*de *er* fe bítr sino meiʀ en scógh þ*at varðar* h*onom* utl*egð* oc a sa þa[2] söc *er land* a und*ir*. **E**f sa *maðr* recr fe sit iscogh m*anz eða* lætr reca *er* h*v*arke a scoghen*n eða* la*n*d und*ir*. þa v*er*ðr h*ann* utl*agr* v*ið* h*v*arn þ*eirr*a. eɴ ef .v. avra scaðe v*er*ðr ascoge *eða* meire sa *er* fe h*an*s ger*ir*. þa *varðar* h*onom fiorbavgs garð* við þaɴ *er* scog á. **H**u*er*r *maðr* a vöxt viðar i scog*ar* marke s*in*o meþ*an* h*ann* a forna*n* við þ*ar*. **E**f þei*m* m*an*n*e er* grunr at þ*v*i *er land* á und*ir*. viðe aɴ*ar*s at hiɴ neyte miðr viðarens en þa m*un*de h*ann* ef h*ann* ætte siálfr *land*it. þa á *land*-

---

[1]) *Først skrevet* lande, *men det sidste Bogstav dernæst udmaculeret.*
[2]) *Skrevet* þa sa, *men Ordenen derefter forandret ved Henvisningstegn.*

eigandinn at stefna honom til scila oc telia hann af vextinom af þvi at hann neytir miðr scogarens en þa mundi hann ef hann sei eigi til vaxtarens oc stefna at heimile þess er sottr er. oc quedia scogar bva vm þa söc. Ef þat berr quiðr at hinn neytti miðr scógar en þa munde hann ef hann sei eigi til[1] vaxtar. þa er hann af vextinom. oc asa vext er land á en sa a en forna við sinn er aðr átte. Ef menn hoGva scóg þann allan upp er ii. menn eigo saman eða fleire. oc scolo þeir scipta merki biorkom með ser oc hoGva þær efst.

200. vm misgongor fiar.

[a] Ef misgongor verða fiar oc beitir maðr acr annars eða enge oc varðar þat utlegð þeim er beitir oc beta avvisla. [b] Ef sa ræðr at reca sva aptr fe anars sialfs. at hann recr i akr eða engi eða sva at hann villde at i. akr eða engi gengi. þa varðar þat utlegð vm þat oc beta avvisla. Ef v. avra sca- (S. 142, a.) ðe verðr af fiar rétte þeim eða meire þa varðar fiorbavgs garð oc a sa þa söc er acr eða enge átte eða andvirke ef þar var til rekit. Ef anaR maðr rekr feet i akr eða engi eða i andvirke manz vis vitande at raðe sino oc þess er feet á oc verþa þeir baþir utlagir oc varðar þeim báðom iafn micit hvart sem scaðe verðr meire eða minne. Ef maðr recr bu fe manz anars eða lætr reca sva at mals misir. eða hann villde máls lata missa. þat varðar fiorbavgs Garð en þa misir bu fe máls er þat kemr vm aptan heim er vm morgen scylde. eða þat vm morgin

a) = A. M., c. 9, S. 229[11].
b) = A. M., c. 16.

1) Tilføiet.

er *vm* aptan scyllde. Ef *maðr* setr iɴ bu fe aɴ*ars eða* recr *sva* hart *eða* sær*ir sva* at nyt bregðr *við* oc *varðar* *þat fiorbavgs* ɢ*arð oc* asa sac*ir* þær *er* bu fiar nyt a. Ef sa *maðr ver*ðr sót*t*r *vm þat* at h*ann* hafe rekit bv fe aɴ*ars sva* at máls misse. h*ann* a at q*ue*ðia *ser* biarg q*ui*ðar *vm þat* h*v*art hiɴ m*un*de fiɴa bu fe sitt ef h*ann* villde *sva* at e*igi* misti máls. Ef *þat* beɴ quiþ*r* at hiɴ m*un*di fiɴa *eða* fiɴa láta ef h*ann* villde bu fe sitt *sva* at e*igi* miste máls. þa *ver*sc h*ann* søkiɴe.

201. ef m*enn* eigo afrétt sam*an*

[a] Þar *er* m*enn* eigo afretto sam*an* .ii. eþ*a* fleire þ*eir* sc*o*lo reca fe sitt i afrétt er .viii. vic*or* ero af su*m*ri oc reka i afrétt miðian. *oc* hafa or rekit afrétteɴe *er* iiii. vic*or* lifa[1] su*m*ars. Ef aðr*ir* m*enn* reca fe sitt í afrétt en eigi. oc hafe eigi lof ti*l* allra þ*eirr*a er afrétt eigo. þ*at varðar* utl*egð* við alla þa e*r* olofat hafa. E*igi* sc*o*lo m*enn* slá i afrett en þ*at varðar* utl*egð*. enda e*r* oheilact heyit. eɴ ef h*ann* fer*ir* abro*tt* þa eigo þ*eir* orðe *vm* at raða e*r* afrétt eigo. [b] E*igi* eigo m*enn* lofa i afrett ne*ma* í tala sé. þa a hue*r*r at fylla i tölo sina. Ef fe m*anna* v*er*ðr epter í (S. 142, b.) afrétt oc *er* þ*at* vite lavst. þei*m* *er* eigo. Eigi eigo m*enn* g*er*a sel í afrétt. þ*eir* m*enn* eigo briota sel e*r* þ*ar* eigo afrétt. En sa *er* utl*agr* *er* sel gørðe *eða* g*er*a let *við* alla þa e*r* afrétt eigo. oc siɴi utl*egð við* hue*r*n þ*eirr*a. Engi m*aðr* sc*al* beita afrétt þær vic*or* ii. e*r* a miðle ero þe*s*s e*r* vi. vic*or* ero af su*m*re. oc viii.

---

a) = A. M., c. 36.
b) = A. M., l. c., S. 301[23].

---

1) *Tilföiet.*

vic*or* er*o* af su*m*re. þe*ir* me*nn* er næst*ir* bva afrétt eigo at beita afrett a valt bv́ fe sino ne*m*a *fra* þ*v*i er vi. vic*or* ero af su*m*re *oc* ti*l* aɴ*n*r*s* dags vico þ*e*s*s* e*r* iiii. vic*or* lifa su*m*ars þuatdagiɴ aðr. **E**f me*nn* beita afrétt þær vic*or* .ii. e*r* h*ann* a sycn at ligia *oc* *varðar* þ*at* utl*egð* við hve*r*n þ*eirr*a e*r* afrétt þaɴ á. Þ*at* *varðar* utl*egð* ef m*enn* beita af rétt or selio*m* við hvern[1] þ*eirr*a *manna* er þaɴ afrétt á. [a] Ef þ*a*r e*r* *eigi* talit fé í afrétt *eða* *sva* þott ise talit oc se afréttr v*er*snaðr sva mioc at fe m*un*di þa v*er*ða feitara ef færa v*æ*ri í afrétt. Nu vill m*að*r lata telia[2] i afrétt. h*ann* sc*a*l f*a*ra iþ*in*gbrecco avarþi*n*gi þ*v*i e*r* h*ann* e*r* sialfr þi*n*g m*að*r í. *oc* ne*fn*a se*r* v*att*a. Jþ*at* v*ætt*e at ec q*ue*þ þa m*enn* alla at f*a*ra ti*l* afrétt*a*r þ*e*s*s* er v*er* eigo*m* saman. *oc* q*ue*þa á afrettiɴ *oc* nefna nockora me*nn* *oc* co*m*a þ*a*r f*yrir* miðia*n* dag *oc* q*ue*þa á h*v*ar co*m*a sc*a*l at fiɴaz xiiii. nátta fresti *oc* q*ue*þ ec þa m*enn* alla i tölo e*r* eigo afrét*t* þaɴ *oc* mv*n* ec þa hafa q*u*adda bv*a* ti*l* at telia fe í afrétt þaɴ. v. b*va* sc*a*l h*ann* q*ueðia* at telia i afrétt þa er næst*ir* bva afrétt. *oc* þei*m* stað er þ*eir* sc*o*lo fiɴaz l*an*deigendr .vii. nótto*m* fyʀ *eða* meira méle þa b*va* e*r* ecki eigo í afrétt *oc* rétt*ir* sé at heyro*m* við h*ann* oc sc*a*l h*ann* *eigi* q*ue*þia feðr *eða* brøðr ne sono þ*eirr*a m*anna* er m*eð* h*ono*m eigo afrét*t* þaɴ. Sa e*r* q*u*eðia vill b*va* itölo. h*ann* sc*a*l nefna s*er* vátta.[3] nefne ec iþ*at* v*ætt*e. at ec q*ue*þ þic .ɴ°. at f*a*ra til (s. 143, a.) at telia fe iafrétt várn .vii. n*att*a fresti *oc* co*m*a þ*a*r f*yrir* miðian dag *oc* q*u*eða a h*v*ar h*ann* sc*a*l til co*m*a.

---

a) = A. M., c. 41.

---

1) *Ordene* við hvern *ere tilføiede efter den arnam. Skindbog.*
2) *Tilföiet.*
3) *Punctum er tilföiet.*

idomi[1] er þ*a*r eigo lut iafrett þ*eirre*. Sa sc*a*l q*ueð*ia v. hv*a* er do*m*s q*u*adde vii. nótto*m* f*yrr* eþ*a* meira mele þa er næst*ir* ero afrétt. Þ*eir* m*enn* all*ir* er þ*a*r eigo afrétt þann scolo q*ue*ðia hei*mil*dar v*att*a sina vii. n*ottom* fyʀ eþ*a* meira meli ti*l* do*m*s þ*es*s er þ*eir* eigo. eɴ ef e*igi* ero vátt*a*r ti*l* þa sc*o*lo þ*eir* q*ue*þia hv*a* þa at do*m*i istað v*att*a er sa q*u*addi ti*l* do*m*s er do*m*s quaddi. at b*er*a v*m* þ*at* hu*er*n lut hu*er*r þ*eirr*a a i. þ*eir* ii. eigo ruðni*n*gar er do*m*i hallda up*p*. M*enn* þ*eir* sc*o*lo eiða viɴa all*ir* er lög scil sc*o*lo f*ra*m føra at domi þei*m*. sc*a*l þ*at* hu*er*r þ*eirr*a fela und*ir* eið siɴ. at ec mv*n* þ*at* telia m*er* i afrét*t* þeɴa se*m* ec hyɢ at ec eiga. siþ*an* sc*a*l q*ui*ðr b*er*a hv*a*rt hv*e*ʀ þ*eirr*a a sv*a* i se*m* þ*eir* telia eþ*a* miɴa. Vátt*a*r *oc* quið m*enn* *oc* do*m*endr sc*o*lo sv*a* eiða viɴa se*m* at þi*n*ga dom*e*. Þat sc*a*l do*m*r døma hu*er*iom þ*eirr*a se*m* gögn baro ti*l*. Bva þá er þ*an*gat v*or*o quadd*ir* sc*a*l q*ue*ðia at telia fe i afrétt ef e*igi* v*a*r aðr talit. af[2] þei*m* m*onno*m er e*igi* føra gögn sin f*ra*m at do*m*e. þei*m* sc*a*l ecci døma. [a]Ef þ*eir* m*enn* er*o* iomegð eþ*a* farnir af l*an*de abr*ott* er afrétt þaɴ eigo er do*m*r v*a*r á. *oc* v*a*r mál þ*eirr*a e*igi* ti*l* buet. þ*eir* sc*o*lo hei*m*ta sitt at þi*n*ga do*m*e *oc* stefna v*m* þei*m* m*onno*m ollo*m* er þaɴ afrétt eigo. [b]Fru*m* gögn öll sc*o*lo f*ra*m boren i do*m* þaɴ aðr sol se und*ir*. En þ*eir* sc*o*lo dø*m*a þa nótt ne*m*a þ*eir* vile all*ir* v*m* dagiɴ ept*ir*.[3] lokit sc*a*l f*yrir* miðian dag do*m*e þ*eirr*a aɴa*n* dag.

---

a) = A. M., l. c., S. 324[20].
b) = A. M., l. c., S. 322[17].

---

1) *Ordene* i domi *ere tilföiede efter den arnam. Skindbog.*
2) *Den arnam. Skindbog udelader* af.
3) *Punctum er tilföiet.*

við hann þeirra manna er i afrétt þeim á oc segia iþingbrecco eþa þar er menn segia nymæli nema sa se þar. þa scal segia honom siálfom. hann scal með vatta segia oc sva kiosa. Sa er doms vill queðia scal fara til heimilis þess manz er hann kys at eiga dom við. oc nefna ser vatta. Nefni æc iþat vætte. at ec queþ þic .N°. afréttar doms at eiga við mic oc coma til .xiiii. natta fresti oc queða a domstaðiɴ oc coma þar fyrir miðian dag. queþ ec þic lög quoð. Hann scal sva scilia iquoð siɴe at þeir eigi dom aɴan dag vico þaɴ er lavgar dag hiɴ næsta aðr lifa iiii. vicor sumars ef sa er rumheilagr. En ef sa er heilagr þa scal eɴ næsta dag eptir rumhælgan. Rumhælgan dag scal doms queþia eɴ ef sa dagr er heilagr er xiiii. nóttom er fyrir domiɴ. þa scàl hann queþia iɴ næsta rumhælgan fyrir. Þa scal hann doms queþia er rumheilagr dagr se þa er hann legr domstefno oc sva hiɴ næsti eptir. Ef þeir menn verða sivkir eþa sárir er þar scylldo domi hallda upp oc eigo þeir at selia avðrom manne ihönd domnefnona. oc sva þav mal öll er þeir scylldo fram fera af domi þeim. Oc scal bera vætte þav i dom er hiɴ sivke selde avðrom manne mál sin. En við þaɴ scal dom ryðia er quaddr var. Ef sa geɴ eigi nefna dom er quaddr var at hælmingi. Þa scal sa nefna allan er quadde oc er þat þa iafn rétt sem þeir nefnde baðir. Enda er þa engi ruðning til domsens. Ef þeir coma baðir til doms er nefna scylldo. oc scal vi. menn hvars þeirra nefna i domiɴ. Ef sa komr eigi til er quaddr var (S. 144, a.) þa scal sa nefna xii. menn er quadde. Hvar þeirra a ruðning ena meiri[1] við aɴan vm dom er dome hallda upp scal enscis þeirra faðer ne sonr ne broþir

---

1) *Ordene* ena meiri *ere først udeglemte, men derefter tilføiede i Margen.*

svalt þar. Hann scal sva gera suellti qui at eigi drucne fe þeirra manna er þar eigo ne troþiz oc láta hlið á oc grind fyrir eða hurð sva at upp vm luke eða aptr. Hann a lavgar dag IN at setia gelld fe þat er ór afrétt gengr fyrir non. Ef fe þat treyðz isuellti qui þeirre isavre eða iþrong eða drvcnar eða fellr garðr á. þa abyrgiz sá er IN lét setia.[1] ef v. avra scaðe verðr á oc varðar þat fiorbavgs garð. þoat suelti eða stangiz i qui þeirre sua at deyi oc abyrgiz sa eigi þat er IN let. Menn eigo at lata ut fe sitt or qui þeirre þott heilact sé. eigi scolo þeir draga ut ef heilact er. Annattueggia scolo þeir lata ut alt feet or quíNe eða iNe alt ef draga þarf. (S. 145, a.) Þar er menn lata fé or suellti qui oc er þeim scylt at reka fe þat i afrétt miðian eða lengra. Ef þeir lata ut fe þat oc reka eigi sva þa utlagaz þeir a beiteNe þeirre er þeir beita land hins. þo at maðr reke fe sitt i afrétt miðian en hann late aNara manna fe ganga vm land hins þat er með hans fe var iNe þa er hann lét sitt fe út. þa utlagaz hann við þaN er quina á. Rett er at maðr gøre hvart er maðr vill lata ut alt féet oc reka í afrétt miðian eða sítt eitt. oc byrgia hitt er iNe er. eN utlagaz hann vm alt ef af þvi beitiz land hins at hann lavc upp quína. EN ef maðr brýtr suelti qui varðar þat utlegð oc vi. avra averke. enda bøta avvisla. Ef .v. avra scaðe verðr at þvi eþa meire þa varðar fiorbavgs garð. [a] Eigi scal hroes setia isuelti qui.

---

a) Denne Tilföining findes ikke i den arnamagn. Skindbog

---

1) Punctum er tilfoiet.

203. Ef fe gengr at meine monnom

[a] Þat er mælt ef fe gengr iengiar manna eþa i andvirke þat er hann hevir i afrett rekit. eigi utlagaz (s. 144, b.) hann vm þat. Ef fe manna gengr or afrétt oc iland þess manz er næstr býr afrétt. Sa á coste iii.[a] þaN einn at reka fé iafrétt miðian. þaN aNan at hafa i sino lande. en þaN hiN iii.[a] at reka heim til þess er feit á. Ef hann rekr feet i aNars manz land oc utlagaz hann við þaN. Þat er mælt of þaN er þa er rekit feit iland eþa sva þott þat gange sialkrafa oc a[1] sa slica coste ena somo sem sa er næstr býr afrétt. oc sva huerr þeirra manna er fe þat komr i land. ÞaN eigo þeir oc cost at láta ganga fe þat þangat er vill er gengr or afrétt. Ef maðr rekr geld fe aNars sva at v. avra scaðe verðe á eþa meire oc er þat spellvirke et meira oc varðar þat fiorbavgs garð oc á sa[2] þa söc er fe á við þaN er rak feet eða reka lét.

204. fra suellti qui.

[b] Ef sa maðr vill gera suellte qui er næstr býr afrétt oc á hann þat. hann scal segia til þess iþing brecco avarþingi þvi er hann er siálfr i. at hann mvN gera suellti qui ilande sino. til afrettar fra bolstað sinom. eþa sva ef hann hevir gerva. hann scal nefna vatta at til sögoNe oc neyta ef hann er[3] sóttr vm þat at feet

a) = A. M., c. 42, S. 327[1].
b) = A. M., c. 43.

1) *Tilföiet.*
2) *Først skrevet* þ a, *men derefter rettet saaledes.*
3) *Ordene* hann er *ere skrevne to Gange, uden at være overstregede paa det første Sted.*

þaɴ garð sem *hvar* sia at *hann* má orka á iii. su*m*ro*m* *er* bólstað á. en afrétt*ar* m*enn* halfa*n* *við* h*ann*. Ef *hvom* syniz at le*ngra* þ*ur*fi garðiɴ en sa[1] orke hálfo*m* *er* q*u*addr *var*. þa sc*o*lo afrett*ar* m*enn* g*er*ða þaɴ lut er h*ann* orkar *eigi* a iii. su*m*ro*m*. þ*ar* sc*al* lög hlið agarðe *oc* s*v*a *vm* buet ef þ*ar* *er* þioð leið at garðe. Meɴ eigo þ*at* at viɴa *við* lögg*ar*ð þaɴ at fá s*er* elldibr*a*nda. *oc* reka hei*m* smala siɴ. E*igi* sc*o*lo þ*eir* s*v*a reka aðra syslo at þ*at* dueli garð lagit. Huar*ir* se*m* oscil g*er*a öðro*m* v*m* garð þaɴ. þa sc*al* s*v*a f*a*ra sócn se*m* þar e*r* m*enn* e*r*o garð lags q*u*add*ir* amilli bólstaða. Meɴ e*r*o scylld*ir* at lúca lög hlið aptr alög garðe ef s*v*a e*r* v*m* buit se*m* ilögo*m* er mælt. Ef sa lýcr e*igi* aptr hlið e*r* eptr feʀ igögno*m* þa v*er*ðr h*ann* utlagr v*m* þ*at*. oc a sa þ*at* fe er hlið scylde halda á garðe. H*v*argi e*r* hlið e*r* b*r*otit ag*ar*ðe *varðar* þ*at* utl*egð*. oc vi. avr*ar* at bøta avvisla. Þar e*r* lög garðr e*r* gøʀ a meðal afrett*ar* *oc* bols þ*es*s e*r* næst e*r* af rétt. þ*a*r sc*al* e*igi* v*er*a suelti q*u*i a þei*m* bolstað. Ef m*að*r recr fe m*an*z or afret*t* oc kø*m*r e*igi* aptr þa v*er*ðr h*ann* utl*agr* v*m* þ*at* við hiɴ *oc* abyrgiz h*ann* feet.

207. v*m* suín.

[a] Eigi sc*al* suín hafa í afrétt [b] oheilog e*r*o þav i aɴ*ar*a m*ann*a l*an*ðe v*ið* av*er*ka en þ*es*s e*r* á ne*m*a tún suín se þ*at* e*r* h*r*ingr eða knappr e*ða* við se i rana. Ef m*að*r d*r*epr svín aɴ*ar*s il*an*de sino oc banar h*ann* sc*al*

a) = *ovenfor* c. 202, S. 115[12] (A. M., c. 41, S. 315[17]).
b) = A. M., c. 11.

[1]) *Ordene* við hann — en sa, *der udgjöre en Linie i Skindbogen, ere meget utydelige og have Udseende af at være enten med Flid udmaculerede eller maaskee skrevne med mindre varigt Blæk end det øvrige.*

205. vm garð lag.

[a] Ef sa[1] maðr vill beiða garþlags[2] er næst a land afrétt. en[3] þat er afréttr er .ii. menn eigo saman eða fleire. Hann scal fara iþingbrecco ávarþingi þvi er hann er sialfr þing maðr í sva at þar se meire lutr þingheyianda oc nefna vatta rumhælgan dag. Jþat vætte at ec queþ oc beiðe þa menn alla garðlags er afrétt þan eigo oc queþa á afréttenn at leGia lög garð amille landz mins oc afréttar þeirra. coma fyrir miðian dag xiiii. natta fresti oc queþa ahvar þeir scolo finaz.[4] mvn ec þa búa quadda bva til þa er næstir ero þvi sem garð lag scal vera. oc nefna vatta oc queðia at deila garð amille sin oc þeirra manna er afrétt þann eigo. Buar scolo quaddir vii. nóttom fyrr eða meira meli. Þeir scolo hálfan garð leGia er afrett eigo. en sá hálfan er quadde. scolo þeir sva langan leGia sem hann vill oc sva scolo þeir hvarir þan bøta sem þeir lavgðo.

206. vm garð lag

Ef þeir vilia beiða garð lags er afrett eigo (S. 145, b.) þan man er land á næst. þa scolo þeir fara til heimilis hans oc queðia hann garð lags oc fara[5] sva at sem á millom bólstaða scylde gerþa lavg garð. Sva scal gerða

a) = A. M., c. 44. Dette og det fölgende Capitel fattes i den arnam. Skindbog, dog udentvivl som det synes kun formedelst Afskriverens Forglemmelse.

1) Skrevet over Linien.
2) Skrevet med en klodset yngre Haand, da Afskriveren vel har bestemt en Plads for dette Ord, men glemt at skrive det.
3) Rettelse for er.
4) Punctum er tilföiet.
5) Tilföiet ifolge Gisning.

þaN garð sem hvar sia at hann má orka á iii. sumrom er bólstað á. en afréttar menn halfan við hann. Ef hvom syniz at lengra þurfi garðiN en sa[1] orke hálfom er quaddr var. þa scolo afrettar menn gerða þaN lut er hann orkar eigi a iii. sumrom. þar scal lög hlið agarðe oc sva vm buet ef þar er þioð leið at garðe. MeN eigo þat at viNa við löggarð þaN at fá ser elldibranda. oc reka heim smala siN. Eigi scolo þeir sva reka aðra syslo at þat dueli garð lagit. Huarir sem oscil gera öðrom vm garð þaN. þa scal sva fara sócn sem þar er menn ero garð lags quaddir amilli bólstaða. MeN ero scylldir at lúca lög hlið aptr alög garðe ef sva er vm buit sem ilögom er mælt. Ef sa lýcr eigi aptr hlið er eptr feR igögnom þa verðr hann utlagr vm þat. oc a sa þat fe er hlið scylde halda á garðe. Hvargi er hlið er brotit agarðe varðar þat utlegð. oc vi. avrar at bøta avvisla. Þar er lög garðr er goR a meðal afrettar oc bols þess er næst er af rétt. þar scal eigi vera suelti qui a þeim bolstað. Ef maðr recr fe manz or afrett oc kømr eigi aptr þa verðr hann utlagr vm þat við hiN oc abyrgiz hann feet.

207. vm suín.

[a] Eigi scal suín hafa í afrétt [b] oheilog ero þav i aNara manna lanðe við averka en þess er á nema tún suín se þat er hringr eða knappr eða við se i rana. Ef maðr drepr svín aNars ilande sino oc banar hann scal

a) = *ovenfor* c. 202, S. 115[12] (A. M., c. 41, S. 313[17]).
b) = A. M., c. 11.

1) *Ordene* við hann — en sa, *der udgjöre en Linie i Skindbogen, ere meget utydelige og have Udseende af at være enten med Flid udmaculerede eller maaskee skrevne med mindre varigt Blæk end det øvrige.*

hylia *þar* hræ *sva* at *þar* falle *eigi* á dýr ne fuglar oc *gera* orð þei*m* er svín á. Ef h*ann* veit *eigi* hv*err* suin á. en þa *scal* h*ann* segia h*vom* sino*m* ti*l* e*þa* a sa*m*quamo (S. 146, a.) iɴe næsto. Ef h*ann* ger*ir* *eigi* orð þei*m* er svin á eða *sva* siðla at þav spillaz *það*an *fra* *er* h*ann* visse h*ve*ʀ átte. þa *ver*ðr h*ann* utl*agr* *við* þaɴ *er* átte oc giallda giolldo*m* eíno*m*. Ef h*ann* d*r*epr suín ti*l* þe*ss* at h*ann* nyt*ir* *ser* *þar* a sa orðe at raða *er* suin á. eɴ ef suín spillaz *þv*iat h*ann* sagðe *eigi* ti*l* se*m* m*æ*lt *var*. oc v*er*ðr at v. avra scaðe *eða* meire *oc* *varðar* *þat* *fior*-*bavgs* ɢ*arð*. Ef *maðr*[1] d*r*epr suín m*anz* i aɴ*ars* l*an*de en*n* s*in*o. þa *er* sem h*ann* d*r*epi iþe*ss* l*an*de *er* suin á.

208. Vm veiðar.[2]

[a] Hveʀ m*aðr* a at veiða fugla oc fisca í s*in*o l*an*de.[3] Ef m*aðr* tecr einkynta fugla. þa s*ca*l *ger*a orð þei*m* *er* þa fugla á. oc varðveita *sva* at *eigi* spilliz. Ef h*ann* nyt*ir* *ser* *þar* a sa orðe at raða er fogla á. [b] Ef m*aðr* vill veiða fugla avötno*m* þei*m* *er* *þeir* eigo fleíre sama*n*. h*ann* *scal* f*yrir* s*in*o l*an*de róa fyrst. en þott *þeir* fare *oc* tace h*ann* þa við aɴat l*an*d *eða* á aɴars m*anz* l*an*de þa *er* h*onom* heimil veiðriɴ. *Eigi* a h*ann* at ellta fogla or aɴars m*anz* veiðe stöð. Ef m*aðr* feʀ iveiðe stöð aɴ*ars* m*anz* olofat *oc* a sa orðe at raða *er* veiðe stoðna á. Ef m*er*ke ar ero *oc* eigo[4] *þeir* baðir at veiða í at odeildo *oc* d*r*aga vá at h*v*aro l*an*de *er* *þeir* vilia. scolo *þeir* *eigi*

a) = A. M., c. 47.
b) = A. M., c. 49, S. 349[1].

1) *Skrevet over Linien.*
2) *Dette Capitels Initial er større end det sædvanlige.*
3) *Punçtum er tilföiet.*
4) *Bogstavet* i *i dette Ord er skrevet over Linien.*

veita avðrom monnom at veiþa í áne. Nv ef anar þeirra þickiz vera vanlute við anan. þa scal sa beiða deilldar þan er á ána við hann at coma til a .vii. natta fresti oc queðia bva v. iii. nóttom fyrir þat er deila scal ána. eða meira mele. Þa bva scal queðia er næstir ero áne. þeir scolo scipta vikom eða smærom. eigo þeir at raða er lengrom vilia scipta. þót bvar comi eigi fleire til en iii. oc er þo rett deild þeirra. Su deild scal halda með þeim þat sumar. en þa eigo þeir at veita monnom veiðena ef þeir vilia at sinom (S. 146, b.) hlut hvar. Eigi scal maðr leggia net vm þvera á oc bana fisc för. oc eigi gera ker í ne teínor. oc eigi gerþa sva at eigi se hlið á nema hann eigi alla ána. Net scal legia strandlage. Garðr eða net er oheilact ef vm þuera á er lagt eða gert oc varðar þat utlegð. ef[1] sva er gert við hvarn þeirra er veiðina a fyrir ofan. [a] Nu ero quislar fleire oc scalat hann bana fisc för ine eine quisl. nema þar se mini fisc for en i anari oc eigi hann ein quislina fyrir ofan.

209. Vm reka.

[b] Hverr maðr a reka fyrir lande sino viðar oc sela oc huala oc fisca nema þar se sölom selt fra lande eða gefit eða goldit oc þat hverr þar sem heimillt er. Ef viðr kemr afioro manz hann scal marca þan viðar marke sino. rétt er at maðr vaðe til ef tré er sva micit at hann kemr eigi or fleðar male. Ef tré þat kemr a anars

a) = A. M., c. 50, S. 351[7].
b) = A. M., c. 52.

1) *Afskriveren har först skrevet* Ef (*med stort* E), *men derefter forandret dette saaledes.*

m*anz* fioro oc asa tré sítt e*r* marc á. en sa sc*al* orð ger*a* e*r* þa e*r* treit a l*an*d rekit þei*m* e*r* á þa e*r* h*ann* ma. Ef við rekr í gegno*m* m*er*ki osa up*p* a l*an*d. oc a sa þaɴ við e*r* l*an*d a f*yrir* ofan. [a] Ef birki við recr ut at m*er*ki osom *oc* a sa þaɴ við e*r* l*an*d a f*yrir* ofa*n* rekaɴ. Ef við recr at ám ofa*n* *oc* fest*ir* i eyro*m* eþ*a* recr a l*an*d up*p*. þa á sa þaɴ við e*r* l*an*d a *eða* eyrar ne*m*a eiɴ m*aðr* eigi scóg f*yrir* ofa*n*. [b] Ef nyia ósa brytr út igogno*m* fioror m*anna* *oc* rekr við up*p* igögno*m* þaɴ ós a l*an*d. *oc* ása þaɴ við e*r* fioro á f*yrir* uta*n*. [c] Ef m*aðr* tecr tré *eða* tvav af fioro m*anz* sce*m*re en*n* .iii. alna bæðe sam*an* v*arðar* þ*at* iii. m*arca* secþ. *oc* gialda tueɴo*m* gioldo*m*. Eɴ ef m*aðr* tecr .iii. alna tré *eða* leng*ra* *eða* sva þott sce*m*re se. *oc* se iii.[a] alna öll sama*n*. þa ása orðe at ráða e*r* við á. [d] Þar er tré e*r*o hulþ i iorðo ofaʀ eɴ nv gangi floð ti*l*. *oc* a sa þav (S. 147, a.) tre e*r* l*an*d a f*yrir* ofan. Eɴ ef tré e*r*o iflɵþ*ar* male þot se sande orpin *eða* i g*r*iote se föst oc a sa þav tre e*r* fiöro á f*yrir* ofan.

210. hv*e* f*a*ra sc*al* vm reka fior*or*.

[e] Ef m*enn* róa f*yrir* l*an*d f*r*am oc briota arar *eða* þilior *eða* meiða þ*eir* farcost siɴ. oc eigo þ*eir* at taca við af fioro m*anz* oc bɵta farcost siɴ oc leɢia ept*ir* hræ *oc* segia ti*l* at bygð þ*eirr*e e*r* næst e*r*. þ*eir*ra er þ*eir* coma ti*l* hus. Þ*e*ir sc*o*lo giallda hino*m* við siɴ. e*r* þ*eir* finaz sv*a* se*m* hv*ar* þ*eir* virða er fioro e*r*o næst*ir*. e*ða* handsala

a) = A. M., l. c., S. 355^{11}.
b) = A. M., l. c., S. 354^{8}.
c) = A. M., l. c., S. 355^{20}.
d) = A. M., l. c., S. 354^{19}.
e) = A. M., l. c., S. 356^{9}.

Ef *þeir* segia *eigi* *til* viðar tökonar at næsta huse *er* *þeir* coma *til*. þa sekiaz *þeir* atokone *eða* láta *þeir* *eigi* þeim *verð* uppi *er* viðin átte at giolldom *eða* at handsölom.

211. vm viðar flutning.

Maðr a at flytia við þan er *hann* fiðr a flote *fyrir* utan *þat* *er* fisc *ser* af borðe oflattan *fyrir* annars *manz* *lande*. *þat* *scal* þorscr *vera* sa *scal* *sva* micill *vera* at *hann* se[1] alnar i eyxarþærom flattr. Sa fiscr heitir gilldingr. A *þvi* borðe *scal* sia þan fisc *er* *til* *landz* veit *þaðan* or fioro *er* fyrvir utarst. Taca a *maðr* við þar at flytia *við* *land* ef *eigi* *er* ván at festi *nema* *sva* *nær* se fioro *manz* at sia *mundi* fisc af borðe ef *eigi* bære *land* *fyrir* or *þeirre* fióro *er* festa ma reca á. *Sva* a allar flutningar at taca *oc* *sva* hual. [a] Ef *maðr* flytr við a anars fioro *hann* *scal* *eigi* lengr liggia *þar* en .iii. nætr ef *þat* *er* reka fiara. En ef *þar* ligr lengr þa *verðr* sa utlagr. Cost a *hann* at føra up a land or fioroni oc hafa abrottført a xii. manaðom.

212. vm veiþar a siá

Men eigo allir at veiða *fyrir* utan netlög at osekio (S. 147, b.) en *þar* ero netlavg utarst *er* sel net stendr grun .xx. mösqua diupt at fioro. *oc* *comi* þa flár up.

213. Vm hualflutning

[b] Ef hual recr afioro *manz* oc a *hann* at festa þan hual *þott* *drottins* dagr se *sva* at *honom* þycki ohætt at

a) = A. M., c. 53.
b) = A. M., c. 55.

1) *Tilföiet.*

ut slíte. hvart sem hann hefir heldr til festar fornar eða þær er hann sceʀ af hval til. Rétt er at hann festi þeim festom er hann rístr af hvalnom oc bera þar festar um stocka eða steina. hann scal scera þaɴ hval. Ef fiósir slítr ut fyrir honom oc recr a aɴars fioro. oc a sa þaɴ hval er fióro á ef lengra er fra fioro marki eɴ ördrag en ellegar eigi. Ef hualeɴ slítr ut með festom oc rekr a[1] aɴars manz fiöro. oc a sa þaɴ hval er á þeirre fioro átte er festar voro fyʀ ibornar. Ef sumr er festar stúfr á lande oc beʀ þat quiðr at sva var festr hvalriɴ at haldaz mundi islíco veðri sem þa var er þeir höfðo festa. Nv beʀ þat quiðr at eigi munde halda þa er sem hvalriɴ se ofestr. oc a sa ecki iþa er festi þaɴ hval.

214. Vm hual reka.

[a] Ef hual rekr afioro þa er leigo lande fylgir þvi er leigo maðr byr á. hann a at festa hval þaɴ oc senda maɴ þaɴ er fare fullom dagleiðom til fundar við þaɴ maɴ er fioro á fyʀ en hann gange á at scera hual þaɴ. Hann a at scera þa hvaliɴ þegar er hann hevir sendan maɴiɴ oc þeir menn er vilia með honom oc scera til fiorðungs sva at þeir hafe iɴ fiorða lut ér scera til þess er sa kemr til er hual á. þa a sa at raða er hual á fyrir þeim er o scoreɴ er. Þeir menn abyrgiaz þaɴ hval allan er scóriɴ er. er scáro við þaɴ er á. Eɴ ef (S. 148, a.) þaɴ slitr ut er o[2] scoriɴ er oc abyrgiaz þeir eigi þaɴ ef þat beʀ quiðr at þeir festi sva er scáro sem þa munde þeir ef þeir ætte þaɴ hual. Eɴ ella abyrgiaz þeir ef eigi beʀ

a) = A. M., c. 56, S. 363[15].

1) Tilföiet.

2) Først udeglemt, men derefter skrevet over Linien.

þat. [a] Ef *þar* recr h*val* afioro *er* aNaR m*að*r a l*an*d f*yrir* ofan eN aNaR fiõro oc ah*v*eR at sc*er*a þaN huai þeirra m*ann*a *er* sa m*að*r lofar *er* l*an*d a f*yrir* ofa*n* nem*a* sa hafe v*m* boðit öðrom m*ann*e *er* fiorona á *oc* sc*al* sa þa f*yrir* raða. Sa *er* l*an*d a f*yrir* ofa*n*[1] sc*al* s*v*a orð g*er*a þei*m* *er* fioro á oc s*v*a at öllo f*a*ra se*m* þa *er* leigo m*að*r býr f*yrir* ofa*n* þ*e*s*s* m*an*z fioro. *er* l*an*dit a þ*at* *er* h*ann* byr á.

215. v*m* reka hval.

[b] Ef hual rekr al*an*d m*an*z oc a h*ann* allan. eN ef scot er í þa á sa halfan hualiN e*r* scot a í ef h*ann* ke*m*r ti*l* at sc*er*a. eN s*v*a sc*al* leita scotzens se*m* h*ann* ætte scot í hual a aN*a*rs fioro eN ef h*ann* veit hueR á oc sc*al* h*ann* gera orð þei*m* ef sa er s*v*a nær at co*m*az má tuivegis þ*an*gat þaN dag e*r* þa e*r*. [c] eN scothual sc*o*lo v. h*var* vi*r*ða pundara vegiN. en l*an*deigande sc*al* sc*er*a scot m*an*z lut til hælming*a*r ef sa ke*m*r e*igi* ti*l* er scaṽt. EN ef h*ann* ke*m*r ti*l* er su*m*r e*r* scoriN oc a h*ann* at raða eno*m* oscorna avalt eN hiN e*r* scar sc*al* hafa fiorðu*n*g þ*e*s*s* e*r* h*ann* scar. eN ef þa scilr a scotit oc sc*o*lo ii. me*nn* saNa þ*at* me*ð* þegnscapar lagni*n*go siNi me*ð* h*onom*. *oc* h*an*s scot se e*r* til telr. [d] EN ef e*igi* fiNz ihualno*m* scótit eN fiNz ifiosono*m* oc sc*al* þa vi*r*ða me*ð* þei*m* bvv*m* e*r* þar ero næst*ir* e*r* fiNz scotit. [e] Ef hval slitr ut þaN

a) = A. M., c. 57.
b) = A. M., c. 59.
c) *Jvfr.* A. M., c. 60.
d) = A. M., c. 61.
e) = A. M., c. 62, S. 372[25].

1) *Herefter skrevet* nea (n e *m* a), *men dette derpaa igjen overstreget.*

er menn hafa scorit oc finz scot í hvarge sem a[1] land recr þa a scot maðr heimting sins lutar at ollom þeim monnom er fioro átto þa er hvalreN kömr á huegi er (s. 148, b.) marga staðe sem kömr oc sva þoat menn scere a flóte eða ascere.[2] [a] sa er scot a at varðveita scal virða lata hvaliN oc vega með pundara. sva at þeir allir se er fiorna átto þar. er sa hualr com. eða af scipi scáro. Ef þeir spyria fyR at[3] scot var i en þeir hafe selldan hvárt sem þeir scáro þaN hual fyrstir eða siðarstir. Þeir hvar scolo virða er þar ero næstir er hualriN com aland. [b] Þeir menn allir er af þessom hual hofðo lut oc þeir vito at scot var í scolo hafa verð sva micit sem scot maNinom byriar huerr af siNom lut til alðingis. [c] Nu hafa þeir eigi sva micit verþet oc verðr þat gertoki oc scolo þeir gialda tviNom giolldom þat er ascortir averðit oc er þat stefno söc oc scal queðia heimilis bva v. aþingi þess er sottr er. [d] Cost a sa er scot á at lata varða scog Gang hinom er leynir scotino oc scal queðia heimilis bva hans ix. aþingi. Slícan cost a hann við þaN er hualiN nýtir ser oc veit at scoteno er leynt. enda a sa cost er scot á at lata varða gertoki hinom er leynir scoteno oc secz hann iii. morcom. enda gialda tviNom giolldom hualiN allan scot manz lutiN. Þeir menn er eigo ihualnom oc vito eigi at scotino er leynt scolo bioða þegar er þeir verða varir við at iarn hevir verit ihvalnom scot

a) *Hertil findes intet tilsvarende i den arnam. Skindbog.*
b) *Jvfr. nedenf. S. 129[6] (A. M., c. 64, S. 375[16]).*
c) *Jvfr. A. M., c. 64 in fine og c. 65.*
d) = A. M., c. 65, S. 378[3].

1) *Skrevet over Linien.*
2) *Punctum er tilföiet.*
3) *Först skrevet* en, *men derefter* at *skrevet ovenover, uden at det förste er udstreget.*

maNinom slican lut hveR hvals verðzens sem þeir hafe til fiorðungar scorit. en ef þeir fresta til þess er hann byr sacir ahendr þeim oc scolo þeir gialda verð slict sem scot maþriN hefðe scorit sialfr. þegar. Ef hann þarf at sekia þa vm oc scal hann queðia heimilis bva þeirra .v. [a] Ef hvalr verðr selldr sa er scot var ifundit oc scal sa hafa verðit til alþingis er sellt[1] (S. 149. a.) hevir sva micit sem scot manz lutr verðr or hval þeim ef til fiorðungs var scoriN. eN ef eigi er til þings haft. þa a scotmaðriN heimting huals verðz allz þess er ogolldit er oc ma hann stefna hvart sem hann vill at lögbergi eða iboanda kirkio garðe oc lata varða iii. marca secþ oc giallda tueNom giolldom alt þat er ogolldit er. [b] Ef hualr er virðr oc comi eigi fram verðit þa a scot maðr at stefna hvart sem hann vill iboanda kirkio garðe eða at lögbergi til utgongo fiarens oc láta varða iii. marca secþ. Sa er stefno staðr réttr þar er menn reiða eigi af hende huals verðit sem mælt er iN .v. dag vico i mitt þing. [c] EN ef hvalriN kemr aleigo land oc scal land bveN senda maN þegar fullom dag leiðom til hans er land a eþa hvalrettiN. EN scera til fiorðungar uNz sa kemr til er á oc þeir menn er at raðe hans scera. en þeir abyrgiaz iN scorna við vt flote. en scipta scal sva fremmi er sa kemr til er á. [d] EN ef fleire menn eigo rekaN oc coma eigi allir til þa scal sva selia aNars lut sem siN. EN ef allir coma til oc scilr þa a eigin orð. oc scal engi til

a) = A. M., c. 64, S. 375[16].
b) = A. M., l. c., S. 375[7].
c) Jvfr. ovenf. c. 214 (A. M., c. 56, S. 371[14]).
d) = A. M., c. 58.

1) Ordene er sellt ere skrevne to Gange i Skindbogen, nederst paa S. 148 b. og øverst paa S. 149 a.

til meira calla eN á eN ef nockoR hevir meira eN á oc varðar þat gertøke. EN ef þa scilr asciptit eþa come eigi allir til þeir er eigo oc scolo þa v. hvar enir næsto scipta við bóc öllo þvi er fe er í. [a] EN ef fleire scot ero ihualnom oc eignaz ör þvi eino scote er at bana hevir orðit oc sýnt er at lögbergi með hinom somom morkom atre eða a iárne hvártz á eiN maðr eþa fleire scotit. [b] EN þott scot fiNizc a (S. 149, b.) sande[1] eða i iðrom a eno sama marke eða i örscotz hælgi a aNaRe fioro oc eigo hvarnir þo hualiN at virða oc scal queðia þa til .iii. nottom fyrir virðingina. EN ef bein fiNaz eða tálcn a eno sama marke eða i örscotz hælgi a aNare fioro þa scolo þav fara sem hvalreN. [c] EN maðr scal huals verðit vi. alna avra hafa til alþingis oc segia þar til scotzens oc verðzens. at logbergi enn sa scal ganga til buðar oc segia morc sin er scot á. En ef hiN tortrygGvir hann oc scal hann hafa saNaðar menn sem heima eða heimilis bva sina .v. EN ef engi maðr verðr til þa scal hafa heim feet en segia iii. sumor til.

216. vm hval flutning.

[d] Ef maðr fiðr hual a flote utaR en sia megi fisc aborðe gillding þaðaN af lande er festa ma. hann scal flytia þaN hval þangat sem hann vill. en ef menn coma til þa er hann eigi scyldr at taca við þeim ef hann ma

a) = A. M., c. 60, S. 370[21].
b) = A. M., c. 61, S. 371[14].
c) Jvfr. A. M., c. 63.
d) = A. M., c. 67.

1) Skrevet a asande.

þeir sem hinom byriar at maɴtale or þeim hval er tapaðiz ef *þat* beʀ *quiðr* at *þeir* mundo öllom biarga ef *þeir* *væri* allir at. Nu þoat *menn* sciote þingbornom scotom ahuala i vöcom *oc* eigo *þeir* engo helldr en aðrir *menn* þoat davðan reke a *land*. þa eigo *þeir* scot lut. Nu gengr vöken alt til *landz* su er *menn* særa hvala i *fyrir* utan *þat* er net lög ero. oc reɴa hvalarnir al*anð* þa a sva at fara sem *menn* reke þa *með* scipom upp. hveʀ a veiðe sina *fyrir* vtan net lög. [a] Ef hualr komr amerki *þat* er scilr fioror *manna*. oc a[1] hálfan hvaʀ *þeirra* ef sumr liur a miðio markeno hvart sem meire er. [b] Ef hvalr er isæ inetlögom oc asá er *lanð* a en ef utaʀ er *oc* má siá þo fisc á borðe oc a sá enn þo davðan hual er *land* á.

218. vm vag rek.

[c] Þar er líkom kastar al*and* oc fe. *oc* ása er næstr byr at[2] fora lík or fleðar male oc gera orð þeim *manne* er *lanð* á *þar*. oc asa at varðveita feet oc fora lík *með* hinom ef sa hevir *eigi* lið til eiɴ saman. Landeigande *scal* taca af fe þvi til legcavps *oc* lícsongs cavps. oc syna hinom hvat *hann* tecr af oc sva *þat* er eptir er.[3] *scal* *hann* syna heimilis bvom sinom .v. *oc* lata virða *þat* er van er at spilliz oc selia *þat* ef *hann* vill. *Þat* fe heitir vagrek (S. 151, a.) er *með* likom castar a *lanð*. oc *menn* ætla alla þa *menn* fariz hafa er *þat* fe átto

a) = A. M., c. 58, S. 366[16].
b) *Jvfr.* A. M., c. 52, S. 357[7].
c) = A. M., c. 71.

1) *Skrevet over Linien.*
2) *Rettelse for oc.*
3) *Punctum er tilföiet.*

217. vm fiNanda spik

[a] MeN eigo fiNanda spik af tuitögo*m* hval odeildo*m* e*ða* meira en*n* *þat* ero xxx. vetta. Þar *scal* fiNanda spik v*er*a e*r* m*enn* flytia hual eþ*a* b*er*a festar í. þot*t* þ*eir* megi e*igi* einir flytia. Þ*eir* m*enn* eigo fiNanda[1] spik er fyrst*ir* fiNa þot*t* aðr*ir* m*enn* b*er*e fest*ar* i meþ*an* þ*eir* f*ar*a at liðe s*er*. Ef m*enn* flytia hual fr*a* l*an*de eins m*anz* þ*að*an e*ða* flere en eins e*r* siá ma fisc á borðe. þa v*er*ðr *þat* gørtøke[2]. [b] Ef hval rekr fr*a* l*an*ðe m*anz* oc ero fest*ar* stúf*ar* í sva ra*m*leg*ir* at q*u*iþ*r* beR at hiN hugðe halda m*un*do er feste þa eignaz h*an*n hvaliN þot co*m*e i aNan stað en þ*an*gat *scal* søkia me*ð* scipe eþ*a* hrossom oc neyta þar enscis ne*m*a vatz. EN þo fiós*ir* reke ut oc a sia þær er reka á. [c] Jfiorðo*m* e*ða* sundo*m* þar er m*aðr* flytr hval þ*að*an e*r* sia má fr*a* fleiro*m* löndo*m* fisc af borðe oc eigo þ*eir* all*ir* iafnt þot eiN flyti a sit l*an*d. Ef m*enn* reka hvala a land oc eignaz þ*eir* .ii. luti en landeigandæ[3] þriðiu*n*g. Ef hvalar v*er*ða (s. 150, b.) i vöko*m* utaR en fisc s*er* a borðe þa a hveR slíct e*r* nyta ma s*er* af. Nu co*m*a m*enn* ti*l* oc b*er*a vápn ahuala þa oc festa vi*ð* isbrún sva at e*igi* mv*n* søcq*u*a þa eigo þ*eir* e*r* veiða. EN ef þ*eir* níta fulltin*g*i aN*ar*a m*an*na oc abyrgiaz þ*eir* hvaleN vi*ð* hina er þ*eir* nít*to* ef *þat* b*er*r q*u*iðr at þ*eir* m*un*do biarga hvalnoo*m* ef þ*eir* v*æ*ri all*ir* at. S*v*a miciN hlut abyrgiaz

a) = A. M., I c., S. 383[14].
b) *Jvfr. ovenfor* c. 213, S. 126[7] (A. M., c. 55, S. 361[9]).
c) = A. M., c. 70.

1) *Rettelse for* fiNa.
2) *Skrevet* gørtøke.
3) *Afskriveren synes først ved en Feiltagelse at have skrevet* landeiganda, *men derefter forandret Slutningsbogstavet til* æ.

þeir sem hinom byriar at maɴtale or þeim hval er tapaðiz ef þat beʀ quiðr at þeir mundo öllom biarga ef þeir væri allir at. Nu þoat menn sciote þingbornom scotom ahuala i vöcom oc eigo þeir engo helldr en aðrir menn þoat davðan reke a land. þa eigo þeir scot lut. Nu gengr vöken alt til landz su er menn særa hvala i fyrir utan þat er netlög ero. oc reɴa hvalarnir aland þa a sva at fara sem menn reke þa með scipom upp. hveʀ a veiðe sina fyrir vtan net lög. [a] Ef hualr komr amerki þat er scilr fioror manna. oc a[1] hálfan hvaʀ þeirra ef sumr liɢr a miðio markeno hvart sem meire er. [b] Ef hvalr er isæ inetlögom oc asá er land a en ef utaʀ er oc má siá þo fisc á borðe oc a sá enn þo davðan hual er land á.

218. vm vag rek.

[c] Þar er líkom kastar aland oc fe. oc ása er næstr byr at[2] fora lík or floðar male oc gera orð þeim manne er land á þar. oc asa at varðveita feet oc fora lík með hinom ef sa hevir eigi lið til eiɴ saman. Landeigande scal taca af fe þvi til legcavps oc lícsongs cavps. oc syna hinom hvat hann tecr af oc sva þat er eptir er.[3] scal hann syna heimilis bvom sinom .v. oc lata virða þat er van er at spilliz oc selia þat ef hann vill. Þat fe heitir vagrek (S. 151, a.) er með likom castar a land. oc menn ætla alla þa menn fariz hafa er þat fe átto

a) = A. M., c. 58, S. 366[16].
b) Jvfr. A. M., c. 52, S. 357[7].
c) = A. M., c. 71.

1) *Skrevet over Linien.*
2) *Rettelse for oc.*
3) *Punctum er tilföiet.*

þott engom casti líkom a land með fe þvi. Landeigandin scal [1] sva varðveita fe þat sem þá munde hann ef hann ætte en eigi a hann abyrgiaz feet. Ef erfingiar coma til þeirra manna er þat fe hafa átt. oc scolo þeir hafa til kenendr .ii.[2] þa er iheyrom se réttir er þat visso at fe þat baro ascip. þeir scolo eiða vinna at þvi oc legia þat undir þegn scap sin at þeir menn báro fe þat ascip eþa sa maðr ef ein var. Þar er erfingiar coma til fiár þess. oc ahuerr þeirra at stefna hinom vm er feet hevir með höndom vm sva mikit sem þeir raða a at queþa. stefna til giallda.[1] þeir scolo til alþingis allir stefna oc queðia til xii. quiðar goða þan er þeir ero iþingi með er feet heimta vm þat hve micit fe sa maðr bar a scip þat er hann átte er sa telr til arfs. Sva scal huerr þeirra fara þvi male er til þess fiar telia. Goðin a at bera slict sem hann hycr réttaz oc scal sva micit fe dœma ahendr honom sem quiðrin beR nema varnir come fyrir nokorar. hann scal queþia ser biargquiðar sa er sóttr er heimilis bva sina .v. við hue miclo þvi fe hann tóc. Nv eigo þeir þat at bera. Ef hann hefir reitt af hende ser nokot feet aðr at þeim lögom sem nv ero tínd. þa scal hann þeim mun mina reiða. Ef hann hevir anan veg reitt eða sellt af hende ser nockot feet aðr en her er tind. þa eigo erfingiarnir heimting til þess. Sua scolo þeir menn heimta fe sitt[3] sem nv er talit er a þvi scipi hafa átt feet. þot þeir fylgi eigi sialfir. Nv beR bva quiðr mina feet en xii. quiðr bære aðr þa scal alla avra iafnt scerða. Ef (S. 151, b.) svmir verða

1) *Herefter skrevet* hafa, *men dette Ord dernæst overstreget.*
2) *Punctum er tilföiet.*
3) *I Stedet for* fe sitt, *har Afskriveren først skrevet* feet, *men derefter rettet dette saaledes.*

fe hans. Leigo maðr scal sva með ellde fara[1] eða fara láta sem hann eigi sialfr húsin. Ef hann feR ogætilegaR með eN sva oc breNa hvs upp en þa varðar honom fiorbavgs Garð nema quiðr bere at hann villde breNa hvsin þa varðar scog Gang.

220. réttr leiglenðings.

Ef menn beita engiar leiglendings oc þo at þeir beite haga hans þa a hann at sekia vm þat eða[2] selia[3] söc eðrom manne ef hann vill. EN ef hann vill hvárke þeirra þa a landeiganden sekena. [a] Hann a torf at scera ilandeno er leigt hevir sem hann þarf til ellde branda ser þar hiá er aðr er scorit.[4] fella saman torf grafar. EN ef torf mór er eigi ilande þvi er hann hevir leigt (S. 152, b.) oc a hann þa viðe at ellda ef aðr var viðe ellt et næsta. en hvorotveGia ef sva hevir aðr verit. sva a hann elldingoNe at scipa sem aðr hevir verit et næsta misere nema þeir hafe aNan veg scilit með ser. Ef scogr fylgir leigo lanðe oc a sa er býr heGva ser sloða hris þar enda sas girðe oc smære.[5] hann scal hafa oc lédengingar col or scóge þeim.[6] sva scal hann neyta ellde branda þar sem þa munde hann ef hann scylde þar lengr bva. [b] Ef þar hevir fogl veiðr verit eða fisc veiðr fylct þvi lande. oc a hann veiðe þa ef þat er eigi fra numet.

---

a) = A. M., l. c., S. 338[8].
b) = A. M., l. c., S. 337[7].

---

1) *Tilföiet.*
2) *Först skrevet* at, *men* a *derefter udprikket og* t *forandret til* e (= eða).
3) *Skrevet to Gange, uden at være udstreget paa det ene Sted.*
4, 5 *og* 6) *Punctum er tilföiet.*

með ser oc varðar þeim fiorbavgs garð við landeigandan þeim er at honom leígðe. oc hinom er selde, oc arne oc ellde fór a land hans at oleyfe hans. Sua oc ef sa fen af landeno er at landz drottnenom leigðe oc eyþir landit oc varðar honom þat fiorbavgs garð. [a] Nv ef sa kemr eigi til landz er leigt hevir þa er vii.[1] vicor ero af sumre. (S. 152, a.) þa verðr hann utlagr. oc handsals slit. en landz drotten scal þa selia á leigo land sitt þeim er hann vill eða sialfr láta yrkia ella. [b] En hin er land leigir a gras navt alla a landeno oc sva vina allt a þri sem hann vill þar er hvarke se akr ne engi. Þat er hann þarf at bot sama vm hvs eða garða eða bva vm andvirke sítt. En ef hann yrkir eigi landit sem þarf oc licia engiar o slegnar varðar honom þat utlegð. oc hansals slit. enda beta avvisla bótom ef scaðe verðr at. Ef hann spillir landeno sva at .v. avra scaðe verðe at eða[2] meire. varðar þat fiorbavgs garð. [c] Nv[3] kemr hann eigi til landzens er vii. vicor ero af sumre þa a landz drotten cost at láta licia landit leigo lavst oc sekia hin til fiorbavgs garðs. ef hann vill þat helldr en hafa leigona. Slikan cost aleigo maðrin við hann ef hann selr landit undan honom við verðe eða aleigo oc sekia hann til fiorbavgs garðs. [d] Sa er land lèigir scal halda husom abyrgio við handvommom sinom. En landz drottin á at fá honom við ef hann krefr at styðia hús sva at obætt se

a) = A. M., l. c., S. 334[8].
b) = A. M., l. c., S. 335[5].
c) Hertil findes intet ganske tilsvarende i den arnam. Skindbog; jvfr. l. l. S. 334[10].
d) = A. M., l. c., S. 335[20].

1) Rettelse, overensstemm. med den arnam. Skindb., for vi.
2) Tilföiet.
3) Skrevet: Nv̄.

fe h*ans*. Leigo m*aðr* *scal* *sva* m*eð* ellde fara[1] *eða* *fa*ra láta sem h*ann* *eigi* sialfr húsin. Ef h*ann* feR ogætilegaR m*eð* eN *sva* oc breNa h*vs* upp en þa v*arðar* h*on*o*m* *fiorbavgs* G*arð* ne*m*a *qui*ðr b*er*e at h*ann* villde breNa h*vs*in þa v*arðar* *scog* G*ang*.

220. réttr leiglen*ðings*.

Ef m*enn* beita engiar leiglendi*n*gs oc þo at þ*eir* beite haga h*ans* þa a h*ann* at sekia v*m* þ*at* *eða*[2] selia[3] söc eðro*m* m*anne* ef h*ann* vill. EN ef h*ann* vill h*v*árke þ*eirr*a þa a l*an*deiganðeN sekena. [a] H*ann* a torf at sc*er*a il*an*deno e*r* leigt hev*ir* se*m* h*ann* þarf ti*l* ellde br*a*nda s*er* þ*a*r hiá er aðr er scorit.[4] fella sama*n* torf grafar. EN ef torf mór e*r* e*igi* il*an*de þ*v*i e*r* h*ann* hev*ir* leigt (S. 152, b.) oc a h*ann* þa viðe at ellda ef aðr v*a*r viðe ellt et næsta. en hvorotveGia ef s*va* hev*ir* aðr v*er*it. s*va* a h*ann* elldi*n*goNe at scipa se*m* aðr hev*ir* v*er*it et næsta mis*er*e ne*m*a þ*eir* hafe aNa*n* veg scilit m*eð* s*er*. Ef scogr fylg*ir* leigo l*an*ðe oc a sa e*r* býr heGva s*er* sloða h*r*is þar enda sas girðe oc smære.[5] h*ann* *scal* hafa oc léde*n*gingar col or scóge þei*m*.[6] s*va* *scal* h*ann* neyta ellde br*a*nda þ*a*r se*m* þa m*u*nde h*ann* ef h*ann* scylde þar le*n*gr bva. [b] Ef þar hev*ir* fogl veiðr v*er*it *eða* fisc veiðr fylct þ*v*i l*an*de. oc a h*ann* veiðe þa ef þ*at* e*r* e*igi* fr*a* nu*m*et.

a) = A. M., l. c., S. 338[6].
b) = A. M., l. c., S. 337[7].

1) *Tilföiet.*
2) *Först skrevet* at, *men* a *derefter udprikket og* t *forandret til* e (= eða).
3) *Skrevet to Gange, uden at være udstreget paa det ene Sted.*
4, 5 *og* 6) *Punctum er tilföiet.*

vm fiar leigor.

221.

[a] Maðr *scal* *eigi* selia fe sit*t* dyʀa aleigo eɴ x. avr*ar* se leigð*ir* eyri ti*l* ia*f*n lengðar h*v*atki fe se*m* er. Ef h*ann* selr dyʀa *oc* a h*ann* e*igi* ti*l* meira hei*m*ti*ng* en sli*cra* avra se*m* h*ann* sellde. oc lögleiga m*eð*. en h*onom* var*ðar* iii. m*arca* sect h*v*arz e*r* at h*ann* selr dyʀa fe sitt at leiga eða metr dyʀa eɴ at lögo*m*.[1] sa a söc þa e*r* h*ann* (s. 152, d.) selr feet dyʀa e*ða* metr vi*ð* ef sa vill. [b] Sv*a* sc*al* m*að*r fe eindaga at q*ue*ða a dag þaɴ e*r* fe sc*al* gialldaz oc a stað þaɴ e*r* feet *scal* gialdaz.[2] væl e*r* ef fyʀ gelldz.[3] þo ve*r*ðr eindage a at s*v*a se at q*ue*ðit at gialldaz scyle a scullda þ*in*gi e*r* m*enn* hava *vm* nott ve*r*it ef astað er queðit. Nu k*o*mr h*ann* ti*l* ei*n*dagans[4]. þa *scal* h*ann* n*e*f*n*a v*att*a at h*ann* e*r* co*m*iɴ ti*l* eindaga þ*e*ss e*r* m*æ*ltr v*ar* m*eð* þei*m* oc e*r* buiɴ at taca vi*ð* fe þ*v*i e*r* þ*ar* e*r* giald mælt á. *oc* e*n*gi m*að*r gelldr h*onom* fe þ*at*. Nv sc*a*l h*ann* ne*f*na v*att*a i aɴat siɴ. at h*ann* stefn*ir* h*onom* *vm* s*v*a marga avra s*v*a stóra se*m* mæltir voro he*r* at gialda m*eð* ocr. ste*f*na ti*l* gialda oc ti*l* at

---

a) = A. M., Kaupa-balkr, c. 1. (*Overskriften* Kaupa-balkr *findes ikke Hjemmel i Skindbøgerne; den arnam. Skindb. anvender her ingen Overskrift*).
b) = A. M., c. 2.

1, 2 *og* 3) *Punctum er tilföiet.*
4) *Først skrevet* eigandans, *men derefter rettet saaledes.*

göngo oc vm halfa fimto mörc alaga oc queþa a þingit hvert hann stefnir oc stefna[1] lögstefno. [a] Ef mæltir ero logavrar með monnom oc ero lögavrar kýr oc ær. þat er oc lög eyrir vi. alnir vaðmáls eða varar felldir sva at þeir þicki iafnir sem .vi. alnir vaðmáls. Brent silfr er eɴ. oc er eyrir at mörc lög avra. Enda lögsilfr þat er meire litr se silfrs á en messingar oc þole scor oc se iafnt utan oc iɴan. Melracka sciɴ vi. þat er eɴ lög eyrir. Ef maðr mælir sva at þu scalt gialda mer vaðmál oc scil ec fra aɴat fe alt þa komrat hann avðro við. Ef maðr mælir sva at þu scalt gialda mer vaðmál oc scilrat hann fra aðra avra. þa nítir hann eigi lögavrom ef þat beʀ quiðr at hiɴ hevir eigi vaðmal til at gialda oc hann matte eigi a þvi mele fá. Ef þeir coma til báþir er mala eiguz við oc verða þeir eigi a sáttir þa scal hvaʀtueɢi nefna til lög siaɴda af siɴe hende at sia fe þat er þar scal gialdazc. (s. 153, a.) oc scolo þeir sia þat fe hvart þat se gilldt eþa eigi. hveregir avrar sem ero. Ef þeir verða eigi asáttir þa scal sa þeirra hafa sitt mal er eið vill viɴa. Ef þeir vilia viɴa eiðiɴ báþir þa scolo þeir luta. Ef logsiaendr ero osáttir á vm þat hvart þat se lög silfr eða eigi þa scal hvaʀ hiɴa stefna lögsianda aɴars vm þat at hann hafe þat callat lögsilfr er eigi er oc láta varða iii. marca utlegð. Eɴ alengr er sacar coma idom oc verðr sa fe secr er domendom þickir rangara mælt hafa. scal bera fram silfr oc láta siá. Þeir scolo lögsiaendr vera er réttir se at tengðom iquiðom við hvarntveɢia þeirra. Nv ero lög siaendr osáttir á vm met orð

a) = A. M., c. 3.

1) Skrevet stēfna.

oc vill anar luta en anar *eigi*. þa *scal* eið vina sa er lut fallit byðr ef *hann* vill oc meta *oc scal* *hans* met orð þa standa.[1] *verðr* *þat* sem hin mæle ecke er *eigi* vill luta. [a] Ef *maðr* sendir *anan* man *til* eindaga at gialda fe *fyrir* sec. *oc* erat hin scylldr *við* at taca. *nema* *hann* vitæ at sa *maðr* *er* hei*mi*lis fastr *oc* *hann* eigi *sva* fe at *þat* se iafn mic*it* se*m* hitt *er* *hann* gelldr. ef *hann* viðr *eigi* hei*mi*llt. Ef sa ke*m*r *til* *er* gialda *scal* *oc* lætr fe up*pi*. en hin*n* sendi m*enn* *til* viðtokonar. Nv nef*nir* gialldandin v*att*a. at h*an*n lætr *þat* standa f*yrir* gialdi at e*n*gi *er* viðtoko m*aðr* þar rettr. þa *sca*l viðtöco *maðrin* vatta sina láta vina eiða. oc *ber*a vætti *þat* at h*ann* scylde við fe *þvi* taca oc þei*m* malo*m* mæla se*m* hino*m* byriaðe aðiliano*m*. Nv hef*ir* h*ann* *eigi* vattorð *til* þa ef q*ui*ðr ber at hin m*un*di *eigi* gialda þoat vattorðit v*æ*ri *til* borit. oc *er* þa iöfn (s. 153, b.) hei*m*ti*n*g *til* fiarens se*m* hin hefðe *til* viðtokon*ar* co*m*it f*yrir* öndorðo sialfr *er* feet atte at taca. [b] Ef eindage *ver*ðr a loghælgo*m* dögo*m* e*ða* *um* langa fosto. þa *sca*l viðtoco m*aðr*in ne*f*na *vatt*a. at þvi at *hann* *er* buen *við* fe at taca iþei*m* stað se*m* giald *var* m*æ*lt. oc h*ann* s*er* e*n*gi þ*ar* þan man *er* þ*v*i gialde halde up*p* *sva* se*m* m*æ*lt *var*. Nefna *sca*l h*ann* *vatt*a i anat sin at þvi. at h*ann* lætr þ*at* sta*n*da f*yrir* stefno þa at log heilog ti*ð*[2] *er* þa. e*ða* la*n*ga fasta. þa á *hann* at stefna en næsta ru*m*hælga*n* dag i eno*m* sama stað se*m* giald *var* m*æ*lt. Þar *er* m*aðr* ke*m*r ti*l* eindaga *oc* *hann* nef*nir* *vatt*a at þvi at h*ann* *er* bvin *við* fe þ*v*i at taca *er* þ*ar*

---

a) = A. M., c. 4.
b) = A. M., c. 5.

---

1) *Punctum er tilföiet.*
2) *Skrevet* t̊ (*ellers* = *til*).

var giald mælt oc þar er eigi sa maðr er giald reiðe af hendi eða sva láte þat upi sem mælt var. þa er rétt at hann stefni þar hiɴ næsta dag rumhælgan eþa þar er hann hittir hann at mále sialfan. eða at heimili hans at þriþia coste. þoat þat se siðaʀ oc fylgia þo alogin öll slíc sem a eindogoðo fe oðro þvi er at eindaga er vm stefnt. Þes a hann oc cost at segia log leigor a feet at eindaganom. meþan stendr undir honom. enda segia slíct at lög bergi et næsta sumar eptir. þa hlyþir[1] honom þat meþan hann man vattana. Ef eyct hælgan dag er eindageɴ. oc a maðr cost at stefna fyrir eyct ef hann vill. eɴ við scal hann taca þott við aptan gialldiz ef allr dagr var til stefno. Ef þeir coma baþir til eindaga oc a sa cost er gialda scal at bioða hinom til heimilis þess er hann átte vm vetriɴ. hann scal handsala at eindaganom at gialda a xiiii. natta fresti kyʀ eða ær ahond ser.[2] sva þat ef hann vill giallda ilande. ii. avra fyrir eiɴ. þvi landi ær bellt se á hálfan bolstað eða meira. sva oc ef hann vill i mane giallda .ii.[a] (S. 154, a.) aura fyrir einn[3] oc a hann lavsn[4] a maneno en næsto misere ef hann hevir upp alet. Eigi scal maðr heim bioða i aɴan fiorðung til gialldz. Erat manne[5] scylt at taca bú fe fyʀ en vi. vicor ero af sumre. enda er eigi scylt við at taca siðaʀ en viii. vicor ero af sumre. Sa er feet reiþir scal quatt hafa heimilis bva v. vico fyʀ eða meira mele. at þeir comi til at miðiom degi oc meta fe þat með þeim við boc. Þeir scolo þeim mvn odyʀa virða fe þat eɴ a sculda móte gecc. sem þeim

1) *Istedetfor Bogstavet* y *i dette Ord har Afskriveren først skrevet* u.
2) *Punctum er tilföiet.*
3) *Tilföiet, overensstemmende med den arnam. Skindbog.*
4) *Rettelse for* lavns.
5) *Først skrevet* m with r above (= maþr).

þyckir verra[1] þa við at taca. Ef hiɴ komr eigi til er við féno scal taca[2] ne gerir aɴan maɴ. þa agialdaɴdiɴ coste iii. þaɴ eiɴ at reka fe til handa hinom er við átte at taka. eɴ af scal hann segia abyrgð sina alengr er metit er. ef hann lætr sva með fara sem hans abyrgð se á. Sa er aɴaʀ kostr at lata ganga ilande sino. Sa er hiɴ þriðe costr at reca iafrett þaɴ er hann á. Ef hiɴ komr til oc tecr við kyc fe. oc scal hann bregða af marke asavðom þaɴ dag er hann hevir abrott. Eɴ af navta marke scal hann brugðit hava a xiiii. nóttom enom næstom. Ef viðtoko maðr komr eigi til. þa er eindagiɴ er oc ero .xiiii. nætr fra gengnar. þa eignaz sa bu feet er giallda átte. þat er hann gallt ef eigi[3] er af marke brugðit eɴ næsta dag. enn hiɴ á ongva heimting til fiar er goldit var. [a]Ef sa komr til eindaga er gialda a[4] fe eɴ eigi hiɴ er við scal taca. þa scal hann bioða með vatta feet oc nefna til lögmetanda af siɴi hende. Nu gelldr hann þar silfr þa scal hann heim hafa þat. Eɴ hiɴ á eigi til meira heimting eɴ til iɴsteða ef bréclavst (s 154, b.) er uppi látet. Kost agialdandiɴ af at segia abyrgð sina oc lata þar liɢia fe allt eptir fyrir silfr utan. enda a hann cost at hava allt feet heim oc hafa leigo lavst feet þav misserin. Eɴ ef hann gallt savðe oc komr hiɴ eigi til at bregða af markeno. þa eignaz gialdandeɴ savðena eɴ næsta dag eptir. Nv stefnir hann vm feet sa er á. þa scal hann nefna valorðz þess er hann bavð feet at giallda. þa scal sakiandeɴ queðia heimilis bva hans .v. hvart hann bavð

a) = A M., c. 6.

1) Skrevet va med 7 over.
2) Herefter skrevet ef hiɴ kömr eigi til, men disse Ord derfter udstregede.
3) Skrevet over Linien.
4) Tilföiet.

af þvi at *hann* villde giallda e*þa* *eigi*. Nu ef fe er[1] þ*a*r handsalat oc *eigi* eindagat. þa *scal* sa *er* feet a at avðro*m* stefna h*onom* hei*m* at h*ann* se hei*m*a .vii. natta fresti *er* h*ann* ke*m*r ti*l* at hei*m*ta feet þ*at* *er* h*ann* á at hino*m* *oc* *que*þa a hue mic*it* *er*. feet. Þ*ei*r *sco*lo hafa logsiaendr ti*l* *með* *ser* ef met fe *er*. eN ef *eigi* *er* met fe. þa scal gialdaNdeN hafa *quatt* ti*l* *bva* iii. nótto*m* fyʀ *eða* meira mele. at meta þ*at* fe. EN ef sa vill *eigi* giallda oc *scal* h*ann* *sva* stefna v*m* i*nn*stöðo se*m* v*m* eindagat fe oc *sva* v*m* alög se*m* eindagat fe f*yrir* uta*n* harða fa*n*g. þ*at* eitt fellr niðr. Nu selr m*aðr* fe at leiga vát*t*lavst. þa ef hiN vill *eigi* gialda. þa ke*m*z h*ann* *eigi* ti*l* leignaNa. ne*m*a sagðar se lögleig*or* a. Cost asa *er* ha*n*d salat *er* at stefna hino*m* hei*m* *er* gialda *scal*. biðia h*ann* hei*m*a v*er*a .iii.* n*att*a freste *oc* mv*n* ec þá co*m*a at taca vi*ð* fe *eða* stefna v*m* *sva* mic*it* fe se*m* *er* oc lata v*arða* .iii. m*arca* utl*egð*. *oc* vi. avra harða fa*n*g. stefna ti*l* gialda oc ti*l* utgongo. Ef m*aðr* a fe at m*anne* oc *er* fe handsalat. nv gelldr h*ann* af su*m*t. oc *er* rett at hiN kióse *er* féét a hvart h*ann* vill stefna v*m* allt feet. (s. 155, a.) oc lata hiN[2] neyta gagnaNa ti*l* h*v*at af *er* golldit. enda *er* hitt[3] rétt at stefna v*m* þ*at* er o golldit er. Þ*at* v*arðar* iii. m*arca* utl*egð* ef m*aðr* stefn*ir* v*m* fe þar er allt er golldit oc er við hiN heimti*n*g *er* fe er at.[4] Þa *er* m*aðr* á fe at m*anne* oc *que*ða þ*eir* a dag oc a stað n*ær* giallda *scal* *eða* h*v*ar giallda *scal* fe þot þ*eir* hand salez *eigi*. *eða* þo*tt* þ*eir* taciz ihe*n*dr oc se þ*eir* sátt*ir* at þ*a*r scylde lög eindage. þa *scal* h*ann* *sva* sokia se*m* þar se eindagat feet. ne*m*a

---

1) *Tilføiet.*
2) *Herefter har Afskriveren begyndt med et e, men derefter udprikket dette.*
3) *Rettelse, overensstemmende med den arnam. Skindbog, for* hiN.
4) *Den arnam. Skindbog læser:* feit a.

þat at niðr fellr handsalslit.[1] *scal* h*ann* *queðia* heimilis b*va* v. ti*l* aþ*ingi* þe*ss* e*r* *sottr* e*r*. Ef *maðr* selr ma*nne* í hönd at taca *við* fe sino *þar* e*r* h*ann* a eindagat at ma*nne*. enda tecr sa við. oc vill h*ann* *eigi* giallda hinom feet e*r* á. ne lata h*ann* ná feno. þa a h*ann* cost at sokia h*v*árt h*ann* vill hiɴ e*r* feet v*ar* und*ir*. eþ*a* þaɴ e*r* hansöl-*om* tóc f*yrir* feet. *oc* *ver*sc sa maleno e*r* feet var und*ir* ef sa getr þaɴ q*u*ið at h*ann* galt þeim m*anne* feet e*r* hiɴ hafðe ti*l* senda*n*. Sa e*r* feet átte s*ca*l stefna þei*m* *vm* feet e*r* h*ann* bavð v*m*. oc taca gialdit. oc lata *varða* iii. m*arca* utl*eyð*. *scal* h*ann* *queðia* ti*l* h*eimilis* b*va* v. aþ*ingi* þe*ss* e*r* *sottr* e*r*. Ef sa m*aðr* heimt*ir* fe aɴars m*anz* e*r* h*onom* e*r* *eigi* *vm* boðit *oc* h*ann* a *eigi* at hei*m*ta. *þat* *varðar* h*onom* f*iorbavgs* ɢ*arð* *við* þaɴ e*r* h*ann* hei*mtir* fe at. *scal* q*ueðia* *til* h*eimilis* b*va* ix. aþ*ingi* þe*ss* e*r* so*ttr* e*r*. Nu ef h*ann* gelldr feet þa s*ca*l h*ann* stefna ti*l* giallda *oc* ti*l* utgo*n*go v*m* feet. Ef m*aðr* selr m*anne* fe af t*r*vnaðe at láne e*ða* ti*l* hirzlo *oc* dylr hiɴ oc q*ue*zc *við* e*n*go tekit hafa. þa *scal* sa er feet á sokia ti*l* þyfðar ef h*ann* vill enda a h*ann* cost at stefna ti*l* gertokis v*m* feet. *oc* ti*l* giálda (S. 155, b.) tueðra oc lata *varða* iii. m*arca* secþ. Ef m*aðr* hirþ*ir* fe m*anz* *oc* hu*er*fr feet or hirzlo h*ans*. Nu átto þ*eir* fe *þar* baþ*ir* sama*n* iþ*eir*ri hirzlo. þa helldr h*v*aʀ *sino* fe abyrgio.[2] ef or eiɴe hirzlo hv*er*fr h*v*artuecia feet. Nu hu*er*fr þe*ss* fe eít*t* e*r* sellde at hirða. h*ann* acost at hei*m*ta feet at h*onom* ef h*ann* vill þei*m* e*r* hirðe oc asa at gialda h*onom* enda a sa sokena v*m* feet e*r* hirðe. enda a h*ann* cost at sokia þaɴ e*r* h*ann* vill vm oc raða sialfr orðe. Ef m*aðr* sels

---

1) *Punctum er tilføiet.*

2) *Herefter skrevet* eɴ, *men dette Ord dernæst udprikket.*

aleigom oc fellr hann fra. Nu ef hann a sono eptir eþa lifir faðir hans þa of þat fe er eindagat er oc eigo þeir iafnt at stefna vm at eindaganom sem þeim se handsalat. Anar costr er sá er þeir eigo hvarz ero senir eða aðrir erfingiar at sekia vm handsalat erfðar fe. við ix. bva quiþ a þingi oc lata varða iii. marca utlegð haldet. Ef fleire menn telia til arfs oc ero osattir a hverr taca á. þa ahin at halda til doms oc varðar þa eigi vtlegð. Ef sa fellr fra er fe a at giallda þar er senir ero eptir til arfs. Þa er rétt at maðr stefne enom ellzta breðrana vm alt feet saman. ef fe er engo scipt oc scal sekia við ix. bva quiþ. ef breðr hafa scipt arfe eða sva þott aðrir erfingiar take arfin en senir oc scal vm sva miken lut hveriom stefna sem þeir toco arf til. Þar er sa maðr fellr fra er fe er eindagat at. þa scal at lögheimile stefna erfingia hans vm þat fe. En ef hann legr lögleigor á oc kemzc hann eigi meir til at helldr enn til insteðans. Þat sagðe markús lavg.

222. vm fiar demingar

[a] Fe a at dema sva micit sem gogn báro til. xiiii. nóttom (s. 158, a.) eptir vapna tac iþeim stað sem eindagi var oc sva marga avra sem gogn báro til. Nu er eigi eindagat fé. þa scal dema giald at lögheimile þess er gialda á i orscotz hælge við garð þa er hvarke acr ne engi þangat fra garðe er sa a heimile er fe scal taca. En ef menn vito eigi þat. þa scal dema giald at heimile þess er söc sótte. Nv er or sinom fiorðunge hvar þeirra. þa scal dema gialdit miðvico dag imitt þing anat sumar eptir

a) = A. M., c. 7.

iboanda kirkio garðe. Oc sva scal fara þólt eindagat fe se ef or sínom fiorðvngi er hvaR þeirra er mál attoz við. Ef maðr metr fe sitt dyRa aleigo eða selr eN alögleigo. þa er rétt at lysa söc þa iþingbrecco avarþingi ef þeir ero samþinga. oc sekia þar idom fram. Þar er menn verða fe sekir þa scal dema gialld fiarens at heimile þeirra er fe sekir verða ef þeir ero samfiorðungs oc hiN er feet scal taca. Ef þeir ero or tueim fiordungom. þa scal gialdet dema a alþingi iboanda kirkio garðe. Slíca avra scal dema sem mæltir voro a iNsteðanom. Vtlegðir halfar scal dema at gialda aNat sumar imitt þing. iboanda kirkio garðe en halfar heima þar er iNsteðeN var demþr. oc þar alög öll. vtlegðir oc öll alög scal dema logavra.

223. sculda domr.

[a] Ef sa maðr aNdaz er öreigi er. oc er engi maðr scylldr at gialda sculdir hans. þa var hann öreigi ef hann átte eigi morc eptir eða meira fe. Nu var þar meira fe[1] oc voro þo sculldir meire eN fe. oc er erfingi scyldr at bioþa til sculda doms eptir hann. ef hann hafðe átt eptir mörc eða meira fe. Nu ef hann byðr (s. 156, b.) eigi til sculda doms at lögom eða gelldr hann nocorom manne af féno aðr hann bioðe til sculda domsens. þa scal hann giallda sculdirnar meþan hans avrar viNaz til. eigi a hann isculd at ganga fyrir. Sa maðr er til sculda doms vill bioða. hann scal ganga i þingbrecko avárðingi þvi er hiN er or andaþr. þa er .ii. nætr ero af þingi. oc nefna ser vatta sva at heyre meire lutr manna þingheyianda.[2] hann scal sva

a) — A. M., c. 8.

1) Ordene Nu var — fe ere tilføiede efter den arnam. Skindbog.
2) Punctum er tilføiet.

mæla. Jþat vætti. scal hann queþa at sculda domr scal vera ii.[a] vicna fresti at heimili þvi er hann er ANDaðr fra oc ec byð þangat þeim monnom öllom er se látaz at honom hafa átt oc coma þar sva at domr se fyrir miðian dag nefndr. Sa er til scullda doms bavð. scal queðia bva v. iii. nottom fyrr eða meira mele. þa er næstir bua þvi er domreN scal vera. þeirra er rettir se iquiðom at tengðom. [a] Þeir menn er þar þickiaz fiár ván eiga scolo þangat coma með vatta sina. Nu ero eigi váttar eþa naer hann þeim eigi. þa scolo þeir bvar v. scilia er hiN hevir þangat quadda er domenom helldr upp. eþa þeir er þeir vilia til hafa quadda vm domstaðeN. iii. nottom fyrir domeN eða meira mele. Sa er til doms bavð scal bioða þeim með vatta at nefna halfan domeN. en þeir eigo at hluta huerr dome scal up halda við hann hvárz þeir ero aðrir ofúsir eða keppaz þeir vm. Nv vilia þeir eigi þa scal hann nefna allan dominn. En siþan scal bioða til ruðningar vm þá domendr. hvarir sem nefndo. Dom þaN scal ryðia sva at þar scal engi þeirra manna sitia i dome er þar eigo fiár ván at heimta. oc enscis þeirra. faþir ne sonr ne broþir. ne namágar .iii. Þa scolo menn (S. 157, a.) luta hue sacir scolo fram segia idom þaN oc fera fram siþan hverr vætte sin eþa quiðo. Sa er til doms bavð scal þangat hafa fe þat allt er hiN hevir átt. Nu atte hann fe undir avðrom monnom oc scolo halldaz maldagar þeir allir er a þvi fe voro. Ef þeir menn eigo þangat fiar vón er eigi eigo sialfir varðveizlor fiar sins fyrir esco sacir þa ero þeir menn scyldir til farar þangat er fe þeirra eigo at varðveita enda abyrgiaz þeir við þa ena vngo menn. þat er til þeirra

---

a) = A M., c. 9.

keimr. ef þeir gera eigi coma til eþa fera eigi gögn til þav er þarf.[1] oc sva ef vngir menn ero erfingiar þess ens andaða þa er sa maðr scyldr at bioða til sculda doms er fiárvarðveizlor a[2] ef þeir fe ætte. Ef menn leyna fe þvi nockoro er hann hafðe átt þar oc varðar fiorbavgs garð. er þat stefno söc scal queðia heimilis hwa ix. aþingi þess er sottr er. Þar scal hverr hafa sina avra ef sva má. Nv atte hin lönd eptir eþa goðorð oc scolo bvar þat virða landeigendr v. þeir er næstir bva[3] aðalboleno virða öll lönd oc scal sa hava þa boanda til qvadda er domenom helldr upp vico fyrir dominn eða meira mele. Sa maðr scal þar i lande taca er mest fe átte at hinom. Nv átte hann cono oc scal hon hafa bæðe mund oc heiman fylgio ef hann átte fe til mundarens fyrir vtan sculldir oc er þav gengo saman. Nu hafe hann eigi átt þa munden sculdlavsan oc hafe hann þo átt mörc eða meira fé. Þat er af sculldom gecc þa scal þa avra iafnt scerða sem aðra. Nu hefir hann eigi atta mörc þess fiar er af sculldom gecc[4] er þav gengo saman. þa scal hon engi hafa mundin en hafa a hon þo heiman fylgiona sem aðr. Nv havfðo þav fe sitt saman (s. 157, b.) lagit. þa scal hon gegna sculdom öllom at þeim luta sem hon atte ife við hann. En ef hon átte ibue við hann oc var eigi fe þeirra saman laget þa scal hon gegna at sinom luta þeim avrom öllom er til bus þeirra voro keyptir oc öllo þvi

---

1) *Punctum er tilföiet.*

2) *Tilföiet efter den arnam. Skindbog.*

3) *Herefter skrevet* landeno, *men dette Ord derpaa igjen udstreget. Den arnamagn. Skindbog læser:* næstir bva landino. Nu ero lönd fleiri þa scolo þeir er næstir bua aðalbolino, *o. s. v.*

4) *Ordene:* þa scal þa avra — af sculldom gecc *ere tilföiede efter den arnam. Skindbog, ligesom vi af det næstforegaaende, der i vort Haandskrift lyder:* Þat er ef af sculldom gecc, *have udeladt* ef.

er til hennar þurptar var keypt en engom þeim er til hans þurpta eins var keypt. Ef maðr átte veð mælt ife hans oc scal hann[1] hafa þat ef hann hevir at lögom veð mælt oc lyst at lögom. Nv hafa þeir .ii. menn veð mæltan ein grip. oc baþir at lögom[2]. þa scal sa hafa er fyr veð mælte. en ef eigi hafa baþir at lögom veð mælt. þa scal sa hafa er at lögom hefir veðmælt. Nu hevir hvargi at lögom veðmælt þa scal hvargi hafa. þott hann hafe betra grip veð mæltan enn hans sculd gegne. oc scal hann eigi hafa huegi er mælt var. meira en sculd hans var fyrir ondorðo. Rett er at þeir v. hvar virðe gripen er þangat ero til quaddir þan er hin hafðe veð mæltan oc scal hann þa scióta igegn slico sem þeir virða gripen dyra en hans sculld var fyrir öndverðo oc scal hann þa hafa gripen. Jafnt scolo allir missa sina avra þeir er þar átto ef eigi vinz til sculda þeir er eigi hafa veð mælt. oc scal þar alla avra iafnt scerþa. Nv þeir menn allir er þar calla til fiar scolo vina eiða iafnt sem at þinga domi. oc sva þeir menn allir er þar scolo lögscil mæla. en siþan lata bera vætte oc þav gögn er þeir hafa. Sacar scolo fram comnar allar aðr sol se undir. siþan scal doma vm nottena. eða vm morgonin eptir. lokit scal dome at miðiom degi anan dagin. Enga heimting a sa til sins fiár ef eigi vill til (s. 158, a.) sculdar doms coma ef hann spurðe oc hann matte til coma. Nu matte hann eigi til comaz sculda domsens eða spurþi hann eigi at domr scylde vera. þa scal hann lysa söc at logberge ahond þeim monnom öllom er þar toco fe til gialda oc til. ut gongo slics fiar sem a hans lut munde coma ef

---

1) *Skrevet over Linien.*
2) *Herefter skrevet* veð mælt oc lyst at lögom, *men disse Ord derpaa igjen udstregede.*

hann *væ*re *þar*. *oc* lysa ti*l* þe*s*s fiorðv*n*gs do*m*s *se*m do*m*reɴ v*a*r i áttr. oc a h*onom* at de*m*a sina avra *sva* at *þeir* misse allir ia*fnt*.

224. vm fiár leigor

[a] Ef m*að*r leig*ir* bu fe at m*anne* at leigo mala rétt*om*. þa *sca*l h*ann* *þvatt* dag þaɴ ifardögo*m* scyldr at leysa af he*n*di *ser* þei*m* e*r* næst*ir* *ero* ept*ir*. þa e*r* h*ann* leigðe. Ef hiɴ ke*m*r e*igi* *sva* ept*ir* *oc* a h*ann* cost at segia af abyrgð sina eɴ næsta dag hælgiɴi ept*ir* ef þa *er* heillt feet *oc* ohætt. Ef h*ann* heldr a feno. þa e*r* hiɴ ke*m*r ept*ir* *er* a *oc* náir h*ann* e*igi* enda *ser* h*ann* oc er þa rán. *oc* v*arðar* s*cog* ɢ*ang*. Nv naer h*ann* e*igi* at siá oc e*r* þá se*m* h*ann* take f*ra* h*onom*. [b] Nv nyt*ir* h*ann* *ser* nyt fiár þe*s*s f*yrir* þ*at* ofan. oc v*arðar* h*onom* þa s*cog* ɢ*ang*. oc *sva* hv*er*io*m* þ*eirr*a er fiar nytiar þ*eirr*ar neyt*ir* visvitande. Nv lætr h*ann* feet þa up*p*e at lögo*m*. þa *sca*l h*ann* taca vi*ð* fe s*in*o þ*v*i e*r* h*ann* sellde h*onom* at leiga ef þat fe e*r* þa ia*f*n gott se*m* m*æ*lt v*ar* at h*ann* scylde h*onom* af he*n*de iɴa. En ef þ*at* fe e*r* þa ve*r*ra þa *sca*l sa e*r* af he*n*de leys*ir* hafa q*u*adda til h*eimilis* b*va* s*ina* v. *oc* scolo þ*eir* virða þaɴ mun *oc* *sca*l h*ann* þ*ar* gialda h*onom* þaɴ mu*n*. Nv er h*onom* ve*r*ra fé uppi látet eɴ h*ann* ætte m*æ*lt. þá a haɴ cost h*v*arz h*ann* vill at hafa fe þ*at* abr*ott*[1]. e*r* h*onom* er boðet *oc* hei*m*ta þ*at* er ept*ir* er e*ða* hafa ecki abr*ott* *oc* stef-

a) = A. M., c. 23.
b) = A. M., c. 26, S. 428[2].

1) *Herefter skrevet:* oc stefna til gialda, *men disse Ord dernæst igjen udstregede.*

(S. 158, b.) na til gialda oc ut gongo um alt saman feet.[1] En ef hann tecr eigi við þa er honom er boðit feet. þa secz hiɴ eigi anyt fiar þess. er aðr hevir haft feet. Ef þat fe er davtt er hann hafðe á leigo sellt. þa scal hann gialda honom bu fe aɴat slict fyrir ef hann hevir til. scal bu fiar eyrir leysa hverr aɴan oc sva vara ef hann hevir eigi bv fe til. hann scal eigi lamblavsar ær gialda nema hann hafe sva leigðar. [a] Ef andmarcar þeir verða a bú féno er honom syniz sva at þat se eigi avetr føranda eða mune þat eigi igiold ganga þott þat komiz fram. þa á hann cost af at lata fe þat oc gialda honom aɴat fyrir iafn gott. [b] Nv lætr hann af fe þat eða lógar a nǫkorn veg er eigi ero þeir andmarkar at. þa er þat gørtøke oc førir til meira máls oc varðar scog gang. Enda a hann heimting til fiar þess hvar sem niðr komr er hiɴ hevir selt eða gefit. Ef sa kømr eigi eptir leigo feno er a sva snemma sem mælt er. enda segi hiɴ eigi sina abyrgð af er hafðe eɴ næsta dag hælgiɴe. þa secz hann eigi á nyt fiar þess til ens v.ta dags þess er vii. vicor ero af sumre. ef hann byr isama stað enda comi hiɴ eigi til er á. eɴ hvergi scal hann abrot fara með. Rett er þeim manne er þar býr í sama stað at lata miolca fe þat oc lata varðveita nyt fiar þess til þess er sa kømr eptir er á. enda á hann cost at reka fe þat til haɴda þeim er á oc fara sva með sem með sitt fé. enda abyrgiz hann eigi þa feet ef hann feʀ sva með. [c] Hvar þess er maðr þiɢr nyt af aɴars manz fé en þess er á. o lofat visvitande þa a hiɴ

a) = A. M., c. 27.
b) = A. M., c. 28.
c) = A. M., c. 29.

1) *Punctum er tilföiet.*

cost at lata *varða scog* GANG *eþa* gor (s. 150. a.) take ef *þat* vill hældr. Ef *hann* vill *til* ens meira máls fára oc *scal* hann stefna *oc* láta *varða scog* GANG oc *queðia* *til* xii. *quiðar* GOÐA þaN *er* sa *er* iþingi *með er* sótt*r er*. *hvart hann* hafe þegna nyt af fe *þvi* er *hann* hev*ir* stefnt *vm*. Nv beR .xii. *qu*iðr a *hann* þa *scal hann* beiða *ser* biarg quiðar *heimilis bva sina* v. *til* þe*s*s se*m hann* þickiz hellzt efne hafa *hvárz* e*r* at *hann* hev*ir eigi* vitat *eða* hev*ir* sa lofat *honom er* á. Nv *hvarn* þe*irra* se*m* beR ihag *honom oc* secz *hann eigi* þá enda *scal hann* slíct *queþia ser* biargq*u*iþ*ar* þot*t til* gertekes se fert. *Eigi* ter boandano*m* sa biarg *qu*iðr at *hann* hafe *eigi* vitat ef fiár nyti*n* bef*ir þar* v*er*it hofð halfa*n* manað eða lengr. sa*m*fast. [a] Ef *maðr* felr fe iNe at avðro*m* oc asa maldage at halda *með* þei*m* se*m* þ*eir* v*er*ða asátt*ir*. Nv felr *hann* fe iNe at fúlgo mála rétto*m*. *hann scal* ala fe *þat sva* at o hætt sé *fyrir* holda sac*ir oc* gæta *sva* se*m* sins fiár. *oc sva* se*m* þá m*un*de *hann* ef *hann* ætte *þat* fé. *hann* abyrgiz við þei*m* andmorco*m oc* avvirðo*m* öllo*m er þat* fe fær af *þvi* scaða e*r hann* gæt*ir* þe*s*s aNa*n* veg en sins fiar þe*s*s kyns. þeg*ar er hann* nyt*ir* nyt af fúlgo féno. þa abyrgiz *hann* at öllo *þat* fe *hvárz þat er* fyR *eða* siðaR. enda *scal hann sva* af hende leysa *þat* fe se*m* leigo fe. Nv *hvat*ke e*r* fe *þvi* v*er*ðr at vaglata. þa *scal hann sva* fe *þvi* at biarga oc *sva* af láta *oc* sva *varð*veita at öllo se*m* þa m*un*de *hann* ef *hann* ætte.

225. v*m* einkuN*ir*

[b] HveR *maðr scal* eina einkvN eiga a fe *sino*. bæðe navto*m oc* savðom. Maðr *scal* einkynt hafa fe sit þa *er*

a) = A. M., c. 30.
b) = A. M., c. 11, *jfr. ved denne Materie* A. M. Landabrigða-þ., c. 37 ff.

viii. *vicor* ero af su*m*re. *þat* er h*ann* náir. Ef h*ann* g*er*ir *eigi* sva oc v*arðar* utl*egð*. Ef fe o einkynt (s. 159, b.) k*em*r i a*n*n*ars* ma*n*z la*n*d en þ*ess* er á a*n*nat e*n*n dilcar síþ*an* *er* viii. vic*or* *er*o af su*m*re *eða* siðar. þa á sa *er* a la*n*de þvi byr at einkyn*n*a fe *þat* si*n*ne einku*n*n oc eignaz h*ann* þá. ef h*ann* syn*ir* b*vom* v. feet aðr. [a] Ef m*aðr* einkyn*nir* la*m*b a*n*n*ars* m*anz* i stecc. *oc* v*arðar* *þat* e*igi* v*ið* lög ef q*ui*ðr be*r*r at h*ann* hygz eiga. H*ann* *scal* bioða hino*m* gott la*m*b f*yrir* o einkynt ef h*ann* hev*ir* *þat* ti*l* þeg*ar* er h*ann* verðr va*r*r v*ið*. oc a hi*n*n cost at kiósa hv*á*rt h*ann* vill hafa *þat* *eða* hitt e*r* h*ann* atte aðr. Ef h*ann* byðr e*igi* lambit *oc* v*arðar* h*onom* vtl*egð*. v*ið* þa*n*n er atte. Ef m*aðr* einkyn*nir* fé m*anz* si*n*ne einku*n*n *oc* vill *ser* eigna a*n*n*ars* fe oc leyn*ir* þioflavno*m* þa asá orðe at raða e*r* fe á. Ef m*aðr* einkyn*n*ir fe m*anz* oc le*g*gr a*n*n*ars* m*anz* einku*n*n á en þ*ess* *er* á. oc v*arðar* h*onom* *fior-bavgs* *g*g*arð* v*ið* hv*a*rntueg*g*ia þa*n*n e*r* átte feet oc hi*n*n e*r* einku*n*nena á. Nv mark*ar* m*aðr* fe a*n*n*ars* m*anz* olofat þ*ess* m*a*rke *er* feet á oc v*arðar* *þat* utl*egð*. Navt oc savðe oc svín *scal* m*aðr* m*a*rka a eyro*m* e*n*n fogla *scal* m*a*rka a fitio*m*. oc ero þav ein lög mörc a þ*vi* fe. [b] Hv*er*r m*aðr* e*r* scyldr at sa*f*na v*m* l*an*d sitt *eða* v*m* þ*at* ból *er* h*ann* býr á. fe þ*vi* öllo e*r* h*ann* ma fi*n*na *oc* h*ann* a at v*a*rð-veita. oc láta reca ti*l* lögrétta þ*eir*ra se*m* h*er*aðs m*enn* e*r*o a*s*átt*ir* at v*er*a *scal*. utl*egð* v*arðar* þei*m* *er* e*igi* g*er*ir s*va*. oc a sa söc þá *er* vill þ*eir*ra m*ann*a *er* þar eigo lögrétt v*ið* h*ann* enda abyrgiz h*ann* feet *þat* *er* h*ann* sa*f*nar e*igi* s*va*. v*ið* þa er eigo. Maðr *scal* sitt fe eitt a br*ot*t reka *fra* rétt. þ*vi*at eins a*n*n*ars* m*anz* fe ef sa hev*ir* v*m* boðit er á. Nv recr h*ann* a*n*n*ars* m*anz* fe fra rétt at

a) = A. M., c. 12.
b) = A. M., c. 13.

oloſe þess er á. oc utlagaz hann við þaN er a vm þat. enda abyrgiz hann fe þat. (s. 180, a.) til þess er hiN ma[1] heimta er á. [a] Sa maðr eignaz dilc er ána á þa er leiþir. Nu villaz dilcar irétt oc scilr menn a eigin orð þa scolo þeir beiða sciptis þa menn er til telia enda scal þa huerr þeirra sýna þa sina savðe er þess være at vōn at þa dilca mundi leiða. hvom v. þeim er næstir bva retteNe þeirra manna er þar se þá. oc scolo þeir scipta dilconom þeim öllom með þeim er eigi keNaz ær við. Nv verða eptir dilcar þeir er eigi keNaz ær við. enda se sciptissens til beitt at eNe efsto rétteNe. þa á boandeN sa er retteNa varðveitir at sýna buvm. oc leGia sina einkuN á. oc eignaz hann þa. Nu ganga þeir þaðan abrott þa a huerr at einkyNa er vill isino lande. ein log ero vm dilk savðe oc navta oc geita. [b] Ef maðr a hruta oc scal hann iN hafa látna fyrir vetr nætr. eða fyrir gert sva at eigi fae ær við þót blesma gange. þa alla er hann ma heimta gelda. EN ef hann gerir eigi sva þa varðar honom utleyð. ef eigi geriz meiu at oc a sa söc er vill. Ef hrvtriN gerir scaða þa scal hann beta av visla bótom sem hvar þess meta er scaðiN var geR enda a hann þa sekena. EN ef hrvtriN gerir manne v. avra scaða. eða meira þa varðar fiorbavgs Garð þeim er hrut á. Ef hrvtr manz gengr i aNars manz savðom eptir vetr nætr. oc se eigi fyrir gört þá a hann at gellda hrvt þaN ef hann vill oc fara sva at sem hann gelde siN hrut. sva scal fara vm hafra et sama. Ef hrútr deyr af gelldingo þa scal hann gera

a) = A. M., c. 14.
b) = A. M., c. 15.

1) Afskriveren har skrevet nair at, men derefter skrevet ma ovenover, uden at overstrege det første.

til oc varðveita til handa þeim er á ef hann fiðr. [a] Fe þat er þar verða eigi eigendr at. sa maðr er rettena (s. 160, b.) varðveitir. scal quedia til bva v. landeigendr þa er næstir bva rettene þeirra manna er þangat eigi savðom til at safna. at scipta savðom þeim með ser til varðveizlo. er þar verðr eigi eigande at. þeir bvar vi. er savðæ þa varðveita scolo segia til at kirkio sócnom eða at manna fundom hve margir savþir þar ero þeir eptir er eigi er eigande at eða sva með hverio marke ero. ef hann veít. Nu coma þeir er eigo þat fe. oc scal þat hafa abrott hverr er á at osekio oc syna þeim er land varðveítir þat er savðrin var í þa er hann tóc. [b] Hvar sem maðr hittir fe anars manz ilande þvi er hann a at varðveita. oc scal hann sagt hafa monnom til a xiiii. nóttom enom næstom er hann veit. Ef hann[1] hefir feet til þess er manaðr er af vetri eða lengr þa scal[2] hinn láta honom uppi fulgo slica sem bvar meta at vert er. Ef hann hevir sva abrott feet sa er a. at hann lætr eigi fulgo uppi þa verðr hann utlagr vm þat iii. morcom við þann er feet hafðe at varðveita oc a þo at domaz fúlgan. Ef sa verðr varr við er feet hefir at varþveita at hinn vill abrott taca er a oc varðar honom eigi þott hann late eigi a brott hafa ef honom er eigi fulga láten uppi. [c] Nv komr sa eigi til er a at miðiom vetri. þa a sa at heimta til heimilis bva sina v. þa er næstir bva er varðveitir feet. oc virða við bóc. enda scal hann sýna þeim einkvnn aféno. oc sva fora til marcs sins enda eignaz þa feet

a) = A. M., c. 16.
b) = A. M., c. 17.
c) = A. M., c. 18.

1 og 2) *Tilföiet.*

alengr. þeir scolo sva virða fe þat sem þa var vert er þangat com.[1] hann scal þat fe giallda sem þeir virða et næsta vár er hann veit huerr á. oc hiɴ heimtir. Ef hann heldr fe þvi fyrir hinom er a oc varðar honom utlegð. Nv bregðr hann eigi af einkuɴ eða lætr eigi virða feet sa er (s. 161, a.) varðveitir. þa ma sa hafa abrott er a þegar hann kemr eptir oc lata hinom uppe fulgo slíca sem bvar meta. [a] Sa maðr er feet hevir varðveitt vm vetriɴ hvart er hann hevir af einkuɴ brvgðit eþa eigi þa scal hann segia til einkuɴar fiar þess er hann hefir varðveitt vm vetriɴ iþingbrecco a socnar þingi þvi er hann heyr sialfr oc vísa þeim monnom til heimilis sins. oc taca þar hvart er þeir eigo heldr sitt fe at hafa. eða verðit. þa er vii.[2] vicor ero af sumre. Nu kemr eigi eigande til enda hevir hann eigi virða latet feet þa ahann at hafa nytiar af þvi fe sem hann eigi. enda abyrgiz hann eigi. scalat hann lóga fe þvi a engi veg.[3] hann scal til segia iii. vór iþingbrecco svá at meire lutr[4] þingheyianda heyre. Nu verðr eigi eigande at þvi fe aþrimr sumrom. þa scal hann segia til at lög bergi et þriþia sumar. enda eignaz hann þa ef engi gengr við. [b] Ef menn taca einkuɴ at erfð. þa scolo þeir sva scipta sem aɴaʀe erfð. Nv vill sa maðr gera bú er engva á einkuɴ aðr. þa scal hann segia til iþingbrecco a þingi þvi er haɴ heyr siálfr hveria einkuɴ hann vill hafa oc spyria at þar ef menn vite nockorn manɴ þaɴ er þa einkuɴ eigi.

---

a) = A. M., c. 19.
b) = A. M., c. 20

---

1) *Punctum er tilföiet.*
2) *Den arnam. Skindbog læser* viii.; *jvfr. iövrigt ovenf.* S. 153 (A. M., c. 11).
3) *Punctum er tilföiet.*
4) *Rettelse for* lut.

Nu lataz *menn eigi* þaɴ maɴ vita *sams* h*er*aðs h*onom* *er* þa einkuɴ *eigi*. þa á h*ann* at hafa einkuɴ þá at osekio. Huerr m*aðr* *þeirra* *er* h*ann* f*er*ir bv sitt i þaɴ hr*epp* *er* h*ann* bio *eigi* aðr. h*ann* *sca*l segia til *þeirra*r einkuɴ*a*r *er* h*ann* á a sa*m*quamo *þeirri* *er* næst *ver*þr[1] iþei*m* hrepp *er* h*ann* hevir bvit ifort. Ef nokoʀ *maðr* *er* sa i þ*v*i h*er*aðe *er* þá einkuɴ á oc *sca*l sa bregða af *er* sce*m*r hev*ir* *ver*it bve sino i þ*v*i h*er*aðe h*v*ar þe*s*s er savða ga*n*g (S. 161, b.) *þeirra* beʀ saman. H*v*ar þe*s*s *er* þ*eir* v*er*ða var*ir* við þ*at* at[2] h*v*aʀtueɢia beʀ sama*n* savða ga*n*g *þeirra* oc eiɴkvɴ. þa *sca*l sa *þeirra* *er* fyʀ fregn gera orð ti*l* fundar við aɴa*n* oc segia deili a. Nv hev*ir* aɴaʀ *þeirra* erfða m*a*rc. eɴ aɴaʀ cavpa mark. e*ða* at giof tekit enda hafe þ*eir* iafn le*n*gi baþ*ir* v*er*it bvi sino ih*er*-aðeno þa *sca*l sa afbregða *er* *eigi* hev*ir* erfða marc. J öllo*m* stoðo*m* þei*m* *er* þ*eir* hafa aɴat tueɢia báþ*ir* érfða marc eþ*a* h*v*árgi. þa *sca*l sa *þeirra* afbregða *er* færa savð fe á. Eɴ ef þ*eir* eigo baþ*ir* ia*fn* marga þa *sc*olo þ*eir* luta m*eð* s*er*. Ef þ*eir* v*er*ða *sv*a fre*m*mi var*ir* við at ein-kuɴena beʀ sama*n* m*eð* þei*m* ef fe *þeirra* *er* afiall rekit þ*a*r *er* þ*eir* eigo sa*m*ge*n*gt. þa *sc*olo þ*eir* telia fe þ*at* *er* þ*eir* léto reka i afrétt oc viɴa eið at þ*v*i at *sv*a m*a*rt *er* feet se*m* þá hafa þ*eir* talit. oc þe*s*s kyns fe. *oc* *sv*a gamalt se*m* h*ann* á. Nv *sca*l h*v*aʀ *þeirra* v*m* havstet syna h*eimilis* b*v*o*m* *sinom* v. þ*at* fe *er* þ*eir* hei*m*ta. Nv *sca*l at iafnaðe scipta m*eð* þ*eim* v*m* hei*m*ting*a*r *sv*a at b*v*o*m* þei*m* .v. syniz ia*f*nt hafa hei*m*t *er* næst bva rétt *þeirra* *er* þ*eir* hei*m*ta mesta*n* luta fiarens. Ef aɴ*a*rtueɢi *þeirra* k*om*r keɴendo*m* ti*l* sins fiár *sca*l sa hafa fe þ*at* at afna*m*e.

---

[1]) *Istedenfor dette Ord synes Afskr. først at have villet skrive* er *eller sligt.*
[2]) *Skrevet to Gange.*

oc eiga þei*m* mvn miɴa *oc* færia[1] fiar ván i afrétt sem[2] haɴ getr keɴendr ti*l*. [a] Þe*i*r *sco*lo keɴe*n*dr v*er*a er rétt*ir* se at tengðo*m* iq*ui*ðo*m*. Sa m*aðr* er keɴendr vill føra ti*l* fiár sins. h*ann* *sca*l viɴa eið at þ*v*i at h*ann* átte fe þ*at* e*r*[3] i afrétt fór oc hev*ir* e*igi* siþ*an* lógat. Eɴ keɴendr *sco*lo viɴa eiða at þ*v*i at h*ann* átte fe þ*at* e*r* i afrétt fór. oc leggia þ*at* undir þegnscap siɴ. (s. 162, a.) Nv heim*tir* aɴaʀ þe*ir*ra betr e*ða* fleira fe en*n*[4] van e*igi* oc leɢr lavn á. þá asa orðe at raða v*m* er einkvɴ a vi*ð* h*ann*. Nv heim*tir* aɴ*a*ʀ þe*ir*ra betr en aɴaʀ. þa *sca*l hiɴ beiða h*ann* lavgsciptis.[5] ef sa lætr e*igi* hino*m* up*p*i lög scipti v*m* feet. þa v*arðar* h*onom* þ*at* utl*egð* oc stefna ti*l* gialda v*m* feet iaf*n* mart se*m* h*ann* hev*ir* oheim*t* þ*at* sum*ar* oc a hon-o*m* þ*at* at døma *oc* ia*fn* gamalt fe. Heim*i*lis b*var* ha*n*s *sco*lo scilia þ*at* hve m*a*rga savðe h*ann* atte e*ða* hve gamla. [b] Ef sa m*aðr* bregðr bue s*in*o er einkuɴ á. oc á h*ann* at liá einkvɴ*a*r þe*ir*r*ar þei*m* m*an*n*e er h*ann* vill. oc a h*ann* þo at hafa þegar er h*ann* vill. sina einkuɴ. Nv bregðr h*ann* búe enda lér h*ann* engo*m*[6] m*an*n*e einkuɴ*a*r *oc* v*er*ðe h*ann* ör savðe oc a h*ann* e*igi* þa ein kuɴ helldr eɴ aðr*ir* m*enn*. [c] Engi m*aðr* a at hafa alstyfi*n*ga nema lofat se ilögretto. eɴ ef h*ann* hef*ir* þa v*arðar* h*on*-o*m* *fiorbavgs* ɢ*arð*. Ef m*aðr* tekr þ*at* fe at erfðo*m*

a) = A. M., c. 21.
b) = A. M., c. 22.
c) = A. M., c. 23.

1) *Saaledes (for* f æ r a).
2) *Rettelse for* s e.
3) *Skrevet over Linien, maaskee med en yngre Haand.*
4) *Herefter skrevet* a ɴ a ʀ, *men dette Ord derpaa igjen udstreget.*
5) *Punctum er tilföiet.*
6) *Först skrevet* a v ð r o m, *men derefter rettet saaledes, muligen med en yngre Haand.*

alstyfinga oc er bonom vite lavst at eiga þ*at* fe meþ*an* þ*at* lif*ir* en e*igi* sc*a*l h*ann* s*v*a einkyɴa ne eitt. Maðr sc*a*l e*igi* alstyfinga giallda m*anne*. enda sc*a*l e*igi* taca ne*m*a þeg*a*r lóge af. *eða* sá e*igi* þ*at* marc aðr h*ann* tecr. Nu sc*a*l ti*l* saca þ*eirr*a allra e*r* h*er* g*er*atz iþesso mále *queðia* ix. h*eimilis* b*va* a þ*ing*i þ*es*s e*r* s*ottr* er. þa e*r* *fiorbavgs* ɢ*arð* v*arðar*. Eɴ b*va* v. þat e*r* fe vite liɢr við Enda allt þ*at* aɴa*n* veg er g*er*t iþesso male en*n* h*er* v*a*r m*æ*lt. þa liɢr v*ið* iii. m*arca* fe vite ne*m*a talit se meire sect til.

226. v*m* hross neyzlor

[a] Ef m*að*r felr[1] hross iɴe at m*anne*. at fulgo mála réttom oc abyrgiz[2] hiɴ þ*at* ia*fn*t se*m* fulgo fe aɴat. Ef men*n* neyta h*r*oss þ*es*s oc á sá at sekia v*m* navtnena e*r* á. enda v*er*ðr iafn secr sa e*r* varð- (s. 162, b.) veit*ir* v*m* navtnena se*m* að*rir* m*enn* ne*m*a h*ann* scyllde at öllo abyrgiaz. þa a h*ann* at neyta sem siɴa h*r*ossa. oc spilla e*igi* oc a sa at sekia v*m* hro*ss* navtnena e*r* abyrgiz. e*igi* a sa at neyta sialfr er a. ne lofa avðro*m* m*onno*m.

a) = A. M., c. 31.

1) *Det sidste Bogstav i dette Ord er skrevet over Linien.*
2) *Herefter skrevet* h a n n *men udmaculeret.*

Rann socna þáttr

227.

a) Þat scal huerr maðr hafa alande osso er a. nema gefit vili hafa eða golldit. Ef maðr tekr þat er annar maðr á olofat oc a maðr at fora þat til görtekes ef pennings er vert eða meira. Sva scal stefna sa er a gripen vm görtoke oc til giallda tueðra slicra sem bvar meta oc láta varða iii. marca secþ oc quedia til heimilis bva v. aþingi þess er sottr er. Ef maðr tecr fe fra manne þat er vert er hálfs eyris eða meira fiár. oc leynir sa eigi er tecit hevir. oc varðar þat scog gang. oc scal stefna vm tökona vm þat at hann vile ser fe nyta[1] enn eigi vm þiof scap. Ef maðr tecr fe fra manne hálfs[2] eyres vert eða meira oc leynir þiof lavnom. þa er costr at föra til þiofscapar oc stefna oc telia hann sekian scogar man ef quiþr ber han sanan at söc. oc quedia til xii. quiðar. Nv berr quiðr af honom oc er eigi sócn til þa at sekia vm illmælit. ef hann quað sva at istefnone. Enda stefne hann af þvi at hann hygðe hann sanan at en eigi fyrir háðungar sacir. Ef maðr stefnir manne ifa lavst vm þat at hann hafe þvi stolet ef quiðr ber

a) = A. M., Vigsl. c. 113. Dette Afsnit findes ikke i den arnam. Skindbog.

1) Skrevet neyta, men e udprikket.
2) Rettelse for half.

hann osaNan at. *oc* *er* þa sócn ti*l* illmælisens. H*ann* a cost at nefna s*er* *vatt*a þa þeg*a*r ef h*ann* heyr*ir* *oc* ste*f*na v*m* illmælit. oc telia *varða fiorbauγs* Gard. oc sokia vi*ð* vát*t*orð. Enda a h*ann* cost at nefna v*att*a at framsögoNi oc stefna u*m* illmælit at lög b*er*gi siþ*an* er q*u*iþ*r* bar af h*onom* oc so- (S. 163, a.) kia et sama sum*a*r. Þess *er* *oc* costr at stefna siðaR v*m* ill mælit *oc* sokia vi*ð* xii. q*u*iþ. Enda nytr h*ann* *eigi* biargq*u*iðar ef h*ann* stefnde ifa lavst. Ef m*aðr* stefn*ir* þei*m* m*anne* v*m* þiof-scap er aðr hef*ir* kuðr *oc* saðr orðeN at þiofscap *oc* *varðar* þ*at* *eigi* vi*ð* lög þot þa v*er*ðe h*ann* osaðr at. ef h*ann* stefnde af þvi at h*ann* hugðe h*ann* saNan at. *oc* h*ann*[1] visse h*ann* eigi osaNa*n* at. Þiόf söc s*ca*l sótt a eno .iii.[a] þ*in*gi þ*að*an fr*a* er h*ann* spyR sócn*ar* aðileN. alldregi fyrniz leynd þiof söc. S*va* sc*a*l sokia at öllo v*m* fiartokona þar er m*aðr* lætr sc*og* Gan*g* *varða* se*m* þiof söc f*yrir* uta*n* atq*uæ*þi. Görtokis söc fyrniz e*igi*. Cost a m*aðr* at höfða söc við hv*a*rn *er* vill þaN *er* gripeN hev*ir* at halda e*ða* hiN *er* h*ann* hycr at stolit hafe. Ja*fn* mic*it* *varðar* m*anne* ef h*ann* þicr e*ða* cavp*ir* vis vitande þiof stolit. sem hino*m* er stal. Sa *er* þiofs navtr. *oc* s*va* þei*m* *er* reð þiof raðo*m*. þa sc*a*l sokia vi*ð* en sömo gögn se*m* þiofiN. Ef m*aðr* selr m*anne* e*ða* gefr þ*at* er h*ann* veit at þióf stolit *er*. *oc* vill*ir* h*ann* heimild at. þoat h*ann* visse *eigi* þa *er* h*onom* v*a*r heimildr. *oc* *varðar* sc*og* Gan*g* vi*ð* hv*a*rntveGia þann *er* hef*ir* gripiN sellda*n* *oc* s*va* þaN *er* átte. sc*a*l sokia við xii. q*uið*. Hvar þ*ess* *er* m*aðr* hef*ir* heimilld ti*l* þ*es*s gripar *er* tekeN *er* fr*a* m*anne* e*ða* stoleN. *oc* hugðe h*ann* s*er* heimilan m*un*do v*er*ða þ*ót*t h*ann* fregne siðaR aNat. *oc* *er* h*onom* rett at hallda þei*m*

---

[1]) *Skrevet over Linien.*

grip til doms. Þar er maðr þermlaz sins gripar oc þickiz hann vita at maðr hevir grip þaN at hallda. sa er keyptan hevir eða þegiN eða at láne oc naer (s. 163, b.) hann eigi at siá. Sa er gripeN á scal beiða með vátta at hiN syne honom gripiN eþa sele[1] fram.[2] Ef hiN selr eigi fram þa er costr at fela a byrgð aheɋde honom til doms. oc stefna honom til brigðar oc til ut gongo oc lata varða iii. marca utleyð. ef hiN synir eigi gripenn. lengr er beiðt er. Ef maðr keNir grip ihondom manne oc quez sa eiga at giof eða at cavpe. eða at varð veizlo. Ef hiN tecr abrott oc varðar þat scog gang.

228. vm rán.

[a] Þat er hannd rán ef sa tecr or hende honom eða af honom. Ef maðr helldr eigi á oc quez hann þo eiga. en hiN tecr þaN grip abrott. oc er þat ravða rán. varðar þat scog gang. At hvaRetueGio atferþ þeirre þa secz maðr þar a síno eigine. ef hann tecr af þeim manne er heimild hefir til. Þa hefir maðr heimild til. ef sa maðr heimilar honom er foRáð á avra sinna oc hann hyGr at sa mætti honom heimilat viNa þaN grip en eigi ellegar. Ravða rán scal sva sekia at queþia scal til heimilis bva ix. aþingi þess er sottr er. Ef maðr fiðr grip siN vti eða iNe oc tecr hann a brott. oc scal hann segia lög fostom monnom til ef þeir ero hia þar a þeim be. Enn ef þeir ero eigi hia þa scal hann fara leið sina oc segia a næsta be. oc mæla sva. Ef nokoR keNir ser þeNa grip

a) = A. M., c. 116.

1) De to sidste Bogstaver i dette Ord ere skrevne over Linien.
2) Punctum er tilföiet.

comi sa þingat til min oc queþa a hvar hann a heima oc feli mer abyrgð á hendi til doms. þviat eins scal hann sva með fara ef hann átte þa er fra honom villtiz. Ef maðr vill brigþa grip þann þa scal hann coma til aenom næsta manaðe oc fela[1] honom abyrgð ahendi til doms. Hvarz áto þyfe er meire eða minni þa er maðr stelr þvi er ætt er. eþa bloðugri[2] bráð. þa er costr at stefna til scógar.

229. vm rannsocnir.

(S. 164, a.) [a] Hvart er maðr misser fiar sins .ii. avra eða meira við einn mann a xii. manaðom. Þar er costr at stefna vm stuld þann til þræl doms ef hann hevir þiófʼ lavnom leynt. sva sem þræll være faðir hans enn ambatt moþir. oc felle hann a navðigr aiorð.[3] telia ser fe hans allt. þar scal queðia til heimilis bva ix. aþingi þess er sottr er. hvart hann hafe þvi fe stólit. a þeim xii. manaðom oc nefna hann. oc þiófʼ lavnom leynt. eða hafe hann eigi. Ef quiðr berr hann sannan at þvi. þa a at dema hann þræl fastan afótom oc hinom fe hans. Sa scal oc hafa omaga þrælsens ef ero er hann sekir til þræl doms. Sa acost at leggia lög sculld á omaga þrælsens. honom scal frelse gefa ef hann þickir þess verðr véra oc scal hann ifrials giafa æt at framferslo. oc at arftöko.

a) = A. M., c. 117.

1) Rettelse for fella.
2) Rettelse for blgðugri.
3) Punctum er tilföiet.

230. rannsocna þáttr.

[a] Sa maðr er misser fiar sins. hann á at ransaca ef hann vill. Hann scal biðia menn til ransöcnar með ser inan hús oc af næstom boiom til þess er hann hevir xxx. manna. Ef menn vilia eigi fara með honom oc varðar þeim iii. marca utlegð. Hann scal eigi fleire menn hafa en xxx. hann scal þar upp hefia ransócn er hann vill. Ef hann vill fleire bolstaðe ransaca en ein oc scal hann eigi yfir hefia ransócn vm þa bolstaðe er þeim ero næstir er hann hóf upp ran sócn. þeir lax menn scolo ganga at garðe þar er þeir vilia ransaca. þeir scolo iii. einir i garð ganga oc til hvss. hann scal sialfr en þriðe. eða sa maðr er hann fær til at mæla malom sinom. Hann scal beiða böanda þan er þar byr með vatta at hann oc þeir er fyrir ero festi (S. 164, b.) þeim oc handsale grið at lögom til ransócnar. Hann scal oc eigi hafa fleire menn fyrir en .xxx. han scal[1] oc handsala[2] þeim grið oc hvarir avðrom. Ef boande varnar griða oc varðar þat scog gang. Nv lætr hann grið uppe oc handsalar. þa scal hvar þeirra nefna þar vi. menn or anars flocke þa er hann vill i þav grið. þa ero xii. menn igriðom af þeim vi. tegom manna. en allir þeir vi. tegir manna undir griðom. Boanden er eigi scyldr at láta grið uppi ef þeir ero fleire saman en xxx. Ef menn ganga ilið þeirra obedit oc varðar hveriom þeirra iii. marca utlegð oc asa söc er ransaca vill. Ef hin hefir fleire menn fyrir en xxx. oc varðar honom þat scog

---

a) = A. M., c. 118.

---

1) *Tilføiet.*

2) *Skrevet* e̅ghandsala, *då Afskriveren først har villet skrive eigi, og senere har glemt at stryge det ud.*

gang. oc *er* þa varnat *gr*iða. Nv festa *þeir gr*ið *með ser oc scolo þeir* all*ir* þa ti*l* dura ga*n*ga *er* aðr *voro* uta*n* garðz. *þeir* sc*o*lo þa beiða boa*n*da*n* *með vatt*a at *hann* láte þei*m* ra*n*sócn up*p*i. H*onom varðar scog gang* ef h*ann* varn*a*r ra*n*sócn*a*r. *Þeir* sc*o*lo beiða h*ann þess* at ut ga*n*gi m*enn þeir* all*ir* er i*n*e ero þ*a*r aðr ne*m*a sa m*að*r ei*n* er liós b*er*e f*yrir* þei*m* oc luke láso*m* upp. Þeg*a*r er a*n*a*n* veg e*r* beiðt ra*n*sócn*a*r e*n* nv er talit. þa e*r* h*ann* e*igi* scyldr uppi at láta. Ef o*n*o*r* atf*e*rð *er* af boa*n*dans he*n*di e*n* su er h*er* e*r* nv talet at *þeir* eigo h*ann* at beiða. *oc* er þa v*a*rnat ra*n*sócn*a*r. Ef ra*n*-sócn e*r* uppi láten. þa sc*o*lo þrir[1] m*enn* i*n* ga*n*ga af þei*m* e*r* ra*n* saca vilia oc ei*n* or hi*n*a liðe. sa sc*a*l b*er*a lios f*yrir* oc lúka láso*m* up*p*. *Þeir* sc*o*lo iiii. m*enn* i*n* ga*n*ga. Me*n* sc*o*lo láta ra*n*sacaz aðr ga*n*ge i*n* at e*igi* b*er*e *þeir* fola ahe*n*dr[2] m*onnom*. e*n*da s*v*a *þeir* e*r* út ga*n*ga. Ef *þeir* vilia e*igi* láta hafa lucla at lúka láso*m* up*p*. *oc* v*er*ða lóc *þeirr*a oheilog við b*r*ote. *Þeir* sc*o*lo en*ir* somo (S. 165, a) ra*n*saca iöllo*m* stöðo*m* uti *oc* i*n*e. *Þeir* sc*o*lo e*igi* avvisla g*er*a ira*n*sócn þa*n* e*r* hino*m* se mei*n* at. ne fiárscaðe e*r* f*yrir* búa. Ef *þeir* b*er*a ofr afle e*ða* f*a*ra ıt ologo*m* at ra*n* sócn a*n*an veg en nu e*r* talit oc v*arðar* *scog gang* ef *þeir* fi*n*a e*igi* þ*a*r i*n*e enda v*er*ðe boa*n*di*n* ›saðr at en elleg*a*r v*arðar* ecke. En þot*t* *þeir* fi*n*i in*n*e *þa*r fóla. oc sc*a*lat d*r*epa þa m*enn* ne at þei*m* g*er*a ecke ne*m*a þei*m* v*er*ðe handnu*m*it. S*v*a sc*a*l at socn f*a*ra v*m* þa*n* þiofscap se*m* þ*a*r e*r* e*igi* e*r* ra*n* sacat. Ef *þeir* b*er*a *n* fola a he*n*dr m*onnom* e*r* ra*n*saca sc*o*lo eþ*a* lata b*er*a ıðra m*enn*. þa v*arðar* þei*m* *scog gang* enda v*arðar* þei*m* þa þ*at* allt e*r* *þeir* f*a*ra at ra*n*sóc*n* slíct se*m* aðr.

---

[1]) *Gisning for* þeir.

[2]) *Herefter skrevet* þeim, *men dette Ord dernæst udstreget.*

Nu scal vm sacir þær allar er af raɴ sócn geraz stefna heiman oc queđia heimilis bva v. til alþingi þes er sottr er.

231. vm gripa tak at misfanga.

[a] Ef mađr tecr grip manz at hibylum oc vill han calla ser misfanga. þaɴ scal hann þaɴ grip hafa aptr boriɴ avico fresti eđa fyʀ oc selia ihönd þeim manne er þar byr næst þvi er hiɴ mistóc gripeɴ ef hiɴ er eigi þar er á. Nv vill sa eigi viđ taca þa scal hann heim hafa međ ser oc segia til sins heimilis oc abyrgiaz. enda hafa til þings[1] et næsta sumar oc segia til at lögbergi. Sva scal søkia sem vm aðrar fiartekior. Ef mađr feʀ eigi sva međ sem nv er tint eþa sva ef eigi er misfangi þott sva se callat. Þar a misfanga at bera er mađr tekr þess kyns grip abrott sem hann lætr eptir ivapnom. eɴ hross þess kyns sem hann átte oc sva lítt. enda sva vm aðra gripe sem nu er tint. hvart er kyk fe eđa aþrir gripir. þa scal hann þess kyns grip abrott hafa. sem hann átte oc međ þeim lit. oc er þo þviat einv[2] (s. 165, b.) misfangi ef bvar vilia sva borit hafa. Oc ef sa mađr er þaɴ grip átte tecr oc hins grip at misfanga oc scal sva međ fara et sama sem hinom var aðr til handa talit. oc er þar hvaromtueɢia misfangi. Ef mađr tekr grip aɴars manz a alþingi eđa afiöllom uppi eđa at obygðom at misfanga. oc fiðr hann eigi aðr hann komr iherað. þa scal segia til bvvm þeim .iii. er þar ero næstir agöto hans þegar er

a) = A. M., c. 119.

1) En nyere Haand har tilföiet al foran dette Ord (= alþings), og saaledes er ogsaa Læsemaaden i A. M.

2) Først skrevet eins, men Slutningsbogstavet derefter forandret til v.

hann fiðr at *hann* hev*ir* misteket *oc* secz *hann* þá *eigi* a *með* för þe*ss* gripar. en *hann* sc*al* abyrgiaz oc hafa ti*l* alþ*in*gis aɴat su*m*ar ef *hann* mistóc þ*ar*. Hiɴ secz oc *eigi* a *með* för *hans* gr*i*par ef sa hafðe i ombon þaɴ abr*ott* hafðan. ef sa f*er*r s*va* *með* se*m* hino*m* v*ar* ti*l* handa tínt. Maðr scal fert hafa hino*m* e*r* á ahálfo*m* manaðe þei*m* e*r* *hann* veít misfa*n*gaɴ ef þ*eir* ero sa*m*s fiorðv*n*gs e*ða* s*va* ef *hann* má co*m*az ahálfo*m* manaðe f*yrir* leiþar le*n*gð þo*tt* *eigi* se sa*m*sfiorðu*n*gs.

232. v*m* reízlor

[a] Þat e*r* lögpundare er viii. fiorðu*n*gar ero ivétt eɴ .xx. m*er*kr sc*o*lo[1] ifiorðu*n*g vera. Ef m*aðr* apundara meira e*ða* miɴa en m*æ*lt e*r* *oc* v*arðar* þ*at* iii. m*arca* secþ. Nv reiþ*ir* *hann* rang*ar* vétt*ir* e*ða* mælir rang*ar* alnar. s*va* at munar v*m* öln i xx. álno*m*. þa v*arðar* þ*at* f*iorbavgs* ɢ*arð*. Sa asoc þá e*r* sins hev*ir* iþ*vi* mist. Eɴ ef *hann* vill *eigi* sekia þa á sa e*r* vill. Nio þ*va* sc*al* ti*l* þe*ss* q*ueðia* aþ*ingi*. st*efno* soc e*r* þ*at*.

233. v*m* v*er*pla kast *oc* tafl

[b] Þat e*r* m*ælt* ilögo*m* váro*m* at m*enn* sc*o*lo *eigi* casta v*er*plo*m* ti*l* fiár s*er* eɴ ef casta oc v*arðar* f*ior*-*bavgs* ɢ*arð*. Meɴ sc*o*lo oc *eigi* tefla s*va* at þ*eir* leɢi fe við. *oc* enga þa lute er m*anne* þick*ir* bet*ra* at hafa en on at v*er*a. En þei*m* er fe leɢr vi*ð* tafl e*ða* aðra lute þa er v*arðar* f*iorbavgs* ɢ*arð*. enda erat hei*m*ti*n*g ti*l* fiar

a) = A. M., c. 120, *samt (efter den arnam. Skindbog)* A. M., Kaupa-b., c. 83.
b) = A. M., c. 121.

1) *Skrevet over Linien.*

þess. En eigi (s. 166, a.) *sca*l kasta. Sa asöc þa er vill. iɴa*n* fiorðu*n*gs m*anna*. oc e*r* rett at lysa a varþ*in*gi ef þ*eir* ero sa*m* þi*n*ga enda e*r* sa aþ*in*gi e*r* sóttr e*r*. oc *queðia* þ*ar* til h*eimilis* b*va* v. þ*ess* e*r* s*ottr* er. oc s*co*lo iɴa*n* fiorðu*n*gs m*enn* lýsa f*yrir* d*r*ott*in*s dageɴ. ef þ*eir* hyɢia. En þa ah*v*eʀ er vill ept*ir* hælgena ef sa e*r* aþ*in*gi e*r* sottr er. Eɴ ef h*ann* e*r* e*igi* aþ*in*gi oc e*r* rett at lysa at þinglaśsno*m* oc ti*l* sócn*a*r aɴat sum*a*r. *oc* baɴa for ef vill. En ef .ii. sɵkia eiɴ maɴ v*m* þaɴ lut oc a sa at raða e*r* sɵkia vill ti*l* laga.

vm hreppa scil.

234.

[a] Loghreppar scolo vera alande her. En þat er löghreppr er xx. boendr ero i eða fleire. þviat eins scolo vera fære ef lögrétto menn hafa lofat. Þeir boendr scolo eiga at gegna þingfarar cavpe er til hreppatals ero talþir. þoat maðr scipte hreppom sinom ifiorðunga eða iþriðiunga eða sva sem þeir vilia scipt hava til mat giafa eða til tiundar sciptis oc er rétt at þeir verðe þar fære ilut hreppsens en xx. Sva scolo hreppar séttir at huerr bóande scal sitia et næsta avðrom scolo sva hreppar allir settir sem nu ero. Landeigendr .v. scolo vera tecnir til sócnar i hrepp[1] hveriom at sekia þa menn alla er oscil gera ihreppenom oc sva at scipta tiundom manna[2] oc matgiofom. eða sia eiða at monnom. Rett er at þeir menn se eigi landeigendr er sócnar menn ero ihrepp ef hrepps menn ero allir a þat sáttir. Ef maðr sitr at hreppa móte oc kemr hann ianan hrepp með bú sitt. þa a hann cost at kiosa sic ianan hrepp með bv sitt ef hinir ero þo

---

a) = A. M., Kaupa-balkr, c. 39. *(Denne Materie udgjör nemlig i den arnam. Skindbog en Deel af Afsnittet* Kaupa-balkr, *eller* Um fiárleigur.)

---

1) *Rettelse, overensstemmende med den arnam. Skindbog, for* hrem.
2) *Skrevet over Linien.*

xx. eptir. eða fleire enda lofe hinir er fyrir sitia. Þeir menn ero til þess scyldir er til socnar hafa hlotiz. eða sva ero til tecnir at allir hreps menn ero a þat sáttir at (S. 166, b.) scipta matgiofom oc tiundom oc manna elðe isinom hrepp hverir socnar menn. Þeir scolo sva scipta manna elðe at þar verðe iafn mikil gisting ahundraðe hverio sculd lavso þeirra manna er þar bua ihrepp. Hreps menn ero scyldir at ala þa menn er sócnar menn scipta a hendr þeim til elðes. Þeim monnom scolo þeir scipta ahendr þeim er þeir verða þar þrot raða ihrepp oc þeim er sva coma ahendr þeim er þeir visso eigi þá von til er þeir bygðo lond sin eða toco ser hiú. Siɴi landz bygð scal huerr maðr biarga hvart sem hann a isinom hrepp eða iavðrom til fardaga þeirra er hann hevir þeim bygt. þa scal hann lata neyta sins fiar fyrst en æf þeim viðr eigi sitt fe þörf. þa scal sa leɢia sitt fe fyrir þa er þeim bygðe. eða fera þa menn til fram ferslo ella. iii. marca secþ varðar ef maðr bergr eigi siɴi landz bygð. [a] Þat er vm fiorðungs omaga oc vm þa menn er hrepps menn ero scyldir at ala. at þeir scolo þa ala iafn væl sem hiu sin oc fa þeim klæðe þa menn seal eigi af lande selia ne isculd taca. Ef erfingiar omagaɴa ero itueim hreppom þa scolo þeir scipta þeim omógom oc fera þa amillóm hreppa til framfersla siɴa. eigi scolo þeir lata ganga þa með húsom. Ef maðr lætr ganga siɴ omaga ihrepp eða scýtr niðr eða fõrir ihrepp aɴan eɴ vera eigi. eða hleypz fra oc varðar iii. marca secþ. oc scal honom föra eɴ lata eigi ganga með húsom. Ef omagi er þar ferðr ihrepp at olögom ahendr manne

a) = A. M., c 40.

eða er þar scotet ihrepp. þa scal sa maðr er omaginn er førðr scera cross ef hann þickiz hrepps fundar þarfe oc bera þar til næsta hús oc nefna þar hrepps fund at sin .vii. nátta fresti eða meira meli oc queþa huert hin scal bera cross. siðan scal hverr þeirra láta bera fra ser sva sem sa mælti[1] er scar oc láta fara sem dagr deiliz. (S. 167, a.) Ef menn duelia cross forna eða coma þeir eigi til hrepps fundarens. þa varðar þat hveriom þeirra iii. marca secþ. en þa duelia þeir cross forna ef þeir føra eigi þegar af hende ser er þeir vito at cross com navðsynia lavst. En þa coma menn eigi[2] til hrepps fundar ef eigi coma fyrir miðian dag þan er a er queðit. Allir bøndr scolo bera hrepps fundar boð þeir er ihrepp ero saman. þo at þeir se sumir oavðgare en þeir eigi þingfarar cavpe at gegna. enda ero þeir oc iafn scyldir allir at coma til hrepps fundarens. Menn ero iafn scyldir þa at coma til hrepps fundar ef menn vito þótt eigi fylgi cross boðeno ahendr þeim. Socnar menn eigo iafnt at scipta þeim monnom ahendr er heima sitia man elðe sem hinom er þar ero. Eigi scolo þeir bæðe sen ala þa menn er þar eigo at fara ihrepp karl man oc kono barn bæra.[3] scalat sva scipta man elðe ahendr þeim at þav se bæðe sen þar. Menn eigo eigi at ala göngo menn vtan hrepps. en ef ala oc varðar þat iii. marca secþ. Þat varðar oc iii. marca secþ. ef þeir ala eigi þa menn sem hin sin er socnar menn hafa scipt ahendr þeim. eða gefa eigi sva matgiafar sem scipt var. Hvervetna þess er maðr gerir sva illa við

---

1) Rettelse for mælt.
2) Tilføiet; overensstemmende med den arnam. Skindbog.
3) Punctum er tilføiet.

þann mann er hann scylde framm föra at honom se ovært við. hvart er hann hevir hann með ser eþa felr hann ini. þa á huerr maðr cost er vill at taca þann mann af þeirre vist er honom er ovært við. oc fá honom vist betri oc heimta fulgor tuennar. at hinom slícar sem hvar v. virþa við bóc heimilis hvar þess er heimta[1] afúlgona. Þar ero tuennir aðiliar þeirrar sacar við boanda ef hann gefr eigi matgiöf þeim manne er honom var scipt at gefa. þar er aðili sócnar maðr ihrepp. enda er sa aðili er þiggia scyldi. (S. 167, b.) Socnar menn ero iafn scyldir at ala menn ihrep oc gefa matgiafar. sem aðrir menn. enda ero socnar menn sekir iii. morcom ef þeir sokia eigi þa menn ihrepp er eigi gefa matgiafir. eða ala eigi þa menn er sócnar menn hafa scipt ahendr þeim at rétto eða sokia eigi hrepps fundi eða bera eigi hrepps fundar boð. eða ala utan hrepps menn. [a] Ef maðr vill anann sokia at hreppa domi. þar scal sócnare fara oc marka dom stað i örvar scótz hælge utan garz þess manz er hann vill sokia oc marka til sins heimilis þar er hvarke se acr ne engi. hann scal þat gera rumhælgan dag. Hann scal fara til hús þess manz er hann vill sokia. oc nefna vatta, iþat vætte. at ec leg dom stefno við þic oc nefna hann. vii. natta fresti at vit scolom dom eiga. coma þar sva at domr se nefndr fyrir miðian dag oc queþa a domstaðenn. En siþan stefna honom vm þat sem hann vill hann sokia vm oc til þess doms er hann hevir lagðan oc telia honom varða iii. marca secþ. Socnarenn scal

---

a) = A. M., c. 41.

---

1) Rettelse for heita.

queðia heimilis bva v. þess er sottr er vm þat sem hann hevir stefnt vm oc queðia .iii. nóttom fyrir dominn eða meira mele oc queðia rumhælgan dag oc sva stefna. Hvar þeirra scal hafa inan hrepps menn til doms oc scal hvar þeirra hafa x. menn oc taca |þar or domendr oc vatta.[1] quið menn scolo at fornaðe. Þria menn scal hvar þeirra nefna idom. Nv vill verianden eigi nefna domen. þa scal sokianden nefna allan domin. oc er þat iafn rétt sem þeir hefðe baðir nefndan domen. Domr scal vera rumhelgan dag. domr scal eigi vera vm langa föstu ne vm löghælgar tiþir. Eigi scal domr vera þær vicor vi. ii. fyrir alþingi oc þingvicor .ii. oc .ii. vicor epter alþingi enar næsto. Þa er domr er nefndr at hvar þeirra scal bioða til hruðningar avðrom at ryðia dom þan oc scal sua ryðia dom (s. 168, a.) þan[2] sem quið. Sa scal bioða til hruðningar vm quiðin er quadde oc bioða þeim er vm er quatt. Fullr er quiðr þótt grið menn se .ii. i ef buar ero or ruddir.[3] þeir scolo eiða vinna[4] þar sem at þinga domi. Ef þeir hafa fleire menn til doms en x. hvar þeirra þa verþr sa þeirra utlagr iii. morcom er til þess biðr menn enda er utlagr hverr þeirra er varnar til farar eða nockors þess er þarf til at hafa inan hrepps manna. Ef vtan hrepps menn coma til doms oc scolo þeir eigi vera ilogscilum. en ef þeir mæla lög-scil þa er þat sem þeir mæle ecke. Ef þat ber quiðr a man at hann hafe alet utan hrepps menn. þa a hin beiða

1) *Herefter skrevet* oc, *men dette Ord derpaa udprikket.*
2) *Herefter skrevet:* oc scal sva ryðia, *hvilke Ord, der indeholde en Gjentagelse af det foregaaende, vi have udeladt.*
3) *Punctum er tilföiet.*
4) *Tilföiet.*

ser biargquiðar at bera vm þat hvart han hugðe at hin væri heimilis fastr eða eigi. Nu ber þat quiðr at hann hygðe at hann ætte heimili. þa versc hann sökine. Þeir domendr scolo sit mál hafa er fleire ero saman þar. En ef þeir ero iafn margir. þa scal afall doma. [a] Þeir menn er at scipom eigo búþir. þeir scolo eigi ala utan hrepps menn. ne konor þær er barn bærar ero. þo at þær se inan hrepps menn. þa menn scolo menn eigi ala er gongo menn ero. sva scal fara at sócn allri við scipa menn sem við boendr nema þat at sa er sokia vill scipa menn vm man elðe scal lecia dom stefno heima at sín enda scal hann sokianden hafa sva marga menn sem hann vill til doms. en verianden x. menn. oc a scipa maðr slica vorn fyrir sec sem boanden. þeir scolo þan dag luka dome sinom. er þeir coma til. Domr a at dema gialld ahendr scipa monnom xiiii. nóttom eptir dominn þar sem domr var áttr. Gialld scal dema ahendr boandanom þors dag þan er vii. vicor ero af sumri. þar idomstaðnom viti gialld. enn mat giald (s. 168, b.) xiiii. nottom eptir dominn. ef vm þat er sótt. Ef þeir eigo giald haga saman oc scal þar gialda vítet. [b] Víte scal gialda i lög avrom enda er rétt at gialda igripom. en gripir scolo vera eigi verre en tuecia avra se verþir in odyrste.[1] þat fe scal ofund lavst vera. Lög metendr scolo þeir[2] hafa til fiar metz þess sa er taca scal oc giallda. þeir scolo meta til fullra avra. þar

a) = A. M., c. 42.
b) = A. M., c. 43.

1) *Punctum er tilföiet.*
2) *Istedetfor dette Ord synes Afskriveren først at have skrevet scolo eller lignende, men derefter forandret dette saaledes.*

er domr demer giald. þa scal dema fyrir miðian dag enda scolo þeir sva til coma. sa er taca scal oc gialda. Ef glepia dom þa varðar fiorbavgs garð þeim manne er þat gerir.[1] þeirre söc scal stefna heiman oc queðia heimilis bva ix. til aþingi þess er sottr er. [a] Heraðs sócn scal upp vera höfð a xiiii. nóttom þeim enom næstom er socnar aðile veit sökena. Ef vite verðr sva nær þingi at eigi mátte sekia at heraðs dome. þa scal socnar maðr ihrepp stefna heiman þeirre söc oc queðia heimilis bva v. til a þingi þess er sottr er. Ef sócnar menn vilia eigi sekia at hreppa dome. þa a hveR at sekia er vill þær sacir iNaN hreps manna oc stefna til þings. Þar er sócnar menn vilia eigi sekia þær sacir er þeir ero til tecnir oc varðar þeim þat iii. marca secþ oc eigo hrepps menn þær sacir. Stefna scal heiman þeim söcom oc queðia[2] heimilis bva v. til aþingi þess er sottr er. eþa sa er vill ef þeir vilia eigi sótt hafa. Ef aNaR maðr sekir þa söc eN socnar maðr er til er tekiN oc stefnir til þings oc bregðr sökeNe við þaN er sekia scylde. Sócnareɴ acost þo at sekia ef hann vill ef getr þaN quiþ at haN visse eigi sva at hann mætti domiN hafa áttan xiiii. nóttom fyrir alþingi. at hiN hefðe görva sokena þa er hiN hevir stefnt vm. enda beR þat quiðr at hann mundi þó sekia vm. (S. 169, a.) þot hiN hefðe eigi stefnt.[3] Rett er at sócnar menn scipte hreps monnom með ser hveria hverr þeirra scal sökia þeirra manna er oscil göra i hrep

a) = A. M. c. 44.

1) *Punctum er tilfötet.*
2) *Tilfötet.*
3) *Punctum er tilfötet.*

oc scal þa hverr þeirra sokia er scipt er til handa. Hvervetna þess er feviti ero demð af hreppa male at þinga dome þat scal dema a xiiii. nottom eptir vapnatac iörvar scótz hælge utan garðz þar er hvarke se akr ne engi þangat fra garðe er sa aheimile er sótte.

235. vm hreppa mal

[a] Hver maðr scal þar eiga lög hrepp sem hann hefir afram forslo verit nema hann se at lögom af comin eða þar ellegar sem næsta broðræ hans er vist fastr eþa nanare maðr. En þat er rétt at ala þa menn er fara til loghrepps sins. nátt verðar elðe. þviat eins at dagverðe ef lög heilact er. En þa er þeir coma ilöghrepp sin þa ero þeir boendr er þingfarar cavpe eigo at gegna allir scyldir at ala[1] þa menn slico elðe sem hreps menn verða asáttir. nema þeir fore þa a framforslor. En ef þeir verða veðr fastir eða meina þeim votn eða firþir þa er rett at ala þa menn meþan maðr vill. eno sama elþeno. Ef þeir menn ero framforslo lavsir er engi eigo næsta broðra vist fastan eða nanara man. þa ero landz menn allir scylldir at ala þa menn slíco elðe sem hinom var mælt aðan. Eigi scal gongo monnom veita hus rum þeim er eigi er elðe mælt. oc engar veizlor nema til scva eða til fata. [b] En afbrigð öll þessa máls hvárts menn ero van alnir eþa of alnir. þa varðar fiorbavgs garð. eigo hrepsocnar menn þær sacar. Nv þickir bysc-

a) = A. M., c. 45.
b) = A. M., c. 46.

1) Rettelse for alla.

ope *eigi* gav*m*r at gefiɴ þa *er* rét*t* (s. 169, b.) at h*ann* fae maɴ ti*l* sócnar. Eɴ þ*ar* *er* hr*e*pps m*enn* gera *eigi* sekia. þa *er* utan hreps m*onnom* rétt at taca ti*l* sócna sca se*m* v*m* aðrar hr*e*pp socnir. Eɴ *fiorbavgs garð* v*arðar* þei*m* m*onnom* *er* ti*l* sócn*ar* *ero* tec*nir* ef *þeir* sekia *eigi*. Eɴ v. h*va* s*cal* q*ueðia* ti*l* *fiorвavgs* saca allra *þeirra* a*þingi*. Þ*at* *er* rétt at stefna hei*m*an at loghei*m*ile maɴz þ*ar* *er* h*ann* heyre sialfr ti*l* al*þin*gis *eða* ti*l* várþi*n*gs. þ*ess* *er* sa er í *er* sottr er. Rett *er* at lysa at *þin*glavsno*m* ti*l* sócn*ar* aɴat sumar. Ef m*enn* stefna þei*m* söco*m* igögn *er* þ*at* beʀ q*u*iðr at *eigi* m*un*di elleg*ar* sótt*ar* v*er*a þa eigo þær *eigi* at metaz. Þar *er* m*enn* *ero* sótt*ir* v*m* maɴ elðe. þa *er* þ*at* lögvorn ef *þeir* geta þaɴ q*u*iþ at *þeir* hugðo at *þeir* ætte at ala þa m*enn*. Þ*at* *er* eɴ lögvörn ef[1] m*aðr* byðr gorð b*yscop*s á oc handsalar þ*at*. þa s*cal* þ*v*i *eigi* níta. Þ*at* er eɴ lögvörn ef m*enn* taca gongo m*enn* oc hyða fullri hyðingo. Verðr þo rétt at aðr*ir*[2] boendr hv*er*fi at at hyða eiɴ maɴ. metaz þær varn*ir* v*m* þær sac*ir* allar *er* *þeir* hofðo aðr g*er*var aðr barsmiðen v*ær*e. Byscopar eigo at þoka þesso male ef *þeir* vilia oc hafa up*p*i ilögrétto. þei*m* m*onnom* *er* rett lög vorn siá *er* ti*l* sócn*ar* ero tec*nir* ef *þeir* geta þaɴ quið at *þeir* visso *eigi* at þær sacar v*oro* gervar *er* *þeir* *oro* sott*ir* v*m* at *þeir* hofðo *eigi* ti*l* tekit. Þ*eir* gongo m*enn* *ero* ti*l* hyði*n*gar talþ*ir* her[3] er *eigi* ero elðe mælt.

---

1) *Herefter skrevet* ef þeir geta þaɴ quið, *men disse Ord dernæst igen udstregede.*
2) *Istedet herfor læser den arnam. Skindb.* III.
3) *Istedetfor dette Ord synes Afskriveren först at have skrevet* er, *men rettet dette saaledes.*

236. vm fiár giafir

[a] Þott maðr gefe manne fe eða heimile asculdar stöðom þa kemscat hann til heimtingar vm þat fe nema hiN sele honom sacar oc fiar heimtingar ahönd sér hvarom þeirra. EN ef þeir iata at gialda honom at raðe hins er fe átte þa á hann alt mál (s. 170, a.) við þa en ecke við[1] hiN. er fe atte fyrir önd verðo.

a) = A. M., Kaupa-b., c. 6, S. 4068.

1) Dette Ord er udeladt i den arnam. Skindbog, hvorved Meningen maaske bliver en anden.

237. vm fullrettis orð

[a] Fiorbavgs *garð*[1] *varðar* ef *maðr* mælir *við* man fullrettis orð. *hvart* er *hann* mæl*ir* *við* h*ann* aheyranda *eða* af heyranda' enda a h*ann* rétt or fe h*ans* viii. avra ens fi*m*tateg*a*r ef h*ann* *ver*ðr secr v*m*. En *þat* e*r* full rétte ef m*að*r mæl*ir* *þat* *við* man e*r* e*igi* ma ráða ti*l* goðs. hálfrétte e*r* *þat*. e*r* ræðr ti*l* h*v*árstvegia. goðs *oc* illz. *Þat* ahv*er*gi at sta*n*da amillo*m* m*ann*a ne*m*a g*r*ið m*að*r mæle *við* boanda. eða þræll *við* f*r*ialsan man. *Þeir* sc*o*lo s*v*a søkia v*m* orð *þat* se*m* fullrétte se m*æ*lt. *Þat* á g*r*ið m*að*r ti*l* varn*a*r f*yrir* sec at f*a*ra or griðe sino *oc* hafa ecke vistar sin*a*r þa fellr sv söc niðr við h*ann*. Sua sc*a*l v*er*a orð hu*er*t se*m* m*æ*lt er.[2] sc*á*l ecke at scáldscapar male raða. Ef m*að*r heyr*ir* á oc sc*a*l h*ann* nefna v*att*a at orðeno. ef m*enn* segiaz or v*ætt*e þ*v*i þa v*arðar*

---

a) *Ved de her fölgende Capitler indtil Tiendeafsnittet, der ere af meget afvexlende Indhold, har Samleren vel neppe tænkt sig Balk-Inddelingen bibeholdt, hvorimod disse Capitler vistnok rettest bör antages at være blevne tilovers ved Ordningen af Balkerne, noget, der iøvrigt maaskee ogsaa er Tilfældet med ialfald det næstforegaaende Stykke* Um hreppaskil. *Nærværende første Materie, om Æresfornærmelser* (c. 237 *og* 238), *er i den arnam. Skindbog optaget i* Vígslóði, c. 104, ff.

---

1) *Ovenover Ordet* Fiorbavgs garð *har Afskriveren skrevet* s. g (scog gang), *hvilket maaskee er et Spor af en ældre strengere Bestemmelse, men iøvrigt ikke stemmer med det følgende, eller med Læsemaaden i den arnam. Skindb.*

2) *Punctum er tilföiet.*

þeim iii. marca utlegð. enda ero þeir þa iafn scylldir at bera vætte sem áðr. Ef þeir ero ii. saman oc se eigi costr at nefna vatta at. þá scal hann hefna orðe orðz. Nu ef hann segir fra oc heliz þa varðar fiorbavgs garð. oc er þa bac mæle.[1] scul hann sekia við xii. quið. Ef hinn þriþi maðr heyrir oc er costr þa at sekia við xii. quið.[2] Ef maðr mælir við mann a alþingi oc eycz þa þar rettr manz hálfo. Ef maðr mælir við mann af heyranda oc er costr at sekia til ens þriþia alþingis. þaðan fra er hann fregn. oc sekia hvárt er hann vill við xii. quið eða við heyren orð v. manna landeiganda þeirra er réttir se í quiðom hvárz mælt var[3] fyrir öllom saman eða ser hveriom þeirra. oc scolo þeir at domi lecia þat vndir þegn scap sinn at þeir heyrðo þat mal ór (s. 170, b.) hans munne. [a] Ef maðr bregðr manne brigzlom eða mælir honom aliót þott hann segi satt oc varðar fiorbavgs garð. scal sekia við vátt orð ef hann heyrir á enn ella við v. manna heyrin orð eða xii. quið. Ef maðr gefr manne nafn annat en hann eigi aðr. oc varðar fiorbavgs garð ef hann vill reiðaz við.[4] sva oc þeim er reiþir til höðungar manne oc varðar fiorbavgs garð. scal við xii. quið sekia. Ef maðr mælir við mann háðung eða gerir ýki vm oc varðar fiorbavgs garð. scal sekia við xii. quið. Ef maðr gerir manne níð oc varðar fiorbavgs

a) = A. M., Vígsl., c. 105.

1) *Punctum er tilföiet.*
2) *Ordene* Ef hinn þriþi — xii. quið *ere blevne skudte ind imellem de to følgende Sætninger (foran:* Ef maðr mælir við mann af heyranda*), men dette derefter rettet ved et* b, a, c *over Begyndelsesordene af de 3 omhandlede Sætninger.*
3) *Tilföiet.*
4) *Punctum er tilföiet.*

gard. En *þat* ero níð ef *maðr* sceR *manne* tré níþ *eða* rístr *eða* reis*ir manne* niðstöng *scal* sekia *við* xii. *qui*ð.

238. *vm scal*dscap.

[a] Hvarke a *maðr* at yrkia *vm* maN löst ne löf. Scalat *maðr* reiðaz *við* fiorðu*n*gi víso ne*m*a last mæle se í. Ef *maðr* yrk*ir* ii. orð eN aNaR oNor .ii. ef *þeir* ráða baþ*ir vm* oc *varðar scog gang* ef löstr e*r* i *eða* haðu*n*g. Ef *maðr* yrk*ir* þa víso *vm* maN e*r eigi* e*r* háþu*n*g í. *oc varðar* iii. *marca* sekþ. ef *hann* yrk*ir* fleira *vm* maN *oc varðar fiorbavgs garð*. þot *eigi* se háþu*n*g í. *Scog gang varðar* ef *maðr* yrk*ir vm* maN hálfa víso þa e*r* löstr e*r* í e*þa* haþu*n*g *eða* lof *þat* er *hann* yrk*ir* ti*l* haðu*n*gar. Ef *hann* q*ue*ðr *þat* eða keN*ir* öðro*m manne oc* er *þat* avNor söc oc *varðar scog gang*. s*v*a *varðar* oc hv*er*io*m* e*r* ne*m*r. [b] Þott iiii. m*enn* yrke hælmi*n*g oc *varðar scog gang* hv*er*io*m þeir*ra oc sc*a*l sekia se*m vm* aNa*n* scaldscap. [c] Su reiþi*n*g *varðar* oc *scog gang* er ti*l* haðu*n*gar metz. Stefno söc e*r vm* scaldscap oc sócn ti*l* ens þriðia þi*n*gs *þaðan fra* e*r* h*ann* fregn en h*va* sc*a*l q*ueðia* ti*l* ix. aþi*n*gi enda e*r* costr at sekia vi*ð* .xii. q*u*iþ. Slict *varðar* me*ð* for se*m* v*er*keN enda *varðar* ecke hvárt fyR sek*ir* oc sc*al* vi*ð* en somo gögn sekia. Sc*og* g*ang varðar* þót m*a*ð*r* yrke v*m* davðan maN c*r*isteN e*ða* q*u*eþe *þat* e*r* v*m* davðan maN e*r* ort ti*l* lýta. (S. 171, a.) e*ða* ti*l* haðu*n*gar.[1] feR s*v*a soc sv se*m* víg söc. Ef m*a*ð*r* heyr*ir*[2]

a) = A. M., l. c., c. 106.
b) = A. M., l. c., c. 107, S. 152[8].
c) = A. M., l. c., c. 106, S. 148[14].

1) *Punctum er tilföiet.*
2) *Den arnam. Skindbog læser:* hefir.

iscalldscap orð þat er maðr a vígt vm. at hann se ragr eða stroðeɴ. hefnir hann víge eða averkom oc scal hann vm ill mæle sekia. Ef maðr queðr níð vm maɴ at logbergi oc varðar scog ɢang enda fellr sa oheilagr fyrir honom til þess alþingis er næst er eptir oc scal hann queðia vetvangs bva vm þat hvart hann hafðe queþit þat níð eða eigi honom til haðvngar. Ef maðr yrkir haðung vm konvng dana eða suia eða norð manna oc varðar scog ɢang oc eigo hus carlar þeirra sacarnar. ef þeir vilia eigi. oc a sa söc er vill. Ef maðr yrkir mansöng vm cono oc varðar scog ɢang. kona asöc ef hon er xx. eða ellre. ef hon vill eigi sekia láta. oc a lavg raðande hennar sökena. Ef maðr queþr scalld scap til haðungar manne þott vm aɴan se ort eða snýr maðr ahond honom nockoro orðe í. oc varðar þat scog ɢang. scal sökia sem aɴan scáldscap. [a] Þar er maðr vill stefna vm scáldscap oc scal hann queða fyrir váttom sinom sva at heyri log fastir menn ef þeir ero hia oc sva fyrir þeim er í tune ero fyrir hælming viso eða lengra i þeim stað oc nefna siþan vatta oc stefna. Þa er sa maðr kemr at domi er sekir vm scáldscap scal hann nefna vatta at þvi at hann byðr goða þeim er hann hevir quaddan xii. quiðar. eða buum ef hann hevir þa til quadda at heyra þaɴ scald scap er hann hevir stefnt vm. eɴ siðan scal hann queþa þaɴ scaldscap i dom fram. Þar er maðr stefnir einom manne tueim söcom aɴaʀe vm scáldscap. enn aɴaʀe vm með för i enom sama stað vm enn sama scalldscap. þa er costr at queþa eino siɴi scald scap þaɴ er hann stefnde vm. þótt tuær være (S. 171, b.) stefnornar. Enda er rett at queþa eino siɴe idom fram þótt .ii. se

a) = A. M., l. c., c. 107.

sacar ef h*ann* stefnde s*v*a v*m*. Ef m*aðr* lys*ir* at lögb*er*gi soc ahond m*anne* v*m* scáldscap *oc* s*ca*l h*ann* q*ue*þa fyʀ eɴ h*ann* lyse v*m*. enda e*r* h*ann* e*igi* scyldr at q*ue*þa et ept*ra* su*m*aret at lögb*er*gi ne*m*a h*ann* vili. Þót*t* eítt orð se ort v*m* maɴ oc fare þo hælmi*n*gr saman e*ða* lengr*a*. þa e*r* costr at sekia v*m*. *oc* láta v*arða* s*cog* ɢ*ang*. [a] Ef m*aðr* yrk*ir* víðátto scáld scap oc a m*aðr* cost at d*r*agaz vnd*ir* sa e*r* vill *oc* stefna v*m*. þoat q*u*iðr b*er*e at h*ann* hafe e*igi* ort v*m* þaɴ er sek*ir* v*m*. en þ*at* b*er*e at h*ann* hafe ort oc secz h*ann* þo v*m* viðátto scaldscap. Þ*at* er við átto scáld scapr ef m*aðr* yrk*ir* v*m* e*n*gi maɴ einko*m* oc feʀ þ*at* þo v*m* h*er*að iɴa*n* oc v*arðar* s*cog* ɢ*ang*.

239. ef m*aðr* fiðr g*r*ip aɴ*a*rs m*anz*

[b] Ef m*aðr* fiðr g*r*ip m*anz* e*ða* aɴat fe oc veit h*ann* ihv*er*s l*an*de h*ann* hev*ir* fu*n*dit þa s*ca*l h*ann* þei*m* m*anne* føra ti*l* varðveizlo er a l*an*de byr. Eɴ sa s*ca*l v*a*rðveita oc halda up*p* a m*ann*a móto*m* oc a várþ*in*gi oc a alþ*in*gi. Nv geʀ sa eigi up halda e*r* ti*l* varðveizlo e*r* sellt þa á sa söc e*r* fe á. Nv geʀ sa e*igi* vp halda e*r* fiðr. þá a söcna e*r* l*an*d a. Nu fiðr m*aðr* i l*an*de s*in*o e*ða* i iorðo. þa s*ca*l h*ann* segia bvv*m* sino*m* ti*l* enda á þi*n*gi. Nv g*r*óf sa m*aðr* niðr e*r* átti l*an*d. e*ða* sa e*r* bio a l*an*de. oc a sa þa er niðr g*r*óf ef f*yrir* vetr nætr fiɴz. Nv fiɴz a alþ*in*gi þa s*ca*l selia þei*m* til varðveizlo er þar býr. Sa eignaz þ*a*r er fiðr ef[1] e*igi* v*er*ðr eigande

a) = A. M., l. c., c. 106, S. 150[14].
b) *Dette Cap., der er aftrykt i* A. M., Landab.-þ., c. 51, *har intet egentligt tilsvarende i den arnam. Skindb.; jvfr. ovenf.* c. 170, A. M., Kaupa-b., c. 6, S. 403[17].

1) *Tilföiet.*

at. Nu finðr maðr a heiðom uppi þa scal hann selia þeim manne at varðveita er næstr byr göto. hann scal uphalda þa. En sa eignaz er land á næst fialleno. Ef fe (s. 172, a.) finz a varðingi eða a leið. oc scal þar vp halda oc selia þeim manne at varðveita er næstr býr þar. Sa á er lanð á ef eigi kanaz anar við. Nv eigo þingo navtar þar land. þa a sa er finðr. Nv fan vtan þings maðr. þa eigo þingonavtar. Nu finz ialmenning þa er menn ero ialmenning þa scal sa up hallda er fan. Eignaz hann ef eigi verðr eigande at.

240. vm almenningar her alandi[1]

[a]Almeningar ero alande her. þat ero almeningar er fiorðungs menn eigo saman. þar eigo menn at fiscia oc fygla coma þangat er manaðr lifer vetrar. oc vera þar vii. manoþr. Þa scal ligia v. manaðr sva at sa ein scal þangat beita er næstr byr þar. Eigo menn við at hogva þar oc telgia oc fora til scips eða buða. oc er þa heilagr viðrin. Nu coma menn þangat avðro scipe oc fa eigi farm þá sino scipe. en hinir hafa þa meir en farm sino scipe. þa er rett at þeir take farm sino scipe. Nv kemr þar hualr meþan ero ialmenning oc er sva vm hann mælt sem vm viðen. Nv kemr hvalr þar meþan þeir ero eigi ialmenning. þa scal scera crossa oc láta fara alla vega abrott. verðr sa utlagr .iii. morcom er eigi lætr fara crossin ef fort er. Þar scal scera huerr sem vill. oc hava a brott. Nv coma menn þangat sva at þeir hafa scorit meira en þa megi þeir þegar ibrott hafa

a) = A. M., Landabr.-þ., c. 72.

1) *Dette Capitels Begyndelsesbogstav er större end det sædvanlige.*

oc eigo þ*ei*r at taca þ*at* e*r* hin*ir* f*a*ra *eigi* m*eð*. H*v*art e*r* m*enn* co*m*a ept*ir* scipo*m* e*ða* h*r*osso*m* þa s*ca*l s*v*a h*v*eʀ ab*r*o*t*t hafa se*m* má.

241. vm hundz bit

[a] Hundar eigo *eigi* hælgi as*er*. Ef m*að*r a hund ólman. þa sc*a*l h*ann* buɴdiɴ v*e*ra s*v*a at h*ann* tacæ e*igi* ti*l* m*ann*a þ*a*r er þeir (s. 172, b.) f*a*ra leiðar siɴ*a*r. Ef hundr e*r* buɴdiɴ fir*ir* bvre m*anz* e*ða* búð e*ða* stío. ti*l* varðar. þa abyrgiz sa sec e*r* iband h*onom* ge*n*gr. oc s*v*a þott fe ga*n*ge iband h*onom* oc abyrgiz e*igi* sa e*r* hu*n*d á. E*igi* s*ca*l hundr le*n*gra buɴdiɴ v*er*a eɴ .ii. álna se a meðal stavrs oc hælsis. Ef hu*n*dr e*r* buɴdiɴ isete. þa s*ca*l h*ann* e*igi* taca f*r*a*m* astocc at bíta m*enn* e*r* ga*n*ga agólfe. Nu e*r* h*ann* buɴdiɴ í gáng. þa s*ca*l h*ann* e*igi* taca ti*l* m*anz* er m*að*r ge*n*gr ti*l* ga*n*gs e*ða* sétz a tré. e*ða* tecr s*er* borð före. Ef m*að*r bindr hund[1] ovarlegaʀ en nv er m*æ*lt. e*ða* e*r* lavs oc bítr maɴ s*v*a at blóð co*m*r ut. *oc* v*arðar* h*onom* iii. m*arca* secþ. Ef hu*n*dr bítr ib*r*iósc e*ða* ibein. e*ða* i sinar. e*ða* s*v*a at örkv*m*bl ve*r*ða at e*ða* ilit. e*ða* s*v*a ef læcni*n*gar þ*a*rf vi*ð*. þa v*arðar* fiorbav*g*s ɢ*arð* þei*m* er huɴdiɴ á. Sco*g* ɢa*ng* v*arðar* ef hin meire sár metaz. En þ*at* ero ste*f*no sac*ir* *oc* sca*l* q*u*e*ð*ia h*eimilis* b*v*a aþ*ing*i. Ef hundr bitr maɴ s*v*a at h*ann* fær bana af þa v*arðar* sco*g* ɢa*ng* oc s*ca*l s*v*a sokia se*m* víg söc. Ef[2] hu*n*dr bítr smala m*anz* e*ða* ellt*ir* aforað. *oc* s*ca*l sa e*r* hu*n*d á bioða þei*m*

a) = A. M., Vígsl., c. 76.

1) *Rettelse for* hundr.
2) *Rettelse for* Eɴ.

er átte slict fe se*m* fariz hev*ir* af hundzens söco*m*. en*n* ef hin vill hafa fe sitt. þa *scal* bioða h*onom* avvisla betr. En ef h*ann* byðr *eigi* þ*es*sa coste. þa scal hin stefna[1] h*onom* v*m* þ*at* ti*l* utle*gðar* oc ti*l* gialda tveþ*ra*. Sa er hu*n*d leys*ir* e*ða* fer m*eð* at h*ann* vill s*er* láta fylgia þa abyrgiz sa þo at anar maðr eigi. Ef hundr ke*m*r ifor m*eð* m*anne* oc biðr h*ann* mat gefa h*onom* e*ða* sysl*ir* v*m* h*ann* er þ*eir* co*m*a til húss. þa abyrgiz h*ann* hu*n*d þót*t* anar eigi. en *eigi* ef h*ann* scipt*ir* ser ecki af.

242. v*m* g*r*iþunga

[a] Ef maðr a g*r*iðung þrevet*ran* e*ða* ellra oc sære h*ann* m*enn* e*ða* castar h*ann* s*v*a mane (s. 173, a.) at h*onom* v*er*ðr illt viþ. e*ða* sær*ir* h*ann* fe m*anna* e*ða* castar s*v*a at illt v*er*ðr af þa v*arðar* f*iorbavgs* g*arð*. Griðu*n*gr er o heilagr við av*er*ko*m* þeg*a*r h*ann* viðr a m*onno*m ef h*ann* er þrevetr e*ða* ellre. Ef h*ann* banar m*anne* þa v*arðar* slict se*m* hundr bane m*anne*. oc a at sættaz a þær sac*a*r f*yrir* lof f*r*am. Slict et sama v*arðar* oc ef h*ann* viðr þ*at* a m*anne* er en meire sár metaz. Hver m*aðr* abyrgiz sic vi*ð* horns ga*n*ge oc hófs.

243.

[b] Ef m*aðr* a ale biorn huítan þa *scal* h*ann* s*v*a f*ar*a m*eð* h*onom* se*m* m*eð* hu*n*d *oc* s*v*a scaða gialda ef h*ann* ger*ir*. Ef m*aðr* sær*ir* alebiorn m*anz* huita*n* sac lavsan. þa v*arðar* h*onom* utl*egð*. oc gialda avvisla. Ef v. avra scaðe

a) = A. M., l. c., c. 78.
b) = A. M., l. c., c. 77.

1) *Rettelse, overensstemm. med den arnam. Skindb., for* þa hin stefne.

verðr at *eða* meire þa *varðar fiorbavgs garð*. Biorn *verþr* o heilagr *við* averkom ef h*ann* gerir scaða m*onnom*. Ef *maðr* hecr hund *eða* biorn ti*l* haðvngar m*anne*. þa *er* sa helldr a *er* varðveit*ir oc varðar þat fiorbavgs garð*. Þ*at varðar* oc m*onnom fiorbavgs garð* ef fe*r*ia viðbiórn ut hi*n*gat. þei*m varðar* er á oc styre m*onnom*. en háseto*m* iii. m*arca* utl*egð*. oc *scal queðia bva* aþ*ingi*. ix. ti*l fiorbavgs* saca allra. en v. ti*l* utl*egðar*. Ef viðbiorn *verðr* lavs út h*er* oc g*erir* h*ann* scaða m*onnom eða* fe m*anna*. oc abyrgiz sa biorn at öllo er ut hafðe sva sem an*an* alebiorn. Slíct *varðar* ef hingat *er* farðr vargr eða refr.

244. v*m* settir manna.

[a] Ef m*aðr* handsalar avðro*m* m*anne* sátt slica se*m* h*ann* vill g*er*t hafa. Vsq*ue*. *oc* aþ*at* alt at halda. Nv handsalar m*aðr* secþ sina *eða* satt *eða* fe á q*ue*þit f*yrir* sec *eða* an*an* man s*va* at þ*at* ber navþa handsal *oc* a þ*at* e*n*go at halda. En þat er navða handsal[1]. *er* m*aðr* hand salar sva at elleg*ar* er hætt fiorvi h*an*s e*ða* fe *eða* h*ann* ygðe s*er* alíót *eða* fiár ran. En h*v*ar þ*es*s e*r* q*ui*ðr ber at navða handsal hafe v*er*it. sva se*m* (s. 173, b.) nu v*ar* tínt oc a þ*at* aldr*igi* at halda. enda v*arðar fiorbavgs* g*arð* þei*m* m*onnom* öllo*m* er þ*es*s handsals beiddo. þ*at* er st*efno* söc *oc* sc*a*l q*ueðia* ti*l* ix. b*va* aþ*ingi* f*ra* þei*m* stað er navða handsöl vrðo. Nv luca m*enn* s*va* malo*m*

a) = A. M., Kaupa-b., c 75. *Det i Begyndelsen antydede Stykke læses fuldstændig ovenfor* c. 71, *jvfr.* c. 60 (A. M., Þingskapa-þ., c. 50 *og* c. 40).

1) *I Skindbogen:* En navða hanða handsal, *hvilket vi have rettet saaledes, overensstemmende med den arnam. Skindb. der læser:* En þat ero navða handsöl.

sinom at þeir nefna aðra menn til gerþa a meðal sin oc scolo haldaz i þvi öll a quæþe ef hinir iáta igongo imalit. EN ef gerðar menn verða eigi á sáttir oc scal afl raða. Nv ero ii. menn igerð oc verða eigi a sáttir. þa scolo þeir luta oc scal[1] sa gera er hlavt. Nv gerir sa eigi við eið er hlavt eða hlutan bavð þa er sem o gört se. EN ef hvargi vill luta enda vill sitt hvaR oc görir hvartueci þa er hvárskes gorð neyt þott eiðr fylge. nv segir sa maðr sátt up er gerð átte oc viðr siðaR eið at oc scal eiðr uNiN fyR eN gialdhage comi. Þat er oc gerðar monnom rétt ef þeir verða eigi á sáttir hvat gera scal. at þeir take maN þaN til gerþar er þeir verða asáttir. enda iáte sa gerþeNe sva at þeir heyre báþir. oc ero þeir þa fra lavsir ef hins gerð scal þa standaz enda varðar þa honom einom ef gerðin glepz þar er sva er at ort. En ef þeir menn glepia gerðena er sva ero til tecnir sem nv var tínt. oc iátto igongo þa varðar þeim fiorbavgs garð oc scal stefna heiman vm mals afglöpon oc quedia til heimilis bva ix. aþingi þess er sottr er. [a] Ef menn afglapa gerð allir þeir er til voro tecnir eða deyia allir fyR en sátt se ger. þa scal sa maðr er þat mál átte eða hans erfingi beiða þaN maN með vatta er satt handsalaðe at hann tace maN til sáttar gerðar af siNe hendi a vii. natta fresti at heimile sino. en ec mun fa aNan til scal hann queða. beiðe ec lögbeiðingo. Ef siN maN tekr hvaR þeirra til gerþar. þa scolo gerðar menn leita or lavsnar at lögom nema þeir verðe sattir a. Nv (s. 174, a.) vill handsals maðr eigi fa maN til gerðar. þa scal sa eiN

a) = A. M., l. c., c. 76.

1) *Skrevet over Linien.*

gera er heimtande fecc til. [a] Ef gerþar menn verða allir omala eða allir vitlavser þa scal en et sama at fara sem aðr var tínt. En ef gagn nefna er með monnom oc aNdiz aNaR gerðar maðr eða verðr omále eða vitlavs. þa scal sa taca maN istaðeN er hins missir. Ef gerðar maðr verðr sivcr eða sáR oc má eigi coma til þess staðar er gerð var mælt at nefndom degi þa scal eN et sama fara sem gerþar maðr[1] deyi. At slíco móte scal alt fara sem nv var tínt með gerðar monnom þott þeir se fleíre eN .ii. [b] Ef sá maðr deyr er gerð handsalaðe fyR eN gert se. þa scal gera ahond erfingia. eða fiarvarðveizlo manne hans ef hann er eigi fulltiðe. [c] EN ef sa maðr aNdaz er gerð var handsöloð þa scal gera til handa erfingionom eða fiarvarðveizlo[2] manne hans ella. [d] Ef eiN maðr scal gera sátt enda verðr hann siucr eða saR eða meína honom vötn eða veðr eða menn sva at hann comiz eigi til þess staðar er satt scal gera. þa scal hann þar segia[3] satt upp sem hann kemr framarst. Nu hyGr maðr ser hætt við aliót eða bana sa er sætt scal vp segia ef hann leysir þar sva af höndom ser sem hann var til settr þa scal hann segia sátt upp þar er hann treystiz. þott þat se siðaR. Enda scal sva fara þot fleire menn scylde[4] gera sætt. ef þeim er eigi ohætt. [e] Nv ef maðr er sva nefndr til sættar gerðar ef hann iátir eigi igöngo imalit

a) = A. M., l. c., c. 77.
b) = A. M., l. c., c. 78.
c) = A. M., l. c., c. 79.
d) = A. M., l. c., c. 80.
e) = A. M., l. c., c. 81.

1) *Skrevet* m̄aðr.
2) *Rettelse for* fiarveizlo.
3) *I Skindbogen:* scal hann segia þar segia.
4) *Skrevet over Linien.*

þa *vardar* h*onom* e*igi* vi*d* lög þo*lt* h*ann* gere *eigi* sættena enda e*r* e*n*gi hei*m*ting ti*l* málsens. En slíc heimting ti*l* sættareɴar ef h*ann* ger*ir* ge*r*ðena se*m* h*ann* hefðe iátt igo*n*go imalit.

245. f*ra* silfr gang

(S. 174, b.) [a] J þaɴ tið e*r* c*r*istni co*m* ut hi*n*gat ti*l* isl*and*z gecc her[1] silfr iallar stórsculd*ir*. bleíct silfr *oc* scyllde halda scor. *oc* v*er*a meire lute silfrs oc s*v*a slegit at lx.[2] pen*n*inga ge*r*þe eyre vegiɴ oc v*a*r þa allt eítt talit *oc* vegit. Þ*at* v*a*r iafn mic*it* fe callat .c. silfrs. se*m* iiii. hundroð oc xx. alna[3] vaðmala. oc v*a*rð[4] þa at halfri mörc vaðmala eyr*ir*.

246. v*m* fiárlag maɴa

[b] Þat e*r* fiarlag at alþ*in*gis male at .vi. aln*ir* vaðmáls gilldz nytt *oc* onotit scolo v*er*a i eyre[5]. varar felld*r* f*yrir* ii. avra sa e*r* fiogoʀa[6] þv mal alna er la*n*gr. eɴ .ii. breiðr xiii. roɢvar v*m* þv*er*an fell. Nv ero felld*ir* betri þ*at* e*r* vi*r*ði*n*gar fæ. Melracka bellg*ir*. vi. f*yrir* eyre. La*m*ba gæror vi. f*yrir* eyre. Gelldi*n*ga klippi*n*gar vi. f*yrir* eyri. Katbælg*ir* af fresso*m* go*m*lo*m* .ii. f*yrir* eyre.

a) = A. M., Kaupa-b., c. 84. *Dette Capitel findes ikke i den arnam. Skindbog.*
b) = Á. M., Kaupa-b., c. 85. *Ogsaa dette Capitel faltes i den arnam. Skindb.*

1) *Rettelse for* hann.
2) *Istedenfor* l *har Afskriveren som det synes først begyndt at skrive noget andet, maaskee* x, *men derefter forandret det saaledes.*
3) *Skrevet over Linien.*
4) *Skrevet* v⁷ð; *muligen er iövrigt et* r *i Slutningen udeglemt og der burde da læses* verðr.
5) *Ordene* scolo vera i eyre *ere skrevne to Gange.*
6) *Rettelse for* fiorgoɴa.

Af sumrungo*m* iii. f*yrir* eyre. Morendz vaðmáls v. aln*ir* f*yrir* eyre. Eyr*ir* gullz *þess* e*r* ste*n*dz ellding f*yrir* lx. Morc brendz silfrs f*yrir* .lx. Jarnketill nýr oc oelldr *oc* vegi hálfa vett oc liGi í viii. sciólor f*yrir* xv. avra. Stælltr le eggelni*n*gr oc vegi xviii. avra heill oc stálsorfeɴ. *þeir* s*co*lo iii. f*yrir* .ii.[a] avra. Vett blastr iarns f*yrir* .v. avra. Vett fello iárns fyr*ir* vi. avra. Þ*at* e*r* katla máls sciola er tré e*r* sett ilögg oc tecr avðro*m* megi*n* aþrö*m* xii. þu*m*lunga meðal m*anne* i nagls rótom. Þetta e*r* eɴ fiár lag. At kýr þrevetr eða ellre .x. vet*ra* e*ða* yng*r*i kalbær *oc* miolk hyrnd oc lasta[1] lavs. e*igi* ve*r*re en meðal naṽt herað ræk at fardögo*m* oc mólke kalfs mála sv e*r* giald ge*n*g. Þriu naṽt vetr (s. 175, a.) gavmol vi*ð* ku. ii. tvevetr við kú. Kyr gelld miolc oc q*u*iga ii. vetr kálb bér leigo veʀe eɴ kýr. Øxi. iiii. vet*ra* gamall f*yrir* ku. gelldr e*ða* graðr. Gelld kýr oc öxi þrevetr iii. lut*ir* kugildis. Öxi .v. vet*ra* gamall. þriþiu*n*gr aɴ*ar*s kú gilldis. Őxi .vi. vet*ra* gamall f*yrir* .ii. lute aɴ*ar*s kugildis. Öxi. vii. vet*ra* gamall f*yrir* .ii. kýr. oc s*v*a þott ellre se. Arðr öxi gamall a vár þ*at* e*r* met fe. Vi. ær við kú. ii. tuévet*ra*r oc iiii. ga*m*lar. oc ale lömb sin *oc* orotnar loðnar oc le*m*bðar. Ær viii. alsgelldar iii. vet*ra*r oc ellre vi*ð* kú. Viii. gelldi*n*gar vi*ð* kv. ii. vet*r*ir. Viii. la*m*bgymb*ra*r oc ale lö*m*b si*n*. vi. geldi*n*gar iii. vet*r*ir vi*ð* kṽ. iiii.[a] v*etra* geldingr oc aɴaʀ .ii. vetr. f*yrir* ær .ii. Rutr .ii. vetr a gildr. xii. vetr ga*m*lir savþ*ir* vi*ð* kv. Allt þ*ett*a fe gillt oc i ullo. Rutr .iii. v*etr oc* ellri *oc* forosto gelldi*n*gr þ*at* e*r* met fe. Geitr vi. með kiðo*m* oc s*v*a faret se*m* ám. en*n* viii. gelldar vi*ð* kv. þrævet*ra*r e*ða* ellre. viii. havðnor vi*ð* kṽ. oc ale kið sin. Viii. ii. v*etrir* haf*ra*r vi*ð* kv. *oc* iiii. kiarn haf*ra*r. oc iiii. algeld*ir* eɴ vi.

---

1) *Skrevet to Gange.*

þrevetrir við kv́. halfir hvárs alsgelldir oc kiringar. iiii.[a] vetra gamall hafr oc anar ii. vetr fyrir geitr .ii. Tvevetr hafr við geít. Ef hafrar ero ellre en nv ero talþir oc er þat met fe. ii. vetrgamlir geitsavðir við geít. hálfir höðnor eða alsgelldingar en hálfir kiarn hafrar. eða graþ hafrar. Hross ero oc lavgð. Hestr .iiii. vetra gamall eða ellre. oc x. vetra oc yngri heill oc lasta lavs við kv́. Mer iiii. vetra oc ellre oc x. vetra oc yngri gelld heil oc lasta lavs. fiorðungi verri en[1] kýr. Hestr iii. vetr iafn við mere. (S. 175, b.) Mer iii. vetr ii. lutir kugilldis. Tuær hross tvé vetr. hestr oc mer við kv́. Þriu vetr gomol hross við kv́. oc er eitt hestr. Ef maðr gelldr mer hross vetr gamalt fyrir þriþiung ku gildis. þa scal fylgia eyrir. Þetta scolo vera meðal hross oc eigi verre. Stoð hestr oc se verðe betri fyrir sacir vigs. oc gelldr hestr oc se verðe betri fyrir reiðar sacir. oc fyl mer istóðe þat er met fe. Sýr ii. vetr eþa ellre oc ix. grisir með við kv́. Breitt lerept iii. alnir fyrir ii.[a] avra. Ensct lerept tui elnt ii. alnir fyrir eyri. Tuær merkr vax fyrir eyre. Scruð klæðe ný scoren eða oscoren. Hafnar vaðmál ny oc ouoten. Hafnar felldir nyír. Katta scin oc lamba scin ny. Flat smiðe nýtt oc voro smiðe. Teint iárn. Eirkatlar nýir. þat er allt met fe. Allt met fe þat er gialda scal scolo þeir taca til er giolld eiguz við sin man hvar logmetanda oc lögsianda. En ef þeir verða eigi asáttir. þa scolo þeir luta oc meta við eið sa er hlytr. Þriar véttir gamalla savða ullar við kú. Þriar vettir miol vægs matar við kv. Vetr gamalla savða ullar eða avlldungs húð oc beta eyre hvárt. ii.[ar] kýr húþir við

1) Skrevet verre en en.

ölldu*n*gs húþ. Rett e*r* *oc* ef snöggvar ær ero golldnar. at láta fylgia vett ullar xx. ám.

247. f*ra* rét*t* noregs k*onvn*gs ajslandi;

[a] Sa er réttr k*onvngs* or noregi a isl*an*de at sialf stefnt *scal* soco*m* h*ans* v*era*. *oc* at logo*m* þar l*an*dz m*anna* sokia. Lög *oc* rett scolo h*ans* m*enn* þar hafa. slíca*n* se*m* l*an*dz men*n*. Arf *scal* taca a isl*an*de frænde e*ð*a felagi. En ef þe*i*r ero e*i*g*i* ti*l*. þa *scal* biða þ*að*an erfingia.

248. v*m* rett jsl*en*dinga inoregi;

(S. 176, a.) [1] Jslendingar eigo at hava havldz rétt i noregi. Arf eigo at taca i noregi af isl*an*di næsta broðra. slíct kon*or* se*m* karlar eða nánare m*enn*. Eiðr iii.[a] m*anna* *scal* sana frændseme þa e*r* m*enn* vilia þe*ss* beiða. En ef e*i*g*i* e*r* h*er* arftöko *maðr*. þa *scal* halda h*er* fe þ*at* sá *maðr*[2] vetr iii.[a] e*r* h*ann* v*ar* ihuso*m* m*eð* nema fyr comi næsta broðre e*ð*a nanare m*aðr*. Jslendi*n*gar sc*o*lo e*n*gi toll giallda i noregi ne*m*a land avra. e*ð*a varð m*onnom* í cavp*angom*[3]. Karl men friáls*ir* þe*ir* er fulla*n* rétt eigo sc*o*lo gialda la*n*davra vi. felde. *oc* vi. aln*ir* vaðmals. eða hálfa morc silfrs. Þa er co*m*it ti*l* þe*ss* gialdz e*r* m*enn* co*m*a i ackeris sát e*ð*a il*an*d festar. Jslendi*n*gar eigo í noregi at nióta vatz *oc* viðar. En þ*ar* at eins eigo þe*i*r

a) *Dette og det fölgende Capitel, der fattes i den arnam. Skindbog, ere vel snarere at betragte som Overeenskomster end som Love, ligesom ialfald c. 248 aabenbart er affattet i Norge. De ere i den arnam. Udgave aftrykte (som særskilte Afsnit) i 2. Bind,* S. 407 ff.

1) *Begyndelsesbogstavet er omtrent som ved Begyndelsen af nye Afsnit.*

2) *Först skrevet* boande, *men derefter Ordet* maðr *skrevet ovenover, uden at det förste er udstreget.*

3) *Skrevet* cavp̄.

at hoGva við þaN allan er þeir vilia er konvngs morc er. Þa ero islendingar scylldir utfarar með konvngi er heR er viss i noregi oc almenningr er úte. Þa scal eptir sitia hiN þriðe hveR enn .ii. fara. Noreg ero islendingar scylldir at veria[1] með konvngi en eigi til lengri her ferða. Eigi scal taca þat fe af isleNdingom inorege er temiz iaNars konvngs vellde. Vt fõr eigo islendingar til islandz nema víss se herr i noregi. En islendingar eigo at fara af sino lande til hvers landz er þeir vilia. En ef isleNdingar gialda land avra i eyiom eða a hialtlande þa ero þeir eigi scylldir at giallda aðra land avra i noregi. nema þeir fare ut amille. Karl maðr hverr a utan at fara heill oc hravstr er land avra ma gialda. En bu ferla eigo utan at fara þeir er omogom sinom mego voið vm veita. (s. 176, b.) oc utgerþir þær gera. Oc kona hver sv er fylgir boanda sinom. eða feðr eða sene eða bróðor ef hon a iii. merer fiár. Ef utlendr maðr aNdaz her þa scal hús boande taca af vi. avra talþa til þurptar honom. En siþan scal hann láta husfasta meN iiii. þa er næstir ero a tvær hendr virða fe þat. Ef næstabreðre eða nanare maðr komr til þa scal hann æsta tacs at biarceyiar rétte til mótz. Tacs æstingar váttar ero eigi scylldir at viNa eiþa. ef husboande gengr igegn tacs æstingo a móte. Frændsemi scal sa maðr telia er fe heimtir með ser oc enom davða oc viNa eið at. oc sva at þvi at[2] hann tekr þat fe til uthafnar oc vill erfingiom föra a næsta sumre ef hann ma. SaN-anar menn hans .ii. scolo eiða viNa at sv er frændsemis tala savN oc ero þeir eigi scylldir at telia frænsemi. oc eigi at fela fleira undir eið. þa eigo býiar menn at lecia dom á. oc veita vápna tac at. siþan scal hus boande reiða

---

1) *Skrevet* v[7]a.

2) *Istedetfor de to fölgende Ord synes Afskriveren först at have skrevet* þvi at.

fe af he*n*di *oc* leGia. eið á at þ*at* fe er[1] allt af he*n*di goldit e*r* hin*n* davðe átte. Ef m*að*r tyn*ir* s*va* fe sino at h*ann* á e*igi* hag at giallda alla l*an*d avra þa er h*ann* e*igi* scyldr at giallda. Ef þ*eir* me*nn* ve*r*ða sæhafa i noreg e*r* vart hafa ti*l* gren l*an*dz e*ða* fara í l*an*da leitan. e*ða* slítr þa út f*ra* isl*an*di þa e*r* þ*eir* vilde fera scip sin mille hafna. þa e*r*o þ*eir* e*igi* scyld*ir* at giallda l*an*d avra. ÞaN rett *oc* þav lög gaf olafr hiN hælgi k*onvngr* islendi*n*go*m*. er h*er* er m*er*kþ*r*. GitzoR. b*yscop* *oc* Teitr f*ilius* ei*us*. Marc*us*. HreiN. EinaR. Biorn. Guðmundr. Daðe. HolmsteiN. Þ*eir* svoro þe*ss*. at Jsleifr b*yscop* *oc* me*nn* m*eð* h*onom* suorðo ti*l* þe*ss* rettar sem (s. 177, a.) h*er* er m*er*cþ*r*. At þaN rétt gaf olafr eN hælgi islendi*n*go*m* eða bet*ra*.

249. vm avst m*ann*a arf h*er* al*an*di.

[a] Ef avst m*að*r deyr út h*er* sa e*r* h*er* a e*n*gi frænda. þa afelage h*an*s at taca arf. Ef þ*eir* ge*r*ðo þ*at* felag at sa lagðe alt si*tt* fe ti*l* e*r* o avðgare var þ*at* e*r* h*ann* hafðe iþ*eir*re för. Ef e*igi* e*r* sa til. þa á motonavtr sa e*r* optaz átte mat vi*ð* h*ann*. scipta sc*o*lo þ*eir* m*eð* s*er* ef þ*eir* átto all*ir* iafn opt. Ef e*n*gi e*r* þ*eirr*a ti*l* þa ascips drotteN. ef þ*eir* e*r*o fleire ti*l*. þa sc*o*lo þ*eir* scipta m*eð* s*er* s*va* sem þ*eir* átto iscipe. Ef eN aNdaðe atte eiN scip oc e*n*gi felaga ne mavto navt. þa á goðe sa e*r* sa *mað*r e*r* iþi*n*gi m*eð* e*r* l*an*d þ*at* á e*r* þ*eir* ve*r*ða l*an*dfast*ir*. Ef avst m*að*r andaz ivist. þa á boande sa er h*onom* veitte vist ef e*igi* e*r* felagi ti*l*. En þo*tt* h*ann* andiz afor aðr h*ann*

---

a) = *ovenf.* c. 120, = A. M., Arfa-þ., c. 6.

---

1) *Tilføiet.*

komr til scips. þa scal iafnt sem hann andiz ivist. Ef sa átte bv enn frænd lavse. þa á goðe sa er hann var iþingi með. Ef hann er hvergi iþingi. þa a goðe sá er sa er iþingi með er land á þar er hin bio eða sat buðseto. Ef sa maðr ræðr eða gerir fiorlavst enom utlenda er nv er aðr til erfðar taleðr. þa scal sá arf taca oc botr er næstr er til talðr eptir. Ef avst maðr andaz ifõr þeirre er hann fer til vistar. oc er þat sem hann andez at scipe. Ef goðe sa er til arftöko er talðr vegr en utlenda þa eigo arf oc botr samþingis goðar hans. Ef siðar coma ut erfingiar. þeir er se af danscri tungo. þa eigo þeir at taca arf oc botr ef þær ero vaxta lavsar. Alt fe þat er eigi taca erfingiar[1]. hvart sem ero vigsaca botr eða arfr þa scal virþa láta sem omaga eyre. [a] oc eignaz þeir þa (S. 177, b.) voxtona. En ef eigi er rett at virðingo farit. þa verða at racna leigornar; Ef maðr andaz her sa er arftoco maðr hans er erlendis. þa asa maðr fe at taca er enom andaða er nánastr. En sa scal virða láta feet iafnt sem ungs manz fé oc ahann varðveizlo oc voxto á. meþan hin er erlendis. Ef sa komr ut. þa scal hann heimta insteða at enom næstom gialldogom. engom manne a hann at selia arfen meþan hann er erlendis. Ef sa andaz er erlendis er oc verða menn eigi a sattir hvar fyr andaðiz þa scal queðia xii. quiðar goða þan er sa var iþingi með er her andaðiz. En ef engi goði gengr við þvi. þa scal þan queðia er sa er iþingi með er sokir. Sva scal at þvi fara at erfingiar þess er avstr andadiz scolo stefna þeim er feet hafa til gialda oc til utgongo. en sana láta at dome davða þess er erlendis var. Nu ber þat quiðr

a) = A. M., l. c., S. 1898.

1) Rettelse for erfigiar.

at sa dó fyR *er* h*er* v*ar*. þa racn*ar* v*n*dan þei*m* *er* aðr höfðo. En ellegar geta þ*eir* halldit.

250. v*m* fiár hei*m*t*o*r.

ª Ef m*aðr* a fe at m*anne* oc varn*ar* h*ann* h*onom* fiarens þa *er* rett at lysa söc ahönd h*onom* at þi*n*glavsno*m* ti*l* sócn*ar* aNat sum*ar* *oc* láta h*onom* *varða* halld fiarens .iii. m*arca* utl*egð*.¹ Sa er socna lysti *scal* segia þei*m* *er* söken *er* ahende m*eð* v*atta* fyR eN vi. vic*or* *ero* af su*m*re ef h*ann* er sa*m*fiorðu*n*gs at h*ann* hev*ir* söcna lýsta ahönd h*onom*. Ef h*ann* ma *eigi* h*onom* segia siálfo*m* þa *scal* h*ann* segia ti*l* iþi*n*gbrecco a varþi*n*gi e*ða* aleið þ*eir*re er sokiandeN heyr siálfr. Ef h*ann* seg*ir* *eigi* *sva* ti*l* enda v*er*ðr h*ann* *eigi* vaR v*ið* aðr vi.[1] vic*or* ero[2] af su*m*ri. at h*onom* *er* soken ahond búen þa v*er*ðr onyt söken. Þar er m*aðr* hev*ir* söc ahond m*anne* lýsta (S. 178, a.) et fyRa sumar. þa s*cal* h*ann* þar þa b*va* ti*l* q*ueðia* er þa hafa h*eimilis* b*var* h*ann*s verit e*r* söc v*ar* hofðot ahönd h*onom* enda bue þ*eir* þ*ar* þa næst*ir* þ*vi* hei*m*ileno *er* socen v*ar* sótt. Vm allar sac*ar* þær *er* s*va* *ero* ti*l* bún*ar* s*cal* b*va* þa hafa *er* þa bva næst *er* söken *er* sótt þ*vi* heimile *er* hiN átte þa *er* söken v*ar* hofðot ahönd h*onom*. Ef m*anne* v*er*ðr grunr at þ*vi* at sa m*aðr* vile abro*t*t hlavpa af l*an*de *er* h*ann* hev*ir* at þi*n*g lavsno*m* söc a hond búet. þa a h*ann* at baNa h*onom* .för at lögb*er*ge oc v*er*ia lyrite styre m*onn*-*o*m öllo*m* *oc* s*va* báseto*m* at feria h*ann* abro*t*t af l*an*de. En þei*m* m*onnom* öllo*m* e*r* spyria lyrit þaN. þa v*arðar*

---

a) = A. M., Kaupa-b., c. 6, S. 404².

---

1) *Rettelse, overensstemmende med Sammenhængen samt Læsemaaden i den arnam. Skindbog, for* IIII.

2) *Tilföiet.*

styri monnom fiorbavgs garð. en hasetom iii. marca utlegð. ef þeir feria hann abrott. Slict varðar þeim þott þeirre söc se heiman stefnt eþa se hon at scipe til búen. Ef þar er lyrite varit brott hofnen at festar helom.[1] scal þeim stefna vm samfarar allar oc queðia v. bva a þingi til iii. marca saca en ix. til fiorbavgs saca. Huerge a maðr at lysa sacar vm fe ne stefna fyr en hann hevir heimt at manne. oc honom er varnat.

Ef maðr a at manne fe eindagat oc vill sa hlavpa abrótt af lande. þa er rétt at bana honom fõr þótt þat se fyrir eindagann. en þviat eins verðr soken við hann eða við þa menn er hann feria abrott. ef feet komr eigi fram at ein daga.

251. socnir vm fiár heimtor.

[a] Vátta sina a maðr at queþia heiman hvárz hann vill[2] hafa þa vátta til socnar eþa til varnar. Hann scal queðia en meira lut þeirra vatta er hann nefnde þa at þeim orðom er hann vill maldaga vm reyna.[3] scal hann queþia at lög heimile þess er hann telr i þat vætte oc nefna hin oc queþa a hvert vætte þat er. Þar er honom oc rétt at queþia er hann fiðr hin sialfan at mále er hann vill quaddan hafa. (s. 178, b.) scal hann quatt hafa vatta sina heiman en .v.ta dag vico er .viii. vicor ero af sumre. Ef boande sa er quaddr vettis er þingfarar cavpe a at gegna oc scal hann eigi queðia igegn hvarke hestz ne matar. Ef maðr er þess vættis

a) = A. M., Vigsl. c. 29.

1) Punctum er tilføiet.
2) Ordene hann vill ere skrevne to Gange.
3) Punctum er tilføiet.

quaddr er *hann* veit aðr ván *til* at þ*ing*for m*un*di af gøraz þa *er* h*ann* v*ar* inefndr. *oc scal* h*ann* *eigi* igegn queðia þ*ess* *er* h*ann* þarf t*il* þ*ing*f*a*rar at hafa. Ef sa boande *er* quaddr *er* eigi a[1] þ*ing*f*a*rar cavpe at gegna *eþa* grið m*aðr* oc er þei*m* rétt at q*ue*þia igegn ef þ*eir* vilia. Sa *scal* nefna v*att*a *er* q*ue*ðia vill igegn. At þ*vi* v*ætte*. *scal* h*ann* q*ue*þa at ec q*ue*þ þic hestz oc savðols at co*ma* t*il* lög hei*mi*lis mins fyʀ eɴ ec riða hei*m*an oc nefna h*ann*. *oc* q*ue*þa a dag n*ær* h*ann* mu*n* hei*m*an riða. Matar a h*ann* oc at q*ue*þia h*ann* *oc* tialldz oc buðar ru*m*s oc þ*eirr*ar reiþo se*m* h*ann* þarf aþi*n*gi at hafa. H*ann* á at bioða h*onom* fylgio sina *oc* þ*ing* m*enn* þa *er* h*ann* hlýtr. er þ*eir* co*ma* t*il* þ*ing*s. Sa m*aðr* *er* scylldr *er* vættis q*ua*dde at láta co*ma* hest t*il* handa þei*m* m*anne* *er* q*ua*ddr v*ar* þaɴ *er* h*ann* megi f*a*ra fullo*m* dagleiðo*m*. Ef h*ann* lætr *eigi* hest þaɴ hi*n*gat co*ma* se*m* q*u*att v*ar*. *oc* er rétt þei*m* m*anne* þa hei*ma* at sitia *er* vættis v*ar* q*u*addr. [a] Q*u*att *sca*l vatt orða allra. xiiii. nótto*m* f*yrir* alþ*ing*i ne*ma* m*aðr* láte nefnaz iþ*at* v*ætt*e er h*ann* veit þ*ing*f*a*rar af vón oc *sca*l q*ue*þia þ*ess* vættis hvegi n*ær* þi*n*gi er þ*at* er.

252. vm v*att*a quöð

[b] Ef m*aðr* q*ue*ðr *sv*a vættis aɴa*n* maɴ. at sa heyr*ir* *eigi* á er quaddr er. *oc* er h*onom* rétt at fara til lög-hei*mi*lis þ*ess* m*anz* *er* h*ann* quadde vættis. *oc* q*ue*þia h*ann* þár þ*eirr*ar reiðo allar[2] *er* h*ann* ætti at q*ue*ðia at

---

a) = A. M., l. c., c. 30.
b) = A. M., l c., c. 29, S. 53[11].

---

1) *Ordene* eigi a *ere tilföiede i Overensstemmelse med den arnum. Skindbog.*
2) *Saaledes for* allrar.

lög heimile sino ef hann heyrðe a quoð hins. [a] Ef sa maðr verðr siúcr er quaddr er vættis (s. 179, a.) scal hann gera orð þeim er hann hevir quaddan vættis. oc bioða honom at rétta vétte við þa menn aðra er iþat vætte voro nefndir með honom. scal hann bioða at lög heimile sino. Sa maðr scal fara er vættis quaddi oc fiNa þa menn er ivætte voro með hinom siúca. oc queþia þa til farar at retta vætte við hiN siuka maN.[1] Eið scal hiN siuke maðr viNa oc queþa a huert vætti hann mundi bera. oc scolo .ii. menn taca við ens siuka manz vætte eins. Rett er at .iii. menn tace við .ii.[a] manna vette. ef .ii. ero siukir. Þeir menn er við vætte taka scolo styðia með frumvattom a þingi oc queða á huert vætte hiN siúke bar. Ef sa maðr er quaddr vættis er af lande vill fara oc er hann comiN afliótande furo. Þa er hann comiN afliotande fúro er hann hefir föt sin ascipe oc þeir scipveriar hafa meira luta vöro siNar[2] aborit. scal hann sva leysa vætte af hende ser sem hiN siuke maðr átte af hendi at leysa. þat vætte er hann var quaddr. Ef van heill maðr lætr ivætte nefnaz. oc scal þat eigi standa fyrir þingför hans. nema hann hafe þa meíre sótt er hann scal heiman riða en þa er hann var ivætte nefndr. [b] Ef maðr er þess vættis quaddr er hann hycz eigi ivera oc scal hann þo riða til þings oc beraz at dome or vetteno[3]. [c] Ef maðr queðr maN þess vættis er sa hycr er quadde at hiN væri eigi i. oc vill hann þat gera til

a) = A. M., l. c., c. 30, S. 587.
b) = A. M., l. c., c. 29, S. 577, = ovenf. c. 32, S. 57—58.
c) = A. M., l. c., c. 2?, S. 5622.

1) *Punctum er tilføiet.*
2) *Skrevet over Linien.*
3) *Rettelse for* vettetteno.

ogagns hinom. *þat varðar fiorbavgs* Garð *þeim* er quatt hevir. söc *þeirre* *scal* stefna heiman oc *queðia* til aþingi ix. *heimilis bva* þess er sóttr er.

253. vm festar mal

[a] Sonr xvi. *vetra* gamall *eða* ellre er fastnande moðor sinar arfgengr. En ef *eigi* er sonr þa er dóttir su er gipt er. oc a þa boande hennar at fastna mág cono sina. En þa er faðir fastnande dottor sinar. En þa *scal* broþir sam- (S. 179, b.) feðri fastna systor sína. En ef *eigi* er bróþir þa *scal* moðir fastna dóttor sina. En þa *scal* en nánaste niðr fastna karlmanna. nema konor se nanare þær er boendr eiga. þa eigo böendr þeirra.

254. hverr sakar aþili i legorz sök

[b] Sacar aðile er [i.] [1] boande kono ef er. Þa er [ii.] sonr til arfs alen. xvi [2]. *vetra* gamall. Þa er sa er [iii.] dottor hennar á til arfs alna. Þa er [iiii.] faðir. Þa er [v.] broðir samfeðre. Þa er [vi.] moðir. Þa er [vii.] syster. Þa er [viii.] broþir sammeðri. Hin scylldaste *maðr* *scal* sekia leg orðz söc sem vigsöc; [c] Rett er at gellda gongo menn oc varðar *eigi* við lög þoat þeir fae örkumbl af eða bana.

[d] Ef kona klæðiz karl klæðom *eþa* sceR ser scavr [3]

---

a) = *ovenf.* c. 144 = A. M. Festa-þ., c. 1.
b) = *ovenf.* c. 156 = A. M., Festa-þ., c. 25.
c) = A. M., Omaga-b., c. 35, S. 301[25].
d) *Hertil findes intet tilsvarende i den arnam. Skindbog. Dette Stykke findes aftrykt ved* A. M., Festa-þ., c. 24, S. 338, *Not.* 4.

---

1) *Disse Tal ere i Skindbogen satte ovenover Ordene.*
2) *Rettelse for* xv.
3) *Herefter skrevet fyrir, men dette Ord derpaa igjen udstreget.*

eþa feʀ, *með* vápn f*yrir* breytni sac*ir*. *þat varðar fiorbavgs* ɢ*arð*. *þat* er st*efno* söc oc *sca*l q*ue*þia ti*l* b*va* v. aþi*n*gi. sa a söc er vill. Slict er m*æ*lt *vm* karla af þ*eir* klæðaz kueɴa klæðnaðe.

[a] Eigi scipt*ir* sculldo*m* ti*l* handa kono *sva* at aðr*ir* m*enn* e*igi* við[1] h*an*a hei*m*ting meþ*an* boande h*enn*ar lif*ir*. ne*m*a ho*n* hafe ein v*ið* sic sculld*ir* átt eɴ heimillt v*er*ðr h*on*om allt fe þ*eirr*a at hafą ti*l* scullda gilldris.

---

a) = A. M., Omaga-b., c. 35, S. 302.

---

1) *Istedetfor det förste Bogstav i dette Ord har Afskriveren först skrevet* ei *h*.

vm tiundar gialld

255.

(S. 180, a.) *Þat er mælt ilogom her at menn scolo tiunda fe sitt allir a lande her lögtiund. Þat er lög tíund at sa maðr scal gefa .vi. álna eyre atueim misserom. ef hann á tiotege fiar vi. alna avra. Sa maðr er hann á x. vi. alna avra fyrir vtan fot sin hvers dags buning sculd lavst. sa scal gefa áln vaðmáls eða ullar reyfe þat er .vi. geri hespo eða lamb gæro. en sa er xx. avra á. sa scal gefa tuær alnir. En sa er a .xl. sa scal .iii. alnir. en sa er a hálft hundrað sa scal iiii. alnir. Sa er attatego á sa scal v. alnir. Sa er a x. tigo sa scal vi. alnir. Þat fe þarf eigi til tiundar at telia er aðr er til guðs þacka laget. hvárz þat er til kirkna laget eða til brúa eða til sælo scipa hvarz þat fe er ilöndom eða ilavsom avrom. Prestar þurfo oc eigi at tiunda þat fe er þeir eigo ibócom oc ímesso klæðom oc þat allt er þeir hafa til guðs þionosto. tiunda scolo þeir aNat fe. Bús afleifar þarf maðr eigi at tíunda vm vár ef maðr helldr bve sino. Ef hann bregðr þvi eða selr hann or þvi þat scal hann

a) *Dette Afsnit indeholder vel i det Væsentlige de Bestemmelser om Tienden, der bleve givne ved Biskop Gissur 1096* (Gissurar statúta). *Det findes aftrykt i Thorkelins Udgave af den ældre Kristenret, c. 36 ff., som en Deel af Kristenretten* (kristinna laga þáttr), *samt (efter nærværende Haandskr.) i förste Bind af J. Sigurdssons og O. Stephensens Islandske Lovsamling.*

tiunda. Ef maðr a goðorð oc þarf eigi þat til tiundar at telia. vellde er þat enn eigi fe. Boendr allir scolo tiund gera þeir er þing farar cavpe eigo at gegna af fe sino sculd lavso. eigi scal omogom fe ætla. þoat hann eigi miña fe ef hann a x. avra sculdlavsa oc scal hann þa tiund af gera hvárz hann er boande eða grið maðr. nema hann eigi þa omaga er hann scyle a vercom sínom fram fora. Rett er at þurfa menn þeir allir þiggi tiund er eigi scolo gialda. (S. 180. b.) Jafnt scolo conor giallda tiund sem karlar. [a] Samquamor scolo menn eiga vm havst ihrepp hveriom. eigi fyr eñ .iiii. vicor lifa sumars oc scipta tivndom. Scipt scal tiundom drottins dag eñ fyrsta i vetri. v. menn scal til taca ihrep hueriom at scipta tíundom oc matgiofom oc sia eiða at monnom þa er bazt þickia til fallnir hvárz þeir ero boendr eða grið menn. oc sokia menn vm laga af brigð. Scylldr er huerr maðr til þeirrar samquamo at fara. er hann a tiund at gera eða fá mañ fyrir sic þañ er lög scilom halde up fyrir hann oc handsöl se at þiciande. Ef hann komr eigi sialfr fyrir miðian dag oc engi af hans hendi þa verþr hann vm þat utlagr .iii. morcom oc scal hann þá tiund giallda sem scipt verðr a hond honom. Þar scal telia fe manna hue micit fe hverr á. scal virða lönd oc lavsa avra oc scal þat fe virða er at lög far dögom var sculld lavst. Sialfr scal hverr virða fe sitt. oc telia. enn þa er hann hevir talit fe sitt oc virt. þa scal hann taca bóc ihond ser eþa cross oc nefna vatta. at þvi vætte. scal hann queþa. at ec viñ eið at bóc lög eið oc segi ec þat guðe at ec á sva fe sem ec hefi nv talit. eða miña. Eñ ef hann vill eigi viña eið þa er hann er beiddr þa verðr

---

a) = Kristenr., c. 37.

hann vm *þat* secr .xii. m*orcom*. þa e*r* h*ann* beiddr e*r* h*ann* e*r* beðeɴ. H*ans* tala *scal* standa afeno siálfs oc *scal* h*ann* af *þvi* g*era* tiund. ne*ma* h*ann* sueri fiorþu*n*gi miɴa eɴ se. Ef h*ann* su*er*r fiorðungi miɴa en sé. þa v*er*ðr h*ann* secr vm *þat* .xii. m*orcom* *oc* *scal* h*ann* *sva* micla tiund gialda se*m* sa*m*q*u*amo m*enn*[1] telia *oc* scipta ahönd h*onom* eið lavst. Þar e*r* m*aðr* hev*ir* eið svarðan. *oc* *scal* h*ann* *sva* tiund af (s. 181, a.) gera se*m* h*ann* hev*ir* ti*l* svaret ne*ma* fe h*ans* þueʀe e*ða* vaxe x. tigo*m*. Ef fe[2] h*ans* þueʀ x. tego*m* þ*a*ð*an* f*ra* er h*ann* hev*ir* ti*l* svarit oc e*r* h*onom* rétt at f*ar*a ti*l* sa*m*quamo oc telia fe sitt *oc* viɴa eið at oc g*era* þ*ar* tiund af er h*ann* sueʀ ti*l*. Nv vex fe h*ans* x. tego*m* e*ða* meira þa e*r* h*onom* rett at f*ar*a ti*l* sa*m*q*u*amo oc segia ti*l* þ*es*s oc g*era* þ*ar* tiund af. Nv hyɢia h*re*p*p*s m*enn* at meira hafe vax*it* fe h*ans* eɴ h*ann* segi e*ða* h*ann* vile ecke f*ra* segia þoat fe h*ans* hafe vax*it* .x. tigo*m* e*ða* meira þa eigo sa*m*q*u*ámo m*enn* at g*era* h*onom* orð. at h*ann* co*m*i til sa*m*q*u*amo oc viɴe eið at fe s*in*o. iaɴ*at* siɴ. Ef h*ann* vill e*igi* viɴa eiðiɴ i aɴ*at* siɴ þ*ar* e*r* sa*m*q*u*amo m*enn* vilia. Þa v*er*ðr h*ann* secr vm þ*at* .xii. m*orcom*. *oc* er þ*at* eið fall oc *scal* h*ann* sva micla tiund gialda se*m* sa*m*q*u*amo m*enn* telia oc þei*m* gialda se*m* þ*eir* raða a at q*u*eða. Þar e*r* m*ann*e v*er*ðr eiðfall oc eigo h*re*p*p*s m*enn* söc þa hv*er*r þ*eir*ra fyrst er vill. Söc þ*eir*re *scal* stefna at lög hei*mil*e þ*es*s er sót*t*r e*r* oc telia h*ann* sekian v*m* .xii. m*orcom* oc q*ueðia* ti*l* h*eimilis* b*va* h*ans* v. aþ*ingi*. Ef q*u*iðr beʀ a h*ann* eiðfallit oc scal do*m*r de*m*a vi. m*ercr* þei*m* e*r* sótte. eɴ að*ra*r .vi. sc*o*lo fylgia aɴaʀe tiund.

---

1) *Tilföiet; istedetfor h i det følgende Ord synes Afskriveren först at have villet skrive þ.*
2) *Tilföiet.*

256. vm þurfa manna tiund

[a] Hrepps menn þeir er ero til tecnir scolo scipta hvers manz tiund ifiora staðe nema mine se en eyris tiund. enda er þo[1] rétt at hon hverfe i ein stað. Fiorðung ein tiundar scal gefa þurfa monnom inan hreps[2] þeim er til omaga biargar þurfo at hafa. aþeim misserom. oc scipta með þeim. gefa þeim meire er meire er þavrf. Eigi atiund or hrepp at gefa nema samquamo menn verðe a þat sáttir. oc þicke vtan hreps monnom meire þorf. Þat fe er ge- (S. 181, b.) fa scal þurfa monnom. þat scal vera ivaðmölom eþa i varar felldom eða i ullo eða igærom eða i mat eða i kvic fe öllo nema i hrossom. Þat scal golldit vera oc fram comit þeim monnom er við scolo taca fyrir marteins messo. Ef[3] þa er eigi fram comet oc verðr þat tiundar halld. oc verþr sa secr vm þat vi. morcom er giallda scal. þurfa maðr sa er til handa er scipt. hann er aðile at söc þeirre bæðe sokiande oc seliande. Sa er anar aðile er til sócnar er tekin ihreppenom oc tiund skipte[4] til handa honom. Söc þeirre scal stefna at lögheimile þess er sóttr er. oc queðia til bva v. aþingi. þa er næstir bva stefno stöðom. Þeim manne er rétt at stefna heima at sín er tiund scipti til handa þurfa manne .v.ta dag vico er .iiii. vicor ero af sumre ef eigi er aðr fram comit. Rétt er at hann tace þan dag við vaðmálom til handa þurfa manne ef hin vill þa hafa

a) = Kristenr., c. 38.

1) *Maaskee feilskrevet for* þa.
2) *Istedetfor Ordene* inan hreps *er först blevet skrevet noget andet, der har optaget större Plads, men derefter er blevet udraderet.*
3) *Herefter skrevet* sa eigi, *men disse Ord dernæst igjen udstregede.*
4) *Istedetfor dette Ord synes först at være blevet skrevet* scal.

golldit. Era *hann* þa scylldr at taca við i avðro fe ne*ma* h*ann* vile. Ef e*igi* ko*m*r þaɴ dag fr*a*m. oc sc*a*l sa m*að*r e*r* til sócn*a*r e*r* tekiɴ ga*n*ga ut i tún at sin eþ*a* sa m*að*r er h*ann* selr sōc oc nefna v*att*a at þ*vi* at h*ann* e*r* bviɴ at taca við tiund þ*eirr*e e*r* hiɴ scylde giallda oc nefna h*ann* *oc* q*ue*þa á hve mic*it* feet e*r*. *oc* h*ann* sér e*n*gi þaɴ e*r* giallde hallde vpp f*yrir* h*ann*. h*ann* sc*a*l nefna v*att*a i aɴat siɴ. At þ*vi* v*æ*t*t*e. sc*a*l h*ann* q*ue*þa at stefne h*o*no*m* oc nefna h*ann*. v*m* þ*at* at h*ann* heldr tiund f*yrir* h*onom*. *oc* ne*f*na þ*ur*fa maɴiɴ. *oc* tel ec h*ann* sekian v*m* þ*at* vi. m*orcom*. *oc* giallda fiorþu*n*geɴ tueɴo*m* giolldo*m* s*va* se*m* b*var* virða. þaɴ luta e*r* o golldiɴ e*r*. ef su*m*r e*r* goldiɴ. stefne ec ti*l* giallda *oc* ti*l* utgo*n*go v*m* fe þ*at* oc q*ue*þa á h*va*r h*ann* stefn*ir* ti*l* þi*n*gs. *oc* st*efna* log stefno. (s. 182, a.) h*ann* sc*a*l q*ueðia* ti*l* b*va* v. aþ*ingi*. þ*að*an fr*a* e*r* h*ann* stefnde.

257. v*m* b*yscop*s t*iund*

[a] Aɴan fiorðu*n*g tiundar sc*a*l hafa b*yscop*. *en*[1] þ*at* fe sc*a*l v*er*a ivaðmálo*m* e*ða* ivarar feldo*m* e*ða* ila*m*ba gæro*m* e*ða* igulle e*ða* ibrendo silfre. Þar er b*yscop* feʀ u*m* fiorðu*n*g þa sc*a*l h*ann* segia ti*l* at kirkio sócno*m* ihrepp hv*er*iom hv*err* við þei*m* fiorðu*n*ge sc*a*l taca tiundar er h*ann* sc*a*l hafa. Þar er m*æ*ltr eindage afe þ*vi* er menn sc*v*lo byscope gialda. eɴ v.ta dag viko er iiii. vic*or* ero af su*m*re at lögheim*i*le þ*e*ss m*anz* er b*yscop* bavð v*m*. Rétt er þótt fyʀ se goldit. Ef þa k*o*mr e*igi* fr*a*m. þa sc*a*l sa er sekiande e*r* réttr ga*n*ga út itún at sín *oc* nefna

a) = Kristenr., c. 39; *jvfr. ovenfor c. 5.*

1) *Abbrevieret:* s. = sed.

vatta at þvi at hann er bueN við fe þvi at taca er hiN scyllde gialda oc nefna hann. oc queþa á hve micit feet er. oc hann ser eigi þaN maN er gialld iNe af hendi. Honom er þar rétt at stefna sva vm þeNa fiorðung. tiundar sem um hiN er fyrr var um tint. Þat er honom oc rétt at stefna siðaR vm þat fe at lögheimile þess er gialda scal. þess a hann oc cost at segia byscopi til oc lata hann heimta sva sem hann vill.

258. vm kirkna tiund.

[a] Nv ero eptir .ii. fiorðungar þat er hálf tíund hvers manz. þat scal leggia til kirkna oc til presta reiðo sva til huerrar kirkio sem byscop scipar tiundom til oc reiða þeim manne ihönd er kirkio þa varðveitir. er tiundeNe er til scipt. Hann scal cavpa at preste tíþir sva sem hann ma við comaz. oc fá þa lute aðra til kirkio þurptar er hafa þarf sem fe þat viNz til. Sva scolo menn gialda tiund af öllom beiom iheraðe til kircna. sem byscop hefir boðit. hveregir sem á bólstöðom bva. Böande sa er a kirkio be (s. 182, b.) þeim býr er tiuNdeNi er til scipt[1]. hann er réttr heimtande oc sekiande oc seliande þeirrar sacar ef hann vill. EN ef hann vill eigi. þa er réttr aðile þeirrar sacar lærðr maðr sa er kirkioNe þiónar sá er til kirkio þurptar vill feet hafa. Fiorþung tiundar þaN er til presta reiðo scal legia. hann scal gialda ivaðmálom. eða ivarar felldom. eða ilamba gærom eða igulle. eða i brendo silfri. EN þaN lut tíundar er til kirkio þurptar scal legia. þaN scal giallda ivaxe. eða iviðe. eða ireykelse.

a) — Kristenr., c. 40.

1) Rettelse for scip.

eða itíoro[1] *eða* ilereptom nyiom þeim er hæf se til kirkio bunaðar *sva* sem getr at cavpa með vaðmálom iþvi heraðe. Rétt er þótt vaðmál ein se gollden. Þat fe scal goldit et siðarsta EN .v.[ta] dag vico er .iiii. vicor ero af sumre. EN ef eigi kemr þa fram. þa scal sá er heimtande er stefna þaN dag itvne a kirkio bo þeim er tiund á til at hverfa oc sekia sva sem vm aðra tiund. Hann scal stefna siNi stefno vm hvárn fiorðungiN oc láta varða[2] vi. mercr ihváRom tuecia stað halldit. Costr er oc at stefna eiNi stefno vm báþa fiorðunga oc fylgia þa eín alog þviat eiN er aðile at báþom. [a] Rett er at stefna heiman til várþinga vm tiundar mál ef þeir ero samþinga oc sekia þar idom ef hiN er þar er sóttr er[3]. Þa er rétt vm byscops fiorðung at sekia þott sa se eigi þar er sóttr er. Ef lyst er a þingi. þa scal queðia til heimilis bva v. þess er sóttr er.

259. vm tiundir

[b] Ef maðr hevir omaga eyre at varðveita þaN er hann hefir voxto af. oc scal hann þaN luta vaxtarens tiunda er undir hann beR. sem þat fe er hann átte (S. 183, a.) aðr. Jslenzcir menn allir scolo tíunda fe sitt. eN vm utlenda menn ef þeir coma ut hingat oc erat þeim scyllt at tiunda her fe sitt. aðr þeir hafa her verit iii. vetr samfast. nema þeir gere bv fyR. eN þat vár scolo þeir gera tiund er þeir gera bv oc þav missere eptir. EN ef órir landar fara heþan oc eigo fe eptir. oc scal maðr

a) = Kristenr., c. 41.
b) = Kristenr., c. 42.

1) *Rettelse for* tior.
2 *og* 3) *Tilføiet.*

giallda tiund af er at varðveita hefir feet. en vm þat fe er hann hevir abrott með ser oc erat hann scylldr at giallda her tiund af þvi þott hann se allengi abrott. En ef hann kemr ut hengat þa scal hann giallda her tiund af þvi fe er hann hevir ut með ser en næsta vetr eptir er hann hevir ut comit aþr vm sumaret þott hann se i gerðom avstr. Ef maðr kemr ut hengat oc hevir vaxit fe hans eða þorit eða hann hevir eigi eiða fyr at unit. oc er hann scylldr at vina eið at fe sino ef menn vilia beiða hann. Ef hiu eigo fe saman oc scal karl maðr vina eið fyrir fe þeirra beggia. Ef karl maðr oc kona eigo fe saman þott þav se eigi hiona oc scal karl maðr vina þar eið. Ef karlar eigo fe saman oc er rétt þótt anar vine þar eið. Ef þeir metaz við oc vill hvárge vina oc er söc við hvarn tveggia. Sa scal eið vina fyrir fe hvert er lögraþande er fiarens. Ef vöxto berr undir man af þess manz fé er erlendis er oc scal hann þat fe sva tiunda sem vöxt berr undir hann af omaga eyre. Þar scal maðr tiund giallda iþeim hrepp sem hann alögheimile þav misseri hvargi er fe er. Rett er at sættaz atiundar mál meþan eigi er stefnt vm. þo er rétt at sættaz á þott stefnt se vm oc scal eigi meira niþr falla alagana en hælmingrin. Ef maðr tecr mine (s. 183, b.) sát en iii. mercr oc varðar honom .iii. marca secþ oc asa soc er vill. Ef tiund gelldz eigi heima iheraðe enda er eigi stefnt vm. þa er rétt at lysa et næsta sumar eptir a alþingi at lögbergi. Innan hrepps menn eigo at lysa fösto dag oc þvatt dag vm tiundar mál oc þeir menn er af þeim taca. ef hrepps menn hafa eigi lýst fyrir hælgena. þa er rett eptir helgina hveriom at lysa er vill til þes er domar fara ut. Sa er lysa vill vm tiund hann scal ganga til lögbergs oc nefna ser vatta. At þvi vætte. scal hann

*que*þa at lyse söc a hendr h*onom*. oc nefna *hann*[1] vm *þat* at h*ann* hafe halldit þei*m* fiorðu*n*ge tiundar oc q*ue*þa a hv*er*r sa *er*. tel ec h*ann* sekian v*m* *þat* vi. m*orcom* oc gialda þaɴ luta e*r* ogolldiɴ e*r* tueɴo*m* giolldo*m* se*m* bvar virða oc q*ue*ða á hv*ar* h*ann* lys*ir* ti*l* do*m*s. lyse ec loglysi*n*go. Þar e*r* m*aðr* lys*ir* v*m* tiundar mál. þar sc*al* h*ann* q*ue*þia ti*l* bv*a* v. a þi*ng*i. þ*ess* e*r* sottr e*r*. Eɴ þ*ar* e*r* m*aðr* stefn*ir* hei*m*an v*m* tiundar mál. þ*ar* sc*al* h*ann* q*ueðia* ti*l* v. bv*a* aþi*ng*i. þa e*r* næst*ir* ero stefno staðno*m*. Engi e*r* hrvðning[2] ti*l* v*m* þa bva ne*m*a at leiðar le*n*gð. Eigi sc*al* spell meta atiundar málo*m* ef rett e*r* hofðot söken. Ef m*aðr* tecr gagn söc up*p* í gegn tiundar mále. *oc* a e*igi* at meta þa söc ne*m*a ho*n* se *fiorbavgs* söc e*ða* meire.[3] meta sc*al* ef tiundar söc e*r*. Þuiat eins e*r* rett at lysa aþi*ng*i oc sekia et sama su*m*ar v*m* tiund*ar* mál ef sa e*r* aþingi e*r* sóttr e*r*. Þo e*r* rétt at sekia v*m* b*yscop*s fiorðu*n*g þot*t* sa se e*igi* aþi*ng*i er sót*t*r er[4]. E*igi* sc*al* tiundar söc fyrnaz helldr eɴ avɴ*or* fe söc e*ða* fiarheimti*n*g.[5] ef h*ann* gelldr e*igi* en fyrsto missere þa e*r* h*ann* átte at gialda þa sc*al* stefna at lög hei*m*ile þ*ess* e*r* sót*t*r er eþ*a* lysa a þi*n*gi. ᵃ Þar e*r* m*aðr* stefn*ir* hei*m*a at sin (s. 184, a.) þa .iiii. vic*or* ero af su*m*re. v*m* tiundar mál. *oc* a do*m*r at de*m*a at giallda iþei*m* stað eno*m* sama xiiii. notto*m* ept*ir* vapna tac. iɴsteðaɴ oc vi. m*erc*r alaga oc sc*al* þei*m* de*m*a .iii. m*erc*r e*r* sec*ir*. eɴ aðrar .iii. sc*o*lo fylgia þei*m* fiorðu*n*gi tiundar se*m* v*m* e*r* stefnt. Eɴ ef

a) = Kristenr., c. 43.

1) *I Skindb.* oc ɴº.
2) *Rettelse for* hrvðnig.
3) *Punctum er tilföiet.*
4) *Tilföiet.*
5) *Punctum er tilföiet.*

stefnt er at lög heimile þess er sóttr er. oc scal þar þa dema at giallda iNsteða oc alög .xiiii. nottom epter vapna tac[1]. EN ef lýst[2] er aþingi vm tivndar mál. oc a domr at dema iNsteða oc álög at lög heimile þess er sóttr er .xiiii. nottom eptir vapna tac. EN vm fe vite öll þav er her fylgia oc utlegðir. þar scal dema vi. alna avra.;

Of alla tiund þa er miNe er sciptingar tiund. at hon scal hverfa með þurfa[3] tíund a havst nema byscopar einkom vile til kirkna leggia láta.

260. vm tiunda mál[4]

Byscop scal raða til hverrar kirkio scal leggia tiund af hveriom be [a] oc scal þat halldaz meþan eN same byscop ræðr fyrir. Þat scal rétt ef byscop leyfir at þar se kirkia ger er eigi er aðr at hann leggi til þeirrar kirkio tíund af þeim be þótt hann[5] lici til aNaRar kirkio aðr. Heimilt abyscop at taca tiund fyrir[6] kirkiom. þótt hann hafe til lagðar ef þær ero verr varðveittar eN mælt er. Nv hevir byscop ecki vm rett oc lætr vera sem aðr var oc er honom rétt þar er haN vill at scipta á aNaN veg oc scipta eigi optaR eN vm siN. [b] Huerr maðr scal eiða viNa at fe sino oc er scylldr til þess þa er hann er .xvi. vetra gamall. Enda scolo allir eið viNa ahveriom iii. vetrom. Grið menn scolo eið viNa fyrir

a) Jvfr. Kristenr., c. 9, S. 44 Not. 5.
b) = Kristenr., c. 37, S. 144[6].

1) Skrevet over Linien.
2) Ordene ef lyst ere skrevne to Gange.
3) Maaskee er manna udeglemt.
4) Dette Capitels Begyndelsesbogstav er mindre end det sædvanlige.
5) Maaskee burde Abbreviaturen (h med Streg over) oplöses til hon.
6) Saaledes efter Abbreviaturen.

boanda *eða* siálf elðis *menn*. Fyr*ir* þei*m* boanda *er* rétt at þ*eir* vine eið *er* þéi*m* m*onno*m þyck*ir* (S. 184, b.) *þat* fullt *er* ti*l* ero tecn*ir* at sia eiða at m*onno*m ihre*pp* hv*e*rio*m*. Ero boendr scyld*ir* at segia ti*l* tiundar *þeirra* asa*m*q*u*amo. Þar *sca*l m*aðr* giallda vár tiund se*m* scipt *er* a havst tiund h*an*s. en ef þ*at er* hv*e*rgi þa *scal* þ*ar* giallda se*m* h*ann er* marteins m*esso* vistfastr.

261. v*m* barn scirn

[a] Ef faþ*ir* scír*ir* barn sitt siúct oc *sca*lat h*ann* scilia sæi*n*g f*yrir* þa söc v*ið* kono sina. Suein vii. *vetra* gamall *sca*l scíra barn ef *eigi er* roscin[1] ti*l*. þ*v*iat eins *sca*l yng*r*i svein scíra ef h*ann* can p*ate*r n*oste*r. oc Credo. Scira *sca*l cona ef *eigi* er carl m*aðr* ti*l*. oc v*arðar* he*nn*e slict sem körlo*m* ef ho*n* kan *eigi*. *Eigi* *sca*l barn optar scira þot scorte orð *eða* atf*er*le ef aðr *er* scírt inafne foðor *oc* son*a*r *oc* anda heilags. enda hafe nacq*u*at vát*t* orðit. Ef pr*e*str fer *eigi* s*v*a at scírn at b*yscop*e þick*ir* rétt oc *varðar* þ*at* *fiorbavgs* *garð*. *oc* á b*yscop* söc. Tólf vet*ra* gomlo*m* cörlo*m* *oc* kono*m* er scyllt at kuna barn scírn oc þav orð oc at f*er*le *er* þ*a*r fylgia. En ef þav kuno *eigi* fyrir orectar sac*ir* *eða* v*er*ðr *eigi* rétt at farit þa *er* þarf. þa v*arðar* *fiorbavgs* *garð*. *oc* a b*yscop* at raða fyr*ir* söc.

262. v*m* lik song

[b] Ef finz af like c*r*istins m*anz* at syng*v*a *scal* lík söng alla*n* yf*ir* ef *ser* m*er*ki á hvart v*er*it hev*ir* carl m*aðr*

a) = Kristenr., c. 3, S. 12[19], *jvfr. ovenf.* c. 1.
b) = Kristenr., c. 46.

1) *Først skrevet* roscnare, *men derefter rettet saaledes.*

eða kona. S*va* sc*a*l scipa et sama ef m*enn* vita vist af hv*er*s liki er *þat* er fu*n*dit er þott *eigi* se m*er*ki á hvart verit hafe karl *eða* kona ne*m*a noccot hafe þes v*er*it um hag h*an*s at f*yrir* þær sac*ir* scyli *eigi* syngia licsöng yf*ir* like h*an*s.

263. vm vapna burþ i kirkio.

[a] Maðr sc*a*l *eigi* b*er*a vapn i k*ir*kio ne ibon hus *þat* er lofat er tiðir at at veita. *oc eigi* sc*a*l setia *við* k*ir*kio b*r*ióst ne *við* k*ir*kio veci. En þav ero vápn ti*l* þe*ss* talet ox oc sv*er*þ oc spiót oc (s. 185, a.) suiðor *oc* bryntroll. Ef m*aðr* b*r*egðr af þesso male þa v*arðar fiorbavgs* g*arð*. Sacar þ*eir*rar aðile er sa m*aðr* er byscop byðr *vm*. *eða* pr*e*str sa er tiðir veitir at k*irkio eþa* boande sa er þ*ar* byr. Soc þa sc*a*l sekia *við* vatorð ef þ*vi* kemr *við* en ellegar *við* .xii. q*við*. En m*aðr* er varðr söc þ*eirr*e ef h*ann* getr þan quið at h*ann* bære þe*ss* örendis vapn ti*l* k*irk*io at smiða at h*enn*e nockot þe*ss* er hon þurpti. Þ*at* er oc til varnar m*æl*t ef m*aðr* byðr *gerð* b*yscop*c a þe*ss*o male. oc þav handsol m*eð* er h*o*n*om* þicke tek. þa sc*a*l þ*vi* *eigi* nita. En sa asöc þessa er vill ef *engi* vill þ*eirr*a er nu voro talðir.

264. vm scírslor.

[b] Byscopar sc*o*lo cost eiga at g*er*a scirslor optar en *vm* sin *vm* faðe*r*ne m*a*nz ef þei*m* þick*ir* þe*ss* þurfa *oc* sc*a*l sv scirsla rétt er siðar er gor.

---

a) = Kristenr., c. 48.
b) = Kristenr., c. 47, S. 1686.

265.

[a] Ef *menn* vilia hafa tiðir lög hælga daga *oc* taca *þeir* þar *pre*st iþi*n*g. *þeir scol*o xii. m*orcom* cavpa á mill*om* alþi*n*ga .ii. *þat* scal hálft vara v*er*a e*þa* ti*l* voro virt oc vi. alna avrar. En halft *þeir* avrar e*r* þar ga*n*ga i *þv*i þi*n*gi. *Þat* fe *sca*l giallda þa e*r* vi. vic*or* ero af su*m*re en v.[a] dag vico at heimi*l*e *pre*stz. Prestr v*er*ðr utl*agr* .iii. m*orcom* ef h*ann* metz dyRa en sva oc asa sõc þa e*r* við h*ann* keypte. Nu vill sa e*igi* oc a hu*err* er vill. Lõg cavp eigo *pre*star at hei*m*ta at þi*n*gonavto*m* ept*ir* *þv*i se*m* *þei*r syngia ti*l* ne*m*a *þeir* sættiz a aNat sin a mille oc a *þat* at halldaz se*m* *þeir* sættaz a. [b] Eindage e*r* a tiða cavpe *pre*sta en v.[a] dag vico þa e*r* vii. vic*or* ero af su*m*re vi*ð* alla þi*n*go-navta *oc* licr vi*ð* half .v.[ta] m*örc* vi. alna avra ef haldit e*r*. oc e*r* at heimi*l*e *pre*stz stefno staðr v*m* tiða cavp h*an*s við alla þi*n*gonavta.

266. v*m* stað*a*r abuð[1]

[c] Ef m*aðr* byr a kirkio bóle. þa *sca*l h*ann* þar halda (S. 185, b.) huso*m* oc görðo*m* *sv*a at l*an*d spilliz e*igi*. En ef l*an*d spilliz i abuð h*an*s þa *sca*l *þat* bøta k*ir*kio slico se*m* *hvar* v. vi*r*ða við boc. Ef m*aðr* bøt*ir* kirkio l*an*d þa *sca*l h*ann* guðs þavcc f*yrir* *þat* hava. e*igi* má h*ann* fe bøtr f*yrir* *þat* hei*m*ta.

---

a) *Jvfr. ovenf.* c. 6, S. 20[27] (= Kristenr., c. 15, S. 70).
b) = Kristenr., c. 49.
c) = Kristenr., c. 48, S. 170[19].

---

1) *Dette og de to fölgende Capitlers Begyndelsesbogstaver ere ikke större end sædvanligt midt i Texten.*

267. vm licagröpt[1]

[a] Þat er mælt at þa eina menn scal at kirkio grafa er byscop lofar sa er yfir þeim fiorðungi er. Ef maðr ferir þess manz lic til kirkio er byscop hevir bannat oc varðar þat fiorbavgs garð þeim er ferðe. sa a soc þa er varðveizlo kirkionnar á oc scal queðia til alþingi ix. heimilis bva þess er sottr er. þeim varðar oc fiorbavgs garð er við tecr oc sva presti ef hann syngr licsöng yfir.

268. kirkio maldagar[2]

[b] Þar er menn legia fe til kirkna at byscopa raðe oc at erfingia sátt þa a þat iafnt fast at halda sem ilogretto se lofat oc ero slíc viðr lög ef fra er brvgðit oc slic heimting til. Þat er byscopum lofat þar er þeir vilia gera máldaga ilönd manna at þeir scolo eigi lysa lata at lögbergi nema þeir vili[3]. En iþingbrecco scolo þeir lata til segia a var þingi þvi er þeir heyia oc hafa vatta við et nesta varet eptir. [c] Þat er mælt at af ero tecnir utroðrar oc oll veiðr fisca oc fogla vm lög hælgar tiðir. Of xv. daga ena hæsto þa scolo menn festa andvirke sitt. við ofviðri eða vatna gange eða ellde oc vinna þat allt sem aðr var mælt. fiorbavgs garð varðar nv ef fleira er unnit.

---

a) = Kristenr., l. c., S. 170^{14}.
b) = Kristenr., c. 47. *Den förste Passus findes ogsaa i A. M., Arfa-þ., c. 18, S. 223^{15}.*
c) = Kristenr., c. 49, S. 172^{10}.

---

1) *Skindbogen har her ikke ny Linie; Overskriften er abbreviaret* v̄ licag.
2) *Skrevet* kirkio m.
3) *Skrevet over Linien.*

Tillæg.

I.

A. M., 315 fol. Litr. D.

(Et Skindblad i 4to eller lille fol. af höi Ælde, indeholdende en Deel af Landbrigða-þáttr, udentvivl Levninger af en fuldstændig Codex af Grágás; Redactionen forskjellig fra saavel cod. reg. som cod. arnam; imellem 2. og 3. Side har været et Mellemrum af 2 eller 4 Blade).

land brigþar þotr.

(1ste Side.) [a] Þat es melt ef vngom manne tomesk land | ....gief ok selr fiarvarþveizlo maþr. ....| ....Ef maþr vex vpp til lands brigþar ....es hann es | ......vetra gamall. Nv a hann fleire............. ....en eit þa scal hann | brigþa land a sumre....................ero brigþ.............fleire...... brigþa | ......hefR þa upp brigþ........................... .... | ....hann brigt hafa avll þav es hann hyggr sumar þat...........aþr | tvitugr ef hann es her alande alen oc up foddr. [b] Ef sa maþr es erlendis es | lands brigþ tomesk ut her ok komr.........................brigþena | ....of vetr veret ut her et siþarsta............. ....at h...... | ...sumar es hann komr ut ef.........

---

a) = *ovenf.* c. 172, A. M., Landabrigða-þ., c. 1.
b) = *ovenf.* c. 173. *I den arnam. Skindbog er Ordenen den samme som her.*

.... Hann scal sva | fara at alre lanzbrigþ.... ....nema þat | at hann scal eigi lata a miþli verþa. [a] sa maþr es land.........scal ganga til logb... | ...ok nefna vatta .ii. eþa fleire. nefne .... | ......brigþar of land þat es hann kenner................................ | ok... ....epter frænda m........... | No. lysek log lysingo til soknar aNat ....hlioþe...... | log berge oc til þes fiorþungs doms es land.................................log | sogo maþr heyre. En logsogo maþr es skyldr at.................................| ... .[b] ma hins lyri(?)..........k etti.............. | til þess ilogretto þa es logsogo maþr es þar................. cost at..... | of land oc queþa a huar þat es .... | ....gena. En log sogo maþr scal..................þar at...... | Ef veriandeN es þar þa... | ....matto .... | ....allr. Þes a brigþandeN oc cost at spyria | ......huart.....kenne ser......eþa e.......... .... | ....eignar lyrit fyr.......... .... | .....scylt at segia hueriom......... selt.............................. .... | .... | .... | .... | ....seN(?) þat varðar scog gangr.......... .... (2den Side.) es hann hygr at eignar lyrit hafe vellavst fyr

a) = A. M., l. c., jvfr. ovenf. c. 172, S. 76[10].

b) Det fölgende indtil Þes a brigþandeN synes intet tilsvarende at have i de andre Skindböger.

*la*nde. Skyldr es hverr | þeirra *man*na es þat *land* hear att at stefna sino*m* hei*m*ildar maNe til | heimildar oc til þes þi*n*gs es h*ann* brigþ*er* la*n*det. þat es ok rett at huerr | þe*ir*ra stefne es spyR at hi*nn* hev*er* lyst til br*i*gþar of l*an*det. enda es rett | at *maþr* q*u*eþe *m*aN[1] hei*m*ildar. Br*i*gþandeN s*ca*l oc lysa þ*at* sumar es h*ann* br*i*gþ*er* | l*an*det þa sok es h*ann* lyste et fyrra sumar. lysa þar þa til do*m*s. | Siþan s*ca*l h*ann* q*u*eþia ix. b*va* aþ*i*n*g*i þa es nest ero l*an*de þui at b*er*a of þ*at* huart h*an*s | faþ*er* ette þ*at* l*an*d adeyianda dege sinu*m* eþ*a* e*i*g*i*. eþa sa *maþr* es h*ann* tok arf eft*er*. | ok nefna þaN ok sua landet. En ef þ*at* b*err* q*u*iþr at sa ette þa l*an*det es h*ann* | tok arf eft*er*. þa a[2] at de*m*a hono*m* l*an*d ne*m*a hi*nn* gete logvorn fyr sik | es varþveitte fe ens unga mans. Sa *maþr* s*ca*l q*u*eþia s*er* biargq*u*iþar .v. b*va* | ðr þeim soknar quiþ þa es næster bua l*an*deno at b*er*a of þ*at* huart skuld*er* | ge*n*go i l*an*d þ*at* eþ*a* e*i*g*i* eþ*a* voro omagar a feno sua at iNsteþan | mynde þuerra eþ*a* e*i*g*i*. Ef þ*at* b*err* i hag h*o*no*m*. þa s*ca*l brigþanden q*u*eþ*ia* v. b*va* | ena somo.. ....
hvart þar com fullr eyr*er* fullu*m* igegn eþ*a* eigi. | Nu b*err* þ*at* quiþr at.......................................ena so*m*o bva at | b*er*a of þ*at* hvart l*an*d vas selt se*m* dyrst matte ko*m*a eþ*a* e*i*g*i*. | Ef þ*at* berr quiþr at hiN selde sem hann matte dyrst þa heldr h*ann* l*an*deno | ne*m*a hi*nn* þreyte meiR. Þa s*ca*l brigþandeN q*u*eþia of þat quiþar huart | h*o*no*m* vere bet*ra* til fiar at selt vere sua se*m* es eþa oselt. Nu | b*er* þ*at* q*u*iþr at h*o*no*m* vere bet*ra*. til fiar at selt v*æ*re. þa s*ca*l h*ann* q*u*eþia | þes aNars huart leigo bol vere til at selia eþa itok i aNaRa | manna lo*n*d sua at þo mætte avrar haldasc

1) *Skrevet* aN over ψ *og saaledes andre Steder.*
2) *Skrevet over Linien.*

i aþal boleno eþa inst- | þa þo þat vere oselt. Nu berr þat quiþr at til voro leigo bol eþa itök i aNNor | loNd sua at þorf yNi ef þav væri fyR seld. ok brigþesk þa landet. en eigi | ellegar. Ef land vas eigi selt sem dyrst matte eþa gengo eigi skvldir i land | sem nu vas tint. eþa voro til leigo bol eþa itok i lond at selia til skvl | da eþa omaga. þa brigþesk landet. ok scal dema-þeim es brigðe. Ef flei | re hafa at landet en eiN ok hefer at solom faret. þa scal hveR | þeirra lata bera kaups vatta sina þa es þeir[1] hafa heiman......... | at dome eþa bua ef........ vattar. þeim varþar florbavgs garþ es | fyrst seld.............................. .... | maN. Ef maþr keypte.... and....viss...brigþ.........(3die Side.) [a] eins rett ef hann vill þar lata a valt vesa meþan öen es þíþ oc meta eigi le- | igo. Sua es þar of gotor sem aþr vas umb tint. En ef hann gerer aNanveg þa | es hann vtlagr iii. morcom. [b] Ef maþr varþveiter brv eþa scip þat es fe es til laget. oc es hann | vtlagr ef hann iner eigi maldaga oc a þa soc hverr es fars misser. Sa maþr a oc þa | söc es fe lagþe til eþa hans erfingi. oc verþr hann utlagr .iii. morcom oc gialda tvav | slic sem feriobvar .v. meta þa syslo en hann eNde eigi. eNda a domr at dema a | hond honom scips varþveizlona. oc varþar þa fior bavgs garþ ef hann orecesc. Eigi scal scip þat | onytasc sva af fyrningo at eigi se aNat til fenget aþr. ef sa[2] scylðe scipeno | halda es feet varþveiter. Nv brotnar scip þat i votnom eþa i veþrom. þa scal hann | taca aNat scip sem hann ma fyrst. Ef sa ræþr fyr scipe

---

a) = *ovenf.*, c. 184, S. 931[3] = A. M., Landabr.-þ., c. 16, S. 267[6].
b) *Dette findes alene i den arnam. Skindbog*, l. c., *ikke i det kongl. Bibliotheks Haandskrift.*

---

1) *Tilföiet.*
2) *Først skrevet* hann, *men dette udprikket og* sa *skrevet ovenover.*

es *hann* fecc til far | ni*n*gar þa abyrgesc sa e*igi* es farþr vas. þot scip ſestesc ef *hann* vilðe vel. Sy- | niat es þa fars. ef leigo es metet ef væita scylð*e*. oc a ferio m*aþren*n at bøta | þei*m* es fara scylðe se*m* b*var* v. virþa ef *hann* fær auvisla af. e*nda* a *hann* hei*m*tin*g* til lei- | go þot ræidd se. Sa a byrgesc scip es hev*er* se*m* aNat lán. Nv es brvar hald | melt a ho*nd manne* oc scilet e*igi* gørr. þa s*ca*l *hann* at g*er*a svat halð*e* fyr fyrnosko. | en g*er*a se*m* fyrst. ef.öen brytr. oc s*ca*l søkia se*m* aþr vas ti*n*t ef *hann* örøkesc. *Þat* | ero alt stefno s*acir* oc s*ca*l q*ueþia* h*eimiles* b*va* ix. *til fior* b*avgs saca* en .v. *til* vtl*egþa*.

of slotto ok beit[1]

[a] *Þat* es oc ef m*aþr* viþr a | lanð*e man*s oc sceþr iorþo þa v*er*þr *hann* utl*agr* .iii. m*orcom*. Nv sler m*aþr* oc v*ar*þar þ*at* slíct. | En ef *hann* fører ab*ra*vt oc ma þa føra til þyfþar eþ*a* til gortøkes. [b] Sa m*aþr* a a voxt | allan a l*an*ðe sino es a þ*at*. en aþr*er* m*en*n e*i*go þar at eta se*m* vi*na* h*er* oc söſ. þ*ei*r v*er*þa | aller vtl*agir* .iii. m*orcom* es til þess taca at a b*ra*ut vilia hava ölofat. Sa m*aþr* v*er*þr | oc vtl*agr* .iii. m*orcom* es *hann* tecr hvann*er*. oc .vi. aura a verc. Føra ma til þyfþar. | ef .iii. alna scaþe es at goR. [c] *Eigi* s*ca*l m*aþr* æia i enge *man*s. Nv væit *hann* en*g*e marc | e*igi*. þa s*ca*l *hann* e*igi* þar æia es stacgarþr es i hia. oc sva þar es e*igi* es sina i. | [d] Eigi v*er*þr

a) = ovenf. c. 185. *Den arnam. Skindbog har intet fuldkomment tilsvarende* jfr. A. M., l. c., c. 9.
b) = ovenf. c. 186, S. 94[15] = A. M., c. 47, S. 347[20].
c) = A. M., Landab.-þ., c. 11, S. 233[9]. *Det kongel. Bibliotheks Haandskrift har intet tilsvarende.*
d) = A. M., l. c., S. 233[7].

1) *Denne Overskrift er skrevet ude paa Margen.*

m*aþr* utl*agr* þot *þat* fe ko*m*e i ængiar es yr af rætt gengr. [a] Biþia *scal* m*aþr* | lofs þa m*en*n es næst*ir* bva. ef h*ann* vill sino breɴa. oc v*er*þr h*ann* utl*agr* .iii. morcom ef eldr | renr i þeira loɴ*d*. oc bøta scaþa. en *fiorbavgs garþ* v*arþar* ef h*ann* brenn*er* scog eþ*a* h*vs*. þ*at* v*ar*þar oc | *fiorbavgs garþ* ef h*ann* baþ *eigi* lofs at ef eldreɴ renr i annara *manna* loɴ*d*. en scogga*n*g | ef þei*m* v*er*þr kugilð*es* scaþe at. þ*at* ero alt stefno sacar. oc *scal* q*ueþia* h*eimiles* b*va* ix. a þ*in*gi | þess es s*ottr* es til *fior* b*avgs* s*aca* en .v. til vtlegþa.

of selfarar ok beit*er*.

[b] | Ef maþr hev*ir* lond fleire en .i. vnd*ir* bu sitt. oc vil*l* h*ann* fara þar i sel yv*er* | aɴars maɴs ....fara meþ fe sitt .ii.ar a su*m*re til sels. en | þ*viat* eins offtar ef þar v*er*þa misgongor ñar. þa a h*an*n at reca heim smala siɴ. | (4de Side.) H*ann* a fornar gotor[1] at fara ef þær ero til. En ef h*ann* feʀ of enge *man*s þa *scal* h*ann* i toge | hava et lavsa hross. Ef þar ero kelðor a goto h*an*s oc a h*ann* at g*er*a þar brvar | yv*er* oc vina þav a v*er*c a aɴnars mans l*an*de.............................. | ...af þvi scaþa þa v*ar*þ*ar* h*onom* þ*at* vtle*gþ*..............................
| virþa viþ bóc. [c] Enge *maþr* *scal* bolstaþ siɴ....ileg... .... | uiþ þa *scal* h*ann* fara til huss þeiʀa *man*na es........................þvi es þa es o | bygt. oc nefna ser vatta oc bióþa þeim at leiga................vii. vicor | ero af

---

a) = *ovenf.* c. 186 = A. M., l. c., c. 22.
b) = *ovenf.* c. 182 = A. M., l. c., c. 19.
c) = *ovenf.* c. 183 = A. M., l. c., c. 20.

---

1) *Skrevet over Linien.*

sumre et siþarsta sva sem hvar .v. meta.................. ...oc scolo | þeir þar ætia heyiom þeim es þar fasc i þvi lande oc halda þar husum sva sem a lei- | go lande oc scolo þeir sva at ollo halda landet sem leigo land. En.....leiga eigi þa a hann | at veria þeim lyrite landet oc fara sva meþ lyrite þeim .....meþ stefno. þat | es oc rett at hann vere þeim lyrite at lögberge en eigi sekiasc þeir abeitenE | aþr þeir frægna lyriten. [a] Ef maþr recr fe sitt i aNars mans lanð eþa letr reca | sva at hann [1] vilðe aNars æigin beita. oc verþr af þvi v. avra scaþe eþa meire oc | varþar þat fior bavgs Garþ. En ef miNe verþr scaþe at en sva þa varþar vtlegþ oc beta auvisla | sua sem hvar meta. [b] En ef þar verþa misgongor fiar oc beitesc akr aNars mans eþa æn- | ge. oc verþe þo .v. avra scaþe eþa meire. oc varþar þat vtlegþ oc beta auuisla sem hvar | virþa. æNda varþar sua þót minne se scaþeN. En ef sa maþr es fyr beit verþr | rækr sva afftr fe hins sialfs at komr i acr eþa i enge eþa hann vile at i akr | genge feet eþa i ænge. eþa i anðvirki. þa..................þat vtlegþ ok................ | v. avra scaþe verþr at eþa meire þa warþar fior bavgs Garþ oc a sa þa soc es............Ef | aNaR maþr gerer þat viss' vitanðe at raþe þess es feet a oc verþa þeir baþir vtlagir | oc iafnt warþar þeim boþom hvart sem scaþe varþ at meire eþa miNe. Ef maþr rekr | bvfe aNars mans eþa lætr reca svat mals misser............... mis | sa. oc warþar þat fior bavgs Garð. En þa misser hv fe mals es........heim..... | of morgon scylðe eþa þat

---

a) = ovenf. l. c., A. M., l. c., c. 9.
b) = ovenf. c. 200, A. M., l. c., c. 9, S. 229[11], c. 10.

---

1 og 2) Skrevet over Linien.

komr of morgon........... es scylde of...........Et | maþr setr inn bv fe mans eþa rekr sva hart eþa...........bregþr .... | oc warþar þat fior bavgs garþ oc a sa maþr sakar þer es bv.................. ...of | þat at hann hafe reket bv fe aNars sva.........misse.............................. beiþa | ser biarg quiþar of þat hvart........................ .... | eigi miste mals. En ef þat........ .... | ......hann(?) sökine(?)......... .....

of enge.

| [a] Er maþr a enge i. aNars mans lande. oc scal hann varþa viþ enge þvi en fimta dag............................ ....

a) = ovenf. c. 187, A. M., l. c., c. 23.

II.

A. M. 315 fol. Litr. B.

(Et Skindblad i 4to. Brudstykke, indeholdende Bestemmelser af forskjellige Afsnit af Grágás og navnlig som det synes hidrörende fra de yngre Perioder; af disse findes ingen i det kongl. Bibliotheks Skindbog, med Undtagelse af den förste Bestemmelse, hvoraf dog kun Begyndelsen og Enden findes der).

I.

.....(1ste Side.) [a] til arfs talit. Bröðr laúngetn*ir* eigo at fastna systr sínar. *oc* bvandi lavngetin*n*ar kono á at fastna systr h*enn*ar. eigo þeir allir legorðz sakar um þær enar sömo konor s*v*a se*m* festar. æn s*v*a greínist þ*at* síðan a miðil fiög*ur*ra systkina. hv*er*t þeirra afyrst æða þuí næst festar æða sakar sem tínt er m*eð* arfbornu*m* systkinum. [b] Þessi systkin fiögur æn lavngetnu scolo fra*m* föra systkin sin ef þav hafa fe til þótt aðrir se erfingiar. Nv v*er*ða bröðr æða systr erfðar ómagar lavngetin*n*a systkina *oc* scolo þ*at* þá handmegins omagar vera. laungetins broður æða lavngetin*n*ar systur. hvart sem fir*ir* þeirri omegð sitr.

II.

[c] Sua er mælt ef m*aðr* scal hei*m*ta fé at erfingia þess m*anz* er h*ann* átti fé at a deyianda degi hins at han*n* scal sökia við .ix. búa q*ui*ð.

---

a) *Jvfr.* A. M., Arfa-þ., c. 18 = *ovenf.* c. 118, *Not.* b.
b) *Jvfr.* A. M., Omaga-b., c. 29, S. 288^{16}.
c) = A. M., Kaupa-b., c. 6, S. 402^{19}.

III.

[a] Þat er mælt *um* konor þær er o arfgengiar uóro af þei*m* rifium at þær höfðo leynt barngetnaði sinu*m*. æða logit til fadernis barna sinna uisar uitendr. æða hefði þær legit *með* næsta bröðra[1] sino*m* æða nanara. æða systrungum tveimr æða nanör*um* m*onnu*m at siálf ræði síno. at þær scolo nú allar arfgengiar uera s*v*a sem þ*at* væri ó orðit.

IV.

[b] Þurfa m*enn* scolo eignaz þá tiund alla er eígi er scipti tiund. nema b*yscu*p uili leggia til kirkna. b*yscu*pi er rett at leggia til kirkna allan þurfa m*ann*a lut þar er h*ann* vill þ*at*. Ef h*ann* leggr þ*eir*ra lut til kirkna. þa *ver*ðr kirkiu drottin*n* iafnt[2] aðili at þeím fiorðungi tiundar *oc* s*v*a p*re*str se*m* þeirro at hinu*m* .ii. aðr*um* fiörðungu*m* er þeím ero til handa mælt*ir*. *oc* *ver*ðr ein*n* þá eindagi á þeim .iii. fiórðungum. Við scal kirkio d*r*ottin*n* taka þvrfa m*ann*a fiorðungi þótt h*ann* sé goldin*n* ísliko se*m* scilt er til handa þurfa m*ann*i. Ef þat kom*r* til handa þvrfa man*n*ino*m* *oc* se goldit *oc* framkomit fy*rir* marteins messo. Nú er eigi s*v*a gjald boðit at þá megi lukaz. *oc* erat kirkiu d*r*ottin*n* þa scyldr (2den Side) at taka þar aðra aura heldr æn iþan*n* fiórðung ero mælt*ir* er p*re*stfiorðungr heit*ir*. þar scal m*að*r giallda tíund alla er h*ann* er íuist um haustit þa er scipt er tiundum. Ef

---

a) = A. M., Arfa-þ, c. 23.
b) *Jvfr. ovenf.* c. 259 (Kristenr., c. 43, S. 162).

---

1) *Rettelse for* bröða.
2) *Skrevet to Gange.*

engi er þar sam*quáma* átt iþeím hrepp at þui. þa scal hann giallda þar er hann er uistfastr marteíns messo. Scal sa maðr iafnan gialda tíund af féno er lögráðandi er fiarins.

V. um lögleigor.

[a] Þat er mælt ef maðr a fé at manni oc vill sá eigi giallda honom. at lögleigur scolo leggiaz afe þat suá lengi sem hann heldr fé þui. þótt eigi se leigor sagðar afé þvi at lõgbergi æða at eindaga[1]. Ef quiðr berr þat at sa maðr myndi gialda ef heímt væri at honom oc legðz þa eigi lögleiga a féet enda a hann kost at bioða innstöðona af höndom þegar er hann vill.

VI.

[b] Þat er mælt at alla menn scal þá föra a framförslor er eígi mego uinna sér mat oc klæði. hvárt er menn ero scyldir at föra þa fram á fe sino æða hand magni. En um þá menn er þá framförslo hafa hvarega. þá scolo fara íhrepp þann er arftöko maðr omagans er í. ef hann er næsta bröðri o magans æða nánari. Ef sá maðr er engi uistfastr er sva náinn sé ómaganom arfgengra manna þa scolo þeir menn eíga för vm alt land. Svá scolo menn scyldir at ala innan hrepps menn sem mǽlt er í hreppa malom. firir þat utan at nú varðar fiörbavgs garð ef þeir ero eígi alnir. æða er þeim hnect á annan ueg æn hreps menn eígo mǽlt. Vtan hreps göngo menn scolo menn

a) = A. M., Kaupa-b., c. 6, S. 403[4].
b) = A. M., Omaga-b. c. 30, S. 292[25].

1) *Bogstaverne* da *i dette Ord ere skrevne over Linien.*

önga ala *oc* eigi gefa þeim mat hvárki meíra ne minna. Gefa scal til klæða *oc* til scva ef vill. nema þa eína er m*enn* ætli at til síns hrepps fari. æða för e*ig*i v*m* alt land. þa scal ala hváratveggio í eítt mál *oc* gefa e*ig*i dög*ur*ð ef ru*m*heilact er. ráða scal h*ann* sialfr þá er heilagt er. Nema þ*eir* m*enn* sé er e*ig*i ero til lögföslo scyldir. þá scal m*aðr* ala ef h*ann* vill ítvaí mál. þótt ru*m* heílact sé. Ef m*aðr* elr utan hreps göngomaɴ æða gefr þeí*m* mat an*n*an veg æn nú er tínt *oc* v*arðar* þ*at* alt fiorb*avgs* garð.

....

III.

A. M., 315 fol. Litr. C.

(Afskaarne Stykker af en gammel Skindbog i fol. Det förste Stykke, der kun er beskrevet paa den ene Side, udgjör omtrent den halve Bredde af Siden; de övrige Stykker ere ikke bredere end 3 à 4 Bogstaver).

1ste Stykke.

.... [a] sva þei*m* er ræþr þiófsraþo*m*.
þa | scal søkia við en sömo gogn se*m* þiófiɴ. Ef m*aþ*r selr m*ann*i
e– | þa gefr þat er hann veit at þiofstolit er. oc villir h*ann* heím-
ild | at þo at hann vissi eigi þa er honom var heímildr. oc varþar skog-
gang | við hvarntveggia þann er h*ann* hevir gripiɴ seldan. oc
| sva þann er atti. scal søkia viþ tólftar q*ui*þ; Hvar þess er |
maþr hefir heimild til þess gripar er tekiɴ er f*ra* m*ann*i eþa stoliɴ. |
oc hugþe hann ser heimilan mvndo v*er*þa. þót h*ann* fregni siþan |
annat oc er honom rett at halda þei*m* grip til do*m*s; Þar er maþ*r*
| þermiaz sina gripar oc þickisc h*ann* vita at m*aþ*r hev*ir* grip þaɴ
| at halda sa er keyptan hefir. eþa þegiɴ. eþa at lani. oc | naer hann
eigi at sia. Sa er gripiɴ á scal[1] beiþa m*eþ* vata at | hiɴ syni
honom gripinn eþa sele fra*m*. Ef hiɴ selr eigi fra*m* þa er | costr
at fela abyrgþ a hendi h*onom* til do*m*s. oc stefna h*onom* til |
brigþar oc til utgongo oc lata varþa þrigia marka vtlegþ | ef hiɴ synir
eigi gripinn lengr er beit*t* er; Ef m*aþ*r keɴir | grip i hondom manni
oc quez sa eiga at giof. eþa at kavpi eþa | at varðveizlo. Ef hinn tekr

---

a) — *ovenf.* c. 227, S. 163[21] (Rannsókna-þáttr).

---

1) *Tilfölet.*

abravt oc varþar þ*at* skoggangr. | [a] Pat er handran ef sa tekr or hendi h*onom* eþa af h*onom*. Ef m*aþ*r heldr | eigi a oc quez hann þo eiga en hiɴ tekr þaɴ grip abravt. | oc er þat ravþa ran oc varþar[1] skóg*gang*. Af hvaʀitveɢio at | ferþ þeirri þa secz maþr þar a sino eigini. ef h*ann* tekr af þei*m* m*ann*i er | heimild hefir til. Þa hefir m*aþ*r heímild til ef sa heimilar | honom er forraþ a avra sinna oc h*ann* hyɢr at sa mætti h*onom* heimilan | vinna þann grip en eigi ellegar. Ravþa ran scal sva søkia | at queþia scal til heimillis bva ix. aþi*n*gi. þess er sotr er. Ef maþr[2] | fiþr grip sinn vti eþa inni oc tekr h*ann* abravt oc scal hann segia logfostom monnom til a þeim bø. er h*ann* toc. ef þeir ero hia en ef þeir ero eigi hia þa scal hann fara leiþ sina. oc segia. a næsta bø oc mæla sva. Ef nokkorr kennir ser grip þenna comi sa þingat til min oc queþa a hvar hann a heimili. oc telí mer abyrþg a hendi til doms. þviat eins scal h*ann* sva meþ fara ef hann atti þa er fra honom villtiz. Ef maþr vill brigþa grip þaɴ þa scal hann coma til a enom næsta manaþi oc fela hino*m* abyrgþ ahendi til doms. Hvarz ato þyfi er meiri eþa miɴi. þa er maþr stelr | þvi er ætt er eþa bløþugri braþ þa er costr at stefna | til scogar.

[b] 2det Stykke.

(1ste Side)	.....gar..........	.....nda.........
	.....lia...........	.....; Til.......
	.....la þ.... ..	.....kit..........
	.....so m*enn*....	.....þes.........
	. ...m*enn* lia....	.... ga s[3]......

a) = ovenf. c. 228.
b) *Hvor de følgende Fragmenter höre hen, er vanskeligt med Bestemthed at udfinde.*

1) *Tilföiet.*
2) *I det fölgende kan Linieskifte ikke nöiagtig angives.*
3) *En Papirsafskrift i Nye kgl. Saml. 1633, 4to, fra f. Aarh., paa hvilken Tid Stykkerne have været noget större, tilföier fölgende Linier:*

......ar b......
......aga.......
......eigi......
......maðr......

(2den Side)	.....iaNa.........		.....at...........
	.....t ef.........		.....i f..........
	.....ga d........		.....n hann.....
	.....ran l........		.....vil...........
	.....t h..........		.....h sc[1].......

3die Stykke (i 2 Parter).

(1ste Side)	.....sengo.......	(2den Side)	.....r þ..........
	.....ó(?)þ........		.....demþ........
	.....érþi.........		.....efþ..........
	.....ef...........		.....gi...........
	.....scog Gang.		.....a v̄...... ...
(2den Part)	.....ero..........	(2den Part)	.....aga..........
	.....menn ver...		.....tínt..........
	.....r al.........		.....gang........
	.....ha...........		.....a f..........
	.....ge...........		.. ..a a... .....
	.....verþi........		.....agt... ....
	.....þes..........		.....vta..........
	.....er...........		

4de Stykke (i 3 Parter).

(1ste Side)	.....ra...........		.....scog Gang..
	.....nom.........		.....inom.........
	.. ..honom þat...	(3die Part)	.. ..hla..........
	.....sin..........		.....h(?) ō........
	.....lat...........		.....veria........
(2den Part)	.....oley..........		.....er...........
	.....aN...........		.....n l..........

1) *Papirsafskriften tilföier:*

......ei mta......
......sv..........
......hva........
......h sc........

(2den Side) .....sex ....
.....a. þ.........
.....sc h.........
.....esta.........
.....ull (?)......
(2den Part) .....gþ...........
.....i. a ....

.....a a.........
.....kio..........
(3die Part) .....N t..........
.....ón ....
.....f hann.....
.....oc þ [1]......

5te Stykke.

(1ste Side) .....sigla.........
.....t; E ....
.....hafa.........
.....hann sp....
.....misse........
.....a sín ....
.....á sa.... ....
....eldr ....
.....o [2] ....

(2den Side) .....N..........
.....an...........
.....ign..........
.....telia ....
.....s. oc........
.....Ens ....
.....brav.........
.....maþr [3]......

6te Stykke.

(1ste Side) .....veria........
.....scal ....
.....þeim ....
.....r f..........
.....setvm ....

(2den Side) .... a þin........
.....iaga...... ...
.....r e.........
.....angat ....
.....oc [4].........

---

1) *Papirsafskriften tilföier:*
......a..........
2) *Papirsafskriften har* ot.
3) *Papirsafskriften tilföier:*
......ge b.........
......gó.........
4) *Papirsafskr. tilföier folgende Linie:*
......n..........

IV.

A. M., 347 fol.

(Indeholdende Jónsbók, den ældre Kristenret, m. m. Efterstaaende Capitler udgjöre i Skindbogen Slutningen af Kristenretten og betegnes her med Capitlernes Løbenummer efter Skindbogen.)

XXXVIII. v*m* hiona skilnað

[a] Ef frændsymi su ke*m*r vpp með hiunum eða sifiar er þau eigu e*ig*i saman at v*er*a at lögum enda vili þau e*ig*i skiliaz þá sc*a*l b*y*s*k*u*p sa e*r* j*f*i*r* þe*i*m fiorðungi e*r* fa til þ*r*ia m*enn* þa e*r* þat leggi vnd*ir* þegnskap sin*n* at su er frænsæmi með þeim eða sifiar ænda sc*a*l b*y*s*k*u*p segia skilit með þe*i*m. ok v*er*ðr þat þa lögskilnaðr a meðal þe*irr*a.

XXXIX. v*m* rettar far mannz konu.

[b] Ef hiu er*u* skilin sex misseri ok e*ig*i f*y*r*ir* h*a*ns vanrækt þa s*ka*l bióða henni[1] ti*l* fænginn*n*ar vistar sua at hon heyri. eða at lögheimili hen*n*ar sua at logfast*ir* m*enn* heyri. enda e*r* rett at bioða at lögb*er*gi eða j þingbrekku ok s*ka*l h*ann* þ*at* g*er*a hv*er*t var. elligar e*r* h*ann* af rettar fari hennar. ekki stoðar heimboð vi*ð* h*an*a. ef b*y*s*k*u*p lofar h*en*ni at raða f*y*r*ir* vistafari sinu.

---

a) = *ovenf.* c. 149, S. 41^{24}, A. M., Festa-þ., c. 54, S. 378^{19}.
b) = *ovenf.* c. 138, S. 55^{8}, A. M., l. c., c. 55, S. 381^{16}.

---

1) *Rettelse for* hann.

XL. vm hionaskilnað.

[a] Þat er mælt at hvergi skal hiuna skilnaðr vera fyrir fatekis sökum sa er þau raði sialf. Skipta skal vmögum þeirra ok föra frændum sem j lögum er mælt. þa er hann lofaði henni fear hæimting. ok a þa fe at dömaz sua mikit sem gögn baruz til.

XLI. vm frönsymis spell ok sifia spell hit meira.

[b] Þat er hit mæira frændsemis spæll ef maðr liggr með næsta bröðru sinni eða nanari konu. Ef hann a þa konu er honum er næsta breðra eða nanari. ok bergðz hann ekki við þann biargkvið þo at hann hafi eigi vitat frændsæmi. þat er sifiaspæll hit mæira af maðr a eða liggr meðr þeirri konu er breðrungr hans hefir atta eða nanari. eða getr barn við. eða hefir orðit sannr at legorði við. Sua ok ef þær eru breðrungor eða systrungor eða nanari. er hann hefir attar eða getit barn við. eða orðit sannr at legorði. Sifia spæll hit meira eða frændsæmis spæll hit meira varðar skoggang. Su sok skal sott vera fyrir hit þriðia þing. ok skal kuæðia til heimilis bua a þingi .ix. þess er sottr er. Sifia spæll hit minna eða frændsæmis spell hit minna varðar fiorbavgs garð. Ef sa maðr er aðili er þeirrar sakar er eigi a at sættaz fyrir lof fram vill eigi sökia sök til fullra laga. þa varðar honum fiorbaugs garð. sa a sök er vill ok kuæði til .ix. heimilis bua a þingi þess er sottr er.

---

a) = A. M., l. c., c. 53; *det kgl. Bibliotheks Haandskr. har intet tilsvarende.*
b) = *orenf.* c. 162, S. 392³, A. M., l. c., c. 32, S. 345.

XLII. vm frænsemiss spell hit min*n*a *ok* sifia.

[a] Ef maðr getr barn við frænd konu sinni eða sifkonu sinni sua at þ*v*i fylg*ir* frændsæmis spell hit minna. ok sua ef kuangaðr maðr getr barn við annari konu en sinni. eða getr maðr barn við þess man*n*z konu e*r* h*ann* a e*igi* sialfr rett vm hana at taka enda f*yrir* bioði b*yskup* sa e*r* jf*ir* fiorðungi e*r* eða h*a*ns vmboðs maðr þe*im* navistur. ok hafi þau e*igi* þ*at* e*r* h*an*n mæl*ir* vm. þa a b*yskup* at þe*im* man*n*i þ*r*iar me*r*kr vaðmala ok e*r* eindagi a þ*v*i fe j bonda k*ir*kiu garði. miðviku dagh j mitt þ*in*g hit nösta sumar epter. er e*igi* er haft þat er b*yskup* byðr vm ok varðar .vi. me*r*kr halld fear þessa *ok* skal sa sök sökia er b*ysk*-*u*p byðr vm. Ein misseri stendr þetta mal sua at b*ysk*-*u*p eig*i* fe a at taka. Til þe*ir*ra saka allra er sott e*r* vm fröndsæmisspell eða sifia spell skal kueðia hæmilis bva .ix. a þi*n*gi þess er sottr er.

XLIII. vm vanþyrmslor.

[b] I ollv*m* staðum v*a*rðar fiorbaugsgarð hv*a*rumtueggia ef m*enn* sættaz a þau mal er e*igi* aa at sættaz f*yrir* lof fr*a*m vm fröndsymisspell hitt meira eða sifiaspell eða guðsifiar þær e*r* kviðv þarf vm at hryðia eða vm manna konur. eða nun*n*vr. *ok* a sa sakar þær allar er vill böði frumsokina ok sua þa er þe*ir* hafa sötz a þat mal er e*igi* atti a at söttaz. Þ*a*r skal kveðia til .ix. heimilis bva a þ*in*gi. ok metaz e*igi* varn*ir* vm þat mal ef rett v*er*ðr stefnt ok v*er*ðr maðr sannr at sök. [c] Þar er b*yskup*ar biðia

---

a) = A. M., l. c., c. 53, S. 376[16]. *Stedet findes ikke i det kgl. Bibl. Haandskr.*
b) = *ovenf.* c. 136. S. 514[4], A. M., l. c., c. 31.
c) = *ovenf.* c. 162, A. M., l. c., c. 32.

lofs til at sættaz *vm* fröndsæmisspell hit meira. eða sifia spell hit meira. eða *vm* ma*nn*zkonulegorð. þa skolu þ*eir* segia til hv*er*ia syknu þ*eir* vilia at þ*eir* m*enn* hafi þa þegar e*r* þ*eir* biðia lofsins *ok* sua hvat þ*ei*m er a hendi. *ok* *eigv* m*enn* sua at sættaz a sem þa föz lof til.

XLIV. v*m* tiund hina meiri.

[a] Ef m*aðr* görir eigi tiund hina meiri sa er skylldr er til þa varðar fiorbaugs garð. ok s*ka*l kuæðia til .ix. bua aþ*in*gi. hin somu eru v*iðr* lög vm lögtiund huegi lengi sem tiund er halldit.

XLV. v*m* arftekio.

[b] Sonur[1] a arf at taka epter föður sin*n* ok moður freals bor*in*n ok arfgengr. þa s*ka*l dott*ir* ti*l* arfs alin skirborin. þa faðir. þa s*ka*l broðir. samfeðri. þa moðir. þa syster samfeðra. þa broðir sammeðri. þa systir. sammeðra. þa sonr laungetin*n*. þa dott*ir* laungetin. þa broðir samfæðri laungetin*n*. þa systir samföðra laungetin. þa broðir sammeðri laungetin*n* þa systir sammeðra *laungetin*. þa er*v* næst*ir* men*n* arfi. foður faðir. sonar sun ok dottur sonr. þ*ei*m næst eigu at t*ak*a föður moðir ok moður moðir. sonar dott*ir* ok dottur dott*ir*. þa eigu at t*ak*a föður broðir. ok moður broðir. broður sonr ok systur sonr. Siðan eigu at taka foður syst*ir*. ok meður syst*ir*. broður dott*ir* ok systur dott*ir*. Þaða*n* f*ra* er a vallt hin*n* nanasti niðr ti*l* arf-

a) = A. M., l. c., c. 55, S. 379[23], *jvfr. ovenf.* c. 144, S. 30[23].
b) = *ovenf.* c. 118, A. M., Arfa-þ., c. 1.

1) *Rettelse for* Konur.

toku frealsboren*n*a ok arfgengra. Engi arf s*k*olo taka laungetn*ir* m*enn* at firnare m*onnu*m en föður sin*n* ok moður. ok syskin sin.

XLVI. v*m* framförslor.

[b] Þessir men*n* fior*ir* s*k*olo f*ra*m föra syskin sin. ok sua föður sin*n* ok moður. ef þ*ei*r hafa fe ti*l*. Broðir samföðri laungetin*n*. ok syst*ir* samföðra. broðir sammöðri *ok* syst*ir* sammöðra. ok s*ka*l sua fara vmegð sem arfr. Nu e*r*o syskyn þ*eir*ra *ok* s*k*olo baðum þ*ei*m þar iafnspar*ir* aurar a vallt. Broðir samföðre laungetin*n*. ok annarr sammöðre *laungetinn* e*r*o aðilar vigsaka ept*ir* syskin sin. *ok* þ*ei*r eigu festar syst*ra* sin*n*a *ok* sua legorðz sak*a*r vm þær sua snem*m*a sem þ*ei*r e*r*o til arftoku. Syster samföðra laungetin ok onn*or* sa*m*möðra eigu sua rettar far at taka ept*ir* syskin sin sem arf. enda e*r*o sua ok böndr þ*eir*ra aðilar at legorð sekt ept*ir* systr þ*eir*ra ok sua festar ef þess þarf við.

XLVII. hu*er*er m*enn* ei*gi* ero arfgeing*ir*.

[b] Þ*ei*r m*enn* ero e*igi* arfgeing*ir* kallaðer sem nu man ek telia. Sa maðr s*ka*l e*igi* arf t*ak*a e*r* h*an*n veit e*igi* hv*a*rt treyio soðull s*ka*l horfa f*ra*m eða aptr a hrossi. Sa m*að*r er ok e*igi* arfgeingr er þræll getr við frealsre konu. Sa m*að*r s*ka*l e*igi* arf taka e*r* fyr*r* kviknaði j kviðe moður sin*n*ar en hen*n*i vöre frelsi gefit. Sa m*að*r er e*igi* arfgeingr e*r* kona getr vi*ð* þræli sinu*m* þoat ho*n* gefi h*onu*m aðr frelsi ti*l* þess at ho*n* vill ganga með

a) = A. M., l. c., c. 18; *jvfr. ovenf.* c. 118, *Not.* b.
b) = *ovenf.* c. 118, S. 222[6], A. M., l. c., c. 3.

h*onum*. Sa maðr skal e*igi* arf taka e*r* skogar maðr getr. Sa maðr er e*igi* arfgeingr e*r* kona su getr e*r* sek e*r* vorðin fullri sekt. Sa maðr s*ka*l e*igi* arf taka ept*ir* foður sin*n*. er fað*ir* h*a*ns hef*ir* kuangaz attröðr eða ellri f*yrir* rað skaparfa sins *ok* e*r* h*ann* vi*ð* þe*ir*ri konu getin*n*. sua fremi a karlmaðr arf at taka *ok* v*a*rðueita sealfr. e*r* h*ann* e*r* xvj. vett*ra* gamall. kona s*ka*l arf taka þegar e*r* hon er gefin. ok sua ef hon er ekkia. þott hon se yngri en sextan vet*ra* gaumul. Mær s*ka*l arf taka ef hon e*r* xvj. vetra gaumul. ok sua a hun voxtu fear sins. en e*igi* varðveizlu sins fear ne annarra aðr hun e*r* tvitug. Sa maðr e*r* e*igi* arfgengr e*r* getin*n* e*r* viðr þeirri konu sem h*ann* færr siðarr ok e*igi* h*ann* tvær kon*or* senn ok varðar h*onum* tuikuæni. fior baugs garð. þ*at* er stefnu sok ok skilr ix. bua kuiðr. Ef man*n*i tömiz her ærfð þ*ei*m sem herlendr e*r*. þa a sa h*er* at taka. e*r* nanastr e*r* hinu*m* dauða.

XLVIII. vm festar.

[a] Sonr .xvj. vet*ra* gamall eða ellri er fastnande rettr moður sin*n*ar. þa e*r* sa e*r* dottur hen*n*ar a. þa faðir dottur sin*n*ar. þa broðir samfeðri þa moð*ir* þa sa er a systur he*n*nar. samfeðra. þa broðir sammeddr. þa sa er a systur h*enn*ar sammedda ok skilgetna. þa a sonr laungetin*n* festar. þa a sa e*r* a dottur h*en*nar laungetna. þa a sa broðir samfeðri laungetin*n*. þa sa e*r* a systur h*en*nar sammeðra laungetna. þa a hin*n* nanazti niðr karlmaðr nema konur se nanari þær e*r* giptar e*ru* þa eigu bondr þ*ei*rra festar. [b] þ*ei*m s*ka*l ekkiu fastna e*r* h*en*nar raði fylg*ir*. nema faðir h*en*nar fastni. þa s*ca*l h*ann* raða. Ekkia skal fastnaz hinv*m*

---

a) = *ovenf.* c. 144, A. M., Festa-þ., c. 1.
b) = *ovenf.* l. c., A. M., l. c., c. 2.

þriðia ma*nni* ef löghraðe*n*dr hafa hnekt aðr tueim biðlvm he*nn*ar. þe*i*m er jafnröði hefi*r* ve*r*a þott. ok þikki *ok* jafnröði viðr þan*n*. Mær a ok þan*n* kost ef ho*n* vill tvitug eða ellri.

XLIX. v*m* brullavps giorð.

[a] A þessum tiðum skal bruðlaup ge*r*a en e*i*gi aðr*um*. Brullaup skal e*i*gi ve*r*a nörr paskum en lokit se þuattdagh hin*n* nösta fyr*ir* .ix. vikna föstu. ok e*i*gi nörr epter en vika er liðin fr*a* paska deginum fyrsta. Brullaup skal e*i*gi ge*r*a fr*a* þvattdeghi þe*i*m er nöstr er f*yrir* gagndagha ok vn*n*z liðr hina helgu viku. Bruðlaupi skal lokit ve*r*a þuattdagh hinn nösta f*yrir* iola fostu ok ve*r*a e*i*gi aðr liðin ero iol. Ef m*enn* ge*r*a bruðlaup a þe*i*m tiðum er nu ero fra tekn*ar* þa v*a*rðar f*iorbavgs* g*a*rð. *ok* a sa sok er vill. Men*n* skolo e*i*gi þa natt saman ganga er lögheilagr daghr e*r* nöstr epter. eða lögffasta. [b] þa er bruðlaup gort at loghum ef lögraðande fastnar konu. ok se sex menn at bruðlaupi hit fösta *ok* gange m*aðr* j liose j sama sængh konu.

L. vm rettarfar kuen*n*a.

[c] Ef maðr kyssir konu launkoss ok at raði he*nn*ar þa v*a*rðar þat þriggia marka sökt ok a sa sok þa sem ætti vm legorð hen*n*ar. En ef ho*n* reiðiz v*ið* þa v*a*rðar f*ior*b*augs* G*arð* ok a ho*n* þa sealf sokina. Ef m*aðr* kyssir man*n*z konu launkoss ok v*a*rðar f*ior* baugs G*arð*. þ*at* eru stefnu sakar ok s*ka*l kuæðia til heimilis bua .ix. a þingi þess e*r* sottr e*r*. Ef maðr liggr meðr konu fr*e*alsri ok

a) = *ovenf.* c. 148, S. 39^{9}, A. M., l. c., c. 13.
b) = *ovenf.* c. 118, S. 222^{11}, A. M., Arfa-þ , c. 3, S. 175^{11}.
c) = *ovenf.* c. 155, A. M., Festa-þ., c. 24.

heimilis fastre. þa varðar skog*ang* ok s*ka*l kueðia[1] heiman .ix. vettfangs bua ef maðr veit vettfang en ellar f*ra* heimili h*a*ns. enda e*r* rett at kuæðia fra heimili hennar. ef h*an*n veit hvarki hinna. [a] E*i*g*i* varðar vi*ð* log ef m*að*r liggr gongu konu ef h*an*n gengr j gegn. retten*n* varðar ef h*an*n dylr. sökia a til faðernis.

LI. vm aðila mals.

[b] Legorðz sakar aðili e*r* fyrstr bonde konu. þa næstr sonr sextan vetra gamall. eða ellri. þa sa e*r* a[2] dott*ur* he*n*nar skirgetna. þa faðir hennar. þa broðir samfeðri. þa moðir. þa a sa maðr e*r* a systur hennar. samfeðra. þa broðir sammeðri[3] þa sa maðr e*r* a systur hennar sammoðra ok skirgetna. þa sonr laungetin*n*. þa sa maðr e*r* a dott*ur* h*enn*ar laungetna. þa broðir laungetin*n*. samföðri. þa sa m*að*r e*r* a[4] systur h*enn*ar lau*n*g*etna* samfeðra. þa broð*ir* laung*etinn* sammeðri. þa sa maðr e*r* a systur henn*ar* laung*etna* sammeðra. þa hin*n* nanazti niðr karlmaðr. þaðan f*ra*. nema þær konur se nanari e*r* giptar e*r*u. þa eigu böndr þ*ei*rra. Sa a sök vm[5] laugskylldar konu. e*r* fe a at h*e*nne. ok varðar *fiorbaugs garð*. Sa a sök vm ambatt e*r* h*an*a a ok varðar þriggia m*a*rka sekt. ok skilr fim bua kuiðr aþ*in*gi[6] þess e*r* sottr er.

---

a) = *ovenf.* c. 156, S. 48[20], A. M., l. c., c. 26.
b) = *ovenf.* c. 156, A. M., c. 25.

---

1 *og* 2) *Tilföiet.*
3) *Først skrevet* samfödri.
4) *Tilföiet.*
5) *Rettelse for* er.
6) *Ucorrect, formedelst altfor stor Stræben efter at excerpere kort, for* fim buar *quaddir* a þingi *eller sligt.*

LII. vm legorð kuen*n*a.

[a] Lægorðz sok engi fyrniz aðr soknar aðili veit sakar. Slikt varðar hvegis lengi h*an*n e*r* leyndr. sem 'þa se nytt e*r* h*ann* spyrr. [b] A hinu næsta alþingi ept*ir* e*r* kona v*er*ðr lettari afardögum. eða fyr*r*. ok se aðili jnnan fiorðungs ok hafi spurt. s*ka*l sott v*er*a legorðz sok. Sokn er til vndz liðr hit þriðia alþingi. vm man*n*a konur. eða fröndsemis spæll hit meira. eða sifia spell hit meira ok sua ef aust maðr a barn við konu.

LIII. v*m* nymæle.

Ef legit e*r* með konu fyrr en hon se fostnuð manne. ok kome þat sua fremi vpp e*r* hon e*r* gefin man*n*e. þa e*r*v frændr aðilar. þ*eir*rar sakar. en *eigi* bondi h*en*nar. ok þ*eir* eigu betr.

LIV. v*m* rett m*an*z kono.

[c] Ef maðr tekr brott konu nauðga ok vill eiga ganga. þa varðar skog g*ang* ok ollum þ*ei*m er þ*v*i fylgia at. Ef m*enn* kalla ti*l* konu j hændr þ*ei*m ok na *eigi*. þa e*r*u þ*ei*r vhelgir við av*er*kum. þ*eir*ra man*n*a allra e*r* ti*l* konun*n*ar kalla. Bua s*ka*l kuæðia heiman f*ra* heimili konun*n*ar .ix. þui er hon var brott numin. enda e*r* rett at stefna þar ollum. þat e*r* *ok* rett at lysa a hendr þ*ei*m ollum at logb*er*gi ok sökia hit sama sumar. [d] Vm sakar þær allar e*r* af konu name goraz vm rað ok til farar. nam eða eigin orð. e*r* rett at kuæðia bua fra heimili konunnar. [e] þ*via*t at eins s*ka*l sökia þa*n*n man*n* er *eigi*

---

a) = *ovenf.* c. 158 = A. M., l. c., c. 35.
b) = *ovenf.* l. c., S. 54 = A. M., l. c., c. 36.
c) = *ovenf.* c. 159 = A. M., c. 38.
d) = *ovenf* c. 160, S. 58[3] = A. M., l. c., c. 41.
e) *Hertil findes neppe noget tilsvarende i Skindbögerne.*

var j förin*n*i ef sa er sottr e*r* eiga gekk konuna. [a] fiorbaugs *garð* varðar sam vista við þa men*n* alla . er j for voro. þa e*r* konan v*a*r numen.

LV. v*m* sokn faðernes.

[b] Einge s*ka*l a einu þinge meirr sökia en ein*n* man*n*. ti*l* faðernis eins manz. sækia s*ka*l sua marga vm legorð sem maðr vill.

LVI. v*m* aðiliar vigsaka.

[c] Sonr[1] sextan vetra gamall er vigsakar aðili ept*ir* foður sin*n*. Ret*t* e*r* at h*an*n söki tolf vetra gamall ef aðili lofar. ok þarf h*an*n e*igi* at taka sok. þa a faðir. þa broðir samfeðri þa broðir sammeðri. þa sonr laung*etinn* þa broðir laung*etinn* samföðri. þa broðir laung*etinn* sammöðri. þa a hin*n* nanazti niðr karlmaðr frealsboren*n* ok samlendr. Sa s*ka*l raða iafnan ein*n*a manna e*r* sökia vill til laga. Eigi ræðr alldr. meðr iafn nanum m*onnu*m nema bröðrum. [d] Ef kona v*e*r*ð*r vegin su e*r* bonda a. ok börn með skirgetin enda .eigi hon sonu fulltiða ti*l* arfs alna. þa eigu þ*ei*r iafnt sakar ok fe bötr. En bondi hennar er ellar ein*n* sakar aðili. ok eigu þo halfar bötr e*r*fingiar hennar.

LVII. v*m* kono víg.

Ef kona er vegin su er meðr barni e*r* kuiko þa e*r*o tuær vígsakar. ok skal sök fara vm barns víg. sem aðrar

a) = *ovenf.* c. 159, S. 57[14] = A. M., l. c., c. 38.
b) = *ovenf.* c. 158, S. 53[5] = A. M., l. c., c. 35, S. 350.
c) = *ovenf.* c. 94 = A. M., Vígsl. c. 35.
d) = *ovenf.* c. 95 = A. M., l. c., S. 68[18].

1) *Rettelse for* Konr.

vigsakar. Eigi a maðr at vega at konu *þeirri* er barn *hefir* kuikt j kuiði. þo at hon hafi aðr ser orkat til vhelgi. eða se hon vorðin sek. ok *verðr* hon þa *eigi* vheilog. [a] Biorg *þeirra* manna *varðar fior* bavgs *garð* er lyst er a hond vigi. eða enn meiri sar. [1] eða hernoð hafi drygðan. eða brenna menn sua at bana hafa af fengit eða orkumbl. þat ero stefno sakar ok [2] skal kueðia til tolftar kuiðar goða þann er sa er j þingi með er sottr er.

LVIII. vm ekkio ok mey.

[b] Ekkia a sealf ok mör tuitug *eða* ellri at raða *fyrir* sokum sinum ef hlaupit er til *þeirra*. *eða* veitt sar hin minni. hvart sem þær vilia til soknar selia. eða sættaz a ef þær taka *eigi* minna en loghrett en þat ero atta aurar hins fimtatigar logh aura.

LIX. vm uigs bötr.

[c] Bötr allar *um* [3] vigsakar. eigo arftoko *menn*. hvart sem *þeir* ero karlar. *eða* konur. hverge er sok a *eða* sökir. Rettr seliande er sa er rettr er sökiande.

LX. vm hernað.

[d] Þeir *menn* er hernoð drygia ok fara a skipi. eða j holma. *eða* j virki eða hella. *eða* take *þeir* fe manna.

---

a) = *ovenf.* c. 98, S. 174[13] = A. M., l. c., c. 40.
b) = *ovenf.* c. 94, S. 170[1] = A. M., l. c., c. 66. *Redactionen slutter sig til det kongl. Bibliotheks Haandskrift.*
c) = *ovenf.* c. 95, S. 171[4]. *Den arnam. Skindbog har intet tilsvarende:*
d) = A. M., l. c., c. 95. *I det kongl. Bibl. Haandskrift findes intet tilsvarende, maaskee paa Grund af den i samme stedfindende Lacune.*

---

1) *Rettelse for* sok.
2) *Herefter skrevet* ste, *men udprikket.*
3) *Skrevet over Linien.*

ok hafi at herfange. *eða* föri *þeir* menn nauðga. *eða* bindi. þa *ver*ða *þeir* þeg*ar* vhelg*ir*. dræp*ir* ok tiltæk*ir* fyr*ir* hv*er*ium manne. ok gilld*ir* atta avrum. ok sua hylia hrö *þeir*ra sem skog*ar* manna. En ef *þeir* verða[1] *eigi* drepn*ir* j h*er*naði. þa *er* rett hvart sem vill stefna heim*an* ok lata varða skoggang. eða lysa a þingi ok sökia hit sama sumar.

LXI. ef *maðr* biðr man*n* fara *með* ser til a*uer*ka.

[a] Fiorbaugs garð varðar ef maðr biðr annan man*n* fara ti*l* a v*er*ka *með* ser eða ti*l* fars manne. eða til aliotar við mann. eða ræðr h*an*n aliotz raðum vm mann þott eigi komi f*ra*m. en skoggang varðar ef f*ra*m kemr. ok slikt varðar hv*er*ium sem heitr. þar s*ka*l kuæðia til .ix. heimilis bua. heiman fra heimili þess e*r* sottr e*r*. [b] þuattdagh j f*a*rdöghum s*ka*l hit siðarsta lokit bua kuöð. Fimta daghin*n* er siau vikur eru af sumri. þa s*ka*l stefnt ollum sokum *þeim* e*r* stefna s*ka*l heiman *þeim* er aðr e*r*u vpp komnar.

LXII. v*m* fiarlagh j arnes þingh sokn.

[c] Þat e*r* feàrlag j arness þingsokn at þriu hundrat alna vaðmala. scolo ganga f*yrir* hundrat þinglags aura. Vaðmal s*ko*lo ganga j giolld ny ok onoten. þriskept ok tvieln breið. ok s*ka*l sa möla hvart sem vill at hrygg eða jaðre e*r* við s*ka*l taka. Eyr*ir* gullz s*ka*l v*er*a at hundraði. þriggia alna aura. þat gull at ei*gi* vesni at lit j elldi

a) = *ovenf.* c. 108 = A. M., l. c., c. 85.
b) = *ovenf.* c. 104 = A. M., l. c., c. 63.
c) *Jvfr. ovenf.* c. 246. *Nærværende Capitel indeholder Exempel paa Vedtægter for enkelte Vaarthingsdistricter.*

1) *Tilföiet.*

ok se aðr vel litt. mörk vegin brendz silfrs *skal* ok at hundraði. Gull ok silfr *skal* vega at metom b*yskup*s eða þ*eim* oðrum er þar se jofn við. þriar alnar af breiðu lerepti nyio þui e*r* vel se klæðhæfpt f*yrir* storleiks sak*ir*. ok se halfrar þriðiu alnar breitt. s*ko*lo v*er*a at halfri mörk. þriggia[1] alna aura ok v*er*ðr þa aln at fiorum alnum. Enskt lerept tveggia alna s*ka*l v*er*a aln við sik ok þinglags eyr*ir*. Mork vaxs s*ka*l v*er*a at eyri. kyr kalf bör s*ka*l v*er*a at xxx. þr*iggia* alna aura. Vxe fiogurra vetra gamall iafn við ku. Vxe .vj. vetra gamall at halfum fimtatige. ok sua þott ellre se. Vxe .v. vetra gamall. at halfum atta eyri hins fiorðatigar. j. kyr gelld miolk ok kuiga tvævetr. su e*r* kalf hef*ir* borit s*ka*l v*er*a at atta aurum ok .xx. ok e*r* þa sem leiga fylgi þ*eim* aðr þær v*er*ða kugilldar. Gelld kyr ellre en þrevetr. s*ka*l v*er*a at fiorum aurum ok .xx. enda e*r*u þau þa fiogur at þ*r*imr kugilldum. tvau[2] tvevetr naut s*ko*lo iofn við ku. ær loðin ok lomboð e*r* at .v. aurum. þriu vetr gaumul naut s*ko*lo jofn við ku. Gelldingr tvevetr ok ellre e*r* agilldr. æ*r* gelld *ok* gymbr su e*r* lamb leiðir e*r* at fioru*m* aurum. vetrgemlingar tveir ero iafner við a. Reyfi sitt s*ka*l hverr sauðr hafa. h*er*aðræk*ir* s*ko*lo sauðir v*er*a. *ok* sua naut hit sama. vætt gamalla sauða vllar skal v*er*a at .x. aurum. Vett vetrgemlinga vllar ok hundrat fiska skarpra. hlutr mannz vrʀliðr[3] e*r* at atta aurum. Ef fiskar eða vll gelldz ei*gi* at fardöghv*m*. þa skal sa er gelldr föra ti*l* heimiliss þerss er við skal taka. En ef h*an*n ferr or hrepp þa skal föra til heimiliss þess er h*an*n atti fyrer fardagha. Enda v*er*ðr þar eindaghi a þui fe hinn fimta dagh viku þa er .viij. vikur e*r*o af sumri. Vett matar

---

1) *Rettelse for* þiggia.
2) *Rettelse for* tau.
3) *Saaledes.*

skal v*er*a at x. aurom. ostr. eða smior. *eða* miol. *eða* morr. sa e*r* a haust giorr. h*er* er ok hross möllt j giolld. hestr. fiog*ur*ra vett*ra* gamall *ok* ellri. hv*a*rt sem h*ann* er[1] gr*a*ðr. *eða* gelldr *skal* v*er*a kugilldi. E*igi* skal graðr hestr ganga j giolld ellri en .x. vett*ra* gamall. ok e*igi* gelldr hestr ellre en .xij. vett*ra* skal v*er*a at þrim morkum. Merr þreuettr. at .xx. aurom. tuö tueuetr hross skolu iofn við kv. þriu vetrgömol v*ið* kv jofn. j eingo geallde skal hross a gealld taka. meira en þriðiung gealldzins. af þui ma ekki minna gealld j hrossum geallda en kugilldi.

LXIII. v*m* logleigo a fe.

[a] Þat er loghleiga a fe at hin*n* ellepti eyr*ir* vaxe a þuilikt fe sem jnnstöðan er. [b] Rettr er at maðr reiði vett vllar af am .xx. kyr skal v*er*a at .ix. alnum j hond. en at .x. alnum a frest. a leigo. Rett er ala vettrung ept*ir* kv at leigu ok s*ka*l maðr abyrgiaz sem fulgu fe. tvevett naut a maðr at ala ept*ir* ku. ef eigi er kalf bært. ok abyrgiaz v*ið* megri ok v*ið* hondvömmu*m* sinum. [c] þ*eir* men*n* sem *eigi* v*er*ða asatter vm giolld s*ko*lo taka tva logseandr a meðal sin. þa e*r* fyri orði ok eiði kun*n*i hyggia ok raða kunni fe sino. til fullz eyris. ok er þat loggealld e*r* þ*eim* þikk*ir* sua. Ef þ*eir* v*er*ða *eigi* a eitt satter. þa s*ka*l sa hafa sitt mal e*r* eið vin*n*r at. Ef baðir vilia sv*er*ia þa s*ko*lo þ*eir* hluta ok s*ka*l sa e*r* hlytr vin*n*a eið at h*onu*m þikk*ir* sua sem h*ann* seg*ir*. enda s*ka*l þ*at* þa standaz. At þui vætti at ek

a) *Jvf. ovenf.* c. 221; A. M., Kaupa-b., c. 1.
b) *Hertil findes intet tilsvarende i Skindbögerne. Ved den förste Passus jvfr. ovenf.* c. 246 fin.
c) = *ovenf.* c. 221, S. 141[14] = A. M.. I. c. 3, S. 392[15].

1) *Tilföiet.*

vin*n* eið at bǫk. ok segi ek þat guði at ek [a] a sua ſe sem nu hefi ek talt. e*ð*a minna.

LXIV. vm loghpundara eða metar rangar alnaR.

[b] **Þ**at e*r* logpundari e*r* atta fiorðungar eru j vett. en .xx. merkr s*k*olo j fiorðung v*er*a. Ef maðr a pundara meira e*ð*a minna en mællt e*r* ok varðar þat iii. m*ark*a sekt. Nu reiðir h*an*n rangar vett*ir*. e*ð*a mælir h*an*n rangar alnar s*v*a at munar vm oln j xx. alnum. þa varðar f*i*or*bavgs* ɢar*ð*. sa a sok e*r* sins hef*ir* j þui mist. en ef h*an*n vill e*igi* sökia þa a sa e*r* vill. til sakar þ*eir*rar. s*ka*l kuæðia a þingi .ix. h*eimilis* bua þess er sottr e*r*. [c] Sök þ*eir*ri s*ka*l stefna at heimile þess er sottr e*r*. eða þar sem h*an*n heyrir sialfr aa. Rett e*r* þ*ei*m er sök*ir* at stefna j þingbrekku a varþingi. þui e*r* h*an*n heyr sialfr. *ok* s*ka*l þui at eins rett at stefna þar j dom ef sa e*r* a þingi e*r* sottr e*r*. en elligar s*ka*l stefna til alþingis. Ef sia sok v*er*ðr rett höfðut. ok koma þau gaugn fr*a*m me*ð* hen*n*i at domi sem henni eigu at fylgia þa s*k*olo e*igi* varnir metaz vm þ*at* mal ok e*igi* s*k*olo gagnsakar. metaz ef þ*at* eru eigi[1] sekðar sakar amot. alna mals sok. þott e*igi* se lengra vaðmal mællt rongum alnum. en .iij. alnar ok varðar þo f*i*or*bavgs* gar*ð* ok von e*r* at muna mundi oln j .xx. alnum ef sua langt vaðmal væri. slikum alnum[2]

---

a) *Her synes Samleren at være kommen ind i Edsformularen for Tiendeangivelse, see ovenf.* c. 255, S. 206[28], Kristenr, c. 37, S. 144.

b) = *ovenf.* c. 232 = A. M., Kaupa-b. c. 83 = A. M., Vigsl. c. 120.

c) = A. M., Kaupa-b. c. 51 (*hvor tillige det foregaaende fra*: mælir hann rangar alnir *findes*). *Det kongl. Bibl.s Skindb. har intet tilsvarende.*

---

1) *Tilföiet efter A. M.*

2) *Istedetfor det förste Bogstav er först blevet skrevet* m.

mællt. Slikt varðar vm rangar alnar a lerepte sem a vaðmalum. Rett er at sökia vtan landz menn vm alnar[1] rangar at heraðs domi. slikri sokn sem til er mællt vm retta fars sakar.

LXV. vm mal a klæðom.

[a] Menn skolo mæla vaðmal ok lerept ok klæði oll með stikum þeim er jafnlangar se tiu sem kuarðe tvitugr. sa er merkðr er akirkiu vegg a þingvelli. Rett er at draga kuarða við vaðmal ok við lerept .x alna long eða lengre ok skal at hrygg mæla en eigi at jaðri. Eigi skolo alnar ganga aðrar en þessar. ef menn hafa stikur rangar. eða kuarða rangan sua at muni vm oln j .xx alnum. eða meira þeim er þeir mæla. ok varðar þat fiorbavgs garð ok skal vm oll af brigð þessa mals sua sokn fara sem mællt er ef menn mæla alnar rangar. Sa skal raða er kaupir lerept eða klæði hvart hann vill mæla at hrygg eða at jaðri. Ret skal at sökia við vatt orð þat er nefnt er. þa er maðr mælir rangar alnar. þa sök er j þui geriz. ef sokiandi vill þat helldr en kviðburð. Slikar alnar skal mæla með stiku a viðum. ok ateindo jarne sem a vaðmalum. eða klæðum eða lerepti. þat er mællt at at graftar kirkiu hverri skal merkia stiku lengð. þa er rett se at hafa til alna mals. ok megi menn þar til ganga ef a skilr vm alnar.

---

a) = A. M., l. c., c. 82. *Dette Capitel findes ikke i det kongl. Bibl. Skindbog.*

---

1) *Rettelse for* alnan.

LXVI. vm lagh hu*er*so men*n* skulo kaupaz viðr.

[a] Nv er ok lag lagt a hv*er*su m*enn* s*ko*lo kaupaz við at retto. Tvær alnar breiðz lerepz s*ko*lo v*er*a at .vj. alnum þ*r*ir raptar at .vi. alnum. Pund katla s*ka*l v*er*a at .xij. aurum. Pund reykelsis at .xij aurum *ok* sua vax. vet*t* miols ok sua annars matar[1] s*ka*l v*er*a at .v. aurum. morr haust g*er*r ok ostr s*ka*l iafn at v*er*ði við miol. at .v. aurum s*ka*l vætt v*er*a j haust tiund. Vætt tiöru s*ka*l v*er*a at .vj. aurum. Jarn teint s*ka*l v*er*a jafnlangt[2] vaðmali. Slik s*ko*lo vetr kaup sem sumar kaup. Jofn erv log[3] við vara landa sem við vt lenda men*n*. ef af þess[4] mali bregða vm allt þ*at* e*r* nu e*r* akuæðit hv*er*su dyrt v*er*a s*ka*l. ef maðr kaup*ir* dyrra. eða selr dyrra en mællt e*r*. þa v*a*rðar *fiorbavgs garð* hvarumtveggia þ*ei*m e*r* selr ok þ*ei*m e*r* kaup*ir*. Vm afbrigð þessa mals e*r* slik sokn ti*l* v*m* vtan landz m*enn* se*m* mællt e*r* vm retta fars sak*ir* e*ða* vm alna mal. vm oll afbrigð þessa mals a sa sok e*r* sökia vill. vm tvær þingsokn*ir* arness þing sokn ok rangæinga þ*in*g sokn s*ka*l e*igi* kaupa *ok* e*igi* selia dyrra hundrat skarpra fiska. en at .v. auru*m*. þ*e*tta mal sc*a*l hallda vm kaupa far. vnz liðr alþ*in*gi at sumri. en alna mal s*ka*l fast v*er*a framleiðis.

LXVII. vm boðföstur.

[b] Þessar fostur bauð þo*r*lakr b*yskup* alþyðu vm fr*am* þ*at* e*r* lögföstur e*r*u taldar. Föstu dagha alla rumhelga

a) *Med Hensyn til disse Vaarthingsvedtægter kan tildeels jevnföres c. 246 ovenf.*
b) *Jvfr.* Kristenr., c. 26; *jvfr. c. 27 ff. (ovenf. c. 15 ff).*

1) *Skindbogen:* matar annars matar.
2) *Rettelse for* iafnlang.
3) *Skrevet over Linien.*
4) *Maaskee feilskrevet for* þesso,

s*ka*l fasta. nema fostu dagh j paska viku. þa e*r* lofat at eta tvimællt. Fra þui e*r* vetr kemr s*ka*l fasta fostu nætr allar ti*l* paska nema þa e*r* nöst jolum ept*ir*. þa e*r* lofat at hafa hvitan mat. Fra þui er vetr kemr s*ka*l fasta miðviku dag hv*er*n ti*l* jola. f*ra* jolum e*r* e*igi* boðin miðviku dagha fasta ti*l* nio vikna föstu. þa e*r* niv vikna fasta kemr til sio vikna föstu s*ka*l fasta þria daga j viku. ok eina nott. Lofat e*r*, at hafa tvimællt annan dagh viku. j sio vikna fostu. ok hin*n* þ*r*iðia. Jola föstu s*ka*l fasta hv*er*n dagh. ok tvær nætr j viku nema messu daghar taki föstu af. Fra paskum ti*l* vætrar e*r* setu m*onnu*m skyllt at fasta föstu nætr en e*igi* v*er*k m*onnu*m. Öllu*m* m*onnu*m e*r* lofat at hafa hvitan mat. föstu nott hina næstu ept*ir* vppstigning*a*r dagh. lofat þ*eim* m*onnu*m e*r* e*igi* hafa vel fostu mat at hafa huitan mat föstu nætr fyrer huita daga. Sex dögra fostu s*ka*l fasta. aðra fyr*ir* allraheilagra messo. eða símons messo. en aðra s*ka*l fasta fyr*ir* jol sem nöst ma jolum. þessar fostur ero boðnar heilom m*onnu*m *ok* ei*gi* ellru*m* en siauröðum. ok e*igi* yngru*m*. en sextan vett*ra* gomlum. Eingi nott skal skyllt at fasta fyrer messo dagh þan*n* er h*an*n sealfan s*ko*lo m*enn* fasta. nema fyr*ir* annarrar tiðar saker se þa skyllt at fasta. Öllum m*onnu*m voru boðnar her a l*an*di tvær sex dægra föst*ur*. heilum. yngru*m* en siauræðum. ok ellrum en sextan vett*ra* gomlum. *ok* sua þessar allar fostur.

